

ΟΜΗΡΟΥ
ΟΔΥΣΣΕΙΑ

ΜΕΤΑΦΡΑΣΗ ΑΡΓΥΡΗ ΕΦΤΑΛΙΩΤΗ

ΟΡΓΑΝΙΣΜΟΣ ΕΚΔΟΣΕΩΣ ΔΙΔΑΚΤΙΚΩΝ ΒΙΒΛΙΩΝ ΑΘΗΝΑΙ 1964

Λείψανό σου

ΟΜΗΡΟΥ
ΟΔΥΣΣΕΙΑ

Τὰ καὶ ποτὶ θυῶν
ἔκινε περὶ φρεσὶν
καὶ χαίρειν αἶψα
ἀνὰ μέγα θυῶν
ἀφρονὶ ἐνὶ θυῶν
παῖδας.

Στ. Βασιλείου
20.1.1950

ΟΜΗΡΟΥ
ΟΔΥΣΣΕΙΑ

Τοῦ κακοῦ ἔργου
Σκεῖθις Πικραμένον
ποῦ χαίρειν τὸν
ἀνὴρα μὲ γὰ τὴν
ἐξυγίανσιν τῆς ἀσθενεῖς
παιδείας.

Στ. Παλαιοντῆς
20-1-65

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ
ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ ΚΑΙ ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ
ΙΝΣΤΙΤΟΥΤΟ ΤΕΧΝΟΛΟΓΙΑΣ ΥΠΟΛΟΓΙΣΤΩΝ ΚΑΙ ΕΚΔΟΣΕΩΝ ΔΙΔΑΚΤΙΚΩΝ ΒΙΒΛΙΩΝ

ΤΕΧΝΟΛΟΓΙΑ ΥΠΟΛΟΓΙΣΤΩΝ ΚΑΙ ΕΚΔΟΣΕΩΝ ΔΙΔΑΚΤΙΚΩΝ ΒΙΒΛΙΩΝ

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ
ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ ΚΑΙ ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ
ΙΝΣΤΙΤΟΥΤΟ ΤΕΧΝΟΛΟΓΙΑΣ ΥΠΟΛΟΓΙΣΤΩΝ ΚΑΙ ΕΚΔΟΣΕΩΝ ΔΙΔΑΚΤΙΚΩΝ ΒΙΒΛΙΩΝ

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ
ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ ΚΑΙ ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ
ΙΝΣΤΙΤΟΥΤΟ ΤΕΧΝΟΛΟΓΙΑΣ ΥΠΟΛΟΓΙΣΤΩΝ ΚΑΙ ΕΚΔΟΣΕΩΝ ΔΙΔΑΚΤΙΚΩΝ ΒΙΒΛΙΩΝ

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ
ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ ΚΑΙ ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ
ΙΝΣΤΙΤΟΥΤΟ ΤΕΧΝΟΛΟΓΙΑΣ ΥΠΟΛΟΓΙΣΤΩΝ ΚΑΙ ΕΚΔΟΣΕΩΝ ΔΙΔΑΚΤΙΚΩΝ ΒΙΒΛΙΩΝ

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ
ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ ΚΑΙ ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ
ΙΝΣΤΙΤΟΥΤΟ ΤΕΧΝΟΛΟΓΙΑΣ ΥΠΟΛΟΓΙΣΤΩΝ ΚΑΙ ΕΚΔΟΣΕΩΝ ΔΙΔΑΚΤΙΚΩΝ ΒΙΒΛΙΩΝ

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ
ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ ΚΑΙ ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ
ΙΝΣΤΙΤΟΥΤΟ ΤΕΧΝΟΛΟΓΙΑΣ ΥΠΟΛΟΓΙΣΤΩΝ ΚΑΙ ΕΚΔΟΣΕΩΝ ΔΙΔΑΚΤΙΚΩΝ ΒΙΒΛΙΩΝ

ΑΡΓΥΡΗ ΕΦΤΑΛΙΩΤΗ

42166

13-6-2007

Ο Μ Η Ρ Ο Υ
Ο Δ Υ Σ Σ Ε Ι Α

ΕΜΜΕΤΡΗ ΜΕΤΑΦΡΑΣΗ

ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ
ΜΙΤΣΗΣ ΣΚ. ΠΙΚΡΑΜΕΝΟΥ

Σφω 432.

ΟΡΓΑΝΙΣΜΟΣ ΕΚΔΟΣΕΩΣ ΔΙΔΑΚΤΙΚΩΝ ΒΙΒΛΙΩΝ

1964

ΑΡΧΗ ΕΠΙΣΤΗΜΗΣ

ΕΠΙΣΤΗΜΗ

ΑΙΣΘΗΣΙΑ

ΕΠΙΣΤΗΜΗ ΚΑΙ ΤΕΧΝΗ

ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ
ΜΙΤΣΗΣ ΕΚΔΟΣΕΙΣ

ΕΠΙΣΤΗΜΗ ΚΑΙ ΤΕΧΝΗ

1994

ΟΜΗΡΟΥ ΟΔΥΣΣΕΙΑ

ΡΑΨΩΔΙΑ Α

Προοίμιον

Ἄνδρα μοι ἔννεπε, μοῦσα, πολύτροπον, ὃς μάλα πολλά
πλάγχθη, ἐπεὶ Τροίης ἱερὸν πτολίεθρον ἔπερσεν,
πολλῶν δ' ἀνθρώπων ἴδεν ἄστεα καὶ νόον ἔγνω·
πολλὰ δ' ὃ γ' ἐν πόντῳ πάθεν ἄλγεα ὃν κατὰ θυμόν,
ἀρνύμενος ἥν τε ψυχὴν καὶ νόστον ἐταίρων. 5
ἄλλ' οὐδ' ὥς ἐτάρους ἐρρύσατο, ἰέμενός περ·
αὐτῶν γὰρ σφετέρῃσιν ἀτασθαλίῃσιν ὄλοντο,
νήπιοι, οἳ κατὰ βοῦς Ὑπερίονος Ἥελιοιο
ἦσθιον· αὐτὰρ ὁ τοῖσιν ἀφείλετο νόστιμον ἦμαρ.
τῶν ἀμόθεν γε, θεὰ θύγατερ Διός, εἰπὲ καὶ ἡμῖν. 10

ΟΜΗΡΟΥ ΟΔΥΣΣΕΙΑ

ΡΑΨΩΔΙΑ Α

Τὸν ἄντρα τὸν πολὺπραγο τραγούδησέ μου, ὦ Μοῦσα,
ποὺ περισσὰ πλανήθηκε, σὰν κούρσεψε τῆς Τροίας
τὸ ἱερὸ κάστρο, καὶ πολλῶν ἀνθρώπων εἶδε χῶρες
καὶ ἔμαθε γνῶμες, καὶ πολλὰ στὰ πέλαα βρῆκε πάθια,
γιὰ μιὰ ζωὴ παλεύοντας καὶ γυρισμὸ συντρώφω.
Μὰ πάλε δὲν τοὺς γλύτωσε, καὶ ἂν τὸ ποθοῦσε, ἐκείνους,
τὶ ἀπὸ δική τους χάθηκαν οἱ κούφιοι ἀμυαλωσύνη,
τοῦ Ἥλιου τοῦ Ὑπερίονα σὰν ἔφαγαν τὰ βόδια,
καὶ αὐτοὺς τοὺς πῆρε τῇ γλυκειᾷ τοῦ γυρισμοῦ τους μέρα.
Ἄπ' ὅπου ἂν τὰ ἔχης, πές μας τα, ὦ θεά, τοῦ Δία κόρη.

10

Ὅλοι ποὺ τότες τὸν πολὺ τὸ χαλασμὸ ξεφύγαν
γυρίσανε, ἀπὸ πόλεμο καὶ θάλασσα σωσμένοι,
καὶ μόνο ἐκείνε, σπιτικό καὶ ταίρι στερημένο,
ἡ Καλυψὼ ἡ τρισέμορφη θεὰ τότε κρατοῦσε,
γιατὶ ἄντρα της τὸν ἤθελε στὶς βαθουλές σπηλιές της.
Μὰ ὁ γῦρος σὰν τελέστηκε τῶν χρόνων, καὶ ἤρθε ἡ ὥρα,
ποὺ τό ἔχανε οἱ θεοὶ γραπτὸ στὸ Θιάκι νὰ ξανάρθῃ
στὸ σπιτικό του, μήτ' ἐκεῖ δὲν τοῦ ἔλειψαν οἱ ἀγῶνες,
καὶ σὲ δικούς κοντά. Κι οἱ θεοὶ τὸν συμπονοῦσαν ὅλοι,
ἔξὸν τὸν Ποσειδῶνα· αὐτὸς βαριά ἦταν χολωμένος
μὲ τὸ Δυσσέα τὸ θεϊκό, στὸν τόπο του πρὶν φτάσῃ.

20

Βρισκόταν στοὺς Αἰθίοπες ὁ Ποσειδῶνας τότες,
ποὺ ζοῦνε μοιραστοὶ μακριὰ στοῦ κόσμου τὶς ἀκροῦλες,
στοῦ Ἥλιου τὸ βούλημα οἱ μισοί, στ' ἀνάβλεμμά του οἱ ἄλλοι,
γιὰ νὰ δεχτῇ ἑκατοβοδιὰ ἀπὸ ταύρους καὶ κριάρια.
Ἐκεῖ γλυκοξεφάντωνε· οἱ θεοὶ ὥς τόσο οἱ ἄλλοι
στοὺς πύργους μαζωχτήκανε τοῦ Δία τοῦ Ὀλυμπήσου,
κι ὀμπρός τους, ὅλων τῶν θεῶν καὶ ἀνθρώπων ὁ πατέρας
ἄνοιξε λόγο, τὶ στὸ νοῦ ξανάρθε του ὁ μεγάλος
ὁ Αἰγιστος, ποὺ ὁ ξακουστὸς τὸν ἔκοψε ὁ Ὀρέστης,

30

τοῦ Ἀγαμέμνου ὁ γιός. Ἐκεῖν ὁ Δίας ἀνιστορόντας,
στοὺς ἄλλους τοὺς ἀθάνατους αὐτὰ τὰ λόγια κρένει·

« Ἄλλοι, καὶ πῶς γυρεύουνε παντοσινὰ οἱ ἀνθρώποι
νὰ ρίχτουνε τὸ φταίξιμο σ' ἐμᾶς γιὰ τὰ δεινὰ τους,
καὶ λένε ἐμεῖς τὰ φέρνουμε· μὰ ἀπὸ δική τους τύφλα
παθαίνουν περὰ ἀπ' τὸ γραφτό· νά, ὁ Αἴγιστος, πού πῆρε
τὸ ταίρι τοῦ Ἀγαμέμνονα, καὶ πού στὸ γυρισμό του
χαλνᾷ κι ἐκείνον· ἀπὸ πρὶν τὸ γνῶριζε τί μέγα
κακὸ θὰ τοῦ ῥθῃ, γιατί ἐμεῖς μηνύσαμε του τότες
μὲ τὸν ἀγρυπνομάτῃ Ἑρμῇ, μὴδὲ νὰ τότε κόψῃ,
μὴδὲ τὸ ταίρι νὰ ζητήῃ· γιατί θὰ γδικιωθῇ του
σὰ μεγαλώσῃ καὶ ποθῇ τὸν τόπο του ὁ Ὀρέστης.
Καλόγνωμα τοῦ τά'πε ὁ Ἑρμῆς, μὰ ὁ Αἴγιστος ν' ἀκούσῃ
δὲν ἤθελε, καὶ μαζωχτὰ τὰ πλέρωσε κατόπι. »

40

Κι ἡ γαλανόματῃ Ἀθηνᾶ τοῦ ἀπολογιέται τότες·
« Πατέρα μας, τοῦ Κρόνου γιέ, τῶν βασιλιάδων πρῶτε,
βέβαια τοῦ ἄξιζε ἐκείνου τέτοιος χαμὸς νὰ τοῦ ῥθῃ·
τὰ ἴδια ἄς πάθῃ ὅποιος κακὰ παρόμοια πράξῃ κι ἄλλος.
Ἐγὼ ἔμῳς γιὰ τὸ γνωστικὸ Ὀδυσσεά χολοσκάνω,
τὸν ἄμοιρο, πού ἀπὸ δικούς μακρόθε τυραννιέται
σὲ κυματόζωστο νησί, στῆς θάλασσας τ' ἀφάλι,
νησί δεινράτο, πού θεὰ τὴν κατοικιά της ἔχει,
ἡ κόρη τοῦ κακόγνωμου τοῦ Ἀτλαντα, πού ξέρει
τῆς θάλασσας τὰ τρίςβαθα, καὶ μὲ μακριὲς κολῶνες
ἀπὸ τῇ γῆς τὸν οὐρανὸ φυλάει ξεχωρισμένο.
Ἐκείνου ἡ κόρη τὸν κρατᾷ τὸ δύστυχο στὰ δάκρυα,
καὶ μὲ γλυκειὲς μαγεύει τον κουβέντες, νὰ ξεχάσῃ
τὸν τόπο του· μὰ πάλε αὐτός, καὶ τὸν καπνὸ μονάχα
νὰ θῶρει τῆς πατρίδας του σὰν ἀλαφροανεβαῖνη,
κι ἄς πέθαινε· μὰ μήτ' ἐσύ, Ὀλυμπήσε, δὲ σπλαχνιέσαι.
Τάχα δὲ σὲ τιμοῦσε αὐτὸς στὴ διάπλατῃ Τρωάδα,
σιμὰ στὰ πλοῖα τῶν Ἀργιτῶν μὲ περισσὲς θυσίαι ;
τί τόσο, ὦ Δία, τώρα ἐσύ μὲ τὸ Δυσσέα κακιώνεις ; »

50

60

Κι ὁ Δίας τῆς ἀποκρένεται ὁ συννεφομαζώχτης·
« Τί λόγο ἀπὸ τ' ἀχείλι σου ξεστόμισες, παιδί μου ;
Ποιὸς τό'πε ἐγὼ πῶς λησμονῶ τὸ θεῖκὸ Ὀδυσσεά,

πού πρῶτος εἶναι ἀπ' τοὺς θνητοὺς στὸ νοῦ καὶ στὶς θυσιᾶς
 πρὸς τοὺς ἀθάνατους θεοὺς πού ὀρίζουνε τὰ οὐράνια ;
 Ὁ Ποσειδῶνας εἶν' ὁ θεός, τῆς γῆς ὁ περιζώστης,
 πού πάθος τοῦ ἔχει ἀνέσβεστο, τί χάλασε τὸ μάτι
 τοῦ ἰσόθεου τοῦ Πολύφημου, τοῦ πρώτου τῶν Κυκλώπων 70
 στῇ δύναμει· τῆς Θώσας εἶναι παιδί, τῆς νύφης,
 κόρης τοῦ Φόρκυνα, ἄρχοντα τοῦ ἀτρύγητου πελάγους,
 πού ὁ Ποσειδῶνας σὲ βαθειὲς σπηλιὲς ἀγκάλιασέ την.
 Ἀπὸ τὰ τότε ὁ σαλευτῆς τῆς γῆς ὁ Ποσειδῶνας
 κι ἂ δὲν τότε θανάτωσε, μὰ τὸν πλανάει στὰ ξένα
 τὸν Ὀδυσσεά. Ὅμως καιρὸς ἐμεῖς νὰ στοχαστοῦμε
 πῶς νὰ ῥθῃ στὴν πατρίδα του· θὰ πάψῃ τὴν ὀργή του
 ὁ Ποσειδῶνας· δὲν μπορεῖ στὸ πεῖσμα μας, κι ἀγνάντια
 τόσων ἀθάνατων αὐτὸς ν' ἀντισταθῇ μονάχος. »

Κι ἡ γαλανόματῃ ἡ θεὰ τοῦ ἀπολογήθη τότες· 80
 « Πατέρα μας, τοῦ Κρόνου γιέ, τῶν βασιλιάδων πρῶτε,
 στοὺς τρισμακάριστους θεοὺς αὐτὸ ἂν ἀρέσῃ τώρα,
 νὰ ξαναρθῇ στὸ σπίτι του ὁ παράξιος Ὀδυσσεάς
 ὁ Ἀργοφονιάς Ἑρμῆς ἅς πάῃ μηνύτορας δικός μας,
 στῆς Ὠκυγίας τὸ νησί, γιὰ νὰ μηνύσῃ ἀμέσως
 τῆς ὠριοπλέξουδης θεᾶς τὴν ἀσφαλτὴ βουλή μας,
 ὁ Ὀδυσσεάς ὁ ἄτρομος στὴ γῆς του νὰ γυρίσῃ.
 Ἐγὼ στὸ Θιάκι πάω, καρδιὰ περσότερη νὰ δώσω
 τοῦ γιοῦ του ἐκεῖ, κι ἀπόφαση νὰ βάλω στὴν ψυχὴ του,
 νὰ πῇ τοὺς μακρομάλληδες Ἀχαιοὺς νὰ μαζωχτοῦνε, 90
 καὶ τοὺς μνηστῆρες ὁλονοὺς ν' ἀποκηρύξῃ ὀμπρὸς τοὺς,
 πού σφάζουν κι ὅλο σφάζουνε τὰ βοδοπρόβάτὰ του.
 Κατόπι στὴν ἀμμουδερὴ τὴν Πύλο καὶ στὴ Σπάρτη
 τὸν παίρνω, κι ἴσως τοῦ γονιοῦ τὸ γυρισμὸ ἐκεῖ μάθῃ,
 κι ἔτσι μᾶς βγάλῃ κι ὄνομα λαμπρὸ μὲς στοὺς ἀνθρώπους. »

Εἶπε, καὶ σάνταλα ἔδεσε στὰ πόδια τῆς πανώρια,
 ἀχάλαστα κι ὀλόχρυσα, πού πεταχτὰ τὴ φέρνουν
 ἀπὸ στεριὲς καὶ θάλασσες σὰ φύσημα τοῦ ἀνέμου·
 πῆρε κοντάρι δυνατὸ μὲ μύτη ἀκονισμένη,
 βαρὺ, μεγάλο καὶ στεριό· μὲ δαῦτο ἡρώους ἄντρες 100
 σωροὺς δαμάζει ἂν ὀργιστῇ τοῦ φοριχοῦ Δία ἡ κόρη.

Ἀπὸ τοῦ Ὀλύμπου χύμιζε τὰ κορφοβούνια τότες
 στὸ Θιάκι, κι ὁμπρὸς στάθηκε στὶς θύρες τοῦ Ὀδυσσέα,
 πὰς στὸ κατώφλι τῆς αὐλῆς, κρατώντας στὴν παλάμη
 τὸ χάλκινο κοντάρι της, καὶ μοιάζοντας μὲ ξένο,
 τὸ Μέντορα τὸ βασιλιά τῆς Τάφος. Ἐκεῖ βρῆκε
 καὶ τοὺς μνηστῆρες τοὺς τρανοὺς· γλεντίζανε μὲ σκάκι
 ὁμπρὸς στὶς θύρες σὲ προβιὲς βοδιῶνε καθισμένοι,
 ποὺ ἴδιοι τοὺς τὰ σφάζανε· κι ὀλόγυρά τοὺς πληῖθος
 παραστεκόνταν κήρυκες καὶ πρόθυμα κοπέλια,
 ποὺ ἄλλοι μὲ τὸ κρασί νερὸ μὲς στὰ κροντήρια σμίγαν,
 ἄλλοι τραπέζια πλένανε μὲ τρυπητὰ σφουγγάρια,
 καὶ στρώνανέ τα· κι ἄλλοι τοὺς τὰ κρέατα μοιράζαν.

110

Κι ὁ θεόμορφος Τηλέμαχος τὴν εἶδε πρῶτος πρῶτος.
 Στὸ πλάγι τοὺς καθότανε μὲ σπλάχνα ταραγμένα
 καὶ μὲς στὸ νοῦ του λόγιαζε τὸν ξέλαμπρο γονιό του,
 ἂν θὰ ῥχουνταν ποτὲ μαθὲς νὰ τοὺς σκορπίσῃ ἐτούτους
 ἀπὸ τοὺς πύργους, κι ἴδιος του νὰ βασιλεύῃ πάλε
 μὲ τὰ δικά του τὰ καλά. Αὐτὰ ῥοντας στὸ νοῦ του
 σιμὰ στοὺς ἄλλους, μάτιασε τὴν Ἀθηνᾶ, καὶ πῆγε
 ἴσια στὰ ξώθυρα, ἐπειδὴς ντρεπότανε ν' ἀφήσῃ
 ξένο νὰ πολυστέκεται στὴ θύρα· ὁμπρὸς του ἴσθαι,
 πιάνει τὸ χέρι τὸ δεξί, τοῦ παίρνει τὸ κοντάρι
 τὸ χάλκινο, καὶ τοῦ λαλεῖ μὲ φτερωμένα λόγια·

120

«Καλῶς τὸν ξένο· ἐσὺ ἀπ' ἐμᾶς θὰ φιλευτῆς, καὶ κάλλιο
 πρῶτα στὸ δεῖπνο, κι ὕστερα μᾶς κρένεις ὅ,τι ὀρίζεις.»

Εἶπε, καὶ πῆγε αὐτὸς ὁμπρὸς, κι ἡ Ἀθηνᾶ ἀκλουθοῦσε.
 Καὶ μέσα στ' ἀψηλόχτιστο παλάτι σάνε μπῆκαν,
 παίρνει καὶ στήνει σὲ μακριὰ κολώνα τὸ κοντάρι,
 σ' ἄρματοθήκη σκαλιστὴ, ποὺ κι ἄλλα ἐκεῖ κοντάρια
 πολλὰ τοῦ καρτερόψυχου τοῦ Ὀδυσσέα στεκόνταν.
 Σ' ἓνα θρονί τὴν κάθισε πὰς σ' ἀπλωμένο τούλι,
 θρονὶ πανώριο, πλουμιστό, κι ἀκουμποπόδι ὁμπρὸς της.
 Πῆρε κι αὐτὸς σκαμνὶ λαμπρό, μακριὰ ἀπὸ τοὺς μνηστῆρες,
 νὰ μὴν τότες πειράζῃ ὁ ἀχὸς τὸν ξένο, καὶ δὲ νιώσῃ
 γλύκα φαγιῶ καθίζοντας μὲ ἀγέρωχους ἀνθρώπους,
 καὶ γιὰ νὰ μάθῃ ἂν ἤξερε μαντάτα τοῦ γονιοῦ του.

130

Καὶ μπρίκι γιὰ τὸ νίψιμο τοὺς φέρνει τότε ἡ βάγια,
 ὦριο, χρυσό, καὶ χύνει τοὺς στὴν ἀργυρὴ λεγένη
 γιὰ νὰ πλυθοῦν, καὶ στρώνει τοὺς τὸ γυαλιστὸ τραπέζι.
 Σεμνὴ κελάρισσα ἔφερε ψωμί καὶ παραθέτει,
 καὶ ἀπὸ τὰ καλοφάγια της τοὺς ἔβαλε περίσσια·
 μὲς στὰ πινάκια ὁ μοιραστής τὰ κρέατ' ἀραδιάζει,
 καὶ θέτει χρυσοπότηρα ὀμπροστά τους· κάθε λίγο
 περνοῦσε ὁ κήρυκας κοντὰ καὶ τοὺς κρασοκερνοῦσε.

140

Μπήκανε μέσα κι οἱ τρανοὶ μνηστῆρες, καὶ καθίσαν
 ἀράδα σ' ἔδρες καὶ скаμνιά, καὶ χύναν καὶ σ' ἐτούτων
 τὰ χέρια οἱ κήρυκες νερό, καὶ σὲ πανέρια μέσα
 οἱ παρακόρες σώρευαν ψωμί, καὶ παλληκάρια.
 μὲ τὸ πιότη στεφάνωναν τοῦ καθενὸς κροντήρι.
 Κι αὐτοὶ ἄπλωναν τὰ χέρια τοὺς στὰ φαγητὰ ὀμπροστά τους.
 Κι ἀπὸ φαγὶ κι ἀπὸ πιότη σὰ φράθηκε ἡ καρδιά τους,
 ἄλλα στὸ νοῦ τοὺς εἶχανε οἱ μνηστῆρες· τὰ τραγούδια
 καὶ τὸ χορό, χαρίσματα τοῦ τραπεζιοῦ σὰν πού 'ναι·
 λαμπρὴ κιθάρα ὁ κήρυκας παράδωσε στὰ χέρια
 τοῦ Φήμιου, πού μὲ τὸ στανιὸ τραγούδαε στοὺς μνηστῆρες,
 κι ὦριο σκοπὸ τοὺς ἄρχισε τίς κόρδες της βαρώντας.
 Λέει τότες ὁ Τηλέμαχος τῆς γαλανοματούσας
 θεᾶς, κοντὰ της σκύβοντας, νὰ μὴν ἀκούσουν οἱ ἄλλοι·

150

« Τάχα θὰ κρίνης ἄπρεπο τὸ τί θὰ πῶ, καλὲ μου ;
 Αὐτοὶ στὸ νοῦ τοὺς ἔχουνε κιθάρες καὶ τραγούδια,
 καὶ τί τοὺς μέλει ; ξένο βιὸς ἀπλέρωτα μασᾶνε,
 τοῦ ἀντροῦ πού τ' ἄσπρα κόκκαλα μὲς στὶς βροχὲς σαπίζουν
 πὰς σὲ στεριές, ἢ στ' ἄρμυρὸ κυλιοῦνται ἴσως τὸ κῆμα.
 Μιάς νὰ τὸν ἐβλεπαν ἐκεῖδὸν νὰ μπαίνει μὲς στὸ Θιάκι,
 καὶ θὰ παρακαλοῦσαν νὰ 'ναι ἀλαφροὶ στὰ πόδια
 κάλλιο, παρὰ στὶς φορεσὲς καὶ στὰ χρυσάφια πλούσιοι.
 Μὰ τώρα ἀδικοχάθηκε, καὶ παργοριὰ δὲ φέρνει
 ὅποιος μᾶς λέει πῶς ἔρχεται, τί γυρισμὸ δὲν ἔχει.
 Ὡς τόσο, πές μου ἀληθινά, ποιὸς εἶσαι, κι ἀποποῦθε ;
 ποιοὶ 'ν' οἱ γονιοὶ σου, ὁ τόπος σου ; μὲ τί καράβι 'φάνης ;
 οἱ ναῦτες πῶς σὲ φέρανε στὸ Θιάκι ; ποιοὶ παρινιένται
 πῶς εἶναι ; τί θαρρῶ πεζὸς ἐδῶ δὲ μᾶς ὀρίζεις.

160

170

Πές μου καὶ τοῦτο ἀληθινὰ νὰ ξέρω· μᾶς πρωτόρθεσ,
ἢ νά 'σαι φίλος πατρικός ; τί κι ἄλλοι πολλοὶ ξένοι
μᾶς ἦρθαν, ὅπως γύριζε κι ἐκεῖος ἀνάμεσό τους.»

Τότες ἡ γαλανόματη θεὰ τοῦ ἀπολογιέται·

«Ὅσα ρωτᾷς θὰ σοῦ τὰ πῶ κι ἐγὼ μ' ἀληθοσύνη.
Τοῦ ἄξιου τοῦ Ἀχίαλου παινιέμαι γιὸς πὼς εἶμαι,
ὁ Μέντης, τῷ θαλασσινῶν τῆς Τάφος βασιλέας·
μὲ πλοῖο μου στὰ μέρη αὐτὰ καὶ μὲ συντρόφους ἦρθα
τὰ πέλαγ' ἄρμενίζοντας πρὸς τοὺς ξενογλωσσῖτες
τῆς Τέμεσης, μὲ σίδερο, χαλκὸ ἀπ' αὐτοὺς νὰ πάρω.
Τὸ πλοῖο μένει σὲ ξοχή, παράοξω ἀπὸ τὴν πόλη,
κάτω ἀπ' τὸ Νεῖο τὸ σύδεντρο, στοῦ Ρεῖθρου τὸ λιμάνι.

180

Ἐμεῖς δὰ φίλοι γονικοὶ λεγόμεσθε ἀπαρχῆθεσ
ὁ ἕνας τοῦ ἄλλου· πῆγαινε καὶ ρώτηξε τὸ γέρο
ἦρωα Λαέρτη· λένε αὐτὸς πιά δὲν πατάει στὴν πόλη,
παρὰ μακριὰ στὴν ἐξοχὴ μονάχος τυραννιέται,
καὶ γέριξη σπιτοκυρὰ θροφὴ τοῦ παραθέτει,
ἢ κούραση τὰ σκέλια του σὰν πιάση, ποὺ μὲ κόπο
τὰ σέρνει στὸν ἀνήφορο τοῦ ἀμπελοχώραφου του.
Ἦρθα, ἐπειδὴς καὶ λέχθηκε πὼς στὴν πατρίδα του ἦταν
ὁ κύρης σου· ὅμως οἱ θεοὶ τοῦ κόβουνε τὸ δρόμο.
Τὶ δὲν ἀπέθανε στὴ γῆς ὁ μέγας ὁ Ὀδυσσεάς,
μόν' κάπου ἀκόμα ζωντανὸς στὰ πέλαγα κρατιέται,
σὲ κυματόζωστο νησί, ποὺ ἄντρες κακοὶ τὸν ἔχουν,
ἄγριοι, καὶ μὲ τὸ ζόρι αὐτοὶ τόνε βαστᾶνε πίσω.

190

Ὅμως σοῦ προμαντεύω ἐγὼ, καθῶς σὸ νοῦ μου μέσα
τὸ βάλαν οἱ ἀθάνατοι, κι ὅπως θὰ βγῇ πιστεύω,
ἂν κι οὔτε μάντης εἶμαι ἐγὼ, κι οὔτε ἀπ' ὄρνια νιώθω,
νὰ ῥθῃ πιά ἐκεῖνος στὴ γλυκεῖα πατρίδα δὲ θ' ἀργήσῃ,
μὰ καὶ μὲ σίδερα ἃ δεθῇ· τρόπο θὰ βρῇ νὰ φύγῃ,
γιατ' εἶναι πολυσόφιστος. Μὰ πές μου τώρα, γειά σου,
καὶ ξήγησέ μου ξάστερα, παιδί του ἂν εἶσαι ἀλήθεια,
τοῦ Ὀδυσσεά, τοσοδὴ μεγάλο παλληκάρι.

200

Παράξενα στὴν κεφαλὴ καὶ στὰ λαμπρὰ τὰ μάτια
τοῦ μοιάζεις· τί πολὺ συχνὰ σμιγόμεσταν οἱ δύο μας,
πρὶν ἀνεβῇ στὴν Τροία ἐκεῖος, ποὺ κι ἄλλοι Ἀργῖτες τότες

210

ἀπὸ τοὺς πρώτους κίνησαν μὲ κουφωτὰ καράβια·
ἕνας τὸν ἄλλονα πιά ἐμεῖς δὲν εἶδαμε ἀπὸ τότες.»

Κι ὁ γνωστικὸς Τηλέμαχος ἀπολογήθη κι εἶπε·
«Ξένε, θὰ σοῦ μιλήσω ἐγὼ μὲ περισσὴν ἀλήθεια.
Ἐκείνου τέκνο ἢ μάνα μου μὲ λέει· ἐγὼ τί ξέρω;
ποιὸς τὸ δικό του τὸ γονιὸ μπορεῖ νὰ πῇ πὼς ξέρει;
Μακάρι νὰ ἴμουναι παιδιὶ καλότηχου πατέρα,
ποὺ τοῦ ῥχουνται τὰ γερατειὰ στὸ σπιτικό του μέσα.
Μὰ ἐμένα ὁ πιδὶ κακότηχος στὸν κόσμον σταθῇ ἐκεῖνος
ποὺ λέν πὼς εἶμαι τέκνο του, σὰν ποὺ ρωτοῦσες τώρα.»

220

Κι ἡ γαλανόματῃ θεὰ γυρίζει καὶ τοῦ κρένει·
«Δὲν ὄρισαν ἀγνώριστη νὰ μείνῃ ἡ γενεά σου
οἱ θεοί, ἀφοῦ σὲ γέννησε λεβέντῃ ἡ Πηνελόπῃ.
Μὰ πές μου τώρα ξάστερα, καὶ ξήγα μου κι ἐτοῦτο·
σὰν τί τραπέζια νὰ ἴναι αὐτά; τί κόσμος; ποιά ἡ ἀνάγκη;
τάχατες γάμος ἢ γιορτή; Βέβαια αὐτὰ δὲν εἶναι
συντροφικά. Μὲ πόση δὲς ἀδιαντροπιὰ καὶ θάρρος
δῶ μέσα τρωγοπίνουνε. Θ' ἀγαναχτοῦσε ἀνίσως
ἐρχόταν ἄντρας γνωστικὸς κι ἄπρεπα τέτοια θάωρει.»

230

Κι ὁ γνωστικὸς Τηλέμαχος ἀπολογήθη κι εἶπε·
«Μιάς καὶ ρωτᾷς μου, ὦ ξένε, αὐτά, καὶ θὲς νὰ τὰ κατέχης,
πλούσιο καὶ τιμημένο αὐτὸ τὸ σπίτι πρέπει νὰ ἴταν,
ἐκεῖνος ὅσο μέσα ἐδῶ καθότανε· ὅμως τώρα,
ἀλλιώτικα οἱ κακὸγνώμοι θεοὶ τὸ βουληθῆκαν,
ποὺ ἀνείδωτο τὸν ἔκαμαν ὅσο κανέναν ἄλλον·
καὶ μήτε κὰν τὸ τέλος του δὲ θὰ θρηνοῦσα, ἀνίσως
στὸ πλάγι τῶν συντρόφων του χανότανε στὴν Τροία,
γιά ἀπὸ τὸν πόλεμον ὕστερα, σὲ ἀγαπητὲς ἀγκάλες.

Καὶ τότες οἱ Παναχαιοὶ θὰ τοῦ ἴστηναν μνημόυρι,
κι ὄνομα θὰ ἔβγαζε λαμπρὸ ν' ἀφήσῃ τοῦ παιδιοῦ του.

240

Μὰ τώρα οἱ Ἄρπυιες ἄδοξα τὸν ἔχουν ἀρπαγμένο·
ἀνάφαντος κι ἀνάκουστος μοῦ γίνῃ, καὶ μ' ἀφῆκε
λύπες καὶ δάκρυα· μήτ' αὐτὸ μονάχα δὲ μὲ δέρνει,
ἐπειδὴς κι ἄλλα μοῦ ἔφεραν οἱ Ὀλυμπῆσοι πάθια.
Γιατὶ ὅσοι γύρω στὰ νησιά πρωτοστατοῦν ἀρχόντοι,
Δουλίχι, Σάμη, Ζάκυνθος μὲ τὰ δασιά τὰ δέντρα,

κι ὅσοι στὸ βραχορίζωτο τὸ Θιάκι ἐδῶ ἀρχοντεύουν,
 ὅλοι ζητοῦν τὴ μάνα μου καὶ μοῦ χαλνᾶν τὸ βίός μου.
 Κι ἐκεῖνη μήτε ἀρνιέται τοὺς γάμο φριχτό, καὶ μήτε
 τέλος νὰ δώσῃ δύναται· καὶ δὸς τοῦ αὐτοὶ τὸ σπίτι
 μοῦ καταλοῦνε· γλήγορα καὶ μένα θὰ μὲ φᾶνε.»

250

Τότε ἡ Παλλὰδα ἡ Ἀθηναῖα τοῦ λέει χολοσκασμένα·
 «Ἄλλοις, καὶ πόσο χρειάζεσαι τὸν Ὀδυσσεά κοντὰ σου,
 ἐτούτους τοὺς ξεδιάντροπους μνηστῆρες νὰ βαρέσῃ.
 Νὰ ἐρχόταν τώρα νὰ σταθῇ στοῦ παλατιοῦ τὶς πόρτες,
 μὲ ἀσπίδα, μὲ περίκρανο καὶ μὲ τὰ δυὸ κοντάρια,
 τέτοιος στήν ὕψι σὰν ποὺ ἐγὼ τὸν εἶδα πρῶτα πρῶτα
 σὰν ἔπινε καὶ γλέντιζε στὸ σπιτικό μας μέσα,
 ἀπὸ τὸ γιῶ τοῦ Μέρμερου γυρίζοντας, τὸν Ἴλο,
 τῆς Φύρας, ποὺ μὲ πλοῖο γοργὸ ξεκίνησε, βοτάνι
 ζητώντας τοῦ θανατερό, ν' ἀλείψῃ τὶς χαλκένιες
 σαῖτες τοῦ· δὲν τοῦ ἔδωσε, τὴ μάνητα φοβώντας
 ἐκεῖνος τῶν ἀθάνατων· ὁ γέρος μου ὅμως τότες
 τοῦ τό ἔδωσε, ἀγαπώντας τον περίσσια· τέτοιος νὰ ῥθῃ
 καὶ ν' ἀνταμώσῃ ἐτουτουνούς ὁ Ὀδυσσεάς, καὶ θὰ ῥναι
 ὅλων τὸ τέλος ξαφνικό, κι ὁ γάμος τοὺς φαρμάκι.
 Ὡς τόσο ἐτοῦτα ἄς μείνουνε στὰ χέρια τῶν θεῶνε,
 κἂν θὰ γυρίσῃ πάλε ἐδῶ νὰ γδικιωθῇ, κἂν ὄχι·
 ἐσένα τώρα θέλω σε νὰ στοχαστῆς καὶ νὰ βρῇς
 τὸ πῶς ἀπὸ τὸν πύργο αὐτὸ θὰ διώξῃς τοὺς μνηστῆρες.
 Ἄκου λοιπόν, καὶ πρόσεξε τὰ λόγια ποὺ σοῦ κρένω.
 Συγκάλεσέ τοὺς τὸ ταχὺ τοὺς Ἀχαιοὺς ἡρώους,
 καὶ σ' ὅλους πὲς τὴ γνώμη σου μὲ τοὺς θεοὺς μαρτύρους.
 Πρόσταξε τότες σπίτια τοὺς νὰ φύγουν οἱ μνηστῆρες,
 κι ἂν ἡ καρδιά τῆς μάνας σου γάμο γυρεύῃ, ἄς σύρῃ
 στ' ἀρχοντικό τοῦ κύρη της, ποὺ ῥναι τρανὸς ἀφέντης,
 καὶ γάμο αὐτοὶ θὰ κάμουνε, καὶ δῶρα θὰ τοιμάσουν
 πολλά, καθὼς ταιριάζουνε σ' ἀγαπημένη κόρη.
 Κι ἐσένα γνώμη φρόνιμη σοῦ δίνω, ἂν θές ν' ἀκούσῃς·
 καράβι μὲ εἴκοσι κουπιὰ, καλὸ, σὰν πάρης, ἔβρα
 νὰ μάθῃς γιὰ τὸν κύρη σου τὸν πολυπλανημένο·
 ἢ κάποιος θὰ σοῦ πῇ θνητός, ἢ τὴ φωνὴ θ' ἀκούσῃς

260

270

280

πού στέλνει ὁ Δίας, καὶ στὴ γῆς συχνὰ σκορπάει τὶς φῆμες.
 Πρῶτα στὴν Πύλο, καὶ ρωτᾷς τὸ Νέστορα τὸ μέγα·
 σῦρε κατόπι στὸν ξανθὸ τῆς Σπάρτης τὸ Μενέλα,
 τὸν πιὸ στερνὸ χαλκοάρματο Ἀχαιοὺ πού γύρσε πίσω.
 Κι ἂ μάθης πῶς ὁ κύρης σου καὶ ζῇ καὶ θὰ γυρίσῃ,
 ἀπάντεξε, ὅσο κι ἂν πονῇς, ὥς ἓνα χρόνον ἀκόμα·
 ἂν πάλε πῶς ἀπέθανε καὶ πῶς σοῦ χάθῃ ἀκούσης,
 γυρίζεις πίσω στὰ γλυκὰ λημέρια τῆς πατρίδας,
 τοῦ στήνεις μνῆμα, νεκρικὰ πολλὰ τοῦ θέτεις δῶρα,
 ὅσα τοῦ πρέπουν, κι ὕστερα παντρεύεις καὶ τὴ μάνα.
 Καὶ σὰν τὰ πράξῃς ὅλ' αὐτὰ καὶ τὰ καλοτελειώσῃς,
 μὲς στὸ μυαλό σου γύρισε καὶ μέσα στὴν ψυχὴ σου,
 τὸ πῶς σ' αὐτοὺς τοὺς πύργους σου θὰ λυώσῃς τοὺς μνηστῆρες·
 εἴτε μὲ δόλο, ἢ φανερά· τί πιά δὲν σοῦ ταιριάζει
 μωρὸ παιδί νὰ φαίνεσαι, μικρὸς ἀφοῦ δὲν εἶσαι.
 Ἦ τάχα δὲν ἀκοῦς κι ἐσύ πῶς ὁ λαμπρὸς ὁ Ὀρέστης
 δοξάστηκε σ' ὅλη τὴ γῆς σὰ σκότωσε τὸν πλάνο
 τὸν Αἴγιστο, πού χάλασε τὸν ξακουστὸ γονιό του ;
 Ἔτσι κι ἐσύ, πού βλέπω σε τόσο ὠριο καὶ μεγάλο,
 γίνου ἄντρας, φίλε, νὰ σὲ ὕμνοῦν κατόπι οἱ ἀπογόνοι.
 Καὶ τώρα ἐγὼ πρὸς τὸ γοργὸ καράβι κατεβαίνω,
 τί στενοχώρια θὰ ἔπιασε μεγάλη τοὺς συντρόφους·
 ἐσύ μονάχος φρόντιζε καὶ νοιάσου τὰ ὅσα σοῦ εἶπα. »

290

300

Κι ὁ γνωστικὸς Τηλέμαχος γυρίζει καὶ τῆς κρένει·
 « Ἐένε μου, ἀλήθεια, σύμπωνα μοῦ συντυχαίνεις λόγια,
 καθὼς γονιὸς σὲ τέκνο του, κι ἀξέχαστα θὰ τὰ ἔχω.
 Μὰ κάλλιο μείνε τώρα ἐδῶ, κι ἂς εἶσαι γιὰ ταξίδι,
 ἔλα καὶ λούσου νὰ φραθῇ ἡ καρδιά σου, καὶ κατόπι
 κινᾷς πρὸς τὸ καράβι σου χαρούμενος, μὲ δῶρο
 πλούσιο, λαμπρὸ, ἀπὲ λόγου μου νὰ τό 'χῃς θυμητάρι
 σὰν ὅσα φίλοι ἀγαπητοὶ χαρίζουνε σὲ φίλους. »

310

Κι ἡ γαλανόματῃ θεὰ τοῦ ἀπολογιέται τότες·
 « Μὴ μὲ κρατᾷς πιά τώρα ἐδῶ, τί βιάζομαι νὰ σύρω.
 Κι ὅσο γιὰ δῶρο, ὅποιο ζητάει νὰ δώσῃς μου ἢ καρδιά σου,
 στὸ γυρισμό μου δίνεις το, στὸ σπίτι νὰ τὸ πάρω,
 πανῶριο δῶρο, πού νὰ λὲς κι ἀνταμοιβὴ τοῦ ἀξίζει. »

Σάν εἶπε αὐτὰ ξεκίνησε ἡ θεὰ ἡ γαλανομάτα,
 κι ἔγιν' αἰτὸς καὶ πέταξε· μες στὴν καρδιά του ὡς τόσο 320
 ἀφῆκε θαρρεσιά κι ἀντρεία, καὶ τοῦ γονιοῦ του ἡ μνήμη
 πὶδ ζωντανὴ ξανάρχουνταν· ξιππάστηκε ἡ ψυχὴ του,
 καὶ θάμασε, γιατί θεὸς κατάλαβε πὼς ἦταν.
 Καὶ τότες μ' ὄψη ισόθεη ζυγώνει τοὺς μνηστῆρες,
 ποὺ τοὺς τραγοῦδαε ὁ ξακουστὸς τραγουδιστής, κι ἐκεῖνοι
 καθόντανε χωρὶς μιλιὰ κι ἀκοῦγαν· τὸ τραγοῦδι
 τοὺς ἔλεγε τῶν Ἀχαιῶν τὸ γυρισμὸ τὸ μαῦρο
 ποὺ ἡ Παλλὰδα ἡ Ἀθηνᾶ τοὺς πρόσταξε στὴν Τροία.
 Κι ἀπὸ τ' ἀνώγια ἀκούγοντας τὸ θεῖο αὐτὸ τραγοῦδι
 ἡ Πηνελόπη ἡ φρόνιμη, τοῦ Ἰκάρου ἡ θυγατέρα, 330
 κατέβηκε τίς ἀψηλές τοῦ παλατιοῦ τίς σκάλες,
 μόνη της ὄχι· ἀντάμα της δυὸ βάργες κατεβῆκαν.
 Κι ἡ ζουλεμένη ἀρχόντισσα σὰν πῆγε στοὺς μνηστῆρες,
 πλάγι τοῦ στύλου στάθηκε τῆς δουλευτῆς τῆς στέγης
 σηκώνοντας στὴν ὄψη της τὸ λιόλαμπρο φακιόλι,
 μὲ τίς παραστεκάμενες ἀπὸ τὰ δυὸ πλευρὰ της,
 καὶ κρένει τοῦ τραγουδιστῆ μὲ μάτια δακρυσμένα·
 « Φῆμιε, ποὺ κι ἄλλα γνώριζες μαγευτικὰ τραγοῦδια,
 μ' ὅσα θνητοὺς κι ἀθάνατους δοξάζετε ἐσεῖς πάντα,
 ἐν' ἀπ' αὐτὰ τραγοῦδα τους σιμά τους καθισμένος,
 κι αὐτοὶ ἄς σωποῦν κι ἄς πίνουνε· πάψ' τὸ τραγοῦδι ἐτοῦτο, 340
 τὸ θλιβερό, ποὺ τὴν καρδιά μου σκίζει μες στὰ στήθια,
 γιατί σὰν ἄλληνα καμιά βαρὺς καημὸς μὲ δέρνει,
 κι ὀλημερὶς ἀνιστορῶ καὶ λαχταρῶ τὸν ἄντρα,
 ποὺ στὴν Ἑλλάδα ἡ δόξα του καὶ στ' Ἄργος ὅλο ἀπλώθη. »
 Κι ὁ γνωστικὸς Τηλέμαχος γυρίζει καὶ τῆς κάνει·
 « Δὲν τὸν ἀφήνεις τὸ γλυκὸ τραγουδιστῆ, μανοῦλα,
 νὰ φέρνῃ γλέντι καταπὼς τ' ἀποθυμαίει ὁ νοῦς του ;
 Δὲ φταίγει σου ὁ τραγουδιστής, ὁ Δίας εἶν' ἡ αἰτία,
 ποὺ κάθε σιταρόθρεφτου θνητοῦ ὅπως θέλει δίνει.
 Δὲν ἔχει κρῖμα ἂν τραγουδάῃ αὐτὸς τὴ μαύρη μοῖρα 350
 τῶ Δαναῶνε· πάντα θέν οἱ ἀνθρῶποι τὸ τραγοῦδι
 ποὺ πὶδ καινούργιο τοὺς σφαντάει σὰν κάθονται κι ἀκοῦνε.
 Κάνε καρδιά κι ἀπομονή ν' ἀκοῦς, γιατί μονάχος

δὲν ἔχασε τοῦ γυρισμοῦ τῇ γλύκα ὁ Ὀδυσσεύς,
μόν'· κι ἄλλα χάθηκαν πολλὰ στὴν Τροία παλληκάρια.
Ἔμπα, καὶ κοίτα σπίτι σου καὶ τὸ νοικοκυριό σου,
τὴν ἀληκιάτη, τ' ἀργαλειό, καὶ πρόσταζε τὶς δοῦλες
νὰ σοῦ δουλεύουν· κι ἄφηνε τὰ λόγια αὐτὰ στοὺς ἄντρες,
μάλιστα ἐμένα, πού 'μαι δὰ καὶ τοῦ σπιτιοῦ ὁ ἀφέντης.»

Θάμας' αὐτὴ, καὶ γύρισε στὸ σπίτι, γιατί μπῆκαν
ὡς τὴν καρδιά της τοῦ παιδιοῦ τὰ γνωστικά τὰ λόγια.
Κι ἀνέβηκε στ' ἀνώγια της, κι ἀντάμα μὲ τὶς βάγιες
τὸν ἀκριβό της Ὀδυσσεά θρηνοῦσε, ὥσότου ὕπνο
ἦ Ἀθηνᾶ τῆς στάλαξε γλυκὸ στά ματοκλάδια.

Ὡς τόσο στά βαθιόσκιωτα παλάτια μέσα οἱ ἄλλοι
ὀχλαλοὴ σηκώνανε, κι εὐκότανε ὁ καθένας
μὲς στὸ κρεβάτι ν' ἀξιωθῇ σιμά της νὰ πλαγιάσῃ.
Σ' αὐτοὺς ἀρχίζει ὁ γνωστικὸς Τηλέμαχος καὶ κρένει·

«Ἀκοῦστε, ὦ παραδιάντροποι τῆς μάνας μου μνηστῆρες·
τώρα ἐμεῖς γλέντι ἄς κάμουμε, κι ἄς λείψῃ τ' ἀχολόγι,
τὶ ἀξίζει ἀλήθεια τέτοιονα τραγουδιστὴ ν' ἀκοῦμε,
σὰν πού 'ναι αὐτὸς πού μὲ θεοῦ λὲς κι ἡ φωνὴ του μοιάζει·
μὰ τὴν αὐγὴ σὲ συντυχιά καθίζουμε ὅλοι ἀντάμα,
νὰ σὰς κηρύξω φανερά ν' ἀφῆστε μου τὸν πύργο,
ἄλλα τραπέζια νὰ 'βρετε, δικό σας βιδὸς νὰ τρῶτε,
ὁ ἕνας σπίτι τ' ἄλλονοῦ. Κι ἂν πάλε ἐσεῖς θαρρῆτε
πὼς εἶναι δίκιο κι εὐλογο νὰ καταλυοῦνται πλοῦτια
ἐνὸς ἀνθρώπου ἀπλέρωτα, σκορπᾶτε τα· ἐγὼ τότες
καλῶ βοήθεια τοὺς θεοὺς, ἴσως κι ὁ Δίας φέρῃ
τὸ γδικιωμὸ πού ἀξίζει σας, κι ἔτσι κι ἐσεῖς κατόπι
πεδῶθε δίχως πλερωμὴ μιὰ καὶ καλὴ χαθῆτε.»

Αὐτὰ τοὺς εἶπε, κι ὅλοι τους, δαγκάνοντας τὰ χεῖλη
θαμάζαν τοῦ Τηλέμαχου τὰ θαρρετὰ τὰ λόγια.

Κι ὁ Ἀντίνος τοῦ Εὐπείθῃ ὁ γιὸς τοῦ μίλησε καὶ τοῦ 'πε·
«Ἐσένα θεοί, Τηλέμαχε, νὰ σὲ διδάχνουν πρέπει
μεγάλᾳ λόγια νὰ μιᾷς, καὶ θαρρετὰ νὰ κρένης·
μὴ σῶση καὶ σὲ κάμῃ ὁ γιὸς τοῦ Κρόνου βασιλέα
στὸ Θιάκι τὸ γυρόλουστο, σὰν πού 'ναι πατρικὸ σου.»

Κι ὁ γνωστικὸς Τηλέμαχος γυρίζει καὶ τοῦ κάνει·

« Τάχα θά σοῦ φανῇ βαρὺ τὸ θά σοῦ πῶ, ὦ Ἀντίνε ;
 Κι ἐτοῦτο θά τὸ δέχουμουν ἂν τό 'δινέ μου ὁ Δίας.

390

Ἦ λές δὲ γίνεται κακὸ τρανότερο στὸ κόσμῳ ;
 Ὅχι, δὲν τό 'χω γιὰ ἀχαμνὸ νά 'ναι κανένας ρήγας·
 πλούσιον τὸ σπίτι του ἀξάφνα, δοξάζεται κι ἀτός του.
 Μὰ κι ἄλλοι βρίσκονται Ἀχαιοὶ στὸ Θιάκι βασιλιάδες,
 νέοι καὶ γέροι ἀρίθμητοι, κι ἕνας τους θά 'χη ἐτούτη
 τῇ δόξῃ, μιὰς κι ἀπέθανε ὁ θεῖος ὁ Ὀδυσσεύς·
 ὅμως ἐγὼ θά ὀρίζω αὐτὸ τὸ σπίτι καὶ τοὺς δούλους,
 ποὺ γιὰ τὰ μένα ἀπόχτησε μὲ τ' ἄρματά του ἐκεῖνος. »

Καὶ τοῦ Πολύβου ὁ Εὐρύμαχος γυρνάει κι ἀπολογιέται·

400

« Αὐτά, Τηλέμαχε, στῶν θεῶν ἅς μείνουνε τὰ χέρια,
 τὸ ποῖς στὸ θαλασσόλουστο θά βασιλέψῃ Θιάκι·
 μακάρι ἐσύ νά κυβερνᾷς καὶ χτήματα καὶ σπίτι,
 καὶ νά μὴν ἔρθῃ ἐδῶ ψυχὴ καὶ θές δὲ θές σοῦ ἀρπάξῃ
 τὰ χτήματα, ὅσο τὸ νησι τὸ κατοικοῦν ἀνθρώποι.
 Μὰ τώρα θέλω νά μοῦ πῆς, καλέ μου, γιὰ τὸν ξένο,
 ποποῦθε νά 'ναι ἐλόγου του ; ποιά χώρα λέει δική του ;
 ποιά νά 'ναι ἡ φύτρα του μαθές, τὸ πατρικὸ του χῶμα ;
 μπὰς καὶ μαντάτα σοῦ 'φερε πῶς ἔρχεται ὁ γονιὸς σου ;
 ἢ νά 'ρθε ἐδῶ γυρεύοντας δικές του τάχα ἀνάγκες ;
 Φάνηκε μόλις, κι ἔφυγε δὲν ἔμεινε δὰ κιόλας
 νά γνωριστῇ· καὶ πρόστυχος δὲν ἔμοιαζε στὴν ὕψῃ. »

410

Κι ὁ γνωστικὸς Τηλέμαχος γυρίζει καὶ τοῦ κρένει·
 « Ὁ κύρης μου πιά γυρισμό, ὦ Εὐρύμαχε, δὲν ἔχει·
 μήτε μαντάτα ἀκούγω ἐγώ, σὰ φτάνουν ἀπὸ κάπου,
 μήτε μαντεῖες πιά ψηφῶ σὰν προσκαλέσῃ ἡ μάνα
 μάντη στὸ σπίτι καὶ ρωτᾷ. Ὁ ξένος ποὺ εἶδες εἶναι
 φίλος δικός μου πατρικὸς ἀπὸ τὴν Τάφο, ὁ Μέντης·
 τοῦ φρόνιμου τοῦ Ἀχίλλου παινιέται γιὸς πῶς εἶναι,
 καὶ βασιλιάς τῶν Ταφιδῶν, ποὺ τὸ κουπὶ ἀγαπᾷ. »

420

Αὐτὰ εἶπε, κι ὅμως τῇ θεᾷ στὸ νοῦ τὴν εἶχε πάντα.
 Ἐκεῖνοι ὡς τόσο στὸ χορὸ καὶ στὸ γλυκὸ τραγοῦδι
 τὸ γύρισαν, καὶ γλέντιζαν ὡς ποὺ νά ρθῇ τὸ βράδυ.
 Καὶ καθὼς γλέντιζαν, τ' ἀχνὸ κατέβηκε τὸ βράδυ·
 καθένας τότες σπίτι του τραβοῦσε νά πλαγιάσῃ,

καὶ πῆγε κι ὁ Τηλέμαχος στὸν ἀψηλοχτισμένο
 τὸ θάλαμο πού σφάνταζε μὲς στὴν αὐλὴ τὴν ὥρια,
 νὰ μῆτ' στὴν κλίνη του, πολλὰ στὸ νοῦ του μελετώντας.
 Ἡ Εὐρύκλεια τότες τοῦ ἔφερε τὰ φώσια τ' ἀναμμένα,
 τοῦ Ὠπα ἡ κόρη ἡ μπιστευτὴ, τοῦ γιοῦ τοῦ Πεισηνόρη,
 π' ὁ Λαέρτης ἄλλοτες μικρὴ τὴν πῆρε κοπελοῦδα 430
 μὲ εἴκοσι βόδια πλερωμὴ, καὶ μέσα στὸ παλάτι
 τὸ ἴδιο μὲ τὴν ἄξια του γυναῖκα τὴν τιμοῦσε,
 μὰ ἀντάμα της δὲν πλάγιαζε, νὰ μὴ χολιάσῃ ἐκεῖνη·
 αὐτὴ τὰ φώσια ἀνέβασε, πού ἀπὸ τίς ἄλλες δοῦλες
 τὸν εἶχε ἀγάπη ξέχωρη, κι ἀπὸ μωρὸ τὸν κοίτα.
 Ἄνοιξε αὐτὸς τὸ θάλαμο τὸν τεχνικὰ φτιασμένο,
 στὴν κλίνη κάθισε, ἔβγαλε τὸ μαλακὸ χιτῶνα,
 τὸν ἔθεσε στῆς φρόνιμης γερόντισσας τὰ χέρια,
 κι αὐτὴ σὰν τότε δίπλωσε καλὰ, σὲ ξυλοκάρφι
 τὸν κρέμασε, παράδιπλα στὸ τορνευτὸ κλινάρι, 440
 κι ἤβγε, τῆς θύρας σέρνοντας τὴν ἀργυρὴ κρικέλα,
 ἀπέξωθε μὲ τὸ λουρὶ τὸ σύρτη της τραβώντας.
 Κι αὐτὸς μὲ ἀνθὸ τοῦ προβατιοῦ γιὰ σκέπασμα ὅλη νύχτα
 τὸ δρόμο συλλογιότανε πού ἡ Ἀθηνᾶ τοῦ ξήγα.

ΡΑΨΩΔΙΑ Β

Ἐφεξ' ἡ ροδοδάχτυλη τῆς νύχτας κόρη Αὐγούλα,
 καὶ τοῦ Ὀδυσσεά ὁ ἀκριβογιὸς σηκώθη ἀπὸ τὸ στρῶμα,
 ντύθηκε, ζώνει τὸ σπαθὶ τὸ κοφτερὸ στὸν ὦμο,
 ὦρια ποδένει σάνταλα στὰ πόδια τὰ λαμπρά του,
 καὶ βγαίνει ἀπὸ τὸ θάλαμο μὲ ἀθάνατο παρόμοιος.
 Διαλαλητάδες πρόσταξε καλόφωνους ἀμέσως
 τοὺς μακρομάλληδες Ἀχαιοὺς σὲ συντυχίᾳ νὰ κράξουν.
 Τοὺς κράζανε, καὶ γλήγορα συνάχτηκαν ἐκεῖνοι.
 Καὶ σὰ συνάχτηκαν, καὶ μιὰ παρέα ὅλοι γενῆκαν,
 κινάει ἐκεῖ μὲ χάλκινο κοντάρι στὴν παλάμη, 10
 μονάχος ὄχι· δυὸ σκυλιὰ γοργόποδ' ἀκλουθοῦσαν,
 κι ἡ Ἀθηνᾶ μὲ θεόλαμπρη τὸν περεχοῦσε χάρη.
 Τότε θαμάζανε ὅλοι τοὺς σὰν ἔρχουνταν. Καθίζει

στό πατρικό του τὸ θρονί, κι οἱ γέροι δίνουν τόπο.
 Τότες ὁ Αἰγύπτιος ὁ ἥρωας ἀρχίνησε τὸ λόγο,
 σκυφτὸς ἀπὸ τὰ γερατειά, καὶ μὲ πολλὰ στὸ νοῦ του.
 Τὶ κι ἐκεينوῦ ὁ ἀκριβογινὸς μὲ τὸ θεῖκὸ 'Οδυσσεά
 στὸ 'Ιλιο τότες μίσεψε μὲ κουφωτὰ καράβια,
 ὁ 'Αντιφος, κονταριστής, πὺ ὁ Κύκλωπας ὁ ἄγριος
 τὸν ἔκοψε, καὶ δεῖπνο του τὸν ἔκαμε στὸ σπῆλιο.

20

Τοῦ 'μειναν τρεῖς· ὁ Εὐρύνομος, μνηστήρας κι αὐτὸς ἕνας,
 κι οἱ ἄλλοι δυὸ νοιαζόντουσαν τὰ γονικά χωράφια·
 μὰ ἐκεῖν τὸν εἶχε ἀξέχαστο καὶ τὸν πικροθρηνοῦσε.
 Καὶ δάκρυα τώρα χύνοντας ξαγόρεψέ τους κι εἶπε·

«Ακοῦστε με τὸ τί θὰ πῶ, Θιακήσοι. Συντυχιά μας
 δὲν ἔγινε, ἢ συνέδριο μας κανένα ἀφότου ὁ μέγας
 ὁ 'Οδυσσεάς μίσεψε μὲ κουφωτὰ καράβια.

Ποιὸς τώρα ἐδῶ μᾶς κάλεσε ; ποιὸς τόσῃν ἔχει ἀνάγκη ;
 ἀπὸ τοὺς νέους τάχα γιὰ ἀπ' τοὺς παλιούς μας νὰ 'ναι ;
 ν' ἄκουσε τάχα στράτευμα πὼς πλάκωσε, καὶ θέλει
 σὰν πρῶτος πὺ τ' ἀπείκασε νὰ μᾶς τὸ φανερώσῃ ;
 ἢ γι ἄλλο τίποτις κοινὸ θὰ βγῇ νὰ μᾶς μιλήσῃ ;
 Καλὸς μοῦ φαίνεται ἄνθρωπος, καὶ βλογημένος νὰ 'ναι.
 Νὰ τοῦ χαρίζῃ ὁ Δίας καλά, ὅσα ζητάει ἡ ψυχὴ του.»

30

Αὐτὰ εἶπε, κι ὁ Τηλέμαχος τὰ 'χε καλὸ σημάδι.
 Καὶ πιά δὲν κάθουνταν, παρὰ ποθώντας νὰ μιλήσῃ,
 στάθῃ στῇ μέσῃ· τοῦ 'βαλε στὸ χέρι δεκανίκι
 ὁ κήρυκας Πεισήνορας, μὲ νοῦ καὶ γυνῶσες ἄντρας.
 Καὶ τότες πρῶτα γύρισε κατὰ τὸ γέρο, κι εἶπε·

«Αὐτός, ὦ γέρο, πὺ ρωτᾷς, θὰ δῆς, μακριὰ δὲν εἶναι·
 ἐγὼ τὸν κόσμον κάλεσα, τὶ ἐμένα ἀγγίζει ὁ πόνος.
 Καὶ μήτε στράτευμα ἄκουσα νὰ πλάκωσε, καὶ θέλω
 σὰν πρῶτος πὺ τ' ἀπείκασα νὰ σᾶς τὸ φανερώσω,
 μήτ' ἄλλο τίποτις κοινὸ δὲ βγαίνω νὰ ξηγήσω,
 παρὰ δικό μου πάθημα, πὺ μοῦ 'πεσε στὸ σπίτι
 διπλό· τὸν ἄξιο μου ἔχασα γονιὸ πὺ κυβερνοῦσε
 ἔσᾳς ἐδῶ ὅλους μιὰ φορὰ σὰν ἡμερος πατέρας,
 κι ἄλλο, χειρότερο πολὺ, πὺ πάει νὰ ξολοθρέψῃ
 τὸ σπιτικό μου, κι ὅλο μου τὸ βιὸς νὰ τ' ἀφανίσῃ.

40

Μνηστῆρες πλῆθος πέσανε τῆς ἄθελῆς μου μάνας,
 γιοὶ τῶν ἀντρῶν ποὺ βρίσκονται προυχόντοι μὲς στὸν τόπο,
 καὶ νὰ φανοῦνε τρέμουνε στοῦ Ἰκάρου τοῦ γονιοῦ τῆς,
 ποὺ αὐτὸς τῇ θυγατέρα του θὰ προίκιζε, καὶ σ' ὅποιον
 πιὸ ταιριαστὸς τοῦ φαίνονταν, τὴν ἔδινε γυναίκα.

Μόνε σ' ἐμᾶς ὁλοκαίρις χαζεύοντας ἐκεῖνοι
 καὶ βόδια σφάζοντας κι ἄρνιά, καὶ τὰ παχιά τὰ γίδια,
 τὰ χαίρουνται, καὶ πίνουνε τὸ φλογερὸ κρασί μου,
 τοῦ κάκου, καὶ τὰ καταλοῦν· γιατί ἄντρας πιά δὲ στέκει
 σὰν ποὺ ὁ Δυσσέας ἦτανε, τὸ σπῖτι νὰ γλυτώσῃ.

Κι ἐμεῖς γι' αὐτοὺς δὲ σῶνουμε· μὰ ἀλήθεια καὶ κατόπι 60
 θὰ ἴμαστε ἐμπρός τους ἀχαμνοὶ κι ἀνήξεροι ἀπὸ μάχη.

Νά'χα μαζί μου δύναμη, κι ἐγὼ θ' ἀντιστεκόμουν,
 τί ἀβάσταχτά 'ναι ἐτοῦτα πιά· μοῦ ἀφάνισαν τὸ σπῖτι
 καὶ πῆγε· νιώστε τὴν κι ἐσεῖς αὐτὴ τὴν ἀδικιά τους,
 ντραπῆτε ἐκείνους τοὺς λαοὺς ποὺ γύρω γειτονεῦουν,
 καὶ φοβηθῆτε τοὺς θεοὺς, μὴν ὀργιστοῦν καὶ ρίξουν
 μιὰ μέρα στὸ κεφάλι σας τὰ μαῦρα αὐτὰ τὰ ἔργα.

Προσπέφτω σας, γιὰ τ' ὄνομα τοῦ Δία καὶ τῆς Θέμης,
 ποὺ τῶν ἀντρῶν τίς συντυχιές αὐτὴ σκορπάει ἢ φέρνει, 70
 πάψτε, καλοὶ μου, ἀφῆστε με μὲς στὸν καημὸ νὰ λυώνω
 μονάχος, ἂν ὁ δοξαστὸς πατέρας μου Ὀδυσσεάς
 στοὺς Ἀχαιοὺς δὲν ἔκαμε κακὸ ἀπὸ ὄχρητά του,
 ποὺ τώρα μ' ὄχρητα κι ἐσεῖς τὸ ξεπερώνετε μου,
 σ' ἐτούτους θάρρος δίνοντας· πιὸ κέρδος γιὰ τὰ μένα
 ἐσεῖς νὰ καταλούσατε τὸ βίος καὶ τὰ καλὰ μου.

Νά'σαστε ἐσεῖς, τὸ δίκιο μου θὰ τό 'βρισκα μιὰ μέρα·
 τί μὲς στὴ χώρα θὰ βγαίνα, καὶ γκαρδιακὰ μιλώντας
 τὰ πλοῦτια μου θὰ γύρευα, ὥς ποὺ ὅλα νὰ δοθοῦνε.
 Μὰ τώρα πόνο ἀγιάτρευτο μοῦ βάζετε στὰ σπλάχνα.»

Αὐτὰ τοὺς εἶπε μὲ χολή, κι εὐτὺς τὸ δεκανίκι 80
 χάμου πετάει δακρύζοντας· κι ὅλους τοὺς πῆρε ἡ λύπη.
 Σωποῦσαν, καὶ κανέννας τοὺς νὰ βγάλῃ δὲν κοτοῦσε
 λόγο σκληρό, κι ἀπάντηση νὰ δώσῃ· μόνο ὁ Ἀντίνος
 σηκώθηκε ἀπ' τοὺς Ἀχαιοὺς, κι αὐτὰ τοῦ ἀπολογήθη.

« Μωρὲ λογά, ἀχαλίνωτε Τηλέμαχε, τί λές μας ;

μᾶς βρίζεις, κι ἀβανιάσματα νὰ μᾶς κολλήσης θέλεις·
 μὰ ξέρε το πὼς δὲ σοῦ φταῖν οἱ Ἀχαιοὶ οἱ μνηστῆρες,
 παρὰ ἢ μανοῦλα σου τὰ φταίει, ποὺ χίλια ξέρει ὁ νοῦς της.
 Τρεῖς χρόνοι τώρα πέρασαν, καὶ τέταρτος κοντεῦει,
 ποὺ αὐτὴ γελαίει τοὺς Ἀχαιοὺς. Ἐλπίδες δίνει σ' ὅλους, 90
 καὶ καθενοῦ ξεχωριστὰ ταξίματα τοῦ στέλνει,
 αὐτὴ ὅμως ἄλλα μελετάει. Καὶ κοίταξε κι ἐτούτη
 τὴν πονηριὰ ποὺ μπόρεσε νὰ σοφιστῇ καὶ νὰ ἔβρη.
 Στήνει θεόμακρο πανὶ στὸν πύργο της νὰ φάνη,
 φιλόκλωστο κι ἀμέτρητο, καὶ λέει μας· « Παλληκάρια,
 μνηστῆρες μου, τώρα ὁ λαμπρὸς ποὺ ἀπέθανε Ὀδυσσεύς,
 μὴ βιάζεστε τὸ γάμο μου, γιὰ ν' ἀποσώσω πρῶτα
 τὸ πανικό, νὰ μὴ χαθοῦν τὰ νήματα τοῦ κάκου,
 ποὺ τό ἔχω γιὰ τὸ σάβανο τοῦ ἥρωα τοῦ Λαέρτη,
 σὰν ἔρθῃ ὁ κορμοτεντωτῆς ὁ χάρος καὶ τὸν πάρῃ, 100
 μπὰς καὶ καμιὰ τῶν Ἀχαιῶν κερὰ μὲ ψεγαδιάσῃ,
 ἂν κοίτεται ἀσαβάνωτος, ποὺ ἔταν καὶ τόσο πλούσιος.»
 Αὐτὰ εἶπε, κι οἱ λεβέντικες τὰ δέχτηκαν ψυχές μας.
 Λοιπόν, τίς μέρες ἔφαινε τὸ θεόμακρο πανὶ της,
 τὴ νύχτα ὅμως τὸ ξέφαινε σὰν ἔφερναν τὰ φῶτα.
 Τρεῖς χρόνους μᾶς κρυφόπαιζε, κι ἔτσι μᾶς ἐπειθε ὅλους·
 μὰ οἱ ἐποχὲς σὰ φέρανε τὸν τέταρτο τὸ χρόνο,
 μιὰ της γυναῖκα πῶξερε, μᾶς τὰ φανέρωσε ὅλα,
 καὶ πιάσαμε τὴν τὸ λαμπρὸ πανὶ της νὰ ξεφαινῇ.
 Καὶ τότες πιά μὲ τὸ στανιὸ τὸ τέλειωσε ἀπ' ἀνάγκη· 110
 κι ἐσένα, νὰ τί ἀπάντηση σοῦ δίνουν οἱ μνηστῆρες,
 κι ἐσὺ νὰ ξέρῃς, κι οἱ Ἀχαιοὶ νὰ μάθουν ὅλοι ἐτοῦτοι.
 Ξεδιάβασ' τὴν τὴ μάνα σου, καὶ πὲς νὰ πάῃ νὰ πάρῃ
 ὅποιον καλέσῃ ὁ κύρης της κι ὅποιον αὐτὴ θελήσῃ.
 Μὰ ἃ μελετᾷ τοὺς Ἀχαιοὺς νὰ βασανίσῃ ἀκόμα,
 μὲ ὅσα φυλάει τῆς Ἀθηνᾶς χαρίσματα ἢ ψυχὴ της,
 μὲ τὴν πιδέξια τέχνη της, μὲ τὴ λαμπρὴ ξυπνάδα,
 τίς μαριολιές, ποὺ σὰν κι αὐτὲς μήτ' οἱ παλιὲς ἐκεῖνες
 ὠριομαλλοῦσες Ἀχαιὲς δὲν ἄκουσα ἂν τίς εἶχαν,
 ἢ Ἀλκμήνη, ἢ ὠριοστεφάνωτη Μυκὴνη, μήτε ἢ Τύρω, 120
 ποὺ μιὰ τους δὲν τῆς ἔμοιαζε στὸ νοῦ τῆς Πηνελόπης,

αὐτὸ ὅμως δὲν τ' ἀπείκασε· πὼς θὰ σοῦ τρῶνε οἱ ἄλλοι
τὸ βίός σου καὶ τὰ πλούτια σου ὅσο πεισμώνει ἐκείνη
στῇ γνώμῃ ποῦ οἱ ἀθάνατοι τῆς βάλανε στὸ νοῦ της.
Μεγάλο ἀπόχτησε ὄνομα γιὰ λόγου της, μὰ ἐσένα
ἀρίθμητα σὲ στέρησε καλὰ. Καὶ γινώριζέ το,
πὼς ἐμεῖς μῆτε σ' ἐξοχή μῆτε κι ἄλλοῦ δὲν πᾶμε,
πρὶν αὐτὴ πάρῃ ἀπὸ τὰ μᾶς τὸν ἄντρα ποὺ διαλέξῃ. »

Κι ὁ γνωστικὸς Τηλέμαχος γυρίζει καὶ τοῦ κρένει·
« Ἀντίνο, ἀπὸ τὸν πύργου μου δὲ γίνεται νὰ διώξω
ἐκείνη ποῦ μὲ γέννησε καὶ μ' ἔθρεψε· ὁ γονιός μου,
ζῆ-ἀπέθανε, σὲ ξένη γῆς ἀπόμεινε· ἂν τῇ στείλω
τὴ μάνα ἐγώ, στὸν κύρη της θὰ τ' ἀκριβοπλερώσω.
Κι ἀπ' τὸν Ἰκάριο συφορὲς κι ἀπ' τὸ θεὸ θὰ μοῦ ῥθουν,
σὰ φεύγει ἡ μάνα καὶ ξορκάει τίς μαῦρες Ἑρινύες·
μὰ καὶ τοῦ κόσμου ἐπάνω μου τὴν κατηγόρια θὰ ᾿χω·
ὥστε ποτές μου τέτοιο ἐγὼ δὲν ξεστομίζω λόγο.
Κι ἀτοί σας ἂν τὸ νιώθετε τὸ κρῖμ' αὐτό, νὰ σύρτε,
ἄλλα τραπέζια νὰ ᾿βρετε, δικό σας βιὸς νὰ τρῶτε,
ὁ ἓνας σπίτι τοῦ ἄλλοινοῦ. Μὰ ἂν πάλε ἐσεῖς θαρρῆτε
πὼς εἶναι δίκιο κι εὖλογο νὰ καταλοῦνται πλούτια
ἐνὸς ἀνθρώπου ἀπλέρωτα, σκορπᾶτε τα· ἐγὼ τότες
καλῶ βοήθεια τοὺς θεούς, ἴσως κι ὁ Δίας φέρῃ
τὸ γδικιωμὸ ποὺ ἀξίζει σας, κι ἔτσι κι ἐσεῖς κατόπι
πεδῶθε δίχως πλερωμὴ μιὰ καὶ καλὴ χαθῆτε. »

Αὐτὰ εἶπε, κι ὁ βροντόφωνος ὁ Δίας τότες στέλνει
ἀπ' τ' ἀψηλὸ βουνόκορφο δυὸ αἵτους καὶ ξεκινᾶνε.
Πέταγαν πρῶτα ἀνάλαφρα σὰ φύσημα τοῦ ἀνέμου,
πλευρὸ πλευρὸ διαβαίνοντας μὲ τὰ φτερὰ ἀπλωμένα·
μὰ στῆς πολύβοης συντυχιᾶς σὰν ἔφτασαν τῇ μέσῃ,
στριφογυρνοῦν, καὶ μὲ βαρὺ φτερούγιασμα κοιτώντας
πρὸς τὰ κεφάλια τοῦ λαοῦ ματιές θανάτου ρίχτουν·
καὶ μὲ νυχιές σὰν ἔσκισαν τὰ μοῦτρα, τὰ λαιμά τους,
δεξὰ κινώντας πέρασαν τίς κατοικιές τῆς χώρας.
Θαμάσαν ὅλοι βλέποντας τὰ ὄρνια σὰ φανήκαν,
κι ὁ νοῦς τους ἀνιστόραγε τὰ μέλλανε νὰ γίνουν.
Ὁ γέρος τότε ἤρωας τοὺς μίλησε Ἀλιθέρσης,

130

140

150

τοῦ Μάστορα, ποὺ πρῶτος τοὺς κρινότανε ὁλονῶνε
 στὴ γνώριση τῆς μαντικῆς, στὴν ὀρμηγεῖα τῶν ὄρνιων·
 αὐτὸς λοιπὸν καλόγνωνμα ξαγόρεψέ τοὺς κι εἶπε·
 «Ἀκοῦστε με, ὦ Θιακήσοι ἐσεῖς, καὶ μάλιστα οἱ μνηστῆρες,
 τὸ τί ἔχω τώρα νὰ σᾶς πῶ καὶ νὰ σᾶς φανερώσω.

160

Βαρὺ κακὸ τοὺς ἔρχεται· δὲ δύνεται ὁ Δυσσέας
 νὰ μείνῃ πιά πολὺν καιρὸ μακριὰ ἀπὸ τοὺς δικούς του·
 σιμὰ ἐδῶ κάπου θάνατο γιὰ τοὺς μνηστῆρες σπέρνει
 μὰ κι ἄλλοι μας ἐδῶ πολλοὶ θὰ πάθουμε μαζί τοὺς,
 ποὺ κατοικιὰ μας ἔχουμε τὸ ξάστερο τὸ Θιάκι·
 τὸ πῶς θὰ τοὺς μποδίσουμε ἀπὸ τώρα ἄς στοχαστοῦμε,
 ἢ ἐτοῦτοι πρῶτοι ἄς πάψουνε· τί γιὰ καλὸ τοὺς εἶναι.

Δὲν προφητεύω ἀνῆξερος· κατέχω τὰ ποὺ κρένω·
 ἔτσι κι ἐκειοῦ ὅσα μάντεψα ἐγὼ τότες, ὅλα βγῆκαν
 ὅταν οἱ Ἀργεῖτες ὅλοι τοὺς στοῦ Ἴλιου τῇ χώρᾳ ὀρμούσαν,
 κι ἀντάμα τοὺς ὁ τρίξυπνος ξεκίναε Ὀδυσσεάς.

170

Θὰ πάθῃ, τοῦ ἴεγα, πολλά, θὰ χάσῃ τοὺς συντρόφους,
 καὶ θὰ γυρίσῃ ἀγνώριστος στὰ εἴκοσι τὰ χρόνια
 στὸν τόπο του· καὶ νά, ποὺ αὐτὰ τώρα τοῦ βγαίνουν ὅλα. »

Καὶ τοῦ Πολύβου ὁ Εὐρύμαχος ἀντίσκοψε καὶ τοῦ ἴπε·
 «Σπίτι σου σέρνε, γέρο ἐσύ, καὶ βγάζε τῶν παιδιῶ σου
 μαντεῖες, μπάς καὶ πάθουνε κανὲ κακὸ κατόπι·
 προφῆτης εἶμ' ἐγὼ σ' αὐτὰ πολὺ καλύτερός σου.

180

Ὅρνια γυρίζουνε πολλὰ κάτω ἀπ' τὸ φῶς τοῦ ἥλιου,
 μὰ δὲ μαντεύουν ὅλα· πάει, χάθῃ ὁ Δυσσέας στὰ ξένα·
 μακάρι ν' ἀφανίζουσιν κι ἐσύ μαζί μ' ἐκεῖνον,
 νὰ μὴ μᾶς ψέλνῃς τώρα ἐδῶ τίς τόσες μαντικές σου,
 κεντῶντας ἀδιαφόρετα τὸ χόλιασμα τοῦ γιοῦ του,
 μ' ἐλπίδα κι ἴσως σπίτι σου κάποιον σοῦ στείλῃ δῶρο.
 Σοῦ λέω ἐγὼ μιὰ καὶ καλή, κι αὐτὸ ποὺ πῶ τελειέται·
 ἐσύ ποὺ ξέρεις τὰ παλιὰ καὶ τὰ πολλά, ἂν ἐτούτου
 τοῦ νέου ἀνάψῃς τὴν ὀργή μὲ πλανερά σου λόγια,
 πρῶτος αὐτὸς χειρότερα θὰ πάθῃ ἀπ' ἀφορμή σου,
 καὶ μήτε ἀπ' αὐτουνούς καλὸ δὲ θενὰ δῇ, κι ἐσένα
 μὲ πρόστιμον θὰ ψήσουμε βαρὺ, ποὺ σὰν πλερώνης
 ἀπὸ τὸν πόνο, γέρο μου, θενὰ λυσσάξῃ ὁ νοῦς σου.

190

Καὶ τώρα τὸν Τηλέμαχο μπρὸς σ' ὅλους συμβουλεύω
 νὰ πῇ τῆς κερὰ μάνας του νὰ σύρῃ στοῦ γονιοῦ της,
 κι αὐτοὶ θὰ τὴν παντρέψουνε κι ἀρίφνητα θὰ βγάλουν
 προικιά, σὰν ποὺ ταιριάζουνε σὲ κόρη ἀγαπημένη.
 Τὶς βαρετές μας προξενεῖς ἀλλιῶς δὲν παραιτοῦμε,
 τὶ στάλα δὲ φοβόμαστε κανέναν ἐδῶ πέρα,
 μὰ μήτε τὸν Τηλέμαχο μὲ τὰ πολλὰ τὰ λόγια·
 200 κι οὐδὲ ψηφοῦμε, γέροντα, τίς προφητεῖες ποὺ βγάζεις,
 τίς ἀνωφέλευτες, ποὺ πιὸ σιχαμερὸ σὲ κάνουν.
 Τὰ πλούτια του θὰ τρώγονται κι ἀγύριστα θὰ μνήσκουν,
 ὅσο αὐτὴ παίξει τοὺς Ἀχαιοὺς, τὸ γάμο ἀργοπορώντας·
 καὶ πάντα θὰ προσμένουμε καὶ θὰ λογομαχοῦμε
 γιὰ τίς περισσιες χάρες της, καὶ σ' ἄλλες δὲ θὰ πᾶμε,
 ἀπ' ὅσες ταίρια γίνονται καλὰ τοῦ καθενοῦ μας. »

Κι ὁ γνωστικὸς Τηλέμαχος γυρίζει καὶ τοῦ κάνει·
 « Εὐρύμαχε, κι οἱ ἄλλοι ἐσεῖς καμαρωτοὶ μνηστῆρες,
 μήτε μιλῶ γι' αὐτὰ ἐγὼ πιά, κι οὐδὲ παρακαλῶ σας·
 210 αὐτὰ τώρα κι οἱ ἀθάνατοι κι οἱ Ἀχαιοὶ τὰ ξέρουν.
 Παρὰ καράβι γλήγορο κι εἴκοσι δόστε μου ἄντρες,
 ἀπὸ ἕνα τόπο σ' ἄλλονα ταξίδι νὰ μὲ πάρουν.
 Στὴν Πύλο τὴν ἀμμουδερὴ θὰ σύρω καὶ στὴ Σπάρτη,
 τοῦ πλανημένου μου γονιοῦ τὸ γυρισμὸ νὰ μάθω·
 ἢ κάποιος θὰ μοῦ πῇ θνητός, ἢ τῇ φωνῇ θ' ἀκούσω
 ποὺ στέλνει ὁ Δίας καὶ στὴ γῆς συχνὰ σκορπάει τίς φῆμες.
 Κι ἂ μάθω πὼς ὁ κύρης μου καὶ ζῇ καὶ θὰ γυρίσῃ,
 ὡς ἓνα χρόνο, κι ἂς πονῶ, θένα ἑπαντέξω ἀκόμα·
 220 ἂν πάλε πὼς ἀπέθανε καὶ πὼς μοῦ χάθῃ ἀκούσω,
 γυρίζω πίσω στὰ γλυκὰ λημέρια τῆς πατρίδας,
 τοῦ στήνω μνημα, νεκρικὰ πολλὰ τοῦ θέτω δῶρα,
 ὅσα τοῦ πρέπουν, κι ὕστερα παντρεύω καὶ τὴ μάνα. »

Αὐτὰ σὰν εἶπε, κάθισε· κι εὐτὺς σηκώθη ὀμπρὸς τοὺς
 ὁ Μέντορας ποὺ σύντροφο ὁ λαμπρὸς Δυσσέας τὸν εἶχε,
 καὶ φεύγοντας στὰ χέρια του τὸ σπιτικό του ἀφῆκε,
 ὅλοι ν' ἀκοῦν τὸ γέροντα, καὶ νὰ φυλάῃ τὰ πάντα·
 ἐκεῖνος μὲ καλογνωμιὰ ξαγόρεψέ τους κι εἶπε·

« Ακοῦστε με τὸ τί θὰ πῶ, Θιακήσοι. Πιὰ κανένας

ἄς μὴ μᾶς ἔρθῃ βασιλιάς, καλόβουλος καὶ δίκιος
 καὶ πρόσχαρος, παρὰ σκληρὸς καὶ κακοπράχτης νά'ναι,
 ἀφοῦ τὸ θεῖκὸ 'Οδυσσεά κανένας δὲ θυμᾶται,
 μὲς στὸ λαὸ πού σά γονιὸς μ' ἀγάπη τὸν κυβέρνα.
 Καὶ δὲ θαμάζουμαι ἐτουνοὺς τοὺς ἀφοβους μνηστῆρες,
 πού ἔργατα παράνομα μὲ πονηριῆς σκαρώνουν·
 ἂν αὐτοὶ τρῶν καὶ καταλοῦν τοῦ 'Οδυσσεά τὸ σπίτι,
 μὲ τῇ ζωῇ τους παίζουμε, καὶ λὲν πὼς χάθη ἐκεῖνος.
 Μὰ ἐσᾶς τοὺς ἄλλους, πού βουβοὶ καθόσαστε, καὶ λόγο
 δὲ βγάξετε ἐναντίο τους, νὰ τοὺς καταδαμάστε,
 ἐσεῖς οἱ ἀάμπολλοι, αὐτουνούς τοὺς μετρητοὺς μνηστῆρες. »

230

240

Κι ὁ Λειώκριτος τοῦ Εὐήνορα γυρίζει κι ἀπαντᾷ του·
 « Μέντορα ἐσύ, κακόμυαλε καὶ κλούβιε, τί φωνάζεις ;
 Τοὺς λὲς νὰ μᾶς δαμάσουνε, κι ὡς τόσο δύσκολό 'ναι
 οἱ λίγοι νὰ χτυπήσουνε πολλοὺς γιὰ φαγοπότι.
 Κι ἂν ὁ Θιακήσος 'Οδυσσεάς φανερωθῇ ἀπατῆς του,
 κι ἀπὸ τὸν πύργο σοφιστῇ νὰ διώξῃ τοὺς μνηστῆρες,
 ἐκεῖ πού τραγοπίνουμε τὰ παλληκάρια ἀντάμα,
 δὲ θά 'χαίρε ἡ γυνᾶίκα του πού γύρισε ὁ καλὸς της,
 τί μαῦρο τέλος θά 'βρισκε ἐκεῖ μέσα πολεμώντας »

250

ἕνας αὐτὸς μὲ τοὺς πολλοὺς· μὰ ἐσύ σωστά δὲν τὰ 'πες.
 'Ελᾶτε τώρα ἐσεῖς, παιδιά, σκορπίεστε στὶς δουλειές σας·
 ὁ 'Αλιθέρσης τούτονε κι ὁ Μέντορας ἄς βάλουν
 στὸ δρόμο του, σὰν πού 'ναι δὰ καὶ γονικοὶ του φίλοι.
 Μὰ ἐγὼ θαρρῶ πολὺν καιρὸ θὰ κάθεται στὸ Θιάκι
 ν' ἀκούῃ μαντάτα, καὶ ποτὲς δὲ θὰ χαρῇ ταξίδι. »
 Αὐτὰ σὰν εἶπε, σκόρπισε τῇ συντυχίᾳ μὲ βιάση.
 Καὶ σύρανε στὸ σπίτι του ὁ καθένας, κι οἱ μνηστῆρες
 κατὰ τὸν πύργο κίνησαν τοῦ θεϊκοῦ 'Οδυσσεά.

260

Τότες μακριὰ ὁ Τηλέμαχος στ' ἀκρόγιο κατέβη,
 τὰ χέρια θαλασσόνιψε, κι ἔκαμε δέηση κι εἶπε·
 « Ἄκου μ', ἐσύ ὁ θεός, πού ἔχτες στὸν πύργο ἤρθες καὶ μοῦ 'πες
 νὰ πάρω πλοῖο καὶ στ' ἀχνὰ τὰ πέλαα ν' ἄρμενίσω,
 νὰ μάθω ἂ γύρισε ὁ γονιὸς πού λείπει τόσους χρόνους,
 κι ὅμως μποδίζουν οἱ Ἀχαιοί, καὶ μάλιστα οἱ μνηστῆρες,
 πού 'ναι μεγάλη ἡ κάκια τους, περίσσια ἢ περηφάνεια. »

Αὐτὰ σὰν προσευκῆθηκε, νά, ἡ Ἀθηνᾶ προβάλλει,
 μέ τῃ φωνῇ καὶ τὸ κορμὶ τοῦ Μέντορα ἀντικρύ του,
 καὶ συντυχαίνει του, καὶ λέει με φτερωμένα λόγια·

« Τηλέμαχε, ἄναντρο ἢ χαζὸ δὲ θὰ σέ λέν κατόπι,
 ἂν τοῦ γονιοῦ σου ἢ λεβεντιά μέσα σου μνήσκη, κι εἶσαι
 τέτοιος ποὺ ἐκεῖνος ἦτανε καὶ σ' ἔργα καὶ σὲ λόγια·
 καὶ τότες τὸ ταξίδι σου δὲν πάει χαμένο, θὰ βῆγη.
 Μ' ἂν ἐκεινοῦ δὲν εἶσαι ἐσὺ γιὸς καὶ τῆς Πηνελόπης,
 αὐτὰ ποὺ λαχταρᾷς θαρρῶ δὲ θὰ τὰ δῇς νὰ βγοῦνε.

Λίγα στὸν κόσμον αὐτὸ παιδιὰ· με τοὺς γονιούς τους μοιάζουν,
 χερρότεροι εἶναι οἱ πιὸ πολλοί, καλύτεροί ναι λίγοι.

Μὰ ἀφοῦ δὲ θὰ ἴσαι ἐσὺ ἄναντρος μηδὲ χαζὸς κατόπι,
 κι ἀφοῦ ποτές δὲ σ' ἄφησε τοῦ Ὀδυσσεᾶ ἢ γνώση,
 μελέτα το πῶς τὰ ἔργα αὐτὰ ἐσὺ θὰ τὰ τελέσης,

κι ἀψήφα τους τοὺς ἀμυαλους αὐτοὺς καὶ τίς βουλές τους,
 τί γνώση αὐτοὶ δὲν ἔχουνε καὶ δίκιο δὲ γνωρίζουν·
 δὲν ξέρουν πῶς ὁ θάνατος κι ἡ μαύρη τους ἢ μοῖρα
 εἶναι κοντά, καὶ θὰ τοὺς φάη μονήμερα ὀλονούς τους.

Καὶ τὸ ταξίδι ποὺ ζητᾷς πολὺ πιά δὲ θ' ἀργήσῃ·
 τέτοιος σου φίλος πατρικὸς ἐγὼ ἔμαι, ποὺ καράβι
 θὰ σοῦ τοιμάσω γλήγορο, κι ἴδιος θὰ ρθῶ μαζί σου.

Πήγαινε, σμίξε τώρα ἐσὺ με τοὺς μνηστῆρες σπίτι,
 προμήθειες μάζωξε πολλές, καὶ σ' ἀγγειὰ μέσα κλεῖς τες·
 μὲς στὶς λαγῆνες τὸ κρασί, τ' ἀλεύρι, τὸ μεδοῦλι

τοῦ κάθε ἀνθρώπου, σὲ πετσια σφιχτοραμμένα βάλ' το·
 κι ἐγὼ πηγαίνω στὸ λαὸ συντρόφους νὰ μαζώξω
 νὰ ῥθουν ἐθελοντές· πολλὰ καράβια ἐδῶ στὸ Θιάκι,
 μὰ θὲς καινούρια θὲς παλιά· θὰ βρῶ καὶ θ' ἀρματώσω
 ἀπ' ὅλα τὸ πιὸ διαλεχτό· τὸ ρίχτουμε στὸ κύμα,
 καὶ βγαίνουμε ἀρμενίζοντας στὰ διάπλατα πελάγη. »

Αὐτὰ σὰν τοῦ εἶπε ἡ Ἀθηνᾶ, τοῦ Δία ἢ κόρη, ἐκεῖνος
 ἀσάλευτος δὲν ἔμεινε στῇ θεϊκῇ φωνῇ της,
 μόνε στὸν πύργο κίνησε με σπλάχνα ταραγμένα,
 καὶ βρῆκε τοὺς λεβέντηδες μνηστῆρες στὸ παλάτι·
 γδέρνανε γίδια στὴν αὐλὴ καὶ χοίρους καψαλίζαν.

Ἦρθε ἴσια στὸν Τηλέμαχο γελώντας ὁ Ἀντίνοος,

καὶ τοῦ ᾽πιασε τὸ χέρι του, κι ὀνόμασέ τον κι εἶπε·

«Μωρὲ Τηλέμαχε λογά, ἀχαλίνωτε, μὴ βάζης
στο νοῦ σου τίποτις κακό, μήτ' ἔργο, μήτε λόγο,
μόν' κάθισε νὰ φᾶς νὰ πιῇς σὰν πρῶτα. Κι ὅλα ἐτοῦτα
θὰ σοῦ τὰ βροῦν οἱ Ἀχαιοί, καράβι, λαμνοκόπους
καλοῦς, νὰ φτάσης γλήγορα στὴ βλογημένη Πύλο,
καὶ νὰ γυρέψης ἄκουσμα τοῦ ξέλαμπρου γονιοῦ σου.»

Κι ὁ γνωστικός Τηλέμαχος τοῦ ἀπολογήθη κι εἶπε·
«Ἀντίνο, δὲν μπορῶ μ' ἐσᾶς τοὺς περηφανεμένους
σὲ φαγοπότια νὰ γλεντῶ χαζὸς καὶ δίχως ἔννοια.
Τάχα δὲ σώνει πού ὅλοι ἐσεῖς τ' ἀρίφνητα καλὰ μου
σκορπίστε τα σὰν ἡμουν αὐτὸ παιδί; μὰ τώρα
πού ἀντρώθηκα, κι ἀκούγοντας ἀπ' ἄλλοιους μαθαίνω,
κι ὅσο πηγαίνει μέσα μου ἡ ψυχὴ μου δυναμώνει,
μοῦρα κακὴ θ' ἀγωνιστῶ κι ἐγὼ σ' ἐσᾶς νὰ φέρω,
εἴτε στὴν Πύλο τραβηχτῶ, ἢ μείνω ἐδῶ στὸ Θιάκι.
Θὰ πάω — κι ὅχι ἀνώφελο ταξίδι αὐτὸ — περάτης,
ἀφοῦ δικὰ μου πλοῖα ἐγὼ, δικούς μου λαμνοκόπους
δὲν ἔχω, καὶ τὸ κρίνατε κι ἐσεῖς ἐτοῦτο κάλλιο.»

Εἶπε, καὶ σιγοτραβήξε τὸ χέρι ἀπὸ τ' Ἀντίνο
τὴν ἀπαλάμη. Στρώνοντας οἱ ἄλλοι τὰ τραπέζια
μὲ λόγια τὸν κεντούσανε καὶ τότε περγελοῦσαν,
κι ἀπὸ τοὺς ξιππασμένους νιοὺς ἕνας αὐτὰ λαλοῦσε·

«Καὶ βέβαια κάποιον φονικὸ ὁ Τηλέμαχος σκαρώνει.
Πηγαίνει ὡς τὴν ἀμμουδερὴ τὴν Πύλο κι ὡς στὴ Σπάρτη,
βοηθοὺς νὰ φέρῃ μέσα του πάθος μεγάλο βράζει·
ἴσως κι ὡς στὴν παχειὰ τὴ γῆς τῆς Ἐφυρας τραβήξῃ,
κι ἀπὸ κεῖ πέρα βότανα θανατερὰ μᾶς φέρῃ,
καὶ στὸ κροντήρι ρίξῃ τα κι ὅλους ἐδῶ μᾶς σβήσῃ.»

Καὶ κάποιος ἄλλος πάλε ἐκεῖ τοὺς εἶπε ξιππασμένος·
«Ποιὸς ξέρεῖ ἂν δὲ μᾶς βγῇ κι αὐτὸς μὲ κουφωτὸ καράβι
καὶ σὰν τὸν Ὀδυσσεά χαθῇ μακριὰ ἀπὸ κάθε φίλο;
Ὁ κόπος θὰ ᾽τανε γιὰ μᾶς σὰν πιὸ πολὺς ἀλήθεια,
γιατὶ θὰ μοιραζόμασταν τὸ ἔχει του, κι ἡ μάννα
τὸ σπίτι θὰ ᾽χε μὲ ὅποιονα τὴν ἔπαιρνε γυναίκα.»

Καὶ στοῦ γονιοῦ ὁ Τηλέμαχος τὸ θάλαμο κατέβη

τὸν ἀψηλὸ καὶ διάπλατο, πῶχε σωροὺς χρυσάφι
καὶ χάλκωμα, καὶ σεντουικῆς φορέματα καὶ μῦρα,
καὶ ποὺ γλυκόπιτο παλιὸ κρασί πολλά πιθάρια
στεκόντουσαν ὀλόγεμα μὲ ἀγνὸ πιστὸ καὶ θεῖο,
στὸν τοῖχο ἀράδα κολλητά, ἴσως κι ἐρθῇ μιὰ μέρα
πάλε ὁ Δυσσέας στὸν τόπο του, τὰ πάθια του σὰν πάφουν.
Σφιχτά δυὸ σανιδόφυλλα σφαλνούσανε τὴ θύρα,
καὶ μέρα νύχτα βρίσκουνταν κελάρισσα γυναίκα,
ποὺ καθετὶς νοιαζότανε μὲ νοικοκυροσύνη,
ἡ Εὐρύκλεια, τοῦ Ὠπα γέννημα, τοῦ γιοῦ τοῦ Πεισηγόρη.
Τὴν ἐκραξε ὁ Τηλέμαχος ἐκεῖ, κι αὐτὰ τῆς εἶπε·

340

«Ἐλα, ὦ γριά, κρασί γλυκὸ μὲς στὶς λαγῆνες χῦσε,
τὸ νόστιμο, ὅστερ' ἀπ' αὐτὸ ποὺ ἐσύ φυλάεις γιὰ κείνον
τὸν ἄμοιρο, τὸ θεόσπαρτο Ὀδυσσεά, ποὺ τὸ ἐλπίζει
μιὰ μέρα πῶς θὰ ξαναρθῇ, τὸ θάνατο ἂν ξεφύγῃ.
Δώδεκα γέμισε ἀπ' αὐτὲς καὶ καλοστούπωσέ τις,
βάλε καὶ στὰ καλόραφτα δερμάτια μέσα ἀλεύρι,
εἴκοσι μέτρα κάμε τα καρπὸ μυλαλεσμένο,
καὶ ξέρε τα μονάχη σου. Κι ὅλα μαζί νὰ τὰ ᾄχῃς,
τὶ θά'ρθω ἀποσπερῆς ἐγὼ νὰ τὰ σηκώσω, ἡ μάνα
σὰν ἀνεβῇ στ' ἀνώγι τῆς τῆ νύχτα νὰ πλαγιάσῃ.

350

Στὴν Πύλο τὴν ἀμμουδερὴ θὰ σύρω, καὶ στὴ Σπάρτῃ,
τοῦ ἀγαπημένου μου γονιοῦ τὸ γυρισμὸ ἴσως μάθω.»

360

Ἔτο' εἶπε, καὶ ξεφώνισε ἡ Εὐρύκλεια ἡ παραμάνη,
καὶ κλαίγοντας τοῦ λάλησε μὲ φτερωμένα λόγια·

« Πῶς μπῆκε τέτοιος λογισμὸς, παιδάκι μου, στὸ νοῦ σου ;
καὶ πῶς θὰ πᾶ νὰ πλανηθῇς μαθὲ στῆς γῆς τὴν ἄκρῃ
ἐσὺ τ' ἀκριβοπαίδι μας ; Ἐκεῖνος πάει πιά, χάθη,
ὁ κύρης σου ὁ διογέννητος, στὰ μακρινὰ τὰ ξένα.
Ἄμα ἐσὺ φύγῃς, ὅλοι αὐτοὶ θὰ σοφιστοῦνε τρόπο
νὰ σὲ χαλάσουν ἄξαφνα, καὶ νὰ τὰ μοιραστοῦνε.
Στὸ σπιτί μέσα σύχαζε, τὶ δὲ σοῦ πρέπει ἐσένα
στ' ἀτρύγητο τὸ πέλαγο νὰ δέρνησαι γυρνώντας. »

370

Κι ὁ γνωστικὸς Τηλέμαχος γυρίζει καὶ τῆς κάνει·
« Θάρρος· δὲν εἶν' αὐτά, ὦ γριά, χωρὶς θεοῦ συνέργεια.
Ὅμως, ν' ἀμώσης πῶς ἐσὺ λόγῳ δὲ λὲς τῆς μάνας,

έντέκατη ἢ δωδέκατη ὥσπου νά ῥθῃ μέρα,
ἢ πρὶ γυρέφῃ νά μὲ δῇ, καὶ μάθῃ πῶς λείπω,
γιὰ νά μὴν κλαίγῃ καὶ χαλνάνῃ τὴν ὁμορφὴν τῆς ὕψῃ. »

Αὐτὰ εἶπε τῆς καὶ τοῦ ῥβαλε ἡ γριὰ μεγάλην ὄρκον.
Καὶ στοὺς θεοὺς σὰν ἄμωσε, καὶ πῆρε ὁ ὄρκος τέλος,
ἔβγαλε κι ἔχυσε κρασί στὶς δώδεκα λαγῆνες,
καὶ στὰ καλὸράφτα ἔβαλε δερμάτια μέσα ἀλεύρι· 380
καὶ τότες ὁ Τηλέμαχος ξανάρθε στοὺς μνηστῆρες.

Κατόπι ἡ γαλανόματη ἡ θεὰ σοφίστηκε ἄλλο·
μ' ὕψῃ σὰν τοῦ Τηλέμαχου γυρνώντας μὲς στὴ χώρα,
τοὺς ἄγουρους ἀντάμωσε, καὶ μίλαε τοῦ καθένα,
καλώντας τοὺς στ' ἀκρόγιαλο νά κατεβοῦν τὸ βράδυ,
κι ἀπὸ τοῦ Φρόνῃ τὸ παιδὶ ζητάει γοργὸ καράβι,
τὸν ξακουστὸ Νοήμονα, ποὺ τό ῥταξέ του ἀμέσως.

Κι ὁ ἥλιος σὰ βασιλεῖψε κι ἀπόσκιασαν οἱ δρόμοι,
τὸ πλοῖο ρίχτει στὸ γιαλὸ, καὶ μέσα τ' ἄρμενά του,
καθὼς τὰ καλοσκάρωτα καράβια τά ῥχουν πάντα, 390
καὶ στὸ λιμάνι τ' ἄραξε· γύρω οἱ λεβέντες νέοι
μαζώχτηκαν, κι ἡ Ἀθηνᾶ τοὺς ἔδινε ὅλους θάρρος.

Καὶ πάλε ἡ γαλανόματη ἡ θεὰ σοφίστηκε ἄλλα·
κατὰ τὸν πύργον κίνησε τοῦ θεϊκοῦ Ὀδυσσεά,
καὶ τοὺς μνηστῆρες περεχάει μὲ ὕπνο γλυκὸ, καὶ ζάλη
τοὺς φέρνει ἐκεῖ ποὺ πίνουνε, καὶ ρίχτουν τὰ ποτήρια,
καὶ νά πλαγιάσουν ξεκινοῦν ἐδῶ κι ἐκεῖ στὴ χώρα·
δὲν ἄργησαν, τί βάραινε τὰ βλέφαρά τοὺς ὁ ὕπνος.

Καὶ τοῦ εἶπε τοῦ Τηλέμαχου ἡ θεὰ ἡ γαλανομάτα, 400
καλώντας τὸν ἀπέξωθε τοῦ ὀριοχτισμένου πύργου,
καὶ μοιάζοντας τοῦ Μέντορα, λαλιά συνάμα κι ὕψῃ·

« Τηλέμαχε, οἱ χαλκόποδοι οἱ συντρόφοι σου ἐκεῖ κάτω
προσμένουν ὅλοι στὸ κουπί, τὴν προσταγὴ νά δώσης·
πᾶμε κι ἐμεῖς νά σμίξουμε, κι ἄς μὴν ἀργοποροῦμε. »

Αὐτὰ σὰν εἶπε ἡ Ἀθηνᾶ, ξεκίνησε αὐτὴ πρώτη,
γοργά, κι ἀκολουθοῦσε ὁ νιδὸς στῆς θεῖσας τ' ἀχνάρια.
Καὶ στὸ γιαλὸ σὰ φτάσανε, ποὺ ἀπάντεχε τὸ πλοῖο,
ἐκεῖ τοὺς μακρομάλληδες συντρόφους ἀνταμῶσαν,
κι ὁ δυνατὸς Τηλέμαχος αὐτὰ τοὺς συντυχαίνει.

« Πᾶμε, παιδιά, νὰ φέρουμε ἐδῶ κάτου τὶς προμήθειες· 410
ὅλες στὸν πύργο βρίσκονται· ἡ μάνα ὅμως δὲν ξέρει
μήτ' ἄλλη δούλα, ἐξὸν ἡ μιὰ ποὺ τ' ἄκουσε ἀπὸ μένα. »

Εἶπε, καὶ πρῶτος κίνησε, κι οἱ ἄλλοι ἀκολουθοῦσαν.
Καὶ στὸ γιὰλὸ τὰ φέρανε, καὶ μὲς στὸ πλοῖο τὰ θέσαν,
σὰν ποὺ εἶπε καὶ παράγγειλε τοῦ Ὀδυσσέα ὁ γιόκας.
Κι ἀνέβηκε ὁ Τηλέμαχος στὸ πλεούμενο· κυβέρνα
ἡ Ἀθηνᾶ καθούμενη στὴν πρύμνη του· σιμά της
κι ἐκεῖνος κάθισε· ἔλυσαν τὰ παλαμάρια οἱ ἄλλοι,
ὕστερ' ἀνέβηκαν κι αὐτοὶ καὶ στὰ ζυγὰ καθίσαν.
Καὶ τότες πρύμο στέλνει τους ἡ θεὰ ἡ γαλανομάτα, 420
τὸ Ζέφυρο ποὺ ἀχολογᾷ στὰ μαῦρα πέλαα πάνω.
Καὶ πρόσταξε ὁ Τηλέμαχος καλώντας τοὺς συντρόφους
νὰ πιάσουν τ' ἄρμενα· ἄκουσαν αὐτοὶ τὴν προσταγὴ του.
Κατάρτι ἔλατο ἔστησαν καὶ μπήξανέ το μέσα
στὸ μεσοδόκι τὸ σκαφτό, τὸ δέσανε μὲ ξάρτια,
καὶ μὲ καλὸστριφτα λουριά τ' ἄσπρα παννιὰ τραβῆξαν.
Φούσκωσε ὁ ἀγέρας τὸ πανὶ στὴ μέση, καὶ τὸ κύμα
πᾶς στὸ κοράκι βρόνταγε καθὼς γοργὰ σκιζόταν·
κι ἔκοβε δρόμο κι ἔτρεχε στὸ πέλαο τὸ καράβι.
Καὶ τ' ἄρμενα σὰ δέσανε στὸ μελανὸ σκαφὶ του, 430
κροντήρια στήσαν, καὶ κρασί καλογεμίζοντάς τα
γιὰ τοὺς ἀθάνατους θεοὺς καὶ τοὺς αἰώνιους χῦναν,
μὰ γιὰ τὴ γαλανόματη κόρη τοῦ Δία πρῶτα.

Κι ὀλονυχτὶς καὶ τὴν αὐγὴ ἔπαιρνε δρόμο ἐκεῖνο. 434

ΡΑΨΩΔΙΑ Γ

Τὴν ὥρια ὅταν ἀφήνοντας τὴ λίμνη ἀνέβη ὁ ἥλιος
πρὸς τὸν ὀλόχαλκο οὐρανὸ σὲ ἀθάνατους νὰ φέξη,
καὶ στοὺς ἀνθρώπους τοὺς θνητοὺς τῆς γῆς τῆς θροφιοδότρας,
σὲ χώρα φτάναν ὁμορφη, στὴν Πύλο τοῦ Νηλέα.
Κόσμος ἐκεῖ στ' ἀκρόγιαλα προσφέρνανε θυσίες,
ταύρους ὀλόμαυρους στῆς γῆς τὸ σείστη Ποσειδῶνα.
Καθόντανε παρέες ἐννιά, νομάτοι πεντακόσοι
στὴν καθεμιὰ, καὶ ταῦροι ἐννιά στὴν καθεμιὰ σφαζόνταν.

Κι ὥσπου τὰ σπλάχνα νὰ γευτοῦν καὶ τὰ μεριά νὰ κάψουν
γιὰ τὸ θεό, αὐτοὶ μπαίνανε καὶ τὰ πανιά μαζῶναν. 10

Καὶ στάθῃ τὸ καλόφτιαστο καράβι, κι ὅξω βγῆκαν,
καὶ βγῆκε κι ὁ Τηλέμαχος τὴν Ἀθηνᾶ ἀκολουθώντας.
Πρώτῃ τὸ λόγο ἀρχίνησε ἡ θεὰ ἡ γαλανομάτα·

« Δὲν πρέπει ἐσύ πιά ντροπαλός, Τηλέμαχε μου, νὰ 'σαι
γι' αὐτὸ τὰ πέλαα πέρασες, νὰ μάθης, τὸ γονιό σου
ποιό χῶμα τότε σκέπασε, ποιά μοῖρα τότε βρῆκε.
Σῦρε στ' ἀλογοδαμαστῇ τοῦ Νέστορα ἴσια τώρα,
νὰ δοῦμε σὰν τί στοχασμοὺς μὲς στὴν καρδιά του κρύβει.
Καὶ παρακάλεῖ τον ἐσύ μὲ ἀλήθεια νὰ μιλήσῃ,
ἀγκαλὰ ψέμα δὲ θὰ πῇ, γιατί ἔχει γνώση ἐκεῖνος. » 20

Κι ὁ γνωστικὸς Τηλέμαχος γυρίζει καὶ τῆς κάνει·
« Μέντορα, πῶς νὰ πάω μαθὲς καὶ νὰ τοῦ προσμιλήσω,
πού ἀκόμα εἶμ' ἀσυνήθιστος στὰ σοβαρά τὰ λόγια ;
Νέος μεγάλο νὰ ρωτᾷ τό 'χει ντροπῆς ἀλήθεια. »

Κι ἡ γαλανόματῃ Ἀθηνᾶ τοῦ ἀπολογήθη κι εἶπε·
« Τηλέμαχε, ἄλλα θὰ τὰ βρῆς μονάχος μὲ τὸ νοῦ σου,
ἄλλα ὁ θεὸς θὰ σοῦ τὰ πῇ· τί ἡ μάνα σου δὲ θὰ 'χῃ
γεννήσει κι ἀναθᾶψει σε χωρὶς θεοῦ συμπόνια. »

Εἶπε, κι ὁμπρὸς ἡ Ἀθηνᾶ ξεκίνησε μὲ βιάση,
καὶ πίσωθε στ' ἀχνάρια τῆς ἀκολουθοῦσε ἐκεῖνος. 30
Καὶ φτάσανε στῶν Πυλιωτῶν τὰ πανηγύρια μέσα,
πού μὲ τοὺς γιούς του ἐκεῖ μαζὶ κι ὁ Νέστορας καθόταν,
κι ὁλόγυρα οἱ συντρόφοι του τοιμάζαν τὸ γιορτάσι,
μέρος κρεάσια ψήνοντας, μέρος σουβλίζοντάς τα.

Κι ἅμα τοὺς ξένους γνάντεψαν, ἀντάμα ὅλοι κινοῦνε,
καὶ σφίγγοντας τὰ χέρια τους καλοῦν τους νὰ καθίσουν.
Πρῶτος ὁ γιὸς τοῦ Νέστορα ὁ Πεισίστρατος ζυγώνει,
παίρνει τὸ χέρι τῶν δυνῶν, τοὺς φέρνει στὸ τραπέζι,
κι ἀπὰς σὲ μαλακὲς προβιὲς στὸν ἄμμο τοὺς καθίζει,
τοῦ Θρασυμήδῃ τοῦ ἀδελφοῦ καὶ τοῦ γονιοῦ του δίπλα. 40

Ἀπὸ τὰ σπλάχνα δίνει τους μερίδες, τοὺς γεμίζει
χρυσὸ ποτήρι μὲ κρασί, καὶ χαιρετώντας κράζει
στὴν κόρη τοῦ αἰγιδόσκεπου καὶ Δία, τὴν Παλλᾶδα·

« Εὐκῆσου τώρα, ὦ ξένε μου, στὸ μέγα Ποσειδῶνα,

πού στὴ γιορτὴ τοῦ τύχατε δωπέρα νὰ βρεθῆτε.
 Κι ὄντας τοῦ χύσης κι εὐκηθῆς, καθὼς εἶναι συνήθεια,
 δὸς τὸ ποτήρι καὶ τοῦ νιοῦ, γλυκὸ κρασί νὰ χύση,
 τί τοὺς ἀθάνατους κι αὐτὸς θὰ προσκυνάη· οἱ ἀνθρώποι
 ἀνάγκη πάντα τῶν θεῶν τῶν Ὀλυμπήσων ἔχουν.
 Ὅμως αὐτὸς μικρότερος κι ὁμηλικός μου ὄντας,
 ἐσένα πρῶτα δίνω σου τ' ὀλόχρυσο ποτήρι. »

50

Αὐτὰ εἶπε, καὶ στὰ χέρια τοῦ τὸ κραστοτάσι δίνει.
 Κι ἡ Ἀθηνᾶ τὸ χάρηκε πού ὁ γνωστικός λεβέντης
 ἐκείνης πρώτης τό ἔδωσε τ' ὀλόχρυσο ποτήρι.

Κι ἔκανε ἀμέσως προσευκὴ τοῦ μέγα Ποσειδῶνα·

« Ἄκου μας, κοσμοζώστη θεέ, μὴν ἀρνηθῆς μας τὰ ὅσα
 παρακαλοῦμε νὰ γενοῦν. Καὶ πρῶτα χάριζε τους
 καλοτυγιά τοῦ Νέστορα καὶ τῶν παιδιῶν τοῦ ἀντάμα·
 δίνε ὕστερα πολύχαρη στοὺς ἄλλους τοὺς Πυλιῶτες
 τὴν πληρωμὴ γιὰ τὴ λαμπρὴ ἑκατοβοδιά τους τούτη.
 Δίνε καὶ τοῦ Τηλέμαχου κι ἐμένανε κατόπι
 καλὸ πατρίδας γυρισμό, σὰν τελεστοῦνε τὰ ὅσα
 ἐδῶ νὰ πράζουμε ἤρθαμε μὲ τὸ γοργὸ καράβι. »

60

Κι αὐτὰ πού προσευκότανε μονάχη τὰ τελοῦσε·
 προσφέρει τοῦ Τηλέμαχου τὸ δίχροο ποτήρι,
 καὶ τοῦ Δυσσέα ὁ ἀκριβογιὸς προσεύκεται κι ἐκεῖνος.
 Καὶ σάνε ψῆσαν κι ἔσυραν τ' ἀπόξωθε κοψίδια,
 τὰ μοίρασαν κι ἀρχίσανε τ' ἀρχοντικὸ τραπέζι.
 Κι ἀπὸ φαγὶ κι ἀπὸ πιστὸ σὰ χόρτασε ἡ καρδιά τους,
 ὁ Γερηνιώτης Νέστορας ὁ ἀλογογνώστης εἶπε·

« Καὶ τώρα κάλλιο ἅς ρωτηθοῦν οἱ ξένοι αὐτοὶ ποιοὶ νὰ ἵναι,
 μᾶς καὶ φραθήκανε θροφή. Πῆτε μας, ποιοὶ εἰστέ, ὦ ξένοι ;
 ποποῦθε ταξιδέψατε τοὺς πελαγήσους δρόμους ;
 τάχα δουλειὰ σᾶς ἔφερε, ἢ ἐδῶ κι ἐκεῖ πλανιέστε
 στὶς θάλασσες, σὰν πειρατὲς πού τριγυρνοῦν καὶ φέρνουν,
 μὲ τῆς ζωῆς τους κίνδυνο, ζημιὰ σὲ ξένον κόσμον ; »

70

Κι ὁ γνωστικός Τηλέμαχος αὐτὰ τοῦ ἀπολογήθη,
 μὲ θάρρος πού ἴδια τῆς ἡ θεᾶ τοῦ τό ἔβαλε στὸ νοῦ του,
 μαντάτα τοῦ χαμένου του γονιοῦ γιὰ νὰ γυρέψῃ,
 κι ὄνομα σύγκαιρα λαμπρὸ στὸν κόσμον γιὰ νὰ βγάλῃ.

3

« Νέστορα, τοῦ Νηλέα ὦ γιέ, τῶν Ἀχαιῶν καμάρι,
 ποποῦθε ἐρχόμαστε ρωτᾶς, αὐτὸ θὰ σοῦ ὁρμηγέψω.
 Ἀπὸ τὸ Θιάκι ἐρχόμαστε, ποκάτω ἀπὸ τὸ Νεῖο,
 γιὰ ἀνάγκη ποὺ ἔχι τοῦ λαοῦ, παρὰ δική μας εἶναι.
 Νὰ μάθω ποῦ ἔναι ὁ κύρης μου, τῇ φήμῃ του ἀκλουθώντας,
 τοῦ καρτερόψυχου Ὀδυσσέα, ποὺ ἕναν καιρὸ μαζί σου
 λὲν πολεμώντας κούρσεψε τὴ χώρα τῆς Τρωάδας.
 Κάθε ἄλλος ποὺ πολέμησε τοὺς Τρωαδίτες τότες,
 τ' ἀκούσαμε τὸ τέλος του καὶ τὴν κακὴ του μοῖρα·
 ὡς τόσο ἐκείνου τὸ χαμὸ τὸν κρύβει ὁ γιὸς τοῦ Κρόνου,
 καὶ δὲν μπορεῖ κανεὶς νὰ πῇ σωστὰ τὸ ποῦ ἀφανίστη,
 ἂν ἔπεσε μαθεῖ στεριᾶς ἀπὸ ἐχτρικὸ κοντάρι,
 ἢ τ' ἄγρια ἂν τότε φάγανε νερὰ τῆς Ἀμφιτρίτης.
 Γι' αὐτὸ δὰ τώρα πέφτω σου στὰ γόνατα, νὰ μάθω
 σὰν ποιοῦ ἔτανε τὸ τέλος του κι ἡ κακοθανατιά του,
 μὰ ἢ τὰ ἔδες μὲ τὰ μάτια σου, ἢ ἀπ' ἄλλον ἄκουσες τα
 τί ἢ μάνα τότε γέννησε γιὰ βάσανα περίσσια.
 Καὶ μὴ μοῦ τὰ μισομιλᾷς ἀπὸ συμπόνια ἢ σέβας,
 μόν' πές μου τα ἴσια, καταπῶς τὰ μάτια σου τὸν εἶδαν.
 Παρακαλῶ σε, ἂν ὁ λαμπρὸς γονιὸς μου ὁ Ὀδυσσεὺς
 ἢ λόγῳ ἢ πράξῃ σοῦ ἑταῖε καὶ τέλεσε στὴν Τροίᾳ,
 ἐκεῖ ποὺ ἀρίθμητα δεινὰ στοὺς Ἀχαιοὺς πλακῶσαν,
 θυμήσου τα τὴν ὥρα αὐτή, καὶ πές μου τὴν ἀλήθεια. »

80

90

100

Κι ὁ Γερηνιώτης Νέστορας ὁ ἀλογογνώστης τοῦ εἶπε·
 « Φίλε μου, ἀφοῦ μοῦ θύμισες τὰ πάθια ποὺ ἐκεῖ τότες
 τραβήξαμε τῶν Ἀχαιῶν τ' ἀκράτητα ἐμεῖς τέκνα,
 κι ὅσα στὰ πέλαγα τ' ἄχνᾷ γυρνώντας μὲ καράβια,
 σὰ βγαίναμε στὰ λάφυρα τὸν Ἀχιλλέα ἀκλουθώντας,
 καὶ πάλε γύρω στὸ καστρὶ τοῦ Πρίαμου τοῦ ρήγα
 σὰν πολεμούσαμε· ὅλοι ἐκεῖ οἱ καλύτεροί μας πῆγαν.
 Ἐκεῖ ὁ λεβέντης ὁ Αἴαντας, ἐκεῖ κι ὁ Ἀχιλλέας,
 κι ὁ Πάτροκλος, ποὺ μὲ θεοὺς μπόρει νὰ βγῇ στὴ γνώση,
 ἐκεῖ κι ὁ γιὸς μου ὁ ἀκριβός, τὸ παλληκάρι τ' ἄξιο,
 ὁ Ἀντίλοχος, ὁ ξακουστός στὸ δρόμο καὶ στὴ μάχη.
 Κι ἄλλα πολλὰ παθήματα κοντὰ σ' αὐτὰ μᾶς βρῆκαν·
 μὰ ποιὸς θνητὸς θὰ δύνονταν αὐτὰ νὰ τὰ ἱστορήσῃ ;

110

Καὶ πέντε κι ἕξι ἂν ἔμνησκες χρόνους ἐδῶ ρωτώντας,
 νὰ μάθης τὰ ὅσα πόφεραν οἱ Ἀχαιοὶ οἱ λεβέντες,
 βαριεστημένος κι ἄμαθος στὸν τόπο σου θὰ γύρνῃς.
 Χρόνους ἐννιά τοὺς πλέχναμε χαμὸ μὲ μύριες τέχνες,
 καὶ μετὰ βιᾶς τοῦ Κρόνου ὁ γιὸς τὸν ἔφερε σὲ τέλος.
 Μὲ τὸν τρανὸ Ὀδυσσεᾶ κανεῖς στὴ γνώμη δὲ μπορούσε
 νὰ παραβγῇ, ποὺ πάντα αὐτὸς ἔβγαιν' ἀπ' ὅλους πρῶτος
 σὲ πᾶσα τέχνῃ, ὁ κύρης σου, ἂν εἶσαι ἐστ' ἀλήθεια
 παιδί του ἐκείνου· ξαφνισμὸς μὲ παίρνει σὰν κοιτῶ σε.
 Μοιάζει ἢ μιλιὰ σας, μὰ τὸ ναί, καὶ θὰ ἴγες πὼς νέος
 μὲ τόση γνώση γέρικη δὲν μπόρειε νὰ μιλήσῃ.
 Ποτὲς οἱ δυὸ μας, ὁ λαμπρὸς Δυσσέας κι ἐγώ, νὰ βροῦμε
 ἀσύφωνοι σὲ συντυχιά ἢ βουλή δὲν ἔτυχέ μας,
 παρὰ μιὰ γνώμη δείχνοντας, μὲ στοχασιὰ καὶ σκέψῃ
 τί τοὺς Ἀργῆτες σύφερεν πασκίζαμε νὰ βροῦμε.
 Μὰ σὰν τὴ διαγοιμίσαμε τοῦ Πρίαμου τὴ χώρα,
 καὶ στὰ καράβια μπήκαμε, καὶ θεὸς τοὺς σκόρπιζε ὅλους
 τοὺς Ἀχαιοὺς, κακὸ ἐρχομὸ μᾶς μελετοῦσε ὁ Δίας,
 γιατί ὅλοι τους δὲν ἦτανε στοχαστικοὶ καὶ δίκιοι,
 καὶ σὲ πολλοὺς τους ἔπεσε σὰ φοβερὴ κατάρρα
 ἢ ὀργὴ τῆς γαλανόματης τοῦ Δία θυγατέρας,
 ποὺ σκόρπισε διχογνωμιὰ στοὺς δυὸ τοὺς γιοὺς τοῦ Ἀτρέα.
 Σὲ σύναξῃ καλέσανε τὰ πλήθη αὐτοί, τοῦ κάκου,
 καὶ ξώκαιρα, σὰν ἔγερνε κατὰ τὸ βράδῳ ὁ ἥλιος,
 κι ἦρθαν τῶν Ἀχαιῶν οἱ γιοὶ κρασὶ βαριοπιωμένοι,
 κι ἐκεῖνοι τοὺς ξηγοῦσανε γιατί συνάξανέ τους.
 Τοὺς ἔλεγε ὁ Μενέλαος τοὺς Ἀχαιοὺς νὰ σύρουν
 στὸν τόπο τους, τίς διάπλατες τίς θάλασσες περνώντας·
 ὡς τόσο ὁ Ἀγαμέμνωνας μὴ στέργοντας, τοὺς κράτα,
 γιὰ νὰ τελέσῃ τῆς θεᾶς ἱερὲς θυσίης πρῶτα,
 τὴ μανητὰ τῆς θέλοντας μ' αὐτὲς νὰ μαλακώσῃ.
 Κλούβιος, καὶ δὲν τὸ γνώριζε πὼς δὲν τὴ μεταπείθει,
 γιατί ἔτσι τῶν ἀθάνατων ἡ γνώμη δὲ γυρίζει.
 Κι οἱ δυὸ καθὼς στεκόντανε βαριά λογομαχώντας,
 σηκώθηκαν οἱ Ἀχαιοὶ μὲ χλαλὴ μεγάλη,
 καὶ χωριστήκανε σὲ δυὸ τάραια ἀπὸ δυὸ γνῶμες.

120

130

140

150

"Ένας τὸν ἄλλο ὀχτρεύοντας πλαγιάσαμε τὴ νύχτα,
 τί ὁ Δίας μᾶς μαγείρευε κακὸ καὶ μαῦρο τέλος.
 Μὰ τὴν αὐγὴ τραβήξαμε στὴ θάλασσα τὰ πλοῖα,
 καὶ μέσα κι οἱ βαθιόζωνες γυναῖκες μὲ τὰ πλοῦτια.
 Ὡς τόσο μείνανε οἱ μισοὶ κοντὰ στὸν Ἀγαμέμνο,
 τοῦ Ἀτρέα τὸ γιό, τὸ βασιλιά, κι οἱ ἄλλοι στὰ καράβια.
 Καὶ τὰ καράβια ἀρμένιζαν ὀλόπρυμα, τί κάποιος
 τότες θεὸς μᾶς ἔστρωνε τὰ τρίσβαθα πελάγη.
 Στὴν Τένεδο σὰν ἤρθαμε, γυρνώντας στὴν πατρίδα,
 σφαχτὰ προσφέραμε τῶν θεῶν· μὰ ὁ ἄσπλαχνος ὁ Δίας
 δὲν ἔστεργε νὰ φτάσουμε, μόνε κακὲς διχόνοιες
 πάλε μᾶς ἔσπερνε. Πολλοὶ γυρίσανε ξοπίσω
 μὲ τὰ καράβια τὰ γερτά, τὸ βασιλιά ἀκλουθώντας
 τὸν Ὀδυσσεά, τὸ γνωστικὸ καὶ τὸν πολυτεχνίτη,
 νὰ μὴ χαλάσουν τὴν καρδιά τοῦ ἀφέντη τοῦ Ἀγαμέμνου·
 ὡς τόσο μ' ὅσα ἐγὼ ὄριζα, λίγα πολλὰ καράβια,
 ξεκίνησα νὰ φύγουμε, τί τὰ ἵνωθα τὰ πάθια
 ποὺ ὁ θεὸς μᾶς κρυφοτοίμαζε στὸ λογισμό του μέσα.
 Ἔτσι κι ὁ πολεμόχαρος γιὸς τοῦ Τυδέα κινοῦσε,
 καὶ τοὺς συντρόφους του ἔπαιρνε. Καὶ λίγο ἀργότερά μας
 νὰ κι ὁ Μενέλαος ὁ ξανθὸς προφταίνει πρὸς τὴ Λέσβο,
 ἐκεῖ ποὺ μελετούσαμε τὸ μακρινὸ ταξίδι,
 ἂν παραπάνω ἀπὸ τὴ Χιὸ τὴ βράχινη θὰ βγοῦμε,
 πρὸς τὴν Ψυριά, ἀπὸ τὰ ζερβὰ ἐτούτῃ ἀφήνοντάς την,
 ἢ κάτω, πρὸς τὸ Μίμαντα τὸν ἀνεμοδαρμένο.
 Καὶ τοῦ θεοῦ ζητήσαμε σημάδι, καὶ μᾶς ἤρθε·
 νὰ σκίσουμε τὸ πέλαγο, μᾶς ἔλεγε, ὡς τὴν Εὐβοία,
 γλῆγορο ἂν θέμε γλυτωμὸ ἀπὸ βάσανα μεγάλα.
 Φύσηξε πρῶμος ἄνεμος, καὶ τρέξαν τὰ καράβια
 μὲς στὰ ψαράτα πέλαγα, κι ἀράξαμε τὴ νύχτα
 στὴ Γεραιστό· πολλῶν ἐκεῖ τοῦ Ποσειδῶνα ταύρων
 μεριά τοῦ κάψαμε ὕστερα ἀπὸ τόσοῦ πέλαου δρόμο.
 Σὰν ἤρθε ἡ μέρα ἡ τέταρτη, οἱ συντρόφοι τοῦ Διομήδη
 τοῦ ἀλογοδαμαστῆ, τοῦ γιοῦ τοῦ ἡρωϊκοῦ Τυδέα,
 μὲς στ' Ἄργος φέρναν κι ἄραζαν τὰ ὠραῖα τοὺς καράβια·
 ὡς τόσο γιὰ τὴν Πύλο ἐγὼ τραβοῦσα, κι ὀλοένα

160

170

180

φυσούσε ὁ οὐριος ἄνεμος πού ὁ θεὸς εἶχε σταλμένο.

Ἔτσι ἦρθα, γιέ μου, ἀνήξερως, κι ἀκόμα δὲ γνωρίζω
ποιοὶ τότες γλύτωσαν, καὶ ποιοὶ χαθήκανε καὶ πῆγαν.
Μὰ ὅσα μὲς στοὺς πύργους μου κάθουμ' ἐδῶ κι ἀκούγω,
θὰ τὰ ἔχης μὲ τὴν τάξη τους καὶ δὲ θὰ σοῦ τὰ κρύψω.

Ἦρθανε, λέν, τοῦ κονταριοῦ οἱ τεχνῖτες Μυρμιδόνες,
πού ὁ γιὸς τοῦ μεγάλοψυχου Ἀχιλλέα τοὺς ὁδηγοῦσε,
ἦρθε κι ὁ δοξαστὸς ὁ γιὸς τοῦ Ποία ὁ Φιλοχτήτης.

190

Κι ὁ Ἰδομενέας κατέβασε στὴν Κρήτη τοὺς δικούς του,
ὅσοι ἀπὸ μάχης γλύτωσαν καὶ κύμα δὲν τοὺς πῆρε.

Γιὰ τοῦ Ἀτρέα τὸ γιὸ κι ἐσεῖς θ' ἀκούσατε μακριάθε,
πὼς ἦρθε, καὶ πὼς ὁ Αἰγιστος φριχτὸ τοῦ φύλαε τέλος.

Ὅμως κι αὐτὸς τὸ πλέρωσε πολὺ πικρά, καὶ βλέπεις
πόσο καλὸ ἔναι ἀπόγονο ν' ἀφήνη ὅποιος πεθαίνει
σὰν κεῖνον πού γδικιώθηκε τὸν Αἰγιστο τὸν πλάνο,
πού τὸ γονιὸ του χάλασε τὸν πολυδοξασμένο.

Κι ἐσύ, καλέ μου, πού ὁμορφο σὲ βλέπω καὶ μεγάλο,
νὰ γίνης καὶ παλληκαράς, νὰ σὲ παινοῦν κατόπι. »

200

Κι ὁ γνωστικὸς Τηλέμαχος αὐτὰ τοῦ ἀπολογήθη·
« Νέστορα, τοῦ Νηλέα γιέ, τῶν Ἀχαιῶν καμάρι,
καλὰ τότε γδικιώθηκε, κι οἱ Ἀχαιοὶ θ' ἀπλώσουν
τὴ φήμη του ν' ἀκούγεται χρόνους πολλοὺς κατόπι.
Μακάρι τόση δύναμη κι ἐμένα οἱ θεοὶ νὰ δίνουν,
νὰ γδικιωθῶ τίς ἀδικιὲς τῶν ἄσπλαχνων μνηστήρων,
πού μὲ περίσσια ἀδιαντροπιά λογῆς κακὰ μοῦ πλέχγουν.
Μὰ τέτοιο ριζικὸ οἱ θεοὶ δὲ δῶκαν τοῦ γονιοῦ μου
κι ἐμένανε, κι ἀπομονὴ νὰ κάμω πρέπει τώρα. »

210

Κι ὁ Γερηνιώτης Νέστορας ὁ ἀλογατὰς τοῦ κάνει·
« Φίλε μου, μιάς καὶ τέτοια ἐσύ μοῦ θύμιες καὶ μοῦ ἔπες,
λένε πὼς περισσοὶ γαμπροὶ τὴ μάνα σου ζητώντας,
μέσα στοὺς πύργους σου δουλειὲς καὶ βάσανα σκαρώνουν.
Πές μου, ἤθελες καὶ τὰ τραβᾶς, ἢ τάχα ὁ κόσμος ὅλος
σ' ὀχτρεύεται, κάποιου θεοῦ κρυφὴ φωνὴ ἀκλουθώντας ;
Ποιὸς ξέρει ἐκεῖος ἂν δὲν ἐρθῇ καὶ δὲν τοὺς τὰ πλερώσει,
ἢ μοναχὸς του, ἢ καὶ μαζί μὲ τοὺς Ἀχαιοὺς μιὰν ὥρα ;
Τὶ ἢ γαλανόματη Ἀθηνᾶ κι ἐσένα ἂν ἀγαποῦσε

καθὼς πονοῦσε ἔναν καιρὸν τὸν ξακουστὸ Ὀδυσσεά
 στὴν Τροία, ἐκεῖ ποῦ ὅλους μας πολλὰ μᾶς τρῶγαν πάθια, 220
 — δὲν εἶδα, ἀλήθεια, ἀθάνατο τόση νὰ δείχνῃ ἀγάπη
 ὅση ἔδειχνέ του φανερά ἢ Ἀθηνᾶ ἢ Παλλάδα, —
 ἔτσι κι ἐσένα, ἂν ἤθελε νὰ σὲ πονῇ στὸ νοῦ της,
 πολλοὶ τοὺς θὰ ξεχνούσανε τοῦ γάμου τὴ λαχτάρα. »

Κι ὁ γνωστικὸς Τηλέμαχος ἀπολογήθη κι εἶπε.
 « Δὲν τὸ πιστεύω, γέροντα, νὰ τελεστή τὸ μοῦ 'πες'
 μεγάλος λόγος, ποῦ τὸ νοῦ σαστίζει· δὲν τὸ ἰπίζω
 τέτοιο 'να πρᾶμα νὰ γενῇ κι ἂν οἱ θεοὶ θελήσουν. »

Κι ἡ γαλανόματη θεὰ γυρίζει καὶ τοῦ κάνει· 230
 « Τί λόγια ἀπὸ τὰ χεῖλη σου, Τηλέμαχε, ξεφύγαν ;
 Θεὸς ἂν θέλῃ, τὸ θνητὸ κι ἀπὸ μακριὰ γλυτώνει.
 Κάλλια 'χα νὰ τυραννιστῶ κι ἀρίθμητα νὰ πάθω,
 πατρίδα ὡς ποῦ νὰ ξαναδῶ καὶ γυρισμὸ νὰ νιώσω,
 παρὰ ὅπως ὁ Ἀγαμέμνωνας νὰ βρῶ χαμὸ στὸ σπῆτι,
 ποῦ θῦμα πῆγε τοῦ Αἰγιστοῦ καὶ τοῦ ἄπιστου ταιριοῦ του.
 Τὶ ἀπὸ παρόμοιο θάνατο μήτε οἱ θεοὶ τοῦ Ὀλύμπου
 ἀγαπημένο τοὺς θνητὸ δὲ δύνουνται νὰ σώσουν,
 τοῦ χάρου τοῦ τεντόκορμου σὰν τὸν πλακῶς' ἢ μοῖρα. »

Κι ὁ γνωστικὸς Τηλέμαχος γυρίζει καὶ τῆς κρένει·
 « Μέντορ', αὐτὰ ἄς τὰ πᾶψουμε, πολὺς κι ἂν εἶναι ὁ πόνος· 240
 δὲν ἔχει ἐκεῖνος γυρισμό· οἱ ἀθάνατοι πιά τῶρα
 τὸ θάνατό του ὀρίσανε καὶ τὴν κακὴν του μοῖρα.
 Τῶρα ἄλλο ἐγὼ τοῦ Νέστορα θὰ πῶ καὶ θὰ ρωτήξω,
 τί κρίνει καὶ κατέχει αὐτὸς ὅσο κανέννας ἄλλος·
 τρεῖς λένε πῶς βασίλεψε γενεὲς αὐτὸς ἀνθρώπων,
 καὶ σὰν ἀθάνατος σφαντάει σὰν τοῦ κοιτῶ τὴν ὄψη.
 Νέστορα, τοῦ Νηλέα γιέ, πές μου ὅλη τὴν ἀλήθεια·
 πῶς πέθανε ὁ Ἀγαμέμνωνας ὁ μέγας γιὸς τοῦ Ἀτρέα ;
 καὶ ποῦ ἦτανε ὁ Μενέλαος ; σὰν τί τὸ μαῦρο τέλος
 ποῦ ὁ πονηρὸς ὁ Αἰγιστος σοφίστηκε καὶ βρῆκε,
 γιὰ νὰ ξεκάμῃ ἀντίμαχο πολὺ καλύτερό του ; 250
 ἢ νὰ 'λειπε ὁ Μενέλαος, καὶ κάπου ἄλλοῦ πλανιόταν,
 κι ἐκεῖνος ξεθαρρεύτηκε καὶ σκότωσε τὸ ρήγα ; »

Κι ὁ Γερηνιώτης Νέστορας ὁ ἀλογατὰς τοῦ κρένει·

«Όλα σωστά κι ἀληθινὰ θὰ σοῦ τὰ πῶ, παιδί μου.
 Καὶ μόνος σου φαντάζεσαι τὸ πῶς αὐτὰ θὰ βγαῖναν,
 ἃ ζοῦσε ἀκόμα ὁ Αἰγιστος μὲς στὰ παλάτια ἐκεῖνα,
 τότες ποὺ γύρισε ὁ ξανθὸς Μενέλαος ἀπ' τὴν Τροία·
 ὡς μήτε γῆς δὲ θὰ ῥιχταν ἀπὰς στὸ λείψανό του,
 παρὰ θὰ τότε τρώγανε πετάμενα καὶ σκίλοι,
 μέσα στῶν κάμπων τίς ρημιές, ἀλάργ' ἀπὸ τὴ χώρα,
 καὶ μήτε θὰ τὸν ἐκλαίγε ποτὲς Ἀχαιοπούλα
 260 κατόπι τέτοιο κάμωμα· ποὺ ἐμεῖς ἐκεῖ μὲ μύριους
 ἀγῶνες τυραννιόμασταν, κι ἐτοῦτος φωλιασμένος
 μὲς στ' Ἄργος τ' ἀλογόθροφο προσπάθει με τὰ λόγια
 τὸ ταίρι τοῦ Ἀγαμέμνονα κρυφὰ νὰ ξελογιάση.
 Ὡς τόσο ἀρνιόταν τ' ἄπρεπο τὸ κάμωμα ἢ πανώρια
 ἢ Κλυταίμνηστρα στὴν ἀρχή, τ' εἶχε καλὴ τὴ γνώμη.
 Σιμὰ της κι ὁ τραγουδιστὴς ἀγρύπνα, ποὺ ὁ Ἀτρεΐδης
 νὰ τὴ φυλάη παράγγειλε μισεύοντας στὴν Τροία.
 Μὰ τότες ποὺ οἱ ἀθάνατοι ψηφίσαν τὸ χαμὸ της,
 τὸν παίρνει τὸν τραγουδιστὴ σὲ ρημονήσι ἐκεῖνος,
 270 κι ἀφήνοντάς τον νὰ γενῇ ξεφάντωμα τῶν ὄρνιων,
 τὴ φέρνει σπῆτι πρόθυμη καθὼς κι ὁ ἴδιος ἦταν.
 Ἀρίθμητα ἔψησε μεριά πὰς στοὺς βομοὺς τῶν θεῶνε,
 μύρια στολίδια κρέμασε, καὶ τούλια καὶ χρυσάφια,
 ποὺ τέτοιο πρᾶμα ἀνόλπιστο καὶ μέγα ἔβγαλε πέρα.
 Ὡς τόσο ἀπὸ τὴν Τροία ἐμεῖς ἐρχάμενοι, τοῦ Ἀτρέα
 ὁ γιὸς κι ἐγώ, οἱ δυὸ βλάμηδες, περνούσαμε τὸ κῆμα·
 ὅμως στὸ Σοῦνι, τὸ ἱερὸ σὰ φτάσαμε ἀκρωτήρι
 τῶν Ἀθηνῶνε, ὀλόξαφνα ὁ Ἀπόλλωνας ὁ Φοῖβος
 280 τὸ δόλιο τοῦ Μενέλαου χτυπάει καραβοκύρη,
 μὲ τίς λαμπρές του σαΐτιές, καὶ τὴ ζωὴ του παίρνει,
 ἐκεῖ ποὺ κράταε τοῦ γοργοῦ τοῦ καραβιοῦ τὸ δοιάκι,
 τὸ Φρόντη τοῦ Ὀνήτορα, ποὺ τοὺς ξεπέρναε ὅλους
 σὲ καραβιοῦ κυβέρνημα σὰ μάνιαζε ἀνεμούρα.
 Ἔτσι μοδίστη ὁ δρόμος του, πολλὴ κι ἂν εἶχε βιάση,
 σὲ φίλο θέλοντας νεκρὸ στερνὲς τιμὲς νὰ δώση.
 Μὰ ὅταν κι αὐτὸς στὰ μελανὰ τὰ πέλαγα ὤξω βγῆκε
 μὲ τὰ γοργὰ καράβια του, καὶ στὸ βουνὸ Μαλέα

κατέβηκε ἀρμενίζοντας, τότες φριχτὸ ταξίδι
ὁ Δίας ὁ βροντόφωνος τοῦ τοίμασε, μὲ ἀνέμους
ποῦ σφυριχοῖτο φυσούσανε, καὶ κύματα σηκῶναν
μέσα στὴν ἄγρια θάλασσα, πελώρια ἴσαμε ὄρη.
Καὶ χώρισε τὰ πλοῖα σὲ δυό· μέρος στὴν Κρήτη πέσαν,
ποῦ κατοικοῦν οἱ Κύδωνες στοὺς ὄχτους τοῦ Ἰαρδάνου.
Ἐκεῖ γκρεμνὸς πρὸς τὸ γιὰλὸ γλιστρὸς ἀψηλοστέκει
στῆς Γόρτυνας τὰ πέρατα, κι ὁμπρὸς στ' ἄχνὰ πελάγη
αὐτοῦ, πρὸς τὴ Φαιστὸ μεριά, φυσάει Νοτιάς κι ἀμπώθει
μεγάλου κύμα στὸ ξερβὸ τὸν κάβο· πέτρα τότες
πίσω τὸ διώχνει μικρουλὴ τὸ κύμα τὸ μεγάλο.
Ἐκεῖ τὰ πλοῖα ξέπεσαν καὶ σπάσανε στὰ βράχια
καὶ μετὰ βιάς ἀπὸ χαμὸ γλυτώσανε οἱ ἀνθρώποι·
τὰ πέντε ὅμως μαυρόπλωρα καράβια ποῦ σωθῆκαν,
τὰ τράβηξε στὴν Αἴγυπτο τῆς τρικυμιᾶς ἡ φόρα.
Πολὺ ἐκεῖ βιὸς θυνάζοντας καὶ μάλαμα ὁ Μενέλαος,
μὲ τὰ καράβια γύριζε σὲ ἀλλόγλωσσους ἀνθρώπους·
στ' Ἄργος ὡς τόσο ὁ Αἰγιστος φριχτοὺς σκοποὺς τελώντας,
τὸν Ἀγαμέμνονα ἔσφαξε καὶ δάμασε τὴ χώρα.
Χρόνους ἑπτὰ βασιλεψε μὲς στὴ χρυσὴ Μυκῆνη,
μὰ στοὺς ὀχτῶ πλακώνοντας ἀπ' τὴν Ἀθήνα ὁ Ὀρέστης,
κόβει τὸν πονηρὸ φονιά τοῦ δοξαστοῦ γονιοῦ του,
καὶ στοὺς Ἀργῆτες ἔδωσε τὸ νεκρικὸ τραπέζι,
καὶ γιὰ τὸν ἄναντρο Αἰγιστο καὶ γιὰ τὴν ἔρμη μάνα.
Τὴν ἴδια μέρα τοῦ ῥχεται κι ὁ ἀντρόφωνος Μενέλαος,
μὲ πράγματα ὅσα δύνουνταν τὸ πλοῖα του νὰ σηκώσουν.
Φίλε, κι ἐσὺ πολὺ μακριὰ στὰ ξένα μὴν πλανιέσαι,
καὶ βιὸς μὲ τέτοιους ἄτιμους στὸ σπίτι μὴν ἀφήνης,
μὴ σοῦ τὰ φᾶνε, καὶ σοῦ βγῇ τοῦ κάκου αὐτὸς ὁ δρόμος.
Ὡς τόσο συμβουλευώ σε νὰ σύρης στοῦ Μενέλαου,
ποῦ εἶναι ὅτ' ἦρθε ἀπὸ λαοὺς ποῦ γυρισμὸ δὲ βλέπεις,
μιάς κι ἀπ' ἀνέμους πλανηθῆς σ' ὅμοια μεγάλα κι ἄγρια
πελάγη, ποῦ μήτε πουλιά στὸ χρόνο δὲ γυρνᾶνε.
Τράβα μὲ τὸ καράβι σου καὶ μὲ τὴ συντροφιά σου,
ἢ ἂν προτιμᾷς ἀπὸ στεριάς, νά, ἀλόγατα κι ἀμάξι·
συνταξιδιώτες ἔπαρε τοὺς γιούς μου, νὰ σὲ φέρουν

290

300

310

320

στὴν ὦρια Λακεδαίμονα πού 'ναι ὁ ξανθὸς Μενέλαος.
Κι ἀτός σου παρακάλειε τον νά σοῦ πῇ τὴν ἀλήθεια,
ἀγκαλὰ ψέμα δὲ θά πῇ, τὶ ἔχει περίσσια γνώση. »

Εἶπε· μὲ τὸ βασιλεῖμα πέφτει σκοτάδι ὡς τότες,
καὶ τότες λέει τοῦ Νέστορα ἢ θεὰ ἢ γαλανόματ' 330

« Σωστά μᾶς τά 'πες, γέροντα· ὅμως τίς γλῶσσες κόψτε,
καὶ βάλτε στὸ κρασί νερό, κι ἀφοῦ στὸν Ποσειδῶνα
καὶ στοὺς λοιποὺς ἀθάνατους στάζουμε στάλες, τότες
ἄς πᾶμε καὶ γιὰ πλάγιασμα, τὶ ἡ ὥρα του ζυγώνει.
Τὸ φῶς στὰ σκότ'η χάνεται, καὶ δὲν πολυταιριάζει
νά τὸ παρατραβήξουμε σὲ θεϊκὸ τραπέζι. »

Εἶπε τοῦ Δία ἡ κόρη αὐτά, κι οἱ ἄλλοι τὴν ἀκοῦσαν.
Τότες νερό τοὺς ἔχυσαν οἱ κήρυκες στὰ χέρια,
κι οἱ νέοι στεφανώσαντας μὲ τὸ κρασί κροντήρια,
κάθε ποτήρι γέμισαν τὴν ἀπαρχὴ ἀφοῦ στάξαν 340
ρίξαν τίς γλῶσσες στὴ φωτιά, κι ἀφοῦ σταθῆκαν ὄρθιοι,
κι ἔσταζαν στάλες κι ἤπιανε ὅσο ἤθελε ἡ καρδιά τους,
ὁ θεόμορφος Τηλέμαχος κι ἡ Ἀθηνᾶ μαζί του,
κατὰ τὸ πλοῖο τὸ κουφωτὸ κινήσανε, μὰ πίσω
ὁ Νέστορας τοὺς κράτησε τοὺς δυό, κι αὐτὰ τοὺς εἶπε·

« Ὁ Δίας κι οἱ ἄλλοι ἀθάνατοι θεοὶ νά μὴν τὸ δώσουν
ἐσφεῖς νά πᾶτε στὸ γοργὸ καράβι ἀπὸ τὰ μένα,
σὰν ἀπὸ κάποιονε γυμνὸ κι ὀλόφτωχο στ' ἀλήθεια,
πού χράμια καὶ παπλώματα στὸ σπίτι του δὲν ἔχει,
γιὰ νά κοιμᾶται μαλακά κι αὐτὸς κι οἱ ξένοι πού ἔρθουν. 350
Μὰ ἐδῶ κι ἀπὸ παπλώματα κι ἀπ' ὦρια χράμια βρίσκει.
Ποτὲς ὁ γιὸς τοῦ ἄντρα ἐκείνου, τοῦ θεϊκοῦ Ὀδυσσεᾶ,
δὲ θά πλαγιάσῃ ἀκοίταχτος σὲ καραβιοῦ σανίδια,
ὅσο ἐγὼ ζῶ, καὶ τέκνα μου στὸν πύργο μου ἀπομνήσκουν,
τοὺς ξένους νά φιλεῦουνε πού τύχῃ ἐδῶ νά ρθοῦνε.

Κι ἡ γαλανόματ'η θεὰ τοῦ κρένει τότε ἐκείνου·
« Φρόνιμα τά 'πες, γέρο, αὐτά, καὶ πρέπει νά σ' ἀκούσῃ,
καὶ νά 'ρθῇ στὰ παλάτια σου ὁ Τηλέμαχος τὴ νύχτα.
'Εγὼ στὸ μαῦρο πλοῖο τραβῶ νά κράξω τοὺς συντρόφους, 360
καὶ τό 'να τ' ἄλλο νά τοὺς πῶ σὰ μεγαλύτερός τους.
'Ολοι ἀπ' ἀγάπη οἱ νέοι αὐτοὶ κι οἱ συνομήλικόι του

τὸ μεγαλόψυχο ὥς ἐδῶ Τηλέμαχο ἀκλουθήσαν.
 Ἐκεῖ λοιπὸν ἐγὼ, σιμὰ στὸ μαῦρο πλοῖο πλαγιάζω,
 καὶ τὴν αὐγὴ στοὺς Καυκῶνες μισεύω, τοὺς λεβέντες,
 ποὺ κάποιο χρέος μοῦ χρωστοῦν, κι ὅχι καινούργιο χρέος,
 μήτε μικρό, κι ἐτούτονε, στοὺς πύργους σου μιὰς κι ἦρθε,
 μ' ἀμάξι ὁ γιός σου ἄς πάρῃ τον, κι ἀλόγατα τοῦ δίνεις,
 τὰ πιὸ ἀλαφρὰ στὸ τρέξιμο, τὰ πιὸ γερὰ στὸ πόδι. »

370

Αὐτὰ σὰν εἶπε ἡ Ἀθηνᾶ ἡ γαλανοματωῖσα,
 ἔγινε αὐτὸς καὶ πέταξε· κι ὅσοι εἶδαν ξαφνιστῆκαν.
 Ἴδιος ὁ γέρος σάστισε τηρῶντας τέτοιο θᾶμα,
 καὶ πιάνει τοῦ Τηλέμαχου τὸ χέρι καὶ τοῦ κρένει·

«ὦ φίλε, ἐσὺ μήτε κακὸς μήτ' ἀναντρος δὲ θά 'σαι,
 ἀφοῦ θεοὶ στή νιότη σου ὁδηγοὶ σὲ ἀκολουθᾶνε.
 Καὶ τοῦ Ὀλυμποῦ ἄλλος κάτοικος δὲν εἶναι ἐτοῦτος, μόνε
 ἡ κόρη ἡ τριτογέννητη κι ἡ δοξαστὴ τοῦ Δία,
 ποὺ ἀπ' τοὺς Ἀργεῖτες ξέχωρα τὸν κύρη σου τιμοῦσε.
 Ἡ χάρη σου, ὦ βασίλισσα, λαμπρὴ ἄς μᾶς φέρῃ δόξα,
 κι ἐμένα, καὶ στὰ τέκνα μου, καὶ στὸ καλὸ μου ταίρι·
 κι ἐγὼ μιὰ πλατομέτωπη δαμάλα θά σοῦ σφάξω,
 χρονιάρικη, ποὺ σὲ ζυγὸ δὲν μπῆκε ἀνθρώπου ἀκόμα.
 καὶ θά τῇ σφάξω, ἀφοῦ καλὰ τὰ κέρατα χρυσώσω. »

380

Αὐτὰ εἶπε, καὶ τὴν προσευκὴ συνάκουσε ἡ Παλλὰδα.
 Κι ὁ Γερηνιώτης Νέστορας ξεκίνησε ὡς στὰ ὦρια
 παλάτια του, μὲ τοὺς γαμπροὺς κατόπι καὶ τοὺς γιούς του.
 Καὶ φτάνοντας στὰ ξακουστὰ τοῦ βασιλέα παλάτια,
 ἀράδα σ' ἔδρες καὶ θρονιὰ καθίσανε, κι ὁ γέρος
 κροντήρι σμίγει τους κρασί γλυκόπιστο, ποὺ χρόνους
 τό 'χε ἔντεκα ἡ κελάρισσα, καὶ τώρα τ' ἀνοιγέ τους.
 Αὐτὸ τοὺς ἔσμιζε νὰ πιοῦν, καὶ στάλα ἔχυνε χάμου,
 μ' εὐκὲς στοῦ αἰγιδόσκεπου τοῦ Δία τῇ θυγατέρᾳ.

390

Καὶ στοὺς θεοὺς σὰν ἔσταξαν κι ἦπιαν ὅσο ἀγαποῦσαν,
 κινήσανε γιὰ πλάγιασμα στὸ σπίτι του ὁ καθένας,
 μὰ τὸν Τηλέμαχο, τὸ γιὸ τοῦ θεϊκοῦ Ὀδυσσεά,
 ὁ ἀλογολάτης Νέστορας τὸν κοίμισε στοῦ πύργου
 τῇ σάλα τὴν πολύβοη, σὲ τορνευτὸ κλινάρι,
 μὲ πλάγι τὸν Πεισίστρατο, τὸ λυγερὸ λεβέντη,

400

ποῦ ὄντας ἀκόμα ἀνύπαντρος στοῦ κῆρη κατοικοῦσε.
 Ἴδιος ὁ γέρος πλάγιασε στὰ ὀλόβαθα τοῦ πύργου,
 σὰν ἔσιαξέ του ἡ σύγκλινη στρωσίδια καὶ κλινάρι.

Ἐφεξ' ἡ ροδοδάχτυλη τῆς νύχτας κόρη Αὐγούλα,
 καὶ ὁ ἀλογολάτης Νέστορας σηκώθη ἀπὸ τὴν κλίνη,
 καὶ ἦρθ' ὄξωθε καὶ κάθισε στὰ σκαλιστὰ λιθάρια,
 ποῦ ὀλόμπροστα στίς ἀψηλές βρισκόντουσαν τὶς θύρες,
 ἄσπρα, γυαλιστερά. Ἐκεῖ καθόταν καὶ ὁ Νηλέας
 στὰ παλαιὰ χρόνια, ποῦ ἦτανε στὴ γνώση θεὸς μονάρχος.
 Ὅμως ἐκείνους ὁ θάνατος τὸν ἔφερε στὸν Ἀδῆ,
 καὶ τώρα φύλακας ἐκεῖ τῶν Ἀχαιῶν καθόταν
 ὁ ρήγας Νέστορας· σιμὰ καὶ οἱ γιοὶ του μαζευτῆκαν,
 ἀπὸ τὴν κλίνη ὅτ' ἦρθαν· ὁ Ἐχέφρονας, ὁ Στράτης,
 μὲ τὸν Περσέα ὁ Ἀρητος, καὶ ὁ ὁμοιόθεος Θρασυμήδης.
 Ἀδέρφει ἔχτο ὁ ἥρωας Πεισίστρατος τοὺς ἦρθε,
 καὶ ἀντάμα τὸ θεόμοιαστο Τηλέμαχο σὰ βάλαν,
 ὁ ἀλογολάτης Νέστορας ἀρχίζει, ὁ Γερηνιώτης·

410

« Παιδιά μου, γλήγορα ἄς γενῇ ἡ ἀποθυμιά μου ἐτούτη,
 τὴν Ἀθηνᾶ ἀπὸ τοὺς θεοὺς νὰ ξιλιώσω πρώτη,
 ποῦ μοῦ ῥθεν ὀλοφάνερη πὰς στὸ λαμπρὸ τραπέζι.
 Ἐνας νὰ τρέξῃ στὴ βοσκή νὰ βρῇ καλὴ δαμάλα,
 ποῦ ὁ ἀγελαδάρης ὡς ἐδῶ κεντώντας θὰ τὴ φέρῃ·
 στὸ πλοῖο τοῦ μεγάλψυχου Τηλέμαχου ἄς πάῃ ἄλλος,
 νὰ φέρῃ τοὺς συντρόφους του, καὶ μόνε δυὸ ἄς ἀφήσῃ·
 τρίτος ἐδῶ τὸ χρυσοχὸ Λαέρκη νὰ ῥθῃ ἄς κράξῃ,
 τοῦ δαμαλιοῦ τὰ κέρατα γιὰ νὰ μαλαματώσῃ.
 Μείνεντ' οἱ ἄλλοι ἐσεῖς αὐτοῦ, καὶ στὰ παλάτια μέσα
 τραπέζια νὰ τοιμάσουνε στίς παρακώρες πῆτε,
 νὰ φέρουν καὶ καθίσματα, ξύλα, νερὸ καθάριο. »

420

Αὐτὰ εἶπε, καὶ ὅλοι τρέξαν· καὶ ἦρθε ἡ δαμάλα ἀπέξω,
 ἦρθαν τοῦ μεγάλψυχου Τηλέμαχου οἱ συντρόφοι
 ἀπ' τὸ καράβι τὸ γερό, ἦρθε ὁ χαλκιᾶς κρατώντας
 στὰ χέρια του τὰ σύνεργα τῆς χρυσακῆς· ἁμόνι,
 σφυρί, καλόφτιαστη μασιά. Ν' ἀποδεχτῇ ζυγώνει
 τὴν προσφορὰ καὶ ἡ Ἀθηνᾶ· δίνει χρυσάφι ὁ γέρος·
 δουλεύει το καὶ χύνει το στὰ κέρατα ὁ τεχνίτης,

430

για νὰ χαρῇ τηρώντας το ἡ Ἀθηνᾶ, καὶ σέρνονν
 ἀπὸ τὰ κέρατα τὸ ζῶ ὁ Ἐχέφρονας κι ὁ Στράτης.
 Κι ἔφερεν ὁ Ἄρητος νερὸ σὲ πλουμιστὸ λεγένι,
 τριφτὸ κριθάρι πανεριὰ κρατώντας στ' ἄλλο χέρι·
 πελέκι κράταε κοφτερὸ ὁ λεβέντης Θρασυμήδης,
 τὸ ζῶ νὰ κόψη. Σήκωνε ὁ Περσέας τὴ γαβάθα,
 κι ὁ γέρος μὲ τὸ νίψιμο καὶ τὸ τριφτὸ κριθάρι
 ἔκανε ἀρχὴ καὶ τὴ θεὰ θερμοπαρακαλοῦσε,
 στὴ φλόγα ἀπάνω ρίχνοντας τοῦ κεφαλιοῦ τίς τρίχες.

440

Καὶ σάνε προσευκῆθηκαν κριθάρι πασπαλώντας,
 τότες τοῦ Νέστορα μεμιάς ὁ γιὸς ὁ ἀντρειωμένος
 ὁ Θρασυμήδης ζύγωσε καὶ βάρεσε· τὰ νεῦρα
 κόβουντ' ἀμέσως τοῦ ζιγιοῦ, καὶ παραλεῖ ἡ δαμάλα·
 κόρες καὶ νύφες σκούζουνε, σκούζει κι ἡ Εὐρυδίκη,
 τοῦ Κλύμενου ἡ πρωτότοκη, τοῦ Νέστορα τὸ ταίρι.
 Κι οἱ ἄλλοι καθὼς κράταγαν τὸ ζῶ ἀνασηκωμένο,
 τοὺς τό ὄφαζε ὁ Πεισίστρατος, τὸ πρῶτο παλληκάρι.
 Κι ἀπὸ τὰ κόκκαλα ἡ ψυχὴ μὲ τὸ αἶμα σάν τοῦ βγῆκε,
 μεμιάς τὸ κομματιάσανε καὶ τὰ μεριὰ λιανίσαν,
 ὅλα σωστά· τὰ τύλιξαν μὲ σκέπη, τὰ διπλῶσαν,
 ὦμὰ κομμάτια ἀπὸ παντοῦ τοὺς θέσανε, κι ὁ γέρος
 στίς σκίζες τὰ ἔκαιε μὲ κρασί φλογάτο ραίνοντάς τα·
 κι οἱ νέοι τὰ πεντόσουβλα κρατοῦσανε σιμά του.

450

Καὶ σάν καῖχαν τὰ μεριὰ καὶ γεύτηκαν τὰ σπλάχνα,
 κόψαν καὶ τ' ἄλλα, στὸ σουβλὶ τὰ πέρασαν, καὶ τότες
 τὰ ψῆσανε, τὰ μυτερὰ σουβλιὰ ῥχοντας στὰ χέρια.

460

Καὶ τοῦ Τηλέμαχου λουτρὸ τοῦ δίνει ἡ Πολυκάστη,
 κόρη στερνὴ τοῦ Νέστορα, τοῦ γόνου τοῦ Νηλέα.
 Καὶ σάν τότε καλόλουσε, τὸν ἔλειψε μὲ λάδι,
 καὶ μ' ὁμορφο τὸν ἔντυσε χιτῶνα καὶ χλαμῖδα,
 ποὺ βγῆκε ἀπὸ τὸ λούσιμο μὲ τοὺς θεοὺς παρόμοιος
 καὶ πῆγε κάθισε σιμὰ στὸ Νέστορα τὸ ρῆγα.

Καὶ τ' ἀποπάνω κρέατα σάν ψῆσαν καὶ τὰ βγάλαν,
 στὸ φαγοπότι κάθσαν, καὶ τίμια παλληκάρια
 σκωθῆκαν καὶ κερνούσανε μὲ τὰ χρυσὰ ποτήρια.
 Κι ἀπὸ φαγὶ κι ἀπὸ πιστὸ σὰ φράθηκε ἡ καρδιά τους,

470

αὐτὰ τὰ λόγια ὁ Νέστορας τοὺς εἶπε ὁ ἀλογολάτης.

« Παιδιά μου, τοῦ Τηλέμαχου φέρτε μεμιάς καὶ ζέψτε
τὰ ὠριότριχα τ' ἀλόγατα, νὰ καλοταξιδέψῃ. »

Αὐτὰ εἶπε, καὶ τὸν ἄκουσαν, καὶ εὐτὺς στ' ἀμάξι ζέψαν
τ' ἀλόγατα τὰ γλήγορα. Κελάρισσα τοὺς βάζει

ψωμί, προσφάγι καὶ κρασί, σὺν πῶχουν οἱ ρηγάδες.

480

Πὰς στ' ὦριο ἀμάξι ἀνέβηκε ὁ Τηλέμαχος, καὶ δίπλα

ὁ ἀσίκης ὁ Πεισίστρατος τὰ χαλινάρια πῆρε

καὶ τ' ἄλογα μαστίγωσε· πρόθυμ' αὐτὰ πετάζαν

στοὺς κάμπους, πίσω ἀφήνοντας τὴν ἀψηλὴ τὴν Πύλο.

Πὰς στὰ λαϊμά τους ὁ ζυγὸς ὅλημερίς κουνοῦσε,

μὰ ὁ ἥλιος σὰ βασίλεψε, καὶ ἀπόσκιωναν οἱ δρόμοι,

στὶς Φῆρες σταματήσανε, στοὺς πύργους τοῦ Διοκλέα,

πού ἦτανε γιὸς τοῦ Ὀρσίλοχου, καὶ πού τ' Ἀλφειοῦ ἦταν ὕγρον.

Ἐκεῖ ξενύχτησαν, καὶ αὐτὸς φιλόξενα τοὺς δέχτη.

490

Ἐφεῖς ἡ ροδοδάχτυλὴ τῆς νύχτας κόρη Αὐγούλα,

ζέψανε, καὶ ἀνέβηκανε στ' ὠριόφαντο τ' ἀμάξι,

καὶ ἀφήκανε τὰ ξώθυρα τοῦ βουητεροῦ τοῦ πύργου·

δίνει βιτσιὰ στ' ἀλόγατα, καὶ αὐτὰ γοργοπετάζαν,

καὶ ἴσα στοὺς κάμπους τοὺς σπαρτοὺς κατέβηκαν πετώντας,

καὶ δρόμο κόψανε πολὺ μὲ τὴν ὁρμὴ πού πῆραν.

Κι ἔγειρ' ὁ ἥλιος τὸ βραδύ, καὶ ἀπόσκιασαν οἱ δρόμοι.

ΡΑΨΩΔΙΑ Δ

Κάτου στῆς Λακεδαίμονας τὰ βραχοκάμπια φτάνουν,

καὶ στὰ παλάτια ξεκινοῦν τοῦ δοξαστοῦ Μενέλαου.

Βρῆκαν τον καὶ ἔκανε χαρὰ μὲ περισσοὺς δικούς του,

τὶ γιὸ καὶ κόρη πάντρευε στὸ σπιτικό του μέσα.

Στοῦ ἀτρόμητου Ἀχιλλέα τὸ γιὸ τὴν κόρη του προβόδα,

πού ἀπὸ τὴν Τροία τὴν ἔταξε καὶ λόγο τοῦ εἶχε δώσει,

καὶ τώρα τέλος φέρνανε οἱ ἀθάνατοι στὸ γάμο.

Μὲ ἀλόγατα καὶ μ' ἄμαξες τὴν ἔστειλεν στὴ χώρα

τῶ Μυρμιδόνων τῇ λαμπρῇ, πού βασιλιάς τους ἦταν.

Καὶ γιὰ τὸ γιὸ του διάλεξε τοῦ Ἀλέχτορα τὴν κόρη

10

στὴ Σπάρτῃ· ὁ χαδεμένος του λεβέντης Μεγαπένθης

ἦταν αὐτός, κι ἡ μάνα του σκλαβούλα, τὴ ἡ Ἑλένη
 ἄλλο παιδί δὲ γέννησε κατόπι τῆς Ἑρμιόνης
 τῆς ὥριας, ποὺ χρυσόλαμπε σὰν ἴδια ἡ Ἀφροδίτη.

Ἔτσι μὲς στὸ πεντάψηλο ξεφάντωναν παλάτι
 ὅλ' οἱ γειτόνοι κι οἱ δικοὶ τοῦ δοξαστοῦ Μενέλαου,
 καὶ γλέντιζαν· ὁ θεῖκός τραγουδιστὴς κοντὰ τους
 τραγούδαε λύρα παίζοντας, καὶ στὸ σκοπὸ του ἀπάνω
 δυὸ χορευτάδες πηδηχτὰ καταμεσίς σβουρίζαν.

Στὰ πρόθυρα ὁ παλληκαρὸς Τηλέμαχος κι ὁ γιόγκας
 τοῦ Νέστορα ὁ περίλαμπρος μὲ τ' ἄλογα σταθῆκαν·
 Προβγαίνει κι ἀγναντεύει τους ὁ ἄξιος Ἑτεωνέας,
 πιστὸς παραστεκόμενος τοῦ δοξαστοῦ Μενέλαου,
 καὶ στὸ παλάτι μῆνυμα τοῦ βασιλέα του φέρνει,
 σιμὰ του στέκοντας, μ' αὐτὰ τὰ φτερωμένα λόγια·

«ὦ διόθρεφτε Μενέλαε, δυὸ ξένοι ἐδῶ φανῆκαν,
 ποὺ σὰν τοῦ Δία μοιάζει τους τὸ γένος τοῦ μεγάλου.
 Καὶ πὲς ἂν θὰ τοὺς λύσουμε τ' ἀλόγατα ἀπ' τ' ἀμάξι,
 ἢ σ' ἄλλους νὰ τοὺς στείλουμε φιλοξενιὰ νὰ βροῦνε.»

Καὶ τοῦ ξανθοῦ Μενέλαου τοῦ βαριοφάνη, κι εἶπε·
 «Δὲν ἦσουν ἄλλοτες ἐσὺ κουτός, μωρ' Ἑτεωνέα,
 μὰ τῶρ' ἀλήθεια σὰ μωρὸ παιδί μοῦ συντυχαίνεις.
 Τάχα δὲ φάγαμε κι ἐμεῖς σὲ σπίτια ἀνθρώπων ἄλλων,
 πρὶν νὰ ῥθουμε, κι ἀπὸ δεινὰ μᾶς λευτερώσῃ ὁ Δίας;
 Μόν' ἔλα λῦσ' τ' ἀλόγατα τῶν ξένων κι ἔμπασέ τους,
 νὰ κάτσουν καὶ νὰ καλοφᾶν καὶ νὰ χορτάσουν πρῶτα.»

Εἶπε κι ἐκεῖνος χύθηκε καὶ φώναξε τοὺς ἄλλους
 πρόθυμους δούλους κι εἶπε τους κατόπι του νὰ τρέξουν.
 Καὶ τὰ δρωμένα τ' ἄλογα ξεζέψαν ἀπ' τ' ἀμάξι,
 καὶ στ' ἀλογήσα τὰ παχυνὰ τὰ δέσαν, καὶ τοὺς βάλαν
 νὰ φᾶνε ζεῖα ἀνακατευτὴ μὲ κάτασπρο κριθάρι.
 Στὰ ξώτοιχα τὸ ὀλόλαμπρο τ' ἀμάξι τότες γείραν,
 κι ἐκείνους μὲς στ' ἀρχοντικὸ τοὺς φέραν· κι αὐτοὶ ἰδόντας
 τοῦ διόθρεφτου τοῦ βασιλιᾶ τοὺς πύργους, ἀποροῦσαν,
 τ' εἶχαν τὸ φῶς τοῦ φεγγαριοῦ καὶ τοῦ ἡλίου τὴ λαμπράδα
 τὰ σπίτια τ' ἀψηλὸσκεπὰ τοῦ δοξαστοῦ Μενέλαου.
 Καὶ σὰν τὰ σεριανίσανε καὶ χάρηκε ἡ ψυχὴ τους,

20

30

40

μπήκανε μὲς στὶς σκαλιστὲς τὶς γοῦρνες καὶ λουστῆκαν.
 Καὶ σὰν τοὺς λοῦσαν κοπελιὲς κι ἀλειψαν τοὺς μὲ λάδι,
 καὶ τοὺς φορέσανε κρουστὲς χλαμύδες καὶ χιτῶνες,
 πὰς σὲ θρονιά τοὺς κάθισαν σιμὰ στὸ γιὸ τοῦ Ἀτρέα.
 Καὶ μπρίκι γιὰ τὸ νίψιμο τοὺς φέρνει τότε ἡ βάγια,
 ὦριο, χρυσό, καὶ χύνει τοὺς στὴν ἀργυρὴ λεγένη,
 κι ὕστερα στρώνει ἀντίκρυ τοὺς γυαλιστεροὶ τραπέζι.
 Σεμνὴ κελάρισσα ἔφερε ψωμί καὶ παραθέτει,
 κι ἀπὸ τὰ καλοφάγια τῆς τοὺς φίλεψε περίσσια.
 Καὶ στὰ πινάκια ὁ μοιραστής τὰ κρέατα ἀραδιάζει,
 καὶ θέτει χρυσοπότηρα ὀμπροστά τους. Κι ὁ Μενέλαος
 τοὺς χαιρετᾷ τοὺς δυὸ μαζί, κι αὐτὰ τοὺς συντυχαίνει·

50

«Ἀπλῶστε χέρι στὸ φαγί, χαρῆτε τοῖ κατόπι
 σὰν καλοφᾶτε, σᾶς ρωτῶ ποιοὶ νὰ ᾽στε, κι ἀποποῦθε.
 Τὸ αἷμα σας τὸ γονικὸ δὲν εἶναι ἑσᾶς χαμένο,
 παρὰ θεόθρεφτων παιδιὰ θένα ᾽στε βασιλιάδων,
 τί ἀνθρώποι δὲ γεννοῦν κοινοὶ παλληκαράδες τέτοιους.»

60

Εἶπε, κι ὀμπρὸς τοὺς ἔθεσε ραχόψαχνα βοδήσα,
 ψητά, ποὺ ἐκείνου τὰ ᾽χανε βαλμένα γιὰ τιμὴ του.
 Κι αὐτοὶ τὰ χέρια ἀπλώνανε στὰ καλοφάγια ὀμπρὸς τοὺς.
 Κι ἀπὸ πιστὸ κι ἀπὸ φαῖ σὰ φράθηκε ἡ καρδιά τους,
 στοῦ Νέστορα ὁ Τηλέμαχος τὸ τέκνο συντυχαίνει,
 ὁλόσιμά του σκύβοντας, νὰ μὴν ἀκοῦν οἱ ἄλλοι·

70

«Γιὰ κοίτα, γιὲ τοῦ Νέστορα, καὶ φίλε τῆς καρδιάς μου,
 χαλκὸς ποὺ ἀστράφτει μὲς σ' αὐτὰ τὰ βουητερά παλάτια,
 τὸ μάλαμα καὶ τὸ ἤλεχτρο, τὸ φιλντισί, τ' ἀσήμι.
 Τέτοιες θένα ᾽ναι κι οἱ αὐλὲς τοῦ Δία τοῦ Ὀλυμπίου·
 ἀρίφνητα καλὰ θωρῶ, καὶ θαμασμοὺς μὲ πιάνει.»

Καὶ τὸν ἀπείκασε ὁ ξανθὸς Μενέλαος σὰ μιλοῦσε,
 καὶ τοὺς φωνάζει καὶ λαλεῖ μὲ φτερωμένα λόγια·

«Ποιὸς ἀνθρώπος, παιδάκια μου, μετρίεται μὲ τὸ Δία;
 ἀθάνατοί ᾽ναι οἱ πύργοι του καὶ τὰ καλὰ του ἐκείνου·
 θνητὸς μονάχα στὰ καλὰ μ' ἐμένανε μετρίεται,
 ἦ κι ὄχι· τί μὲ πάθια μου καὶ μὲ πολλὰ ταξίδια
 μὲς στὰ καράβια τὰ ᾽φερα χρόνους ὄχτῳ γυρνώντας·
 Κύπρο, Φοινίκη διάβηκα, Αἴγυπτο, Αἰθιοπία,

80

καὶ Σιδονιῶτες καὶ Ἑρεμπούς, καὶ τῆς Λιβύας τῇ χώρᾳ,
ἐκεῖ ποὺ πάντοτες τ' ἄρνιά μὲ κέρατα γεννιοῦνται,
καὶ τρεῖς φορές τὰ πρόβατα γεννοβολοῦν τὸ χρόνο.
Μήτε τοῦ νοικοκύρη ἐκεῖ καὶ μήτε τοῦ πιστοῦ του
δὲ λείπει κρεάσι καὶ τυρὶ καὶ τὸ γλυκὸ τὸ γάλα·
τὶ τό 'χουν ὅσο θὲς ἐκεῖ τὸ γάλα καὶ τ' ἄρμέγουν.

Καὶ βιὸς πολὺ συνάζοντας ἐγὼ καθὼς πλανιόμουν,
ἄλλος κρυφὰ καὶ ὀλόξαφνα τὸν ἀδερφό μου τότες
μὲ τὴν ἀπάτῃ σκότωνα τῆς ἔρμης του γυναίκας·
καὶ νά, γιατί δὲ χαίρουμαι τὰ πλούτια αὐτὰ ποὺ ὀρίζω.
Θὰ τὰ γρικῆσατε καὶ ἐσεῖς αὐτὰ ἀπὸ τοὺς γονιούς σας,
ὅποιοι καὶ ἂν εἶναι, τὶ ἔπαθα πολλά, μοῦ χάθη σπίτι
καλότυχο καὶ μὲ καλὰ περίσσια πλουτισμένο.

Μακάρι νὰ μοῦ μνήσκανε τὸ τρίτο μὲς στοὺς πύργους,
καὶ οἱ ἄντρες νὰ γλυτώνανε ποὺ μᾶς χαθῆκαν τότες
στὴν Τρωάδα τὴν πλατύχωρη, μακριὰ ἀπὸ τὴν πατρίδα.
"Ολους ἐγὼ τοὺς κλαίω ἐκειοὺς καὶ δέρνομαι, κλεισμένος
σὰν κάθουμαι πολλές φορές σ' αὐτὰ μου τὰ παλάτια,
καὶ ὥρες στὸ κλάμα χαίρουμαι, ὥρες τὸ κόβω πάλε,
τὶ γλήγορα χορταίνεται τὸ κρῦο τὸ μοιρολόγι.

Μὰ τοὺτους ὅλους δὲ θρηνῶ, καὶ ἄς καίγετ' ἡ καρδιά μου,
ὅσο ἕναν, ποὺ ποθώντας τον ὄρεξῃ χάνω καὶ ὕπνο·
γιατ' Ἀχαιὸς δὲν τράβηξε τὰ ὅσα ὁ Ὀδυσσεύς.

Μὰ ἡ μοῖρα τό 'θελε πολλά νὰ πάθῃ αὐτός, καὶ ἐμένα
νὰ τρώῃ ὁ πόνος του ὁ σκληρός, ποὺ τόσους χρόνους λείπει,
καὶ ἀνίσως ζῇ ἢ ἀπέθανε κανένας δὲ γνωρίζει.

Καὶ θὰ τὸν κλαῖνε τῶρ' αὐτὸν ὁ γέρος ὁ Λαέρτης
καὶ ἡ Πηνελόπη ἢ γνωστικιά, θὰ τότε κλαίῃ καὶ ὁ γιὸς τους,
ποὺ ἀπὸ τὸ σπίτι φεύγοντας μωρὸ τὸν εἶχε ἀφήσει. »

Εἶπε, καὶ αὐτὸς λαχτάρηξε νὰ κλάψῃ τὸ γονιὸ του.
Χάμου ἕνα δάκρυο του ἔχυσε γρικώντας τ' ὄνομά του,
καὶ ὁμπρὸς στὰ μάτια σήκωσε τὴν πορφυρένια χλαίνα
μὲ τὰ δυὸ χέρια. Τό 'νιωσε ὁ Μενέλαος, καὶ μονάχος
τὸ βαθιογύριζε στὸ νοῦ καὶ στὴν ψυχὴ του μέσα,
νὰ τὸν ἀφήσῃ ὁ ἴδιος του νὰ πῇ γιὰ τὸ γονιὸ του,
ἢ πρῶτος νὰ ρωτήξῃ αὐτὸς καὶ ξέταση νὰ κάνῃ ;

90

100

110

Κι ἐκεῖ ποὺ αὐτὰ μελέταγε στὸ νοῦ καὶ στὴν ψυχὴ του,
 ἡ Ἑλένη ἀπὸ τ' ἀνώγια της τὰ μοσκομυρισμένα
 προβάλλει σὰν τὴν Ἀρτεμὴ τὴ χρυσοσαγιτοῦσα.
 Σιμὰ της στήνει ἡ Ἀδραστὴ θρονὶ καλοφτιασμένο,
 ἡ Ἀλκίππη μάλλινο ἀπαλὸ φέρνει χαλὶ καὶ ἀπλώνει,
 καὶ τὸ πανέρι τ' ἀργυρὸ φέρν' ἡ Φυλὼ, ποὺ δῶρο
 ἡ Ἀλκάντρα τῆς τὸ χάρισε ἡ γυναῖκα τοῦ Πολύβου,
 ποὺ ζοῦσε καὶ λημέριαζε στὴν Αἴγυπτο στὶς Θῆβες,
 καὶ ποὺ εἶχε πλοῦτια ἀρίφνητα στὸ σπιτικό του μέσα.
 Ἔδωσ' ἐκεῖνος δυὸ ἀργυρὰ λουτρὰ τοῦ γιοῦ τοῦ Ἀτρέα,
 δυὸ τρίποδα, καὶ μάλαμα τάλαντα δέκα χώρια·
 δῶρα ἡ κερά του διαλεχτὰ χαρίζει τῆς Ἑλένης,
 χρυσὴ ἀλγκάτη, καὶ ἀργυρὸ πανέρι πὰς στὶς ρόδες,
 μὲ χρυσωμένα ὀλόγυρα τοῦ πανεριοῦ τὰ χεῖλη.
 Αὐτὸ δὰ τῆς παράθεσε ἡ Φυλὼ ἡ παρακώρη,
 γεμάτο νῆμα δουλευτό, καὶ ἀπάνω ἡ ἀλγκάτη
 μὲ τὸ βαθιόχρωμο μαλλί, θεμένη πέρα ὡς πέρα.
 Καθίζει ἀπάνω στὸ θρονί, μ' ἀκουμποπόδι ὀμπρὸς της
 ἡ Ἑλένη, καὶ τὸν ἄντρα της καλωρῶται νὰ μάθῃ.

120

130

«Ὡ διόθρεφτε Μενέλαε, γνωρίζουμ' ἐμεῖς τάχα
 ἐτοῦτοι ποὺ μᾶς ἤρθανε σὰν ποιοὶ παρινιένται νά'ναι ;
 Ἀλήθεια, ἡ ψέματα θὰ πῶ ; δὲν τὸ βαστῶ πιά μέσα.
 Ποτές μου δὲν εἶδ' ἄνθρωπο, ἄντρα ἢ γυναῖκα, τόσο
 νὰ μοιάζῃ ἀνθρώπου, ὅσο αὐτὸς — θαμάζω βλέποντάς τον —
 ὁ γιὸς τοῦ μεγάλοκαρδου Ὀδυσσεά μοιάζει νά'ναι,
 ὁ νέος Τηλέμαχος, ποὺ ἐκεῖνος μικρὸ τὸν εἶχε ἀφήσει
 γιὰ μένα τὴν ἀσύστατη σὰν τρέξατε στὴν Τροία
 στὸ νοῦ σας πόλεμο ἔχοντας ἀπόκοτο ὅλοι τότες. »

140

Κι ὁ ξανθουλὸς Μενέλαος γυρίζει καὶ τῆς κρένει·
 « Κι ἐγὼ, γυναῖκα, νιώθω τα καθὼς ἐσὺ τὰ κρίνεις·
 τέτοια τὰ πόδια του ἐκεινοῦ, τὰ χέρια καὶ οἱ ματιές του,
 τέτοιο καὶ τὸ κεφάλι του καὶ ἀπάνωθ' αὐτοῦ ἡ κόμη.
 Καὶ καθὼς τώρα θύμιζα τὸν Ὀδυσσεά, δηγώντας
 τὰ ὅσα ἐκεῖνος ἔπαθε καὶ πόφερε γιὰ μένα,
 αὐτὸς πικρὸ κατέβαζε στὸ πρόσωπό του δάκρυο,
 καὶ ὀμπρὸς στὰ μάτια σήκωνε τὴν πορφυρένια χλαῖνα. »

150

Καὶ τότε ὁ γιὸς τοῦ Νέστορα ὁ Πεισίστρατος τοῦ κάνει·
 «ὦ δρόθρεφτε Μενέλαε κι ἄρχοντογιέ τοῦ Ἀτρέα,
 ἐκεῖνου γιὸς εἶν' ἀπεδῶ στ' ἀλήθεια, καθὼς εἶπες·
 εἶναι ὅμως στοχαζόμενος καὶ δὲν κοτάει ὁ νοῦς του
 ὅ,τι πρωτόηρθε, ἀνέπερπα νὰ κρένη λόγια ὀμπρός σου,
 ἐδῶ πού σά φωνή θεοῦ ἢ φωνή σου μᾶς γλυκαίνει.
 Μ' ἔστειλ' ἐμένα ὁ Νέστορας, ὁ ἀλογογνώστης ρήγας,
 νὰ τόνε συνοδέψω αὐτόν, τί νὰ σέ δῇ ποθοῦσε,
 ἴσως καὶ λόγο ἢ κάμωμα στοῦ λογισμοῦ του βάλῃς.
 Γονιοῦ πού ξενικεύτηκε παιδί πολλά παθαίνει
 στοῦ σπίτι του, ἃ δὲν τοῦ ῥχεται βοήθεια ἀπὸ τοὺς ἄλλους.
 Ἔτσι καὶ τοῦ Τηλέμαχου λείπει ὁ γονιός του, κι ἄλλοι
 στὰ βάσανά του γλυτωμὸ δὲν ἔρχονται νὰ φέρουν. »

160

Κι ὁ ξανθουλὸς Μενέλαος τοῦ ἀπολογιέται τότες·
 «Ἀλήθεια, γιὸς ἀγαπητοῦ μοῦ ῥθε στοῦ σπίτι ἀνθρώπου,
 πού γιὰ τὰ μένα τράβηξε κόπους κι ἀγῶνες μύριους·
 κι εἶπα, θὰ τόνε φίλευα ἀπὸ κάθε ἄλλον Ἀργίτη
 ξέχωρα, ἂν τότες ἔδινε ὁ Δίας ὁ βροντορίχτης
 νὰ ρθοῦμε ἀντάμα, στὰ γοργὰ ἀρμενίζοντας καράβια.
 Μὲς στ' Ἀργος θένα τοῦ ῥφτιανα καὶ χώρα καὶ παλάτι,
 ἀπὸ τὸ Θιάκι φέρνοντας μ' αὐτόν καὶ τὰ καλὰ του,
 τὸ γιό του κι ὅλο τὸ λαό, κι ἀρπώντας του μιὰ χώρα
 ἀπ' ὅσες γύρω βρίσκονται κι ἐμένα προσκυνᾶνε.
 Ἐδῶ συχνὰ θὰ σμίγαμε, καὶ δὲ θὰ χώριζε ἄλλο
 τὸ φιλευτὴ του ἐμένανε ἀπ' ἐκεῖνὸν τὸ φιλεμένο,
 παρὰ τὸ μαῦρο σύννεφο τοῦ Χάρου σὰν ἐρχόταν.
 Γραφτὸ ὅμως ἦτανε ὁ θεὸς νὰ τὰ φτονέση ἐτοῦτα,
 καὶ μόνο ἐκεῖνου ν' ἀρνηθῇ τὸ γυρισμὸ τοῦ δόλιου. »

170

Εἶπε, καὶ σ' ὅλους ἔδωσε μοιρολογιοῦ λαχτάρια.
 Κλαίγ' ἢ Ἐλένη ἢ Ἀργίτισσα, τοῦ Δία ἢ θυγατέρα,
 κλαίει ὁ καλὸς Τηλέμαχος κι ὁ γιὸς τοῦ Ἀτρέα Μενέλαος,
 καὶ μήτε ὁ γιὸς τοῦ Νέστορα στεγνὰ δὲν εἶχε μάτια·
 τί τὸν Ἀρχίλοχο κι αὐτὸς τὸν ἄσφαλο θυμήθη,
 πού ὁ γόνος τῆς λαμπρῆς Ἡῶς τὸν εἶχε σκοτωμένο·
 αὐτόν θυμώντας μίλησε μὲ λόγια φτερωμένα·

180

« Τοῦ Ἀτρέα γιέ, πιδ γνωστικὸ μὲς στοὺς ἀνθρώπους ὅλους

190

ὁ γέρος σὲ εἶπε Νέστορας μιλώντας γιὰ τὰ σένα
 στὸ σπίτι, σὰ ρωτιούμασταν ὁ ἓνας μὲ τὸν ἄλλον.
 Καὶ τώρα, ἃ γίνεται, ἄκου με· γιατί στὸ δεῖπνο ἀπάνω
 δὲν τ' ἀγαπῶ τὰ κλάματα· μὰ θὰ ξανάρθῃ ἡ Αὐγούλα.
 Δὲ λέω πὼς ὅποιον παίρνει μας ὁ Χάρος νὰ μὴν κλαῖμε.
 Αὐτὸ δὰ μόνο δῶρο τοὺς ἔχουν οἱ δόλιοι ἀνθρώποι,
 ἡ κόμη νὰ κουρεύεται, νὰ τρέχουνε τὰ δάκρυα.
 Κι ἐμένα ἀπέθανε ἀδερφός, ποὺ στοὺς Ἀργῖτες μέσα
 δὲν ἦταν ὁ χειρότερος, καὶ ποὺ γνωστός σου θά'ναι·
 δὲν τότε γνώρισα κι ἐγὼ· λένε πὼς πρῶτος ἦταν
 ὁ Ἀντίλοχος στὸ τρέξιμο, κι ἀδάμαστος στὴ μάχη. »

200

Κι ὁ ξανθομάλλης τοῦ ἀπαντᾷ Μενέλαος καὶ τοῦ κἀνει·
 « Φίλε, ποὺ φρόνιμα λαλεῖς, κι ὅσα ἀνθρώπος μὲ γνώση
 καὶ πιὸ μέγας θά'λεγε καὶ θά'κανε· ἀπὸ τέτοιον
 ὄντας γονιό, δὲ δύνασαι παρὰ σοφὰ νὰ κρένης.
 Εὖκοι! ἀκούγεται ἡ γενιὰ τοῦ ἄντρα ποὺ ὁ γιὸς τοῦ Κρόνου
 καλὸ τοῦ φέρνει ριζικὸ σὲ γάμο καὶ σὲ γέννα.
 Ἔτσι τοῦ Νέστορα ἔδωκε ὁ Δίας μιὰ γιὰ πάντα,
 κι ὁ ἴδιος νὰ 'χῇ γερατειὰ καλὰ στ' ἀρχοντικὸ του,
 καὶ γιὸς νὰ κάμῃ φρόνιμους καὶ στ' ἄρματα μεγάλους.
 Μὰ ἄς πάψουμε τὰ κλάματα, ποὺ αὐτὰ γενῆχαν τότες·
 στὸ δεῖπνο τώρα ἄς ἐρθοῦμε, νερὸ στὰ χέρια ἄς χύσουν,
 καὶ μὲ τὸ χάραμα αὐριο ξαναρχινοῦν τὰ λόγια,
 ποὺ κι ὁ Τηλέμαχος κι ἐγὼ θὰ ποῦμε ἀνάμεσά μας. »

210

Εἶπε, κι ὁ Ἀσφάλης τὸ νερὸ τοὺς ἔχυσε στὰ χέρια,
 ὁ σβέλτος κι ἄξιος παραγιὸς τοῦ δοξαστοῦ Μενέλαου.
 Κι ἀπλώσαν χέρια στὰ ἔτοιμα φαγιὰ ποὺ 'χαν ὀμπρὸς τοὺς.

Τότες αὐτὸ σοφίστηκε τοῦ Δία ἡ κόρη Ἑλένη·

ἀπ' ὅπου πίνανε κρασὶ τοὺς ἔριξε βοτάνι,
 συχαστικὸ κι ἀνέχολο, ποὺ κάθε πόνο πνίγει.

220

Ὅποιος αὐτὸ τὸ καταπιῇ σμιγμένο στὸ κροντήρι,
 ὀλημερίς δὲ χύνεται στὸ μάγουλό του δάκρυο,
 μὰ κι ἄξαφνα ἂν ἡ μάνα του ἢ ὁ κύρης του πεθάνῃ,
 ἢ κι ὀμπροστὰ στὰ μάτια του μὲ τὸ μαχαίρι ἂν κόβουν
 ἀγαπημένο ἀδέρφι του, ἢ γιὸ μονάκριβό του.
 Τέτοια 'χε γιαιτροβότανα καλὰ τοῦ Δία ἡ κόρη·

τὰ ἔχε δοσμένα ἢ σύγκοιτη τοῦ Θῶνα ἢ Πολυδάμνα,
 στήν Αἴγυπτο, πού ἀρίθμητα ἢ πλούσια ἢ γῆς τὰ βγάζει,
 ἄλλα καλὰ στό σμίξιμο κι ἄλλα φαρμακωμένα·
 230 γιάτρως καθένας εἶν' ἐκεῖ παράξιος μὲς στόν κόσμο,
 τί ὅλοι τοὺς τὸν Παιήονα γνωρίζουν πρόγονό τους.
 Καί μέσα αὐτὰ σὰν τὰ ῥιξε, κι εἶπε νὰ τοὺς κεράσουν,
 πάλε ἄρχισε τὸ μιλητό, κι αὐτὰ τοὺς συντυχαίνει·

«ὦ διόθρεφτε Μενέλαε, κι ἐσεῖς ἐδῶ βλαστάρια
 λαμπρῶν ἀντρῶν, — γιὰτί ὁ θεὸς ὁ Δίας μᾶς χαρίζει
 ἄλλου καλὸ κι ἄλλου κακὸ, καὶ δύναται τὰ πάντα, —
 ἐδῶ τώρα πού κάθεστε καὶ τρῶτε στό παλάτι,
 καὶ μὲ μιλιῆς γλεντίζετε, σὰν κάτι πού ταιριάζει
 240 θὰ πῶ σας. Εἶναι ἀδύνατο νὰ δηγηθῶ σας ὅλους
 τοῦ σιδερόκαρδου Ὀδυσσεᾶ τοὺς πάμπολλους ἀγῶνες·
 ἓνα θὰ πῶ ὅμως πού ἔπραξε ὁ ἀτρόμητος ἐκεῖνος,
 στήν Τροία, πού τοὺς Ἀχαιοὺς μύρια τοὺς πέσαν πάθια·
 τότες πού χάραξε κακὰ σημάδια στό κορμί του,
 ντύθηκε ροῦχα φτωχικά, καὶ μοιάζοντας μὲ δοῦλο
 γυρνοῦσε στήν πλατύδρομη τοῦ ἐχτροῦ τὴ χώρα μέσα·
 ἔτσι ἀλλοχμένος, θά ἔλεγε κάποιος ζητιάνος ἦταν,
 αὐτὸς πού ἀλλιῶς φαινότανε στ' ἀχαιῖκὰ καράβια.
 Τέτοιος στήν Τροία χώθηκε, κι ἐκεῖνοι τυφλωθήκαν
 250 ὅλοι τοὺς, καὶ μονάχη ἐγὼ τὸν ἐνίωσα ποιὸς ἦταν,
 καὶ τότε ρώτηξα, κι αὐτὸς μοῦ ξέφυγε μὲ τέχνη.
 Μὰ ὅταν ἐγὼ τὸν ἔλουσα, τὸν ἀλειψα μὲ λάδι,
 καὶ τοῦ ἔδωσα φορέματα, καὶ τοῦ ἔκανα ὄρκο μέγα
 ἀνάμεσά τους νὰ μὴν πῶ πῶς φάνηκε ὁ Ὀδυσσεᾶς,
 πρὶν αὐτὸς φτάσῃ στίς σκηνές καὶ στὰ γοργὰ καράβια,
 τότες τὰ σκέδια τῶν Ἀχαιῶν μοῦ τὰ φανέρωσε ὅλα.
 Κι ἀρίθμητους ἢ σπάθα του σὰν ἔκοψε Τρῳαδῆτες,
 πρὸς τοὺς Ἀργεῖτες γύρισε πολλὰ ῥχοντας στό νοῦ του.
 Τότες οἱ ἄλλες Τρῳῆσες πικρὰ μοιρολογοῦσαν,
 260 ὅμως ἐγὼ χαιρόμουν, γιὰτ' ἡ καρδιά μου πίσω
 στό σπίτι μου μὲ τράβαγε, καὶ στέναζα ὀλοένα
 γιὰ τὴν τυφλάδα πού ἔβαλε στό νοῦ μου ἡ Ἀφροδίτη,
 ἀπὸ τὴ γῆς μου τὴ γλυκειὰ σὰ μ' ἔφερε στὰ ξένα,

καὶ χώρισα ἀπ' τὴν κόρη μου, τὴν κλίνη μου, τὸν ἄντρα,
 ποῦ ἄλλος στὸ νοῦ καὶ στὴ μορφὴ κανεῖς δὲν τὸν περνοῦσε. »

Κι ὁ ξανθουλὸς Μενέλαος γυρίζει καὶ τῆς κάνει·
 « Ναί, ὅλα ἐτοῦτα ἀληθινὰ τὰ μίλησες, γυναῖκα·
 πολλῶν ἐγὼ μελέτησα τὴ γνώση καὶ τὴ γνώμη,
 ἀντρῶν ἡρώων, καὶ πολλοὺς εἶδα τοῦ κόσμου τόπους,
 μὰ ἄνθρωπο τέτοιον πουθενὰ τὰ μάτια μου δὲν εἶδαν,
 σὰν ποῦ ἦτανε ὁ τρανόψυχος κι ὁ ἀκριβὸς Δυσσέας.
 Κι ἄλλο ἓνα ἐκεῖνος ἔπραξε μὲ τόλμη κι ἀντρευσύνῃ,
 τότες ποῦ φόνο φέρναμε καὶ χαλασμὸ στοὺς Τρῶες,
 μὲς στ' ἄλλογο τὸ σκαλιστὸ κυρμένον ἐμεῖς οἱ πρῶτοι.

270

Ἦρθες κι ἐσύ τότες ἐκεῖ· θεὸς θὰ σ' εἶχε στείλει,
 ποῦ νὰ χαρίσῃ γύρευε στοὺς Τρωαδῖτες δόξα·
 σιμά σου κι ὁ θεόμοιαστος Διήφοβος. Καὶ κάνεις
 τρεῖς γύρους πασπατεύοντας τὸν κουφωτὸ κρυψώνα,
 καὶ κράζοντας τὰ ὀνόματα τῶν Ἀργιτῶν μέσα,
 καθένα μὲ τὴν ξέχωρη λαλιά τῆς σύγκοιτῆς του.

Ἐγὼ καὶ τοῦ Τυδέα ὁ γιὸς κι ὁ μέγας ὁ Ὀδυσσεάς
 τ' ἀκούσαμε τὸ λάλημα στὴ μέσῃ καθισμένοι.

280

Ἐμᾶς τοὺς δυὸ μᾶς ἔπιασε λαχτάρα τότες, ἢ ὅζω
 νὰ βγοῦμε, ἢ ἀπομέσαθε ν' ἀποκριθοῦμε ἀμέσως·
 ὅσο ὅμως κι ἂν τὸ θέλαμε, μᾶς βάσταξ' ὁ Ὀδυσσεάς.

Κι ἔτσι ὅλα τ' Ἀχαιοπούλα σωπάσαν ἐκεῖ μέσα.

Ἔνας μονάχα, ὁ Ἀντίκλος ζητάει νὰ σ' ἀπαντήσῃ,
 μὰ ὁ Δυσσέας τοῦ ἔσφιξε τὸ στόμα μὲ τίς δυὸ του
 χεροῦκλες, καὶ κρατώντας τον τοὺς Ἀχαιοὺς γλυτώνει,
 ὥσπου ἢ Παλλὰδα ἢ Ἀθηνᾶ σὲ τράβηξε ἀποκεῖθε. »

Κι ὁ γνωστικὸς Τηλέμαχος γυρίζει καὶ τοῦ κάνει·
 « Μενέλαε, τοῦ Ἀτρέα γιέ, καὶ διόθρεφτέ μου ἀφέντη,
 πὶν κρεῖμας, ποῦ μήτε κι αὐτὸ δὲν τοῦ ἴδωξε τὴ μοῖρα,
 μήτε καὶ ποῦ εἶχε μέσα του τὰ στήθια σιδερένια.

290

Ὅμως στὴν κλίνη φέρτε μας, τὶ ἦρθε ἡ στιγμή νὰ πᾶμε
 νὰ γείρουμε, καὶ τὸ γλυκὸ τὸν ὕπνο νὰ χαροῦμε. »

Αὐτὰ εἶπε, καὶ τίς δοῦλες τῆς ἡ Ἑλένης εὐτὺς προστάζει
 στρωσίδια νὰ τοιμάσουνε, νὰ βλλουνε τὰ χρᾶμα
 τὰ κερμεζὰ καὶ τὰ ὁμορφα, κι ἀπάνω τους τὰ πεύκια,

καὶ τίς φλοκάτες τίς κρουστὲς γιὰ ντύσιμο ἀποπάνω.
 Κι οἱ δοῦλες βγήκανε μὲ φῶς στὰ χέρια, καὶ τοὺς στρῶσαν·
 καὶ πῆρε τότε ὁ κήρυκας τοὺς ξένους στὸ χαγιάτι,
 κι ἐκεῖ ὁ Τηλέμαχος κι ὁ γιὸς τοῦ Νέστορα πλαγιάσαν·
 στ' ἀπόβραθα τοῦ θάλαμου κοιμήθηκε ὁ Μενέλαος,
 καὶ πλάγι ἡ λυγερόκορμη καὶ λατρευτὴ του Ἑλένη.

300

Ἔφεξ' ἡ ροδοδάχτυλη τῆς νύχτας κόρη Αὐγούλα,
 κι ἀπάνω ὁ μεγάλωφονος σηκώθηκε ὁ Μενέλαος·
 ντύνεται, σπάθα κοφτερὴ κρεμάζει ἀπὸ τὸν ὄμο,
 ὦρια ἀμποδένει σάνταλα στὰ πόδια τὰ λαμπρά του,
 προβάλλει ἀπὸ τὸ θάλαμο μ' ἀθάνατο παρόμοιος,
 καὶ δίπλα στὸν Τηλέμαχο καθίζει καὶ τοῦ κρένει·

310

« Ποιὰ ἀνάγκη σ' ἔφερ' ὡς ἐδῶ, Τηλέμαχε λεβέντη,
 κι ἦρθες στὴ Λακεδαίμονα, τίς θάλασσεσ περνώντας
 δική σου, ἢ τάχα τοῦ λαοῦ ; Πές μου ὅλη τὴν ἀλήθεια. »

Κι ὁ γνωστικός Τηλέμαχος γυρίζει καὶ τοῦ κάνει·
 « Γιὰ τοῦ Ἀτρέα Μενέλαε, καὶ διόθρεφτέ μου ἀφέντη,
 ἦρθα νὰ μάθω ἂν ἔφερες μαντάτα τοῦ γονιοῦ μου·
 τί τρῶν τὸ σπίτι μου, καὶ πᾶν' τὰ πλοῦσια μου χωράφια·
 γεμάτα τὰ παλάτια μου ἀπ' ἐχτροὺς πού νύχτα μέρα
 μοῦ σφάζουν κι ὅλο σφάζουνε τὰ βοδοπρόβατά μου,
 ἐκεῖνοι οἱ παραδιάντροποι τῆς μάνας μου μνηστῆρες.
 Γι' αὐτὸ δὰ τώρα πέφτω σου στὰ γόνατα, νὰ μάθω
 σὰν ποιοῦ ἔτανε τὸ τέλος του κι ἡ κακοθανατιά του,
 μὰ τὰ εἶδες μὲ τὰ μάτια σου, ἢ ἀπ' ἄλλον ἄκουσές τα·
 τί ἡ μάνα τότε γέννησε μὲ βάσανα περίσσια.

320

Καὶ μὴ μοῦ τὰ μισομιλᾷς ἀπὸ συμπόνια ἢ σέβας,
 μόν' πές μου τα ἴσια, καταπῶς τὰ μάτια σου τὸν εἶδαν.
 Παρακαλῶ σε, ἂν ὁ λαμπρὸς γονιὸς μου ὁ Ὀδυσσεὺς
 ἢ λόγο ἢ πράξη σοῦ ἔταξε καὶ τέλεσε στὴν Τροία,
 ἐκεῖ πού ἀρίθμητα δεινὰ τοὺς Ἀχαιοὺς πλακῶσαν,
 θυμήσου τα τὴν ὥρα αὐτή, καὶ πές μου τὴν ἀλήθεια. »

330

Κι ὁ ξανθωπὸς Μενέλαος βαριά τοῦ ἀπολογιέται·
 « ὦχοῦ, σὲ τί παλληκαρᾷ κλινάρι νὰ πλαγιάσουν
 τοὺς ἦρθεν ὄρεξη αὐτουνόους τοὺς ἀναντρου, ἀλήθεια.
 Καθῶς μὲς σ' ἄγριου λιονταριοῦ ρουμάνι ἢ ἀλαφίνα

κοιμίζει βυζαστάρικα νιογέννητα λαφούλια,
καὶ παίρνει τίς βουνοπλαγιές καὶ τὰ χλωρὰ λαγκάδια,
καὶ βόσκει, μὰ ἄξαφνα γυρνάει μὲς στὴ μονιά του ἐκεῖνος,
καὶ φέρνει τέλος φοβερὸ σὲ μάνα καὶ λαφούλια,
ἔτσι κι ὁ Ὀδυσσεὺς φριχτὰ θὰ τοὺς τελειώσῃ ἐκείνους.

340

Κι, ὦ Δία θεέ μου, κι Ἀθηνᾶ κι Ἀπόλλωνα, ἂν ἐκεῖνος,
τοὺς πέσῃ σὰν ποὺ φάνηκε στὴν ὁμορφῇ τῇ Λέσβῳ,
ποὺ πρόβαλε καὶ πάλεψε μὲ τὸ Φιλομηλείδῃ,
καὶ μονομιᾶς τὸν ἔριξε, κι οἱ Ἀχαιοὶ χαρῆκαν,
ἂν τέτοιος ὁ Ὀδυσσεὺς ἐρθῇ καὶ πέσῃ στοὺς μνηστῆρες,
γλήγορο θὰ ᾖ τὸ τέλος τους, κι ὁ γάμος τους φαρμάκι.
Κι αὐτὰ ποὺ τώρα μὲ ρωτᾷς καὶ ποὺ παρακαλεῖς με,
δὲ θὰ τὰ πῶ τριγυριστὰ καὶ δὲ θὰ σὲ γελάσω,
παρὰ ὅσα μοῦ πε ὁ ἄλλαθος τῆς θάλασσας ὁ γέρος,
ἓνα πρὸς ἓνα θὰ ᾔχῃς τα, καὶ λόγο δὲ θὰ κρύψω.

350

Στὴν Αἴγυπτο, σὰ γύρευα γιὰ ἐδῶ νὰ ξεκινήσω,
μὲ κράτησαν οἱ ἀθάνατοι, τί δὲν τοὺς εἶχα κάνει
τὴν ταχτική ἐκατοβοδιά, κι ἐκεῖνοι πάντα θέλουν
τίς προσταγές ποὺ ἀφήνουνε νὰ μὴν τίς ἀστοχοῦμε.
Εἶναι νησί στὴ θάλασσα τὴν πολυκυματοῦσα,
κατὰμπροστα στὴν Αἴγυπτο, καὶ Φάρο τ' ὀνομάζουν·
μακριὰ νὰ ποῦμε ὅσο μπορεῖ καράβι σὲ μιὰ μέρα
νὰ φτάσῃ, ἂν πρῦμος ἄνεμος φυσᾷ καλὰ ὥς τὸ τέλος·
κι ἔχει λιμάνι ἀπάνεμο, ποὺ κεῖθε τὰ καράβια
ἀνοίγουνε στὰ πέλαγα, σκοῦρο νερὸ σὰν πάρουν.

Εἴκοσι μέρες οἱ θεοὶ μ' εἶχαν ἐκεῖ κλεισμένο,
κι ἀνέμοι ἀπὸ τὰ πέλαγα δὲ μοῦ φυσοῦσαν πρῦμοι,
ποὺ τὰ καράβια σπρώχνουνε στοῦ ὠκεανοῦ τὰ πλάτια.
Καὶ πιά δὲ θὰ μᾶς μνήσκανε μήτε θροφὸς μήτ' ἄντρες,
ἃ δὲ μὲ σπλαχνιζότανε ἡ θεὰ ποὺ γλύτωσέ με,
τοῦ γέρου τοῦ θαλασσινοῦ, τοῦ θεοῦ Πρωτέα ἡ κόρη,
ἡ Εἰδοθέα, ποὺ ἄγγιξα περίσσια τὴν καρδιά της.

360

Μὲ βρῆκε καὶ σερνόμουνα μόνος μακριὰ ἀπ' τοὺς ἄλλους,
ποὺ γύριζαν καὶ ψάρευαν μὲ τὰ γυρτὰ τ' ἀγκίστρα,
τί ἡ πεῖνα τοὺς τὰ θέριζε σκληρὰ τὰ σωθικά τους.

Αὐτὴ κοντὰ μου στάθηκε καὶ μίλησέ μου κι εἶπε·

370

« Ἄρα γὰρ νά'σαι ἀνόητος κι ἀσύστατος, ὦ ξένε,
 ἢ πίτηδες ἀφήνεσαι, καὶ θὲς νὰ τυραννιέσαι ;
 Καὶρὸ κρατιέσαι στὸ νησί, τέλος νὰ βρῆς δὲ σώνει,
 καὶ τῷ συντρόφῳ σου ἡ καρδιά στοὺς πόνους μέσα λυώνει. »
 Αὐτὰ 'πε, κι ἐγὼ γύρισα καὶ τῆς ἀπολογιέμαι·
 « Ὅποια θεὰ κι ἂν εἴσαι ἐσύ, τὸ πού ρωτᾷς θὰ μάθης·
 δὲ μένω πίτηδες ἐδῶ, μόν' πρέπει νὰ 'χῶ κάνει
 κάποια ἁμαρτία στοὺς θεοὺς πὺν ὀρίζουνε τὰ οὐράνια.
 Ὡς τόσο πὲς μου, τί οἱ θεοὶ τὸ καθετίς γνωρίζουν,
 ποιός μὲ μοδιῖζει ἀθάνατος καὶ μοῦ 'κλίσσε τὸ δρόμο,
 καὶ πῶς τίς ψαροθάλασσες περνώντας θὰ γυρίσω ; »
 Αὐτὰ τῆς εἶπα, κι ἡ θεὰ μοῦ ἀπολογιέται ἀμέσως·
 « Θὰ σοῦ μιλήσω, ξένε, ἐγὼ σωστά γιὰ ὅλα ἐτοῦτα.
 Γέρος ἀλάθευτος ἐδῶ θαλασσινὸς συχνάζει,
 ὁ ἀθάνατος Αἰγυπτιανὸς Πρωτέας, πὺν τὰ βάθια
 γνωρίζει ὅλης τῆς θάλασσας, τοῦ Ποσειδῶνα δοῦλος·
 λὲν πῶς αὐτὸς μὲ γέννησε, καὶ πῶς γονιὸ τὸν ἔχω.
 Καρτέρι ἐσὺ ἂ δυνόσουνα νὰ στήσης νὰ τὸν πιᾷσης,
 τὸ δρόμο αὐτὸς θὰ σοῦ 'λεγε, τοῦ ταξιδιοῦ τὸ μάκρος,
 καὶ πῶς τὰ πέλαα σκίζοντας στὸν τόπο σου θὰ φτάσης.
 Κι αὐτὸς ἀκόμα θὰ σοῦ πῇ, ὦ διόθρεφτε, ἂν θελήσης,
 ὅ,τι καλὸ κι ὅ,τι κακὸ στὸ σπιτικό σου 'γίνη,
 σὰν ἔλειπες σὲ μακρινὰ καὶ δύσκολα ταξίδια. »
 Ἔτσ' εἶπε, κι ἀπαντώντας τῆς ἐγὼ τῆς κάνω τότες·
 « Λέγε μου τώρα ποῦ νὰ βρῶ καρτέρι γιὰ τὸ γέρο,
 νὰ μὴ μοῦ φύγη ἂν τίποτις ἀκούση ἢ ἀγναντέψη·
 τί δύσκολό 'ναι τὸ θεὸ θνητὸς νὰ καταφέρῃ. »
 Αὐτὰ τῆς εἶπα, κι ἡ θεὰ μοῦ ἀπολογήθη ἀμέσως·
 « Θὰ σοῦ μιλήσω, ξένε, ἐγὼ μ' ἀλήθεια καὶ γιὰ δαῦτο.
 Ἀπάνω στὰ μεσοῦρανα καθὼς ἀνέβῃ ὁ ἥλιος,
 ἔρχετ' ἀπὸ τὸ πέλαγο ὁ ἀλάθευτος ὁ γέρος,
 ἅμα τοῦ μπάτη ξανοιχτῇ τὸ μαῦρο σαγανάκι,
 καὶ βγαίνει καὶ στίς θολωτὲς σπηλιὰς γλυκοκοιμᾶται.
 Γύρω του οἱ φώκιες, θρέμματα τῆς ὥριας Ἀμφιτρίτης,
 πέφτουν κοπάδι βγαίνοντας ἀπὸ τὴν κυματοῦσα,
 καὶ τὴν πικρὴ τὴ μυρουδιά τοῦ βάθου τῆς σκορπᾶνε.

380

390

400

Ἐκεῖ πρὸς τὰ χαράματα σὲ φέρνω ἐγώ, κι ἀράδα
 θὰ σᾶς πλαγιάσω μὲ τοὺς τρεῖς ποὺ θὰ καλοδιαλέξης
 συντρόφους, τοὺς ἀξιωτέρους ποὺ στὰ καράβια σου ἔχεις.
 410 Κι ὅλες ἐγὼ τίς μαριολιές θὰ σοῦ τίς πῶ τοῦ γέρου·
 πρῶτα στίς φώκιες ἔρχεται καὶ τίς μετράει ἀράδα·
 κι ὅταν τίς φώκιες καλοδῇ καὶ τίς καλομετρήσῃ,
 σὰν πιστικὸς μὲ πρόβατα στὴ μέση τους πλαγιάζει.
 Μιὰς τότε δῆτε καὶ στρωθῇ, βάλτε καρδιά, κι ὁρμώντας
 κρατᾶτε τον, κι ἄς πολεμᾷ ἐκεῖνος νὰ ξεφύγῃ.
 Μὲ κάθε ζωντανὸ τῆς γῆς θὰ σοφιστῇ νὰ μοιάσῃ,
 νερὸ θὰ γίνῃ καὶ φωτιά θεόφλογη ὁμπροστά σας,
 μὰ ἐσεῖς γερά κρατᾶτε τον, καὶ πιὸ βαριά ζουλάτε.
 420 Ὅμως ὁ ἴδιος του ἄξαφνα σὰν κἀνὴ νὰ ρωτῇξῃ,
 καὶ τότε δῆτε μὲ μορφὴ σὰν ποὺ ἦταν πλαγιασμένος,
 τραβᾷτε χέρι τότε ἐσεῖς, τὸ γέρο λευτερώστε,
 καὶ ρῶταγέ τον, ἥρωα, ποιὸς θεὸς σὲ βασανίζει,
 καὶ πῶς τίς ψαροθάλασσες περνώντας θὰ γυρίσῃς. »
 Αὐτὰ ἔπε, καὶ στὴ θάλασσα βουτάει τὴν κυματοῦσα.
 Κι ἐγὼ στὰ πλοῖα ξεκίνησα ποὺ στέκανε στὸν ἄμμο,
 καὶ διάβαινα μὲ τὴν καρδιά περίσσια ταραγμένη.
 Καὶ στὸ γιαλὸ σὰ ζύγωσα, καὶ πῆγα στὸ καράβι,
 στρώνουμε δεῖπνο, κι ὕστερα πλακώνει ἡ θεία ἡ νύχτα·
 καὶ γέρνουμε, καὶ παίρνει μας ὁ ὕπνος στ' ἀκρογιάλι.
 430 Ἐφεζ' ἡ ροδοδάχτυλη τῆς νύχτας κόρη Αὐγούλα,
 καὶ τράβηξά γιαλὸ γιαλὸ μπρὸς στὰ πλατιά πελάγη,
 παρακαλώντας τοὺς θεοὺς, μὲ τρεῖς μαζὶ συντρόφους,
 ποὺ ὅ,τι καταπιανόντουσαν τρανὴ τοὺς εἶχα πίστη.

Κι ἀπ' τοῦ πελάου τίς ἀγκυλιές προβάλλοντας ἐκεῖνη,
 φέρνει φωκίησα τέσσερα τομάρια νιογδαρμένα
 στὸ νοῦ της μελετώντας πῶς τὸ γέρο νὰ γελάσῃ.
 Κι ἀφοῦ στοὺς ἄμμους χάραξε πλαγιάσματα, καθόταν
 καὶ πρόσμενε· καὶ σμίξαμε κι ἐμεῖς· ἀράδα τότες
 μᾶς γέρνει, καὶ καθένα μας σκεπάζει μὲ τομάρι.
 440 Φριχτὸ καρτέρι θὰ ἔτανε, τὶ βῶχα τοῦ θανάτου
 ἀπὸ τίς θαλασσόθρεφτες μᾶς τυραννοῦσε φώκιες.
 Καὶ ποιὸς κοιμᾶται μὲ θεριά σιμά του πελαγίησα ;

Ὅμως μᾶς γλύτωσε ἴδια τῆς μὲ σόφισμα δικό τῆς·
 βάζει μοσκιὰ μυρόβολη σὲ καθενὸς ρουθούνι,
 καὶ τοῦ θαλασσινοῦ θεριοῦ τῇ μυρουδιᾷ ἀφανίζει.
 Ὅλοπρως προσμέναμε μ' ἀπόφαση στὸ νοῦ μας,
 κι ἤρθαν οἱ φώκιες μαζωχτὲς ἀπὸ τὰ βάθια ἀράδα
 στὸ περιγιάλι πλάγιασαν, κι ἀπᾶς στὸ μεσημέρι
 κι ὁ γέρος ἦρθε ἀπ' τὰ βαθιά, καὶ βρίσκοντας τὶς φώκιες
 τὶς παχουλές, τὶς μέτρησε μιὰ μιὰ καὶ τὶς καλοεῖδε.

450

Πρώτους ἐμᾶς λογάριασε στὸ μέτρημα, κι ὁ νοῦς του
 δὲν ἔβαλε τὴν πονηριά, μόν' πλάγιασε κι ἐκεῖνος.
 Τότες μὲ βουὴ χουμίζαμε, καὶ ξάφνου ἀδράξαμέ τον·
 αὐτὸς τὴν τέχνη δὲν ξεχνάει, καὶ πρῶτ' ἀπ' ὅλα γίνη
 λιοντάρι μὲ τὴ χήτη του, κατόπι ἀμέσως φίδι
 κι ἀγριόχοιρος, καὶ πάρδαλη, τέλος νερὸ τρεχάτο,
 καὶ δέντρο ἀψηλοφύλλωτο. Κι ἐμεῖς τὴν ὥρα ἐκείνη
 γερά τότε κρατούσαμε μ' ἀπόφαση στὸ νοῦ μας.

460

Μὰ τέλος σὰν ἀπόκαμε ὁ παμπόνηρος ὁ γέρος,
 ἄρχισε τότες νὰ ρωτᾷ, κι αὐτὰ τὰ λόγια μοῦ 'πε·
 «ὦ γιὲ τοῦ Ἀτρέα, ποῖός θεὸς κατηχημένο σ' ἔχει,
 καὶ μὲ τὸ ζόρι ξαφνικά μ' ἀδράχνεις; Τί γυρεῖς;»
 Αὐτὰ μὲ ρώτηξε, κι ἐγὼ γυρίζω καὶ τοῦ κάνω·

«Γνωρίζεις, γέρο· τί ρωτᾷς νὰ μὲ πλανέσης τάχα;
 Τόσον καιρὸ μὲς στὸ νησι κρατιέμαι αὐτό, καὶ κάποιος
 τέλος νὰ βρῶ δὲ δύνουμαι, μόνε ἢ καρδιά μου λιώνει.
 Μὰ πὲς μου ἐσύ, γιατί' οἱ θεοὶ τὸ καθετίς γνωρίζουν,
 ποῖός μὲ μپοδίζει ἀθάνατος, καὶ μοῦ 'κλείσει τὸ δρόμο;
 καὶ πῶς τὰ ψαροπέλαγα περνώντας θὰ γυρίσω;»

470

Εἶπα, κι ἐκεῖνος γύρισε καὶ μοῦ ἀποκρίθη ἀμέσως·
 «Στὸ Δία καὶ στοὺς ἄλλους θεοὺς πρῶτα ἔπρεπε νὰ κάνης
 καλὲς θυσίες, πρὶ νὰ μπῆς στὸ πλοῖο, γιὰ νὰ γυρίσης
 τὰ μαῦρα πέλαα σκίζοντας, στήν ποθητὴ πατρίδα.
 Τὶ δὲν τὸ θέλει ἡ μοῖρα σου νὰ δῆς δικούς καὶ φίλους,
 μήτε νὰ ρθῆς στὸν τόπο σου καὶ στὸ νοικοκυριό σου,
 πρὶν ξανανέβης τοῦ Αἴγυπτου τὸ διόσταλο ποτάμι,
 καὶ κάμης ἑκατοβοδιῶν ἱερὲς ἐκεῖ θυσίες
 γιὰ τοὺς ἀθάνατους θεοὺς ποὺ ὀρίζουνε τὰ οὐράνια»

καὶ τότες θὰ σοῦ δώσουνε τὸ δρόμο πού γυρεύεις. »
 Αὐτὰ εἶπε, καὶ σὰν τ' ἄκουσα ραγίστηκε ἡ καρδιά μου,
 πού μὲς στὸ πέλαγο τ' ἄχνῳ μὲ πρόσταζε νὰ σύρω
 πίσω στὸν Αἴγυπτο, μακρὺ καὶ δύσκολο ταξίδι.

Ὡς τόσο πάλε τοῦ ἀνοιξα μιλιὰ, καὶ τοῦ ξανάειπα·
 « Αὐτὰ καθὼς τὰ πρόσταζες, ὦ γέρο, θὰ τὰ κάμω.

Μὰ πές μου ἀληθινὰ κι αὐτό· γυρίσαν τάχας ὅλοι
 μὲ τὰ καράβια οἱ Ἀχαιοὶ πού πίσω στὴν Τρωάδα
 ὁ ἥρωας Νέστορας κι ἐγὼ τοὺς εἶχαμε ἀφησμένους,
 ἢ τοῦ ῥθε κανενὸς κακὸ μὲς στὸ καράβι τέλος,
 ἢ καὶ σὲ χέρια φίλων του, ἀπ' τὸν πόλεμο κατόπι ; »

Αὐτὰ εἶπα, κι ἐκεῖος γύρισε καὶ μ' ἀποκρίθη ἀμέσως·
 « Τοῦ Ἀτρέα ὦ γιέ, τί τὰ ρωτᾷς αὐτά ; Σοῦ λέω δὲν πρέπει
 ὅσα στὸ νοῦ μου ἐγὼ κρατῶ νὰ ξέρης καὶ νὰ μάθης,
 τί δὲ θὰ μείνης ἄκλαιγος πολλὴ ὥρα, σὰν τ' ἀκούσης.

Πολλοὶ ἀπ' ἐκεινὸς τελειώσανε, μὰ καὶ πολλοὶ ἀπομείναν·
 ἀπ' ἀρχηγούς χαλκοάρματων Ἀχαιῶνε δυὸ μονάχοι
 χαθῆκανε στὸ γυρισμό· στὸν πόλεμο κι ἐσύ 'σουν.

Ἕνας ἀκόμα ζωντανὸς στίς θάλασσες κρατιέται.

Τέλειωσ' ὁ Αἴαντας μαζί μὲ τὰ μακρόκουπά του
 καράβια. Πρῶτα στίς Γυρὲς τὸν πῆρε ὁ Ποσειδῶνας,
 πέτρες θεόρατες, κι ἐκεῖ τὸν ἔσωσ' ἀπ' τὸ κύμα·
 θὰ γλύτωνε, ὅσο ἢ Ἀθηνᾶ κι ἂν τοῦ κρατοῦσε πάθος,
 λόγο ἂ δὲν ἔβγαζε βαρὺ στὸ σκοτισμό του ἀπάνω,
 πὼς ξέφυγε τὰ κύματα στὸ πεῖσμα τῶν θεῶνε.

Κι ὁ Ποσειδῶνας ἄκουσε τ' ἀγέρωχά του λόγια,
 κι ἀδράχνει τὸ τρικράνι του στὰ δυνατὰ του χέρια,
 χτυπάει τὸ βράχο τῆς Γυρῆς, καὶ τότε σκίζει· μέρος
 ἔμειν' ἐκεῖ, καὶ στὸ γιαλὸ πετάχτηκε ἄλλο μέρος,
 πού ὁ Αἴαντας κρατιότανε μὲς στὴν πολλή του ζάλη,
 καὶ τότε ρίχτει στοὺς βυθοὺς τοῦ ἀπέραντου πελάγου.

Ἔτσι ἀφανίστη ὁ Αἴαντας ἀρμύρα ἀφοῦ κατάπιε.

Μὰ ὁ ἀδερφός σου γλύτωσε στὰ βαθουλὰ του πλοῖα,
 τί ἢ Ἥρα ἢ πολυδόξαστη τοῦ στάθῃ σωτηριά του.

Ὅμως σὰν κοντοζύγωνε τὸν ἀψηλὸ Μαλέα,
 μπόρα τὸν παίρνει ξαφνικὴ, καὶ τὸν πετάει πελάγου,

καθὼς βαριαναστέναζε, πρὸς ξενικὸ ἀκρογιάλι,
 ποὺ ὁ Θυέστης εἶχε μιὰ φορὰ τοὺς πύργους του καὶ ζοῦσε,
 καὶ τώρα ὁ γιὸς του ὁ Αἴγιστος τοὺς εἶχε κατοικιά του.

Μὰ κι ἀποκεῖθε βολικὸς σὰ φάνη ὁ γυρισμὸς τους,
 καὶ πρῶμο οἱ θεοὶ τοὺς φύσηξαν, καὶ στὴν πατρίδα φτάσαν,
 χαίροντας τότες πάτησε τὸ πατρικὸ τὸ χῶμα,
 καὶ τό 'πιασε, καὶ μὲ πολλὰ θερμὰ τὸ φίλαε δάχρυα,
 ποὺ πάλε τὴν ἀξιώθηκε τὴν ποθητὴ πατρίδα.

520

Κι ἀπὸ τῇ βίγλα ὁ φύλακας ἀμέσως τὸν ξανοίγει,
 ποὺ ὁ πονηρὸς ὁ Αἴγιστος τὸν εἶχε ἐκεῖ στημένο·
 τοῦ 'χε ταμένη πλερωμὴ δυὸ τάλαντα χρυσάφι·
 μέρα καὶ νύχτα φύλαγε νὰ μὴν κρυφοπεράση
 καὶ πέση καταπάνω τους μὲ τ' ἄρματα στὸ χέρι.
 Καὶ τρέχει φέρνει μῆνυμα τοῦ βασιλιᾶ στὸν πύργο.
 Κι εὐτὺς σοφίστη ὁ Αἴγιστος θεοπόνηρο παιχνίδι·
 εἴκοσι παίρνει διαλεχτὰ τῆς χώρας παλλεκάρια,
 τοὺς κρύβει, καὶ προστάζει ἄλλου τραπέζι νὰ τοιμάσουν.

530

Πῆγγε τὸν Ἀγαμέμνονα ὁ ἴδιος νὰ τὸν καλέση
 μὲ ἀλόγατα καὶ μ' ἄμαξες, κακὰ στὸ νοῦ γυρνώντας.
 Τὸν ἀνεβάζει ἀνήξερο στὸ δεῖπνο, καὶ κατόπι
 τὸν κόβει σὰν ποὺ κόβουνε μὲς στὸ παχνὶ τὸ βόδι.
 Κανέννας δὲν ἀπόμεινε τοῦ γιοῦ τοῦ Ἀτρέα βλάμης,
 καὶ μήτε τοῦ Αἴγιστου, παρὰ στοὺς πύργους σκοτωθῆκαν.
 Αὐτὰ μοῦ 'πε, κι ἐμένανε ραγίστηκε ἡ καρδιά μου·
 καὶ κάθισα στὴν ἀμμουδιά καὶ τό 'ριξα στὸ κλάμα,
 καὶ μήτε ζωὴ μήτε ἥλιου φῶς δὲν ἤθελε ἡ ψυχὴ μου.
 Καὶ σὰ χαμοκυλίστηκα καὶ χόρτασα τὸ κλάμα,
 τότες μοῦ λέει ὁ ἀλάθευτος τῆς θάλασσας ὁ γέρος.
 «Μὴν παρακλαῖς ἀνέπανα, γιὰ τοῦ Ἀτρέα, τὸ κλάμα
 δὲ μᾶς φελᾷ, μόν' κοίταζε πῶς γλήγορα νὰ φτάσης
 στὸν τόπο σου, κι ἢ ζωντανὸ θὰ τότε βρῆς ἀκόμα,
 ἢ νὰ τὸν κόψῃ πρόλαβε ὁ Ὀρέστης, κι ἐσὺ τότες
 προφταίνεις νὰ παραβρεθῆς στὸ νεκρικὸ τραπέζι.»
 Αὐτὰ μοῦ 'πε, κι ἐμένανε συνέφερε ἡ καρδιά μου,
 κι ἡ ἀντρειωμένη μου ψυχὴ, μ' ὅλη τῇ θλίψῃ ποῦ 'χε.
 Τότες μ' αὐτὰ τοῦ μίλησα τὰ φτερωμένα λόγια.

540

550

« Τούτους τοὺς ξέρω πιά· μὰ ἐσὺ τὸν τρίτο λέγε μου ἄντρα,
 ποὺ στὰ πλατιά τὰ πέλαγα ζώντας κρατιέται ἀκόμα,
 ἢ καὶ νεκρός, — μὰ θέλω ἐγὼ νὰ μάθω, κι ἄς λυπᾶμαι. »

Ἔτσι εἶπα, κι αὐτὸς γύρισε κι ἀπολογιὰ μοῦ κάνει·

« Εἶν' τοῦ Λαέρτη ὁ γιὸς αὐτός, ποὺ κατοικεῖ στὸ Θιάκι.

Τὸν εἶδα ἐγὼ σ' ἓνα νησί δάκρυα πολλὰ νὰ χύνη,

στῆς θείνας τῆς Καλυψῶς, ποὺ δίχως θέλησή του

κρατάει τον, καὶ δὲ δύνεται νὰ δῇ γλυκεῖα πατρίδα·

τὶ μήτε πλοῖα μὲ τὰ κουπιὰ μήτε συντρόφους ἔχει,

ποὺ νὰ τὸν πάρουν ἀπ' ἐκεῖ στῆς θάλασσας τὰ πλάτια.

560

Κι ἐσύ, Μενέλαε διόθρεφε, τῆς μοίρας σου δὲν εἶναι

στ' Ἄργος τ' ἀλογοβόσκητο νὰ λυώσης τὴ ζωὴ σου,

παρὰ στὰ πέρατα τῆς γῆς, στὰ Ἡλύσια τὰ λημέρια,

ποὺ ν' αἰ ὁ ξανθὸς Ραδάμανθης, οἱ θεοὶ θένα σὲ στείλουν,

ἐκεῖ ποὺ οἱ μέρες τῶν θνητῶν ἀνάλαφρες διαβαίνουν·

δὲν ἔχει οὔτε χειμῶνα ἐκεῖ, μήτε βροχὴ καὶ χιόνι,

μόνε τ' ἀγέρι τὸ γλυκὸ τοῦ Ζέφυρου ἀνεβάζει

παντοτινὰ ὁ Ὀκεανός, καὶ τοὺς θνητοὺς δροσιζει·

τὶ ἔχεις τὴν Ἑλένη ἐσύ, κι εἶσαι γαμπρὸς τοῦ Δία. »

Αὐτὰ εἶπε, καὶ στὴ θάλασσα βουτάει τὴν κυματοῦσα.

570

Καὶ πέρα ἐγὼ στοὺς θεόμοιαστους συντρόφους καὶ στὰ πλοῖα

ξεκίνησα μὲ τὴν καρδιὰ περίσσια ταραγμένη.

Καὶ σάνε κατεβήκαμε στὸ πλοῖο καὶ στ' ἀκρογιαλί,

τὸ δεῖπνο μας τοιμάσαμε, κι ἡ θεία σὰν ἤρθε ἡ νύχτα,

νὰ κοιμηθοῦμε πέσαμε πὰς τοῦ γιγαλοῦ τὴν ἄκρη.

Σὰ φάνη ἡ ροδοδάχτυλη τῆς νύχτας κόρη Αὐγούλα,

πρῶτα στὴ λαμπροθάλασσα τραβάμε τὰ καράβια,

καὶ τὰ κατάρτια στήνουμε μ' ἀπάνω τὰ πανιά τους.

Μπῆκαν κι ἐκεῖνοι, κάθισαν ἀράδα στὰ σανίδια,

καὶ τὸν ἀστραφτερὸ γιγαλὸ μὲ τὰ κουπιὰ βαροῦσαν.

580

Στὸν οὐρανόχυτο Αἴγυπτο μπῆκαν τὰ πλοῖα κι ἀράξαν,

καὶ τέλεσα ἑκατοβοδιῶν καλὲς ἐκεῖ θυσίες·

καὶ τῶν θεῶν τὴ μάνητα σὰν ἔπαψα, μνημοῦρι

τοῦ Ἀγαμέμνονα ἔστησα, νὰ ζήσῃ τ' ὄνομά του.

Καὶ σὰν τὰ τέλειωσα, ἔφυγα· μοῦ στεῖλαν πρῦμο ἀγέρα

οἱ ἀθάνατοι, καὶ στὴ γλυκεῖα μὲ φέρανε πατρίδα.

Ὡς τόσο, δέξου τώρα ἐσὺ στοὺς πύργους μου νὰ μείνης,
 ὥσπου μέρους ἔντεκα ἢ καὶ δώδεκα νὰ γίνουν·
 προποῦμενα σέ προβοδῶ ἐγὼ τότε, καὶ σοῦ δίνω
 δῶρα λαμπρά, τρία ἄλογα καὶ ἁμάξι σκαλισμένο,
 καὶ κρασσοπότηρο ὁμορφο, νὰ στάζης τῶν θεῶν,
 καὶ βλέποντάς το ὀλοζωῆς ἐμένα νὰ θυμᾶσαι. »

590

Κι ὁ γνωστικὸς Τηλέμαχος γυρίζει καὶ τοῦ κάνει·
 « Τοῦ Ἀτρέα γιέ, νὰ μὲ κρατᾷς μὴ θῆς ἐδῶ σέ μάκρος.
 Ἐγὼ καὶ χρόνον δέχομαι νὰ κάθουμαι κοντά σου,
 χωρὶς νὰ λαχταράῃ γονιοὺς καὶ σπιτικὸ ἢ ψυχὴ μου,
 γιατί μὲ γλύκα σ' ἀγρικῶ νὰ λῆς καὶ νὰ δηγέσαι.
 Μὰ θὰ ἔχουν οἱ συντρόφοι μου στήν Πύλο στενοχώρια,
 καὶ ἐσὺ πολὺν καιρὸ ζητᾷς ἐδῶ νὰ μὲ κρατήσης.

600

Δῶρο ὅ,τι δώσης μου, τιμὴ θὰ τό 'χω καὶ καμάρι·
 τ' ἄλόγατα ὅμως δὲν μπορῶ στὸ Θιάκι νὰ τὰ φέρω,
 μόνε θὰ σοῦ τ' ἀφήσω ἐδῶ, νὰ τὰ χαρῆς, ποὺ ὀρίζεις
 μεγάλη ὀλόγυρα ἀπλωσιά, μὲ περισσὸ τριφύλλι,
 μὲ κύπερη, μὲ στάρι, ζειά, καὶ φουντωτὸ κριθάρι.
 Στὸ Θιάκι ἐμεῖς δὲν ἔχουμε δρόμους πλατιοὺς, λιβάδια·
 γιδότοπος, πιδ νόστιμος ἀπ' ἀλογῆσες χώρες.
 Μήτ' ἄλογα δὲ βρίσκονται, μήτε λιβάδια ἀπάνω
 στὰ θαλασσόζωστα νησιά, καὶ ἀπ' ὅλα δὰ στὸ Θιάκι. »

Αὐτὰ εἶπε· χαμογέλασε ὁ τρανόφωνος Μενέλαος,
 καὶ τότε λαφροχάδεψε καὶ ὀνόμασέ τον καὶ εἶπε·

610

« Αἶμα καλὸ, παιδάκι μου, τὰ λόγια σου μοῦ δείχνουν·
 σοῦ ἀλλάζω τ' ἄλογα, μπορῶ καὶ ἄλλιῶς νὰ σέ φιλέψω·
 ἀπ' ὅσα δῶρα σπίτι μου φυλάω θησαυρισμένα,
 σοῦ δίνω τ' ὁμορφότερο, τὸ πιὸ βαριότιμό μου.
 Σοῦ δίνω φιλοδοῦλετο κροντήρι, ὅλο ἀσήμε,
 καὶ ἀπάνωθε τὰ χεῖλη του μὲ μάλαμα σμιγμένα·
 δουλειὰ τοῦ Ἡφαίστου· ὁ Φαίδιμος ὁ ἥρωας τό 'χε δώσει,
 ὁ ρήγας τῶν Σιδονιτῶν, τότες ποὺ ἐδῶ γυρνώντας
 στ' ἀρχοντικά του κόνεψα· δικό σου νὰ 'ναι θέλω. »

Τέτοιες κουβέντες ἔκαναν ἐκεῖνοι ἀνάμεσό τους·
 καὶ οἱ καλεσμένοι μπαίνανε στοῦ βασιλιᾶ τοὺς πύργους,
 καὶ φέρναν, ἄλλοι πρόβατα, καὶ ἄλλοι κρασί γιὰ ἡρώους·

620

τὰ σιταρόψωμα ἔστελναν οἱ λυγερὲς κυράδες,
καὶ μὲς τοὺς βασιλόπυργους τοιμάζαν τὸ τραπέζι.

Καὶ στοῦ Ὀδυσσεά κατὰμπροστα οἱ μνηστῆρες τὰ παλάτια
δισκαβολώντας γλέντιζαν καὶ ρίχνοντας κοντάρια
σὲ γῆς στρωτῇ, πού ἀδιάντροπα ἐκεῖ πάντα μαζευόνταν.
Μὰ οἱ ἀρχηγοὶ κι οἱ πρῶτοι τοὺς στὴν παλληκαροσύνη,
ὁ Ἀντίνοσ κι ὁ θεόμοιαστος Εὐρύμαχος, καθόνταν.
Σ' ἐτούτους ὁ Νοήμονας, ὁ γιὸς τοῦ Φρόνιου ἦρθε,
καὶ στὸν Ἀντίνο μίλησε, καὶ ρώτηξέ τον κι εἶπε·

630

«Ἀντίνο, τάχα ξέρουμε, γιὰ ὁ νοῦς μας δὲν κατέχει,
τοὺς ἄμμους ὁ Τηλέμαχος τῆς Πύλος πότε ἀφήνει ;
Μὲ τὸ καράβι μου ἔφυγε, καὶ τό 'χω ἀνάγκη τώρα,
πέρα νὰ πάω, στὴν Ἥλιδα, πού δώδεκα φοράδες
μοῦ θρέφουνε δουλευτικά μὰ ἀδάμαστα μουλάρια,
πού ἤθελα ἐδῶ κανένα τους νὰ φέρω νὰ δαμάσω. »

Εἶπε, κι ἐκεῖνοι θάμασαν· τί στοῦ Νηλέα τὴν Πύλο
δὲν ἔλεγαν πὼς μίσεψε, μόν' κάπου στὴν ξοχὴ του,
γιὰ μὲ τὰ πρόβατα ἔμνησκε, γιὰ στοῦ χοιροβοσκοῦ του.

640

Κι ὁ Ἀντίνοσ, τοῦ Εὐπείθῃ ὁ γιὸς, τοῦ μίλησε καὶ τοῦ εἶπε·
« Πές μου σωστά, πότε 'ἔφυγε, καὶ ποιούς μαζί του πῆρε ;
τάχα Θιακήσους διαλεχτούς, γιὰ πλερωτούς καὶ δούλους ;
Γιατὶ κι αὐτὸ θὰ τό 'κανε. Πές μου ἀνοιχτὰ κι ἐτοῦτο,
νὰ ξέρω· τὸ καράβι σου, σ'τὸ πῆρε μὲ τὸ ζόρι,
ἢ τάχα σὲ καλόπιασε, καὶ τό 'δωσες μονάχος ; »

Καὶ γύρισε ὁ Νοήμονας τοῦ Φρόνιου ὁ γιὸς καὶ τοῦ εἶπε·
« Τοῦ τό 'δωσα ἀπὸ λόγου μου· τί τάχα θὰ 'κανε ἄλλος,
ἂν τέτοιοις ἄντρας, ἔχοντας ἔννοιες πολλὰς στὸ νοῦ του,
παρακαλοῦσε ; Δύσκολο νὰ τοῦ ἀρνηθῇς τὴ χάρη.
Πῆρε μαζί του τοῦ Θιακιοῦ τὰ πρῶτα παλληκάρια,
κι εἶδα ἀρχηγὸ τὸ Μέντορα νὰ μπαίνει στὸ καράβι,
ἔσως καὶ νὰ 'τανε θεὸς πού τοῦ 'μοιαζε περίσσια.
Μὰ αὐτὸ ἀπορῶ· πού ἐχτὲς ταχὺ τὸ Μέντορα ἐδῶ εἶδα,
κι ὡς τόσο μπῆκε τότε αὐτὸς στὸ πλοῖο νὰ πάη στὴν Πύλο. »

650

Ἄμα εἶπε τοῦτα, κίνησε στὸ σπῆτι τοῦ γονιοῦ του·
μὰ οἱ δυὸ ἐκεῖνοι πού ἄκουγαν ταραχτήκε ἡ ψυχὴ τους,
καὶ τοὺς μνηστῆρες κάθισαν, καὶ πάψαν τοὺς ἀγῶνες.

Κι ὁ Ἀντίνοσ, τοῦ Εὐπείθῃ ὁ γιός, τοὺς μίλησε μὲ πίκρα,
τὶ λύσσα τὰ συνέπαιρνε τὰ μαῦρα σωθικά του,
καὶ μοιάζανε τὰ μάτια του σὰ λαμπερὲς δυὸ φλόγες·

660

«Γιὰ δὲς μεγάλο κάμωμα, ταξίδι νὰ τολμήσῃ,
ποὺ λέγαμε ὁ Τηλέμαχος πῶς δὲν τὰ βγάξει πέρα.
Σὲ τόσων πείσμα ἓνα παιδί νὰ πάρῃ πλοῖο νὰ φύγῃ,
ἀφοῦ τοῦ τόπου διάλεξε τὰ πρῶτα παλληκάρια.
Ἄρχίζει κι ἀπ' τὰ πρῶτα του χειρότερα ποὺ ὁ Δίας
νὰ τότε σπάσῃ πρὶν ἐρθῇ καὶ βάσανα μᾶς φέρῃ.
Μὰ πλοῖο δόστε μου γοργὸ καὶ εἰκοσαριά συντρόφους
καρτέρι νὰ τοῦ στήσω ἐγὼ καὶ νὰ παραμονέψω
μὲς στὰ στενὰ ἐκεῖ τοῦ Θιακιοῦ καὶ τῶν βραχιῶν τῆς Σάμης,
νὰ τὸ κατὴ ποὺ ἀρμένισε γιὰ χάρῃ τοῦ γονιοῦ του.»

670

Εἶπε, κι οἱ ἄλλοι στέργανε καὶ θαρρεσιὰ τοῦ δίναν·
κατόπι σηκωθῆκανε καὶ στὸ παλάτι μπῆκαν.

Ὅμως πολὺ δὲν ἄργησε νὰ μάθῃ ἡ Πηνελόπη
ὅσα οἱ μνηστῆρες μυστικά στὸ νοῦ τους μαγεύσαν,
τὶ ὁ κήρυκας ὁ Νέδοντας τῆς τὰ 'πε, ποὺ ἄκουσέ τα,
ὄντας παρόξω τῆς αὐλῆς, ποὺ ἐκεῖ τὰ κρυφοπλέχναν,
καὶ μπῆκε νὰ τὰ μπιστευτῇ τῆς Πηνελόπης μέσα.
Καὶ στὸ κατώφλι ποὺ εἶδε τον ἡ Πηνελόπη, ἀρχίζει·

680

«Τί σ' ἔστειλαν, ὦ κήρυκα, ἐδῶ οἱ τρανοὶ μνηστῆρες;
τάχα τίς δοῦλες τοῦ θεϊκοῦ Ὀδυσσεᾶ νὰ προστάξῃς
νὰ ἀψοῦν τίς σπιτοδουλειὰς καὶ δεῖπνο νὰ τοὺς στρώσουν;
Νὰ μὴν τὸ σώσουν ἄλλα πιά νὰ δοῦνε γάμου γλέντια,
μόνε νὰ φᾶνε ἐδῶ ἄς ἐρθοῦν τὸ δεῖπνο τὸ στερνό τους.

Ποὺ ἐδῶ μαζεύεστε καὶ βιὸς μεγάλο καταλείτε,
τὰ πλοῦτια τοῦ Τηλέμαχου, καὶ τάχα ἀπ' τοὺς γονιούς σας,
σὰν ἤσαστε μωρὰ παιδιὰ, δὲν τό 'χετε ἀκουσμένο
τὸ τί τοὺς στάθῃκε ἐκεινοὺς ὁ θεῖος ὁ Ὀδυσσεᾶς,
ποὺ κανενός τους ἄδικο μῆτ' ἔκαμε μῆτε εἶπε,
σὰν ποὺ στὸν κόσμον συνηθοῦν οἱ θεῖοι οἱ ρηγάδες,
κι ἄλλο ἄξαφνα θνητὸ μισοῦν, ἄλλο θνητὸ ἀγαπᾶνε.
Ἐκεῖνος σὲ ἄντρα ὕβριστικά δὲ φέρθηκε ποτές του,
μὰ ἐσᾶς κι ὁ νοῦς σας φανερός καὶ τ' ἄπρεπά σας ἔργα,
καὶ χάρῃ, ἂ σᾶς γενῇ καλὸ, κατόπι δὲν κρατᾶτε.»

690

Καὶ τότε ὁ πολυστόχαστος ὁ Μέδοντας τῆς εἶπε·
 « Νά 'ταν αὐτό, βασίλισσα, τὸ πιὸ βαρὺ κακὸ μας·
 μὰ ἐν' ἄλλο ἀκόμα πιὸ βαρὺ καὶ φοβερὸ οἱ μνηστῆρες
 τὴν ὥρα αὐτὴ σκαρώνουνε, ποὺ ὁ Δίας νὰ τὸ χαλάσῃ.
 Πασικίζουν τὸν Τηλέμαχο στὸ γυρισμὸ νὰ κόψουν,
 ποὺ νὰ ζητήσῃ μίσεψε μαντάτα τοῦ γονιοῦ του,
 στὴ θεία τῇ Λακεδαίμονα καὶ στὴν καλὴ τὴν Πύλο. »

700

Εἶπε, κι ἐκεῖνης κόπηκαν τὰ γόνατα, ἡ καρδιά της·
 ὥρα πολλὴ τῇ γλῶσσα της ἀμιλησιὰ κρατοῦσε,
 τὰ μάτια δάκρυα γέμισαν, καὶ πιάστηκε ἡ φωνὴ της.
 Τέλος αὐτὰ τοῦ μίλησε τὰ λόγια· « Κῆρυξά μου,
 τί μοῦ 'φυγε τ' ἀγόρι μου ; Δὲν εἶχε αὐτὸς ἀνάγκη
 νὰ μπῇ στὰ πλοῦα τὰ γοργά, ποὺ γιὰ τοὺς ἄντρες εἶναι
 σὰν ἄλογα τῆς θάλασσας, νὰ τοὺς πελαγοφέρουν. »

Ἡ τάχατες μῆτε ὄνομα στὴ γῆς νὰ μὴν τοῦ μείνῃ ; »

710

Κι ὁ γνωστικὸς ὁ Μέδοντας ἀπολογήθη κι εἶπε.
 « Δὲν ξέρω ἂν θεὸς τὸν κίνησε, γιὰ τοῦ 'ρθε ἀπὸ βουλὴ του,
 νὰ πάῃ στὴν Πύλο, τοῦ γονιοῦ τὸ γυρισμὸ νὰ μάθῃ,
 ἢ ἂν τέλειωσε, ποιό στάθηκε τὸ τέλος του ν' ἀκούσῃ. »

Αὐτὰ σὰν εἶπε, γύρισε μὲς στοῦ 'Οδυσσεά τοὺς πύργους.
 Κι ἐκεῖνη τὴν ψυχόδερνε καὶ τὴ βαροῦσε ὁ πόνος,
 καὶ μῆτε σ' ἓνα ἀπ' τὰ θρονιά δὲν μπόρειε νὰ καθίσῃ,
 παρὰ στοῦ καλοκάμωτου θαλάμου τὸ κατώφλι
 κάθισε δάκρυα χύνοντας πικρά, κι οἱ παρακόρες,
 γριεὲς καὶ νιεὲς τοῦ παλατιοῦ, μαζί της σιγοκλαῖγαν.

720

Κι ἐκεῖνη βαριοκλαίγοντας τοὺς εἶπε· « Ἀγαπημένες,
 ἀκοῦτε· πιότερα δεινὰ μοῦ 'δῶσ' ἐμένα ὁ Δίας
 ἀπ' ὅλες ποὺ γεννήθηκαν καὶ ζήσανε μαζί μου.
 Λαμπρὸ καὶ λιονταρόψυχο πρῶτα στερήθηκα ἄντρα,
 μὲ μύρια μὲς στοὺς Δαναοὺς καμάρια στολισμένο,
 ποὺ στὴν Ἑλλάδα ἡ δόξα του καὶ στ' Ἄργος ὅλο βγῆκε.
 Τῶρ ἀπ' ἐδῶ μοῦ ἀρπάξανε οἱ ἀνέμοι καὶ τὸ γιό μου,
 ἀνάκουστα, καὶ μίσεψε χωρὶς νὰ τόνε νιώσω.
 Ἀπόνετες, ποὺ καμιανῆς δὲν πέρασε ἀπ' τὸ νοῦ σας
 νὰ μὲ ξυπνήστε, ἂν καὶ καλὰ τὰ ξέρατε ἐσεῖς ὅλα,
 τότες ποὺ μπῆκε στὸ βαθὺ καὶ μελανὸ καράβι. »

730

Ἄν ἐγὼ τ' ἄκουα πῶς αὐτὸς ταξίδι μελετοῦσε,
 θά' μνησκει ἐδῶ, κι ἄς ἦτανε στίς ξενιτειές ὁ νοῦς του·
 ἀλλιῶς, νεκρὴ θά μ' ἄφηνε σ' αὐτὰ τὰ σπίτια μέσα.
 Μὰ ἄς τρέξουν κι ἄς φωνάζουνε τὸ γέρο τὸ Δολιό,
 ποὺ ὁ κύρης δοῦλο μου 'δωσε πριχοῦ νὰ ρθῶ ἐδῶ πέρα,
 καὶ μοῦ φυλάει τὸ σῦδεντρο περβόλι· αὐτὸς νὰ σύρη
 καὶ νὰ καθίσῃ νὰ τὰ πῇ ἓνα ἓνα τοῦ Λαέρτη,
 ἴσως κι ὁ νοῦς του στοχαστῇ, καὶ τότες βγῇ στὸν κόσμο
 καὶ σ' ὅλους παραπονεθῇ ποὺ βάλθηκαν κι ἐκείνου
 καὶ τοῦ Ὀδυσσέα τοῦ ἰσόθεου τὸ γόνο ν' ἀφανίσουν. »

740

Κι ἡ Εὐρύκλεια ἡ παραμάνα της γυρνάει κι ἀπολογιέται·
 « Καλὴ νυφούλα μου, ἔπαρε μαχαίρι νὰ μὲ κόψης,
 γιὰ μὲς στὰ σπίτια σου ἄσε με· δὲ θὰ σοῦ κρύψω λόγο.
 Τὰ γινώριζα ὅλα, κι ὅ,τι αὐτὸς μοῦ πρόσταζε, ἔδωκά του,
 καὶ στᾶρι καὶ γλυκὸ κρασί· μὰ μέγα μοῦ 'βαλε ὄρκο
 δώδεκα μέρες πρὶ γενοῦν νὰ μὴν τὸ ξεστομίσω,
 ἢ πρὶν ἐσὺ ποθήσης τον καὶ μάθης το πὼς λείπει,
 γιὰ νὰ μὴν κλαῖς καὶ μᾶς χαλνᾷς τὴν ὥρια σου τὴν ὕψη.
 Μὰ σὰ λουστῇς καὶ καθαρὰ σὰ ντύσης τὸ κορμί σου,
 καὶ μὲ τίς βάγιες σου ἀνεβῇς στ' ἀνώγι, προσευκησού
 στοῦ Δία τοῦ αἰγιδόσκεπου τὴν κόρη τὴν Παλλάδα,
 τί ἐκείνη κι ἀπὸ θάνατο μπορεῖ νὰ τόνε σώσῃ.
 Τοῦ δόλιου γέρου βάσανα καινούργια μὴν τοῦ δίνης·
 θαρρῶ πὼς δὲν τ' ὀχτρεύονται οἱ ἀθάνατοι τὸ γένος
 τοῦ γιοῦ τοῦ Ἀρκείσιου· πάντα δὰ κάποιος θὰ μείνῃ νὰ 'χῃ
 τὰ σπίτια τ' ἀψηλόχτιστα καὶ τὰ παχιὰ χωράφια. »

750

Εἶπε, κι ἐκείνη μέρωσε, τῆς στέγνωσαν τὰ μάτια,
 καὶ λούστηκε, καὶ φόρεσε καθάρια τὸ κορμί της,
 κι ἀντάμα μὲ τίς βάγιες της ἀνέβηκε στ' ἀνώγι,
 καὶ στὸ πανέρι βάζοντας κριθάρι, προσευκιέται·

760

« Ἄκου με, τοῦ αἰγιδόσκεπου τοῦ Δία τρανὴ κόρη·
 ἂν ὁ πολύβουλος ποτὲ Ὀδυσσέας στ' ἀρχοντικὰ του
 ζυγγάτα σοῦ 'ψῃσε μεριά βοδιῶνε καὶ προβάτων,
 αὐτὰ τώρα θυμήσου τα, καὶ σῶσε τ' ἀκριβό μου,
 καὶ φύλαξέ τον ἀπ' ἐχτροὺς ἀπόκοτους καὶ μαύρους. »

Αὐτὰ εἶπε, καὶ ξεφώνισε· κι ἡ θεὰ τὴ συνακούγει.

Μὰ οἱ ἄλλοι στὰ βαθιόσκιωτα παλάτια ἀχλολοοῦσαν,
κι ἀπὸ τοὺς ξεπαρμένους νιούς ἕνας αὐτὰ λαλοῦσε·

« Τὸ γάμο ἡ πολυγύρευτη βασίλισσα σκαρώνει,
τῇ μοῖρα ὅμως τοῦ γιόκα της δὲν τῇ φαντάστη ἀκόμα. »

770

Αὐτὰ εἶπε, καὶ τί γίνονται, κι αὐτοὶ δὲ φανταζόνταν.

Ὁ Ἀντίνος τότες μίλησε κι αὐτὰ στοὺς ἄλλους εἶπε·

« Γιὰ ἀφῆστε τα, καλότυχοι, τὰ λόγια τὰ μεγάλα,
μιὰ καὶ καλὴ, μὴ μέσαθε κανέναν τὰ προφτάξῃ.

Μόνε ἄς σκωθοῦμε σιγανά, κι ἄς βάλουμε σὲ δρόμο
αὐτὸ πού βουλευτήκαμε στὸ λογισμό μας μέσα. »

Αὐτὰ εἶπε, καὶ διαλέξανε μιὰ εἰκοσαριά λεβέντες,
καὶ στ' ἀκρογιάλι κίνησαν, πρὸς τὸ γοργὸ καράβι.

Ἀπ' ὅλα πρῶτα τράβηξαν τὸ πλοῖο κατὰ τὰ βάθια,

780

καὶ τὸ κατάρτι στήσανε καὶ τὰ πανιά του ἀπάνω,

καὶ τὰ κουπιὰ τους στοὺς σκαρμούς μὲ τὰ λουριά τροπῶσαν,

ὅλα σωστά· τὰ ὀλόασπρα πανιά κατόπι ἀνοῖξαν,

καὶ τ' ἄρματα τοὺς φέρανε τὰ πρόθυμα κοπέλια.

Ἀράζουνε πρὸς τὸ γιὰλὸ τὸ πλοῖο, κι ὅζω βγαίνουν·

ἐκεῖ δειπνήσανε, νὰ ρθῇ προσμένοντας τὸ βράδου.

Ὡς τόσο κοίτεται ἡ καλὴ στ' ἀνώγῃ ἡ Πηνελόπη

χωρὶς θροφή, χωρὶς πιστό, καὶ μόνῃ συλλογιέται

ὁ γιὸς ὁ παινεμένος της τὸ χάρο ἂν θὰ ξεφύγῃ,

ἢ θὰ τοῦ φᾶν οἱ ἀπόκοτοι μνηστῆρες τῇ ζωῇ του.

790

Κι ὅσο λιοντάρι σκιάζεται σὲ πλῆθος μέσα ἀνθρώπων,

τριγύρω του σὰ μαζευτοῦν παγίδα νὰ τοῦ στήσουν,

τόσο κι ἐκείνη σάστιζε ὥσπου τὴν πῆρε ὁ ὕπνος·

καὶ πλαγιασμένη ἀπόμεινε καὶ λύθηκαν οἱ ἄρμοι της.

Τότες αὐτὸ σοφίστηκε ἡ θεὰ ἡ γαλανομάτα·

φάντασμα φτιάχνει πού ἔμοιαζε ἡ μορφή του μὲ γυναίκα,

τοῦ Ἰκάρου τοῦ τρανόψυχου τῇ θυγατέρα Ἰφίτημ,

πού ὁ Εὐμηλος ἀπ' τὶς Φερὲς τὴν εἶχε σύγκληνέ του.

Καὶ στέλνει το στοῦ θεϊκοῦ Ὀδυσσεά το παλάτι,

τὴν Πηνελόπη πού ἔκλαιγε καὶ μοιρολόγα νὰ ῥβρη,

800

καὶ νὰ τῆς πάψῃ τοὺς κλαμούς, τὰ δάκρυα νὰ τῆς κόψῃ.

Δίπλα ἀπ' τοῦ σύρτη τὸ λουρὶ στὸ θάλαμό της μπαίνει,

καὶ στέκετ' ἀποπάνω της κι αὐτὰ τῆς συντυχαίνει.

« Κοιμᾶσαι, Πηνελόπη μου, μὲ τὴν καρδιά θλιμμένη ;
Δὲ θὲν ἐσὺ νὰ δέρνησαι οἱ θεοὶ ποὺ καλοζοῦνε,
καὶ νὰ καρδιοπονᾶς· θὰ ρθῇ στὸ Θιάκι πάλε ὁ γιός σου,
τὶ φταίξιμο δὲν ἔκαμε στοὺς θεοὺς ποτέ, ἐκεῖνος. »

Κι ἡ Πηνελόπη ἡ φρόνιμη γυρνάει κι ἀπολογιέται,
γλυκὰ λαφροκοιμώμενη στὶς θύρες τῶν ὀνείρων·

« Τ' ἤρθες ἐδῶ, ἀδερφοῦλα μου ; δὲ σ' ἔβλεπα ἄλλοτές μου, 810
τὶ ἡ κατοικιά σου εἶναι πολὺ μακριὰ ἀπ' ἐδῶ, στὰ ξένα·
μοῦ λές νὰ πάψω τοὺς καημοὺς καὶ τοὺς πολλοὺς μου πόνους,
ποὺ μοῦ ταράζουν τὴν ψυχὴ καὶ τὴν καρδιά μου καῖνε·
λαμπρὸ καὶ λιονταρόκαρδο νὰ χάσω, λέει, πρῶτα ἄντρα,
μὲ μύρια μὲς στοὺς Δαναοὺς καμάρια στολισμένον,
ποὺ στὴν Ἑλλάδα ἡ δόξα του καὶ στ' Ἄργος ὅλο βγῆκε,
καὶ τώρα ὁ γιόκας μου νὰ βγῇ μὲ κουφωτὸ καράβι,
ποὺ ἔναι ἄμαθος ὁ καψερὸς ἀπὸ ἔργατα καὶ λόγια.
Γιὰ ἐτοῦτον κι ἐγὼ πιότερο θρηνῶ παρὰ γιὰ κεῖνον,
γιὰ ἐτοῦτοντε καρδιοχτυπῶ καὶ τρέμω νὰ μὴν πάθῃ, 820
γιὰ μὲς στοὺς κόσμους ποὺ περνάει, γιὰ στὰ πελάγη μέσα·
γιατὶ πολλοὶ ἀπὸ ἔχτρητα γυρεύουνε μὲ τέχνες
πρὶ νὰ γυρίσῃ σπῆτι του νὰ πάρουν τὴ ζωὴ του ».

Καὶ τὸ θαμπὸ τὸ φάντασμα τῆς ἀπαντάει καὶ λέει·
« Θάρρος, μὴν ἔχῃς φόβο ἐσὺ στὰ σωθικά σου μέσα·
εἶναι μαζί του φύλακας, ποὺ κι ἄλλοι ἀποθυμοῦσαν
— γιατί ἔχει δύναμη πολλή — νὰ παραστέκεται τους·
εἶν' ἡ Παλλάδα ἡ Ἀθηνᾶ, ποὺ νιώθει τὸν καημὸ σου,
κι ὡς ἐδῶ πέρα μ' ἔστειλε μ' αὐτὸ τὸ μήνυμά της. »

Κι ἡ Πηνελόπη ἡ φρόνιμη γυρνάει κι ἀπολογιέται. 830
« Ἄν εἶσαι θεὸς κι ἀπὸ θεὸ τὰ ὅσα λές κατέχης,
λέγε μου καὶ γιὰ ἐκείνονε τὸ βαριορίζικό μου,
ἂν εἶναι ἀκόμα ζωντανός, τοῦ ἡλιοῦ τὸ φῶς ἂ βλέπῃ,
ἢ ἀπέθανε, καὶ βρίσκεται μὲς στοῦ Ἀδῆ τὰ λημέρια. »

Καὶ τὸ θαμπὸ τὸ φάντασμα τῆς ἀπαντάει καὶ λέει·
« Γιὰ ἐκείνονε δὲ γίνεται ν' ἀνοίξω λόγον τώρα,
ἂ ζῇ νὰ πῶ ἢ ἀπέθανε, γιατί τοῦ κάκου θὰ ἔναι. »

Εἶπε, καὶ χάθη φεύγοντας ἀνάμεσ' ἀπ' τὸ σύρτη,
καὶ σκόρπισε στὸν ἄνεμο. Καὶ τοῦ Ἰκάρου ἡ κόρη

ξυπνάει μ' ανάλαφρη καρδιά, πού καθαρά τῆς ἦρθε
στὸν ὕπνο της τέτοιο ὄνειρο στ' ἀρχίνημα τῆς νύχτας.

840

Στὸ πλοῖο ὡς τόσο ἀνέβηκαν, καὶ σῦραν οἱ μνηστῆρες
στὰ πέλαα, τοῦ Τηλέμαχου τὸ τέλος μελετώντας.

Κι εἶναι στῆς θάλασσας ἐκεῖ τῇ μέσῃ πετρονήσι,
πού πέφτει ἀνάμεσα Θιακιοῦ καὶ τῆς ξερῆς τῆς Σάμης,
ὄχι μεγάλο, ἡ Ἀστερή, μὲ βολικὰ λιμάνια,
καὶ δυὸ μπασιές, πού οἱ Ἀχαιοὶ τοῦ στήσανε καρτέρι.

ΡΑΨΩΔΙΑ Ε

Ἀπ' τοῦ πανώριου Τιθωνοῦ τὴν ἀγκυλιὰ ἡ Αὐγούλα
σηκώθη, κι ἔφερε τὸ φῶς σὲ ἀθάνατους κι ἀνθρώπους.
Καὶ συγκαθίζαν οἱ θεοί, καὶ μὲς σ' αὐτοὺς κι ὁ Δίας
ὁ ἀψηλοβρόντης, πού τρανὴ στὰ οὐράνια ἡ δύναμή του.
Κι ἡ Ἀθηνᾶ θυμήθηκε τὰ πάθια τοῦ Ὀδυσσέας,
πονώντας τον πού ἡ Καλυψὼ τὸν κράταε, καὶ τοὺς εἶπε·

« Πατέρα Δία, καὶ θεοὶ μακαριστοὶ κι αἰώνιοι,
κανένας βασιλιὰς γλυκός, καλόβουλος καὶ δίκιος
πιὰ ἂς μὴ φανῇ, παρὰ σκληρὸς καὶ κακοπράχτης νά 'ναι,
ἀφοῦ κανένας τὸ θεῖκό Ὀδυσσέα δὲ θυμᾶται
μὲς στὸ λαὸ πού σὰ γονιὸς μὲ ἀγάπη κυβερνοῦσε.

10

Πὰς σὲ νησὶ αὐτὸς κοίτεται καὶ δέρνεται ἀπὸ πόνους,
στῆς θείας τῆς Καλυψῶς, πού μὲ τὸ ζόρι ἐκεῖθε
κρατάει τον, καὶ δὲ δύνεται νά δῇ γλυκειὰ πατρίδα·
τί μήτε πλοῖα μὲ τὰ κουπιὰ μήτε συντρόφους ἔχει,
νά τότε ταξιδέψουνε στῆς θάλασσας τὰ πλάτια.

Καὶ τώρα θέν τὸ γιόκα του στὸ γυρισμὸ νά κόψουν,
πού νά γυρέψῃ μίσεψε μαντάτα τοῦ γονιοῦ του,
στῇ θείᾳ τῇ Λακεδαίμονα καὶ στὴν καλὴ τὴν Πύλο. »

20

Κι ὁ Δίας γυρνάει καὶ κρένει της, ὁ συννεφομαζώχτης·

« Τί λόγο ἀπὸ τὰ χεῖλῃ σου ξεστόμισες, παιδί μου ;
δὲν εἶσαι ἐσὺ πού τό' βαλες στὸ νοῦ σου νά 'ρθῃ πίσω
ὁ Ὀδυσσέας, καὶ γδικιωμὸ σ' ὅλους αὐτοὺς νά φέρῃ ;
Μὲ τρόπο τὸν Τηλέμαχο, σὰν πού ἐσὺ ξέρεις, στείλ' τον,
νά φτάσῃ στὴν πατρίδα του χωρὶς κακὸ νά τοῦ 'ρθῃ,

καὶ νὰ γυρίσουν ἄδεια νοὶ οἱ μνηστῆρες μὲ τὸ πλοῖο. »

Κι αὐτὰ σὰν εἶπε, γύρισε πρὸς τὸν Ἑρμῆ τὸ γιό του,
καὶ λέει· «Ἑρμῆ, ποὺ σὲ ὅλα ἐσὺ μαντάτορας μᾶς εἶσαι,
πὲς τῆς ὠριόμαλλης θεᾶς τὴν ἄσφαλτη βουλὴ μας, 30
πὼς θέμε ὁ καρτερόψυχος Δυσσέας στὰ χρώματά του,
χωρὶς ἀνθρώπου ἢ καὶ θεοῦ συνέργεια νὰ γυρίσῃ·
σὲ σάλι αὐτὸς γερόδετο πολλὰ σὰν κακοπάθη,
σὲ εἴκοσι μέρες τῆς Σικερίᾳς τὴν πλούσια γῆς θὰ φτάσῃ,
ποὺ κατοικοῦνε οἱ Φαίακες οἱ θεογεννημένοι·
αὐτοὶ μὲ πρόθυμη καρδιὰ σὰ θεὸ θὰ τὸν τιμῇσιν,
καὶ στὴ γλυκειὰ πατρίδα του μὲ πλοῖο θὰ τόνε στείλουν,
χαλκὸ, χρυσάφι, φορεσὲς περισσies δίνοντάς του,
ποὺ μήτε ἀπ' τὴν Τρωάδα αὐτὸς δὲ θὰ ἔφερνε μαζὶ του,
ἂν πίσω ἐρχόταν ἄβλαβος μὲ δίκιο μερτικό του.
Τὶ εἶναι γραφτὸ νὰ ξαναδῇ δικούς κι ἀγαπημένους, 40
καὶ ν' ἀξιωθῇ τὸν τόπο του καὶ τ' ἀψηλά του σπίτια. »

Αὐτὰ εἶπε, κι ὁ Ἀργοφονιάς ἀκούει τὴν προσταγὴ του.

Κι ἀμέσως σάνταλα ἔδωσε στὰ πόδια του πανώρια,
ἀχάλαστα κι ὀλόχρυσα, ποὺ πεταχτὰ τὸν πᾶνε
ἀπὸ στεριὲς καὶ θάλασσες σὰ φύσημα τοῦ ἀνέμου.
Πῆρε τὸ μαγικὸ ραβδί, ποὺ ὅποιο θνητὸ θελήσῃ
τὰ μάτια ἀποκοιμίζει τοῦ ἢ τὸν ξυπνᾷ ἂν κοιμᾶται·
καὶ πέταξε κρατώντας το ὁ Ἀργοφονιάς ἀπάνω
στὴν Πιερίᾳ, κι ἀπ' ἐκεῖ περνάει ἀπ' τοὺς αἰθέρες, 50
καὶ πέφτοντας στὴ θάλασσα κολύμπαγε σὰ γλάρος,
ποὺ μέσα στοὺς ἀχνούς βυθοὺς τοῦ ἀτρύγητου πελάγου
ψάρια ζητάει, καὶ τὰ φτερὰ συχνοβουτάει στὴν ἄρμη·
ὅμοιος μ' αὐτὸν τ' ἀρίθμητα τὰ κύματα περνοῦσε.
Καὶ στὸ νησί τ' ἀπόμακρο σὰν ἦρθε, ἀπ' τὴ γαλάζια
προβάλλει θάλασσα στὴ γῆς, πρὸς τὴ σπηλιὰ ποὺ ἡ νύφη
λημέριαζε ἢ ὠριόμαλλη, καὶ μέσα τήνε βρίσκει.
Εὐλα περισσies στὴ γωνιά, κέδροι καὶ θυὲς σκισμένες, 60
ποὺ μοσκοβόλας τὸ νησί παντοῦ ἀπ' τὴ μυρουδιά τους.
Στὸν ἀργαλιὸ τῆς ὀμπροστὰ γλυκοτραγοῦδας ἐκείνη,
καὶ τὸ πανὶ τῆς ἔφαινε μὲ τὴ χρυσὴ σαγίτα.
Τριγύρω δάσια φουντωτὰ μὲ σκληθῆρες καὶ μὲ λεῦκες,

καὶ μυρωδάτα ἀνάμεσα στεκόνταν κυπαρίσσια.
 Λογῆς πυκνόφτερα πουλιά κουρνιάζανε στὰ δέντρα,
 γκιώνηδες, καὶ γεράκια, καὶ φωναχτερὲς κουροῦνες
 τῆς θάλασσας, ποὺ χαίρουνται νὰ ζοῦνε στὰ νερά της.
 Καὶ γύρω στὶς βαθειὲς σπηλιὲς τῆς νύφης ἀπλωνόταν
 ἥμερο κλῆμα θαλερὸ σταφύλια φορτωμένο·

ἀράδα βρύσες τέσσερες ἄσπρο νεράκι χύναν,
 κοντὰ κοντά, μὰ καθεμιὰ κι ἄλλοῦ κατακυλοῦσε.

Πλάγι λιβάδια μαλακὰ μὲ σέλινα καὶ βιόλες,
 ποὺ ἀθάνατος κι ἂν ἤρχουνταν σὲ τέτοιες πρασινάδες,
 μὲ θαυμασμὸ θὰ κοίταζε καὶ θ' ἄνοιγε ἡ καρδιά του.
 Στάθηκ' ἐκεῖ καὶ θάμαζε ὁ Ἀργοφονιάς ὁ μέγας.

Κι ἀφοῦ ὅλα τὰ καμάρωσε μὲ τὴν καρδιά του, μπῆκε
 μὲς στὴν ἀπλόχωρη σπηλιὰ· τὸν κοίταζε ἀντικρὺ τῆς
 ἡ νύφη, καὶ δὲν ἄργησε νὰ τόνε δῇ ποιὸς ἦταν·
 τί ἀγνωρίστοι δὲ μνήσκουνε οἱ θεοὶ ἀναμεταξύ τους,
 κι ἂς κατοικήη κανένας τους ἀλάργα ἀπὸ τοὺς ἄλλους.

Μέσα τὸ μεγαλόψυχο δὲ βρῆκεν Ὀδυσσεά,
 τί αὐτὸς καθόταν κι ἔκλαιγε στῆς θάλασσας τὴν ἄκρη,
 ψυχοπονώντας σὰν προτοῦ μὲ στεναγμοὺς καὶ θρήνους,
 καὶ βλέποντας τὴ θάλασσα μὲ μάτια δακρυσμένα.

Καὶ τὸν Ἑρμῇ τότες ρωτᾷ ἡ Καλυψώ ἡ θεοῦλα,
 καθίζοντάς τον σὲ θρονὶ λαμπρὸ καὶ γυαλισμένο·

«Τί ἦρθες ἐδῶ, χρυσόραβδε, καλὲ κι ἀγαπημένε
 Ἑρμῇ μου; Δὲν τὸ συνηθᾷς νὰ μοῦ ῥχεσαι δὰ τόσο.
 Λέγε τὸ τί ἔχεις στὴν καρδιά, κι ἐγὼ θὰ σοῦ τὸ κάμω,
 ἂν πρᾶμα εἶναι ποὺ γίνεται, κι ἂ μοῦ περνᾷ ἀπ' τὸ χέρι.
 Μὰ τώρα νὰ ῥθῃς παραμπρὸς νὰ σὲ φιλέψω πρῶτα.»

Αὐτὰ τοῦ μίλησε ἡ θεά, καὶ τοῦ ὅστωσε τραπέζι·
 θέτει ἀμβροσία καὶ σμίγει του κοκκινωτὸ νεχτάρι.

Ἔτρωγε τότες κι ἔπινε ὁ Ἀργοφονιάς ὁ μέγας,
 κι ἀφοῦ καλὰ ψυχόπιασε μὲ τὴ θροφή τοῦ δαίπνου,
 κουβέντα τότες ἄνοιξε, καὶ μίλησέ της κι εἶπε·

«Ἐμένα τὸ θεὸ ρωτᾷς ἐσὺ ἡ θεά γιατί ἦρθα·
 ἀλάθευτα θὰ σοῦ τὸ πῶ καθὼς κι ἀποθυμεῖς το.
 Ὁ Δίας ἐδῶ μὲ πρόσταξε νὰ ρθῶ χωρὶς νὰ θέλω·

καὶ ποιός θά πέρναε θέλοντας τέτοια ἄρμυρά πελάγῃ
 ἀπέραντα ; ποῦ μήτε μιὰ χώρα θνητῶ δὲ βρίσκεις
 θυσίαις κι ἑκατοβοδιῆς λαμπρὲς τῶν θεῶν νὰ κάνουν.
 Μὰ θεὸς δὲν μπόρεσε ποτές τῇ γνώμῃ νὰ ξεφύγῃ
 τοῦ Δία τοῦ αἰγιόδοσκεπου, καὶ μάταιη νὰ τῇ βγάλλῃ.
 Λέει πῶς κοντά σου βρίσκεται ὁ πιὸ ἄμοιρος ἀπ' ὅλους
 τοὺς ἄντρες ποὺ πολέμησαν τὰ κάστρα τοῦ Πριάμου·
 χρόνους ἑννιά πολέμησαν, στοὺς δέκα τοὺς τὰ πῆραν·
 καὶ πίσω καθὼς γύριζαν τὴν Ἀθηνᾶ θυμῶσαν,
 κι αὐτὴ τοὺς σήκωσε κακοὺς ἀνέμους καὶ φουρτοῦνες.
 "Ὅλ' οἱ λαμπροὶ συντρόφοι του ξολοθρευτῆχαν τότες,
 κι ἐκεῖν' ἐδῶ τὸν ἔρριξαν τὰ κύματα κι οἱ ἀνέμοι.
 Αὐτόνε τώρα σοῦ μηνάει νὰ στείλῃς πίσω ἀμέσως,
 τί δὲν εἶναι τῆς μοίρας του ν' ἀφανιστῇ στὰ ξένα,
 τοῦ ἵναι γραφτὸ νὰ ξαναδῇ δικούς κι ἀγαπημένους
 καὶ ν' ἀξιωθῇ τὸν τόπο του καὶ τ' ἀψιγὰ του σπίτια. »

Τ' ἄκουσ' αὐτὰ καὶ πάγωσε ἡ τρισόμορφη ἡ θεοῦλα,
 καὶ φώναξέ τον κι εἶπε του μὲ λόγια φτερωμένα·

« Σκληροί, ζουλιάρηδες θεοί, ποῦ δὲ σᾶς ἔφτασε ἄλλος·
 ποὺ μὲ θνητὸ δὲ στέργετε θεὰ νὰ συγκοιμᾶται
 στὸ φανερό, κι ἂς εἶναι τῆς ἀγαπημένο ταίρι. »

Ἔτσι τῇ ροδοδάχτυλῃ ζουλέψτε ἐσεῖς Αὐγούλα,
 σὰν πῆρε τὸν Ὠρίωνα, γλυκόζωοι θεοί μου,
 ὥσπου ἡ χρυσόθρονη Ἀρτεμη, ἡ ἀγνή, στὴν Ὀρτυγία
 μὲ τίς ψιλές τῆς σαΐτιες τοῦ πῆρε τῇ ζωῇ του.

Ἔτσι κι ἡ ὦρια ἡ Δήμητρα, σὰν ἔτρεξε ἡ καρδιά της
 στὸν Ἰάσιο, καὶ πῆρε τὴν αὐτὸς στὴν ἀγκισλιά του
 μὲς στὸ χωράφι τ' ὀργωτό, μόλις τ' ἀκούει ὁ Δίας,
 κι ἀστράφτει, καὶ θανατερὸ τοῦ ρίχτει ἀστροπελέκι.

Μ' ἐμένα τώρα τὰ ἔχετε ποὺ ζῇ θνητὸς μαζί μου,
 ποὺ ἀτὴ μου τότε γλύτωσα σὰν ἦρθε καθισμένος
 πὰς στὴν καρίνα μοναχός, τότες ποὺ ὁ Δίας τὸ πλοῖο
 μ' ἀστροπελέκι τοῦ ἔσκιε στὰ μελανὰ πελάγῃ.

"Ὅλ' οἱ λαμπροὶ συντρόφοι του ξολοθρευτῆχαν τότες,
 κι αὐτὸν τὸν ἔρριξαν ἐδῶ τὰ κύματα κι οἱ ἀνέμοι.

Μὲ ἀγάπῃ τότε φίλευα καὶ γλυκομελετοῦσα

100

110

120

130

ἄθνατο κι ἀγέραστο γιὰ πάντα νὰ τὸν κάνω.
 Μὰ ἀφοῦ θεὸς δὲν μπόρεσε τῇ γνώμῃ νὰ ξεφύγῃ
 τοῦ Δία τοῦ αἰγιδόσκεπου καὶ μάταιη νὰ τῇ βγάλῃ,
 ἃς σύρῃ, μιάς τὸ πρόσταξε καὶ τὸ γυρεύει ἐκεῖνος,
 στ' ἀτρύγητα τὰ πέλαγα. Δὲ θὰ σταλθῇ ἀπὸ μένα,
 τί μήτε πλοῖα μὲ τὰ κουπιὰ, μήτε συντρόφους ἔχω,
 ποὺ νὰ τὸν ταξιδέψουνε στῆς θάλασσας τὰ πλάτια.
 "Ὅμως μὲ γνώμῃ πρόθυμῃ θὰ τὸν καθοδηγέσω,
 πῶς νὰ κατέβῃ ἀπείραγος στὴν πατρικὴ του χώρα. »

140

Κι ὁ μηνυτὴς ὁ Ἀργοφονιάς γυρίζει καὶ τῆς κρένει·
 « Στεῖλ' τονε τώρα, σὰν ποὺ λές, καὶ πρόσχε τοῦ Δία
 τῇ μάνητα, κανὲ κακὸ νὰ μὴ σοῦ ἐρθῇ κατόπι. »

Αὐτὰ τῆς εἶπε, κι ἔφυγε ὁ Ἀργοφονιάς ὁ μέγας·
 καὶ πρὸς τὸ μεγαλόκαρδο Ὀδυσσεά κινάει ἡ νύφη,
 σὰν ἄκουσε τίς προσταγὰς τοῦ Δία τοῦ Ὀλυμπήσου.
 Τὸν εἶδε καὶ καθότανε μονάχος στ' ἀκρογιάλι·
 δὲ στέγνωσαν τὰ μάτια του ποτὲς ἀπὸ τὰ δάκρυα,
 μόν' ἔλυναν οἱ μέρες του οἱ χρυσὲς ἀπὸ τὸν πόνο
 τῆς ξενιτειᾶς, κι ἡ θέαινα δὲν τοῦ ὀδινε πιά γλύκα.
 Μόνε τίς νύχτες στὴ σπηλιά μὲ τὸ στανιὸ κοιμόταν
 δίχως λαχτάρια στὴν καρδιά, κι ἃς λαχταροῦσε ἐκεῖνη.
 Καὶ στ' ἀκροβράχια τοῦ γιαιοῦ καθόταν καθεμέρα,
 ψυχοπονώντας ἄπαυα μὲ στεναγμοὺς καὶ θρήνους,
 καὶ βλέποντας τίς θάλασσες μὲ μάτια δακρυσμένα.
 Σιμά του στάθηκε ἡ θεὰ ἡ χαριτωμένη κι εἶπε·

150

« Καημένε, μὴ μοῦ κλαίγειςαι πιά ἐδῶ, καὶ τῇ ζωῇ σου
 τοῦ κάκου λυώνεις· πρόθυμα ἐγὼ τώρα θὰ σὲ στείλω.
 Μόν' ἔλα, καὶ μακροζῦλα μὲ τὸ πελέκι κόψε,
 καὶ σάλι ἀπλόχωρο μ' αὐτὰ καλὰ σὰ συνεδέσης,
 κάσαρα σκάρωσε ἀψηλὰ ἀποπάνωθε, καὶ τότες
 σέρνεις καὶ φεύγεις μέσα του πρὸς τ' ἀχνερὰ πελάγη.
 Ψωμί, νερὸ καὶ κόκκινο κρασί ἐγὼ θὰ σοῦ βάλω,
 νὰ μὴν πεινᾷς καὶ φορεσὲς θὰ δώσω νὰ φορέσης,
 καὶ πρύμο ἀγέρα νὰ φυσάῃ κατόπι σου θὰ στείλω,
 ποὺ νὰ γυρίσης ἄβλαβος στὴν πατρικὴ σου χώρα,
 ἂν θέλημα εἶναι τῶν θεῶν ποὺ ὀρίζουνε τὰ οὐράνια,

160

πού 'ναι ἀπὸ μένα ἀξιώτεροι νὰ κρίνουν καὶ νὰ πράξουν. »

170

Αὐτὰ εἶπε, καὶ ὁ πολυπαθὸς Δυσσέας ἀντρεχιάζει,
καὶ φώναξέ την, καὶ εἶπε της μὲ λόγια φτερωμένα·

« Ἄλλα στὸ νοῦ σου ἔχεις, θεά, καὶ ὄχι τὸ μισεμό μου,
ποὺ λὲς μὲ σάλι νὰ διαβῶ τῆς θάλασσας τὰ πλάτια
τὰ φοβερά, ποὺ οὔτε γοργὰ καράβια δὲν περνᾶνε,
χαρούμενα ἀρμενίζοντας στὸ φύσημα τοῦ Δία.

Μὰ ἐγὼ χωρὶς τῇ γνώμῃ σου δὲ θά 'μπαινα στὸ σάλι,
ἂν ὄρκο δὲ δεχόσουνα μεγάλο νὰ μοῦ κάνης,
πὼς ἄλλο ἐσὺ δὲ μελετᾷς κακὸ στὸ νοῦ σου μέσα. »

180

Αὐτὰ εἶπε, καὶ ἡ μυριόχαρη θεὰ χαμογελώντας
μὲ νάζι τότε χάδεψε, καὶ ὀνόμασέ τον καὶ εἶπε·

« Μαριόλος εἶσαι μὰ τὸ ναί, καὶ κούφιο νοῦ δὲν ἔχεις,
ποὺ τέτοιο συλλογίστηκες νὰ ξεστομίσης λόγο.

Μαρτύροι ἡ γῆς καὶ ὁ οὐρανὸς ὁ ἀμέτρητος ἀπάνω,
καὶ τὰ νερά ποὺ χύνονται στὸν Ἄδη ἀπὸ τῇ Στύγῃ,
— τῶν θεῶν βαρὺς καὶ φοβερὸς αὐτὸς εἶν' ὄρκος πάντα, —
πὼς ἄλλο ἐγὼ δὲ μελετῶ κακὸ στὸ νοῦ μου μέσα.

Μόνε γιὰ σένα νοιάζομαι, καὶ σοῦ μιλάω τὸ ἴδιο
ὅπως γιὰ μένα θά 'κανα σὰν τύχαινέ μου ἀνάγκη·
γιατ' ἔχω καλοθελησιά, καὶ μὲς στὰ σωθικά μου
εἶν' ἡ καρδιά μου μαλακιά, δὲν εἶναι σιδερένια. »

190

Αὐτὰ εἶπε, καὶ ξεκίνησε ἡ μυριόχαρη ἡ θεοῦλα
μὲ βιάση, καὶ στὰ ἀχνάρια της ἀκολουθοῦσε ἐκεῖνος.
Καὶ φτάσανε στὸ θολωτὸ τὸ σπῆλιο ἀντάμα οἱ δύο τους·
κάθισ' ἐκεῖνος στὸ θρονὶ ποὺ ὁ Ἑρμῆς προτοῦ καθόταν,
καὶ ἡ νύφη τοῦ παράθεσε λογῆς θροφῆς ἀπ' ὅσες
νὰ τρῶνε καὶ νὰ πίνουνε οἱ ἀνθρῶποι συνηθάνε·
ἀτῇ της κάθισε ἀντικρὺ τοῦ θεικοῦ Ὀδυσσέα,
καὶ οἱ παρακώρες φέρανε ἀμβροσία καὶ νεχτάρια.

Καὶ τότες στὰ ἔτοιμα φαγιά τὰ χέρια τους ἀπλῶσαν.
Κι ἀπὸ φαγὶ καὶ ἀπὸ πιστὸ καλὰ σάνε φραυθῆκαν,
ἡ Καλυψώ, ἡ μυριόχαρη θεά, νὰ λήη ἀρχίζει·

200

« Γιὰ τοῦ Λαέρτη διόθρεφε, πολὺσοφε Ὀδυσσέα,
λοιπὸν ἐσὺ στὸ σπίτι σου καὶ στῇ γλυκεῖᾳ πατρίδᾳ
νὰ σύρης τώρα λαχταρεῖς ; Ἔτσι ἄς γενῇ, καὶ χαίρου.

“Ομως ὁ νοῦς σου ἂν τό ’βαζε τὸ πόσα κακοπάθια
σένα φυλάει ἢ μοῖρα σου, στὸν τόπο σου ὡς νὰ φτάσης,
σ’ αὐτὸ τὸ σπήλιο θά ’μνησκες ἀθάνατος νὰ γίνης,
κι ἄς εἶχες τὸ βαρὺ καημὸ τῆς ὥρας σου γυναίκαας,
ποὺ μέρα νύχτα νὰ τῇ δῆς τό ’χεις πολλὴ λαχτάρα.
Παινιέμαι δὰ πὼς ἀπ’ αὐτῇ χειρότερη δὲν εἶμαι
στὴν ὕψη μήτε στὸ κορμί, καὶ δὲν ταιριάζει κιόλας
θνητὲς μ’ ἀθάνατες ποτὲς στὰ κάλλη νὰ μετριοῦνται. »

210

Τότ’ ὁ πολύβουλος Δυσσέας ἀπολογήθη κι εἶπε·
« Χαρατωμένη μου θεά, μὴ μοῦ ὀργιστῆς γιὰ δαυτο·
νιώθω κι ἐγὼ πὼς ταπεινὴ στ’ ἀνάστημα ἢ στὰ κάλλη
ἢ Πηνελόπη ἢ γνωστικιά θὰ φαίνονταν ὀμπρός σου·
αὐτὴ θνητὴ, καὶ πάντα ἐσὺ καὶ ἀπέθαντη καὶ νέα.
“Ομως περισσὶα λαχταρῶ, καὶ τὸ ζητῶ ὁλόενα,
νὰ πάω στὸν τόπο, νὰ χαρῶ τοῦ γυρισμοῦ τῇ μέρα.

220

Κι ἂ μὲ χτυπήσῃ ὀργὴ θεοῦ στὰ μελανὰ πελάγη,
ἔχω καρδιά βασταχτερή, κι ἀπομονὴ θὰ κάνω·
ἔπαθα ποὺ ἔπαθα πολλὰ καὶ ’πόφερα ἄλλα τόσα
στὶς μάχες καὶ στὶς θάλασσες· ἄς μοῦ γενῇ καὶ τοῦτο. »
Αὐτὰ εἶπε· κι ὁ ἥλιος βούτηξε, κι ἀπλώθηκε σκοτάδι·
καὶ μπήκανε στ’ ἀπόβαθα τοῦ θολωτοῦ τοῦ σπήλιου·
κι ἐκεῖ πλαγιάσανε μαζὶ καὶ κρυφαγκαλιαστῆκαν.

Σὰ φάνη ἡ ροδοδάχτυλη τῆς νύχτας κόρη Αὐγούλα,
πῆρε ὁ Δυσσέας καὶ φόρεσε χιτῶνα καὶ χλαμῦδα,
κι ἔβαλε φόρεμα ἢ θεὰ περίλαμπρο, μεγάλο,
ψιλόφαντο καὶ λιμπιστό· κατόπι ὠριὸ ζωνάρι
ὀλόχρυσο στὴ μέση της, καὶ σκέπη στὸ κεφάλι·
καὶ τότες τοῦ τρανοῦ Ὀδυσσέα νοιαζόταν τὸ ταξίδι.

230

Πρῶτα πελέκι τοῦ ’δωσε, καλὸ στὶς ἀπαλάμες,
τρανὸ, χαλκένιο, δίκοπο, ποὺ μέσα του στειλιάρι
ὠριό, ἐλατένιο τοῦ ’χανε βασταγερά μπηγμένο·
κατόπι τοῦ προμήθεψε σκεπάρνι ἀκονισμένο,
καὶ πρὸς τὴν ἄκρη πῆρε τον πού ’χε ἀψηλὰ τὰ δέντρα,
κλῆθρες καὶ λεῦκες κι ἔλατα ποὺ ἀγγίζανε τὰ οὐράνια,
ἀπὸ καιρὸ κατὰξερὰ, νὰ ’ναι ἀλαφρὰ στὸ κύμα.
Κι ἀφοῦ τὸν τόπο τοῦ ’δειξε ποὺ βρίσκονταν τὰ δέντρα,

240

γύρισε πίσω ἡ Καλυψὼ ἡ μυριόχαρη στὸ σπῆλιο,
καὶ ξύλα ἐκείνος ἔκοβε, καὶ πρόκοβε ἡ δουλειά του.
Ὡς εἴκοσι ἔρριξε δεντρά, τὰ πλεονάει μ' ἀξίνα,
τὰ ροκανίζει τεχνικά, τὰ σιάζει μὲ τῇ στάφνῃ·
καὶ μὲ τρυπάνια ποὺ ἡ θεὰ ἀπὸ τῇ σπηλιά τοῦ φέρνει,
τὰ τρυπανίζει, καὶ μαζὶ τ' ἀρμολογáει ἀράδα,
χτυπώντας μέσα τους γερούς ἀρμούς καὶ ξυλοκάρφια.
Κι ὅσο φαρδιά τὴν πατωσιὰ σὲ φορτηγὸ καράβι
πιδέξιός κάνει μαραγκός, τόσο φαρδὺ τὸ σάλι
κι ὁ Ὀδυσσεύς τὸ σικάρωσε. Ὁρθόστησε πουντέλια
ἀπάνω σὲ πυκνόβαλτα μαντάλια ταιριασμένα·
καὶ τέλος τὰ συνέδεσε μὲ μακρουλὰ μαδέρια.
Κατάρτι μέσα στύλωσε, τὸ ἀρμάτωσε μὲ ἀντένα,
καὶ τὸ τιμόνι ταίριαζε, νὰ κυβερνάῃ τὸ σάλι,
ποὺ μὲ πλεμάτια ἀπὸ ἱτιές τὸ ἔφραζε πέρα ὡς πέρα,
νὰ μὴν περνοῦν τὰ κύματα· καὶ σώριασε ἀπὸ μέσα
κλαριά πολλά. Καὶ τοῦ ἔφερε σκουτιὰ ἡ θεὰ φασμένα·
γιά τὰ πανιά, καὶ τὰ ἔφτιαξε κι αὐτὰ ὁ Δυσσεύς μὲ τέχνη.
Κατόπι σκύτες ἔδωσε, καὶ ξάρτια καὶ μαντάρια,
καὶ μὲ λιστούς στῇ θάλασσᾳ κατέβασε τὸ σάλι.

250

260

“Ὅλα σὲ μέρες τέσσερις τὰ ἔχε ἀποτελειωμένα.
Τὴν πέμπτῃ μέρᾳ ἀπ' τὸ νησί ἡ θεὰ τὸν προβοδοῦσε·
τὸν ἔλουσε. τὸν ἔντυσε μὲ ροῦχα μυρισμένα,
τοῦ ἔβαλε ἀσκι μαῦρο κρασί, νερὸ σὲ ἀσκι μεγάλο,
τοῦ γέμισε σακκὶ θροφές καὶ διαλεχτὰ προσφάγια,
καὶ πρῶμο τοῦ ἔστειλε ἀπαλὸ κι ἀπείραγο, ποὺ ὁ μέγας
Δυσσεύς ἀναγαλλιάζοντας ἀπλώνει τὰ πανιά του.

Μὲ τὸ τιμόνι τεχνικά κυβέρνησε καθισμένος,
κι ὁ ὕπνος δὲν κατέβαινε στὰ μάτια του ὅσο ἰαίτα
τὴν Πούλια, τὸ Βοδοζευγὰ ποὺ ἀργεῖ νὰ βασιλέψῃ,
καὶ τὴν Ἀρκούδα, — κι Ἀμαζα τῇ λέν, — ποὺ αὐτοῦ γυρίζει
καὶ τὸν Ὠρίωνα τηράει, καὶ μόνη αὐτὴ ποτές της
στὰ πέλαγα δὲ λούζεται· ἐκείνη τοῦ ἔπε ἡ νύφη,
νὰ τῇ φυλάῃ ἀπ' τῇ ζερβῇ μεριά σὰν ἀρμενίζῃ.
Ἀρμενίζε ἔτσι δεκαφτὰ μερόνυχτα ὁ Δυσσεύς,
στὰ δεκοχτὼ φανήκανε τὰ ὄρη τὰ ἰσκιωμένα,

270

τῷ Φαιάκων, πού κοντύτερα στὸ δρόμο του βρισκόνταν, 280
καὶ σὰν ἀσπίδα μὲς στ' ἄχρὰ φαντάζανε πελάγη.

Ὡς τόσο ἀπ' τοὺς Αἰθίοπες κινάει ὁ Κοσμοσείστης,
καὶ μακρινὰ ξανοίγει τον ἀπ' τῷ Σολύμων τὰ ὄρη,
καὶ στ' ἀνοιχτὰ κοιτώντας τον, θυμὸς πολὺς τὸν πιάνει·
βαριοκουνάει τὴν κεφαλὴ καὶ λέει στὸ νοῦ του μέσα·

« Για δὲς πού οἱ θεοὶ βουλευτήκαν ν' ἀποφασίσουν ἄλλα
γιὰ τὸ Δυσσέα, σὰν ἔλειπα στῆς Αἰθιοπίας τὰ μέρη,
καὶ νὰ τος ἄξαφνα τῇ γῆς ζυγώνει τῷ Φαιάκων,
καὶ νὰ ξεφύγη εἶναι γραφτὸ τὸ μαῦρο τέλος τώρα
τῆς συμφορᾶς πού τοῦ 'πесе. Μὰ κι ἄλλα ἀκόμα πάθια
θαρρῶ θὰ τοῦ κατέβουνε, γιὰ νὰ καλοχορτάσῃ. » 290

Λέει, καὶ μαζώνει σύγνεφα καὶ θάλασσες ταράζει,
κρατώντας τὸ τρικράνι του, καὶ κάθε ἀνέμου φοῦρια
σηκώνει· γῆς καὶ πέλαγα μὲ σύγνεφα σκεπάζει,
καὶ νύχτα περικύνεται ἀποπάνω ἀπ' τὰ οὐράνια.
Πέφτει ὁ Σορόκος κι ὁ Νοτιάς κι ὁ δυνατὸς Πονέντης
κι ὁ αἰθερογέννητος Βοριάς πού κύματα ἄγρια φέρνει.
Κοπήκανε τὰ γόνατα κι ἡ ἀνάσα τοῦ Ὀδυσσέα,
καὶ πικραμένος ἔλεγε μὲς στὴν τρανὴ ψυχὴ του·

« Ἀλλοῖς μου, τὸ πτωχὸ καὶ τί θὰ μοῦ συβοῦνε ἀκόμα ;
Φοβᾶμαι πὼς ἀλάθειτα ἢ θεὰ μοῦ τὰ 'λεγε ὅλα, 300
σὰ μοῦ 'πε πὼς στὰ πέλαγα, πρὶ φτάσω στὴν πατρίδα,
βάσανα θὰ 'χω περισσά, καὶ νὰ, πού βγαίνουν ὅλα·
ὁ Δίας μὲ τὰ σύγνεφα τὰ οὐράνια στεφανώνει,
καὶ τάραξε τίς θάλασσες, κι οἱ ἀνέμοι ἀποπαντοῦθε
φυσομανοῦνε· τώρα πιά σωστὴ ἢ καταστροφή μου.
Μακαρισμένοι οἱ Δαναοί, καὶ τρεῖς μακαρισμένοι,
πού τότες σκοτωθήκανε στὴν διάπλατῃ Τρωάδα,
γιὰ χάρῃ τῶν Ἀτρεόπουλων. Μακάρι τέτοιο τέλος
νὰ ἐρχότανέ μου τὸν καιρὸ πού χάλκινα κοντάρια
οἱ Τρῶες μοῦ 'ριχταν κοντὰ στοῦ Ἀχιλλέα τὸ σῶμα. 310
Θὰ μ' ἔθαφταν οἱ Ἀχαιοὶ καὶ δόξα θὰ μοῦ βγάζαν
μὰ τώρα θάνατο φριχτὸ νὰ πάθω εἶναι γραμμένο. »

Εἶπε, κι ἀπάνω του ξεσπάει θεόρατο ἕνα κύμα,
μὲ τέτοια φόρα, πού γυρνάει τὸ σάλι καὶ τραντάζει.

Πέφτει ὁ Δυσσέας ἄζαφνα κι αὐτὸς πέρ' ἀπ' τὸ σάλι,
καὶ τὸ τιμόνι ξεγλιστράει ἀπὸ τὰ δυό του χέρια·
ἀπὸ τῇ μέσῃ τσάκισε κι ἔπεσε τὸ κατάρτι,
κι ὁ σίφουνας ὁ φοβερὸς ποὺ φύσα ἀποπαντοῦθε

τοῦ ῥιξε ἀντένα καὶ πανὶ μακριὰ μὲς στὰ πελάγη.
Πολλήωρα τόνε κράταγε τὸ μέγα κῦμα κάτου,
τὶ τοῦ βαραίναν τὰ σκουτιά, τῆς Καλυψῶς τὰ δῶρα.
Καὶ σὰν ἀνέβηκε, πικρὴ τὸ στόμα του ἔφτυνε ἄρμη,

320

ποὺ γύρω τοῦ περέχυνε τὴν κεφαλὴ σὰ βρύση.
"Ὅμως τὸ σάλι δὲν ξεχνάει κι ἂν τόσο τυραννιόταν,
μόνε ἀπ' τὸ κῦμα χούμιζε καὶ πιάστηκε ἀπὸ δαῦτο,
καὶ κάθισε στὴ μέσῃ του, τὸ χάρο νὰ ξεφύγῃ.

Κι αὐτὸ κυλιόταν ἀπ' ἐδῶ κι ἐκεῖ στὸ κῦμα ἀπάνω.
Πῶς τὸ χινόπωρο ὁ Βοριάς τ' ἀγκάθια μὲς στοὺς κάμπους
μαζώνει, κι ὅλα ῥένουνται σωρὸς τό 'να μὲ τ' ἄλλο,
ὅμοια τὸ συνεπαίρνανε στὰ πέλαγα οἱ ἀνέμοι·

330

πότε ὁ Νοτιάς τὸ πέταγε ὁ Βοριάς γιὰ νὰ τ' ἀρπάξῃ,
πότε ὁ Σορόκος τὸ πετάει παιχνιδὶ τοῦ Πονέντη.

Κι ἡ κόρη ἡ λευκαστράγαλη τοῦ Κάδμου 'Ἰνώ τὸν εἶδε,
ἡ Λευκοθέα, ποὺ θνητῆς λαλιά μιλοῦσε πρῶτα,
μὰ τώρα θεᾶς στὰ πέλαγα τιμὲς ἀπολαβαίνει·
καὶ τὸ Δυσσέα σπλαχνίστηκε ποὺ τυραννοπλανιόταν,
καὶ μ' ὅφιας πεταχτῆς μορφὴ κινάει ἀπὸ τὰ βάθια·
στὸ σάλι τὸ καλόδετο καθίζει καὶ τοῦ κρένει·

«Τί τόσο μῖσος σοῦ κρατάει μεγάλο ὁ Κοσμοεῖστης,
κακόμοιρε, καὶ βάσανα περίσσια ὅλο σοῦ σπέρνει ;

340

Μὰ ὅσο κι ἂ χολιάζῃ αὐτός, δὲ σ' ἀφανίζει ἐσένα.
Μόν' ἔλα, κάμε ὅ,τι σοῦ πῶ, γιὰτὶ χαζὸς δὲ δείχνεις·
βγάλ' τὰ σκουτιά σου, κι ἄφησε τὸ σάλι στοὺς ἀνέμους,
καὶ μὲ τὰ χέρια πλέοντας, πολέμησε νὰ φτάσῃς
στοὺς Φαίαιες, πού 'ναι γραφτὸ νὰ βρῇς τὸ γλυτωμό σου.
Ζῶσε τὰ στήθια σου μ' αὐτὸ τ' ἀθάνατο μαγνάδι,
καὶ τότες φόβο ἀπὸ κακὸ κι ἀπὸ χαμὸ δὲν ἔχεις.

"Ὅμως ἀπάνω στὴ στεριά τὰ χέρια σου ἄμ' ἀγγίξεις,
ξεζώσου το καὶ πέτα το στὰ μελανὰ πελάγη,
ἀλάργα ἀπὸ τῇ γῆς πολὺ, τὴν ὕψη ἄλλοῦ γυρνώντας. »

350

Αὐτὰ τοῦ μίλησε ἡ θεά, καὶ τοῦ ᾗδωσε μαγνάδι,
καὶ πάλε ξαναβούτηξε στὰ κύματα σὰν ὄφια,
καὶ τ' ἀφρισμένα τὰ νερὰ τῇ σκέπασαν ἀμέσως.
Ὡς τόσο ὁ πολυβάσανος Δυσσέας συλλογιέται,
καὶ λέει μὲ στεναγμὸ βαθὺ μὲς στὸν τρανὸ τὸ νοῦ του·

« Ἄλλοις, κι ἀνίσως πάλε θεὸς παγίδα μοῦ σκαρώνει,
καὶ νὰ μὲ πείση πολεμάει τὸ σάλι μου ν' ἀφήσω·
μὰ δὲ θὰ τὸν ἀκούσω ἐγώ· τί μὲ τὰ μάτια μου εἶδα
μακριὰ τῇ γῆς ποὺ μοῦ ἔλεγε πὼς θὰ ᾿βρω καταφύγιο.
Αὐτὸ θὰ κάμω, ποὺ θαρρῶ καλύτερό ᾿ναι ἀπ' ὅλα.
Ὅσο τὰ ξύλα αὐτὰ μαζὶ δεμένα συγκρατιοῦνται,
θὰ μείνω ἐδῶ καὶ θὰ βαστῶ μ' ἀπομονὴ στὰ πάθια·
μὰ τ' ἄγρια ἂν πέσουν κύματα καὶ τὸ σκαρὶ μοῦ σπάσουν,
τότετε κολύμπι, κι ἄλλο πιά καλύτερο δὲ βρίσκω. »

360

Αὐτὰ καθὼς ἀνάδευε στὸ νοῦ καὶ στὴν ψυχὴ του,
μεγάλω κύμα σήκωσεν ὁ σείσσης ὁ Ποσειδῶνας,
φριχτὸ κι ἀψηλοθόλωτο, ποὺ ἀπάνω του ξεσπάνει.
Καὶ καθὼς σίφουνες σωρὸ ξεράχερα τινάζει
καὶ τὰ σκορπάει ἐδῶ κι ἐκεῖ, παρόμοια σκορπιστήκαν
καὶ τὰ δοκάρια τοῦ σκαριοῦ· καὶ τότετε, ὁ Ὀδυσσεύς
σὲ ξύλο καβαλλίκεψε σὰν ποὺ ἄλογο ἀνεβαίνουν,
καὶ τὰ σκουτιά ξεγδύθηκε, τῆς Καλυψῶς τὰ δῶρα.
Εὐτὺς γύρω στὰ στήθη του ζώνεται τὸ μαγνάδι,
καὶ μπρουμυτώντας στὰ νερὰ τὰ χέρια του τεντώνει
νὰ κολυμπήσῃ· κι ὁ τρανὸς τὸν εἶδε ὁ Κοσμοσείσσης,
καὶ σείνοντας τὴν κεφαλὴ στὸ νοῦ του μέσα κρένει·

370

« Τώρα ποὺ τόσα τράβηξες, ἄμε στὰ πέλαα γύρνα,
ὥσπου μ' ἀνθρώπους διόθρεφτους νὰ σμίξεις. Μὰ δὲ θὰ ᾿χης
θαρρῶ παράπονο πιά ἐσὺ πὼς συφορὲς δὲ σοῦ ᾿ρθαν. »

Καὶ τὰ λαμπρότριχ' ἄλογα μαστίγωσε, καὶ φτάνει
ὥς τὶς Αἰγές, ποὺ τ' ὠριο του βρισκότανε παλάτι.

380

Καὶ τότετε ἄλλο ἡ Ἀθηνᾶ, τοῦ Δία ἡ κόρη, βρῆκε.
Φράζει ἄξαφνα καὶ σταματᾷ κάθε ἄλλου ἀνέμου δρόμο,
καὶ τοὺς προστάζει νὰ σταθοῦν καὶ νὰ συχάσουν ὅλοι.
Καὶ σήκωσε γοργὸ Βοριὰ νὰ σπάσῃ ὀμπρὸς τὸ κύμα,
ὥσπου νὰ ρθῇ στοὺς Φαίακες, ποὺ τὸ κουπὶ ἀγαπᾶνε,

ξεφεύγοντας τὸ θάνατο ὁ θεόμορφος Δυσσέας.

Ἐκεῖ θαλασσοπάλαιε δυὸ νύχτες καὶ δυὸ μέρες,
κι ἀνέπαυα καταστροφή προμάντευσέ ἡ ψυχὴ του.

Μὰ ἡ ὥρια Αὐγὴ σὺν ἔφερε τὸ φῶς τῆς τρίτης μέρας,
ἔπεσε τότες ὁ Βοριᾶς κι ἀπλώθηκε γαλήνη·

καὶ ρίχνοντας καλὴ ματιὰ βλέπει τῇ γῆς κοντὰ του,
καθὼς τὸν ἀνασῆκωνε θεόρατο ἓνα κύμα.

Κι ὅπως στὰ τέκνα φαίνεται γλυκεῖα ἡ ζωὴ γονιοῦ τους,
ποὺ ἀρρώστια μακρινὴ τὸν τρώει πολὺν καιρὸ στὴν κλίνη,
καὶ ποὺ σκληρὰ τὸν τυραννεῖ μὲ πόνους κακὴ μοῖρα,
μὰ οἱ θεοὶ ἀπ' τὰ βάσανα τὸν ἀκριβό τους σώνουν,
ἔτσι γλυκεῖα φαινότανε τῆς γῆς ἡ πρασινάδα

στὸν Ὀδυσσεά· καὶ πᾶσιζέ ὁλοένα κολυμπώντας
νὰ στήση πόδι ἀπᾶς στὴ γῆς. Καὶ πιὸ κοντὰ σὺν ἦταν,
ὅσο νὰ φτάσῃ φωνητό, τότε ἄκουγε τὸ χτύπο
τῆς θάλασσας ποὺ δέρνουνταν στὰ βράχια καταπάνω·
γιατὶ βογκοῦσε στίς στεριεὲς τὸ γιγαντένιο κύμα,
ξεσπᾶνοντας τρομαχτικὰ κι ἀφροὺς παντοῦ σκορπώντας
τὶ μήτε ἀράγματα εἶχε ἐκεῖ, μήτε λιμιῶνες εἶχε,
μόνε ἀκρωτήρια δοντωτά, καὶ βράχους καὶ λιθάρια.
Καὶ τοῦ Ὀδυσσεά κόπηκαν τὰ γόνατα κι ἡ ἀνάσα,
καὶ πικραμένος ἔλεγε μὲς στὸν ἀντρίκιο νοῦ του·

Ἄλλοις μου, τώρα ποὺ τῇ γῆς νὰ δῶ βουλῆθῃ ὁ Δίας
ἀνὸλπιστα, καὶ ποὺ ἔφτασα νὰ σκίσω τόσα βάθια,
νὰ μὴν τυχαίνῃ πέρασμα ἀπ' τὴ θάλασσα γιὰ νὰ ἴβγω,
μόνε ὅλο βράχια κοφτερά, καὶ γύρω τους τὸ κύμα
βροντᾷ, καὶ πέτρα γλιστερὴ ἀποπάνωθε ὀρθοστέκει·
βαθιὰ καὶ τὰ νερά κοντά, καὶ πάτημα δὲ βρίσκω,
γιὰ νὰ σταθῶ κι ἀπὸ κακὴ νὰ ξεγλυτώσω μοῖρα.

Κι ἂν κάνω νὰ ἴβγω, φοβερὸ μπορεῖ νὰ μοῦ ῥθῃ κύμα,
καὶ νὰ μὲ ρίξῃ σύγκορμο στὰ κοφτερά λιθάρια,
καὶ πάει τοῦ κάκου ὁ ἀγώνας μου. Μὰ ἂν πάλε κολυμπήσω
παρέκει τὸ γιαλὸ γιαλὸ, τάχα νὰ βρῶ κρυμμένες
ἀπόμερες ἀκρογιαλιεὲς καὶ θαλασσένιους κόρφοις,
ποιὸς ξέρεῖ ἂ δὲ μ' ἀρπάξουνε καὶ πάλε ἀνεμοζάλες,
καὶ στὰ ψαράτα πέλαγα μὲ σύρουν, κι ἄς στενάζω.

390

400

410

420

Ἡ ἃ δὲ μοῦ στείλῃ φοβερὸ θεριὸ θεὸς κανέννας,
ἀπ' ὅσα θρέφει στὰ βαθιὰ ἢ ξακουστὴ Ἀμφιτρίτῃ·
τὶ ξέρω πῶς μ' ἀντιπαθᾷ τῆς γῆς ὁ μέγας σείσσης. »

Αὐτὰ καθὼς ἀνάδευε στὸ νοῦ καὶ στὴν ψυχὴ του,
κῦμα τρανὸ τὸν πέταξε στὸ πετρωτὸ ἀκρογιάλι,
καὶ θὰ γδερνόταν, κι ὅλα του τὰ κόκκαλα θὰ σπάναν,
ἃ δὲν τοῦ φώτιζε τὸ νοῦ ἢ θεὰ ἢ γαλανομάτα.

Μὲ τὰ δυὸ χέρια ἀδράχοντας τὴν πέτρα, ἐκεῖ κρατιόταν,
καὶ βόγκασε ὥσπου πέρασε τὸ φοβερὸ τὸ κῦμα.

Ἔτσι τὸ ξέφυγε, μὰ αὐτὸ κυλώντας ξαναπίσω,
τόνε χτυπάει, καὶ πιὸ μακριὰ στὰ πέλαα τὸν τινάζει.

Πῶς μέσ' ἀπ' τὸ θαλάμι του χταπόδι σὰν τραβιέται,
πολλὰ πετράδια στὰ βυζιά τῶν πλοκαμιῶν κολνᾶνε,
ἔτσι ἔμειναν τὰ γδάρματα στὶς πέτρες κολλημένα
ἀπὸ τ' ἀντρίκια χέρια του· καὶ τότε σκέπασε ὅλο
τὸ μέγα κῦμα. Κι ἐκειδά, πρὶ νά ῥθῃ τὸ γραφτό του,
θ' ἀφανίζοτανε μεμιᾶς ὁ δόλιος Ὀδυσσεάς,
ἃ δὲν τὸν καθοδήγευε ἢ θεὰ ἢ γαλανομάτα.

Μέσ' ἀπὸ κῦμα ποῦ μὲ βουὴ πρὸς τὴ στεριά κυλοῦνταν
προβάλλοντας, κολύμπας μπρός, τὴ γῆς κοιτώντας, ἴσως
καὶ βρῇ ἀκρογιάλι ἀπόμερο καὶ κόρφο θαλασσένιο.

Μὰ σὲ ὥριου στόμα ποταμοῦ σὰν ἦρθε κολυμπώντας,
λαμπρὸς ἐκεῖ τοῦ φάνηκε κι ἀπάνεμος ὁ τόπος,
μὲ δίχως πέτρες. Τό ἴωσε τὸ ρέμα ποῦ κυλοῦσε,
κι ἀμέσως προσευκλήθηκε μὲς στὴν ψυχὴ του κι εἶπε·

« Ἄκου με, βασιλιά καλέ, καὶ παρακαλεστέ μου,
ὅποιος κι ἂν εἴσαι· σοῦ ἔρχομαι καὶ σοῦ προσπέφτω ἐσένα
ἀπ' τίς φοβέρες φεύγοντας τοῦ Ποσειδῶνα πέρα.

Ὡς κι οἱ ἀθάνατοι οἱ θεοὶ μὲ σεβασμὸ τιμοῦνε
τὸν ἄντρα ποῦ πλανήθηκε καὶ ποῦ ῥχεταὶ ὀμπροστά τους·
ἔτσι κι ἐγὼ στὸ γόνα σου προσπέφτω ἀποσταμένος.

Σπλαχνίσου με, καὶ ἱκέτης σου παινιέμαι, βασιλιά μου. »

Κι αὐτὸς τὸ ρέμα κόβει εὐτύς, καὶ σταματᾷ τὸ κῦμα,
κι ἀπλῶνει ὀμπρός του σιγαλιά, καὶ τότε σώζει στὸ ἔβγα
τοῦ ποταμοῦ· καὶ λύγισε ὁ Δυσσεάς τὰ γόνατά του,
καὶ τ' ἀντρειωμένα χέρια του, κομμένος ἀπ' τὸ κῦμα.

430

440

450

Εἶχε πρησμένο τὸ κορμί, κι ἀνάβρουζαν οἱ ἄρμες
 στὸ στόμα, στὰ ρουθούνια του· χωρὶς μιλιὰ κι ἀνάσα
 καὶ ναρκωμένος κοίτουνταν ἀπ' τὸν πολὺ τὸν κόπο.
 Μὰ πάλι σὰν ξανάσανε καὶ συμμαζώχτη ὁ νοῦς του,
 ξέλυσε ἀμέσως τῆς θεᾶς τὸ μαγικὸ μαγνάδι,
 καὶ μέσα στ' ἄρμυρά νερά τοῦ ποταμοῦ τ' ἀφῆκε.

460

Κῦμα μεγάλο τὸ 'συρε στῆς θάλασσας τὸ ρέμα,
 κι ἡ θεὰ 'Ἰνὼ τὸ δέχτηκε γοργὰ στὰ δυὸ της χέρια·
 τότες αὐτὸς ἀφήνει πιά τὸν ποταμό, καὶ πέφτει
 πάνω στὰ βοῦρλα, καὶ φιλάει τῇ γῆς τὴν καρποδότρα,
 καὶ μὲ βαρειὰ 'λεγε ψυχὴ μὲς στὸν ἀντρίκιο νοῦ του·

« Ἀλλοῖς μου, τί θὰ πάθω ἐδῶ, καὶ ποῦ θὰ καταντήσω ;

Τῇ νύχτα τὴν ἀνήσυχη στὸν ποταμὸ ἂν περάσω,
 ἢ κακὴ πάχνη κι ἡ ψιλὴ δροσιὰ μπορεῖ νὰ σβήσουν
 ὁλότελα τὸ πνέμα μου τ' ἀχνὸ καὶ θολωμένο,
 τί ἀγέρι τὴν αὐγὴ ψυχρὸ φυσάει ἀπ' τὸ ποτάμι.

Στῇ ράχῃ πάλι ἂν ἀνεβῶ, καὶ στοῦ δασιοῦ τοὺς ἔσκιους,
 καὶ μέσα στὰ πυκνὰ δεντριά ἂν πλαγιάσω, νὰ ξεκάμω
 τὸ σύγκρουο καὶ τὴν κούραση, κι ὕπνος γλυκὸς μὲ πάρῃ,
 θεωρῶ φοβᾶμαι μὴ μὲ βροῦν καὶ θῦμα τους μὲ κάμουν. »

470

Καὶ αὐτὸ νὰ κάνῃ φάνηκε στὸ νοῦ τοῦ πιὸ συμφέρο·
 σὲ δάσο γυροθώρητο ποῦ ἤρε σιμὰ στὸ ρέμα,
 μπῆκε καὶ χώθηκε σὲ δυὸ χαμόδεντρ' ἀποκάτω,
 ποῦ ἀπὸ μιὰ ρίζα βγαίνανε· ἐλιά 'τανε κι ἀγρίλι.
 Μήτ' οἱ ἀνέμοι οἱ σύνυγροι ἐκεῖ πέρα ἀγριοφυσούσαν,
 μήτε τοῦ ἥλιου οἱ φωτερὲς ἀχτίδες κατεβαίναν,
 μήτε βροχὴ τὰ πέρναγε· τόσο πυκνὰ πλεγμένα
 τό 'να μὲ τ' ἄλλο βρίσκουνταν· ἐκεῖ ὁ Δυσσέας τραβήχτη,
 καὶ μὲ τὰ χέρια στοίβαζε μεμιὰς μεγάλη στρώση·
 γιὰτ' εἶχε φύλλα περισσὰ τριγύρω σκορπισμένα,
 ποὺ σόνανε καὶ δυὸ καὶ τρεῖς νομάτους νὰ σκεπᾶσουν,
 μὰ καὶ χειμῶνας νά 'τανε μὲ κρύο σὰ φαρμάκι.
 Τὰ εἶδε ὁ ἄντρας ὁ πολύπαθος, καὶ χάρηκε ἡ ψυχὴ του,
 καὶ πλάγιασε στῇ μέσῃ τους, κι ἔρριξε φύλλα πλῆθος
 ἀπάνω του. Σὰν ποῦ δαυλὸ στῇ μαύρη στάχτη κρύβεις,
 μὲς σ' ἐξοχὴ παράμερη, ποῦ λείπουνε γειτόνοι,

480

καὶ σώξεις σπόρο τῆς φωτιᾶς, μὴν ἀπ' ἀλλοῦθε ἀνάψης,
 ἔτσι ὁ Δυσσέας σκεπάστηκε μὲ φύλλα· κι ἡ Παλλάδα
 ὕπνο στὰ μάτια τοῦ 'σταξε γιὰ νὰ τὸν ἀλαφρώσῃ
 ἀπ' τῇ βαρεῖᾳ τὴν κούραση, τὰ βλέφαρά του κλειώνοντας.

490

ΡΑΨΩΔΙΑ Ζ

Ἐκεῖ ὁ πολυβασάνιστος, ὁ μέγας Ὀδυσσεάς
 κοιμόταν ἀπὸ κούραση κι ἀγρύπνια ἀφανισμένος.
 Κι ἡ Ἀθηνᾶ ξεκίνησε στὴ χώρα τῶ Φαιάκων,
 ποὺ πρῶτα στὴν ἀπλόχωρη Ὑπέρεια κατοικοῦσαν,
 παράδιπλα στοὺς Κύκλωπες, ἀνθρώπους ἀλαζόνες,
 ποὺ ὄντας περίσσια δυνατοὶ πολλὰ κακὰ τοὺς φτιάναν.
 Κι ὁ θεόμορφος Ναυσίθοος τοὺς πῆρε στὴ Σικερία,
 κι ἀπὸ ἄντρες σιταρόθρεφτους μακριὰ συμμάζωξέ τους,
 σὲ πόλῃ τοὺς τοιχόκλεισε, τοὺς ἔχτισ' ἐκεῖ σπίτια,
 τοὺς ἔστησε ναοὺς θεῶν, καὶ μοίρασε τὴ γῆς τους.
 Καὶ σὰν τὸν πῆρε ὁ θάνατος στὸν Ἀδῃ, τότε ὁ Ἀλκίνοος
 βασίλεψε, ποὺ ἡ γνώμη του θεοκατέβαστη ἦταν.
 Σ' ἐκείνου ἦρθε τὰ μέγαρα ἡ θεὰ ἡ γαλανομάτα,
 τὸ γυρισμὸ τοῦ ἀνθρώπου τοῦ Ὀδυσσεᾶ μελετώντας.
 Καὶ μῆλκε μὲς στὸ θάλαμο τὸ λαμπροδουλεμένο,
 ποὺ κόρη μὲ ὄψῃ κι ὁμορφιὰ θεόμοιαστη κοιμόταν,
 ἡ Ναυσικᾶ, τοῦ ἀνθρώπου τοῦ Ἀλκίνου ἡ θυγατέρα.
 Σιμὰ 'τανε δυὸ κοπελιὲς χαριτοστολισμένες,
 στὰ πλάγια θύρας σφантаχτῆς μὲ τὰ κλεισμένα φύλλα.
 Σὰν ἀγεράκι χύθηκε στὴν κλίνη τῆς παρθένας,
 καὶ στάθηκε ἀποπάνω τῆς καὶ μίλησέ τῆς κι εἶπε,
 τῆς θυγατέρας μοιάζοντας τοῦ θαλασσοκουσμένου
 τοῦ Δύμαντα, ποὺ ὁμήλικῃ τὴν εἶχε κι ἀκριβῆ τῆς.
 Μ' αὐτῆς τὴν ὄψῃ μίλησε ἡ θεὰ ἡ γαλανομάτα·

10

20

«Ὅκνῃ μαθές, ὦ Ναυσικᾶ, σὲ γέννησε ἡ μανούλα,
 καὶ κάθονται ἀσυγύριστα τὰ λαμπερά σου ρούχα.
 Μὰ ἀγγίζει ὁ γάμος, ποὺ ὁμορφα κι ἐσὺ νὰ βάλῃς πρέπει,
 νὰ δώσης γιὰ νὰ βάλουνε κι ἐκεῖνοι ποὺ σὲ πάρουν.
 Αὐτὰ δὰ φέρουν ὄνομα καλὸ στὸν κόσμο μέσα,

πού κι ὁ γονιὸς τὰ χαίρεται κι ἡ βλοσυρή μένη.
 Μόν' πᾶμε πιά νὰ πλύνουμε ἡ αὐγὴ καθὼς χαράζει.
 Θὰ ῥθω κι ἐγὼ νὰ δώσω σου βοήθεια, νὰ προφτάξης
 νὰ τοιμαστῇς, γιατί πολὺ δὲ μνήσκεις πιά παρθένα,
 παρ' ἀπὸ τώρα οἱ διαλεχτοὶ τῆς χώρας τῷ Φαίακων
 γυρεύουνέ σε, πού κι ἐσὺ μ' αὐτοὺς μαζὶ μετριέσαι.
 Μόνε ἔλα, βάλ' τὸ δοξαστὸ γονιό σου τὴν αὐγούλα,
 τὰ ζὰ νὰ παραγγείλῃ αὐτός, κι ἀμάξι πού νὰ πάρῃ
 τίς ζῶνες, τὰ φορέματα καὶ τὰ λαμπρὰ τὰ χρᾶμια.
 Κάλλιε κι ἐσὺ μ' αὐτὰ νὰ πᾶς, παρὰ νὰ περπατήξης,
 τί βρίσκονται τὰ πλυσταριά πολὺ μακριὰ ἀπ' τὴ χώρα. »

40

Αὐτὰ σὰν εἶπε, μίσειψε ἡ θεὰ ἡ γαλιανομάτα
 στὸν Ὀλύμπο, πού τῶν θεῶν εἶναι καθέδρα στέρια,
 τί μήτε ἀνέμοι τῇ φυσοῦν, μήτε βροχὴ τῇ δέρνει,
 καὶ μήτε χιόνι ἀγγίζει τὴν, παρὰ καθάριο ἀγέρι
 ἀπλώνεται ἀσυννέφιαστο, καὶ φῶς λευκὸ τῇ λούζει·
 κεῖ μέσα αἰώνιο χαίρουνται οἱ ἀθάνατοι. Ἐκεῖ πῆγε
 τῆς κόρης σάνε μίλησε ἡ θεὰ ἡ γαλιανομάτα.

Κι ἦρθε ἡ Αὐγὴ ἡ καλόθρονη καὶ σήκωσ' ἀπ' τὴν κλίνη
 τῇ λαμπροφόρα Ναυσικᾶ, πού τ' ὄνειρο θυμόταν,
 καὶ θάμαξε. Καὶ κίνησε μὲς στὰ παλάτια ἀμέσως
 νὰ τὸ μηνύσῃ τοῦ ἀκριβοῦ γονιοῦ τῆς καὶ τῆς μάνας.

50

Βρῆκε τῇ μάνα στὴ γωνιά σιμὰ στὶς παρακόρες,
 κι ἐκλωθε νῆμα πορφυρί· τὸν κύρη εἶδε παρόξω,
 στοὺς βασιλεῖους σὰν πῆγαινε τοὺς δοξαστούς, πού κᾶναν
 βουλή, καὶ τὸν καλοῦσανε οἱ Φαίακες οἱ λεβέντες.
 Καὶ στάθηκε στὸν ἀκριβὸ γονιὸ κοντὰ καὶ τοῦ πε·

« Καλέ μου κύρη, ἐν' ἀψηλὸ δὲ θὰ μοῦ βρῆς ἀμάξι
 μ' ὁμορφες ρόδες, τὰ λαμπρὰ φορέματα νὰ πάρω,
 πού λερωμένα κοίτουνται, στὸ ρέμα νὰ τὰ πλύνω ;
 Ἐσένα τοῦ ἴδιου πρέπει σου, σὰν πρῶτος τῶν μεγάλων,
 μὲς στὶς βουλὲς νὰ κάθῃσαι μὲ ροῦχα ὀλοκαθάρια.
 Ἐχεις καὶ πέντε καλογιόους μαζὶ σου στὸ παλάτι,
 δυὸ παντρεμένους, κι ἄλλους τρεῖς, τῆς ὥρας παλληκάρια,
 πού πάντα θένε νιόπλυτα γιὰ τοὺς χοροὺς πού πᾶνε·
 ἐγὼ ὅλα αὐτὰ τὰ νοιάζομαι καὶ τὰ γυρνῶ στὸ νοῦ μου. »

60

Εἶπε τοῦ κύρη· ντράπηκε νὰ ξεστομίση λόγο
για γλυκὸ γάμο· ὅμως αὐτὸς τῇ νιώθει καὶ τῆς κρένει·

« Καὶ τὰ μουλάρια μου ἔπαρε, κι ὅ,τι ἄλλο θές, παιδί μου,
καὶ σῦρε· ἀμάξι οἱ παραγιοὶ θὰ σοῦ ἀρματώσουν τώρα,
μ' ὁμορφες ρόδες, ἀψηλὸ, καὶ μὲ κασόνι ἀπάνω. »

70

Αὐτὰ σὰν εἶπε, πρόσταξε τοὺς παραγιοὺς, ποὺ ἀκοῦσαν,
κι ἀμάξι τοῦ ἀρματώσανε μὲ τίς καλὲς τίς ρόδες,
καὶ τὰ μουλάρια στὸ ζυγὸ τὰ βάλανε καὶ ζέψαν.

Φέρνει ἀπομέσα ἡ κορασιὰ τ' ἀστραφτερὰ τὰ ροῦχα,
κι ἀπὰς στὸ καλοτόρνευτο τ' ἀμάξι τὰ φορτώνει·
τῆς βάζει ἡ μάνα λιμπιστὸ φαγὶ μὲς σὲ κανίστρι,
λογῆς λιγούδια, καὶ κρασί μέσα σ' ἀσπί τραγῆσο.

Τότες ἡ κόρη ἀνέβηκε στ' ἀμάξι, κι ἡ μανούλα
ὥς καὶ ροῦ τῆς ἔδωσε χρυσό, γεμάτο λάδι,
μὲ τίς κοπέλες τῆς μαζί ν' ἀλείψῃ τὸ κορμί τῆς.

80

Καὶ παίρνει τὸ μαστίγι αὐτὴ καὶ τὰ λουριά τὰ ὠραῖα,
δίνει βιτσιὰ τῶν μουλαριῶν καὶ ξεκινοῦν μὲ κρότο,
κι ὅλο τραβᾶνε φέρνοντας τὰ ροῦχα καὶ τὴν κόρη,
ὄχι μονάχῃ· οἱ κοπελιὲς περπάταγαν κατόπι.

Καὶ φτάσανε στοῦ ποταμοῦ τὸ ρέμα τὸ πανώριο,
βρῆκαν ἀστείρευτα νερὰ γιὰ πλύση, ποὺ ἀναβρούζαν
λαμπρά, καὶ ποὺ τὰ πιὸ λερὰ σκουτιὰ θὰ καθαρίζαν·
καὶ τὰ μουλάρια ξέζεψαν καὶ ξέλυσαν ἐκεῖνες
σιμὰ στὸ χόχλιο ποταμό, νὰ βόσκουν καὶ νὰ τρῶνε
τὴν ἀγριάδα τῇ γλυκειά. Σηκῶσαν ἀπ' τ' ἀμάξι
τὰ ροῦχα, καὶ βουτώντας τα μὲς στὰ νερὰ τὰ σκουῖρα,
γοργὰ καὶ μὲ συνερισιὰ στοὺς λάγκους τὰ πατοῦσαν.

90

Καὶ σὰν τὰ πλύναν κι ἔβγαλαν κάθε λερὸ σημάδι,
πῆγαν ἀράδα τ' ἀπλωσαν ἀπάνω στ' ἀρογαλί,
καὶ ποὺ τίς πέτρες λεύκαινε πὰς στὴ στεριά τὸ κύμα.

Καὶ σάνε λούστηκαν κι αὐτὲς κι ἀλείφτηκαν μὲ λάδι,
καθίσανε καὶ γεύτηκαν στοῦ ποταμοῦ τοὺς ὄχτους,
μὲς στὴ λιακάδα ἀφήνοντας τὰ ροῦχα νὰ στεγνώσουν.

Καὶ σὰ χαρήκανε θροφή, κι αὐτὴ κι οἱ παρακώρες,
βγάλαν τίς μπόλιες κι ἔπαιξαν τὴ σφαῖρα ἀνάμεσό τους.

100

Κι ἡ ἀσπροχέρα ἡ Ναυσικᾶ τοὺς γλυκοτραγουδοῦσε.

Πῶς ἡ σαΐτεῦτρα ἡ Ἄρτεμη, στὶς ράχες ροβολώντας
 τοῦ θεόρατου Ταύγετου, ἢ στοῦ Ἑρύμανθου τὰ ὄρη,
 βρίσκει χαρὰ σ' ἀγριόχοιρους καὶ στὰ γοργὰ τὰ λάφια,
 κι οἱ νύφες τῶν δεντρότοπων, τοῦ Δία οἱ θυγατέρες,
 μαζί της παίζουν, κι ἡ Λητώ τηράει κι ἀναγαλλιάζει,
 ὡς τόσο ἐκείνη πιὸ ἀψηλὰ κρατάει τὴν ὕψι ἀπ' ὅλες,
 ποὺ γλήγορα ξανοίγεις τὴν, ἂν κι ὅλες ὠριες εἶναι·
 ἔτσι καὶ τώρα σφάνταζε ἡ παρθένα μὲς στὶς ἄλλες.

Τὴν ὥρα ὅμως ποὺ θέλοντας στὸ σπῖτι νὰ γυρίση,
 ξανάζεψε, καὶ δίπλωσε τὰ λαμπερὰ σκουτιά της,
 ἄλλο στὸ νοῦ της ἔβαλε ἡ θεὰ ἡ γαλανομάτα,
 πῶς ὁ Ὀδυσσεὺς νὰ σηκωθῇ, νὰ δῇ τὴν ὦρια κόρη,
 καὶ νὰ τὸν προβοδῶσι αὐτὴ στὴ χώρα τῷ Φαιάκων.
 Σφαῖρα σὲ μιά της κοπελιά πετάει ἡ βασιλοπούλα,
 μὰ ἀστόχησε, καὶ στὸ βαθὺ τὴν ἔρριξε ποτάμι.
 Φωνὴ τότε ὅλες σέρνουνε, ξυπνάει ὁ Ὀδυσσεὺς,
 μισοσηκώνεται, κι αὐτὰ στὸ νοῦ του διαλογιέται·

« Ἄλλοις μου, καὶ σὲ τί λογῆς ἀνθρώπων νὰ ἦρθα χώρα ;
 νὰ ἴναι ἄραγες ἀσύστατοι κι ἀδικοπράχτες κι ἄγριοι,
 ἢ νὰ ἔχουνε φιλοξενιά καὶ θεοφοβιὰ στὸ νοῦ τους ;
 Σὰν κοριτσιῶν ψιλὴ φωνὴ στ' αὐτιά μου νὰ βουίξῃ,
 σὰ νύφες, ποὺ ἔχουν κατοικιὰ ψηλὰ στὰ κορφοβούνια,
 καὶ στὶς πηγὰς τῶν ποταμῶν καὶ στὰ χλωρὰ λιβάδια.
 Ἡ νὰ ἴμαι μέσα σὲ θνητοὺς ποὺ ἀνθρώπινα λαλοῦνε ;
 Ἄς πάω μονάχος μου νὰ δῶ καὶ νὰ καλοξετάσω. »

Καὶ βγῆκε ἀπ' τὰ χαμόδεντρα ὁ μέγας ὁ Ὀδυσσεὺς,
 κι ἀπὸ τὸ δάσο τὸ πηχτὸ μὲ τὴ βαρειά του χέρα
 κόβει πολὺφυλλο κλωνὶ τῇ γύμνια του νὰ κρύψῃ.
 Καὶ σὰ λιοντάρι χούμιξε βουνόθρεφτο, ποὺ ξέρεи
 τὴ δύναμή του, ποὺ βροχὴ κι ἀνέμους δὲ φοβάται,
 μόνο μὲ μάτια φλογερὰ βόδια κι ἀρνιά ζυγώνει,
 ἢ τ' ἀγριολάφια κυνηγáει· γιὰ καὶ σὲ στέρια μάντρα
 ἢ πεῖνα του θὰ τό σπρωχνε τὰ πρόβατα ν' ἀρπάξῃ·
 ἔτσι στὶς ὠριοπλέξουσες κοπέλες ὁ Ὀδυσσεὺς
 ἐρχόταν, ἂν κι ὀλόγυμνος, τί ἀνάγκη τὸν τραβοῦσε.
 Σκιαζόνται αὐτὲς στὴν ὕψι του τὴ θαλασσοδαρμένη,

110

120

130

καὶ λαφιασμένες στοῦ γιᾶλου σκορπιένται τὶς ἀκροῦλες·
μονάχα ἡ κόρη ἀπόμεινε τοῦ Ἀλκίνου, τὶ στὰ στήθια
θάρρος τῆς ἔβαλ' ἡ θεά, καὶ πῆρε τῆς τὸ φόβο.

140

Ἀγνάντια στάθη ἀσάλευτη· κι ἐκεῖνος διαλογιόταν,
ν' ἀγγίξῃ τῆς τὰ γόνατα τῆς νέας καὶ νὰ προσπέσῃ,
γιά ἀπὸ μακρόθε μὲ γλυκὰ νὰ τῇ ρωτήξῃ λόγια
ποῦ πέφτει ἡ χώρα, καὶ σκουτιὰ συνάμα νὰ γυρέψῃ.

Καὶ συφερώτερο ἔκρινε νὰ τὴν παρακαλέσῃ
ἀπομακρόθε στέκοντας μὲ τὰ γλυκὰ τὰ λόγια,
μὴν πειραχτῇ ἂν τῆς ἄγγιζε τὰ γόνατα ὁ Δυσσέας.
Κι ἀμέσως στοχαζόμενα γλυκομιλώντας κρένει·

« Προσπέφτω σου, ὦ βασίλισσα, θνητὴ γιὰ ἀθάνατη εἶσαι·

150

ἂν εἶσαι ἀπ' τὶς ἀθάνατες ποὺ κατοικοῦν τὰ οὐράνια,
παρόμοια μὲ τὴν Ἀρτεμη, τοῦ μέγα Δία τὴν κόρη,
στὴν ὄψῃ καὶ στ' ἀνάστημα καὶ στὴ μορφὴ σὲ κρίνω·
ἂν εἶσαι πάλε ἀπλὴ θνητὴ, τοῦ κόσμου κατοικήτρα,
καλότυχοι, κι ὁ κύρης σου κι ἡ βλογημένη ἡ μάνα,
καλότυχα τ' ἀδέρφια σου, ποὺ πάντα στὴν ψυχὴ τους
περίσσιας γίνεσαι ἀφορμὴ χαρᾶς, καὶ καμαρώνουν
τέτοιο βλαστάρι σὰ θωροῦν μὲς στοὺς χοροὺς νὰ μπαίνειν.
Μὰ ἀκόμα πιὸ καλότυχος ἀπ' ὅλους εἶν' ἐκεῖνος,
ποὺ βγῇ στὰ δῶρα νικητῆς, καὶ ταίρι του σὲ πάρῃ.

160

Τὶ σὰν κι ἐσένα ἄλλο θνητὸ τὰ μάτια μου δὲν εἶδαν,
ἄντρα ἢ γυναῖκα· θαμασμός μὲ πιάνει σὰν θωρῶ σε.

Τέτοια στὴ Δῆλο, στὸ βωμὸ τοῦ Ἀπόλλωνα τὸ πλάγι,
νιοβλάσταρῃ εἶδα φοινικιά κάποτε νὰ φουντώνῃ·

τὶ κι ἀποκεῖθε πέρασα μὲ λαὸ πολὺ μαζί μου,
παίρνοντας δρόμο ποὺ ἦτανε γραφτὸ νὰ μὲ παθιάσῃ.

Καὶ καθὼς τότες σάστισα τῇ φοινικιά σὰν εἶδα,
τὶ τέτοιο ἀπὸ τῇ γῆς δεντρὶ ποτές δὲ βλάστησε ἄλλο,
τώρα μ' ἐσένα, ὦ κορασιά, θαμάζω καὶ σαστίζω,
κι ὅσο ἂν πονῶ, τὰ γόνατα φοβᾶμαι νὰ σοῦ ἀγγίξω.

Εἴκοσι μέρες ὡς τὰ χεῖς στὰ μαῦρα ἤμουν πελάγη,
ποὺ ἀνέμοι καὶ ἄγρια κύματα μὲ σέρναν ὀλοένα
ἀπ' τὸ νησί τῆς Ὠγυγίας· κι ἐδῶ μὲ ρίχνει ἡ μοῖρα
νὰ πάθω κι ἄλλα· τὶ θαρρῶ δὲν ἔπαψαν ἀκόμα,

170

μόνε οἱ θεοὶ κι ἄλλες πολλὲς φουρτοῦνες μοῦ τοιμάζουν.
Σπλαχνίσου με, ὦ βασίλισσα, πού ἐσένα πρώτη βλέπω,
κατόπι μύρια βάσανα, κι ἄλλο ἄνθρωπο κανένα
ἀπ' ὅσους κατοικοῦν αὐτὸν τὸν τόπο δὲ γνωρίζω.

Τῇ χώρᾳ δεῖξε μου, καὶ δὸς κουρέλι νὰ φορέσω,
ἂν ἔχῃς ρουχοτύλιγμα μαζί σου ἐδῶ φερμένο.

Κι ἐσένα οἱ θεοὶ νὰ δώσουνε ὅ,τι ζητάει ἡ ψυχὴ σου,
ἄντρα καὶ σπίτι καὶ καλὴ καρδιά ἀναμεταξὺ σας,
πού ἄλλο στὴ γῆς καλύτερο καὶ πιὸ λαμπρὸ δὲν εἶναι,
παρὰ μιὰ γνώμη νὰ ἔχουνε γυναῖκα κι ἄντρας πάντα
στὸ σπίτι, νὰ λυποῦνται ὀχτροί, νὰ καμαρώνουν φίλοι,
καὶ τὸ καλὸ τους τ' ὄνομα νὰ συχνάκουνε ἐκεῖνοι. »

180

Κι ἡ ἀσπροχέρα ἡ Ναυσικᾶ τοῦ ἀπολογήθη κι εἶπε·

« Ξένε, πού μήτε ἀσύστατος μήτε κακὸς δὲ δείχνεις, —
στὸν κόσμο τὴν καλοτυχιά μοιράζει τὴν ὁ Δίας
καὶ σὲ καλοὺς καὶ σὲ κακοὺς, τοῦ καθενὸς ὅπως θέλει· —
κι ἐσένα αὐτὰ πού τοῦ δῶσε χρωστᾶς νὰ τὰ ποφέρνης.

190

Ὡς τόσο μιὰ καὶ πάτησες σ' ἐτούτῃ μας τῇ χώρᾳ,
δὲ θὰ σοῦ λείψῃ φορεσὰ μήτ' ἄλλο πού ταιριάζει
σὲ παθιασμένον πού ἔρχεται μὲ θερμοπαρακάλα.

Τὴν πόλῃ θὰ σοῦ δείξω ἐγώ, καὶ ποιοὶ ἐδῶ ζοῦν θὰ μάθῃς.

Αὐτὴ τὴν πολιτεία καὶ γῆς οἱ Φαίᾳκες τὴν ἔχουν,
κι ἐγὼ εἶμαι τοῦ τρανόψυχου τοῦ Ἀλκίνου θυγατέρα,
πού ἀπ' αὐτόνε ἡ δύναμη κρεμιέται τῷ Φαιάκων. »

Εἶπε, καὶ τίς ὠριόμαλλες φωνάζει παρακῆρες·

« Σταθῆτε, ὦ κοπελιές· γιατί σὲ ὄψῃ ἀντροῦ σκορπιέστε ;

ἢ τάχα φοβηθήκατε πὼς εἶναι ὀχτρὸς ἐτοῦτος ;

200

Δὲ ζῇ στὸν κόσμῳ ὁ ἄνθρωπος, κι οὔτε ποτὲς θὰ ὑπάρξῃ
πού θὰ ῥθῃ ἐδῶ τὸν πόλεμο στοὺς Φαίᾳκες νὰ φέρῃ
γιατὶ ἐμᾶς οἱ ἀθάνατοι πολὺ μᾶς ἀγαπᾶνε.

Ἀπόμακρα στοῦ πέλαγου τὴν ἄκρῃ κατοικῶμε,
καὶ μὲ τὰ μᾶς ἄλλοι θνητοὶ δὲ σμίγουν ἐδῶ πέρα.

Ἄν ἦρθε αὐτός ὁ δύστηνος μὲς στὰ πλανέματά του,
νὰ τὸν δεχτοῦμε πρέπει μας, γιατί ὁ Δίας μᾶς στέλνει
φτωχοὺς καὶ ξένους· λιγοστό, μὰ ἀγαπητό ν'αἶ δῶρο.

Μόν' δόστε του, κοπέλες μου, φαῖ πιστὸ τοῦ ξένου,

καὶ στὸ ποτάμι λούσπε τον, σὲ ἀπάνεμο ἕναν τόπο. »

210

Εἶπε, καὶ στάθηκαν αὐτές, φώναξε ἡ μιὰ τὴν ἄλλη,
καὶ τὸ Δυσσέα σὲ γωνιά συμμαζεμένη πῆραν,
σὰν ποὺ εἶπε τοῦ τρανόψυχου τοῦ Ἀλκίνου ἡ θυγατέρα·
βάλαν σιμὰ του φορεσιά, χιτῶνα καὶ χλαμύδα,
τοῦ δῶσαν λάδι σταλαχτὸ σὲ ροῖ μαλαματένιο,
καὶ τὸν καλέσανε νὰ μπῇ καὶ νὰ λουστῇ στὸ ρέμα.
Κι ὁ μέγας Ὀδυσσεύς ἐκεῖ στίς παρακῶρες κρένει·

« Μακριὰ σταθῆτε, ὦ κοπελιές, μονάχος μου νὰ πλύνω
τὴν ἄρμη ἀπὸ τοὺς ὤμους μου, καὶ ν' ἀλειφτῶ μὲ λάδι,
ποὺ λάδωμα πολὺν καιρὸ δὲν εἶδε τὸ κορμὶ μου.
Μπρὸς σας ἐγὼ δὲ λούζομαι, γιὰτὶ ντροπῆς μου θά' ναι
σιμὰ σὲ ὁμορφοπλέξουδες νὰ γυμνωθῶ κοπέλες. »

220

Κι αὐτὲς ἀποτραβήχτηκαν, καὶ τὸ εἶπαν τῆς παρθένας.

Καὶ στὸ ποτάμι πλένονταν ὁ μέγας Ὀδυσσεύς,
ξαρμίζοντας τὴ ράχη του καὶ τοὺς πλατιοὺς τοὺς ὤμους,
κι ἀπ' τὸ κεφάλι τρίβοντας τῆς θάλασσας τὴν ἄκρη.

Καὶ σάνε λούστηκε καλὰ κι ἀλείφτηκε μὲ λάδι,
καὶ τὰ σκουτιὰ ποὺ τοῦ ὅωσε ἡ παρθένα σάνε ντύθη,
τοῦ Δία ἡ γέννα, ἡ Ἀθηνᾶ τὸν ἔκαμε νὰ δείχνῃ
σὰν πὺν μεγάλος καὶ παχύς, κι ἀπὸ τὴν κεφαλὴ του
ὦρια κρεμιόντανε σγουρά, ποὺ μοιάζανε ζουμπούλια.

230

Καὶ σὰν ποὺ χύνει μάλαμα στὸ ἀσήμι ἄντρας τεχνίτης,
ποὺ ὁ Ἥφαιστος τὸν ἔμαθε κι ἡ Ἀθηνᾶ ἀπὸ τέχνη,
καὶ δίνει χάρη στὰ ἔργα του, παρόμοια τοῦ περέχα
τοὺς ὤμους καὶ τὴν κεφαλὴ μὲ περισσὴ μιὰ χάρη.
Πῆγε ἔπειτα καὶ κάθισε στῆς θάλασσας τὴν ἄκρη,
στράφτοντας χάρες κι ὁμορφιές· τὸν θάμασε ἡ παρθένα,
καὶ πρὸς τίς ὠριοπλέξουδες κόρες γυρνάει καὶ κρένει·

« Ἀκοῦστε με, ὦ ἀσπρόχερες κοπέλες, τί σᾶς κρένω·
στοὺς Φαίαικες τοὺς θεόμοιαστους δὲν ἦρθε αὐτὸς ὁ ἄντρας
χωρὶς νὰ τὸ θελήσουνε οἱ ἀθάνατοι τοῦ Ὀλύμπου·
σὰν τὸν πρωτόειδα φάνηκε φτωχὸς καὶ τιποτένιος,
μὰ τώρα μοιάζει τῶν θεῶν ποὺ κατοικοῦν τὰ οὐράνια.
Μακάρι τέτοιος νὰ βγαίνει κι ὁ ἄντρας ὁ δικός μου,
καὶ νὰ ἴστεργε στὸν τόπο αὐτὸ μ' ἐμᾶς νὰ λημεριάζῃ.

240

Μὰ δῶστε του, κοπέλες μου, φαῖ πιστό τοῦ ξένου. »

Κι αὐτὲς ἀκοῦν τὰ λόγια της καὶ κάνουν καθὼς εἶπε,
κι ἀμέσως παραθέτουν φαῖ πιστό σιμά του.

Κι ἔτρωγε κι ἔπινε ἀρπαχτά ὁ πολύπαθος Δυσσέας,
τὶ εἶχε πολὺν καιρὸ θροφή στὸ στόμα του νὰ βάλῃ.

250

Καὶ τότες ἄλλο ἢ Ναυσικᾶ ἢ ἀσπρόχερη σοφίστη
διπλώνει, βάζει μὲς στ' ὠριό τ' ἀμάξι τὰ σκουτιά της,
ζεῦει τὰ δυνατόνυχά μουλάρια, κι ἀνεβαίνει,
παρακινώντας τὸν τρανὸ 'Οδυσσεά μ' αὐτὰ τὰ λόγια·

« Σήκω, νὰ πᾶμε τώρα ἐμεῖς στὴ χώρα, νὰ σὲ φέρω
στοῦ κύρη μου τοῦ φρόνιμου τ' ἀρχοντικό, τοὺς πρώτους
ἀπὸ τοὺς Φαίακες ἐκεῖ νὰ δῆς καὶ νὰ γνωρίσης.

Μὰ κάμε ὅ,τι σοῦ λέω ἐγώ· θαρρῶ πὼς κόφτει ὁ νοῦς σου·
ὅσο χωράφια ἢ χτήματα περνοῦμε τῶν ἀνθρώπων,
ἐσὺ νὰ γοργοπερπατᾷς πίσω ἀπὸ ζὰ κι ἀμάξι,

260

μὲ τίς κοπέλες· τότε ἐγὼ τὸ δρόμο θὰ σᾶς δείχνω,
στὴ χώρα ὡς νὰ ζῳγώσουμε, ποὺ ἔχει τειχιὰ πυργάτα
τριγύρω της, καὶ δυὸ καλὰ λιμάνια ἀπὸ τὰ πλάγια,
καὶ ποὺ ἔχει τὴ μπασιά στενὴ, κι ἀπὸ τίς δυὸ προβάλλουν
τὰ πλοῖα, ποὺ καθένα τους ἔχει σκεπὴ δική του.

Κεῖ πέρα, γύρω τοῦ λαμπροῦ τοῦ Ποσειδείου, θὰ δοῦμε
τὴν ἀγορά, μὲ γωνιακὲς βαθιὰ χωσμένες πέτρες
στρωμένη· τ' ἄρμενα αὐτοῦδ' αὐτῶν караβιῶν φτιάνουν,
τίς γούμενες καὶ τὰ πανιά, καὶ ζύνουν τὰ κουπιὰ τους·
τὶ οἱ Φαίακες δὲν ἀγαποῦν σαγίτες καὶ δοξάρια,

270

μόνε κατάρτια καὶ κουπιὰ καὶ πλοῖα καλοφτιασμένα,
ποὺ χαίρουνταί τα, τοὺς ἀφροὺς τῆς θάλασσας περνώντας.
Τρέμω τὴ γλῶσσα τους, κανεὶς ἂν τύχῃ καὶ μὲ κρίνη,
τὶ ἔχουν περίσσια ἀδιαντροπιὰ πολλοὶ τοὺς μὲς στὴ χώρα,
κι ἕνας τους πρόστυχος μπορεῖ νὰ πῇ ἀγναντεύοντάς μας·
« Ποιὸς εἶν' αὐτὸς ποὺ ἀκολουθαίει τὴ Ναυσικᾶ ὁ ξένος,
ὁ ὠριός κι ὁ τρανός ; καὶ ποῦ τὸν βρῆκε ; δίχως ἄλλο
τὸν παίρνει· ἢ πρέπει νὰ 'πесе μὲ πλοῖα, ἢ ξωμερίτης
καὶ τότε δέχτηκε, τὶ αὐτὸς τῆς γειτονιάς δὲν εἶναι·

ἴσως καὶ παρακάλεσε θεό, καὶ τῆς κατέβη
ἀπ' τὰ οὐράνια, σύγκληνη γιὰ πάντα νὰ τὴν ἔχῃ.

280

Κάλλιο πού πήγε κάπου ἄλλοῦ γαμπρό της νά διαλέξῃ,
γιατί ἀψηφάει τοὺς Φαίακες ἐδῶ τοὺς συντοπιῖτες,
πού μύριοι τήνε γύρεψαν κι ἀπὸ τοὺς πιδὶ μεγάλους. »
Αὐτὰ θὰ ποῦνε, καὶ ντροπῆς ἐγὼ θὰ τὰ ᾿χω ἀλήθεια.
Μὰ κι ἄλλη τέτοια νὰ ᾿κανε, θὰ τὴν κατηγοροῦσα,
πού ἔρχεται δίχως φιλικὴ καὶ τῷ γονιῶν της γνώμη,
κι ἄντρες ζητάει πρὶ νὰ γενῇ φανερωμένος γάμος.
᾿Ακου με, ὦ ξένε, κι ἔρχου ἐσὺ, ἂν θεὸς ἀπὸ τὸν κύρη
στὸν τόπο σου προβόδημα, καὶ γλήγορο ταξίδι.
Στὸ δρόμο θὰ ᾿βρης τὸ λαμπρὸ τῆς ᾿Αθηνᾶς τὸ δάσο,
λεῦκες μ' ἀνάβρυσμα νεροῦ, κι ὀλόγυρα λιβάδι·
ἐκεῖ ᾿ναι τοῦ γονιοῦ μου ἡ γῆς καὶ τ' ἀνθοπεριβόλια·
ἀπὸ τῇ χώρᾳ ὡς ἐκεῖδ' ἀπορεῖς βουητὸ ν' ἀκούσης.
Κάθισ' ἐκεῖ καὶ πρόσμενε νὰ φτάσουμε στὴ χώρα,
καὶ μέσα νὰ κατέβουμε στὰ γονικά μου σπίτια.

290

Καὶ πιά σὰν πῆς πὼς εἴμαστε φτασμένοι ἐμεῖς στὰ σπίτια,
τότες ξεκίνα κατακεῖ καὶ ρώτα τοὺς διαβάτες,
πού ᾿ναι τοῦ μεγαλόκαρδου τοῦ ᾿Αλκίνου τὰ παλάτια.
Εὐκόλα βρίσκονται· παιδί μπορεῖ νὰ σοῦ τὰ δείξῃ·
τὶ τ' ἄλλα δὲ χτιστήκανε τὰ σπίτια τῶν Φαίάκων,
σὰν πού χτιστήκαν τοῦ ἥρωα τοῦ ᾿Αλκίνου τὰ παλάτια.
Καὶ σὰ βρεθῇς στὸ πρόσπιτο καὶ στὴν αὐλή, προχώρα
μέσ' στὰ παλάτια γλήγορα, τῇ μάνα ν' ἀντικρύσης
πού κάθεται πρὸς τῇ γωνιά, μέσ' στῆς φωτιᾶς τὸ φέγγος,
καὶ κλώθει πορφυρὶ μαλλί, πού νὰ τὸ δῇς θαμάζεις,
στὸ στῦλο ἀκουμπισμένη αὐτὴ, κι οἱ δοῦλες πίσωθ' ἐκεί.
Ἐκεῖ στημένος βρίσκεται καὶ τοῦ γονιοῦ μου ὁ θρόνος,
πού πίνοντας θὰ κάθεται μὲ ἀθάνατο παρόμοιος.

300

Πέρασ' τον, καὶ στὰ γόνατα τῆς μάνας βάλε χέρια,
ἂν θεὸς νὰ σοῦ ᾿ρθῇ γλήγορα τοῦ γυρισμοῦ σου ἡ μέρα,
καὶ νὰ σοῦ ἀνοίξῃ τὴν καρδιά, κι ἂς εἶναι ἡ γῆς σου ἀλάργα.
Τὶ μιάς κι ἡ μάνα μέσα της σὲ συμπονέσῃ, ξέρε
πὼς τοὺς δικούς σου θένα δῇς, καὶ γλήγορα θὰ φτάσης
στὸ σπίτι τὸ καλόχτιστο καὶ στὴ γλυκεῖα πατρίδα. »

310

Εἶπε, καὶ χτύπησε τὰ ζὰ μὲ τὸ λαμπρὸ μαστίγι·
κι αὐτὰ μεμιάς ἀφήσανε τοῦ ποταμοῦ τὸ ρέμα,

καὶ πῆραν δρόμο ταχτικά, καὶ τρέχανε μὲ τάξη.
 Κι αὐτὴ κυβέρνα ταχτικά, σαλεύοντας ἀγάλια
 τοῦ μαστιγιοῦ τῆς τὸ λουρί, γιὰ νὰ προφταίνουν πίσω
 οἱ δοῦλες κι ὁ Ὀδυσσεύς πεζοί· καὶ βασιλεύει ὁ ἥλιος,
 καὶ φτάνουνε στῆς Ἀθηνᾶς τὸ δοξασμένο δάσος.
 Ὁ θεῖκός Δυσσέας ἐκεῖ κάθισε. Καὶ σὲ λίγο
 στὴν κόρη προσευκλήθηκε τοῦ τρισημέγαλου Δία·

320

« Τοῦ Δία τοῦ αἰγιδόσκεπου ἀδάμαστη ἐσὺ κόρη,
 συνάκουσέ με τώρα, ἐσὺ ποὺ ἄλλοτες ἀρνιόσουν
 ν' ἀκούσης με, σὰ δέρνομουν ἀπὸ τὸν Κοσμοσεῖστη·
 καὶ κάνε οἱ Φαίακες σπλαχνιὰ κι ἀγάπη νὰ μοῦ δείξουν. »

Τὴν προσευκὴ συνάκουσε ἡ Ἀθηνᾶ ἡ Παλλὰδα,
 μὰ δὲν τοῦ φανερώουνταν ὁμπρὸς του, τί φοβόταν
 τὸ γονικό τῆς ἀδερφό· βαριά ἦταν χολωμένοι
 μὲ τὸ θεῖο Ὀδυσσεά αὐτός, στὸν τόπο του ὡς νὰ φτάση.

330

ΡΑΨΩΔΙΑ Η

Ἔτσι ὁ τρανός, πολύπαθος Δυσσέας προσευκόταν,
 καθὼς τὴν κόρη φέρνανε στὴ χώρα τὰ μουλάρια.
 Καὶ ὡς ἔφτασε στὰ ξακουστὰ παλάτια τοῦ γονιοῦ τῆς,
 στὰ ξώθυρα σταμάτησε, κι οἱ θεόμοιαστοι ἀδερφοὶ τῆς,
 ζυγώσανε καὶ στάθηκαν καὶ ξέζεψαν τὰ ζῶα,
 καὶ τὰ καθάρια φέρανε φορέματα στὸν πύργο.
 Πέρασε τότε ἡ Ναυσικᾶ στὸ θάλαμό τῆς ἴσια,
 ὅπου ἡ γριὰ Εὐρυμέδουσα καλὴ φωτιὰ ἀναβέ τῆς,
 ἡ συγυρίστρα ποὺ ἄλλοτε ἀπ' τὴν Ἀπεῖρη πλοῖα,
 τὴ φέρανε γοργόλαμνα καὶ δῶρο τήνε δῶσαν
 τοῦ Ἀλκίνου, πρῶτος βασιλιάς σὰν ποὺ ἦταν τῷ Φαίακων,
 καὶ σὰ θεὸ τὸν ἄκουγαν· τὴν κόρη εἶχε ἀναθρέψει,
 αὐτὴ, καὶ τὴ φωτιὰ ἀναβε καὶ τοίμαζε τὸ δεῖπνο.

10

Τότε ὁ Δυσσέας σηκώθηκε στὴ χώρα νὰ κινήση,
 κι ἡ Ἀθηνᾶ καλόθελα τοῦ σκόρπισε κατάχνια,
 μὴν τὸν ξανοίξη Φαίακας τρανόψυχος, κι ἀρχίσῃ
 λόγια νὰ βγάξῃ ἀγγιχτικά, καὶ νὰ ρωτᾷ ποιὸς εἶναι.
 Κι ὅ,τι ἔκανε στὴν πρόσχαρη τὴ χώρα νὰ πατήσῃ

τὸν ἀνταμώνει ἡ Ἀθηνᾶ, ἡ θεὰ ἡ γαλανομάτα,
 ἄθωο κορίτσι μοιάζοντας πού στάμνα κουβαλοῦσε. 20
 Ὀμπρός του στάθη, κι ὁ τρανὸς τήνε ρωτᾷ Ὀδυσσεύς·

« Παιδί μου, μπορεῖς νὰ μὲ πᾶς στοῦ Ἀλκίνοῦ τὰ παλάτια,
 τοῦ ἄντρα, πού εἶναι ὁ βασιλιάς ἐτούτων τῶν ἀνθρώπων ;
 Τυραννισμένος ἔρχομαι καὶ ξένος ἐδῶ πέρα,
 ἀπὸ λημέρια ἀπόμακρα. κι ἀπ' ὅσους κατοικᾶνε
 τῇ χώρᾳ καὶ τῇ γῆς αὐτῇ κανένα δὲ γνωρίζω. »

Κι ἡ γαλανόματη ἡ θεὰ γυρίζει καὶ τοῦ κρένει·
 « Θὰ σοῦ τὰ δεῖξω, ξέने μου πατέρα, ἐγὼ τὰ σπίτια
 πού μοῦ ζητᾶς, τ' εἶναι σιμὰ στοῦ ἄξιου τοῦ γονιοῦ μου. 30
 Ἔρχου σωπαίνοντας ἐσύ, κι ἐγὼ μπροστὰ πηγαίνω·
 κανέναν ἄλλον μὴν κοιτᾶς, καὶ μὴ ρωτᾶς κανέναν,
 γιατί τοὺς ξένους τοῦτοι ἐδῶ δὲν τοὺς πολυχωνεῖουν,
 κι ἂν κάποιος ἀπ' ἄλλοῦθε ἐρθῇ, φιλίες δὲν τοῦ ἀνοίγουν,
 ἔχοντας θάρρος στὰ γοργὰ καράβια τους, πού σιχίζουν
 τὰ πέλαα μὲ τῇ συνεργιᾷ τοῦ θεοῦ τοῦ κοσμοσείστη,
 πού σὰν πουλιὰ γοργοπετοῦν ἢ σὰν τοῦ νοῦ τῇ σκέψῃ. »

Εἶπε, κι ὀμπρός ἡ Ἀθηνᾶ ξεκίνησε μὲ βιάση,
 καὶ πίσωθε στ' ἀχνάρια τῆς ἀκολουθοῦσε ἐκεῖνος.
 Κι οἱ Φαίακες δὲν τὸν ἔνωσαν οἱ θαλασσοκουσμένοι,
 ὀμπρός τους καθὼς διάβαινε περνώντας ἀπ' τῇ χώρᾳ, 40
 τίς ὁμορφὴ καὶ φοβερὴ θεὰ Ἀθηνᾶ τὸν εἶχε
 ὀλόσκεπο ἀπὸ καταχνιά, ποθώντας τὸ καλὸ του.
 Καὶ τὸ λιμάνι θάμαζε μὲ τὰ καράβια ἐκεῖνος,
 τίς ἀγορὲς πού κάθουνταν οἱ ἡρώοι, καὶ τὰ μεγάλα
 τὰ ξυλοσκέπαστα τειχιά, πού θάμα ἦταν μονάχο.
 Καὶ στὰ παλάτια τὰ λαμπρὰ τοῦ βασιλιᾶ σὰ φτάσαν,
 τότες τοῦ κρένει ἡ Ἀθηνᾶ, ἡ θεὰ ἡ γαλανομάτα·

« Νὰ τα τὰ σπίτια πού ζητᾶς, ὦ ξέने μου πατέρα·
 θὰ βρῆς ἐκεῖ τοὺς διόθρεφτους ἀφέντες στὸ τραπέζι· 50
 ὡς τόσο κίνα μέσα ἐσύ, κι ἄς μὴ σὲ πιάνη φόβος·
 ἄντρας μὲ θαρρετὴ καρδιά σὲ κάθε κάμωμά του
 πῶς ἄξιος πάντα θὰ φανῇ, κι ἄς ἔρχεται ἀπ' ἄλλοῦθε.
 Καὶ πρῶτα τῇ βασίλισσᾳ θὰ βρῆς μὲς στὰ παλάτια·
 τῇ λὲν Ἀρήτῃ, κι ἔρχεται κι ἐκεῖνη ἀπὸ τοὺς ἴδιους

προγόνους πού γεννήθηκε ὁ βασιλέας Ἀλκίνοος.
 Πρῶτα ὁ Ναυσίθοις ἦρθε, ὁ γιὸς τοῦ σείστη Ποσειδῶνα
 καὶ τῆς Περίβοιας, πού ἦτανε περίσσια ἡ ὁμορφιά της.
 Κόρη τοῦ μεγαλόκαρδου Εὐρυμέδοντα στερνή ᾗταν
 ἐκείνη, τῶν περήφανων Γιγάντων βασιλέα.

Τοὺς ἔχασε τοὺς ἄμυαλους, καὶ χάθηκε κι ἐκεῖνος.
 Μὲ τὴν Περίβοια πλάγιασε τότες ὁ κοσμοσείστης,
 καὶ τὸ Ναυσίθο γέννησε, τὸ ρήγα τῶν Φαιάκων.
 Δυὸ γιουὺς ἐτοῦτος γέννησε, Ρηξήνορα καὶ Ἀλκίνο.
 Καὶ νιόπαντρος καὶ δίχως γιὸ ὁ Ρηξήνορας σὰν ἦταν,
 τὸν ἔκρουσε ὁ Ἀπόλλωνας ὁ ἀργυροδοξαράτος,
 καὶ μόνη σπίτι του ἄφησε μιὰ κόρη, τὴν Ἀρήτη·
 αὐτὴν ὁ Ἀλκίνοος ἔκαμε κατόπι σύγκληνῃ του,
 καὶ τὴν τιμοῦσε ὅσο καμιά στὸν κόσμον δὲν τιμιέται,
 ἀπ' ὅσες ζοῦν σὲ χέρια ἀντρὸς στὰ σπιτικά τους τώρα.
 Θερμὰ τήνε λατρεύουνε, καὶ τ' ἀκριβὰ παιδιὰ της,
 κι ἕδιος ὁ Ἀλκίνοος, κι ὁ λαός, πού σὰ θεὰ τὴ βλέπει
 καὶ γκαρδιακὰ τὴ δέχεται στὴ χώρα σὰ διαβαίην.
 Καὶ μήτε λείπει στοχασιά ποτές ἀπὸ τὸ νοῦ της,
 μόν' τῶν ἀντρῶν πού συμπονεῖ τίς διαφορὲς τελειώνει.
 Καὶ σένα ἂ συμπονέσῃ αὐτὴ, πάλε θὰ δῆς μιὰ μέρα
 τοὺς φίλους σου καὶ τοὺς δικούς, καὶ θὰ ξανάρθῃς πάλε
 στὸ σπίτι τ' ἀψηλόσκεπο τῆς γονικῆς σου χώρας. »

Αὐτὰ εἶπε, καὶ τραβᾷ ἡ θεὰ στ' ἀτρύγητα πελάγη,
 κι ἀπ' τὴ Σικερία τὴν ὁμορφὴ φτάνει στὸ Μαραθῶνα,
 κατόπι στὴν πλατύδρομῃ τὴ χώρα τῆς Ἀθῆνας,
 καὶ μπαίνει στὸ στεριόχτιστο ναὸ τοῦ Ἑρεχτεά.
 Ἦρθε στοῦ Ἀλκίνου τ' ἀκουστὰ παλάτια κι ὁ Ὀδυσσεάς,
 κι ὁ νοῦς του σάστιζε πρὶν πάη στὰ χαλκωτὰ κατώφλια·
 τί σὰ φῶς ἥλιου ἢ φεγγαριοῦ στὰ μάτια του φαίνονταν
 τοῦ Ἀλκίνου τοῦ τρανόκαρδου τὸ θεόρατο παλάτι.
 Χαλκένιοι τοῦχοι στέκονταν ἀπ' τὸ κατώφλι ὡς μέσα
 στὰ βάθια, καὶ ζωνόντανε μὲ λαζουρὶ στεφάνι·
 θύρες χρυσὲς σφαλνούσανε τὸ στεριωμένο χτίριο,
 μὲ παραστάτες ἀργυροὺς στὸ χαλκωτὸ κατώφλι,
 μὲ ἀνώφλι, ὀλόαργυρο κι αὐτό, καὶ μὲ χρυσὴ κρικέλα.

60

70

80

90

Εἶχε καὶ δυὸ ἀργυρόχρυσους ἀπ' τὰ δυὸ πλάγια σκύλους,
 ποὺ ὁ Ἥφαιστος τοὺς ἔφτιαξε μὲ τὴ σοφὴ του τέχνη,
 τὸν πύργου νὰ φυλάγουνε τοῦ Ἀλκίνου τοῦ μεγάλου,
 ἀθάνατοι κι ἀγέραςτοι γιὰ πάντα καὶ γιὰ πάντα.
 Θρονιὰ στὸν τοῖχο ἀραδιαστὰ κι ἀπὸ τὰ δυὸ τὰ πλάγια,
 ἀπ' τὸ κατώφλι ὡς τὰ βαθιά, μὲ νύματα ἀποπάνω,
 ἔργα ψιλὰ καλὸ γνεστά τῶν γυναικῶν, βαλμένα.
 Σ' ἐκεῖνα ἀπάνω οἱ προεστοὶ καθόνταν τῷ Φαίακων,
 καὶ τρώγανε καὶ πίνανε, τὶ εἶχαν πολλὰ ὑμπροστὰ τους.
 Σὲ στυλοβάτες δουλευτοὺς χρυσὰ ἀγοράκια στέκαν,
 καὶ κράταγαν στὰ χέρια τους λαμπάδες ἀναμμένες,
 ποὺ φέγγανε τῷ σύδειπνων τὴ νύχτα στὰ παλάτια.
 Πενήντα μὲς στοὺς πύργους του γυναῖκες εἶχε ἐργάτρες·
 ἄλλες τους στὸ χερόμυλο ξανθὸ σιτάρι ἀλέθουν,
 ἄλλες τους φαίνουνε πανὶ καὶ κλώθουν καθισμένες,
 σὰ φύλλα λεύκας ἀψηλῆς σαλεύοντας· καὶ τόσο
 κρουστόφαντα εἶναι τὰ λινὰ ποὺ τρέχει ὄγρὸ τὸ λάδι.
 Τὶ ὅσο περνοῦν οἱ Φαίακες στὸν κόσμον ὅλους τοὺς ἄλλους
 σὲ καραβιοῦ κυβέρνημα, τόσο πιδέξες εἶναι
 στὸ φάδι κι οἱ γυναῖκες τους, ποὺ ἡ Ἀθηνᾶ νὰ φτιάχνουν
 ὥρια δουλειὰ τίς ἔμαθε, καὶ νοῦ λαμπρὸ ἔδωσέ τους.
 Παρόξω ἀπ' τὴν αὐλή, σιμὰ στὴ θύρα, ἔχει περβόλι,
 τεσσάρω ζευγαριῶν παντοῦ καλοφραγμένο γύρω,
 ποὺ δέντρα πλῆθος φαίνονται ἀψηλὰ καὶ φουντωμένα·
 ἐκεῖ ἀπιδιές, ροδιές, μηλιές μὲ τὰ λαμπρὰ τὰ μῆλα,
 συκιές γλυκόκαρπες κι ἐλιές γερὲς καὶ φουντωμένες.
 Δὲ λείπει ὀλοχρονὶς καρπός, χειμῶνα καλοκαίρι·
 τί ἄλλα τ' ἀγέρι τὸ γλυκὸ γεννάει κι ἄλλα ὠριμάζει.
 Μεστώνει ἀπίδι, κι ἄλλο ἀνθεῖ, καὶ μῆλο πᾶς στὸ μῆλο,
 πᾶς στὸ σταφύλι ἄλλο τσαμπί, καὶ σῦκο πᾶς στὸ σῦκο.
 Βρίσκεται φυτεμένο ἐκεῖ καὶ πλούσιο ἀμπελοκήπι,
 μὲ ἁλῶνι μέσα λιακωτὸ σὲ γῆς καλοστρωμένη,
 ποὺ ἀπὸ τὸν ἥλιο δέρνεται· σταφύλια ἄλλοῦ τρυγιοῦνται,
 ἄλλοῦ πατιοῦνται· παραμπρὸς κρεμίνται οἱ ἀγουρίδες
 στὸ ξάνθισμά τους· παρακεῖ νὰ βάθουν ἀρχινᾶνε.
 Ἔχει κι ὠριόπλουμες βραγιές στοῦ περβολιοῦ τίς ἄκρες,

100

110

120

κάθε λογῆς, πού ὀλοχρονίς σφαντάζουνε στὸ μάτι·
καὶ βρύσες δυό· σκορπιέται ἡ μιὰ μὲς σ' ὅλο τὸ περβόλι,
κι ἡ ἄλλη κάτω ἀπ' τῆς αὐλῆς διαβαίνει τὸ κατώφλι,
πρὸς τὸ παλάτι, κι ἔπαιρναν κεῖθε νερὸ οἱ πολλῖτες.
Τέτοια οἱ θεοὶ χαρίζανε λαμπρὰ τοῦ Ἀλκίνοιο δῶρα.

130

Στάθῃκ' ἐκεῖ ὁ πολύπαθος, ὁ μέγας Ὀδυσσεύς
κοιτώντας. Καὶ σὰ θάμασε τὸ καθετίς στὸ νοῦ του,
ἀπ' τὸ κατώφλι πέρασε καὶ μπῆκε στὸ παλάτι.
Καὶ βρῆκε αὐτοῦ τοὺς προεστοὺς κι ἀρχόντους τῶν Φαίακων,
πού μὲ ποτήρια στάζανε τοῦ Ἑρμῆ τοῦ ἀγρυπνομάτη,
τὶ ἐκείνου χῦναν τίς στερνὲς στάλιες πριχνοῦ πλαγιασμένον.
Περνάει ὀμπρὸς τοὺς ὁ τρανός, πολύπαθος Δυσσεύς,
σὲ ἀγνὰ πού τοῦ περέχυνε ἡ θεὰ Ἀθηναῖα κρυμμένης,
ὥσπου ἦρθε στήν Ἀρήτη ὀμπρὸς καὶ στὸν ἀφέντη Ἀλκίνοιο.
Ἀγγίζει τῆς βασιλίσσης τὰ γόνατα ὁ Δυσσεύς,
κι ἡ καταχνιὰ ἡ θεόσταλτη σκορπιέται πίσωθὲ του.
Ἀνθρώπο βλέπου, τότε αὐτοί, καὶ σὰ βουβοὶ ἀπομνήσκουν,
μὲ θαυμασμὸ κοιτώντας τον· κι αὐτὸς παρακαλεῖ τοὺς·

140

«Ἀρήτη, τοῦ Ρηξήνορα τοῦ ἰσόθεου θυγατέρα,
στὸν ἄντρα σου ὁ πολύπαθος προσπέφτω καὶ σ' ἐσένα,
κι αὐτοὺς ἐδῶ τοὺς σύνδειπνους, πού οἱ θεοὶ νὰ τοὺς χαρίζουν
χρυσὴ ζωή, καὶ στὰ παιδιὰ ν' ἀφήσουνε τὰ πλοῦτια
τῶν πύργων τους, κι ὅ,τι τιμὲς τοὺς ἔχει δώσει ὁ κόσμος.
Στεῖλτε καὶ μένα γλήγορα νὰ φτάσω στήν πατρίδα,
πού τόσους χρόνους δέρνομαι μακριὰ ἀπὸ τοὺς δικούς μου.»

150

Εἶπε, καὶ χάμου κάθισε, πὰς στῆς γωνιᾶς τῇ στάχτῃ
πρὸς τῇ φωτιά· καὶ σύχαζαν οἱ ἄλλοι σωπασμένοι.
Τέλος ἀργὰ τοὺς μίλησε ὁ Ἑχένηρος ὁ γέρος
ἥρωας, πού στοὺς Φαίακες στὰ χρόνια ἦταν ὁ πρῶτος,
ἄξιος στὰ λόγια, καὶ ἤξερε πολλὰ καὶ περασμένα·
αὐτὸς μὲ νοῦ καλόγνωμο ξαγόρεψέ τους κι εἶπε·

«Ἀλκίνοιο, δὲν τὸ κρίνω αὐτὸ καλὸ, καὶ δὲν ταιριάζει
πὰς στῆς γωνιᾶς νὰ κάθεται τῇ στάχτῃ χάμου ὁ ξένος.
Ἐσένα αὐτοὶ προσμένουνε ν' ἀκούσουν, καὶ βασιτεύονται.
Μόν' ἀπ' τον, σὲ ἀργυρόδετη καθέδρα κάθισέ τον,
καὶ πρόσταξε τοὺς κήρυκες κρασὶ ν' ἀνεκατέψουν,

160

σταλιές και τοῦ βροντόχαρου νά στάξουμε τοῦ Δία,
 πού ὅποιον σεμνά παρακαλεῖ, τὸν προβοδάει ἐκεῖνος.

“Ἀς δώση κι ἡ κελάρισσα δεῖπνο τοῦ ξένου ὅ,τι ἔχει. »

Τ’ ἀκούγει αὐτὰ και παίρνει εὐτὺς ἀπὸ τὸ χέρι ὁ Ἀλκίνος

τὸ βαθιοστόχαστο Ὀδυσσέα τὸν πολυσοφισμένο,

κι ἀπ’ τῇ γωνιά πὰς σέ θρονί λαμπρὸ τότε καθίζει,

ἀφοῦ τὸ γιό του σήκωσε, τὸν ἀκριβὸ Λαοδάμα,

170

πού ὄντας του μυριαγάπητος καθότανε σιμά του.

Καὶ μπρίκι γιὰ τὸ νίψιμο τοῦ φέρνει τότε ἡ βάγια,

ῥοιο, χρυσό, και χύνει του στὴν ἀργυρὴ λεγένη,

καὶ τότες στρώνει ἀντίκρυ του γυαλιστερὸ τραπέζι.

Σεμνή κελάρισσα ἔφερε ψωμὶ καὶ παραθέτει,

κι ἀπὸ τὰ καλοφάγια τῆς τοῦ φίλεψε περίσσια.

Κι ὁ θεῖος, ὁ πολὺπαθος τρωγόπινε Ὀδυσσέας.

Τότες τοῦ κήρυκα μιλάει και λέει ὁ ἀντρεῖος Ἀλκίνος·

“Ἐλα, Ποντόνε, τὸ κρασί μὲς στὸ κροντήρι σμίξε,

και σ’ ὅλους μοίρασέ το ἐδῶ, νά στάξουμε τοῦ Δία,

180

πού ὅποιον σεμνά παρακαλεῖ τὸν προβοδάει ἐκεῖνος. »

Εἶπε και τὸ γλυκὸ κρασί καλόσμιξε ὁ Ποντόνος,

και γύρω μοίρασε ἀπαρχὴ μὲ τὰ ποτήρια σὲ ὅλους.

Καὶ σάνε στάξαν κι ἤπιανε ὅσο ἤθελε ἡ καρδιά τους,

ὁ Ἀλκίνος τότε ὁ βασιλιάς ξαγόρεψέ τους κι εἶπε·

“Ἀκοῦτε με, τῶ Φαιάκωνε ὦ προεστοὶ κι ἀρχόντοι,

τὰ ὅσα μέσα μου ἀγρικῶ νά σᾶς τὰ φανερώσω.

Τώρα πού φάγατε ἤπιατε, σύρτε νά κοιμηθῆτε,

καὶ τὸ ταχὺ περισότερους γερόντους προσκαλοῦμε,

τὸν ξένο νά φιλέψουμε, καὶ στοὺς θεοὺς θυσίες

190

καλὲς ἀφοῦ προσφέρουμε, τὸν πηγαιμὸ νά δοῦμε

τοῦ ξένου· νά τὸν στείλουμε μὲ συνοδείᾳ δική μας,

ἀκόπιαστα κι ἀνέπωνα στὸν τόπο του νά φτάση,

και νά ὕβρη γλήγορη χαρὰ ὅσο μακριὰ κι ἂν εἶναι·

μηδὲ νά πάθῃ βλάβιμο ἢ κακὸ μὲς στὸ ταξίδι,

μπριχοῦ νά μπῇ στὴ χώρα του· πού ἐκεῖ κατόπι θά ᾿χῃ

ὅσα στὸν κόσμον ἡ Μοῖρα του κι οἱ σοβαρὲς οἱ Κλῶστρες

μὲ τὴν κλωστή τοῦ γνέσανε σὰν τότε ᾿γέννα ἡ μάνα.

“Ὅμως ἂν εἶναι ἀθάνατος πού ᾿ρθε ἀπ’ τὰ οὐράνια,

τότες κάτι άλλο μελετοῦν οἱ θεοὶ νὰ μᾶς σκαρῶσουν.
 Τὶ ὥς τὰ τώρα ἀσκέπαστοι φανερωθῆκαν πάντα
 σ' ἐμᾶς, λαμπρὲς σὰ σφάζουμε ἐκατοβοδιᾶς σ' ἐκείνους,
 μαζί· μας τραγοπίνοντας, κοντὰ μας καθισμένοι.
 Κι ἂν κάποιος πὰς στὸ δρόμο του ποτὲς τοὺς ἀνταμώση,
 δὲν κρύβονται γιατί μ' αὐτοὺς γενιά 'μαστε, σὰν πού 'ναι
 καὶ οἱ Κύκλωπες καὶ τ' ἄγρια τὰ γένη τῶ Γιγάντων. »

Καὶ γύρισε ὁ τετράζυπνος Δυσσέας κι ἀπολογήθη·
 «Ὁ νοῦς σου ἄλλα ἄς νοιάζεται, ὦ 'Αλκίνο· δὲν τοὺς μοιάζω
 καθόλου τοὺς ἀθάνατους πού κατοικοῦν τὰ οὐράνια,
 μήτε κορμί μήτε μορφή· θνητὸς μονάχος εἶμαι.
 Κι ὅσους ἐσεῖς γνωρίζετε βαριά δυστυχημένους,
 μ' αὐτοὺς ἐγὼ στίς συφορὰς νὰ παραβγῶ μπορούσα.
 Κι εἶχα 'γὼ κι ἄλλα μου δεινὰ νὰ σᾶς στορησῶ ἀκόμα,
 ὅσα ἀπὸ θέλημα θεῶν σωρὸς μοῦ μαζωχτήκαν·
 μὰ ἀφήστε με, ὅσο κι ἂν πονῶ, θροφή νὰ πιάσω τώρα·
 πιὸ ἀδιάντροπο ἀπὸ τὴν κοιλιά τῇ μαύρῃ ἄλλο δὲν ἔχει,
 πού τῇ δικῇ της θρεξὴ νὰ βλέπῃς σ' ἀναγκάζει,
 κι ἄς ἔχῃς μύρια βάσανα καὶ λύπες στὴν ψυχὴ σου.
 Λύπες κι ἐγὼ ἔχω στὴν ψυχὴ, κι ὥς τόσο αὐτὴ ὀλοένα,
 φαῖ γυρεύει καὶ πιστό· ὅσα ἔπαθα, τὰ σβῆνει
 ἀπὸ τὸ νοῦ μου ὀλότελα, καὶ νὰ γεμίση θέλει.
 Ὡς τόσο τοιμαστῆτε ἐσεῖς στὸ χάραμα τῆς μέρας
 νὰ φέρτε ἐμένα τὸ φτωχὸ στὸ χῶμα τῶ γονιῶ μου,
 κατόπι τόσα πού ἔπαθα· νὰ δῶ, κι ἄς ἀπεθάνω,
 τὰ χτήματα, τοὺς δούλους μου καὶ τ' ἀψηλὸ παλάτι. »

Αὐτὰ εἶπε, κι ὅλοι δέχτηκαν κι ἀνάμεσό τους εἶπαν
 ὁ ξένος νὰ προβοδωθῇ, γιατί σωστὰ λαλοῦσε.
 Καὶ σάνε στάζαν, κι ἤπιανε ὅσο ἤθελε ἡ καρδιά τους,
 σῶραν οἱ ἄλλοι σπίτι του καθέννας, νὰ πλαγιάσουν·
 μὰ στὸ παλάτι ἀπόμεινε ὁ θεῖος ὁ Ὀδυσσεάς,
 καὶ πλάγια του καθίσανε ἡ Ἀρήτη κι ὁ 'Αλκίνος
 ὁ θεόμοιαστος· καὶ σήκωσαν οἱ δοῦλες τὰ τραπέζια.
 Καὶ τότες πρώτη τοῦ μιλάει ἡ Ἀρήτη ἡ ἀσπροχέρα,
 τηρώντας τὰ ὠρια του σκουτιά, χιτῶνα καὶ χλαμῦδα,
 πού ἀτῇ της τὰ 'φτιασε μαζί μὲ τίς σπιτογυναῖκες·

200

210

220

230

καὶ λάλησέ του κι εἶπε του μὲ φτερωμένα λόγια·

« Αὐτὸ ἐγὼ θέλω, ξένε μου, νὰ σὲ ρωτήξω πρῶτα·
ποιὸς εἶσαι, κι ἀπὸ ποῦ, καὶ ποιὸς σοῦ ἔδωσ' αὐτὰ τὰ ρούχα ;
Δὲν εἶπες πὼς οἱ θάλασσες ἐδῶ ριγμένο σ' ἔχουν ; »

Τότε ὁ Δυσσέας ὁ τρίζυπνος γυρίζει καὶ τῆς κρένει·

240

« Εἶναι βαρὺ, ὦ βασίλισσα, νὰ διηγηθῶ ἓνα ἓνα
τὰ πάθια μου, τ' οἱ θεοὶ πολλὰ μοῦ δῶκαν οἱ ἐπουράνιοι·
αὐτὰ μονάχα θὰ σοῦ πῶ, ποὺ ρώτηξες νὰ μάθης.

Εἶναι μακριὰ στὰ πέλαγα κάποιο νησί, Ὠγυγία,
ποὺ ἡ μαριόλα ἡ Καλυψώ, τοῦ Ἄτλαντα ἡ θυγατέρα,
πανώρια, μὰ καὶ φοβερὴ θεὰ τὸ ἔχει λημέρι·
μῆτε θεοὶ μῆτε θνητοὶ μ' αὐτὴ δὲ συντροφιάζουν.

Μὰ ἐμένα μ' ἔφερε ὁ θεὸς τὸ δύστυχο σιμὰ της,
τότεσ ποὺ ὁ Δίας τὸ γοργὸ καράβι μοῦ ἔχε σπάσει
μ' ἀστροπελέκι ἀστραφτερὸ στὰ μαῦρα πέλαα μέσα.

250

Ὅλοι μου τότεσ οἱ καλοὶ χαθήκανε συντρόφοι·

κι ἐγὼ τοῦ πλοίου ἀγκαλιαστὰ κρατώντας τὴν καρίνα,
μέρες ἔννια κυλιόμουν· δέκατη μαῦρὴ νύχτα,
καὶ στὸ νησί οἱ ἀθάνατοι τῆς Ὠγυγίας μὲ ρίξαν,
τῆς Καλυψῶς τῆς φοβερῆς κι ὠριόμαλλης λημέρι.

Μὲ πῆρε αὐτὴ, μὲ φίλευε καὶ μ' ἔθρεφε μὲ πόνος,
καὶ νὰ μὲ κἀνὴ ἀθάνατο κι ἀγέραστο μελέτα·
ὥς τόσο ἐμένα στῆς καρδιᾶς δὲ μ' ἔπειθε τὰ βάθια.

Χρόνους ἐφτὰ κρατιόμουν, καὶ τὰ σκουτιὰ ποὺ ἐκείνη
μοῦ χάριζε τ' ἀχάλαστα, τὰ πότιζα μὲ δάκρυα·

260

μὰ σὰ γυρίσαν κι ἤρθαν τὰ ὀχτῶ τὰ χρόνια, τότεσ
μὲ παρακίνας κι ἔλεγε στὴ γῆς μου νὰ μισέψω·

γιά ὁ Δίας τῆς τὸ πρόσταξε, γιά γνώμη ἦταν δική της.

Μὲ βάζει σὲ καλόδετο σάλι, πολλὰς μοῦ δίνει

θοροφές, ψωμί, γλυκὸ κρασί, λαμπρὰ σκουτιὰ μὲ ντύνει,
καὶ ἀγέρι πρύμο καὶ ἀπαλὸ κατόπι μου φυσάει.

Μέρες στὰ πέλαα δεκαφτὰ ἀρμενίζοντας πλανιόμουν,
στὶς δεκοχτῶ φανήκανε ὀμπροστὰ μου τὰ ἰσκιωμένα
βουνὰ τῆς γῆς σας· πῆδηξε ἀπὸ χαρὰ ἡ καρδιά μου,

τοῦ δύστυχου· τί συφορὲς εἶχα νὰ πάθω κι ἄλλες

270

πολλές, ποὺ μοῦ τίς τοίμαζε ὁ θεὸς ὁ κοσμοσείστης.

Αὐτὸς ἀνέμους σήκωσε καὶ μοῦ ἔκλεισε τὸ δρόμο,
 κι ἀγρίεψε τὶς θάλασσες, ποὺ νὰ βαστῶ τὸ σάλι
 δὲ μ' ἄφηναν, μόνε συχνὰ ἀνεστέναζα στὸ κῦμα.
 Σκορπάει τὸ σάλι ἢ τρικυμιᾷ, κι ἐγὼ μὲ τὸ κολύμπι
 τότε ἔσκιζα τὰ τρίσβαθα νερά, ὥσπου ἐδῶ στὴ γῆς σας
 μὲ σπρώζανε καὶ μ' ἔφεραν οἱ θαλασσιεὺς κι οἱ ἀνέμοι.

Ἄν τότες ἔκανα στεριά, θὰ μ' ἔδερνε τὸ κῦμα
 σὲ πέτρες σπώντας με χοντρές καὶ σ' ἄχαρα λημέρια·
 μὰ πίσω ἀποτραβήχτηκα, καὶ κολυμπώντας ἦρθα
 στὸν ποταμό, ποὺ πιδ ἡμερος μοῦ φάνη ἐκεῖ ὁ τόπος,
 γυμνὸς ἀπὸ χοντρόπετρες, κρυμμένος ἀπὸ ἀνέμους.
 Ἔπεσα ἐκεῖ, συνέφερα, καὶ φάνη ἢ θεία ἢ νύχτα·
 καὶ πέρ' ἀπ' τὸ οὐρανόθρεφτο ποτάμι ξεκινώντας,
 μὲς στὰ χαμόδεντρα ἔγειρα, μὲ σωριασμένα φύλλα
 ἀπάνω μου, καὶ μοῦ ἔχυσε ὁ θεὸς ἀτέλειωτο ὕπνο.
 Ἔχεῖ, στὰ φύλλα ἀνάμεσα, μὲ στήθια ἄταραγμένα,
 ὀλονυχτὶς κοιμόμουν· ὡς αὐγὴ καὶ μεσημέρι.

Μ' ἀφήνει ὁ ὕπνος ὁ γλυκὸς στὸ γέσμα τοῦ ἡλίου ἀπάνω,
 καὶ νιώθω τὶς συντρόφισσες τῆς κόρης σου, ποὺ παῖζαν
 στὸν ἄμμο· ἐκεῖνη σὰ θεὰ σφαντοῦσε ἀνάμεσά τους.
 Τῆς πρόσπεσα, κι αὐτὴ ἔδειξε περίσσια φρονιμάδα,
 ὅση δὲν ὀλπιζα ποτέ· ἀπὸ μικρὴ νὰ τύχω·
 τί οἱ νέοι πάντα ἀστοχασιεὺς νὰ κάνουν συνηθᾶνε.

Μοῦ ἔδωσε γέμα καὶ λαμπρὸ κρασί, καὶ στὸ ποτάμι
 σὰ λούστηκα, μὲ τὰ σκουτιὰ μὲ φόρεσε ποὺ βλέπεις.
 Σοῦ τὰ ἔπα ὅλα ἀληθινά, ὅσο ἂν πονῇ ἡ ψυχὴ μου. »

Κι ὁ Ἀλκίνοος τότες γύρισε καὶ ἀλάησέ του κι εἶπε·
 « Δὲν τὸ στοχάστη ἡ κόρη μου σωστά, ὦ ξένε, ἐτοῦτο,
 ποὺ ἴσια σ' ἐμᾶς δὲ σ' ἔφερε μαζί μὲ τὶς γυναῖκες,
 ἂν κι ἐσὺ πρῶτα πρόσπεσες καὶ τὴν παρακαλοῦσες. »

Τότε ὁ Δυσσέας ὁ τρίξυπνος γυρίζει καὶ τοῦ κρένει·
 « Μὴν τὴ μαλώσης, ὦ ἥρωα, τὴν ἀφταιγὴ σου κόρη·
 μοῦ ἔλεγε αὐτὴ κατόπι της νὰ ρθῶ μὲ τὶς γυναῖκες,
 μὰ ἐγὼ ἀπὸ φόβο καὶ ντροπὴ δὲν ἤθελα νὰ σμίξω,
 νὰ μὴ μᾶς δῆς, κι ἀπὸ θυμὸ ἄξαφνα ὁ νοῦς σου ἀνάψῃ·
 γιὰτὶ εὐκόλα ὀργιζόμαστε στὴ γῆς ἐμεῖς οἱ ἀνθρώποι. »

280

290

300

Κι ὁ Ἀλκίνοος πάλε γύρισε καὶ λάλησέ του κι εἶπε·
 «Ἐμένα, ὦ ξένε, ἀνώφελα ἡ ψυχὴ μου δὲ χολώνει
 στὰ στήθια μου· κάλλιο ὅλα μας μὲ μέτρο νά 'ναι πάντα. 310
 Μακάρι ὁ Δίας κι ἡ Ἀθηνᾶ κι ὁ Ἀπόλλωνας νά δώσουν
 σὰν τέτοιος πού 'σαι στὴ μορφή, κι ὁμόγνωμος μ' ἐμένα,
 νά πάρης καὶ τὴν κόρη μου καὶ νά λεχτῆς γαμπρός μου
 κι ἐδῶ νά ζῆς· θὰ σοῦ 'δυνα καὶ χρήματα καὶ σπίτι,
 ἂν ἐμνησκες αὐτόθελα· μὰ ἂν ὄχι, δὲ σὲ βιάζει
 κανένας ἀπ' τοὺς Φαίακες· νά μὴν τὸ δώσῃ ὁ Δίας.
 Ξέρε πὼς αὔριο συνοδεῖα θὰ βάλῃ νά σὲ πάρουν·
 θὰ καίτessαι πηγαίνοντας καὶ θὰ γλυκοκοιμᾶσαι,
 κι αὐτοὶ τ' ἀτάραγα νερά θὰ σκίζουν ὡς νά φτάσης
 στὴ γῆς σου καὶ στὰ σπίτια σου, κι ὅπου ἀγαπᾷς, μὰ ἄς εἶναι 320
 ἀκόμα πιὸ μακρύτερα τὸ μέρος κι ἀπ' τὴν Εὐβοία,
 πού λὲν στὴν ἄκρῃ βρίσκεται τοῦ κόσμου ὅσοι τὴν εἶδαν
 ἀπ' τοὺς δικούς μας, τὸν ξανθὸ Ραδάμανθη σὰν πῆραν,
 νά πάῃ νά δῇ τὸν Τιτυὸ πού γιὸς εἶναι τῆς Γαίας.
 Ἐκεῖ τότε ἦρθαν ὅλοι τους, καὶ δίχως κόπο φτάσαν
 μονημερίς, καὶ γύρισαν πίσω στὴ γῆς τους πάλε.
 Καὶ θένα δῆς τί πλοῖα λαμπρά καὶ τί λεβέντες ἔχω,
 πού ἀνατινάξουν τοὺς ἀφρούς μὲ τοῦ κουπιοῦ τὴν πλάτη. »

Σ' αὐτὰ τὰ λόγια χάρηκε ὁ πολύπαθος Δυσσέας,
 καὶ τότε προσευκλήθηκε κι εἶπε· « Πατέρα Δία, 330
 μακάρι καθετὶς νά βγῇ πού λάλησε ὁ Ἀλκίνοος·
 ἔτσι, στὴν τροφοδότρα γῆς ἄσβηστη δόξα νά 'χῃ,
 κι ἐγὼ νά τύχῃ γυρισμὸ στὴν πατρικὴ μου χώρα. »

Τέτοια μιλοῦσαν κι ἔλεγαν ἐκεῖνοι ἀνάμεσό τους·
 καὶ πρόσταξε τίς δοῦλες τῆς ἡ Ἀρήτῃ ἡ ἀσπροχέρα
 στρωσίδια νά τοιμάσουνε, νά βάλουνε τὰ χράμια
 τὰ κερμεζὰ καὶ τὰ ὁμορφα, κι ἀπάνω τους τὰ πεῦκια,
 καὶ τίς φλοκάτες τίς κρουστὲς γιὰ ντύσιμο ἀποπάνω.
 Κι οἱ δοῦλες βγήκανε μὲ φῶς στὰ χέρια νά τοῦ στρώσουν·
 καὶ τὸ κλινάρι τὸ στεριὸ σὰν ἔστρωσαν καὶ φτιάξαν, 340
 πῆγανε στάθηκαν κοντὰ στὸν Ὀδυσσεά καὶ τοῦ εἶπαν·
 « Σήκου, νά πᾶς νά κοιμηθῆς, ὦ ξένε, εἶναι στρωμένα. »
 Εἶπαν, κι ἐκεῖνου ποθητὸ τοῦ φάνη τὸ κλινάρι.

Τότε ὁ πολυβασάνιστος, ὁ θεῖος Ὀδυσσεύς
κοιμήθηκε στὸ τορνευτὸ τῆς αἵθουσας κρεβάτι·
στοῦ παλατιοῦ τ' ἀπόβαθα πλαγιάζει κι ὁ Ἀλκίνοος,
καὶ δίπλα του ἡ βασίλισσα τοῦ σιάζει τὰ στρωσίδια.

ΡΑΨΩΔΙΑ Θ

Ἐφεξ' ἡ ροδοδάχτυλη τῆς νύχτας κόρη Αὐγούλα,
κι ὁ Ἀλκίνοος ὁ τρανόψυχος σηκώθη ἀπὸ τὸν ὕπνο·
σηκώθη κι ὁ διογέννητος, ὁ κουρσευτὴς Δυσσέας·
κι ὁ Ἀλκίνοος ὁ τρανόψυχος τὸν πῆρε στῶ Φαίακων
τὴν ἀγορά, ποὺ βρίσκονταν παράδιπλα τῶν πλοίων.
Ἦρθαν καὶ κάθισαν ἐκεῖ στὰ σκαλιστὰ λιθάρια
ἀντάμα οἱ δύο· κι ἡ Ἀθηνᾶ τριγύριζε στὴ χώρα,
μοιασμένη μὲ τὸν κήρυκα τοῦ γνωστικοῦ τοῦ Ἀλκίνοου,
κι ἀπὸ ἄντρα σὲ ἄντρα πῆγαινε, καὶ καθενοῦ λαλοῦσε,
τοῦ Ὀδυσσεά τὸ γυρισμὸ στὸ νοῦ της μελετώντας·

10

«Ὀμπρός, ἀμέτε, ὦ ἀρχηγοὶ καὶ προεστοὶ τῶ Φαίακων,
στὴν ἀγορά, ν' ἀκούσετε τὸν ξένο ποὺ ὅτι ἦρθε
στὸν πύργο τοῦ περιζυπνοῦ τοῦ Ἀλκίνοου, ἀπὸ πελάγη
ριγμένος· σὰν ἀθάνατος τ' ἀνάστημά του μοιάζει.»

Αὐτὰ εἶπε, καθενὸς καρδιά καὶ νοῦ παρακινώντας.
Κι εὐτὺς γεμίζει ἡ ἀγορά καὶ τὰ θρονιά ἀπὸ κόσμο·
καὶ θάμαζαν πολλοὶ τὸ γιὸ τηρώντας τοῦ Λαέρτη,
τὸν Ὀδυσσεά τὸ γνωστικό, ποὺ ἡ Ἀθηνᾶ μὲ χάρη
θεόσταλτη περέχῃ του τὴν κεφαλὴ, τοὺς ὦμους,
καὶ μέγας κι ἀψηλόκορμος τὸν ἔκανε νὰ δείχνῃ,
ὥστε σ' ὅλους τοὺς Φαίακες νὰ γίνῃ ἀγαπημένος,
καὶ φοβερὸς καὶ σεβαστός, καὶ στοὺς πολλοὺς ἀγῶνες
ἄξιος νὰ βγῇ, ποὺ οἱ Φαίακες τοῦ στήσανε κατόπι.
Καὶ σὰ μαζώχτηκαν ἐκεῖ καὶ κάθισαν ἀντάμα,
ὁ Ἀλκίνοος τότε ὁ γνωστικὸς ξαγόρεψέ τους κι εἶπε·

20

«Ἀκοῦστε με, ἐσεῖς ἀρχηγοὶ καὶ πρῶτοι τῶ Φαίακων,
τὰ ὅσα μέσα μου ἀγρικῶ νὰ σᾶς τὰ φανερώσω.
Μοῦ ἦρθε ὁ ἀγνώριστος αὐτὸς καὶ πλανεμένος ξένος,
ἄν ἀπὸ δύση φάνηκε γιὰ ἀνατολὴ δὲν ξέρω,

καὶ μᾶς ζητάει προβόδωσιν ποῦ βέβαιο νά 'χῃ τέλος.
 Κι ἐμεῖς ὥς τότε στείλουμε σὺν τόσους ἄλλους πρὶν τοῦ,
 γιὰτὶ κανέναν ποῦ ἔρχεται στοὺς πύργους μου δὲ μνήσκει
 πολὺν καιρὸ ἀπροβόδωτος καὶ παραπονεμένος.
 Μόν' πᾶμε, καὶ στῇ θάλασσα ὥς τραβήξουμε καράβι
 καλὸ καὶ πρωτοτάξιδο, κι ὥς διαλεχτοῦν λεβέντες
 ἀπ' τὸ λαὸ πεννηταδυό, ποῦ νά 'ναι οἱ πρῶτοι ἀπ' ὅλους.
 Σὺν καλοδέστε τὰ κουπιὰ στοὺς πάγκους ξαναβγῆτε,
 κι ἐλᾶτε στὰ παλάτια μου νὰ βρῆτε φαγοπότι,
 ποῦ ἐγὼ θὰ τὸ 'χῶ γιὰ ὅλους σας μὲ βιάσιν ἐτοιμασμένο.
 Αὐτὰ στοὺς νέους λεβέντηδες προστάζω· οἱ ἄλλοι πάλε,
 οἱ βασιλεῖοι, στὰ ὁμορφα παλάτια μου νὰ ἐρῶνται,
 τὸν ξένο νὰ φιλέψουμε· μὴν πῇ κανέναν ὄχι·
 καὶ τὸ λαμπρὸ τραγουδιστὴ Δημόδοκον καλέστε,
 ποῦ τοῦ 'χει δὲ χάρισις ὁ θεὸς τοῦ τραγουδιοῦ τὸ δῶρο,
 νὰ μᾶς γλεντάῃ μ' ὅσα γλυκὰ τραγούδια βγάζει ὁ νοῦς του. »

30

40

Αὐτὰ εἶπε, καὶ σηκώθηκε, κι οἱ βασιλεῖοι κατόπι·
 καὶ πῆγε τὸν τραγουδιστὴ τὸ θεῖο ὁ κράχτης νὰ 'βρῃ,
 καὶ παλληκάρια διάλεξαν πεννηταδυό, ποῦ πῆγαν,
 σὺν ποῦ εἶπε, στῆς ἀτρυγέτης τῆς θάλασσας τὴν ἄκρην.
 Καὶ στὸ γιαιλὸ σὺν κίνησαν, πρὸς τὸ γοργὸ καράβι,
 τὸ τραβήξαν καὶ τὸ 'ριξαν στῆς θάλασσας τὰ βάθια,
 καὶ τὸ κατάρτι στήσανε μὲ τὰ πανιά του ἀπάνω,
 καὶ τὰ κουπιὰ τοὺς στοὺς σκαρμούς μὲ τὰ λουριά τροπῶσαν,
 ὅλα σωστά· τὰ ὀλόασπρα πανιά κατόπι ἀνοῖξαν,
 κι ἀράξαν τὸ πλεούμενον πρὸς τὸ γιαιλόν· καὶ τότες
 κινήσανε στ' ἀρχοντικὸ τοῦ γνωστικοῦ τοῦ Ἀλκίνοιο.
 Γέμισαν ὅλες οἱ αἵθουσες, οἱ αὐλὲς καὶ τὰ χαγιάτια
 ἀπὸ ἄντρες ποῦ μαζώχτηκαν, γέροι καὶ νιοὶ περίσσοι.
 Δώδεκ' ἄρνια τοὺς ἐσφαξε ὁ Ἀλκίνοιο, ὀχτὼ χοίρους
 ἀσπρόδοντους καὶ βόδια δυὸ λοξόποδα τοὺς κόβει,
 ποῦ τὰ 'γδαρὰν καὶ τὰ 'σφαζὰν καὶ στρώσανε τραπέζια.

50

60

Φέρνει κι ὁ κράχτης τὸν καλὸ τραγουδιστὴ μαζί του,
 ποῦ ἡ Μοῦσα τὸν ἀγάπησε, καὶ τοῦ 'δωσε σμιγμένο
 καλὸ μαζί μὲ τὸ κακόν. Τὸ φῶς τοῦ αὐτῆ τοῦ πῆρε,
 μὰ τοῦ 'φερε γλυκεῖα φωνή. Θρονὶ ἀργυροδεμένο

στούς καλεστούς ανάμεσα τοῦ στήνει ὁ κράχτης, δίπλα
 στύλου ἀψηλοῦ, καὶ σὲ καρφί τῇ λύρα του κρεμώντας
 ποπάνωθὲ του, τοῦ 'δειξε πρὸς ποῦ ν' ἀπλοχερίση.
 Καὶ τοῦ 'βαλε τραπέζι ὁμπρὸς μ' ἀπάνω του πανέρι,
 καὶ τάσι μὲ καλὸ κρασί, νὰ πιῇ σὰν τοῦ δοκῇ.
 Τὰ χέρια τότε ὅλοι ἀπλώναν στὰ καλοφάγια ὁμπρὸς τους.
 Κι ἀπὸ πιότ'ο κι ἀπὸ φαῖ σὰ φράνθηκε ἡ καρδιά τους,
 τὸν ψάλτη ἢ Μοῦσα κίνησε νὰ ψάλῃ ἀντρῶνε δόξες,
 ἀπὸ τραγοῦδι ποῦ ἔφτανε ἡ φήμη του στὰ οὐράνια,
 τοῦ 'Οδυσσεά τὸ μάλωμα καὶ τοῦ 'Αχιλλέα, σὰν πιάσαν
 μεγάλο λογομαχητὸ πὰς σὲ ἱερὴ θυσία
 καὶ μέσα του ὁ 'Αγαμέμνωνας χαιρότανε ὁ μεγάλος
 ποῦ λογοφέρνανε μαζὶ τῶν 'Αχαιῶν οἱ πρῶτοι.
 Τὶ τέτοια τοῦ προφήτεψε ὁ 'Απόλλωνας ὁ Φοῖβος,
 τὸ πέτρινο σὰν πέρασε κατῶφλι τῆς Πυθῶνας,
 νὰ μάθῃ τὰ μελλούμενα· κι ἀρχίσανε οἱ φουρτοῦνες
 Τρωαδιδῶν καὶ Δαναῶν, κατὰ τοῦ Δία τὸ θέλει.

70

80

Αὐτὰ τραγοῦδας ὁ ξακουστὸς ὁ ψάλτης· κι ὁ 'Οδυσσεάς
 τὸ πορφυρένιο φόρεμα μὲ τὰ δυὸ χέρια σέρνει
 στὴν κεφαλῇ, καὶ τ' ὥριο του τὸ πρόσωπο σκεπάζει·
 τί ντράπηκε τὰ δάκρυα οἱ Φαίακες νὰ τοῦ βλέπουν.
 Κι ὅταν ὁ ψάλτης ὁ θεϊκὸς σταμάταγε, ὁ Δυσσεάς
 τὰ δάκρυα του σφουγγίζοντας ξεσκέπαζε τὴν ὄψη,
 κι ἀπὸ διπλόχερο ἔσταζε καυκὶ στοὺς 'Ολυμπήσους.
 Μὰ πάλε σὰν ξανάρχιζε, καὶ τὸν παρακινοῦσαν
 οἱ ἀρχόντοι, ποῦ ἀγαποῦσανε τοῦ τραγουδιοῦ τὴ γλύκα,
 τὴν κεφαλῇ σκεπάζοντας ξαναθρηνοῦσε ἐκεῖνος.
 Σ' ὅλους τοὺς ἄλλους ἄφαντα τὰ δάκρυα του κυλοῦσαν,
 καὶ μόνε ὁ 'Αλκίνος τὰ 'νιωσε καὶ τὰ εἶδε, ποῦ σιμὰ του
 καθόταν, καὶ τὸν ἄκουγε νὰ βαριαναστενάζῃ.
 Κι εὐτὺς στοὺς Φαίακες γυρνάει τοὺς ναυτικούς καὶ κρένει·
 «Ἀκούτε, τῷ Φαιάκωνε ὦ προεστοὶ κι ἀρχόντοι·
 τώρα ποῦ ἐδῶ χαρήκαμε τὸ μοιραστὸ τραπέζι,
 καὶ τῇ γλυκειᾷ συντροφίσσεια τῶν τραπεζιδῶν, τῇ λύρα,
 ἃς βγοῦμε γιὰ νὰ παίξουμε, καὶ σ' ὅλους τοὺς ἀγῶνες,
 ποῦ νὰ δηγέται ὁ ξένος μας στοὺς φίλους καὶ δικούς του,

90

100

σάν πάη στὴ γῆς του, πόσο ἐμεῖς τοὺς ἄλλους ξεπερνοῦμε
 στὸ πόλεμο καὶ στὴ γροθιά, στὸ πῆδημα, στὰ πόδια. »

Αὐτὰ σάν εἶπε, κίνησε, κι οἱ ἄλλοι ἀκολουθοῦσαν.

Κι ὁ κράχτης ξανακρέμασε τὴ βροντερὴ τὴ λύρα,
 καὶ τὸ Δημόδοκο ἔβγαλε, κρατώντας του τὸ χέρι,
 ὅξω πού οἱ ἄλλοι διάβαιναν, οἱ πρῶτοι τῷ Φαίακων,
 νὰ δοῦνε τ' ἀγωνίσματα καὶ νὰ τὰ σεριανίσουν.

Καὶ πῆγανε στὴ ἀγορὰ μὲ πλῆθος λαὸ κατόπι·
 ἐκεῖ πολλοὶ σηκώθηκαν καὶ διαλεχτοὶ λεβέντες·
 πετάχτηκαν Ἀκρόνεος, Ὠκύαλος, Ἐλατράας·

110

Ναυτέας, Πρυμέας ὕστερα κι Ἀχίαλος κι Ἐρετμέας,
 Ποντέας κι Ἀναβησίνεος, Θόωνας καὶ Πλωρέας
 κι ὁ Ἀμφίαλος τοῦ Πολύνεου τοῦ Τεχτονίδη ὁ γόνος·
 σηκώθηκε κι ὁ Εὐρύαλος σάν ἀντροφόνος Ἄρης,
 κι ὁ Ναυβολίδης στὸ κορμὶ καὶ στὴ μορφή περνώντας
 ὅλους τοὺς Φαίακες, ἐξὸν τὸν ὥριο Λαοδάμα.

Σηκώθηκαν κι οἱ τρεῖς οἱ γιοὶ τοῦ παινεμένου Ἀλκίνου,
 ὁ ἰσόθεος Κλυτόνεος, ὁ Ἄλιος κι ὁ Λαοδάμας.

Καὶ πρῶτα βουλευθήκανε στὸ τρέξιμο νὰ βγοῦνε.

120

Ἀπὸ τὴ στήλη χούμηξαν ὅλοι μαζί μὲ φούρια,
 καὶ σκόνῃ σήκωναν καθὼς πετούσανε στὸ σιάδι.

Κι ὁ ἄξιος ὁ Κλυτόνεος στὸ τρέξιμο ἦρθε πρῶτος·
 κι ὅσο μουλάρια ὀργώνουνε σ' ἄσπαρτους τόπους μάκρος,
 τόσο στὸ πλῆθος ζύγωσε, κι ἐκείνους πίσω ἀφῆκε.

Κατόπι παραβγήκανε καὶ στὴ βαρεῖα παλαιίστρα,
 καὶ πρῶτος φάνη ὁ Εὐρύαλος ἀπ' ὅλους τοὺς λεβέντες.

Στὸ πῆδημα ὁ Ἀμφίαλος ξεπέρασε τοὺς ἄλλους,
 στὴν πέτρα ἀπ' ὅλους κρίθηκε παράξιος ὁ Ἐλατράας,
 κι ὁ Λαοδάμας, ὁ καλὸς τοῦ Ἀλκίνου ὁ γιός, στὸ γρόθο·
 καὶ σάνε καλογλάντησαν μὲ τοὺς ἀγῶνες ὅλοι,

130

τοῦ Ἀλκίνου ὁ γιὸς τὰ λόγια αὐτὰ τοὺς εἶπε, ὁ Λαοδάμας·

« Ἀδέρφια, ἄς τὸν ρωτήσουμε τὸν ξένο ἐδῶ ἂν κατέχη
 κανένα ἀγῶνα, τί κακὸ κορμὶ θορρῶ δὲν ἔχει·

τὰ χέρια, οἱ ἄντζες, τὰ μεριά, κι ὁ σβέρκος ὁ γερός του
 δείχνουν περίσσια δύναμη· μηδὲ τοῦ λείπει ἡ νιότη,
 μόνε πού πάθια ἀρίθμητα τὸν ἔχουν τσακισμένο.

Τὶ σὰν τὴν πικροθάλασσα κακὸ δὲν ἔχει κι ἄλλο
νὰ καταλῇ τὸν ἄνθρωπο, κι ἄς εἶναι σιδερένιος. »

Καὶ τότε ὁ Εὐρύαλος γυρνᾷ κι αὐτὰ τοῦ ἀπολογιέται·
« Λαοδάμνα, αὐτὸ πολὺ σωστὰ μᾶς τό 'πες. Ἄμε τώρα,
κι ὁ ἴδιος σου μιλώντας του σὲ ἀγώνα κάλεσέ τον. »

Αὐτὸ σὰν ἄκουσε ὁ καλὸς ὁ γιόκας τοῦ Ἀλκίνοῦ,
στή μέση πῆγε στάθηκε, καὶ μίλαε τοῦ Δυσσέας·

« Ἐλα, πατέρα ξενικέ, νὰ βγῆς κι ἐσὺ σὲ ἀγώνα,
ἂν ξέρης, καὶ μοῦ φαίνεσαι πῶς ξέρεις ἀπὸ ἀγῶνες·
τὶ δόξα μεγαλύτερη στή ζωὴ δὲν ἔχει ὁ ἄντρας,
ἀπ' ὅση τὰ ἔργα τῷ χειρῶν καὶ τῶν ποδιῶν τοῦ φέρουν. »

Ἔλα, ἀγωνίσου, σκόρπισε τίς ἔννοιες ἀπ' τὸ νοῦ σου,
τὶ δὲ θ' ἀργήσῃ ἐσένα πιά πολὺ τὸ γύρισμά σου·
καὶ τὸ καράβι σου ἕτοιμο, κι οἱ διαλεχτοὶ συντρόφοι. »

Τότε γυρνᾷ ὁ πολὺβουλος Δυσσέας κι ἀπολογιέται·
« Τί μὲ πειράζετε μ' αὐτὰ ποὺ λέτε, ὦ Λαοδάμνα ;
Ἔννοιες περισσῆς ἔχω ἐγὼ στὸ νοῦ μου, κι ὅχι ἀγῶνες,
ποὺ πάμπολλα εἶδα κι ἔπαθα, κι ἐδῶ στή σύναξή σας
ποὺ ἔφτασα τώρα κάθουμαι, τὸ βασιλιά σας κι ὅλους
παρακαλώντας γυρισμὸ πατρίδας νὰ μοῦ δώσουν. »

Καὶ τότες τὸν ἀντίσκοψε ὁ Εὐρύαλος καὶ τοῦ εἶπε·
« Πολύξερὸς ἀλήθεια ἐσὺ δὲ μοῦ σφαντᾶς, ὦ ξένε,
στὰ τόσα τ' ἀγωνίσματα ποὺ συνηθίζει ὁ κόσμος.
Μόνε σὰν κάποιος φαίνεσαι ποὺ μὲ καράβι βγαίνει,
κι ὀρίζει ναῦτες ποὺ καλοὶ περνοῦνπραματευτάδες,
κι ὁ νοῦς του πάντα στὸ φορτιό, τὸ μάτι στήν πρᾶματεια,
κέρδη ζητώντας ἀρπαχτά· ὅχι, ἀθλητὴς δὲ μοιάζεις. »

Τότες λοξὰ κοιτώντας τον τοῦ κάνει ὁ Ὀδυσσεύς·
« Ἀσκημα τὰ 'πες, φίλε, αὐτά, καὶ φαφλατὰς μοῦ μοιάζεις.
Σ' ὅλους τοὺς ἄντρες οἱ θεοὶ κάθε καλὸ δὲ δίνουν,
οὔτε ὄψῃ κι οὔτε καύκαλα, κι οὔτε μιλιὰ καὶ γλῶσσα.
Μόνε ἄλλος ἄντρας στή μορφὴ ἀδικήθηκε, κι ὥς τόσο
ὁ θεὸς μὲ λόγια τῇ μορφῇ στολίζει τέτοιου ἀνθρώπου,
καὶ τὸν θωροῦν καὶ χαίρουνται ποὺ εὐκολοσυντυχαίνει
γλυκὰ καὶ συσταζόμενα, καὶ λάμπει μὲς στοὺς ἄλλους,
καὶ τὸν τηρᾶνε σὰ θεὸ ἀπ' τῇ χώρᾳ σὰ διαβαίνει. »

140

150

160

170

Κι ἄλλονοῦ πάλε τὸ κορμὶ μὲ ἀθάνατου λὲς μοιάζει,
ὅμως τὰ λόγια του αὐτουνοῦ δὲν τὰ στολίζει ἡ χάρη.
"Ἐτσι κι ἐσὺ λαμπρὸ κορμὶ μᾶς δείχνεις, ποὺ δὲν μπόρεις
θεὸς νὰ πλάσῃ ἀνώτερο, κι ὅμως ὁ νοῦς σου κλούβιος.
Μοῦ τάραξες τὰ μέσα μου μὲ τ' ἄπρεπά σου λόγια,
τὶ ἐγὼ δὲν εἶμαι ἀνήξερὸς ἀπὸ καλοὺς ἀγῶνες,
σὰν ποὺ μᾶς εἶπες τώρα δά, μόν' ἤμουν ἀπ' τοὺς πρώτους,
στὴ νιότη καὶ στὰ χέρια μου σὰν εἶχα μπιστοσύνη.
Τώρα ὅμως πόνοι μὲ κρατοῦν σκληροί, γιατί ἔχω πάθει
μύρια δεινὰ σὺς θάλασσεσ καὶ στοὺς φριχτοὺς πολέμους.
Μὰ πάλε, ὅσα κι ἂν ἔπαθα, θὰ μπῶ μὲς στὸν ἀγῶνα,
τὶ ὁ λόγος σου ὁ πειραχτικὸς μοῦ κέντησε τὰ σπλάχνα. »

180

Εἶπε, χωρὶς νὰ γυμνωθῇ πετιέται, ἀρπάει λιθάρι
τρανὸ, χοντρό, βαρύτερο πολὺ ἀπὸ τὰ λιθάρια
ποὺ ρίχτανε σὰν παίζανε οἱ Φαίακες συνατοῖ τοὺς.
Τὸ στρίβει, καὶ τὸ σφεντονάει μὲ τὴ βαρειά του χέρα.
Βοῦξ' αὐτό, κι οἱ Φαίακες στὴ γῆς ἀπ' τὴν ὁρμή του
σκύψανε, οἱ μακρόλαμνοι καὶ θαλασσοκουσμένοι.
Πέταξ' ἡ πέτρα ἀπάνωθε ἀπ' τῶν ἄλλων τὰ σημάδια,
γοργογυρνώντας· ἡ Ἀθηνᾶ σημάδεψε τὴν ἄκρη,
μὲ ἄντρα στὴν ὄψη μοιάζοντας, καὶ φώναξέ τον κι εἶπε·
« Τέτοιο σημάδι καὶ τυφλὸς ψάχνοντας θὰ 'βρῇ, ὦ ξένε·
μὲ τ' ἄλλα αὐτὸ δὲ σμίχτηκε, μόν' εἶναι πρῶτο πρῶτο,
καὶ μὴ φοβᾶσαι· Φαίακας κανέννας δὲν τὸ φτάνει. »

190

"Ἐτσ' εἶπε· καὶ ὁ πολύπαθος τὸ χάρηκε Ὀδυσσεάς,
ποὺ βρῆκε μὲς στὴ σύναξη καλόβουλο ἓνα φίλο,
καὶ μ' ἀλαφρότερη καρδιά τότε εἶπε τῷ Φαίακων·

200

« Φτάστε με τώρα αὐτοῦ, παιδιά, κι ὕστερα ρίχτω κι ἄλλο
σὲ τόσο μάκρος ἀπ' ἐδῶ, ἢ καὶ παρέχει ἀκόμα.
Κι ἀπὸ τοὺς ἄλλους ὅποιονα βαστάει τώρα ἡ καρδιά του,
ἅς βγῇ μαζί μου, τὶ ἡ χολὴ μοῦ ἀνέβηκε στ' ἀλήθεια,
σὲ γρόθο, ἢ καὶ στὸ πάλαιμα, στὸ τρέξιμο, ὅ,τι θέλει·
ἅλοι ἅς ἐρθοῦν οἱ Φαίακες μὰ ὅχι ὁ Λαοδάμας,
τὶ αὐτὸς μὲ φιλοξένησε· μὲ φίλο ποίους τὰ βάζει ;
Κλούβιος ἀλήθεια ὁ ἄνθρωπος καὶ τιποτένιος εἶναι
ποὺ μ' ἔναν ποὺ τὸν φίλεψε παλέματα γυρεῦει

210

σὲ ξένον τόπο, καὶ ζαβὰ τοῦ βγαίνουν ὅλα ἐτούτου.
 Τοὺς ἄλλους δὲν ἀρνιοῦμαι τοὺς μὴδ' ἀψηφῶ κανέναν,
 μόν' νὰ τοὺς μάθω λαχταρῶ καὶ νὰ τοὺς δοκιμάσω.
 Μὲ ἀνθρώπους ποὺ ἀγωνίζονται κακὸς ἐγὼ δὲν εἶμαι.
 Ξέρω νὰ πιάνω τεχνικὰ καλόφτιαστο δοξάρι,
 καὶ πρῶτος ρίχνοντας χτυπῶ μέσα σ' ὀχτρῶν ἀσκέρι
 ὅποιον ματιάσω, δίπλα μου κι ἄς στέκονται ὅσοι θένε
 συντρόφοι, καταπάνω τοὺς σαῖτες νὰ τραβᾶνε.
 Ὁ Φιλοχτήτης μοναχὰ μὲ πέρναε στὸ δοξάρι,
 σὰν παραβγαίναμ' οἱ Ἀχαιοὶ στὴ χώρα τῆς Τρωάδας.
 Κι ἀπὸ τοὺς ἄλλους λέω ἐγὼ ἀνώτερος πὼς εἶμαι,
 ὅσοι στὸν κόσμῳ ζοῦν θνητοὶ σιταροφάγοι τώρα.
 Ὅμως δὲν ἤθελα νὰ βγῶ μὲ τοὺς παλιούς ἐκείνους,
 τὸν Ἡρακλῆ ἢ τὸν Εὐρυτο, τῆς Οἰχαλίας τὸ ρήγα,
 ποὺ δύνονταν καὶ μὲ θεοὺς νὰ βγοῦνε στὸ δοξάρι.
 Γι' αὐτὸ νωρὶς ἀπέθανε κι ὁ Εὐρυτος ὁ μέγας,
 καὶ γερατειὰ δὲν ἔφτασε· ὁ Ἀπόλλωνας τοῦ ὀργίστη,
 καὶ τότε σκότωσε, ποὺ αὐτὸς στὴ σαῖτα τὸν καλοῦσε.
 Καὶ ρίχνω τὸ κοντάρι ἐγὼ ὅσο ἄλλος μὴδὲ σαῖτα.
 Μόνε στὰ πόδια Φαίακας θὰ μὲ ξεπέρναγε ἴσως,
 τί μ' ἔχουν ἄσκημα πολὺ τὰ πέλαα δαμασμένο·
 περνώντας δίχως νοιάσιμο χαυνώθηκα στὰ πλοῖα.»

220

230

Μιλοῦσε αὐτά, καὶ σύχαζαν οἱ ἄλλοι σωπασμένοι.
 Μονάχα ὁ Ἀλκίνοος γύρισε καὶ λάλησέ του κι εἶπε·

«Ἐμᾶς αὐτὰ δὲ μᾶς λυποῦν ποὺ συντυχαίνεις, ξένε·
 μόνε νὰ δεῖξης σὲ ὅλους μας ζητᾶς τὴν λεβεντιά σου,
 ἀπὸ θυμὸ, ποὺ αὐτὸς ἐδῶ σὲ πρόσβαλε ὀμπροστά μας,
 ποὺ ἄλλοτες νὰ μὴν μπορῇ θνητὸς νὰ ψεγαδιάσῃ
 τὴ λεβεντιά σου, ἂν ἔχῃ νοῦ σωστά νὰ συλλογιέται.

240

Ἄκου με τώρα τί θὰ πῶ, γιὰ νὰ τὰ λὲς καὶ σ' ἄλλους
 ἡρώους στὰ παλάτια σου σὰν εἶστε σὲ τραπέζι
 μὲ σύγκοιτη καὶ μὲ παιδιὰ τριγύρω, καὶ θυμᾶσαι
 τὴ λεβεντιά μας, κι ὅσα ἐμᾶς ἔχει ὀρισμένα ὁ Δίας
 ἔργα νὰ κάνουμε ἀπ' ἀρχῆς, ἀπ' τὰ προγονικά μας.
 Ἐμεῖς καλοὶ ἂ δὲν εἴμαστε στὸ γρόθο ἢ στὴν παλαίστρα,
 στὸ τρέξιμο ὅμως πεταχτοί, καὶ στὰ καράβια πρῶτοι·

καὶ μᾶς ἀρέσουνε χοροί, κιθάρες, φαγοπότια,
ἀπανωτοὺς ρουχαλλαξιές, ζεστά λουτρά, κλινάρια.

Καὶ τώρα ἐλάτε, οἱ Φαίακες οἱ πιὸ ἄξιοι χορευτάδες,
χορέψτε, ὁ ξένος γιὰ νὰ λήη στοὺς φίλους καὶ δικούς του,
πίσω σὰν πάη, ὡς πόσο ἐμεῖς τοὺς ἄλλους ξεπερνᾶμε
στ' ἀρμένισμα καὶ στὸ χορό, στὰ πόδια, στὸ τραγούδι.
Κι ἀμέσως τῇ γλυκόχορδῃ τῇ λύρα ἄς τρέξῃ κάποιος
νὰ φέρῃ τοῦ Δημόδοκου, 'πομέσα ἀπ' τὸ παλάτι. »

Ἔτσι μιλάει ὁ θεόμοιαστος ὁ Ἀλκίνοος, καὶ πετιέται
ὁ κήρυκας τῇ βαθυλῇ τῇ λύρα ἐκεῖ νὰ φέρῃ.

Κατόπι ἐννιὰ σηκώθηκαν κριτάδες διαλεγμένοι
ἀπ' τὸ λαὸ νὰ κυβερνοῦν μὲ τάξῃ τοὺς ἀγῶνες·
τὸ χοροστάσι ἰσιώσανε, κι ἀνοίξανε τὸ γῦρο.

Φέρνει τοῦ ψάλτῃ ὁ κήρυκας τῇ βροντερῇ τῇ λύρα,
καὶ πῆγε αὐτὸς καταμεσίς, κι ὀλόγυρά του νέοι
στεκόντανε ἰδρομούστακοι, τεχνῖτες χορευτάδες,
κι ἀρχίσαν θεῖκὸ χορό· καὶ κοίταγε ὁ Ὀδυσσεύς
τὰ πόδια τ' ἀστραφτόγοργα, καὶ θάμαζε ἡ ψυχὴ του.

Καὶ μὲ τῇ λύρα του ἄρχισε γλυκὰ τραγούδια ἐκεῖνος,
τῆς Ἀφροδίτης τῆς λαμπρῆς καὶ τοῦ Ἄρη τίς ἀγάπες,
κρυφὰ σὰν πρωτοσιμίζανε στοῦ Ἡφαίστου τὰ παλάτια,
καὶ δῶρα ὁ Ἄρης δίνοντας ἀτίμασε τὸ στρώμα
τοῦ Ἡφαίστου· καὶ μηνύτορας ὁ Ἥλιος τοῦ ἦρθε τότες,
τὶ αὐτὸς τοὺς δύο τοὺς μάτιασε ποὺ ἀγκαλιχστά φιλιόνται.

Κι ὁ Ἡφαιστος σὰν τ' ἄκουσε βαριά τοῦ κακοφάνῃ·
πηγαίνει στ' ἀργαστήρι του μὲ πονηριά στὸ νοῦ του,
μεγάλον ἀμόνι στύλωσε, καὶ βάρωσε καὶ κόβει
δεσμὰ ἄσπαστα κι ἀξέλυτα, γιὰ νὰ πιαστοῦνε μέσα.

Καὶ τὰ δεσμὰ σὰν ἔφτιαξε ὀργισμένος μὲ τὸν Ἄρη,
πῆγε ἴσια ἐκεῖ ποὺ βρίσκονταν τοῦ γάμου του τὸ στρώμα,
καὶ τὰ ῥιξε ὀλοτρόγυρα στοῦ κρεβατιοῦ τὰ πόδια·
ἔρριξε κι ἄλλα ἀπ' τῇ σκεπῇ ἀποπάνωθε περίσσια,
φιλὰ σὰν ἀραχνόκλωστες, ποὺ ὡς καὶ θεὸς δὲν μπόρειε
νὰ τὰ ξανοίξῃ, τεχνικὰ φτιασμένα σὰν ποὺ τὰ ῥε.

Καὶ σὰν τὰ καλοτύλιξε τριγύρω στὸ κλινάρι,
στῆς Αἴθνης ἔκανε πῶς πάει τὴν ὁμορφὴν τὴ χώρα,

πού αὐτὴν ἀπ' ὅλες πιότερο τίς χῶρες ἀγαποῦσε.
 Κι ὁ Ἄρης δὲν κοίταγε ἄδικα ὁ χρυσοχαλινάρης,
 μόνε εἶδε τὸν πολύτεχνο τὸν Ἥφαιστο νὰ φεύγῃ·
 καὶ στὸ παλάτι κίνησε τοῦ δοξασμένου Ἥφαιστου,
 τῆς Ἀφροδίτης τῆς λαμπρῆς τὴν ἀγκαλιά ποθώντας.
 Κι ἐκείνη, ὅτ' ἦρθε ἀπ' τοῦ τρανοῦ γονιοῦ της τὰ παλάτια,
 καθότανε· καὶ μπῆκε αὐτός, χερόπιασέ την, κι εἶπε·

290

«Ἐλα, ἀκριβή, νὰ πέσουμε νὰ γλυκοκοιμηθοῦμε,
 τί ὁ Ἥφαιστος δὲν εἶν' ἐδῶ, παρὰ φτασμένος θὰ ἴναι
 στὴ Λῆμνο, πού οἱ ἀγριόφωνοι οἱ Σινταῖοι λημεριάζουν.»

Εἶπε, κι ἐκείνης ἄρεστο τῆς φάνη νὰ πλαγιάσουν.
 Κι ἅμα ἔπεσαν, τοὺς κράταγαν ἀπὸ παντοῦ στὸ στρῶμα
 τὰ ψιλοκάμωτα δεσμὰ τοῦ ἐφτάξυπνου τοῦ Ἥφαιστου,
 καὶ μήτε νὰ σαλέψουνε, καὶ μήτε νὰ σηκώσουν
 μέρος κορμιοῦ δὲ δύνονταν. Καὶ τό'νωσαν πιά τότες
 πὼς τρόπο νὰ ξεφύγουνε τὸ δέσιμο δὲν εἶχε.

Κι ἦρθε σιμὰ τοὺς ἄξαφνα ὁ θεὸς ὁ κουτσοπόδης,
 πού πίσω ξαναγύρισε, στὴ Λῆμνο πρὶ νὰ φτάσῃ,
 τί ὁ Ἥλιος παραφύλαγε, καὶ μήνυμα τοῦ πῆγε.
 Κινάει πρὸς τὸ παλάτι του μὲ τὴν καρδιά θλιμμένη.
 Στὰ πρόθυρα σὰ στάθηκε, βαρὺς καημὸς τὸν πῆρε,
 καὶ σέρνει φοβερὴ φωνή, καὶ στοὺς θεοὺς χουγιάζει·

300

«Πατέρα Δία, καὶ θεοὶ μακαριστοὶ κι αἰώνιοι,
 νὰ δῆτε ἐλᾶτε, πράματα γιὰ γέλια, ν' ἀπορῆστε,
 τοῦ Δία πῶς μὲ ντρόπιασε ἡ κόρη ἡ Ἀφροδίτη,
 ἐμένα τὸν κουτσό, καὶ πάει μὲ τὸ φονιά τὸν Ἄρη,
 τ' εἶν' ὥριος καὶ γερόποδος αὐτός, κι ἐγὼ σακάτης
 ἀπὸ γεννήσιο μου· καὶ ποῖός τὸ φταίει παρὰ οἱ γονιοί μου,
 πού κάλλιο νὰ μὴ μ' ἔσπερναν. Ἀμέτε τώρα, δῆτε,
 ἀπάνω στὸ κρεβάτι μου πῶς κοίτονται κι οἱ δύο τους·
 λυσσάζω ἐγὼ τηρώντας τους. Δὲν τὸ πιστεύω ὡς τόσο
 γὰ τὸ γυρέψουν ἄλλοτε παρόμοιο γλέντι ἐκεῖνοι,
 κι ἅς ἀγαπιοῦνται τρυφερά, μήτε γιὰ λίγην ὥρα·
 μὰ τώρα ἀπ' γὰ κρυφὰ δεσμὰ, τοῦ κάκου δὲν τοὺς βγάζω
 πρὶν πάρω ἀπ' τὸν πατέρα της ὅλα τὰ δῶρα πίσω
 πού γιὰ μιὰ τέτοια ἀδιάντροπη τοῦ εἶχα παραδομένα·

310

τὴν ἄν ὁμορφὴν εἶναι ἢ κόρη του, ὅμως μυαλὸ τῆς λείπει. »

320

Εἶπε, καὶ στὸ χαλκόπυργο οἱ θεοὶ μαζεύονται ὅλοι·
ἦρθ' ὁ καλόβουλος Ἑρμῆς, ὁ σείστης Ποσειδῶνας,
μαζί τους κι ὁ δοξαριστὴς ὁ Ἀπόλλωνας ὁ ρήγας.
Ὅμως οἱ θεὸς ντραπήκανε, καὶ μείνανε στὰ σπίτια.

Στὰ ξώθυρα σταθήκανε οἱ θεοὶ οἱ μεγαλοδότες,
κι ἄσβηστα γέλια ἀρχίσανε οἱ ἀθάνατοι τηρώντας
τὴν τέχνη ποὺ σοφίστη ὁ νοῦς τοῦ ἐφτάζυπνου τοῦ Ἡφαίστου.
Κι ἓνας τους τότες γύρισε καὶ λέει τοῦ πλαγινόυ του·

« Δὲν ἔχει ὁ δόλος προκοπὴ, κι ὁ σιγανὸς προφταίνει
τὸ γλῆγορο· δὲς τὸν ἀργὸ τὸν Ἡφαιστο πῶς πιάνει
τὸν Ἄρη, ποὺ πιὸ σερπετὸς ἐδῶ δὲ βρίσκεται ἄλλος,
μὲ τέχνες καὶ μὲ μαριολιές, καὶ τώρα θὰ πλερώνη. »

330

Τέτοια λαλοῦσαν κι ἔκρεναν οἱ θεοὶ ἀναμεταξύ τους·
καὶ λέει τοῦ Ἑρμῆ ὁ Ἀπόλλωνας, τοῦ Δία ὁ γιός, ὁ ρήγας.

« ὦ γιὲ τοῦ Δία, μηνυτὴ καὶ πλουτοδότῃ Ἑρμῆ μου,
σὲ τέτοια δίχτυα δυνατὰ δὲ θὰ ἴστεργες νὰ πέσης,
ἂν εἶχες τὴν ὀριόχρυσή Ἀφροδίτῃ στὸ πλευρό σου ; »

Κι ὁ μηνυτὴς ὁ Ἀργοφονιάς ἀπολογήθη κι εἶπε·
« Δοξαριστὴ μου Ἀπόλλωνας, μακάρι νὰ γινόταν.

Τρεῖς φορὲς τόσα ἄς μοῦ ῥιχταν δεσμὰ γύρω τριγύρω,
κι ἄς μὲ κοιτάζατε οἱ θεοὶ κι οἱ θεὸς μαζί σας ὅλες,
σῶναι μὲ τὴν πανώρια ἐγὼ νὰ πλάγιαζα Ἀφροδίτῃ. »

340

Εἶπε, κι οἱ ἀθάνατοι θεοὶ ξεσπάσανε στὰ γέλια.

Μὰ παρακάλειε ἀγέλαστος ὁ Ποσειδῶνας πάντα
τὸν τεχνοζάκουστο Ἡφαιστο τὸν Ἄρη νὰ ξελύση,
καὶ τοῦ λαλοῦσε κι ἔλεγε μὲ φτερωμένα λόγια·

« Λῦσε τον, καὶ σοῦ τάζω ἐγώ, πῶς σὰν ποὺ ἐσὺ γυρεύεις,
αὐτὸς μπρὸς στοὺς ἀθάνατους τὸ δίκιο θὰ πλερώση. »

Κι ὁ ζαβοπόδης ὁ Ἡφαιστος τοῦ ἀπάντησε καὶ τοῦ εἶπε·
« Αὐτὸ μὴν τὸ γυρεύς μου, γαιοκράτῃ Ποσειδῶνα·

350

κακὴ ἔναι ἡ τέτοια ἐγγύηση γιὰ τὸν κακὸ νὰ γίνη.
Πῶς στοὺς ἀθάνατους ὁμπρὸς θὰ σὲ κρατῶ δεμένο,
ἂν ὁ Ἄρης φύγη σὰ λυθῇ, χωρὶς νὰ μὲ πλερώση ; »

Καὶ τότε ἔτσι τοῦ μίλησε ὁ σείστης Ποσειδῶνας·
« Κι ἂν τύχη ὁ Ἄρης, Ἡφαιστε, καὶ φύγη κι ἀστοχήση

τὸ χρέος, ξέρε πὼς ἐγὼ θένα 'μαι ὁ πλερωτῆς σου. »

Κι ὁ ζαβοπόδης ὁ "Ηφαιστος ἀπολογήθη κι εἶπε·
« Στὸ λόγο σου δὲ γίνεται νὰ πῶ ὅχι, μὴδὲ πρέπει. »

Εἶπε, καὶ τὰ δεσμὰ ὁ τρανὸς ὁ "Ηφαιστος ξελύνει.

Κι αὐτοὶ σὰ λευτερώθηκαν ἀπ' τῷ δεσμῶν τὸ βάρος,
πετάξανε, καὶ κίνησε κατὰ τῇ Θράκῃ ὁ "Αρης,
κι ἡ φιλογέλαστη θεὰ στῆς Κύπρος πῆε τὴν Πάφο,
ποὺ ἔχει ναό της καὶ βωμὸ μοσκολιβανισμένο.

Οἱ Χάρες τήνε λούσανε, μὲ λάδι τὴν ἀλειψάν
ἀθάνατο, ποὺ γιὰ θεῶν κορμιὰ μονάχα τὸ 'χουν,
καὶ μὲ σκουτιὰ τὴν ἔντυσαν, ποὺ θάμαζες νὰ βλέπης.

Αὐτὰ ὁ καλὸς τραγουδιστὴς τραγούδαε· κι ὁ Δυσσέας
φραινότανε ἀγκικλώντας τα· φραινόντουσαν κι οἱ ἄλλοι
οἱ Φαίαιες οἱ μακρόλαμνοι κι οἱ θαλασσακουσμένοι.

Κι ὁ 'Αλκίνοος σήκωσε τοὺς δυό, "Αλιο καὶ Λαοδάμα,
χορὸ νὰ στήσουν μόνοι τους, τὶ δὲν τοὺς ἔφτανε ἄλλος.
Κι ἐκεῖνοι, σφαῖρα παίρνοντας στὰ χέρια πορφυρένια
καὶ λαμπερή, ποὺ ὁ Πόλυβος τὴν ἔφτιαξε ὁ τεχνίτης,
ὁ ἓνας τὴν ἔρριχτε ἀψηλὰ πρὸς τὰ ἰσικιερὰ τὰ νέφια,
γέρνοντας πίσω· ἀπὸ τῇ γῆς πετιόταν τότε ὁ ἄλλος,
κι ἀνάερα τὴν ἄρπαζε τὸ χῶμα πρὶν ἀγγίξῃ.

Κι ἀφοῦ πηδώντας ἔπαιζαν ἐκεῖνοι μὲ τὴ σφαῖρα,
χορὸ τότες ἀρχίσανε στὴ γῇ τὴν πολυθρόφα,
συχνὰ ξαλλάζοντας· πολλὰ τὰ χέρια κουρταλώντας,
ἀγρόρια ἐκεῖ παράστεκαν, κι ἦταν ὁ ἀχὸς μεγάλος.

Τότε ὁ 'Οδυσσεὺς γύρισε καὶ λάλησε τοῦ 'Αλκίνου·

«'Αλκίνο, πρῶτε βασιλιά καὶ τῷ λαῶν καμάρι,
καὶ τὸ καυκίουσιν πὼς αὐτοὶ λαμπροὶ 'ναὶ χορευτάδες,
κι ἀληθινὰ τὸ δείξανε· τοὺς βλέπω καὶ σαστίζω. »

Αὐτὰ εἶπε, καὶ τὰ χάρηκε ὁ ἥρωας ὁ 'Αλκίνοος,
καὶ στοὺς καλοὺς θαλασσινοὺς τοὺς Φαίαιες τότε κρένει·

«'Ακοῦστε με ὅλοι, ὦ προεστοὶ κι ἀρχόντοι τῷ Φαίαικων,
ἀλήθεια γνώση περισσὴ μᾶς δείχνει αὐτὸς ὁ ξένος,
καὶ δῶρα ἄς τὸν φιλέψουμε ποὺ πρόπουνε σὲ ξένους.
Δώδεκα ἐδῶ τῇ χώρα μας ὀρίζουν βασιλιάδες,
κι ἐγὼ ἄλλος ἓνας, δεκατρεῖς· καθένας ἄς τοῦ φέρῃ

360

370

380

390

καθάρια καὶ καλόπλυτη χλαμύδα μὲ χιτῶνα,
 κι ἀπὸ 'να τάλαντο σωστὸ βαριότιμο χρυσάφι·
 κι ὅλ' ἄς τὰ βάλουμε μαζὶ γιὰ νὰ τὰ πάρῃ ὁ ξένος
 στὰ χέρια του, καὶ μὲ χαρὰ στὸ δεῖπνο νὰ καθίσῃ.
 Ἄς ἔρθῃ κι ὁ Εὐρύαλος μὲ λόγια καὶ μὲ δῶρο
 νὰ τὸν γλυκάνῃ, τὶ ἄπρεπα τοῦ 'χε μιλήσει πρῶτα. »

Αὐτὰ εἶπε, κι ὅλοι πρόθυμα συμφώνησαν, καὶ στεῖλαν
 καθέννας ἓναν κήρυκα τὰ δῶρα νὰ τοὺς φέρῃ.
 Κι ὁ Εὐρύαλος σηκώθηκε καὶ ἀλλήσέ του κι εἶπε·

400

« Ἀλκίνο, πρῶτε βασιλιά, καὶ τῶν λαῶν καμάρι,
 τὸν ξένο θὰ φιλιώσω ἐγὼ καθὼς μοῦ παραγγέλνεις.
 Αὐτὸ τ' ὀλόχαλκο σπαθὶ μὲ τ' ἀσημένιο χέρι,
 ποὺ ἔχει καὶ νιοπριόνιστο φηκάρι φιλντισένιο,
 θὰ τοῦ τὸ δώσω, δῶρο του νὰ τό 'χῃ τιμημένο. »

Εἶπε, καὶ τ' ἀργυρόδετο σπαθὶ τοῦ παραδίνει,
 καὶ ἀλλήσέ του κι εἶπε του μὲ φτερωμένα λόγια·

« Γειά σου, πατέρα ξενικέ, βαρὺ κι ἄ σοῦ 'πα λόγο,
 οἱ ἀνέμοι νὰ τὸν πάρουνε, κι οἱ ἀθάνατοι νὰ δώσουν
 νὰ ξαναδῇς τῇ σύγκοιτῃ, στὸν τόπο σου νὰ φτάσῃς,
 ποὺ τώρα βασανίζεσαι μακριὰ ἀπὸ τοὺς δικούς σου. »

410

Κι ὁ Ὀδυσσεάς ὁ γνωστικὸς γυρίζει καὶ τοῦ κρένει·
 « Γειά σου, παιδάκι μου, κι ἐσύ, κι οἱ θεοὶ νὰ σοῦ χαρίζουν
 κάθε καλὸ καὶ τὸ σπαθὶ ποτὲς νὰ μὴν ποθῇς
 ἐτοῦτο ποὺ μοῦ χάρισες, μιλώντας μου μὲ γλύκα. »

Εἶπε, καὶ τ' ἀργυρόκομπο σπαθὶ κρεμάει στὸν ὦμο.
 Ὡς τόσο ὁ ἥλιος ἔγειρε, κι ἦρθαν τὰ ὠραῖα δῶρα,
 ποὺ τὰ 'φερναν οἱ κήρυκες στοῦ Ἀλκίνου τὸ παλάτι.
 Οἱ γιοὶ τὰ παραλάβανε τοῦ δοξασμένου Ἀλκίνου,
 καὶ στὸ πλευρὸ τῆς σεβαστῆς μητέρας τ' ἀπιθῶσαν.
 Τότες πρὸς τ' ἀψηλὰ θροنيὰ ὁ ἥρωας ὁ Ἀλκίνος
 κίνησε πρῶτος, κι ἦρθανε κι οἱ ἄλλοι καὶ καθίσαν.
 Κι ὁ Ἀλκίνος τότε ὁ ἥρωας ἀλλήσῃ τῆς Ἀρήτης·

420

« Φέρε τὸ πιὸ ξεχωριστὸ σεντούκι μας γυναῖκα,
 καὶ βάλε μέσα νιόπλυτη χλαμύδα καὶ χιτῶνα.
 Κατόπι βάλε χάλκωμα μὲ τὸ νερὸ νὰ βράσῃ,
 γιὰ νὰ λουστῇ, καὶ σὰν τὰ δῇ μὲ τάξῃ ὅλα τὰ δῶρα,

8

πού οἱ Φαίακες οἱ διαλεχτοὶ τοῦ φέραν ἐδῶ πέρα,
 νὰ κάμη κέφι τρώγοντας, κι ἀκούγοντας τραγούδι.
 Κι ἐγὼ θὰ τοῦ χαρίσω αὐτὸ τ' ὄριο χρυσὸ ποτήρι,
 νὰ μὲ θυμᾶται ὀλοζωῆς στ' ἀρχοντικό του μέσα,
 στὸ Δίχ καὶ στοὺς ἄλλοινοὺς ἀθάνατους σὰ στάζῃ. »

430

Εἶπε, καὶ στίς κοπέλες τῆς παράγγειλε ἡ Ἀρήτη,
 μέσα τριπῶδι ὀλόταχα πὰς στῇ φωτιά νὰ στήσουν.
 Κι αὐτὲς τὸ χάλκωμα ἔστησαν τὸ λουτρικὸ στῇ φλόγα,
 καὶ μέσα χύσανε νερό, καὶ κάτου καῖγαν ξύλα.
 Ζώνουν οἱ φλόγες τὴν κοιλιά, καὶ βράζει τὸ λεβέτι.
 Κι ἡ Ἀρήτη λαμπροκάμωτο σεντούκι γιὰ τὸν ξένο
 φέρνει ἀπομέσα κι ἔστρωσε τὰ ὀριόπλουμα τὰ δῶρα,
 φορέματα καὶ μάλαμα, πού οἱ Φαίακες τοῦ δῶκαν·
 ἔβαλε καὶ χλαμύδα αὐτὴ καὶ διαλεχτὸ χιτῶνα,
 καὶ τότες λόγια φτερωτὰ τοῦ λάλησε καὶ τοῦ εἶπε·

440

« Ἀτός σου δὲς τὸ σκέπασμα, δέσε γερὰ τὸν κόμπο,
 νὰ μὴ σοῦ τὰ πειράξῃ αὐτὰ κανένας στὸ ταξίδι,
 στὸ πλοῖο τὸ μαυρόπλευρο πού θὰ γλυκοκοιμᾶσαι. »

Κι αὐτὰ σὰν ἤκουσε ὁ τρανός, πολὺπαθος Δυσσέας,
 ταιριάζοντας τὸ σκέπασμα γερόδεσε τὸν κόμπο,
 μὲ τέχνη, ὅπως τὸν ἔμαθε ἡ δοξασμένη ἡ Κίρκη.
 Τότες σεμνὴ κελάρισσα τὸν κάλεσε νὰ σύρῃ
 πρὸς τὸ λουτρό, κι αὐτὸς ζεστὸ νερὸ σὰν εἶδε μέσα,
 τὸ χάρηκε, τί νοιάσιμο δὲν εἶχε τὸ κορμί του
 ἀπ' τὸν καιρὸ πού τῆς λαμπρῆς θεᾶς τὸ σπήλιο ἀφῆκε,
 πού ᾗχε κάθε λογῆς καλὰ, καὶ σὰ θεὸς περνοῦσε.
 Κι οἱ κόρες σὰν τὸν ἔλουσαν καὶ λάδι τὸν ἀλειψάν,
 τοῦ φόρεσαν ὀριόπλουμη χλαμύδα καὶ χιτῶνα·
 καὶ βγαίνοντας ἀπ' τὸ λουτρὸ ξεκίνας στοὺς λεβέντες
 πού πίνανε. Κι ἡ Ναυσικᾶ μὲ κάλλη θεοσταλμένα,
 κοντὰ στῆς καλοκάμωτης σκεπῆς τὸ στῦλο στάθη,
 καὶ θάμαζε κατὰματα τὸν Ὀδυσσεά τηρώντας,
 καὶ μὲ δυὸ λόγια φτερωτὰ τοῦ λάλησε καὶ τοῦ εἶπε·

450

460

« Γειά σου, χαρά σου, ξένε μου, καὶ σὰ βρεθῆς στῇ γῆς σου
 νὰ μὲ θυμᾶσαι, πού τῇ ζωῇ χρωστᾷς σ' ἐμένα πρώτη. »

Καὶ γύρισε ὁ τετράζυπνος Δυσσέας καὶ τῆς εἶπε·

«ὦ Ναυσικᾶ, τοῦ ἀντρόψυχου τοῦ Ἀλκίνου θυγατέρα,
νὰ δώσῃ ὁ Δίας ὁ βροντηχτής, ὁ σύγκλινος τῆς Ἥρας,
στῇ γῆς μου νὰ ῥθῶ, νὰ χαρῶ τοῦ γυρισμοῦ τῇ μέρα,
καὶ τότε ὀλοχρονὶς ἐγὼ σὰ θεὰ θὰ σὲ δοξάζω,
ποῦ ἀλήθεια ἐσύ, παρθένα μου, τῇ ζωῇ μου ῥεῖς σωσμένη.»

Αὐτὰ εἶπε, καὶ θρονιάστηκε σιμὰ στὸ ρήγα Ἀλκίνο.

Καὶ τὸ φαῖ ἐκεῖ μοίραζαν, καὶ τὸ κρασί τους σμίγαν.

470

Ἔφερε τότε ὁ κήρυκας καὶ τὸν τραγουδιστὴ τους,

τὸ λατρευτὸ Δημόδοκο, τὸν πολυτιμημένο,

καταμεσίς τὸν κάθισε τῶν ἄλλων, καὶ σὲ στῦλο

ἀκούμπησέ τον ἀψηλό. Κι ὁ θεόζυπνος Δυσσέας

στὸν κήρυκα γυρίζοντας τοῦ μίλησε καὶ τοῦ ἔπε,

ἄφου ἀπὸ ράχη ἀσπρόδοντου ἀγριόχοιρου κοιμάτι

γεμάτο πάχος τοῦ ῥοῖψε, κι ἐμνησκε κι ἄλλο ἀκόμα.

«Νά, κράχτη, τοῦ Δημόδοκου νὰ δώσῃς γιὰ προσφάγι,

ποῦ γκαρδιακά τὸν χαιρετῶ, κι ἄς εἶμαι καὶ θλιμμένος.

Σ' ὅλον τὸν κόσμον τοὺς τιμοῦν τοὺς ψάλτες οἱ ἀνθρώποι,

τί ἡ θεία ἡ Μοῦσα τὰ γλυκὰ τοὺς δίδαξε τραγούδια,

ἀγάπη πάντα δείχνοντας ξεχωριστὴ σ' ἐτούτους.»

480

Εἶπε, καὶ στοῦ Δημόδοκου τὰ χέρια τὸ ἀπιθώνει

ὁ κράχτης, καὶ τὸ δέχτηκε χαρούμενος ἐκεῖνος.

Τὰ χέρια τότε ὅλοι ἀπλώναν στὰ καλοφάγια ὁμπρὸς τους.

Κι ἀπὸ πιστὸ κι ἀπὸ φαῖ σὰ φράνθηκε ἡ καρδιά τους,

τότε εἶπε τοῦ Δημόδοκου ὁ πολύζυπνος Δυσσέας.

«Ἐσένα ἀπ' ὅλους τοὺς θνητούς, Δημόδοκε, δοξάζω.

Γιὰ ἡ κόρη τοῦ Δία σ' ἔμαθε ἡ Μοῦσα, γιὰ κι ὁ Φοῖβος,

καὶ τὰ δεινὰ τῶν Ἀχαιῶν μὲ τόση τέχνη ψέλνεις,

τὰ ὅσα πράζαν κι ἔπαθαν καὶ τράβηξαν ἐκεῖνοι.

κἂν ὁ ἴδιος ἐκεῖ βρέθηκες, κἂν τ' ἄκουσες ἀπ' ἄλλους.

Τώρα ἔλα, σὲ ἄλλο πέρασε, καὶ τ' ἄλογο δηγήσου

τὸ ξύλινο ποῦ ὁ Ἐπειὸς κι ἡ Ἀθηνᾶ σκαρῶσαν,

καὶ ποῦ μὲ δόλο τό ῥερε στὸ κάστρο ὁ Ὀδυσσεάς,

ἄντρες γεμάτο, καὶ μ' αὐτὸ κουρσέψαν τὴν Τρωάδα.

Ἄ μᾶς τὰ δηγηθῇς κι αὐτὰ σωστὰ μὲ τῇ σειρά τους,

σ' ὅλο τὸν κόσμον τότε ἐγὼ γιὰ πάντα θὰ τὸ κρένω,

πῶς ὁ θεὸς σοῦ χάρισε τοῦ τραγουδιοῦ τὸ μάγιο.»

490

Εἶπε, κι αὐτὸς μὲ τὸ θεὸ ἀρχινώντας, τραγουδοῦσε
 τὴν ἱστορία πιάνοντας ἐκεῖ πού τις σκηνές τους
 κάψαν, καὶ μπῆκαν, φύγανε οἱ Ἀργῆτες μὲ τὰ πλοῖα,
 μ' ἄλλοι τους μείνανε μαζί μὲ τὸν τρανὸ Ὀδυσσεά,
 στὴ χώρα τῶν Τρωαδιδῶν μὲς στ' ἄλογο κρυμμένοι,
 τί οἱ Τρωαδῖτες ἴδιοι τους τὸ τράβηξαν στὸ κάστρο.
 Τ' ἄλογο στέκονταν ἐκεῖ, κι αὐτοὶ πολλὰ λαλοῦσαν
 τριγύρω του· κι ἦτανε τρεῖς οἱ γνῶμες μεταξὺ τους·
 τὸ κούφιο ξύλο ἢ μὲ γερό νὰ σκίσουνε πελέκι,
 ἢ νὰ τὸ σύρουν κάτακρα νὰ πέση ἀπὰς στὰ βράχια,
 ἢ νὰ τ' ἀφήσουνε ἱερὸ γιὰ τοὺς θεοὺς μνημεῖο·
 κι αὐτὸ στὸ τέλος ἔγινε· γιατί· ἦτανε τῆς μοίρας,
 ἢ χώρα νὰ ξολοθρευτῇ, σὰν παραλάβῃ μέσα
 μεγάλο ξύλινο ἄλογο πού ὅλους τοὺς πρῶτους κλειοῦσε
 Ἀργῆτες, πῶφερναν κακὸ καὶ φόνο στοὺς Τρωαδῖτες.
 Κι ἔφελνε πῶς τὴ ρήμαζαν οἱ Ἀχαιοὶ τὴ χώρα,
 ἀπὸ τὰ μέσα τὰ βαθιὰ χουμίζοντας τοῦ ἀλόγου.
 Κι ἔφελνε πῶς διαγούμιζαν ἄλλος ἄλλοῦ τὴ χώρα,
 πῶς ὁ Ὀδυσσεὺς ξεκίνησε στὸν πύργο τοῦ Δηϊφόβου
 μαζί μὲ τὸν ἰσὸθεο Μενέλαο σὰν Ἀρης,
 κι ἐκεῖ, λέει, ἔπιασε βαρεῖα καὶ λυσσασμένη ἀμάχη,
 κι ἡ μεγαλόκαρδη Ἀθηνᾶ τοῦ χάρισε τὴ νίκη.

500

510

520

Αὐτὰ τραγοῦδαε ὁ ξακουστὸς ὁ ψάλτης· κι ὁ Ὀδυσσεὺς
 ἔλυνε, καὶ τὰ δάκρυα στὰ μάγουλά του τρέχαν.
 Κι ὅπως γυναῖκα κλαίγοντας ἀπάνω ἀπ' τὸν καλὸ της,
 πού ὁμπρὸς σὲ χώρα καὶ στρατὸ λαβώθηκε καὶ πέφτει,
 νὰ σώσῃ πόλη καὶ στρατὸ ἀπὸ τὴ μαύρη μέρα,
 θεωρώντας τον νὰ σπαρταράῃ στὸ ψυχομαχητό του,
 τὸν ἀγκυαλιάζει, καὶ πικρὰ μοιρολογάει, κι οἱ ἄλλοι
 τὴ ράχη καὶ τοὺς ὤμους της χτυπώντας μὲ κοντάρια,
 τὴ σέρνουν ὅπου βάσανα σκλαβιάς τὴν περιμένουν,
 κι αὐτῆς πικρὸς ψυχόπονος τὴν ὄψη της μαραινεῖ·
 ἔτσι πικρὰ κατέβαιναν τὰ δάκρυα τοῦ Ὀδυσσεά.
 Στοὺς ἄλλους κι ἃ δὲ φαίνονταν, μὰ τὰ νῆωθε ὁ Ἀλκίνοος,
 πού ἦταν σιμά του, κι ἄκουγε τὸ βαριοστέναγμά του.
 Καὶ στοὺς καλοὺς θαλασσινοὺς τοὺς Φαίακες τότε εἶπε·

530

«Ἀκοῦστε με ὅλοι, ὦ προεστοὶ καὶ ἀρχόντοι τῷ Φαίακων·
 ἄς πάψῃ πιά ὁ Δημόδοκος τῇ βροντερῇ τῇ λύρα,
 τί αὐτὰ ποῦ μᾶς τραγοῦδῃσε δὲν τὰ χαρῆκαν ὅλοι.
 Ἄφ'οῦτου ἐδῶ καθίσαμε καὶ ἄρχισ' ὁ θεῖος ὁ ψάλτης,
 δὲν παύει μὲ παράπονο πικρὸ νὰ κλαίγῃ ὁ ξένος· 540
 πόνος μεγάλος τὴν ψυχὴ τοῦ θλίβει δίχως ἄλλο.
 Λοιπὸν νὰ πάψῃ ὁ ψάλτης μας γιὰ νὰ χαιρώμαστε ὅλοι,
 καὶ ἐμεῖς ποῦ τὸν φιλεῖουμε, καὶ ὁ ξένος, εἶναι κάλλιο·
 τί ὅλα γιὰ χάρη γένηκαν τοῦ σεβαστοῦ μας ξένου,
 ποῦ δῶρα τοῦ χαρίσαμε, καὶ ποῦ τὸν προβοδῶμε.
 Εἶναι σὰν ἴδιος ἀδερφὸς ὁ ξένος ποῦ προσπέφτει
 στὸν ἄντρα ποῦ σταλαματιὰ τοῦ μνήσκει νοῦς ἀκόμα.
 Ὅμως καὶ ἐσὺ μὴν πολεμᾷς μὲ τέχνες νὰ μᾶς κρύβῃς
 ὅσα ρωτῇξω· φανερά καλύπτε' ἄς τὰ λέμε.
 Πές τ' ὄνομα ποῦ σ' ἔκραζαν ἐκεῖ κάτω οἱ γονιοὶ σου, 550
 καὶ οἱ ἄλλοι μὲς στὸν τόπο σας, καὶ ἡ γειτονιά τριγύρω.
 Τὶ δίχως ὄνομα μαθὲς κανένας δὲν ὑπάρχει·
 μιὰ καὶ στὸν κόσμον γεννηθοῦν, κακοί, καλοί, τοὺς βγάζουν
 καὶ τ' ὄνομά τους οἱ γονιοί. Καὶ τὴν πατρίδα πές μας,
 τῇ χώρᾳ σου, τὸ δῆμον σου, νὰ νιώσουν τὰ καράβια,
 νὰ βάλουν πλώρη κατακεῖ, ταξίδι σὰ σὲ πάρουν.
 Γιατὶ δὲν ταξιδεύουν οἱ Φαίακες μὲ ποδοῦτες,
 μηδ' ἔχουν τὰ καράβια τοὺς τιμόνια, καθὼς τ' ἄλλα,
 παρὰ μονάχα τοὺς τὸ νοῦ μαντεύουν τοῦ ἀνθρώπου,
 καὶ ὅλων τίς χώρες ξέρουν καὶ τὰ παχιά χωράφια· 560
 καὶ ὀλόταχα περνοῦν καὶ πᾶν στῆς θάλασσας τὰ πλάτια,
 σὲ ἀντάρα καὶ σὲ σύννεφα κρυμμένα· καὶ δὲν ἔχουν
 κανένα φόβο ἢ νὰ χαθοῦν ἢ νὰ βλαφτοῦν ποτές τους.
 Αὐτὸ ἐγὼ κάποτε ἄκουσα καὶ ξέρω ἀπ' τὸ γονιό μου
 Ναυσίθο, πὼς περίσσια ἐμᾶς ζουλεύει ὁ Ποσειδῶνας,
 ποῦ ὅλους ἐμεῖς ἀπείραχτοι στῇ γῇ τοὺς προβοδᾶμε.
 Κι εἶπε πὼς κάποιο Φαιακινὸ καλόφτιαστο καράβι,
 ποῦ θὰ ῥθῃ ἀπὸ προβόδημα στὰ θαμπερὰ πελάγη,
 θὰ σπάσῃ, καὶ στῇ χώρᾳ μας βουνοὶ θὰ ρίξῃ γύρω.
 Αὐτὰ ἔπε ὁ γέρος καὶ ὁ θεὸς ἢ θὰ μᾶς τὰ τελέσῃ,
 ἢ ἀτέλεστα θὰ μείνουν, καθὼς αὐτὸς βουλιέται. 570

Μὰ πές μου τώρα ξάστερα, καὶ ξήγησέ μου κι ἄλλο,
τοὺς τόπους ποὺ πλανήθηκες, τίς ξενιτειὲς ποὺ πῆγες,
τίς χώρες τίς καλόχτιστες, καὶ ποιοὶ ἴναι οἱ κάτοικοί τους,
καὶ ποιοὶ τοὺς ἦταν δύσκολοι κι ἄγριοι κι ἀδικοπράχτες,
καὶ ποιοὶ ἦτανε φιλόξενοι, μὲ θεοφοβιὰ στὸ νοῦ τους.

Πές καὶ γιατί θρηνολογᾷς καὶ κλαῖς μὲς στὴν ψυχὴ σου,
τῶν Ἀργιτῶνε σὺν ἀκοῦς τὰ πάθια καὶ τοῦ Ἰλίου.

Αὐτὰ οἱ θεοὶ τὰ κάμανε, καὶ κλῶσαν τῶν ἀνθρώπων
ζολοθρεμό, νὰ τὰ ἔχουνε οἱ κατοπινοὶ τραγοῦδι.

580

Ἦ τάχα στοῦ Ἰλίου νὰ ἔπεσε τὰ τεῖχη συγγενῆς σου,
γαμπρὸς ἢ πεθερός; — ποὺ αὐτοὶ πιὸ κοντινοὶ περνοῦνε
ἀπ' τὸ δικό μας ὕστερα τὸ αἶμα καὶ τὴ φύτρα·
ἢ κάποιος βλάμης γκαρδιακὸς καὶ μὲ περίσσια γνώση;
γιατὶ πιὸ λίγο ἀπ' ἀδερφὸς αὐτὸς θαρρῶ δὲν εἶναι. »

ΠΑΨΩΔΙΑ Ι

Τότε γυρίζει ὁ τρίξυπνος Δυσσέας καὶ τοῦ κρένει·

« Ἀλκίνο, πρῶτε βασιλιά, καὶ τῷ λαῶν καμάρι,
καλὸ ἴναι ἀλήθεια τέτοιονε τραγουδιστὴ ν' ἀκοῦμε,
σὺν ποῦ ἴν' ἐτοῦτος, ποῦ θεοῦ λὲς κι ἡ φωνὴ του μοιάζει.

Τὶ πιὸ χαριτωμένη ἐγὼ ζωὴ δὲν ξέρω κι ἄλλη,
παρ' ὅταν ὅλος ὁ λαὸς τριγύρω ἀναγαλλιᾷξῃ,
καὶ στὰ παλάτια οἱ σῦδειπνοι ἀράδα καθισμένοι
ἀκοῦνε τὸν τραγουδιστὴ, μὲ τὰ τραπέζια ὀμπρὸς τοὺς
γεμάτα κρέας καὶ ψωμί, κι ὁ κεραστὴς σὺν παίρνη
ἀπ' τὸ κροντήρι τὸ κρασί καὶ χύνῃ στὰ ποτήρια.

10

Στὸν κόσμον τ' ὁμορφότερο λογιᾶζω αὐτὸ πῶς εἶναι.

Ὅμως τὰ βαριοστέναχτα δεινὰ μου νὰ ρωτήξῃς
σοῦ ῥθε λαχτάρω, πιὸ βαριὰ γιὰ νὰ στενάξω ἀκόμα.

Τί πρῶτο νὰ σοῦ δηγηθῶ, καὶ τί στερνό, ποῦ μύρια
κακὰ μοῦ δῶκανε οἱ θεοὶ ποῦ κατοικοῦν τὰ οὐράνια.

Καὶ πρῶτα τ' ὄνομά μου ἄς πῶ, κι ἐσεῖς νὰ τὸ γνωρίστε,
κι ἐγὼ κατόπι, τὸ σκληρὸ τὸ χάρο σὺν ξεφύγῃ,

νὰ μείνω πάντα φίλος σας, κι ἄς κατοικῶ μακριὰ σας.

Εἴμ' ὁ Δυσσέας, τοῦ Λαέρτη ὁ γιός, ποῦ ξέρουν ὅλοι οἱ ἀνθρώποι

τοὺς δόλους μου, κι ἡ δόξα μου στὸν οὐρανὸ ἀνεβαίνει.
 Καὶ κατοικῶ στὸ λιόλουστο τὸ Θιάκι, ποὺ ἔχει ἀπάνω
 τὸ Νήριτο, τρανὸ βουνὸ ποὺ σειεῖ ἀψηλὰ τὰ φύλλα,
 κι ὀλόγυρα πολλὰ νησιὰ τὸ 'να κοντὰ 'ναι στ' ἄλλο,
 ἡ Σάμη καὶ τὸ Δουλιχίό, κι ἡ Ζάκυνθο ἡ δεντράτη.
 'Ετούτῃ χάμου ἀπλώνεται στὰ πέλαγα τῆς Δύσης,
 τ' ἄλλα νησιὰ 'ναι ξέχωρα, στ' ἀνάβλεμμα τοῦ ἡλίου.
 Πέτρες γεμάτο, μὰ καλὸ λεβέντες γιὰ νὰ βγάζῃ.
 'Ἄλλο ἀπ' τῇ γῆς μου πιὸ γλυκὸ δὲν ξέρω ἐγὼ στὸν κόσμο.
 Μὲ κράτησε κι ἡ Καλυψώ, ἡ θεὰ ἡ χαριτωμένη,
 μὲς στὴ σπηλιά της, κι ἄντρας της νὰ γίνω λαχταροῦσε·
 μὲ κράταε στὰ παλάτια της ἡ Κίρκη, ἡ θεὰ τῆς Αἴας,
 ἡ δολοπλέχτρα, κι ἄντρας της νὰ γίνω λαχταροῦσε·
 ὅμως ποτὲς δὲ γύρισαν αὐτὲς τὸ νοῦ μου ἐμένα.
 'Απὸ πατρίδα καὶ γονιοὺς γλυκότερο δὲν ἔχει
 τίποτ' ὁ ἄνθρωπος, κι ἄς ζῇ σὲ πλουτισμένο σπίτι
 γῆς ξενικιάς κι ἀπόμερης, μακριὰ ἀπὸ τοὺς γονιοὺς του.
 Μὰ τώρα τὸ πολὺπαθο ταξίδι ἄς ἱστορήσω,
 ποὺ ὁ μέγας Δίας μοῦ ὅρισε σὰ μίσευα ἀπ' τὴν Τροία.
 'Απὸ τὸ 'Ίλιο ὁ ἄνεμος στοὺς Κίκονες μὲ πῆρε,
 στὴν 'Ίσμαρο· ἐκεῖ χάλασα καὶ πολιτεία κι ἀνθρώπους·
 κι ὅσες γυναῖκες πῆραμε καὶ πλοῦτια ἀπὸ τῇ χώρα,
 σωστὰ τὰ μοιρασθήκαμε, τὸ δίκιο νὰ 'χουν ὅλοι.
 Τότες παρακινούσα ἐγὼ νὰ φύγουμε μὲ βιάση,
 μὰ αὐτοί, μεγάλη ἡ τρέλλα τους, δὲ θέλανε ν' ἀκούσουν,
 μόν' πίναν ἄσμιχτο κρασί, καὶ σφάζανε περίσσια
 ἀρνιά, καὶ λοξοπόδαρα στὸ περιγιάλι βόδια.
 Πῆγαν ὥς τόσο οἱ Κίκονες καὶ Κίκονες φωνάξαν,
 ποὺ ἀπὸ στεριᾶς γειτόνευαν καὶ ποὺ ἦταν πιότεροί τους,
 καὶ πιὸ παλληκαράδες τους, καλοὶ νὰ πολεμοῦνε
 ἀπάνω ἀπ' ἄρματα, ἢ πεζοί, σὰν τὸ 'φερνε ἡ ἀνάγκη.
 Σὰν τ' ἄνθια ἤρθαν τῆς ἀνοιξῆς αὐτοί, καὶ σὰν τὰ φύλλα,
 στὸ χάραμα. Μοῖρα κακὴ τότες 'ἔπεσ' ἀπ' τὸ Δία
 σ' ἐμᾶς τοὺς δύστυχους, πολλὰ γιὰ νὰ μᾶς φέρῃ πάθια.
 Στῆσαν τὸν πόλεμο ὀμπροστὰ στὰ γλήγορα καράβια,
 καὶ πέφταν κι ἀπ' τίς δυὸ μεριές τὰ χαλκωτὰ κοντάρια.

20

30

40

50

Πρωί ὅσο ἦταν, κι ἔπαιρνε τὸ δρόμο της ἡ μέρα,
 βασιτιόμασταν ἀγνάντια τους, κι ἄς ἦταν πιότεροί μας.
 Μὰ στῶ βοδιῶν τὸ λύσιμο σὰν ἦρθε ὁ Ἥλιος, τότες
 οἱ Κίκονες τοὺς Ἀχαιοὺς πιά τσάκισαν καὶ σπρῶξαν.
 Ἔξη ἀπὸ κάθε πλεούμενο χαλκίποδοι συντρόφοι
 σκοτώθηκαν. Οἱ ἄλλοι ἐμεῖς γλυτώσαμε ἀπ' τὸ χάρο.

60

Καὶ σηκωθήκαμε ἀπ' ἐκεῖ βαριόκαρδοι, μὰ πάλε
 καλὰ ποὺ δὲ χαθήκαμε σὰν τ' ἄλλα μας τ' ἀδέρφια.
 Καὶ δὲν κινῆσαν τὰ γερεὰ καράβια μας, ὥσπου
 φωνάξαμε ἀπὸ τρεῖς φορὲς καθένα ἀπ' τοὺς δικούς μας,
 τοὺς δύστυχους, ποὺ πέσανε ἀπ' τοὺς Κίκονες κομμένοι.
 Κι ἔστειλ' ἀπάνω μας Βοριά ὁ Δίας ὁ συννεφάρης,
 κι ἄγρια φουρτούναν σκέπασε τὴ γῆς καὶ τὰ πελάγη
 μὲ νέφια, καὶ κατέβηκε σκοτάδι ἀπ' τὰ οὐράνια.
 Καὶ τὰ καράβια κατὰμπρὸς χουμίζαν, καὶ τοῦ ἀνέμου
 ἡ μάνητα ἦρθε κι ἔσκισε κομμάτια τὰ πανιά μας.
 Καὶ κάτου ἐμεῖς τὰ ρίξαμε, χαμὸς νὰ μὴ μᾶς ἔρθη,
 καὶ στὴ στεριά μὲ τὰ κουπιὰ γοργὰ τραβήξαμε ὅζω.
 Ἐκεῖ παραμονεύαμε δυὸ νύχτες καὶ δυὸ μέρες,
 καὶ τὴν καρδιά μᾶς ἔτρωγε τὸ βάσανο κι ὁ κόπος.
 Τὴν τρίτη σὰ μᾶς ἔφερε τὴ μέρα ἡ Χρυσαιγούλα,
 κατάρτια στήνουμε, λευκὰ πανιά τραβᾶμε ἀπάνω,
 καθόμαστε, κι ὁ ἄνεμος μαζί μὲ τοὺς ποδότες
 βάλαν τὰ πλοῖα στὸ δρόμο τους. Καὶ τότες θ' ἀξιωνόμουν
 στὸν τόπο μου ἄβλαβος νὰ ρθῶ, μὰ τὸ Μαλέα γυρνώντας
 κῦμα καὶ ρέμα καὶ Βοριάς μᾶς βγάζουνε ἀπ' τὸ δρόμο,
 καὶ πέρ' ἀπὸ τὰ Κύθηρα στὰ πέλαα μᾶς πετᾶνε.

70

80

Μέρες ἐννιά μᾶς ἔδερναν οἱ φοβεροὶ οἱ ἀνέμοι
 μὲς στὰ ψαράτα πέλαγα· στίς δέκα στὰ λημέρια
 τῷ Λωτοφάγων ἦρθαμε, ποὺ θρέφονται μὲ τ' ἄνθια.
 Βγήκαμε τότες, καὶ νερὸ σὰν πήραμε ἀπὸ βρῦση,
 κοντὰ στὰ γοργοκάραβα στρῶσαν φαγὶ οἱ συντρόφοι.
 Σὰ φάγαμε, σὰν ἤπιαμε, καὶ φράνθηκε ἡ καρδιά μας,
 συντρόφους τότες ἔστειλα νὰ πᾶνε καὶ νὰ μάθουν
 ποιοὶ ζούσανε σ' αὐτὴ τὴ γῆς σιταροφάγοι ἀνθρῶποι,
 καὶ διάλεξα νομάτους δυὸ μὲ κήρυκα μαζί τους.

90

Πήγανε τότες, ζύγωσαν τοὺς Λωτοφάγους ἄντρες,
καὶ στοὺς συντρόφους μας αὐτοὶ κακὸ δὲ μελετοῦσαν
κανένα, μόν' τοὺς ἔδωκαν λωτὸ ν' ἀπογευτοῦνε.
Κι ὅποιος στὸ στόμα του ἔβαζε λωτοῦ καρπὸ μελάτο,
δὲν ἤθελε πιά μήνυμα νὰ στείλῃ ἢ νὰ γυρίσῃ,
παρὰ νὰ μείνουν θέλανε στή γῆς τῷ Λωτοφάγων,
λωτὸ νὰ τρῶνε, γυρισμὸ πατρίδας λησμονώντας.
Κλαίγανε σὰν τοὺς ἔφερα μὲ τὸ στανιὸ στὰ πλοῖα,
καὶ στὰ ζυγὰ ἀποκάτωθε τοὺς ἔσυρα δεμένους.
Τοὺς ἄλλους τότες φώναζα συντρόφους ν' ἀνεβοῦνε
μεμιάς στὰ γοργοκάραβα, μὴν τύχῃ καὶ κανέναν
γευτῇ λωτὸ καὶ γυρισμὸ πατρίδας λησμονήσῃ.
Κι αὐτοὶ ἔμπαιναν κι ἀραδιαστὰ καθίζανε στοὺς πάγκους,
καὶ τὰ νερά τ' ἀφρόασπρα μὲ τὰ κουπιὰ βαροῦσαν.

100

Βαριόκαρδοι τραβᾶμε ἐμπρός, κι ἐρχόμαστε στὰ μέρη
ποὺ οἱ δύστροποι κι οἱ ἄνομοι Κύκλωπες κατοικοῦνε·
αὐτοὶ ποὺ στοὺς ἀθάνατους θεοὺς τ' ἀφήνουν ὅλα,
καὶ δὲ φυτεύουν, μήτε γῆς ὀργώνουνε ἀπατοὶ τοὺς,
μόν' καθετὶς ἀνέσπαρτο κι ἀνόργωτο φυτρώνει,
στάρια, κριθάρια, κλήματ' αὐτὰ δίνουν τὸ κρασί τοὺς
τὸ σταφυλάτο, κι ἡ βροχὴ τοῦ Δία τὰ μεγαλώνει.
Βουλὲς δὲν ἔχουν, σὺνάξεις καὶ νόμους δὲ γνωρίζουν,
μόνε στῶν ἀψηλῶν βουνῶν τὶς ἄκρες λημεριάζουν,
μέσα σὲ σπήλια ὀλόβαθα, καὶ ξέχωρα καθέναν
κρίνει γυναῖκα καὶ παιδιὰ, καὶ δὲν ψηφάει τοὺς ἄλλους.

110

Ἀγριονήσι ἀπλώνεται παρόξω ἀπ' τὸ λιμάνι,
μήτε κοντὰ μήτε μακριὰ ἀπ' τὴ χώρα τῶν Κυκλώπων,
δεντρότοπος, κι ἀγριόγινδα βρίσκοντ' ἐκεῖ περίσσια,
τὶ ἀνθρώπινη πατημασιά τῇ ζωῇ δὲν τοὺς ταράζει,
μήτ' ἐκεῖ μπαίνουν κυνηγοὶ ποὺ σὲ ρουμάνια μέσα
μὲ κόπους καὶ μὲ βάσανα σκαλώνουν κορφοβοῦνια.
Μήτε σκεπάζουνε τὴ γῆς κοπάδια ἐκεῖ κι ἀλέτρια,
μόνε ἄσπαρτη κι ἀνόργωτη κι ἀπὸ κατοίκους χήρα
γιὰ πάντα εἶναι, καὶ χαίρουνται τὰ γίδια τῇ βοσκή της.
Τὶ πλοῖα κοκκινόπλωρα οἱ Κύκλωπες δὲν ἔχουν,
καὶ μαραγκοὺς νὰ φτιάχνουνε καλὸστρωτα καράβια,

120

καλὰ γιὰ ν' ἀρμενίζουμε καὶ νὰ ῥχουνται σὲ χῶρες,
καὶ ποὺ μ'αὐτὰ γυρίζοντας γνωρίζονται οἱ ἀνθρώποι·

130

ἂν τὰ ῥχανε, καλὸχτιστο καὶ τὸ νησί τους θά ᾿ταν.
Καλὸ νησί, ποὺ θά ῥφερνε στὴν ὥρα τους ἀπ' ὅλα·
δίπλα τοῦ ἀφρόασπρου γιαλοῦ λιβάδια ἔχει δροσάτα
καὶ μαλακά, ποὺ ἀθάνατα θά γίνονταν ἀμπέλια·
ἴσιος κι ὁ τόπος γιὰ ὄργωμα· τὸ στάρι στὸν καιρὸ του
βαθὺ θά τὸ θερίζανε, τ' εἶναι παχὺ τὸ χῶμα.

Καὶ στὸ λιμῖώνα τὸν καλὸ μήτε παράγγι θέλει,
μήτε νὰ ρίχτης ἄγκουρες, κι οὔτε νὰ δένης πρύμη·
μόνε τραβοῦν τὰ πλοῖα στὴ γῆς οἱ ναῦτες, κι ἀπαντέχουν
τὴν ὄρεξη τοῦ ταξιδιοῦ, καὶ πρύμος νὰ φυσήξῃ.

140

Καὶ τρέχει κρούσταλλο νερὸ στοῦ λιμανιοῦ τὴν ἄκρη,
ἀπὸ πηγὴ βαθειᾶς σπηλιάς, μ' ὀλοτριγύρω λευκές.
Ἐκεῖ νὰ πιάσουμε ἤρθαμε, καὶ θεὸς μᾶς ὀδηγοῦσε,
μέσα σὲ νύχτα σκοτεινὴ, ποὺ τίποτις δὲ θώρειες·
τὶ καταχνιὰ μᾶς σκέπαζε, καὶ μήτε τὸ φεγγάρι
τὰ νέφια δὲν τὸ ἀφήνανε στὸν οὐρανὸ νὰ φέγγῃ.

Κανένας τότες τὸ νησί δὲν μπόρειε νὰ ξανοίξῃ,
καὶ τὰ μακριὰ τὰ κύματα ποὺ πρὸς τὴ γῆς κυλιόνταν
δὲν τὰ ἴδαμε, ὥσπου τὰ καλὰ καράβια σέρναμ' ὄξω.

Μαζώξαμε ὅλα τὰ πανιὰ σὰ σύρθηκαν τὰ πλοῖα,
καὶ στ' ἀκρογιαλὶ βγήκαμε, κι ἐκεῖ μᾶς πῆρε ὁ ὕπνος
προσμένοντας τὴν ὥρια αὐγὴ νὰ ρθῇ καὶ νὰ μᾶς φέξῃ.

150

Ἐφεξ' ἡ ροδοδάχτυλη τῆς νύχτας κόρη Αὐγούλα,
καὶ τὸ νησί θαμάζοντας γυρνούσαμε νὰ δοῦμε.

Οἱ νύφες τότες στὰ βουνά, τοῦ Δία οἱ θυγατέρες,
τὰ γίδια ξεκινήσανε, νὰ βροῦν φαγὶ οἱ συντρόφοι.
Γερτὰ δοξάρια καὶ μακριὰ κοντάρια ἀπ' τὰ καράβια
ἀμέσως φέρνουμε, καὶ τρεῖς γενήκαμε παρέες·

χτυπᾶμε, καὶ μᾶς ἔδωσε ὁ θεὸς λαμπρὸ κυνήγι.

Μ' ἀκολουθοῦσαν δώδεκα καράβια· στὸ καθένα
ὡς ἑννιά γίδια πέσανε· σ' ἐμένα ἀφῆκαν δέκα.

160

Ὅλη τὴ μέρα, ὡς τοῦ ἡλιοῦ τὸ γέρμα, καθισμένοι
μὲ κρέας ξεφαντώνουμε καὶ μὲ κρασί φλογάτο,
τὶ ἀκόμα βάσταε τὸ κρασί τὸ μαῦρο στὰ καράβια,

πού μάζωξε ὁ καθέννας μας πολὺ μὲς στὶς λαγῆνες,
σὰν πήραμε τὴν ἱερὴ τὴ χώρα τῶν Κικόνων.

Καὶ βλέπαμε ἀντικρὺ καπνὸ στὰ μέρη τῶν Κυκλώπων,
κι ἀκούγαμε μαζὶ μ' αὐτοὺς τὰ γιδοπρόβατά τους.

Κι ὁ ἥλιος σὰ βασίλειψε καὶ πλάκωσε σκοτάδι,
νὰ κοιμηθοῦμε γείραμε στῆς θάλασσας τὴν ἄκρη.

Ἔφεζ' ἡ ροδοδάκτυλη τῆς νύχτας κόρη Αὐγούλα,
καὶ συντυχιὰ τοὺς φώναζα, καὶ σ' ὀλουνοὺς τοὺς εἶπα·

170

« Οἱ ἄλλοι ἐσεῖς νὰ μείνετε, συντρόφοι ἀγαπημένοι·
ἐγὼ μὲ τὸ καράβι μου καὶ τοὺς δικούς μου σέρνω,
νὰ πάω νὰ μάθω τί λογῆς ἀνθρώποι ἐκεῖθε ζοῦνε,
νὰ 'ναι ἄραγες ἀδιάντροποι κι ἄγριοι κι ἀδικοπράχτες,
ἢ τάχα εἶναι φιλόξενοι, μὲ θεοφοβιὰ στὸ νοῦ τους. »

Καὶ στὸ καράβι ἀνέβηκα, καὶ στοὺς συντρόφους μου εἶπα
νὰ λύσουνε τίς γούμενες καὶ στὸ καράβι νὰ 'μπουν.

Κι αὐτοὶ ἔμπαιναν κι ἀραδιαστὰ καθίζανε στοὺς πάγκους,
καὶ τὰ νερά τ' ἀφρόασπρα μὲ τὰ κουπιὰ βαροῦσαν.

180

Στόν τόπο σάνε φτάσαμε πού ἀλάργα δὲ βρισκόταν,
βλέπουμε δίπλα στὸ γιालὸ σπηλιὰ κατὰ τὴν ἄκρη,
δαφνόστεγῃ, ἀψηλῇ, πού ἀρνιὰ ξενύχτιζαν καὶ γίδια,
κι αὐλὴ μὲ βαθορίζωτα λιθάρια τοιχωμένη
καὶ μ' ἀψηλόφουντα ἰδρυὰ καὶ πεῦκα ὀλοτριγύρω.

Ἄντρας ἐκεῖ θεόρατος λημέριαζε μονάχος,
πού τὰ κοπάδια του ἔβροσκε σὲ ἀπόμακρα, καὶ μ' ἄλλους
δὲν ἔσμιγε, παρὰ ἔπλεχνε ἀδικιὲς στὴ μοναξιά του.

Τέρας θεόρατο ἦτανε, καὶ μὲ ἄντρα ψωμοφάγο
δὲν ἔμοιαζε, παρὰ ἔμοιαζε δεντράτο κορφοβούνι,
πού μέσα στ' ἀψηλὰ βουνὰ μονάχο ξεχωρίζει.

190

Τότες στοὺς ἄλλους μου ἀκριβοὺς συντρόφους παραγγέλνω
ἐκεῖ νὰ καρτερήσουνε, τὸ πλοῖο γιὰ νὰ φυλάγουν,
καὶ δώδεκα διαλέγοντας συντρόφους, ἕναν κι ἕναν,
ξεκίνησα μὲ ἀσκή τραγιοῦ, καλὸ κρασί γεμάτο.

Μοῦ τό 'χε δώσει ὁ Μάρωνας, τοῦ Εὐανθέα ὁ γόνος,
ἱερέας τοῦ Ἀπόλλωνα, τῆς Ἰσμαρος προστάτη,
πού αὐτόν, γυναῖκα καὶ παιδὶ διαφέντεψα ἀπὸ σέβας,
τ' εἶχε τοῦ Φοῖβου Ἀπόλλωνα τὸ φουντωμένο δάσο

200

λημέρι του· καὶ μοῦ ἔφερε μεγάλα δῶρα τότες.
 Μοῦ χάρις' ἑπτὰ τάλαντα χρυσάφι δουλεμένο,
 κροντήρι, ἀσήμι μοναχό, καὶ δώδεκα λαγῆνες
 μοῦ γέμισε ἄσμιχτο κρασί, γλυκὸ πιετὸ καὶ θεῖο,
 ποῦ δοῦλος δὲν τὸ γνῶριζε στὸ σπίτι ἢ παρακώρη,
 μόνε ἡ γυναῖκα του κι αὐτός, καὶ μιὰ κελάρισσά του.
 Καὶ γιὰ νὰ πιοῦνε τὸ γλυκὸ μαῦρο κρασί, ἓνα μόνο
 ποτήρι σὲ εἴκοσι ἑφτανε μέτρα νερὸ νὰ χύση,
 κι ἀπ' τὸ κροντήρι ἀνέβαινε τὸ μοσκοβολητό του,
 θάμα μονάχο· καὶ κανεὶς νὰ τ' ἀρνηθῇ δὲν μπόρειε.
 Γέμισ' ἀσκή τρανὸ μ' αὐτό, πῆρα μαζί καὶ σάνκκο
 προμήθειες, τί ἀπαρχῆς ἐγὼ τὸ μάντεψα στὸ νοῦ μου
 πὼς ἄντρα δύναμη πολλὴ ζωσμένο θ' ἀνταμώσω,
 ἄγριο, ποῦ μήτε τὸ σωστὸ μήτε τὸ δίκιο νιώθει.

210

Γλήγορα πᾶμε στὴ σπηλιά, μὰ ἐκεῖ δὲ βρήκαμέ τον,
 παρὰ ἔβροσκε ἔξω στίς βοσκὲς τὰ πλούσια του κοπάδια.
 Σὺν μπηκάμα, κοιτάζαμε τὸ τί ἔχε μὲς στὸ σπήλιο·
 τὰ τυροβόλια δλόγεμα, καὶ μὲς στίς μάντρες στοίβα
 τ' ἄρνια καὶ γίδια, ξέχωρα κλεισμένο τὸ κάθε εἶδος,
 χώρια τὰ πρωτογέννητα, τὰ μεσιανά, τὰ τρίτα·
 καὶ ἄγγειά ποῦ τὰ πλημμύριζε τυρόγαλο· καρδάρια
 καὶ σκάφες, ὅλα διαλεχτά, ποῦ ἄρμεγε γάλα μέσα.
 Τότε οἱ συντρόφοι μοῦ ἔκρεναν καὶ μὲ παρακαλοῦσαν,
 τυριά καὶ γιδοπρόβατα νὰ πάρουμε ἀπ' τίς μάντρες,
 καὶ στὸ γοργὸ καράβι μας γυρίζοντας μὲ βιάση,
 πὰς στ' ἄρμυρά τὰ κύματα νὰ βγοῦμε· κι ἐγὼ τότες
 δὲν ἄκουγα, ἂν καὶ θὰ ἔτανε πολὺ καλύτερό μας,
 μόνε ἤθελα κι αὐτὸν νὰ δῶ, καὶ δῶρα του νὰ λάβω.
 Μὰ αὐτὸς δὲν ἦταν νὰ φανῇ πρόσχαρος στοὺς συντρόφους.

220

230

Καὶ σὺν ἀνάψαμε φωτιά καὶ κάναμε θυσία,
 πῆραμε φάγαμε τυρί, καὶ μέσα καθισμένοι
 προσμέναμε ὥσπου ἀπ' τῇ βοσκῇ ξανάρθε· κουβαλοῦσε
 ζύλα φορτιὸ τρομαχτικό, νὰ τὰ ἔχη γιὰ τὸ δεῖπνο.
 Σὺν τὰ ῥιξε μὲς στὴ σπηλιά, βαρὺ σηκῶσαν βρόντο,
 κι ἐμεῖς στὰ μέσα τῆς σπηλιάς φύγαμε φοβισμένοι.
 Μὲς στὴν ἀπλόχωρη σπηλιά τὰ πρόβατα μαζώνει,

ὅς' αὐτὸς ἄρμεγε· ὄξωθε τ' ἄρσενικά του ἀφῆκε,
 τράγους, κριάρια, στριμωχτὰ στοῦ αὐλόγυρου τὰ βάθια.
 Σήκωσε τότες κι ἔβαλε θυρόπετρα μεγάλη, 240
 τόσο βαρειά, ποῦ εἰκοσιδυὸ δὲ θά 'σωναν ἀμάξια
 τετράτροχα καὶ δυνατὰ ἀπὸ χάμου νὰ τῇ σύρουν.
 Τέτοιο λιθάρι θεόρατο σὰν ἔβαλε στῇ θύρα,
 κάθισε, γίδες ἄρμεξε μαζί καὶ προβατίνες,
 μὲ τάξη, καὶ τῆς καθεμιᾶς σιμὰ ἔβαλε τ' ἄρνι της.
 'Ἀπ' τ' ἄσπρο γάλα τὸ μισὸ κατόπι ξεχωρίζει,
 τὸ πῆζει, καὶ μὲς στὰ πλεχτὰ καλάρια τὸ μαζώνει.
 Τ' ἄλλο μισὸ τὸ φύλαξε μέσα στ' ἀγγειά, νὰ τὸ 'χη
 γιὰ δεῖπνο του σὰν ἤθελε, νὰ παίρνη καὶ νὰ πίνη.
 Καὶ τίς δουλειές του βιαστικὰ σὰν τέλειωσε, τῇ στία του 250
 ἄναψε, καί, ὡς μᾶς ξάνοιξε, φωνάζει· «ὦ ξένοι, ποιοὶ εἴστε ;
 καὶ ποῦθε ταξιδεψατε τοὺς πελαγήσους δρόμους ;
 Τάχα δουλειὰ σᾶς ἔφερε, ἢ ἐδῶ κι ἐκεῖ πλανιέστε
 στίς θάλασσες, σὰν πειρατὲς ποῦ τριγυροῦν καὶ φέρνουν
 μὲ τῆς ζωῆς τους κίνδυνο ζημιὰ σὲ ξένον κόσμον ; »
 Εἶπε, κι ἐμᾶς μᾶς ἔκοψε μεμιὰς τὰ ἥπατά μας
 τὸ μουγκρητό του τὸ βαρὺ κι ἡ ὄψη ἡ γιγαντένια.
 "Ὅμως τοῦ ἀπολογήθηκα κι αὐτὰ τὰ λόγια τοῦ εἶπα·
 «Ἀπὸ τὴν Τροία ἐρχόμαστε, Ἀχαιοὶ ποῦ μύριοι ἀνέμοι
 μᾶς πέταξαν στῆς θάλασσας τὰ τρίσβαθα τὰ πλάτια. 260
 Πατρίδα θέλαμε, κι ἄλλοῦ μᾶς φέραν ἄλλοι δρόμοι·
 τέτοιο τοῦ Δία στάθηκε τὸ θέλημα κι ἡ γνώμη.
 Καὶ λέμε ἀπ' τοῦ Ἀγαμέμνονα τοῦ γιοῦ τοῦ Ἀτρέα τ' ἀσκέρι
 πὼς εἴμαστε, ποῦ ἀκούστηκε στὰ πέρατα τοῦ κόσμου
 μεγάλη χώρα παίρνοντας, πλῆθος λαὸ χαιλῶντας.
 Κι ἐμεῖς ποῦ ἐδῶ βρεθήκαμε, προσπέφτουμέ σου τώρα,
 φιλοξενιὰ ἢ καὶ χάρισμα κανένα νὰ μᾶς δώσης,
 σὰν ποῦ σὲ ξένους συνηθοῦν. Σεβάσου, ὦ δυνατὲ μου,
 καὶ τοὺς θεοὺς· ἰκέτες σου στεκόμαστε ὑμπροστά σου.
 Ξένους κι ἰκέτες ἀγαπάει ὁ Δίας νὰ διαφεντεύῃ 270
 ὁ θεὸς τῶν ξένων τῶν ἱερῶν, ποῦ πάει μαζί τους πάντα. »
 "Εἶπ' εἶπα, κι αὐτὸς ἄξαφνα μὲ κάκια μοῦ ἀντισκόβει·
 « Γιὰ κλούβιος εἶσαι, ὦ ξένη μου, γιὰ μοῦ 'ρθες ἀπὸ πέρα,

καὶ νὰ ψηφῶ μοῦ λὲς θεοὺς καὶ νὰ τοὺς ἔχω φόβο·
 τὸ Δία τὸν αἰγιδόσκεπο οἱ Κύκλωπες δὲν ψηφοῦνε,
 μήτε τοὺς ἄλλους τοὺς θεοὺς, τ' εἴμαστ' ἀνώτεροί τους.
 Δὲ θὰ μὲ κάνη ἢ ὄχρητα τοῦ Δία νὰ σᾶς ἀφήσω,
 ἢ ἐσένα ἢ τοὺς συντρόφους σου, σὰ δὲν τὸ θέλω ἀτός μου.
 Λέγε μου ὥς τόσο, ποῦ ἄραξες τ' ὀριόφτιαστο καράβι ;
 σὲ κάποιαν ἄκρη, ἢ πιὸ κοντά ; τί αὐτὸ νὰ ξέρω θέλω. »

280

Αὐτὰ εἶπε δοκιμάζοντας, μὰ δὲ μὲ γέλασε ἐκεῖνος
 ἐμένα τὸν πολύξερο, καὶ τοῦ ἀπαντῶ μὲ δόλο·

«Ὁ τρανταχτὴς μοῦ τσάκισε τὸ πλοῖο, ὁ Ποσειδῶνας,
 πετώντας το κατὰβραχα σὲ κάβο ἐδῶ τῆς γῆς σας·
 οἱ ἀνέμοι ἀπὸ τὰ πέλαγα τὸ σπρώξανε, μὰ ἐτοῦτοι
 μαζί μ' ἐμένα ξέφυγαν τὸ φοβερὸ τὸ τέλος. »

Εἶπα, μὰ ἀπὸ τὴν κάκια του μιλιὰ δὲ βγάξει ἐκεῖνος·
 μόν' χούμηξε, κι ἀπλώνοντας τὰ χέρια στοὺς συντρόφους,
 ἄρπαξε δυό, καὶ σὰ σκυλιά κάτου στῇ γῆς τοὺς ρίχτει.
 Κυλιοῦνταν χάμου τὰ μυαλά, καὶ μούσκευαν τὸ χῶμα.

290

Τοὺς πῆρε, τοὺς κομματίασε, τοὺς τοίμασε γιὰ δεῖπνο,
 καὶ σὰ λιοντάρι τοῦ βουνοῦ τοὺς τρώει χωρὶς ν' ἀφήσῃ
 σπλάχνο, ψαχνό, γιὰ κόκκαλο γεμάτο ἀπὸ μεδούλι.
 Κι ἐμεῖς στὸ Δία κλαίγοντας σηκώναμε τὰ χέρια,
 τέτοια καμώματα φριχτὰ θωρώντας σαστισμένοι.
 Κι ὁ Κύκλωπας τῇ διάπλατῃ σὰ γέμισε κοιλιὰ του,
 κρέατ' ἀνθρώπου τρώγοντας καὶ γάλα ἄγνὸ ρουφώντας,
 μὲς στῇ σπηλιᾷ ξαπλώθηκε σιμὰ στὰ πρόβατά του.
 Τότες ἐγὼ στοχάστηκα μὲς στὴν τρανὴ ψυχὴ μου,
 νὰ πάω κοντά, τὸ κοφτερὸ σπαθί μου νὰ τραβήξω,
 καὶ νὰ τὸ μπήξω ὀλόγισα στὰ στήθια, ἐκεῖ ποῦ ὁ φράχτης
 βαστάζει τὸ σукῶτι, ἀφοῦ τὸν ψάξω μὲ τὰ χέρια.
 Μοῦ ῥθε ὅμως ἄλλος στοχασμός, κι εἶπα ὅχι· τί μαζί του
 κι ἐμεῖς θένα χανόμασταν, τὸ βράχο μὴ μπορώντας
 τὸ θεόρατο νὰ σπρώξουμε, ποῦ ἔβαλε αὐτὸς στῇ θύρᾳ.
 Καὶ στεναχτὰ προσμέναμε τῇ θεῇ αὐγῇ νὰ φέξῃ.

300

Σὰ φάνη ἢ ροδοδάχτυλῃ τῆς νύχτας κόρη Αὐγούλα,
 φωτιά ἀναψε καὶ τὶς παχειὲς ἄρμεγε προβατίνες,
 μὲ τάξη, καὶ τῆς καθεμιᾶς σιμὰ ἔβαζε τ' ἀρνὶ της.

Καὶ τὶς δουλειὰς τοῦ σπήλιου τοῦ σάν τέλειωσε μὲ βιάση
ἀρπάζει πάλε δυὸ μαζὶ, καὶ γέμα του τοὺς κάνει.

310

Ἀπὸ τῇ θύρα τὸν τρανὸ τότες σηκώνει βράχο,
κι ὅξω ἀπ' τὸ σπήλιο τὰ παχιὰ σάν πῆρε πρόβατά του,
τὸν ξαναθέτει, σκέπασμα σὰ νὰ 'ταν σαῖτοθήκης.

Σφυρίζοντας ὁ Κύκλωπας ἀνέβαζε στὰ ὄρη
τὰ πρόβατα· κι ἐγὼ στὸ νοῦ σκέδιο ὀχτρικὸ ζητοῦσα
νὰ γδικιωθῶ, κι ἡ Ἀθηνᾶ νὰ μοῦ χαρίση δόξα.

Καὶ νά, ποιά γνώμη φάνηκε καλύτερη στὸ νοῦ μου.

Μεγάλο χλωροκούτσουρο χάμου ἦτανε στὴ μάντρα,
ἐλιά, ποὺ ἐκεῖνος τό 'κοψε, σάν ξεραθῇ νὰ τό 'χη
ραβδί του· καὶ μᾶς φάνηκε, τηρώντας το, μεγάλο
ὅσο κατάρτι καραβιοῦ τῶν εἴκοσι κουπιῶνε,

320

ἀπ' τὰ πλατιά τὰ φορτηγὰ ποὺ στὰ πελάγη τρέχουν.

Τόσο τρανὸ φαινότανε στὸ μάκρος καὶ στὸ πάχος.

ΠΑίρνω καὶ κόβω ὡς μιὰν ὄργυιὰ κομματί ἀπὸ τὸ ξύλο,

καὶ νὰ τὸ πελεκήσουνε προστάζω τοὺς συντρόφους·

κι αὐτοὶ τὸ σιάξαν· τότε· ἐγὼ στὴν ἄκρῃ τὸ μυτώνω,

καὶ σάν τὸ καλοπύρωσα μὲ τῆς φωτιάς τὴ φλόγα,

τὸ ἀπίθωσα καὶ τό 'κρυψα στὴν κοπριά ἀποκάτου,

ποὺ κοίτονταν ἀμέτρητῃ στοίβα παντοῦ στὸ σπήλιο.

330

Καὶ λέω στοὺς συντρόφους μου νὰ ρίξουν κλῆρο, ποιοὶ τους

μαζὶ μου θὰ κοτήσουνε νὰ πάρουν νὰ τοῦ μπήξουν

μέσα στὸ μάτι τὸ λοστό, καθὼς τὸν πάρῃ ὁ ὕπνος.

Βγῆκαν ἐκεῖνοι ποὺ κι ἐγὼ ποθοῦσα νὰ διαλέξω·

τέσσερεις βγήκανε, κι ἐγὼ πέμπτος μαζὶ τους ἤμουν.

Σὰ βράδιασε, ἦρθε φέρονοντας τ' ὠριόμαλλο κοπάδι,

κι ἔβαλε μέσα τὰ παχιὰ τὰ πρόβατα στὸ σπήλιο,

ὅλα, χωρὶς κανένα τους στὴν ὄξω αὐλὴ ν' ἀφήσῃ.

Ἦ κατὶ ἀτός του νὰ 'νιωσε, ἢ θεὸς τόνε φωτοῦσε.

Σήκωσε τότες κι ἔβαλε τὴν πέτρα τὴ μεγάλη,

340

καὶ γίδες κάθισε ἄρμεξε μαζὶ καὶ προβατίνες,

μὲ τάξη, καὶ τῆς καθεμιᾶς σιμὰ ἔβαλε τ' ἀρνὶ τῆς.

Καὶ τὶς δουλειὰς τοῦ σπήλιου τοῦ σάν τέλειωσε μὲ βιάση,

ἀρπάζει πάλε δυὸ μαζὶ καὶ δεῖπνο του τοὺς κάνει.

Τότες ἐγὼ τὸν Κύκλωπα σιμώνω καὶ τοῦ κρένω,

μ' ἔνα καρδάρι ὀλόγεμο μαῦρο κρασί στὰ χέρια·

« Νά, πάρε, πίες, ὦ Κύκλωπα, ποὺ τρῶς ἀνθρώπου κρέας,
νὰ δῆς πιοτὸ ποὺ φύλαγα κρυμμένο στὸ καράβι
σοῦ τὸ 'φερα γιὰ στάξιμο, ἴσως καὶ δείξης σπλάχνια,
καὶ πίσω στείλῃς με, μὰ ἐσὺ λυσσᾶς καὶ δὲ χορταίνεις. 350
Καὶ ποίους ἀπ' τοὺς πολλοὺς θνητοὺς, σκληρέ, θὰ ξαναρχόταν
ἐδῶ, κατόπι ἀπ' τ' ἄνομα καμώματά σου ἐδαῦτα ; »

Εἶπα, κι ἐκεῖνος μὲ ὄρεξη τὸ παίρνει καὶ τὸ πίνει,
καὶ τόσο τὸ γλυκάθηκε, ποὺ δεύτερο γυρεύει·

« Φέρε μου κι ἄλλο πρόθυμα, πές μου καὶ τ' ὄνομά σου,
νὰ σὲ φιλέψω δῶρο ἐγώ, ποὺ νὰ τὸ καμαρώνῃς.
Δίνει κι ἐδῶ στοὺς Κύκλωπες ἡ πλούσια γῆς σταφύλια
ζουμι γεμάτα, ποὺ ἡ Βροχὴ τοῦ Δία τὰ ὀριμάζει·
μὰ εἶναι τῆς ἀμβροσίας αὐτὸ καὶ τοῦ νεχτάρου στάμα. »

Εἶπε, κι ἐγὼ ἀπ' τὸ φλογερὸ κρασί ξανάδωσά του· 360
τρεῖς τότε κέρασα φορές, καὶ τρεῖς τό 'πιε ὁ χαμένος.
Καὶ τὸ κρασί στοῦ Κύκλωπα τὰ φρένα σάνε μπῆκε,
τότε μὲ λόγια μαλακὰ τοῦ μίλησα καὶ τοῦ 'πα·

« Κύκλωπα, τ' ὄνομά μου θές ; 'Εγὼ σ' τὸ φανερώνω·
κι ἐσὺ τὸ δῶρο ποὺ ἔταξες νὰ μὲ φιλέψῃς τώρα.
Κανένας ὄνομα ἔχω ἐγώ· Κανένα μὲ φωνάζουν
κι ἡ μάνα μου κι ὁ κύρης-μου, κι οἱ ἄλλοι μου οἱ συντρόφοι. »

'Ετσ' εἶπα, κι αὐτὸς ἄξαφνα μὲ κόκκινε ἀπολογιέται·
« Καὶ τὸν Κανέναν ὕστερα ἀπ' τοὺς ἄλλους τοὺς συντρόφους
θὰ φάω ἐγώ· μὰ πρῶτα αὐτούς· τὸ δῶρο σου αὐτὸ θὰ 'ναι. » 370

Εἶπε, καὶ στρώθη ἀνάσκελα πεσμένος, τὸ χοντρὸ του
τὸ σβέρκο πλάγι γέροντας καθὼς κοιτόνταν, κι ὕπνος
τὸν πῆρε ἀκαταπόνετος, κι ἀπ' τὸ λαιμὸ του βγαῖναν
κρασιὰ κι ἀνθρώπινες μπουκιές, ποὺ ξέρναε μεθυσμένος.
'Εχῶσα τότες τὸ δαυλὸ στὴν ἀναμμένη στάχτη
νὰ πυρωθῇ, καὶ γκάρδιωνα μὲ λόγια τοὺς συντρόφους,
μὴν τύχη καὶ κανέναν τοὺς δειλιάσῃ καὶ δὲν ἔρθῃ.
'Οτι ἄρχιζε τὸ λιόξυλο νὰ καίῃ, χλωρὸ κι ἀν ἦταν,
καὶ σπιθοβόλαε κόκκινο, ἀπ' τῇ φωτιά τὸ σέρνω.
'Ολόγυρα στεκόντανε οἱ συντρόφοι μου, καὶ θάρρος 380
μεγάλο κάποιος στὴν ψυχὴ θεὸς μᾶς εἶχε βάλει.

Πῆραν αὐτοὶ τὸ σουβλερὸ τὸ λιόξυλο στὰ χέρια,
τὸ μπήξανε στὸ μάτι του, κι ἐγὼ ἀπὸ πάνω τότες
τὸ στριφογύριζα καθὼς ὁ ξυλουργὸς τρυπάνι
στριφογυρνάει σὲ καραβιοῦ δοκάρι, κι ἀποκάτου
τραβᾷν οἱ ἄλλοι ἀπὸ τις δυὸ τις ἄκρες τὸ δεμένο
λουρί· καὶ τὸ κουνοῦν γοργά, καὶ δὸς του αὐτὸ γυρίζει·
παρόμοια τὸ δαυλὸ κι ἐμεῖς τὸν πυρωμένο μέσα
στὸ μάτι του γυρνοῦσαμε, κι ἔτρεχε γύρω τὸ αἷμα.
Τὸ μάτι καίγουνταν, κι ὁ ἀχνὸς ματόφυλλα καὶ φρύδια
καψάλιζε, κι οἱ ρίζες τους ἀπὸ τὴν πύρα τρίζαν.

390

Πῶς ὅταν τὸ σκεπάρνι του γιὰ τὸ τρανὸ πελέκι
χώνει στὸ κρῦο νερὸ χαλκιάς, χοχλοβουτίζει ἐκεῖνο,
σκληραίνοντας καὶ δύναμη στὸ σίδερο γεννώντας,
ἔτσι τὸ μάτι τσίριζε στὸ λιόξυλο τριγύρω.
Μούγκριζ' ἐκεῖνος φοβερά, κι ἀχολογοῦσε ὁ βράχος,
καὶ φεύγαμ' ἐμεῖς τρέμοντας σὰν ἔσυρε ἀπ' τὸ μάτι
τὸ λιόξυλο μὲ τὰ αἵματα βαμμένο πέρα ὡς πέρα.
Τὸ πέταξε ἀπ' τὰ χέρια του τρελλὸς ἀπὸ τὸν πόνο,
καὶ χούγκιαξε φωνάζοντας τοὺς Κύκλωπες νὰ ρθοῦνε
ἀπ' τὴς σπηλιὰς ποὺ φώλιαζαν πὰς στ' ἄγρια κορφοβούνια.

400

Κι ἐκεῖνοι ἀκοῦσαν τὸν ἀχό, καὶ δῶθε κεῖθε ἐρχόνταν,
κι ἔξω ἀπ' τὸ σπήλιο στέκοντας ρωτοῦσαν τί παθαίνει·
«Τί κακὸ σοῦ ἔρθε κι ἔτσι δά, Πολύφημε, φωνάζεις,
μέσα σὲ νύχτα ἀθάνατη, καὶ μᾶς χαλνᾷς τὸν ὕπνο ;
Ἡ παίρνει σου τὰ πρόβατα κάποιος θνητὸς μὲ ζόρι,
ἢ σὲ σκοτώνει αὐτὸς μαθὲς μὲ δύναμη ἢ μὲ δόλο ; »

Κι ὁ δυνατὸς Πολύφημος μέσαθε κράζει· «ᾠ φίλοι,
μὲ δόλο, ὅχι μὲ δύναμη· Κανένας ὁ φονιάς μου. »

Κι αὐτοὶ τοῦ ἀπολογήθηκαν μὲ λόγια φτερωμένα·
«Κανένας σὰ δὲ σ' ἄγγιξε καὶ μόνος σου σὰν εἶσαι,
κακὸ ποὺ ὁ Δίας ὁ τρανὸς σοῦ στέλνει, δὲν ξεφεύγεις.
Μόν' κάλεσε τὸν κύρη σου, τὸ ρήγα Ποσειδῶνα. »

410

Εἶπανε, κι ἔφυγαν· κι ἐγὼ στὰ μέσα μου χαϊρόμουν,
ποὺ τ' ὄνομα τοὺς γέλασε, κι ἡ περισσὴ μου γνώση.
Κι ὁ Κύκλωπας στενάζοντας ἀπ' τὸ βαρὺ τὸν πόνο,
ψάχνει καὶ πάει ὡς τὴν μπασιὰ καὶ τὸ λιθάρι σέρνει·

καὶ κάθισε στὴ θύρα ὀμπρὸς, ἀπλώνοντας τὰ χέρια,
κάποιον νὰ πιᾷσῃ ἂν ἔβγαινε στ' ἄρνια κρυμμένος μέσα.
Τόσο ἄμυαλος πῶς ἤμουνα τὸ θάρρεψε στὸ νοῦ του.

Ὡς τόσο ἐγὼ τρόπο σωστὸ ζητοῦσα γιὰ νὰ φέρω
κακοῦ θανάτου γλυτωμὸ σὲ μένα καὶ στοὺς ἄλλους,
καὶ δόλους ἔπλεχνα πολλοὺς γιὰ χάρη τῆς ζωῆς μας,
γιατὶ μεγάλη συφορὰ μᾶς τριγυρνοῦσε τότες.
Καὶ νά, ποιά γνώμη φάνηκε ἡ καλύτερη στὸ νοῦ μου.

Εἶχε κριάρια ἐκεῖ παχιά, πυκνόμαλλα, μεγάλα,
ὠραῖα, καὶ ποὺ μαύριζε ἡ προβιά τους σὰ γιοφύλλι·
αὐτὰ σιγὰ μὲ λυγαριῆς καλοστριμμένες δένω,
ποὺ ὁ Κύκλωπας γιὰ στρῶμα του τίς εἶχε ὁ θεομπαίχτης,
ὅλ' ἀπὸ τρία· τὸ μεσιανὸ μ' ἐν' ἄντρα φορτωμένο,
καὶ τ' ἄλλα ἀπὸ τίς δυὸ μεριῆς νὰ τόνε διαφεντεύουν·
ἔτσι τὰ κάθε τρία ἄρνια κι ἓνα ἄντρα κουβαλοῦσαν.
Πιάνω καὶ ἐγὼ τὸ πιὸ λαμπρὸ κριάρι ἀπὸ τὴ ράχη,
καὶ στὴν κοιλιά του χαμηλὰ τὴ μαλλιαρὴ κρεμιέμαι,
ἀπ' τ' ὠριο του μαλλὶ σφιχτὰ καὶ δυνατὰ πιασμένος.
Ἐκεῖ βαριαστενάζαμε προσμένοντας νὰ φέξῃ.

Κι ἡ ροδοδάχτυλη ἡ Αὐγὴ σὰ φάνηκε ἀπ' τὰ σκότη,
πρὸς τὴ βοσκὴ χουμίζανε τ' ἀρσενικὰ κοπάδι,
κι ἀνάρμεγα βογγοῦσανε τὰ θηλυκὰ στὶς μάντρες,
τὶ σκάζαν τὰ μαστάρια τους· κι αὐτὸς τυραννισμένος
ἀπὸ τοὺς πόνους, ἔψαχνε τίς ράχες τῶν προβάτων
ὀρθὰ καθὼς στεκόντανε· μὴ νιώθοντας ὁ κλοῦβιος
πῶς ὅλοι στὰ μαλλάτα τους τὰ στήθια ἦταν δεμένοι.
Προβάλλει ἀπ' ὅλα πιὸ στερνὸ στὴ θύρα τὸ κριάρι,
μ' ἐμένα τὸν παμπόνηρο καὶ τὸ μαλλὶ φορτιό του.
Καὶ ψάχνοντάς το ὁ δυνατὸς Πολύφημος τοῦ κρένει·

«Κριάρι μου καλὸ, γιατί στερνὸ ἀπ' τὸ σπήλιο βγαίνεις,
ἐσὺ ποὺ δὲν ἀπόμνησκας ποτὲς ἀπ' τ' ἄλλα πίσω,
μόν' πρῶτο τοὺς χλωροὺς ἀνθούς τοῦ γρασιδιοῦ νὰ κόψης
πηλάλας, καὶ στὶς ρεματιῆς ροβόλας πάντα πρῶτο,
καὶ νὰ ῥθης πρῶτο τὸ βραδὺ βιαζόσουνα στὴ μάντρα;
καὶ τώρα μοῦ ῥχεσαι στερνὸ· γιὰ τάχα τοῦ κυροῦ σου
κι ἐσὺ τὸ μάτι λαχταρεῖς, ποὺ μὲ κακοὺς συντρόφους

420

430

440

450

μοῦ τό 'βγαλε, σά ζάλισε μέ τό κρασί τό νοῦ μου,
καταράμενος ἄνθρωπος, ἐκεῖνος ὁ Κανένας,
πού ἐγὼ θαρρῶ ἀπό θάνατο κακὸ δὲ θά γλυτώσω.
Ἄν εἶχες γνώμη ὅπως ἐγὼ καὶ μιλησιὰ σοῦ 'ρχόταν,
γιά νά μοῦ πῆς πού κρύβεται καὶ δὲν τὸν φτάνει ἡ ὀργή μου,
ἐδῶ κι ἐκεῖ θά σκόρπαγαν σκασμένα τὰ μυαλά του
στὸ σπῆλιο χάμου, καὶ μικρὴ θά 'χε ἡ ψυχὴ μου ἀνάσα
ἀπ' τὰ δεινὰ πού ὁ ἄτιμος Κανένας μοῦ ἔχει φέρει. »

460

Αὐτὰ σὰν εἶπε, τό 'σπρωξε καταόξω τό κριάρι.
Κι ἀπ' τῇ σπηλιὰ ἄμα βγήκαμε κι ἀπ' τῆς αὐλῆς τό γῦρο,
ξελύθηκα, καὶ ξέλυσα κατόπι καὶ τοὺς ἄλλους,
κι ἀπ' τὰ λιγνόποδα τ' ἄρνιά, πού ζύγγι ἦταν γεμάτα,
πολλὰ στὸ δρόμο ἀρπάζοντας γυρνοῦμε στὸ καράβι.
Χαρῆκαν σά μᾶς εἶδανε τοῦ καραβιοῦ οἱ συντρόφοι,
ἐμᾶς πού ξεγλυτώσαμε· τοὺς ἄλλους τοὺς θρηνοῦσαν.
Κι εὐτὺς ἐγὼ τοὺς ἔγνεψα ν' ἀφήσουνε τίς κλάψες,
καὶ πρόσταξα τὰ ὠριόμαλλα τ' ἄρνιά μεμιάς νά ρίξουν
στὸ πλοῖο, καὶ πρὸς τ' ἄρμυρά τὰ πέλαα νά τραβήξουν.
Καὶ μέσα εὐτὺς μπῆκαν αὐτοί, καθίσανε στοὺς πάγκους,
καὶ τὸν ἀστραφτερό γιालὸ μέ τὰ κουπιά βαροῦσαν.
Σὰν ἤμασταν ὅσο μακριὰ μπόρειε ἡ φωνὴ νά φτάση,
τότες ἐγὼ τοῦ Κύκλωπα πειραχτικά φωνάζω·
« Δὲ σοῦ 'ταν, Κύκλωπα, γραφτό, δειλοῦ θνητοῦ συντρόφους
νά φᾶς μὲς στῇ βαθεῖᾳ σπηλιὰ μέ τόση ἀγριωσύνη.
Μόνε γραφτό 'ταν τὰ ἔργα σου τὰ μαῦρα νά σὲ βροῦνε,
πού δὲ φοβήθηκες, σκληρέ, στῇ στέγῃ σου τοὺς ξένους
νά φᾶς, κι ὁ Δίας κι οἱ θεοὶ σοῦ τὰ πλερῶσαν τώρα. »

470

Εἶπα, κι ἐκεῖνου χόλιασε περσότερο ἡ ψυχὴ του,
καὶ ξεκολνώντας τὴν κορφὴ τρανοῦ βουνοῦ, τὴν παίρνει
κι ὀμπρὸς στὸ μελανόπλωρο καράβι τὴν τινάζει·
[καὶ κόντεψε τοῦ τιμονιοῦ τὴν ἄκρῃ νά βαρέσῃ].
Κι ἡ θάλασσα τρικύμισε σὰν ἤρθε κάτω ἡ πέτρα·
κι εὐτὺς τὸ κῦμα τράβηξε στὰ πίσω τὸ καράβι,
φουσκονεριὰ ἀπ' τὸ πέλαγο, κι ὥς τῇ στεριᾷ τὸ φέρνει.
Μὰ ἐγὼ κοντάρει ἀρπάζοντας μακρὺ τό 'σπρωξα ἀλάργα,
καὶ στοὺς συντρόφους ἔγνεψα μέ τὸ κεφάλι ἀμέσως,

480

προστάζοντας νὰ πιάσουνε κουπί γιὰ νὰ σωθοῦμε,
ἀπ' τὸ χαμό· καὶ στὸ κουπί μεμιάς αὐτοὶ ριχτῆκαν.
Στῇ θάλασσα ὅμως διάστημα σὰ βγήκαμε ἄλλο τόσο,
ἐγὼ ἄλλη μιὰ τοῦ φώναξα τοῦ Κύκλωπα, ἂν κι οἱ ἄλλοι
μὲ λόγια παρακαλεστά μὲ μπόδιζαν καὶ κρέναν·

490

« Τέτοιον ἀγριάνθρωπο τί θές, καημένε, κι ἐρεθίζεις ;
ποὺ μιὰ του μοναχὴ πετριὰ μᾶς γύρισε τὸ πλοῖο
κατὰ στεριάς καὶ λέγαμε πῶς ἦρθε πιά ὁ χαμός μας.
Κι ἀνίσως τότες ἄκουγε λαλιά γιὰ φωνητό μας,
κομματῖα θὰ μᾶς ἔκανε κεφάλια καὶ καράβι,
μὲ κάποια του χοντρόπετρα· τόσο μακριὰ τὶς ρίχτει. »

Εἶπαν, μὰ ἐγὼ ὁ τρανόψυχος δὲν ἤθελα ν' ἀκούσω,
μόν' ἄλλη μιὰ τοῦ φώναξα μὲ χολιασμένα σπλάγχνα·

500

« Κύκλωπα, ἂν ἄνθρωπος θνητὸς κανέννας σὲ ρωτήξῃ
πῶς ἔτυχε τὸ μάτι σου κακοτυφλιά νὰ πάθῃ,
τό 'χει τυφλώσει νὰ τοὺς πῆς ὁ κουρσευτὴς Δυσσέας,
τοῦ Λαέρτη ὁ γιός, τοῦ βρίσκεται στὸ Θιάκι ἢ κατοικίᾳ του. »

Αὐτὰ εἶπα, καὶ μουγκρίζοντας ἀπολογήθη ἐκεῖνος·
« Ἄλλοις, γιὰ δὲς πῶς τὰ παλιὰ μαντέματα μοῦ βγήκαν.

Ἦταν ἐδῶ προφῆτης μας παράξιος καὶ μεγάλος,
ὁ Τήλεμος τοῦ Εὐρύμου ὁ γιός, στῇ μαντοσύνῃ πρῶτος,
ποὺ γέρασε μαντεύοντας στῇ χώρα τῶν Κυκλώπων·
αὐτὰ ὅλα ἐκεῖς μοῦ τὰ 'λεγε πῶς θὰ γενοῦν μιὰ μέρα,
καὶ πῶς θὰ χάσω ἐγὼ τὸ φῶς ἀπ' τοῦ 'Οδυσσέα τὰ χέρια.

510

Μὰ πάντα ἐγὼ φαντάζομουν κάποιον τρανὸ λεβέντη,
πῶς θὰ ῥθῃ ἐδῶ μὲ δύναμη μεγάλη ἀρματωμένος.
Κι ἄξαφνα τώρα ἓνας μικρὸς καὶ τιποτένιος νάνος,
δαμάζοντάς με μὲ κρασί τὸ μάτι μου στραβώνει.

Μὰ ἔλα, 'Οδυσσέα, γύρνα ἐδῶ, νὰ σὲ ξενοφιλέψω,
καὶ νὰ σοῦ κάμω προβοδὸ τὸ θεὸ τὸν κοσμοσεῖστη·
γιατ' εἶμαι ἐκείνου ἐγὼ παιδί, καὶ κύρης μου παινιέται.
Καὶ θὰ μὲ γιάνῃ ἂν θέλῃ, αὐτός, κι ὅχι ἄλλος μὲς στὸν κόσμον,
μῆτε θεὸς μακαριστός, μῆτε θνητὸς κανέννας. »

520

Εἶπε, κι ἐγὼ ἀποκρίθηκα· « Μακάρι νὰ δυνόμουν
νὰ σὲ στερῇσω ἀπὸ ψυχὴ καὶ ἀπὸ ζωὴ, καὶ μέσα
στὰ μαῦρα λημεριάσματα νὰ σὲ γκρεμίσω τοῦ "Ἄδη,

νά μὴν μπορῇ τὸ μάτι σου ν' ἀνοίξῃ μήτε ὁ Σείστης. »

Εἶπα, κι αὐτὸς δεήθηκε στὸ μέγα Ποσειδῶνα,
ἀπλώνοντας τὰ χέρια του στὰ ὀλόαστρα τὰ οὐράνια·

«ὦ Ποσειδῶνα, βασταχτὴ τῆς γῆς, καὶ μαυροχῆτης,
συνάκουσέ με, ἂν σοῦ εἶμαι γιός, καὶ κύρης μου ἂν παινιέσαι·
κάμε ὁ Δυσσέας ὁ κουρσευτὴς νὰ μὴ γυρίσῃ πίσω,
[τοῦ Λαέρτη ὁ γιός, ποῦ βρίσκεται στὸ Θιάκι ἢ κατοικιά του].
Κι ἂν εἶν' τῆς μοίρας του γραφτὸ νὰ δῇ τοὺς ποθητοὺς του,
τὸ σπίτι τὸ καλόχτιστο καὶ τὴν πατρίδα ἐκεῖνος,
ἅς κακοφτάσῃ ἀργά, χωρὶς κανένα σύντροφό του,
μὲ ξένο πλοῖο, καὶ συφορὲς νὰ βρῇ στὸ σπιτικό του. »

Εἶπε, καὶ τὸν συνάκουσε ὁ θεὸς ὁ μαυροχῆτης.
Καὶ τότες πιὸ θεόρατῃ ξανασηκώνει πέτρα,
στριφογυρνάει τὴν, καὶ μὲ ὀρμὴ τῇ ρίχτει γιγαντένια,
καὶ πίσω ἀπ' τὸ μαυρόπλωρο καράβι τὴν τινάζει,
καὶ κόντεψε τοῦ τιμονιοῦ τὴν ἄκρῃ νὰ βαρέσῃ.

Κι ἡ θάλασσα τρικύμισε σὰν ἤρθε κάτω ἡ πέτρα,
[κι ἤρθε τὸ κύμα κι ἔσπρωξε πέρ' ἀπ' τῇ γῆς τὸ πλοῖο].

Καὶ στὸ νησί σὰ φτάσαμε ποῦ τ' ἄλλα μας καράβια
τὰ καλοσκάρωτα ἐμνησκαν, καὶ ποῦ οἱ συντρόφοι γύρω
καθόντανε καὶ κλαίγουνταν προσμένοντάς μας πάντα,
ἴσια στὸν ἄμμο σύραμε καὶ ἀράξαμε τὸ πλοῖο,
καὶ τότες βγήκαμε κι ἐμεῖς ἀπάνω στ' ἀκρογιάλι.

Καὶ φέρνοντας τὰ πρόβατα τοῦ Κύκλωπα ἀπ' τὸ πλοῖο,
τὰ μοιρασθήκαμε, μὴ βγῇ κανεὶς ἀδικημένος.
Μὰ στῶν ἀρνιῶν τὸ μοίρασμα μοῦ δώσανε οἱ λεβέντες
καὶ τὸ κριάρι· ξέχωρα· καὶ τό 'σφαξά στὸν ἄμμο,
τοῦ Δία τοῦ μαυρονέφελου, ποῦ εἶν' ὅλων βασιλέας,
καὶ τὰ μεριά τοῦ πρόσφερα· μὰ ἐκεῖνος ἀψηφοῦσε
θυσίαι, καὶ λογάριαζε τὰ πλοῖα μας ν' ἀφανίσῃ
τὰ καλοσκάρωτα, μαζὶ μὲ τοὺς καλοὺς συντρόφους.

Ἐκεῖ λοιπὸν καθόμασταν ὅλημερα ὡς τὸ γέμμα,
μὲ κρέατα καὶ μὲ κρασί γλυκὸ φαγοποτώντας.

Κι ὁ ἥλιος σάνε βύθισε, κι ἀπλώθηκε σκοτάδι,
νὰ κοιμηθοῦμε πέσαμε στὸ περιγιάλι ἀπάνω.

Ἐφεξ' ἡ ροδοδάχτυλῃ τῆς νύχτας κόρη Αὐγούλα,

καὶ τότες τοὺς συντρόφους μου προστάζω στὰ καράβια,
νὰ μποῦν καὶ τὰ πρυμόσκοινα νὰ λύσουν. Κι αὐτοὶ μπῆκαν
κι ἀπὰς στοὺς πάγκους πήγανε καὶ κάθισαν ἀράδα,
καὶ τὸν ἀστραφτερὸ γιὰλὸ μὲ τὰ κουπιά βαροῦσαν.

Καὶ πλέγαμε βαριόψυχοι, ποὺ ἂν κι ἤμασταν σωσμένοι,
τόσους συντρόφους χάσαμε καλοὺς κι ἀγαπημένους.

ΡΑΨΩΔΙΑ Κ

Στῆς Λιολίας τὸ νησί τότε ἤρθαμε, ποῦ ζοῦσε
τοῦ Ἰππότη ὁ γιὸς ὁ Αἰόλος, τῶν θεῶν ἀγαπημένος·
νησί πλεούμενο· χαλκὸς τειχὶ τὸ περιζώνει,
γερὸ σὲ ὀρθὰ καὶ γλιστερὰ θεμελιωμένο βράχια.
Καὶ δώδεκα εἶχε αὐτὸς παιδιὰ μὲς στ' ὠριο τοῦ παλάτι,
ἕξη κοπέλλες, κι ἕξη γιούς, τῆς ὥρας παλληκάρια.
Στὶς ἕξη θυγατέρες του δίνει γαμπροὺς τοὺς γιούς του,
ποὺ ζοῦνε μὲ τὸν κύρη τους καὶ μὲ τὴν ἄξια μάνα,
καὶ μύρια χαίρουνται μαζὶ πιστὰ καὶ καλοφάγια.
Ὅλημερα γεμάτο ἀχὸ καὶ τσίχνα τὸ παλάτι,
κι ὀλονυχτὶς πλαγιάζουνε μὲ τὰ καλὰ τους ταίρια,
πάνω σὲ μαλακὰ χαλιὰ καὶ σκαλιστὰ κρεβάτια.
Σ' αὐτῶν τῇ χώρᾳ φτάσαμε καὶ τὰ λαμπρὰ παλάτια.
Μῆνα μὲ ξενοφίλευαν καὶ καθετὶς ρωτοῦσαν,
γιὰ τὸ Ἰλιο, γιὰ τοὺς Ἀχαιοὺς, τὰ πλοῖα, τὸ γυρισμὸ τους·
κι ἐγὼ τοῦ τὰ δηγόμουνα μὲ τὴ σειρὰ καθένα.
Μὰ σὰν τοῦ ζήτησα κι ἐγὼ νὰ μὲ ξεπροβοδῶση,
ὄχι δὲν εἶπε, μόν' καλὴ προβόδωση μοῦ κάνει.
Ἔγδαρε βόδι ἐννιάχρονο, καὶ μοῦ ἔδωσε τ' ἀσπί του
μὲ κάθε ἀνέμου βουητεροῦ φυσήματα γεμάτο·
τὶ ὁ γιὸς τοῦ Κρόνου φύλακα τὸν εἶχε τῶν ἀνέμων,
νὰ παύῃ ἢ νὰ σηκώνῃ αὐτὸς ὅποιον ἀγέρα θέλει.
Καὶ μ' ἀσημένιο τό 'δεσε μὲς στὸ καράβι νῆμα,
ποὺ μήτε λίγο φύσημα ἀπεκεῖ νὰ μὴν ξεφεύγῃ·
καὶ μοῦ ἐβγαλε τὸ Ζέφυρο γιὰ νὰ καταβοδῶσῃ
κι ἐμᾶς καὶ τὰ καράβια μας· μὰ ὁ δρόμος νὰ τελειώσῃ
δὲν ἔμελλε, τὶ ἀπ' ἀγνωσιὰ χαθήκαμε δική μας·

10

20

Μέρες έννια ἀρμενίζαμε μερονυχτίς· στίς δέκα
 ἀρχίζει πιά και φαίνονταν ή γῆς ή πατρική μου,
 και τίς φωτιές ξανοίγαμε πού καΐγαν άντικρύ μας.
 Τότες εἰώ γλυκόπεσα στόν ὕπνο ἀποσταμένος,
 πού κανενός δέν ἄφηνα τοῦ καραβιοῦ τή σκότα,
 μόνε ἴδιος μου τήν κράταγα, πού γλήγορα νά 'ρθοῦμε·
 κι ὅλοι οἱ συντρόφοι μου ἀρχινοῦν κι ἀνάμεσά τους κρένουν,
 πῶς τάχα μάλαμα ἔφερνα κι ἀσημικῶ μαζί μου,
 τοῦ Αἰόλου τοῦ τρανόκαρδου τοῦ γιοῦ τοῦ Ἰππότη δῶρο.
 Καί γύρισε και μίλησε τοῦ πλαγινοῦ του κάποιος.

30

« Για δῆτε πῶς τόν ἀγαποῦν παντοῦ και τόν τιμοῦνε,
 σ' ὅποιους ἀνθρώπους ἔρχεται και σ' ὅποια χώρα βγαίνει.
 'Απ' τήν Τρωάδα θησαυροῦς πολλοῦς κι ὠραίους φέρνει,
 κι ἐμεῖς, πού τὸ ἴδιο κάναμε ταξίδι ὅπως ἐκεῖνος,
 γυρίζουμε στόν τόπο μας μέ τ' ἀδειανὰ τὰ χέρια.
 Καί τώρα δές τί ὁ Αἰόλος τοῦ χάρισε για ἀγάπη·
 ἄς πᾶμε κι ἄς κοιτάζουμε τί νά 'ναι τάχα ἐτοῦτα,
 πόσο χρυσάφι μές στ' ἀσκή και πόσο ἀσῆμι φέρνει. »

40

Εἶπαν, και νίκησε ή κακή βουλή μές στοῦς συντρόφους.
 Λῦσαν τ' ἀσκή, και ξέσπασαν παντῆς λογῆς ἀνέμοι,
 και στρόβιλος τοῦς τράβηξε μακριά ἀπό τήν πατρίδα
 στά πέλαγα, και κλαίγανε· κι ἐγὼ ξυπνῶ και βλέπω,
 και μοναχός μου ἀνάδευα μέσα στόν ἄξιο νοῦ μου,
 για ἀπό τὸ πλοῖο νά ριχτῶ και νά χαθῶ στοῦ κύμα,
 για νά ὑποφέρω ἀμίλητα και ζωντανός νά μείνω.
 Κι εἶπα νά μείνω ζωντανός, και στοῦ καράβι μέσα
 κοιτόμουν ὀλοσκέπαστος· και στοῦ νησι τοῦ Αἰόλου
 οἱ ἀνέμοι μᾶς ξανάσπρωξαν, κι οἱ ἄλλοι ἀναστενάξαν.

50

Βγήκαμε τότες, πήραμε νερό, κι ή συντροφιά μου
 καθίσαν κι ἔφαγαν κοντά στά γλήγορα καράβια.
 Κι ἀπό φαγὶ κι ἀπό πιστό σά χόρτασε ή καρδιά μας,
 πῆρα μαζί μου κήρυκα, κι ἀπ' τοῦς συντρόφους ἕναν,
 κι ὡς στοῦ Αἰόλου πήγαμε τὰ ξακουστὰ παλάτια·
 τὸν ἤῤα και τρωγόπινε μέ σύγκοιτη και τέκνα.
 "Αμα ἤρθαμε, καθίσαμε κοντά στοῦς παραστάτες,
 πᾶς στοῦ κατώφλι· ἀπόρησαν αὐτοὶ και μέ ρωτοῦσαν·

60

« Πῶς ἦρθες ; τί κακοτυχιά σέ βρῆκε, ὦ Ὀδυσσεά ;
 Πρόθυμα ἐμεῖς σέ στείλαμε στῆς γῆς σου τὰ λημέρια,
 καὶ στὰ παλάτια, κι ὅπου ἄλλοῦ λαχτάραγε ἡ καρδιά σου. »

Εἶπαν· κι ἐγὼ ἀποκρίθηκα μὲ τὴν ψυχὴ θλιμμένη·
 « Κακοὶ συντρόφοι μ' ἔβλαψαν, κι ὕπνος σκληρὸς ἀντάμα·
 μὰ ἐσεῖς ποὺ δύναμη ἔχετε, γλυτῶστε μας, ὦ φίλοι. »

Μὲ τέτοια λόγια μαλακὰ τοὺς μίλησα, μὰ ἐκεῖνοι
 ἄλαλοι μέινανε ὅλοι τους, κι ἀπάντησε ὁ πατέρας·

70

« Γκρεμίσου, κακορίζικε, μεμιάς ἀπ' τὸ νησί μου·
 καλὸ δὲν τό 'χω νὰ δεχτῶ καὶ νὰ ξεπροβοδώσω
 ἄνθρωπο ποὺ οἱ μακαριστοὶ θεοὶ τὸν κατατρέχουν.
 Γκρεμίσου, τί θεῶν ὀργὴ σ' ἔχει ὡς ἐδῶ σταλμένο. »

Εἶπε, καὶ μ' ἐδιώξε ἀπ' ἐκεῖ κι ἐγὼ βαριοθλιβόμουν.
 Καὶ βγήκαμε ἀρμενίζοντας μὲ τὴν καρδιά κατημένη.
 Καὶ μὲ σκιαγμένο οἱ ἄντρες νοῦ βαριά λαμνοκοποῦσαν,
 τοῦ κάκου, τί δὲ φαίνονταν τοῦ γυρισμοῦ ἡ ἐλπίδα.

80

« Εἰς μέρες ἀρμενίζαμε νύχτα καὶ μέρα τὸ ἴδιο,
 στὶς ἐφτὰ μέρες φτάνουμε στῆς Λάμος τ' ὠριο κάστρο,
 στὴν ἀψηλὴ Τηλέφυλο, τῷ Λαιστρυγόνων χώρα,
 ποὺ βοσκὸς μπαίνει καὶ βοσκὸ ποὺ βγαίνει συντυχαίνει.
 Ἀγρυπνὸς ἄνθρωπος μιστοὺς δυὸ ἐκεῖ μπορούσε νὰ 'χῃ,
 τὸν ἕναν βόδια βόσκοντας, κι ἄρνια λευκὰ τὸν ἄλλον·
 τί οἱ δρόμοι βρίσκονται κοντὰ τῆς νύχτας καὶ τῆς μέρας.
 Στ' ὠριο λιμάνι μπήκαμε ποὺ βράχοι τὸ τειχίζουν
 τετράψηλοι κι ἀπὸ τὴ μιὰ πλευρά κι ἀπὸ τὴν ἄλλη,
 κι ἄκρες προβάλλουν πεταχτὲς ἀντίκρου ἡ μιὰ τῆς ἄλλης
 στὴ θάλασσα, κι εἶναι στενὸ τοῦ λιμανιοῦ τὸ ἔμπα·

90

κεῖ μέσα φέρανε ὅλοι τους τὰ δίπλωρα καράβια.
 Κοντὰ κοντὰ τὰ δέσανε μὲς στὸ βαθιὸ λιμνίωνα,
 τί κῦμα ἐκεῖ δὲ φούσκωνε μικρὸ μῆτε μεγάλο,
 παρὰ γαλήνη ἀπλώνονταν ὁλόλευκη παντοῦθε.
 Ἐγὼ μονάχος ἄραξα τὸ μαῦρο πλοῖο μου ἐξῶ
 κατὰ τὴν ἄκρη, κι ἔδεσα στοὺς βράχους τὰ παράγγια,
 κι ἀνέβηκα καὶ στάθηκα στ' ἀψήλου ν' ἀγναντέψω·
 μὰ μῆτε ἀντρῶνε φαίνονταν μῆτε βοδιῶν σημάδια,
 μόνε καπνὸ ἀγναντεύαμε κι ἀνέβαινε ἀπὸ χάμου.

100

Τότες συντρόφους ἔστειλα νὰ πᾶνε καὶ νὰ μάθουν
 τί λογῆς ζοῦν σ' αὐτὴ τῇ γῆς σιταροφάγοι ἀνθρωῶποι·
 διάλεξα δυό, καὶ κήρυκα τοὺς ἔδωσα γιὰ τρίτο.
 Κι αὐτοὶ τὸ δρόμο πήρανε τὸν ἴσιο, ποὺ τ' ἀμάξια
 στὴ χώρα ἀπ' τ' ἀψηλὰ βουνὰ τὰ ξύλα κατεβάζαν.
 Κόρη ἀνταμώνουν ποὺ ἔπαιρνε νερὸ ἀπ' τὴ χώρα ἀπόξω,
 τοῦ Λαιστρυγόνα βασιλιᾶ τῇ ζουλεμένη κόρη.

110

Στὴν Ἀρτακία κατέβαινε, τὴν κρουσταλλένια βρύση,
 ποὺ φέρνανε ἀπ' ἐκεῖ νερὸ στὴ χώρα· αὐτοῦ σταθῆκαν,
 τῆς μίλησαν, καὶ ρώτηξαν ποιὸς νὰ 'τανε τοῦ τόπου
 ὁ βασιλιάς, καὶ τάχα ποιούς ὄριζε αὐτὸς ἀνθρώπους.
 Κι ἐκείνη εὐτὺς τοὺς ἔδειξε τὰ σπίτια τοῦ γονιοῦ της.
 Καὶ βρῆκαν τὴ γυναῖκα του μὲς στὰ τρανὰ παλάτια,
 σὰν κορφοβούνι θεόρατη, κι ἡ ὄψη της τρομάρα.
 Φωνάζει αὐτὴ ἀπ' τὴν ἀγορὰ μεμιάς τὸν Ἀντιφάτη,
 τὸν ἄντρα της, κι αὐτὸς φριχτὸ ξολοθρεμὸ ποθώντας,
 ἀρπάζει κάνει δεῖπνο του τὸν ἓν' ἀπ' τοὺς συντρόφους.
 Οἱ ἄλλοι οἱ δυὸ πετάχτηκαν καὶ δρόμο στὰ καράβια.

120

Τότες ἐκεῖνος χούγιαξε στὴ χώρα, κι οἱ ἀντρεωμένοι
 οἱ Λαιστρυγόνες χούμιζαν ὁλοῦθε σὰν ἀκοῦσαν,
 ἀρίθμητοι, καὶ μοιάζανε Γίγαντες, κι ὄχι ἀνθρώποι.
 Πέτρες, ἐνὸς ἀντρὸς φορτιὸ τὴν καθεμιὰ, τινάζαν
 ἀπὸ τὰ βράχια, κι ἔφερναν ἀχὸ στὰ πλοῖα μεγάλο,
 τί οἱ ναῦτες ξολοθρεῦονταν καὶ τὰ καράβια σπάζαν.
 Σὰν ψάρια τοὺς καμάκιζαν κι ἄθλιο φαγὶ τοὺς κάναν.
 Κι ὅσο ἀφανίζονταν αὐτοὶ μὲς στὸ βαθιὸ λιμνίωνα,
 ἐγὼ τὸ κοφτερὸ σπαθὶ τραβῶ ἀπὸ τὸ πλευρὸ μου,
 καὶ κόβω τὰ πρυμόσκεινα τοῦ μαύρου караβιῶ μου.
 Νὰ πέσουν τότες στὸ κουπὶ προστάζω τοὺς συντρόφους,
 τὸ χάρο νὰ ξεφύγουμε· κι αὐτοὶ καθίζουν ὅλοι,
 κι ἀναταράζουν τὰ νερὰ μὲ φόβο καὶ τρομάρα.

130

Φεύγει ἀπ' τοὺς βράχους μιὰ χαρὰ τοὺς κρεμαστούς, καὶ βγαίνει
 στὴ θάλασσα τὸ πλοῖο μου· τ' ἄλλα χαθῆκαν ὅλα.

Καὶ πλέγαμε βαριόψυχοι, ποὺ ἂν κι ἤμαστε σωσμένοι
 τόσους συντρόφους χάσαμε καλοὺς κι ἀγαπημένους.
 Στὴν Αἴα τότες ἤρθαμε, νησὶ ποὺ κατοικοῦσε

ἡ Κίρκη, ἡ ὠριόμαλλη θεά, κι ἡ ἀνθρωπολαλοῦσα,
 τοῦ Αἰήτη τοῦ κακόβουλου ἡ φοβερὴ αὐταδέρφη.
 Γονιοὶ τους καὶ τῶνε δυοῶν ὁ φωτιστὴς ὁ Ἥλιος
 κι ἡ Πέρση, ποὺ τοῦ Ὀκεανοῦ παινιόταν θυγατέρα. 140
 Ἐκεῖ τὸ ἀράξαμε σιγὰ στὴν ἄκρη τὸ καράβι,
 μὲς σὲ λιμάνι ἀπάνεμο, καὶ θεὸς μᾶς ὁδηγοῦσε.
 Βγήκαμε τότες μείναμε δυὸ μέρες καὶ δυὸ νύχτες,
 τί ὁ ἀποσταμὸς τὴν ἔτρωγε κι ὁ πόνος τὴν καρδιά μας.
 Τὴν τρίτη σὰ μᾶς ἔφερε τὴ μέρα ἡ χρυσαυγούλα,
 πῆρα τὸ κοφτερὸ σπαθί καὶ τὸ κοντάρι τότες,
 κι ἀπ' τὸ καράβι κίνησα κι ἀνέβηκα τ' ἀψήλου,
 ἴσως κι ἀνθρώπων ἔργα ἰδῶ κι ἀκούσω τὴ λαλιά τους.
 Σὲ βράχου στάθηνκα κορφῇ, κι ἀγνάντια μου τηρώντας,
 ἀπ' τὴν ἀπλόχωρη τὴ γῆς καπνὸ θωρῶ καὶ βγαίνει, 150
 μέσ' ἀπ' τὰ δάση τὰ πυκνά, στῆς Κίρκης τὰ παλάτια.
 Καὶ τότες συλλογιόμουνα κι ἀνάδευα στὸ νοῦ μου,
 ἐκεῖ ποὺ μαῦρο εἶδ' καπνὸ νὰ πάγω καὶ νὰ μάθω.
 Κι αὐτὸ μοῦ φάνη πιὸ σωστό· νὰ σύρω πρῶτα κάτου
 στὸ γοργὸ πλοῖο καὶ φαγὶ νὰ δώσω τῶ συντρώφων,
 κι ἀπὲ νὰ στείλω μέρος τους νὰ πᾶνε καὶ νὰ μάθουν.
 Ὅτι ἔφτανα πρὸς τὸ γυρτὸ καράβι, λὲς καὶ κάποιος
 θεὸς νὰ μὲ σπλαχνίστηκε· τὸν ἔρμο, κι ἓνα λάφι
 μοῦ στέλνει ἀψηλοκέρατο, παχύ, στὸ δρόμο ἀπάνω,
 ποὺ ἀπὸ τοῦ δάσου τὴ βοσκὴ κατέβαινε στὸ ρέμα 160
 νὰ ξεδιψάσῃ, ποὺ τοῦ ἡλιοῦ ἡ πυράδα τό 'χε ἀνάψει.
 Κεῖ ποὺ ἔβγαине, τὸ βάρεσα στὸ ραχοκόκκαλό του,
 κι ἀπὸ τὴν ἄλλη πέρασε τὸ χάλκινο κοντάρι.
 Πέφτει βογγώντας καταγῆς, καὶ πέταξε ἡ πενὴ του.
 Τὸ πάτησα, κι ἀπ' τὴν πληγὴ τραβώντας τὸ κοντάρι,
 τὸ στρώνω χάμου, καὶ σκοινὶ μὲ λυγαριῆς καὶ βοῦρλα
 ὡς μιὰν ὀργυιὰ σὰν ἔστριψα, μὲ τέχνη ἀπ' ἄκρη ὡς ἄκρη,
 καλὸδεσα τοῦ θεότρανου τοῦ ζώου μαζὶ τὰ πόδια,
 καὶ στὸ καράβι τό 'φερα ἀπ' τὸ σβέρκο φορτωμένος
 μὲ τὸ κοντάρι ἀκούμπισμα, τί ἄλλιῶς δὲ θὰ δυνόμουν 170
 μὲ τὸ ἓνα χέρι νὰ βαστῶ τέτοιο θεριὸ στὸν ὄμο.
 Μπρὸς στὸ καράβι τό 'ρίζα, καὶ σήκωσα τοὺς φίλους,

καθ'ένα τους σιμώνοντας και καλοπιάνοντάς τους·

«Ἄν και θλιβόμαστε, παιδιά, δὲν κατεβαίνουμε ὅμως
στοῦ Ἄδη ἀκόμα τοὺς βυθοὺς πρὶν ἔρθῃ ἡ μαύρη ἡ ὥρα.
Ἐλᾶτε, κι ὅσο βρίσκεται στὸ πλοῖο μας φαγοπότι,
ᾧ θυμηθοῦμε τὸ φαῖ, κι ᾧ μὴ μᾶς δέρνη ἡ πείνα. »

Εἶπα, κι αὐτοὶ μ' ἀκούσανε, ξεσκέπασαν τὰ μάτια,
κι ἀπάνου στὴν ἀκρογιαλιά θαμάζανε τὸ λάφι,
κεῖνο τὸ θεότρانو θεριό. Σὰν τὸ εἶδαν καὶ χαρῆκαν,
χερονιφτήκαν κι ἔστρωσαν ἀρχοντικὸ τραπέζι.
Καὶ τότε ἐκεῖ καθόμασταν ὅλημερα ὡς τὸ γέρμα,
μ' ἄσωστο κρέας, μὲ γλυκὸ κρασί φαγοποτώντας·
μὰ ὁ ἥλιος σὰ βασίλεψε κι ἀπλώθηκε σκοτάδι,
τότες κι ἐμεῖς πλαγιάσαμε στὸ περιγιάλι ἀπάνω.

180

Ἐφεῖς ἡ ροδοδάχτυλῃ τῆς νύχτας κόρη Αὐγούλα,
κι ὅλους σὲ σύναξῃ ἔφερα, καὶ μίλησά τους κι εἶπα·
«Ὅσος κι ἂν εἶναι ὁ πόνος σας, συντρόφοι, ἀκούσετέ με.
Ποῦ ἴναι ἡ αὐγὴ δὲν ξέρουμε, καὶ ποῦ ἴναι τὸ σκοτάδι,
καὶ ποῦ βουτάει κάτω ἀπ' τὴ γῆς ὁ φωτιστὴς ὁ ἥλιος,
καὶ πάλε ποῦ σηκώνεται· μὰ ἐλᾶτε κι ᾧ σκεφτοῦμε
ἂν κάποιος τρόπος βρίσκεται· δὲ βλέπω ἐγὼ κανέναν.
Ἀνέβηκα στὸ ξάγναντο ποὺ εἶναι ὅλο βράχια καὶ εἶδα,
νησὶ ποὺ ἀτέλειωτα κρατοῦν πέλαα στεφανωμένο·
νησὶ στρωμένο χαμηλά, μὰ ξάνοιγα στὴ μέσῃ
καπνὸ ποὺ μέσ' ἀπ' τὰ πυκνὰ τὰ δάσια ξεκινοῦσε. »

190

Εἶπα, κι αὐτοὺς τοὺς κόπηκε ἡ καρδιά, τί ἀνιστοροῦσαν
τὰ ὅσα ὁ Λαιστρυγόνας πρὶν τοὺς ἔκαμε Ἀντιφάτης,
κι ὁ ἀντροφάγος Κύκλωπας μὲ τὴ σκληρὴ τὴ γνώμη,
καὶ δάκρυα ἀρχίσανε πικρὰ νὰ χύνουν καὶ νὰ κλαῖνε.
Μὰ τί ὄφελος τοὺς ἔφερνε τὸ τόσο μοιρολόγι ;
Τότ' ἐγὼ χώρισα σὲ δυὸ παρέες τοὺς συντρόφους,
καὶ δυὸ τοὺς ἔβαλ' ἀρχηγούς· ἐγὼ στὴ μιὰ παρέα,
καὶ τὸ θεόμοιαστο ὄρισα Εὐρύλοχο στὴν ἄλλῃ.
Μέσα σὲ κρίνος χάλκινο τινάξαμε τοὺς κλήρους,
κι ὁ κλῆρος τοῦ τρανόψυχου τοῦ Εὐρύλοχου πετιέται.
Κίνησε αὐτὸς μὲ εἰκοσιδυὸ συντρόφους, ποὺ ὅλοι κλαῖγαν,
κι ἐμεῖς ποὺ πίσω μέيناμε θρηνούσαμε τὸ ἴδιο.

200

Καὶ βρῆκαν σὲ ἀνοιχτοτοπιά, στῆς λαγκαδιᾶς τῇ μέσῃ,
 χτισμένα μὲ τὸ μάρμαρο τῆς Κίρκης τὰ παλάτια.
 Βουνήσους λύκους βλέπανε τριγύρω καὶ λιοντάρια,
 ποὺ τὰ ἔχε ἡ Κίρκη μὲ κακὰ βοτάνια μαγεμένα·
 μὰ ἀπάνω τους δὲ χούμιζαν, μόν' τὶς μακριὲς οὐρές τους
 κουνώντας χοροπήδαγαν καὶ τοὺς καλοδεχόνταν.
 Πῶς τὰ σκυλιά, ὅταν ἔρχεται ἀπὸ τραπέζι ὁ ἀφέντης,
 τὸν καλοδέχονται, γλυκὰ λιγούδια καρτερώντας,
 ἔτσι τὰ δυνατόνυχια λιοντάρια αὐτὰ κι οἱ λύκοι
 χαίρονταν σειώντας τὴν οὐρά· μὰ ἐκεῖνοι φοβηθῆκαν,
 τέτοια θεριὰ παράξενα καὶ τρομερὰ θωρώντας.
 Στῆς ὠριοπλέξουδης θεᾶς τὰ ξώθυρα καθίζουν,
 κι ἀκοῦν τὴν Κίρκη μέσαθε ποὺ γλυκοτραγουδοῦσε,
 μεγάλο φαίνοντας πανὶ κι ἀγάλαστο, σὰν ποὺ ἴαι
 τῶν θεῶν τὰ ἔργα τὰ ψιλὰ καὶ τὰ λαμπρὰ καὶ τὰ ὥρια.

Τότ' ὁ Πολίτης ὁ ἀρχηγός, ποὺ ἀπ' ὅλους τοὺς συντρόφους
 μοῦ ἔανε φίλος πιὸ πιστός, γυρίζει καὶ τοὺς κρένει·
 « Παιδιά, πανὶ ἐκεῖ φαίνοντας κάποια θεὰ ἢ γυναικα
 μὲ γλύκα τραγουδάει πολλή, κι ἀχολογáει ὁ πύργος.
 Ἄς τῆς φωνάξουμε. » Κι αὐτοὶ τῆς φώναζαν ν' ἀκούσῃ.
 Τρέχει στὴ θύρα τὴ λαμπρὴ κι ἀνοίγει τότε ἡ Κίρκη,
 καὶ τοὺς καλεῖ· καὶ μπήχανε χωρὶς νὰ στοχαστοῦνε·
 ὅμως δὲν μπῆκε ὁ Εὐρύλοχος, φοβώντας κάποιο δόλο.
 Τοὺς πῆρε καὶ τοὺς κάθισε σὲ θρόνους καὶ καθέδρες·
 τυρὶ κι ἀλεύρια καὶ ξανθὸ μέλι τοὺς ἀναδεύει
 μὲ κρασί· Πράμνειο, κι ἔσμιξε κακόχυμα βοτάνια,
 ποὺ πίνοντας τὴν πατρικὴ τῇ γῆς τους νὰ ξεχάσουν.
 Καὶ σὰν τοὺς κέρασε, κι αὐτοὶ σὰν ἦπιαν, τότ' ἐκείνη
 χτυπώντας τους μὲ τὸ ραβδὶ τοὺς κλεῖ στὶς χοιρομάντρες·
 κι ἄξαφνα χοίρου κάνουνε φωνή, κορμί, κεφάλι
 καὶ τρίχες, καὶ μονάχα ὁ νοῦς τοὺς ἔμενε σὰν πρῶτα.

Ἐκεῖ κλεισμένοι κλαίγανε, καὶ γιὰ νὰ φᾶνε ἡ Κίρκη
 τοὺς ἔρριχνε πρινόκαρπους, ἀκράνια, βαλανίδια,
 ποὺ οἱ χοῖροι οἱ χαμοκύλητοι νὰ τρῶνε συνηθάνε.
 Τότες ὁ Εὐρύλοχος γυρνάει στὸ μελανὸ καράβι,
 νὰ πῇ τὴν ἔρμη συφορὰ ποὺ βρῆκε τοὺς συντρόφους.

210

220

230

240

Μὰ ὁ πόνος τὸν συνέπνιγε, καὶ λόγο δὲ δυνόταν
 νὰ βγάλλῃ, παρὰ γέμιζαν τὰ μάτια του ἀπὸ δάκρυα,
 κι ὁ νοῦς του ἄλλο δὲν ἤξερε παρὰ τὸ μοιρολόγι.
 Μὰ ἐμεῖς τότε ρωτούσαμε ὁλοένα σαστισμένοι,
 καὶ τότες τὸν ξολοθρεμὸ μᾶς ξήγησε τῶν ἄλλων·

250

« Σὺν ποῦ εἶπες, ὦ Ὀδυσσεά λαμπρέ, κινήσαμε στὰ δάσια,
 καὶ βρήκαμε ἀνοιχτοτοπιὰ, στῆς λαγκαδιᾶς τῇ μέσῃ,
 ποῦ ἦτανε μαρμαρόχτιστο κι ἀστραφτερὸ παλάτι.
 "Ἐφαινε κάποια ἐκεῖ πανὶ καὶ γλυκοτραγουδοῦσε,
 θεὰ ἢ γυναῖκα· τότε αὐτοὶ φωνάξανε ν' ἀκούσῃ.
 Τρέχει στὴ θύρα τῇ λαμπρῇ κι ἀνοίγει τοὺς ἐκείνη
 καὶ τοὺς καλεῖ· καὶ μπήκανε χωρὶς νὰ στοχαστοῦνε·
 ὅμως ἐγὼ βαστάχτηκα φοβώντας κάποιο δόλο.
 "Ὅλοι τοὺς χάθηκαν, καὶ πιά μήτ' ἓνας τοὺς δὲ φάνη,
 ἂν κι ἐγὼ κάθομουν ἐκεῖ πολλὴ ὥρα καρτερώντας. »

260

Αὐτὰ εἶπε, κι ἐγὼ κρέμασα τρανὸ σπαθὶ στοὺς ὤμους
 χαλκένιο, ἀσημοκάρφωτο, καὶ πῆρα τὸ δοξάρι,
 καὶ πάλι νὰ ῥθῃ πρόσταξα, τὸ δρόμο νὰ μοῦ δείξῃ.
 Μὰ αὐτὸς τὸ γόνα μου ἔπιασε καὶ με παρακαλοῦσε,
 κι ἔτσι λαλοῦσε κλαίγοντας με λόγια φτερωμένα·

« Ἄσε μ' ἐμένα, ὦ διόθρεφτε· με τὸ στανιὸ ἐκεῖ πέρα
 μὴ με τραβᾷς· σοῦ λέω ἐγὼ πῶς μήτ' ἐσὺ δὲ θὰ ῥθῃς,
 μῆτε θὰ φέρῃς ἄλλον· κι ἂς φύγουμ' ἀπ' ἐδῶθε
 μ' ἐτούτους, ὅσο 'ναι καιρὸς ἀκόμα νὰ σωθοῦμε. »

« Ἐτο' εἶπε, κι ἐγὼ γύρισα κι ἀπολογιὰ τοῦ κάνω·
 « Κάθισ' ἐσύ, ὦ Εὐρύλοχε, σ' αὐτὸν ἐδῶ τὸν τόπο,
 στὸ κούφιο μαυροκάραβο κοντὰ νὰ τρῶς νὰ πίνῃς·
 ἐγὼ θὰ πάω, ἀβάσταχτη δύναμη ἐκεῖ με σπρώχνει. »

270

Εἶπα, κι ἀπ' τὸ καράβι εὐτὺς κι ἀπ' τὸ γιालὸ ἀνεβαίνω.
 Κι ὅτι ἔμπαινα μὲς στὸ ἱερὸ λαγκαδι, καὶ νὰ φτάσω
 στοὺς τρανοὺς πύργους κόντευα τῆς μάχισσας τῆς Κίρκης,
 πηγαίνοντας μ' ἀντάμωσε ὁ Ἑρμῆς ὁ χρυσοράβδης,
 μοιάζοντας νέο ποῦ ἀρχίζανε τὰ γένεια του νὰ δρώνουν,
 ποῦ τότες δὲ καὶ φαίνεται χαριτωμένη ἡ νιότη.

Κι ἐκεῖνος με χερόπιασε, καὶ φώναξέ με κι εἶπε·

280

« Τί πάλε μέσα στὰ βουνὰ μόνος-γυρνᾷς, καημένε,

τοῦ τόπου ἀνήξερως ; Ἐκεῖ, μὲς στοὺς βαθιοὺς κρυψῶνες,
τῆς Κίρκης, οἱ συντρόφοι σου σὰ χοῦροι εἶναι κλεισμένοι.

Ἦ μήπως ἔρχεσαι νὰ μπῆς καὶ νὰ τοὺς λευτερώσης ;
Μὰ δὲ θὰ ξαναβγῆς, θαρρῶ, παρὰ κι ἐσὺ θὰ μείνης.

Ἐγὼ ὅμως θέλω ἀπὸ κακὸ νὰ σὲ γλυτώσω τέτοιο.

Νά· ἔμπα μ' ἐτοῦτο τὸ καλὸ βοτάνι στὰ παλάτια
τῆς Κίρκης, κι ἀπὸ τὴν κακὴν θὰ σὲ φυλάῃ τὴν ὥρα.

Ὅλες τίς μαῦρες τέχνες τῆς θὰ σοῦ τίς πῶ ἐγὼ τώρα.

Χυλὸ θὰ φτιάξῃ, καὶ κακὸ βοτάνι θὰ τοῦ σμίξῃ,

290

μὰ τὸ καλὸ βοτάνι ποὺ σοῦ δίνω, δὲ θ' ἀφήσῃ
νὰ πιάσουνε τὰ μάγια τῆς· τώρ' ἄς σοῦ πῶ καὶ τ' ἄλλα.

Ἄμα ἔρθῃ ἡ Κίρκη μὲ μακρὺ ραβδί νὰ σὲ βαρέσῃ,
ἀπ' τὸ πλευρό σου τράβα ἐσὺ τὸ κοφτερὸ σπαθί σου,

καὶ ρίξου τῆς σὰ νὰ ζητᾷς μ' αὐτὸ νὰ τὴ σπαράξῃς.

Θὰ φοβηθῇ, καὶ θὰ σοῦ πῇ μαζί τῆς νὰ πλαγιάσῃς.

Τότες ἐσὺ μὴν ἀρνηθῇς μὲ τὴ θεὰ νὰ σμίξῃς,

κι ἔτσι νὰ σὲ καλονοιαστῇ, νὰ λύσῃ καὶ τοὺς ἄλλους.

Μὰ πρῶτα ἄς κάμῃ τῶν θεῶν τὸν ὄρκο τὸ μεγάλο,

πῶς δὲ θὰ βάλλῃ ἄλλο κακὸ στὸ νοῦ τῆς, νὰ μὴν τύχῃ

300

κι ἅμα σὲ δῇ γυμνὸ, ἀντρεῖα καὶ δύναμη σοῦ πάρῃ.»

Εἶπε, καὶ τράβηξε ἀπ' τὴ γῆς ὁ Ἀργοφονιάς βοτάνι
καὶ δίνοντάς το μοῦ ἔδειξε τὸ κάθε φυσικὸ του.

Ἡ ρίζα τοῦ κατάμαυρη, τὸ λούλουδο σὰ γάλα,
μῶλυ τὸ λὲν οἱ ἀθάνατοι, καὶ δὲν τὸ ξεριζώνει
ἄνθρωπος εὐκόλῃ· οἱ θεοὶ μποροῦν ὅμως τὰ πάντα.

Τότες ἀνέβηκε ὁ Ἑρμῆς ἀπὸ τὸ δεντρονήσι
στὸν ἀψηλόκορμο Ὀλύμπο, κι ἐγὼ κατὰ τὸν πύργω

τῆς Κίρκης μὲ βαρεῖα καρδιά ξεκίνησα. Σὰν ἦρθα,

καὶ στάθηνκα στὰ πρόθυρα τῆς θεᾶς τῆς σγουρομάλλας,

310

τῆς φώναξα, καὶ μ' ἄκουσε, καὶ τίς φωτόλαμπρές τῆς

θύρες ἀνοίγοντας αὐτὴ μὲ προσκαλοῦσε νὰ ἔμω·

καὶ πῆγα ἐγὼ κατόπι τῆς μὲ ταραγμένα στήθια.

Σὲ ἀργυροκάρφωτο θρόνῳ μὲ κάθισε ἅμα μπῆκα,

ὥραϊο καὶ περίτεχνο, μ' ἀκουμποπόδι ὀμπρὸς μου,

καὶ μοῦ ἔδωσε χυλὸ νὰ πιῶ μὲς σὲ χρυσὸ ποτήρι,

ρίχνοντας μέσα βότανα, καὶ μαῦρα μελετώντας.

Σάν πῆρα κι ἦπια, καὶ τῆς θεᾶς τὰ μάγια δὲν μὲ πιάσαν,
μὲ βάρεσε μὲ τὸ ραβδί, καὶ φώναξέ με κι εἶπε·
« Στὴ χοιρομάντρα ἔλα κι ἐσύ, νὰ σμίξεις μὲ τοὺς ἄλλους. » 320

Εἶπε, κι ἐγὼ τὸ κοφτερὸ τραβῶ σπαθὶ ἀπ' τῇ μέσῃ,
καὶ χύνομαι, σὰ νὰ 'θελα μ' αὐτὸ νὰ τὴ σπαράξω.

Ἔσκουξε αὐτὴ, καὶ σκύβοντας τὰ γόνατά μου πιάνει
καὶ κλαίγονταν καὶ μοῦ ἔκρενε μὲ λόγια φτερωμένα·

« Ποιὸς εἶσ' ἐσύ, κι ὁ τόπος σου, καὶ ποιά τὰ γονικά σου ;
Παράξενο, βοτάνια μου νὰ πιῆς, καὶ νὰ μὴν πιάσουν.

Ἄλλος θνητὸς δὲ βάσταξε κανένας ὡς τὰ τώρα,
μιάς κι ἦπια, κι ἀπ' τὰ χεῖλῃ του περάσαν τὰ πιστά μου.

Μὰ ἐσένα ὁ νοῦς σου ἀμάχευτος στὰ σωθικά σου μνήσκει.

Ἀλήθεια ὁ πολυσόφιστος ἐσὺ Ὀδυσσεὺς θά 'σαι, 330

ποῦ ὁ χρυσοράβδης πάντα Ἑρμῆς μοῦ τό 'λεγε πῶς θὰ 'ρθῃ,
ἀπὸ τὴν Τροία γυρίζοντας μὲ τὸ γοργὸ καράβι.

Μὲς στὸ φηκάρι τὸ σπαθὶ ξανάβαλέ μου, κι ἔλα
νὰ πᾶμε στὸ κρεβάτι μου μαζί ν' ἀγκαλιαστοῦμε,
καὶ στῆς ἀγάπης τὰ φιλιὰ νὰ βροῦμε μπιστοσύνη. »

Αὐτὰ σὰ μίλησε ἡ θεά, γυρίζω καὶ τῆς κρένω·

« ὦ Κίρκη, πῶς ζητᾷς ἐγὼ νὰ σοῦ φερθῶ μὲ γλύκα,
ποῦ χοίρους στὰ παλάτια σου τοὺς φίλους μου ἔχεις κάμει,
κι ἐμένα ἐδῶ κρατώντας με πονηρευτὰ καλεῖς με

στὸ θάλαμό σου, τάχα ἐκεῖ μαζί σου νὰ πλαγιάσω, 340

κι ἔτσι, σὰ γυμνωθῶ, ἀντρεῖα καὶ δύναμη μοῦ πάρης ;

Μὰ ἐγὼ πᾶς στὸ κρεβάτι σου δὲ δέχομαι ν' ἀνέβω,
ἃ δὲν θελήσης, ὦ θεά, βαρὺ νὰ κάμης ὄρκο,
πῶς ἄλλο ἀγνάντια μου κακὸ στὸ νοῦ σου δὲ θὰ βάλῃς. »

Εἶπα, κι αὐτὴ μοῦ ὀρκίστηκε καθὼς ἐγὼ ζητοῦσα.

Κι ἅμα τὸν ὄρκον ἄμωσε καὶ πῆρε ὁ ὄρκος τέλος,
τότες ἀπάνω στ' ὠρίο τῆς ἀνέβηκα κρεβάτι.

Ὡς τόσο συγυρίζανε μὲς στὰ παλάτια οἱ βάγιες.

Τέσσερες ἦταν, κι εἶχανε τῶν παλατιῶν τὴν ἔννοια·

ἀπὸ βρουσοῦλες καὶ δεντρά τῇ φύτρᾳ τοὺς κρατοῦσαν, 350

κι ἀπ' τὰ ποτάμια τὰ ἱερὰ ποῦ στοὺς γιालοὺς κυλοῦνται.

Μὰ σκέπαζε ὅλα τὰ θρονιά μὲ πορφυρένιες σκέπες,

πανώριες, μὲ ἀποκάτουθε λινόφαντα ἀπλωμένα·

τραπέζια ἢ ἄλλη ἀσημωτὰ μὲρὸς στὰ θρονιά τραβοῦσε,
 κι ἀπάνω τους ἀράδιαζε χρυσόπλεχτα πανέρια·
 ἢ τρίτη μέσα στ' ἀργυρὸ ἀνακάτωνε κροντήρι
 γλυκὸ κρασί, καὶ μοίραζε μαλαματένια τάσια·
 καὶ φέρνει ἢ τέταρτη νερό, καὶ τίς φωτιὲς ἀνάβει
 κάτου ἀπὸ τρίποδα τρανὸ, καὶ τὸ νερὸ ζεσταίνει.
 Καὶ τὸ νερὸ σὰν ἔβρασε στ' ἀστραφτερὸ λεβέτι,
 360 τὸ πῆρε, σύγλιό τ' ἔκαμε, καλὸδεχτο νὰ γίνη,
 καὶ βάζοντάς με σὲ λουτρό, περνάει κεφάλι κι ὦμους,
 καὶ τῇ βαρεῖα τὴν κούραση σηκώνει ἀπ' τὸ κορμὶ μου.
 Σὰ μ' ἔλουσε καὶ μ' ἄλειψε μὲ τὸ παχὺ τὸ λάδι,
 καὶ μ' ὦρια χλαίνα μ' ἔντυσε καὶ μὲ χιτῶνα ἢ κόρη,
 μὲ πῆρε καὶ μὲ κάθισε σ' ἀργυροκάρφωτη ἔδρα,
 περίτεχνη καὶ πλουμιστή, μ' ἀκουμποπόδι ὀμπρὸς μου·
 [καὶ μπρίκι γιὰ τὸ νίψιμο μοῦ φέρνει τότε ἢ βάγια,
 ὦριο, χρυσὸ καὶ χύνει μου στὴν ἀργυρὴ λεγένη
 370 γιὰ νὰ πλυθῶ, καὶ στρώνει μου τὸ γυαλιστὸ τραπέζι.
 Σεμνὴ κελάρισσα ἔφερε ψωμὶ καὶ παραθέτει,
 κι ἀπὸ τὰ καλοφάγια τῆς μοῦ πρόσφερε περίσσια,]
 καὶ νὰ γευτῶ μὲ κάλεσε· μὰ ἐγὼ δὲν μπόρουν· ἦταν
 ὁ νοῦς μου ἀλλοῦ, καὶ πρόβλεπε πολλὰ δεινὰ ἢ ψυχὴ μου.

Τηρώντας με νὰ κάθουμαι, καὶ χέρι νὰ μὴ βάζω
 στὸ φαί, παρὰ νὰ φαίνουμαι σὲ θλίψη βυθισμένος,
 σιμώνει ἢ Κίρκη, καὶ μιλάει μὲ φτερωμένα λόγια·

« Τί κάθесαι μαθὲς βουβός, καὶ τρῶς τὰ σωθικά σου,
 καὶ δὲν ἀγγίζεις μῆτε φαί, μῆτε πιστό, Ὀδυσσεά ;
 ἢ δόλους ὑποψιάζεσαι καινούργιους ; Μὰ κατόπι
 380 ἀπ' τὸ βαρὺ τὸν ὄρκιο μου, δὲν ἔχεις νὰ φοβᾶσαι. »

Ἔτο' εἶπε· καὶ γυρίζω ἐγὼ καὶ τῆς ἀπολογιέμαι·
 « Ποιὸς ἄντρας, Κίρκη, γνωστικός θὰ ἔχε καρδιά νὰ παίρνη
 φαί ἢ πιστό πρὶν τοὺς καλοὺς συντρόφους τοῦ γλυτώσῃ,
 καὶ γλυτωμένους πρὶν τοὺς δῇ μὲ τὰ δικά του μάτια ;
 Μὰ ὀλόψυχα ἐσὺ ἂν ποθῇς νὰ πῶ ἐδῶ καὶ νὰ φάγω,
 390 λῦσ' τοὺς, νὰ δοῦν τὰ μάτια μου τ' ἀγαπητὰ μου ἀδέρφια. »

Εἶπε, κι ἀπ' τὰ παλάτια τῆς ἢ θεὰ περνάει καὶ βγαίνει,
 ραβδὶ κρατώντας, κι ἔρχεται, τῇ χοιρομάντρα ἀνοίγει.

Τοὺς ἔβγαλε, καὶ μοιάζανε θρεφτάρια ἐννιά χρονῶνε.

390

Ἄγνάντια τῆς σταθήκανε, κι ἀπὸ σιμὰ περνώντας

ἢ Κίρκη, μ' ἄλλο βότανο τοὺς ἄλειψε ἕναν ἕναν.

Ἀπ' τὰ κορμιά τους χύθηκαν ὅλες οἱ τρίχες τότες,

πού 'χαν φυτρώσει μὲ τῆς θεᾶς τὸ βλαβερὸ βοτάνι,

κι ἄνθρωποι ξαναγένηκαν καλύτεροι ἀπ' τὰ πρῶτα,

στὴ νιότη καὶ στ' ἀνάστημα, στὴν ὁμορφιά, στὴ χάρη.

Καὶ μὲ εἶδαν καὶ μὲ γνώρισαν, καὶ μοῦ 'πιασαν τὸ χέρι,

καὶ κλαῖγαν μὲ καρδιόπονο, καὶ μέσα στά παλάτια

ἀχολογοῦσε ἡ κλάψα τους, πού ὡς κι ἡ θεὰ λυπήθη.

Σιμὰ μου τότες στάθηκε ἡ λαμπρὴ θεὰ καὶ μοῦ 'πε'

400

« Διογέννητε τοῦ Λαέρτη γιέ, πολύτεχνε Ὀδυσσέε,

ξεκίνα τώρα στὸ γιαιλὸ καὶ στὸ γοργὸ καράβι.

Τραβῆξτε πρῶτα στὴ στεριά τὸ πλοῖο· ἐκεῖ μαζῶξτε

μὲς στὶς σπηλιὰς τὰ πράματα καὶ τ' ἄρμενά σας ὅλα,

κι ὕστερα γύρνα φέρνοντας μαζί σου τοὺς συντρόφους. »

Αὐτὰ εἶπε· κι ἡ ἀντρίκια μου ψυχὴ δὲν ἔλεγε ὅχι·

καὶ πῆγα κατὰ τὸ γοργὸ καράβι στ' ἀκρογιάλι,

καὶ βρῆκα ἐκεῖ τοὺς ἀκριβοὺς συντρόφους στὸ καράβι,

νὰ δέρνονται καὶ νὰ θρηνοῦν ἀχνοὶ καὶ δακρυσμένοι.

Κι ὡς τὰ μοσχάρια στὸ μαντρί τὴν ὥρα πού γυρίζουν

410

ἀπ' τὸ γρασίδι στὴν αὐλὴ χορτάτες οἱ ἀγελάδες,

ὅλα μαζί χοροπηδοῦν μπροστά τους, πού κι ἡ στάνη

δὲν τὰ χωρεῖ, κι ἀνέπαυα γύρω στὶς μάνες τρέχουν

μουγκρίζοντας, ἔτσι κι αὐτοὶ σὰ μ' εἶδανε κοντά τους,

χουμίζανε δακρύζοντας· καὶ φάνηκε στὸ νοῦ τους,

σὰ νὰ 'ρθανε στὸν τόπο τους, στὸ πετρωτὸ τὸ Θιάκι,

ἐκεῖ πού γεννηθήκανε κι ἐκεῖ πού ἀνατραφῆκαν.

Θρηνώντας τότες μοῦ 'πανε μὲ φτερωμένα λόγια·

« Ὁ γυρισμός σου, ὦ διόθρεφτε, τόση χαρὰ μᾶς δίνει,

ὅση τὸ Θιάκι ἂ βλέπαμε, τὸ ποθητὸ νησί μας.

420

Καὶ τώρα πές μας τὸ χαμὸ τῶν ἄλλω μας συντρόφων. »

Καὶ τοὺς ἀπολογήθηκα μὲ μαλακὰ ἐγὼ λόγια·

« Πρῶτα τὸ πλοῖο ἄς σύρουμε στὴ γῆς, κι ἄς κουβαλᾶμε

μὲς στὶς σπηλιὰς τὰ πράματα καὶ τ' ἄρμενά μας ὅλα·

κι ἐσεῖς μαζί μου νὰ 'ρθετε κατόπι τοιμαστῆτε,

στῆς θεᾶς τῆς Κίρκης τὰ ἱερὰ παλάτια, γιὰ νὰ δῆτε
τοὺς φίλους ποὺ φαγοποτοῦν, τί ἔχουν ἐκεῖνοι ἀπ' ὅλα.»

Εἶπα, κι ἐκεῖνοι ἀκούσανε τὰ λόγια μου. "Ενας ὅμως,
ὁ Εὐρύλοχος, μοῦ μπόδιζε τοὺς ἄλλους τοὺς συντρόφους,
καὶ φώναζε τους, κι ἔλεγε μὲ λόγια φτερωμένα·

430

« Ποῦ πᾶτε, ὦ κακορίζικοι, τί συφορὲς ζητᾶτε,
καὶ θέτε νὰ μαζεῦστε στῆς Κίρκης τὰ παλάτια,
ποὺ χοίρους θὰ μᾶς κάμη αὐτὴ καὶ λύκους καὶ λιοντάρια,
νὰ τῆς φυλᾶμε τὸ λαμπρὸ παλάτι μὲ τὸ ζόρι,
σὰν ποὺ ἔκαμε καὶ ὁ Κύκλωπας στὴ μάντρα του ὅταν μπῆκαν
μέσα οἱ σύντροφοι μας κι αὐτὸς ὁ ἀπόκοτος Δυσσέας,
ποὺ ἀπὸ τὴν τρέλλα του κι αὐτοὶ χαθόχανε καὶ πᾶνε. »

Εἶπε, κι ἐμένα μέσα μου μοῦ ῥθε ἔτσι νὰ τραβήξω
ἀπ' τὸ παχύ μου τὸ μερὶ τὴν κοφτερὴ τὴ σπάθα,
μιὰ νὰ τοῦ δώσω, καὶ στὴ γῆς νὰ πέση ἡ κεφαλὴ του,
κι ἄς ἦτανε καὶ συγγενὴς στενός μου· μὰ οἱ σύντροφοι
μὲ κράταγαν ἀπὸ παντοῦ μιλώντας μου μὲ γλύκα·

440

« Ἄς τὸν ἀφήσουμε πιά αὐτόν, θεογέννητε, ἀν ὀρίζης,
νὰ μείνῃ στὸ κατάγιαλο καὶ νὰ φυλάῃ τὸ πλοῖο·
κι ἐμᾶς στῆς Κίρκης τὰ ἱερὰ παλάτια ὁδήγησέ μας. »

Κι ἀπ' τὸ καράβι ἀνέβηκαν, κι ἀπ' τοῦ γιαιοῦ τὴν ἄκρη,
καὶ πίσω μῆτ' ὁ Εὐρύλοχος δὲν ἔμεινε, μόν' πῆγε
κι αὐτός, γιατί φοβήθηκε τὰ τρομερά μου λόγια.

Τοὺς ἄλλους πάλε φίλους μας μὲς στὰ παλάτια ἡ Κίρκη
τοὺς ἔλουσε, τοὺς ἄλειψε μὲ τὸ παχὺ τὸ λάδι,
τοὺς φόρεσε ὅλους μὲ κρουστὲς χλαμύδες καὶ χιτῶνες·
καὶ μέσα ἐκεῖ τοὺς βρήκαμε ποὺ τρώγανε καὶ πίναν.
Καὶ βλέποντας καθέννας τους καὶ νιώθοντας τὸν ἄλλον,
στενάζανε καὶ κλαίγανε, ποὺ ἀχολογοῦσε ὁ πύργος.

450

Στάθηκε ὁμπρὸς μου ἡ τρίχαρη θεὰ καὶ μοῦ ῥπε τότες·
« Διογέννητε τοῦ Λαέρτη γιέ, πολύτεχνε Ὀδυσσεά,
μὴν κλαῖτε καὶ μὴ δέρνεστε· κι ἐγὼ τὸ ξέρω πόσα
μέσα στίς ἄγριες θάλασσες παθήματα σᾶς ἤρθαν,
καὶ πόσα βάσανα στὴ γῆς ἀπὸ ἄδικους ἀνθρώπους.
Ἐλᾶτε τώρα στὸ φαῖ καὶ στὸ κρασί καθίστε,
ὥσπου νὰ ψυχοπιᾶσουνε τὰ σπλάχνα σας, καὶ νὰ ῥστε

460

σάν τότες πού τ' ἀφήσατε τὸ πετρωτό σας Θιάκι,
 κι ὄχι σάν τώρα μισεροὶ καὶ παραπονεμένοι,
 πού ὅλο θυμᾶστε τ' ἄπειρα φριχτὰ πλανέματά σας,
 κι ὁ νοῦς σας ἀπὸ τὰ πολλὰ δεινὰ χαρὰ δὲν ξέρει.»

Αὐτὰ εἶπε, κι ἡ λεβέντικη τὴν ἄκουσε ἡ ψυχὴ μας.
 Καὶ μείναμε γλεντίζοντας ὀλάκερο ἓνα χρόνο
 μὲ τὰ περίσσια κρέατα καὶ τὸ γλυκὸ κρασί της.
 Μὰ ὁ χρόνος σάνε γύρισε μὲ τῷ μηνῶν τὸ διάβα,
 κι οἱ μέρες μεγαλώνανε, τότε οἱ καλοὶ συντρόφοι 470
 μὲ πήρανε παράμερα καὶ μίλησαν καὶ μοῦ 'παν·

«Καιρὸς πιά τὴν πατρίδα μας νὰ θυμηθῆς, καημένε,
 γραφτό σου ἂν εἶναι νὰ σωθῆς καὶ ν' ἀξιωθῆς νὰ φτάσῃς
 στὸ σπίτι σου τ' ὠριόχτιστο, στὴν πατρικὴ σου χώρα.»

Αὐτὰ εἶπαν, καὶ ἡ λεβέντικη τοὺς ἄκουσε ψυχὴ μου,
 [Καὶ τότε ἐκεῖ καθόμασταν ὅλημερα ὡς τὸ γέρμα,
 μ' ἄσωστο κρέας, μὲ γλυκὸ κρασί φαγοποτώντας·
 μὰ ὁ ἥλιος σὰ βασίλεψε κι ἀπλώθηκε σκοτάδι,
 οἱ ἄλλοι στὰ βαθιοῦσκιωτα πλαγιάσανε παλάτια.]

Κι ἐγὼ στῆς Κίρκης τὸ λαμπρὸ ἀνεβαίνοντας κρεβάτι, 480
 τὰ γόνατά της ἔπιασα καὶ τὴν παρακαλοῦσα,
 κι ἄκουγε αὐτὴ τὰ φτερωτὰ πού τῆς λαλοῦσα λόγια·

«ὦ Κίρκη, αὐτὸ πού μοῦ 'ταῖξες καιρὸς νὰ τὸ τελέσῃς·
 στεῖλε με πιά στὸν τόπο μου· τὸ λαχταρεῖ ἡ ψυχὴ μου,
 τὸ λαχταροῦν κι οἱ φίλοι μου, πού τὴν καρδιά μου τρώνε,
 κι ὀλόγυρά μου δέρνουνται κάθε ὥρα πού ἐσύ λείπεις.»

Αὐτὰ εἶπα, κι ἡ πανέμορφη θεὰ μοῦ ἀπολογιέται·
 «Διογέννητε τοῦ Λαέρτη γιέ, πολύτεχνε Ὀδυσσεά,
 δὲ θέλω πιά νὰ μένετε μὲ τὸ στανιὸ κοντὰ μου.

Ὅμως κι ἔν' ἄλλο πρῶτα ἐσεῖς θὰ κάμετε ταξίδι· 490
 στῆς Περσεφόνης τῆς σκληρῆς καὶ στοῦ Ἄδη τὰ λημέρια
 θὰ πᾶτε, τὰ μελλούμενα ν' ἀκοῦστε ἀπ' τὸ Θηβαῖο
 τὸν Τειρεσία, τὸν τυφλὸ μάντη πού ὁ νοῦς του ἀκόμα
 κρατιέται, τί κι ἂν πέθανε, τῇ γνώσῃ ἡ Περσεφόνη·
 τοῦ φύλαξε, καὶ δὲ γυρνάει σάν ἴσκιος μὲ τοὺς ἄλλους.»

Αὐτὰ σάν εἶπε, ἐμένανε ραγίστηνε ἡ καρδιά μου·
 καὶ στὸ κλινάρι κάθισα καὶ τό 'ριξα στὸ κλάμα,

καὶ μήτε ζωὴ μήτε ἥλιος φῶς δὲν ἤθελε ἡ ψυχὴ μου.

Μὰ σὰ χαμοκυλίστηκα καὶ χόρτασα τὸ κλάμα,

πάλε τῆς ξαναμίλησα καὶ ρώτηζά την κι εἶπα·

500

« Καὶ ποιὸς τὸ δρόμο αὐτὸ θὰ ρθῇ καὶ θὰ μᾶς δεῖξῃ, ὦ Κίρκη ;

Δὲν πῆγε μὲ πλεούμενο κανεὶς στὸν Ἄδῃ ἀκόμα. »

Αὐτὰ εἶπα, κι ἡ πανέμορφη θεὰ μοῦ ἀπολογιέται·

« Διογέννητε τοῦ Λαέρτη γιέ, πολύτεχνε Ὀδυσσεά,

γιὰ ὁδηγητὴ μὴ νοιάζεσαι τοῦ μαύρου καραβιοῦ σου·

στῆς τὸ κατάρτι, τέντωσε τ' ἄσπρα πανιά, καὶ κάθου·

θὰ σοῦ φυσῇ μιὰ ὁ Βοριάς, κι ἐκεῖ τὸ πλοῖο θὰ φέρῃ.

Μὰ τὸ βαθὺ καθὼς διαβῆς Ὠκεανὸ καὶ φτάσης

στὸν ἄγριον ὄχτο καὶ στ' ἀχνὰ τῆς Περσεφόνης δάσια,

μὲ τίς ἱτιές τίς ἄκαρπες καὶ τίς ψηλές τίς λευκές,

510

ἄραξ' ἐκεῖ τὸ πλοῖο σου στοῦ Ὠκεανοῦ τὴν ἄκρη,

καὶ στοῦ Ἄδῃ κίνησε νὰ πᾶς τ' ἀραχνιασμένο σπίτι.

Ἐκεῖ ὁ Πυριφλεγέθοντας στοῦ Ἀχέροντα τὸ ρέμα

κυλιέται μὲ τὸν Κωκυτὸ ποῦ πέφτει ἀπὸ τῇ Στύγα,

κι ὁ βράχος ποῦ βαρὺβροντα τὰ δυὸ ποτάμια σμίγουν.

Σὰ φτάσης, ὦ ἥρωα, κοντὰ στὸν τόπο ποῦ ἱστορῶ σου,

σκάψε ὡς μιὰ πήχη λάκκο ἐκεῖ τοῦ μάκρου καὶ τοῦ πλάτου

καὶ χῦσε ὀλόγουρα σταλιές στοὺς πεθαμένους ὅλους,

πρῶτα μελόνερο, ὕστερα γλυκὸ κρασί, καὶ τρίτο

πάλε νερό· καὶ μὲ λευκὸ πασπάλιζε τὰ ἀλεύρι·

520

καὶ λέγοντας πολλὰς εὐχὰς στ' ἀδύναμα κεφάλια

τῶν πεθαμένων, τάξε τους πὼς ἅμα ἐρθῇς στὸ Θιάκι

στεῖρα δαμάλα διαλεχτὴ στὸν πύργο σου θὰ σφάξης,

καὶ πὼς θ' ἀνάψῃς τους πυρὰ γεμάτη ὠραῖα δῶρα,

καὶ χάρια ἀρνὶ κατὰμαυρο τοῦ Τειρεσία θὰ κόψῃς,

τοῦ κοπαδιοῦ τὸ πιὸ καλὸ. Καὶ σὰν παρακαλέσης

μὲ προσευχὰς τὰ δοξαστὰ τῶν πεθαμένων πλήθια,

σφαχτὸ κριάρι πρόσφερε καὶ μαύρη προβατίνα

γυρνώντας τα πρὸς τὸ Ἑρεβος· μὰ γύρνα ἐσὺ ἀποκεῖθε,

κι ἀντίκρυζε τοῦ ποταμοῦ τοὺς ὄχτους· τότες θὰ ῥθουν

αὐτοῦ σιμά σου πάμπολλες ψυχὰς τῶν πεθαμένων.

530

Βάλε καὶ τοὺς συντρόφους σου νὰ γδάρουν καὶ νὰ κάψουν

τ' ἀρνιὰ ποῦ τὰ ἔχει ἀλύπητο μαχαίρι ἐκεῖ ριγμένα,

καὶ προσευκὲς νὰ κάμουνε στοὺς δυὸ θεοὺς, στὸν Ἄδη
τὸ φοβερό, καὶ στὴ σκληρὴ συνάμα Περσεφόνῃ·
κι ἐσύ, ἀπ' τῇ μέσῃ σέρνοντας τὸ κοφτερὸ σπαθί σου,
κάθου, καὶ διώχνε τῷ νεκρῶν τ' ἀδύναμα κεφάλια
μακριὰ ἀπ' τὸ αἶμα, ὡς ν' ἀκουστῇ τοῦ Τειρεσσία ὁ λόγος.
Κι εὐτὺς ὁ μάντης θὰ φανῇ καὶ θὰ σοῦ πῇ, ὦ ἀφέντη,
τοῦ δρόμου τὰ μετρήματα, καὶ ποῦθε θὰ περάσης
τὰ πέλαα τὰ πολὺψαρα στὴ γῆς σου νὰ γυρίσης. »

540

Αὐτὰ εἶπε, κι ἡ χρυσόθρονη σάν πρόβαλε ἡ Αὐγούλα,
μὲ πῆρε καὶ μὲ φόρεσε χιτῶνα καὶ χλαμύδα·
κι ἴδια τῆς φόρεμα ἔβαλε περίλαμπρο, μεγάλο,
ψιλόφαντο καὶ λιμπιστό· κατόπι ὠριὸ ζουνάρι
ὀλόχρυσο στὴ μέση τῆς, καὶ σκέπη στὸ κεφάλι.
Τότες στοὺς πύργους μπῆκα ἐγώ, κι ἓνα ἓνα τοὺς συντρόφους
παρακινούσα ἀπὸ κοντὰ μὲ λόγια μελωμένα.

« Μὴν πιά βαθιὰ ἀνεσαίνετε μὲς στὸ γλυκὸ τὸν ὕπνο,
μόν' πᾶμε· ἡ Κίρκη ἡ δέσποινα μοῦ ὁρμήνεψε τὸ δρόμο. »

Τοὺς εἶπα, κι ἡ λεβέντικη μὲ ὑπάκουσε ψυχὴ τους.
Μὰ κι ἀποκεῖθε ἀπείραχτους δὲν πῆρα τοὺς συντρόφους·
κάποιοι, ὁ Ἑλπήνορας, μικρός, κι ὄχι ἄντρας στοὺς πολέμους,
μῆτε καὶ στὰ μυαλὰ γερὸς, παράμερα ἀπ' τοὺς ἄλλους
εἶχε πλαγιάσει στὴ σκεπὴ τῶν παλατιῶν τῆς Κίρκης,
δρυσιὰ νὰ βρῇ μὲ τοῦ κρασιοῦ τὸ βάρος ζαλισμένος.
Μὰ ἀκούγοντας τὸ σάλαγο ποὺ φεύγανε οἱ συντρόφοι,
πετιέται ἀπάνω· ἀστόχησε νὰ κατεβῇ ἀπ' τὴ σκάλα
ζανὰ τὴν ἀψηλὴ, κι ὀμπρὸς ἴσια τραβώντας πέφτει
ἀπὸ τὴ στέγη· ὁ σβέρκος του ἔσπασε ἀπ' τὰ σφοντύλια,
κι ἀμέσως στοῦ Ἄδη τοὺς βυθοὺς κατέβηκε ἡ ψυχὴ του.

560

Στὸ δρόμο ποὺ πηγαίναμε τοὺς εἶπα αὐτὰ τὰ λόγια·
« Θὰ λέτε δὰ στὰ σπίτια μας καὶ στὴν καλὴ πατρίδα
πὼς πᾶμε· ὅμως μᾶς ὄρισε ἄλλο ταξίδι ἡ Κίρκη,
στῆς Περσεφόνης τῆς σκληρῆς καὶ στοῦ Ἄδη τὰ λημέρια,
τοὺς λόγους γιὰ ν' ἀκούσουμε τοῦ μάντη Τειρεσσία. »

Αὐτὰ εἶπα, καὶ στὰ λόγια μου ραγίστηκε ἡ καρδιά τους·
καὶ κάθισαν καὶ κλαίγανε, μαδώντας τὰ μαλλιά τους,
μὰ τί ὄφελος τοὺς ἔφερνε τὸ τόσο μοιρολόγι ;

Σάν ἦρθαμε στ' ἀκρόγιαλο καὶ στὸ γοργὸ καράβι,
 βαριοθλιμμένοι, καὶ πικρὰ χύνοντας δάκρυα ἀκόμα, 570
 στὸ μαυροκάραβο ἔρχεται καὶ κριάρι δένει ἡ Κίρκη,
 μὲ προβατῖνα ὀλόμαυρη, κι ἀγνώριστη διαβαίνει.
 Καὶ ποιὸς ἀγνάντεψε θεὸ χωρὶς αὐτὸς νὰ θέλῃ,
 γιὰ κατεδῶθε ξεκινᾷ, γιὰ κατακεῖθε φεύγει ;

ΡΑΨΩΔΙΑ Δ

Καὶ στὸ γιὰλὸ σάν ἦρθαμε καὶ στὸ γοργὸ καράβι,
 πρῶτα ἀπ' τῇ γῆς τὰ σύραμε στὴν ὥρια κυματοῦσα,
 καὶ τὸ κατάρτι στήσαμε καὶ τὰ πανιά του ἀπάνω,
 καὶ πήραμε καὶ βάλουμε τὰ πρόβατα· καὶ μέσα
 κι ἐμεῖς θλιμμένοι μπήκαμε πικρὰ χύνοντας δάκρυα.
 Καὶ πίσω ἀπ' τὸ μαυρόπλωρο καράβι στέλνει ἡ Κίρκη
 ἡ φοβερὴ κι ἡ ὠριόμαλλη κι ἡ ἀνθρωπολαλοῦσα,
 πρῦμο καλὸ καὶ φιλικὸ ποὺ τὰ πανιά φουσκῶναν.
 Καὶ τ' ἄρμενα σὰ σάξαμε, καθίσουμε, κι ὁδήγα 10
 ὁ ἀγέρας τὸ καράβι μας μαζὶ μὲ τὸν ποδότη.
 Μὲ τεντωμένα τὰ πανιά ἀρμενίζαμε ὅλημέρα,
 μὰ ὁ ἥλιος σὰ βασίλεψε κι ἀπόσκιωναν οἱ δρόμοι,
 στοῦ τρίσβαθου βρεθήκαμε τοῦ Ὠκεανοῦ τὶς ἄκρες,
 ἐκεῖ ποὺ τῶν Κιμμεριωτῶν εἶν' ὁ λαὸς κι ἡ χώρα,
 ποὺ καταχνιά καὶ σύγνεφα γιὰ πάντα τοὺς σκεπάζουν,
 καὶ τοῦ ἡλίου τοῦ χρυσόλαμπρου δὲν τοὺς θεωροῦν οἱ ἀχτίδες,
 μήτε πρὸς τ' ἀστερόσπαρτα σάν ἀνεβαίνει οὐράνια,
 μήτ' ἀπ' τὰ ὕψη τ' οὐρανοῦ στὴ γῆς σάν κατεβαίνει,
 μόνε τοὺς ἄμοιρους φριχτὴ πλακώνει πάντα νύχτα.
 Ἦρθαμε αὐτοῦ κι ἀράξαμε, καὶ βγάλαμε τ' ἀρνιά μας, 20
 καὶ τότες ἀκλουθήσαμε τοῦ Ὠκεανοῦ τὸ ρέμα,
 ὥσπου στὸ μέρος φτάσαμε ποὺ ἡ Κίρκη εἶχε ὀρμηνέψει.

Ἐκεῖ σφαχτὰ ὁ Εὐρύλοχος κι ὁ Περιμήδης φέραν,
 κι ἐγὼ ἔσुरα τὸ κοφτερὸ σπαθὶ ἀπὸ τὸ πλευρὸ μου,
 κι ἔσκαψα λάκκο ὡς πήχῃ μιά, τοῦ μάκρου καὶ τοῦ πλάτου·
 καὶ χύνω ὀλόγουρα σταλιές στοὺς πεθαμένους ὄλους,
 πρῶτα μελόνερο, ὕστερα γλυκὸ κρασί, καὶ τρίτο

πάλε νερό· και με λευκό τὰ πασπαλίζω ἀλεύρι·
 και λέγοντας πολλές εὐκές στ' ἀδύναμα κεφάλια
 τῶν πεθαμένων, ἔταξα πῶς ἅμα ἐρθῶ στοῖς Θιάκι
 στεῖρα δαμάλα διαλεχτὴ στὸν πύργο μου θὰ σφάζω,
 και πῶς θ' ἀνάψω τους πυρὰ γεμάτη ὥραϊα δῶρα,
 και χώρια ἀρνὶ κατὰμαυρο τοῦ Τειρεσία θὰ κόψω,
 τοῦ κοπαδιοῦ τὸ πιὸ καλὸ. Καὶ τῶν νεκρῶν τὰ πλήθια
 με τάματα και προσευκὲς θερμοπαρακαλώντας,
 πῆρα τ' ἀρνιά και τὰ ἴσφαξα στοῖς λάκκο· και τὸ αἷμα
 ἔτρεχε ὁλόμαυρο. Ἀρχισαν τῶν πεθαμένων τότες
 και μαζεύονταν οἱ ψυχὲς ἀπ' τὸ Ἑρεβος τὸ μαῦρο,
 νύφες ἀντάμα κι ἄγουροι, τυραννισμένοι γέροι,
 παρθένες κόρες τρυφερές, νεοθλιμμένες ὄλες,
 κι ἄντρες πολλοὶ ἀπὸ χάλκινα κοντάρια λαβωμένοι,
 νεκροὶ ποὺ εἶχανε τ' ἄρματα με τὸ αἷμα τους βαμμένα
 κι ἐδῶθε ἐκεῖθε ἀρίθμητοι γύρω στοῖς λάκκο ἐρχόνταν,
 με ἄχρὸ πολὺ, και μ' ἐπιανε χλωμὸς ἐμένα φόβος.
 Τότε εἶπα στοὺς συντρόφους μου νὰ γδάρουν και νὰ κάψουν
 τ' ἀρνιά ποὺ τὰ ἔχε ἀλύπητο μαχαίρι ἐκεῖ ριγμένα,
 και προσευκὲς νὰ κάμουνε στοὺς δυὸ θεοὺς, στὸν Ἀδῆ
 τὸ φοβερό, και στὴ σκληρὴ συνάμα Περσεφόνῃ·
 κι ἐγώ, ἀπ' τὴ μέση σέρνοντας τὸ κοφτερὸ σπαθί μου,
 τῶν πεθαμένων ἐδιώχνα τ' ἀδύναμα κεφάλια,
 μακριὰ ἀπ' τὸ αἷμα, ὥς ν' ἀκουστῇ τοῦ Τειρεσία ὁ λόγος.

Πρώτῃ τοῦ Ἑλπήνορα ἡ ψυχὴ μᾶς ἤρθε, τοῦ συντρόφου,
 τί ἀκόμα μες στὴ μαύρῃ γῆς δὲν ἦτανε θαμμένος,
 ποὺ ἐμεῖς τὸ σῶμα ἀφήκαμε στῆς Κίρκης τὰ παλάτια,
 ἄκλυτο κι ἄθαφτο, γιατί μᾶς ἐβίαζε ἄλλος μόχθος.
 Τὸν εἶδα, και δακρύσανε τὰ μάτια μου ἀπ' τὸν πόνο
 και φώναζά τον, κι εἶπα του με φτερωμένα λόγια·

«Ἑλπήνορα, πῶς ἔφτασες μες στὰ βαθιὰ σκοτάδια
 πεζός, κι ἐμένα πρόκαμες, ποὺ με καράβι ἐρχόμουν ; »

Εἶπα, και βαριοστέναξε κι ἀπολογήθη ἐκεῖνος·
 « Διογέννητε τοῦ Λαέρτη γιέ, πολύτεχνε Ὀδυσσεά,
 θεοῦ κατάρτα, και πιστὸ περὶσσιο μ' ἀφανίσαν·
 ἀστόχησα, σὰν πλάγιασα στῆς Κίρκης τὰ παλάτια,

κι ἀντίς ξανὰ ἀπ' τὴν ἀψηλὴ νὰ κατεβῶ τῇ σκάλα,
 ἐγὼ μπροστά μου ὀλόϊσα τράβηξα κι ἀπ' τῇ στέγῃ
 κάτου ἔπεσα, κι ὁ σβέρκος μου ἔσπασε ἀπ' τὰ σφοντύλια,
 κι ἀμέσως στοῦ "Αδῆ τοὺς βυθοὺς κατέβηκε ἡ ψυχὴ μου.
 Μὰ τώρα, στ' ὄνομα ἐκείνων ποὺ ἀκόμα ἐδῶ δὲν ἤρθαν,
 τῆς σύγκοιτης, καὶ τοῦ γονιοῦ ποὺ σ' ἔθρεφε μικροῦλη,
 καὶ τοῦ Τηλέμαχου, ποὺ ἐκεῖ μονάχο τὸν ἀφῆκες, —
 γιατί ξέρω, γυρίζοντας ἀπ' τοῦ "Αδῆ τὰ λημέρια,
 στῆς Αἴας πάλε τὸ νησι θ' ἀράξης τὸ καράβι, —
 παρακαλῶ σε, ὦ βασιλιά, θυμήσου με σὰ φτάσης,
 μὴ φύγης κι ἄκλαυτο, ἄθαφτο μ' ἀφήσης ἐκεῖ πέρα,
 καὶ γίνω αἰτία νὰ ὀργιστῇ κανένας θεὸς μαζί σου.
 Μόν' πάρε με καὶ κάψε με μαζί μὲ τ' ἄρματά μου,
 καὶ βάλε στὸν ἀφρόλευκο γιालὸ κοντὰ μνημούρι,
 νὰ μὲ πονοῦν τὸν ἄμοιρο κατόπι ὅσοι τὸ βλέπουν·
 κάμε μου αὐτά, καὶ τὸ κουπὶ στὸ μνηῖμα ἀπάνω στῆσε
 τὸ ἴδιο ποὺ ζώντας ἔλαμνα μαζί μὲ τοὺς συντρόφους. »

70

Εἶπε, κι ἐγὼ τοῦ μίλησα κι ἀπολογήθηκά του·
 «Ὅλα, ὅσα μοῦ 'πες, ἄμοιρε, σωστά θὰ σοῦ τὰ κάμω. »

80

Τέτοιες κουβέντες θλιβερὲς κάναμε ὁ ἓνας τοῦ ἄλλου,
 ἐγὼ ἀπ' τῇ μιᾷ τῇ σπάθα μου κρατώντας στὸ αἶμ' ἀπάνω,
 τὸ φάντασμα τοῦ Ἑλπήνορα λαλώντας ἀπ' τὴν ἄλλη.

Κι ἤρθε σιμὰ τότε ἡ ψυχὴ τῆς πεθαμένης μάνας,
 τοῦ ἀντρώψυχου τοῦ Αὐτόλυνκου ἢ θυγατέρα Ἀντίκλεια,
 ποὺ τὴν ἀφῆκα ζωντανὴ σὰ μίσευα στὴν Τροία.

Τὴν εἶδα ἐγὼ καὶ δάκρυσα, καὶ πόνεσε ἡ καρδιά μου·
 ὡς τόσο δὲν τὴν ἄφηνα τὸ αἶμα νὰ ζυγώση,
 ὅσο πολὺ κι ἂν θλίβομουν, πρὶ μοῦ μιλῆσῃ ὁ μάντης.

Καὶ τοῦ Θηβαίου ἤρθε σιμὰ ἡ ψυχὴ τοῦ Τειρεσίαι, 90
 καὶ κράταε τὸ χρυσὸ ραβδί· μὲ γνώρισε, καὶ μοῦ 'πε·

« Διογέννῃτε τοῦ Λαέρτη γιέ, πολὺτεχνε Ὀδυσσεά,
 τί ἀφῆκες, ὦ κακόμοιρε, τὸ φῶς τοῦ ἥλιου κι ἤρθες
 νὰ δῆς νεκροὺς κι αὐτὸν ἐδῶ τὸν ἄχαρο τὸν κόσμο ;
 Φεύγα ἀπ' τὸ λάκκο, μέριασε τὸ κοφτερὸ σπαθί σου,
 αἶμα νὰ πιῶ, καὶ νὰ σοῦ πῶ κατόπι τὴν ἀλήθεια. »

Εἶπε, κι ἐγὼ τραβήχτηκα, καὶ στὸ φηγάρι χώνω

τ' ἀργυροκάρφωτο σπαθί· κι αἷμα σὰν ἦπτε μαῦρο,
ὁ μέγας μάντης λάλησε κι αὐτὰ τὰ λόγια μοῦ 'πε·

« Γλυκεῖα πατρίδα μελετᾷς, θεόλαμπρε Ὀδυσσεά·

100

ὅμως σέ μάχεται ὁ θεός· θαρρῶ πῶς δὲν ξεφύγεις
τὸν Κοσμοσείστη, ποῦ θυμὸ γιὰ σένα μέσα του ἔχει,
καὶ βράζει ἀπὸ τῇ μάνητα, ποῦ τύφλωσες τὸ γιό του.

Μὰ πάλε ὅσα κι ἂν πάθετε, θὰ φτάσετε ἂν θελήσης,
νὰ βασταχτῆς, κι ἐσὺ κι αὐτοὶ οἱ συντρόφοι σου, ἅμα πᾶτε
στῆς Θρινακίας τὸ νησί μὲ τὸ καλόφτιαστό σου
καράβι, πίσω ἀφήνοντας τὰ μενεξιά πελάγη·

θὰ βρῆτε ἐκεῖ νὰ βόσκουνε τὰ πρόβα· αὖ καὶ βόδια
τοῦ Ἥλιου, ποῦ ἀποπάνωθε βλέπει κι ἀκούει τὰ πάντα.

Αὐτὰ ἂν ἀφήσης ἄβλαβα, κι ἂν θές τὸ γυρισμὸ σου,
ὅσο πολλὰ κι ἂν πάθετε πάλε στὸ Θιάκι πᾶτε·

110

μὰ ἂν τὰ πειράξης, πρόσμενε ξολοθρεμὸ στὸ πλοῖο
καὶ στοὺς συντρόφους κι ἴδιος σου ἂ σωθῆς, θὰ κακοφτάσης
ἀργά, μὲ δίχως σύντροφο, καὶ μὲ καράβι ξένο.

Καὶ θὰ ἴβρης μὲς στὸ σπίτι σου μεγάλη κακοπάθια·

ἄντρες ἀπόκοτους θὰ βρῆς νὰ καταλοῦν τὸ βίός σου,
μὲ δῶρα τ' ὥριο ταίρι σου νὰ πάρουν πολεμώντας.

Ὅμως γι' αὐτὰ θὰ γδικιωθῆς, σοῦ λέω ἐγώ, σὰ φτάσης·

κι ἀφοῦ μὲς στὰ παλάτια σου χαλάσης τοὺς μνηστήρες,

μὲ ἀπάτη ἢ κι ὀλοφάνερα μὲ κοφτερὸ λεπίδι,

120

θὰ σύρης τότε παίρνοντας τὸ δυνατὸ κουπί σου,

νὰ πᾶς στὴ χώρα τῶν ἀντρῶν ποῦ θάλασσα δὲν ξέρουν,

καὶ ποῦ φαῖ δὲν συνηθοῦν νὰ τρῶνε ἀλατισμένο,

καὶ μήτε κοκκινόπλωρα καράβια αὐτοὶ γνωρίζουν,

μήτε τὰ δυνατὰ κουπιά, ποῦ ἔναι φτερά τῶν πλοίων.

Νά, καὶ σημάδι ξάστερο, ποῦ δὲ θὰ σοῦ ξεφύγῃ·

σὰν ἀνταμώσης ἄλλονε στὸ δρόμο ταξιδιώτη,

καὶ λέει δικράνι πῶς βαστᾷς στὸν ὥριο σου τὸν ὦμο,

τότες τὸ δυνατὸ κουπί μπῆξε στὴ γῆς, καὶ κάμε

καλόδεχτες θυσίες ἐκεῖ στὸ ρήγα Ποσειδῶνα,

130

κρίαρι, ταῦρο σφάζοντας, κι ἀγριόχοιρο βαρβάτο·

καὶ γύρνα στὴν πατρίδα σου ἐκατοβοδιές νὰ κάμης

ἱερὲς γιὰ τοὺς ἀθάνατους ποῦ ὀρίζουνε τὰ οὐράνια,

μὲ τῇ σειρᾷ τοῦ καθενού· κι ὁ θάνατος θὰ σοῦ ῥθη
ῥῆξω ἀπὸ θάλασσα, ἀλαφρός, καὶ θὰ σὲ γλυκοπάρη
μὲς στὰ καλὰ γεράματα, ποὺ ὀλόγυρα οἱ λαοὶ σου
θὰ χαίρουνται καλοτυχιά. Σοῦ ῥπα ὅλη τὴν ἀλήθεια.»

Αὐτὰ εἶπε, κι ἐγὼ γύρισα κι ἀπολογήθηκά του·
«Ἔτσι θὰ τὰ ῥχουνε οἱ θεοὶ κλωσμένα, ὦ Τειρεσία.
Μὰ πές μου τώρα ξάστερα κι αὐτό· τῆς πεθαμένης
μανούλας μου, νά, τὴν ψυχὴ ἐδῶ βλέπω καθισμένη
σιμὰ στὸ αἶμα ἀμίλητη, καὶ δὲ γυρνάει, τοῦ γιου τῆς
νά δῇ τὴν ὄψη ἀγνάντια τῆς, καὶ νὰ τοῦ προσμιλήσῃ.
Πῶς ἄραγες θὰ μ' ἐνωθε πῶς εἶμαι τὸ παιδί τῆς ; »

Εἶπα, κι ὁ μάντης γύρισε κι ἀπολογήθη ἀμέσως·
«Εὐκόλο πρᾶμα θὰ σοῦ πῶ, καὶ κράτα το στὸ νοῦ σου·
ὅποιον ἀπ' τοὺς νεκροὺς νὰ ρθῇ σιμὰ στὸ αἶμα ἀφήσης,
αὐτὸς ἀλήθεις θὰ σοῦ πῇ· μὰ ὅποιον ἐσὺ διώχνεις,
αὐτὸς τραβιέται μακριὰ καὶ ξαναφεύγει πίσω. »

Σὰν εἶπε αὐτά, κι ὁρμήνεψε τὴ μοῖρα ὁ Τειρεσίας,
στὸν Ἄδη ξαναγύρισε· ὥς τόσο ἐγὼ στεκόμουν
ὥσπου τοῦ ἡ μάνα ζύγωσε καὶ μαῦρο ρούφηξε αἶμα·
καὶ τότ' εὐτὺς μὲ γνώρισε καὶ μοῦ ῥκрене θρηνώντας·

«Πῶς ἤρθες, γιέ μου, ζωντανὸς στὰ μαῦρα αὐτὰ σκοτάδια ;
Δύσκολο γιὰ τοὺς ζωντανούς νὰ δοῦνε αὐτὰ ἐδῶ κάτω.

[Τρανοὶ στὴ μέση ποταμοὶ καὶ φοβερά ποτάμια·
καὶ πρῶτ' ἀπ' ὅλα ὁ Ὀκεανός, ποὺ νὰ διαβῇ κανέναν
πεζὸς δὲ δύνεται, χωρὶς καλόφτιαστο καράβι.]
Τάχ' ἀπ' τὴν Τροία ξέπεσες ἐδῶ μὲ τοὺς συντρόφους,
πολὺ σάνε πλανήθηκες μακριὰ ἀπὸ τὴν πατρίδα,
κι ἀκόμα στὰ παλάτια σου τὸ ταίρι σου δὲν εἶδες ; »

Αὐτὰ εἶπε, κι ἐγὼ μίλησα κι ἀπολογήθηκά τῆς.
«Μάνα μου, ἀνάγκη μ' ἔφερε στὸν Ἄδη νὰ ρωτήξω
τὴ μοῖρα μου ἀπ' τὸ θεῖκό Θηβαῖο, τὸν Τειρεσία·
τί ἀκόμα ἐγὼ δὲν ἄγγιξα τῶν Ἀχαιῶν τὴ χώρα,
μηδὲ στὴ γῆς μου πάτησα, παρὰ ὅλο ἐρμολανιέμαι,
ἀφόντας μὲ τὸ θεῖκό Ἀγαμέμνονα εἶχα φύγει
γιὰ τὸ Ἴλιο τ' ἀλογάρικο, τοὺς Τρῶες νὰ πολεμήσω.
Ὡς τόσο, πές μου ξάστερα καὶ ξήγησέ μου ἐτοῦτο·

πῶς σοῦ ἔρθε ὁ κορμοτεντωτῆς ὁ Χάρος καὶ σὲ πῆρε ;
 νὰ ἔταν ἀρρώστια μακρινή, γιὰ ἡ Ἄρτεμη ἡ τοξεύτρα
 μὲ τίς ψιλὲς σαγίτες τῆς ἤρθε νὰ σὲ σκοτώσῃ ;
 Πές μου καὶ γιὰ τὸν κύρη μου, καὶ γιὰ τὸ γιὸ ποῦ ἀφῆκα,
 ἂν τὰ πρωτάτα μου κρατοῦν ἀκόμα αὐτοί, γιὰ κάποιος
 ἄλλος τὰ πῆρε, καὶ θαρροῦν πῶς πιά δὲ θὰ γυρίσω.
 Πές μου καὶ τῆς γυναίκας μου ποιά ἔναι ἡ βουλὴ κι ἡ γνώμη·
 κάθεται πάντα μὲ τὸ γιὸ καὶ κυβερνάει τὸ σπίτι,
 ἢ τάχα τὴν παντρεύτηκε Ἀχαιὸς ἀπ' τοὺς προυχόντους ; »

Καὶ τότε ἡ κερά μάνα μου μοῦ ἀπολογήθη κι εἶπε·

« Μ' ἀπομονὴ περισσὶα αὐτὴ στοὺς πύργους μέσα κλειέται,
 καὶ μαῦρες μέρες καὶ νυχτιὲς περνάει καὶ χύνει δάκρυα.
 Καὶ μήτε τὰ πρωτάτα σου κανεῖς δὲν πῆρε ἀκόμα,
 παρὰ ἥσυχα ὁ Τηλέμαχος φυλάει τ' ἀρχοντικὰ σου,
 καὶ πάντα τότε προσκαλοῦν στὰ μοιραστὰ τραπέζια,
 σὰν ποῦ ταιριάζει σὲ κριτὴ· κι ὁ γέρος σου ὁ πατέρας
 μένει καὶ ζῇ στὴν ἐξοχή, καὶ δὲν πατάει ποτές του
 στὴ χώρα, μήτε χαίρεται κλινάρια μὲ στρωσίδια,
 καὶ μὲ λαμπρὰ παπλώματα, μόν' πέφτει τὸ χειμῶνα
 στὸ σπίτι μὲ τοὺς δούλους του πὰς στῆς γωνιάς τῇ στάχτη,

190
 καὶ ἔχει μὲ ροῦχα ταπεινὰ ντυμένο τὸ κορμὶ του·
 τὸ θέρος καὶ τὸ καρπερὸ χινόπωρο σὰν ἔρθη,
 πηγαίνει τὸν ἀνήφορο στ' ἀμπελοχώραφόν του,
 καὶ ἔχει παντοῦ κρεβάτι του τὰ σκόρπια φύλλα χάμου.
 Κοίτετ' ἐκεῖ καὶ χολοσκάει κι ὁ πόνος του πληθαίνει
 ποθώντας σε, καὶ γερατειὰ κακὰ τὸν βασανίζουν.
 Ἔτσι ἀφανίστηκα κι ἐγώ, κι ἤρθε μὲ πῆρε ὁ Χάρος·
 μήτε ἡ τοξεύτρα ἡ Ἄρτεμη πῶχει ἀσφαλτο τὸ μάτι,
 μὲ τίς ψιλὲς σαγίτες τῆς δὲν ἤρθε νὰ μὲ κρούσῃ,
 καὶ μήτε ἀρρώστια φοβερὴ καμιά δὲ μοῦ εἶχε πέσει,

200
 νὰ μοῦ μαράνη τὸ κορμὶ καὶ πάρῃ τὴν ψυχὴ μου·
 μόν' ὁ καημὸς σου κι ἡ ἔννοια σου, μὰ κι ἡ καλὴ σου ἡ γνώμη
 μοῦ σβῆσαν τῇ γλυκεῖᾳ ζωῇ, πανάκριβε Ὀδυσσεά. »

Αὐτὰ εἶπε, κι ἐγὼ τὸ ἔθελα κι ἀνάδευα στὸ νοῦ μου
 νὰ τὴν ἀδράξω τὴν ψυχὴ τῆς πεθαμένης μάνας.
 Τρεῖς φορὲς χύθηκα μὲ ὁρμὴ ν' ἀδράξω τὴν ποθώντας,

καὶ τρεῖς φορές μὲ ξέφυγε σὰν ὄνειρο, σὰν ἴσκιος·
καὶ μὲς στὰ σπλάχνα μου ἔκανε πιὸ κοφτερὸ τὸν πόνο.
Φώναξα τότες κι εἶπα της μὲ φτερωμένα λόγια·

« Μάνα, γιατί δὲ στέκεσαι ποὺ θέλω νὰ σ' ἄδράξω,
νὰ κρατηθοῦμε ἀγκαλιαστὰ μέσα στὸν Ἄδην οἱ δυὸ μας
νὰ βροῦμε κ' ἂν παρηγοριὰ στὸ κρῦο τὸ μοιρολόγι ;
Γιὰ τάχα νὰ 'σαι φάντασμα ποὺ ἡ θεία ἡ Περσεφόνη,
μοῦ 'στείλει, ἀκόμα πιὸ πικρὰ γιὰ νὰ βαριοστανάζω ; »

Εἶπα, κι ἡ μάνα μου ἡ καλὴ μοῦ ἀπολογήθη ἀμέσως
« Ἀλλοίς, παιδί μου, ποὺ ἄτυχος τόσο δὲ βρέθηκε ἄλλος·
ὄχι, τοῦ Δία δὲ σὲ γελάει ἡ κόρη ἡ Περσεφόνη,
μόν' εἶναι τέτοια τοῦ θνητοῦ σὰν ἀποθάνῃ ἡ μοῖρα·
τί οἱ σάρκες καὶ τὰ κόκκαλα νευρόδετα δὲ μένουν,
μόν' τ' ἀφανίζει τῆς φωτιᾶς ἡ λυσσασμένη φλόγα,
ἅμα ἀπὸ τ' ἄσπρα κόκκαλα ἡ πνοή μας φύγη πρῶτα
κι ἀνοίξῃ τὰ φτερά καὶ πάῃ σὰν ὄνειρο ἡ ψυχὴ μας.
Μὰ τρέξε πάλε πρὸς τὸ φῶς, καὶ μάθε τα ὅλα τοῦτα
νὰ τὰ δηγέσαι ἀργότερα κι ἐσὺ τῆς σύγκοιτῆς σου. »

Ἐμεῖς ἔτσι μιλούσαμε καὶ νά, ἤρθαν οἱ γυναῖκες
ποὺ ἡ Περσεφόνη ἡ θεϊκὴ τις εἶχε ἐκεῖ σταλμένες,
ὅλες μεγάλων σύγκοιτες λεβέντηδων καὶ κόρες.

Γύρω καθὼς μαζεύουνταν αὐτὲς στὸ μαῦρο τὸ αἷμα,
πῶς νὰ ρωτήζω καθεμιὰ στὸ νοῦ μου ἀναγυρνοῦσα.
Κι αὐτὸς ὁ τρόπος πιὸ σωστὸς στὸ λογισμό μου φάνη·
τραβώντας τὸ μακρὺ σπαθὶ ἀπ' τὸ χοντρὸ μερί μου,
ὅλες μαζί δὲν ἄφηναν τὸ αἷμα νὰ πιοῦν τὸ μαῦρο.

Κι αὐτὲς ἀράδα ἐρχόντουσαν, καὶ καθεμιὰ μοῦ ξήγα
τὸ γένος καὶ τὰ φύτρα της καθὼς τὴν ἐρωτοῦσα.

Καὶ πρώτη ἐκεῖ 'δα τὴν Τυρῶ τὴν καλογεννημένη,
ποὺ ἔλεγε γόνος τοῦ λαμπροῦ πῶς ἦταν Σαλμωνέα,
καὶ πῶς τὴν εἶχε ταίρι τοῦ τοῦ Αἰόλου ὁ γιὸς Κρηθέας.
Τὸν Ἐνιπέα ἀγάπησε τὸν ποταμὸ τὸ θεῖο,
ποὺ ἦταν ἀπ' ὅλους πιὸ ὁμορφος τοὺς ποταμούς τοῦ κόσμου,
καὶ στοὺς πανώριους ὄχτους του συνήθεε νὰ πλανιέται.
Μ' ἐκεῖνον μοιάζοντας τῆς γῆς ὁ σαλευτῆς καὶ ζώστης,
σιμὰ της στοῦ ἀφροκύλιστου τοῦ ποταμοῦ τὸ στόμα

210

220

230

240

πλάγιασε· κύμα σκοτεινὸ τοὺς ἔζωσε σάν ὅρος
 γερό, νὰ κρύψῃ τὸ θεὸ καὶ τὴ θνητὴ γυναῖκα.
 Ἐκεῖ ὁ θεὸς τῆς ἔλυσε τῆς παρθενιάς τὴ ζώνη,
 τὴν κοίμισε, καὶ τοῦ ἔρωτα σάν τέλεσε τὸ ἔργο,
 τὸ χέρι της γλυκόσφιξε, καὶ φώναξέ την κι εἶπε·

«Χαίρου πού ἐγὼ σ' ἀγκάλιασα· κι ἅμα γυρίσῃ ὁ χρόνος,
 θά 'χῃς πανόμορφα παιδιά, τὶ τῶν θεῶν ἡ ἀγάπη
 δὲν πάει τοῦ κάκου· νοιάζου τα καὶ μοσκανάθρεφέ τα.
 Πήγγαινε τώρα σύχαζε, καὶ μὴν τὸ ξεστομίσης·
 μὰ ὁ Ποσειδῶνας, ξέρε το, ἐγὼ 'μαι ὁ κοσμοσείστης.»

250

Αὐτὰ εἶπε, καὶ στὴν θάλασσα βουτάει τὴν κυματοῦσα.
 Κι ἐκεῖνη γέννησε τοὺς δυό, Πελία καὶ Νηλέα,
 πού ἥρωες βγήκανε πιστοὶ τοῦ Δία τοῦ μεγάλου·
 στὴν Ἰωλκὸ βασίλεψεν ὁ θεόπλουτος Πελίας,
 στὴν Πύλο τὴν ἀμμουδερή ὁ ἥρωας ὁ Νηλέας.
 Κι ἀκόμα ἡ ρήγισσα Τυρὼ γέννησε τοῦ Κρηθέα,
 τὸν Αἴσωνα, τὸν ἀμαξᾶ Ἀμυθάονα, τὸ Φέρη.

Εἶδα κατόπι τοῦ Ἀσωποῦ τὴν κόρη, τὴν Ἀντιόπη·
 κι αὐτὴ στοῦ Διὸς τὴν ἀγκαλιὰ καυχιόταν πὼς κοιμήθη,
 καὶ δυὸ παιδιά γεννήθηκαν, ὁ Ἀμφίονας κι ὁ Ζήθος·
 τὴ Θήβα τὴν ἐφτάπορτη πρωτόχτισαν ἐκεῖνοι,
 καὶ τὴν πυργῶσαν, τὶ ἄπυργοι δὲ δύνονταν νὰ ζήσουν
 στὴ Θήβα τὴν ἀπλόχωρη, κι ἄς ἦταν ἀντρειωμένοι.

260

Εἶδα καὶ τοῦ Ἀμφιτρύωνα τὸ ταῖρι, τὴν Ἀλκμήνη,
 πού ὁ Δίας τὴν ἀγκάλιασε, καὶ γέννησε μαζί του
 τὸ λιονταρόψυχο Ἡρακλῆ, τῆς λεβεντιάς τὸν πύργο·
 καὶ τὴ Μεγάρα, τοῦ τρανοῦ τοῦ Κρέοντα θυγατέρα,
 πού τοῦ Ἀμφιτρύωνα τοῦ γιοῦ τοῦ ἀδάμαστου ἦταν ταῖρι.

270

Τὴ μάνα εἶδα τοῦ Οἰδίποδα, τὴν ὁμορφὴ Ἐπικάστη,
 πού ἀνήξερον ἔκαμε φοριχτὴ παρανομιά, καὶ δέχτη
 τὸ γιό της ἄντρα, πού ἔσφαξε τὸν κύρη καὶ τὴν πῆρε,
 κι οἱ ἀθάνατοι φανέρωσαν τὴν ἀνομιὰ στὸν κόσμο.
 Αὐτὸς στὴ Θήβα τὴ γλυκεῖα βασανισμένος ρήγας
 τῶν Καδμιτῶν κυβέρνησε ἀπὸ θεῶν κατάρα·
 μὰ ἐκεῖνη στοῦ Ἄδῃ τοῦ ἄσπλαχνου κατέβηκε τὰ βάθια·
 τὶ στὸν καημὸ της μὲ θηλειὰ κρεμάστηκε ἀπ' τὴ στέγη

τὴν ἀψηλὴν, καὶ ἀμέτρητα τοῦ ἀφῆκε πίσω πάθια,
 πάρα πολλά, ὅσα φέρουνε τῆς μάνας οἱ κατάρες.

280

Τὴ Χλῶρην εἶδα τὴν ὁμορφὴν ποῦ ἕναν καιρὸ ὁ Νηλέας
 τὴν πῆρε γιὰ τὰ κάλλη της μ' ἀρίφνητά του δῶρα,
 κόρη στερνὴ τοῦ Ἀμφίονα, τοῦ γιοῦ τοῦ Ἰάσου, ποῦ ἦταν
 τοῦ Ὀρχομενοῦ τῶν Μινυῶν ρήγας· καὶ αὐτὴ στὴν Πύλο
 βασίλευε, καὶ γέννησε λαμπρὰ παιδιὰ, τὸ Χρόμιο,
 τὸν ἄξιο Περικλόμενο, τὸ Νέστορα, καὶ κόρη
 τὴν λεβεντόκαρδη Πηρώ, τοῦ κόσμου τὸ καμάρι,
 ποῦ νύφη τὴ ζητούσανε παντοῦθε, μὰ ὁ Νηλέας
 μόνε ἐκείνου τὴν ἔδινε ποῦ θὰ 'φερνε στὴν Πύλο
 τοῦ Ἰφίκλου τὰ λοξόποδα καὶ κουτελάτα βόδια
 ἀπ' τῇ Φυλάκῃ, τ' ἀγριωπὰ καὶ θεῖος μάντης τότες
 νὰ τοῦ τὰ φέρῃ βάλθηκε, μὰ ὀργὴ θεοῦ τοῦ πέφτει,
 καὶ μὲ δεσμὰ τὸν ἔζωσαν βοδοβοσκοὶ στοὺς κάμπους.
 Μὰ οἱ μῆνες σάνε διάβηκαν καὶ οἱ μέρες σὰν τελειῶσαν,
 καὶ ἔκλεινε ὁ χρόνος, καὶ ἔσωναν τὸν κύκλο τους οἱ ὥρες,
 τότε ὁ ἀντρεῖος ὁ Ἰφίκλος ξεδέσμεψε τὸ μάντη,
 τὴ μοῖρα σὰν προφήτεψε, κατὰ τοῦ Δία τὸ θέλει.

290

Τὴ Λήδα ἀγνάντεψα ὕστερα, τὸ ταίρι τοῦ Τυνδάρου,
 ποῦ γέννησε δυὸ ἀντρώψυχα παιδιὰ, τὸν Κάστορα ἕναν
 τὸν ἀλογάρη, καὶ ἄλλον τὸ μέγα Πολυδεύκη,
 τὸ γροθομάχο· ζωντανούς ἡ γῆς ἡ ψυχοδότρα
 τοὺς ἔχει, καὶ τοὺς τίμησε στὸν κάτω κόσμῳ ὁ Δίας·
 μιὰ μέρα ζωντανεύουνε, καὶ μιὰ 'ναι πεθαμένοι,
 καθέννας μὲ τὴ μέρα του, καὶ σὰν θεοὶ τιμιοῦνται.

300

Καὶ εἶδα τὴν Ἰφιμέδεια, γυναῖκα τοῦ Ἀλωέα,
 ποῦ ἔλεγε πῶς μὲ τὸ θεὸ κοιμήθη Ποσειδῶνα,
 καὶ δυὸ τοῦ γέννησε παιδιὰ, μὰ ζωὴ πολλὴ δὲν εἶχαν·
 τὸν Ἔτο τὸν ἰσόθεο, καὶ τὸ λαμπρὸ Ἐφιάλτη,
 ποῦ ἀπ' ὅσους ἡ γῆς ἔθρεψε πιδ ἀψηλόκορμοι 'ταν,
 καὶ ποῦ μονάχα ὁ Ὠρίωνας στὰ κάλλη τοὺς περνοῦσε·
 ἐννιά χρονῶν ἦταν παιδιὰ, καὶ ἐννιά εἶχαν πῆχες πλάτος,
 καὶ ἀνέβαινε τὸ μπόγι τους ὀργυιᾶς ἐννιά τοῦ ὕψους·
 καὶ τοὺς ἀθάνατους αὐτοὶ φοβέριζαν πῶς θὰ 'ρθουν
 νὰ φέρουνε στὸν Ὀλύμπο πολέμου ἀχὸ καὶ ἀντάρα.

310

Τὴν Ὅσσα πᾶς στὸν Ὀλυμπο πασκίζανε νὰ στήσουν,
τὸ Πήλιο μὲ τ' ἀνεμιστὰ κλωνιὰ στὴν Ὅσσα ἀπάνω,
ν' ἀνέβουνε τὸν οὐρανό. Κι ἃ ζούσανε νὰ φτάσουν
στὰ χρόνια τῆς παλληκαριᾶς, θὰ κάναν τὸ σκοπό τους·
μὰ ὁ γιὸς τοῦ Δία καὶ τῆς Λητώς τῆς ὁμορφομαλλούσας
τοὺς χάλασε πρὶ βγάλουνε σγουρὰ στὰ μάγουλά τους,
καὶ πρὶν τὸ χνούδι τ' ἀνθερὸ τοὺς σκιάσῃ τὸ πηγούνι.

320

Τὴ Φαίδρα εἶδα, τὴν Πρόκριδα, τὴν ὁμορφὴ Ἀριάδνη,
κόρη τοῦ Μίνωα τοῦ φριχτοῦ, ποὺ ἔναν καιρὸ ὁ Θησέας
ἀπὸ τὴν Κρήτῃ στὴν ἱερὴ τὴν πῆρε Ἀθήνα, δίχως
νὰ τῇ χαρῇ· τί ἡ Ἀρτεμὴ τῇ σκότωσε στῆς Δίας
τ' ἀκρόγιαλα, τῇ μαρτυριὰ τοῦ Διόνυσου ἀγρικιώντας.

Τὴ Μαίρα, τὴν Κλυμένη ἐκεῖ, καὶ τῇ φριχτῇ Ἐριφύλῃ,
ποὺ πρόδωσε τὸν ἄντρα τῆς γι' ἀτίμητο χρυσάφι,
εἶδα κατόπι στὴ σειρά. Μὰ ποιά νὰ ὀνοματίσω
ἀπ' ὅσες εἶδα σύγκοιτες καὶ κόρες τῶν ἡρώων·
ἡ νύχτα ὅλη δὲ θά ᾿σωνε· κι εἶναι ὥρα νὰ πλαγιάσω,
ἢ μὲ τοὺς φίλους στὸ γοργὸ καράβι, ἢ ἐδῶ πέρα·
κι οἱ θεοὶ κι ἐσεῖς πιά νοιάζεστε γιὰ τὸ προβόδωμά μου. »

330

Αὐτὰ εἶπε, κι ὅλοι σύχαζαν καὶ σώπαιναν τριγύρω,
δεμένοι ἀπὸ τὸ μάγιο τοῦ μὲς στὸ ἱσκερὸ παλάτι.
Τότες τὸ λόγο ἀρχίνησε ἡ Ἀρήτῃ ἡ λευκοχέρα·

« Φαίαικες, πῶς σᾶς φαίνεται τοῦ ἀνθρώπου, ἀλήθεια, ἐτούτου
ἡ χάρη κι ἡ κορμοστασιά, κι ὁ ἴσιος νοῦς τοῦ μέσα ;
Δικὸς μου ὁ ξένος, μὰ κι ἐσᾶς τούτῃ ἡ τιμὴ στολίζει.
Νὰ φύγῃ μὴν τὸν βιάζεστε, καὶ μὴν τοῦ λυπηθῇτε
τὰ δῶρα ποὺ ἔχει ἀνάγκη αὐτὸς μεγάλη· γιατί κι ἄλλα
βρίσκονται στὰ παλάτια σας, χάρη στοὺς θεοὺς, περίσσια. »

340

Σὲ τοῦτα ὁ γέρος ἥρωας ὁ Ἐχένης εἶπε τότες,
αὐτὸς ποὺ μὲς στοὺς Φαίαικες στὰ χρόνια ἦταν ὁ πρῶτος·

« ὦ φίλοι μου, ὅσα ἡ φρόνιμη βασίλισσα μᾶς εἶπε
ἀκοῦτε τὰ· στὴ γνώμῃ μας ἐνάντια αὐτὰ δὲν εἶναι.
Ἀπ' τὸν Ἀλκίνο κρέμεται πράξῃ καὶ λόγος τώρα. »

Κι ὁ Ἀλκίνος τότε ὁ βασιλιάς τοῦ ἀπάντησε καὶ τοῦ εἶπε·
« Θὰ γίνῃ ὁ λόγος σου ὅσο ζῶ ἐγὼ καὶ βασιλεύω
στὴ χώρα τῶν Φαιάκωνε ποὺ τὰ κουπιὰ ἀγαπᾶνε.

Μὰ ἄς κἀνη ὁ ξένος πομονή, ὅσο ἂν ποθῇ πατρίδα,
 ὥς αὔριο, πού τὰ δῶρα του θὰ τὰ ἔχω συναγμένα,
 κι ὅσο γιὰ τὸ προβάδωμα, θὰ τὸ νοιαστοῦνε οἱ ἄντρες
 ὅλοι, κι ἐγὼ μαζί πού ἐδῶ τὸν τόπο ἐξουσιάζω. »

Τότε ὁ Δυσσέας ὁ τρίζυπνος τοῦ ἀπολογήθη κι εἶπε·
 « Ἀλκίνο, ἀφέντη δοξαστέ, καὶ τῷ λαῶν καμάρι,
 καὶ χρόνο ἀνίσως γύρευες ἐδῶ νὰ μείνω ἀκόμα,
 καὶ πλούσια δῶρα ἂν δίνοντας μὲ στέλνατε κατόπι
 ἄλλο κι ἐγὼ δὲ θὰ ἔθελα, τί γιὰ καλὸ μου θὰ ἔταν
 νὰ φτάσω στὴν πατρίδα μου μὲ πιὸ γεμάτα χέρια·
 πιὸ σεβαστὸς κι ἀγαπητὸς ἀλήθεια θὰ γινόμουν
 σ' ἐκείνους πού θὰ μ' ἐβλεπαν στὸ Θιάκι νὰ γυρίζω. »

Κι ὁ Ἀλκίνος πάλι γύρισε καὶ μίλησέ του κι εἶπε·
 « Στὰ μάτια μας δὲ φαίνεσαι πλάνος ἐσύ, Ὀδυσσεά,
 καὶ δολοπλόκος σὰν πολλοὺς πού ἡ γῆς ἡ μαύρη θρέφει,
 σκόρπιους παντοῦ, πού ψέματα πλάθουν, καὶ δὲν τὰ νιώθεις.
 Ἐσένα ὁ λόγος σου ὁμορφος καὶ ξάστερος ὁ νοῦς σου,
 καὶ σὰν τραγουδιστὴς ἐσύ δηγήθηκες μὲ τέχνη
 τῶν Ἀργιῶν τὰ βᾶσανα μαζί μὲ τὰ δικά σου.
 Μὰ πές μου τώρα ἀληθινὰ καὶ ξήγησέ μου ἐτοῦτο·
 ἀπ' τοὺς ἰσόθεους φίλους σου ποιούς εἶδες πού ἤρθαν τότες
 μαζί σου στὸ Ἴλιο κι ὕστερα τοὺς πῆρε ὁ μαῦρος Χάρος ;
 Ἡ νύχτα τώρα ἀτέλειωτη, δὲν ἤρθε ἡ ὥρα τοῦ ὕπνου
 ἀκόμα, μόν' δηγήσου μὰς τὰ θαμαστά σου τὰ ἔργα.
 Ὡς τὰ γλυκοχαράματα θὰ στέκομουν ν' ἀκούσω,
 ἂν ἔστεργες τὰ πάθια σου νὰ πῆς μὲς στὸ παλάτι. »

Τότε ὁ Δυσσέας ὁ τρίζυπνος τοῦ ἀπολογήθη κι εἶπε·
 « Ἀλκίνο, βασιλιὰ τρανὲ καὶ τῷ λαῶν καμάρι,
 στὴν ὥρα της κι ἡ συντυχιά, στὴν ὥρα του κι ὁ ὕπνος·
 μὰ κι ἄλλα ἂν ἔχης ὄρεξη ν' ἀκούσης, δὲ σοῦ ἀρνοιῶμαι
 νὰ δηγηθῶ τὰ πιὸ φριχτὰ παθήματα τῶν φίλων
 πού ἀργότερα χαθήκανε ξεφύγανε τὸ Χάρο
 στούς ἄγριους τῶν Τρωαδιτῶν πολέμους, μὰ κατόπι
 στὸ γυρισμὸ τοὺς ἔσβησε ἡ βουλή κακῆς γυναίκας. »

Ἐδῶ κι ἐκεῖ ἅμα σκόρπισε ἡ σεβάσμια Περσεφόνη
 τῷ γυναικῶνε τίς ψυχές, μοῦ ζύγωσεν ἀγνάντια

καὶ στάθη τοῦ Ἀγαμέμνονα ἡ ψυχὴ, τοῦ γιοῦ τοῦ Ἀτρέα,
βαριοθλιμμένη· γύρω του κι οἱ ἄλλοι ὅσοι μαζί του
βρήκανε τέλος θλιβερό στοῦ Αἰγίστου τὸ παλάτι.

Κι αὐτὸς μεμιάς μὲ γνώρισε τὸ μαῦρο αἷμα σὰν ἦπτε,
κι ἔχυνε βρῦση δάκρυα, κι ἄψά μοιρολογοῦσε,
τὰ δυό του χέρια ἀπλώνοντας, μὲ πόθο νὰ μὲ φτάσῃ·
μὰ νεῦρο πιά και μπόρεση καμιά δὲν εἶχε τώρα,
σὰν ποὺ εἶχε ἐκεῖνος μιὰ φορά στὰ λυγερὰ του μέλη.
Τὸν εἶδα ἐγώ, και δάκρυσα, και πόνεσε ἡ καρδιά μου,
και φώναζά του, κι εἶπα του μὲ φτερωμένα λόγια·

« Τοῦ Ἀτρέα γιὰ Ἀγαμέμνονα, και δοξασμένε ρήγα,
ποιὰ μοῦρα τοῦ τεντόκορμου σὲ βάρεσε θανάτου ;
Τάχα στὰ πλοῖα σὲ ρήμαξε ὁ θεὸς ὁ Ποσειδῶνας,
κακὴ φουρτούνα στέλνοντας μ' ἀνάποδους ἀνέμους ;
ἢ στὴ στεριά σὲ χάλασαν ὄχτροι σάνε ζητοῦσες
βόδια νὰ σύρης και καλὸ μαλλὶ νὰ κόψης πρόβειο,
ἢ χώρα σὰν πολέμαγες νὰ πάρης μὲ τίς σκλάβες ; »

Εἶπα· κι ἀμέσως γύρισε κι ἀπολογήθη ἐκεῖνος·
« Διογένητε τοῦ Λαέρτη γιέ, πολύτεχνε Ὀδυσσεά,
μήτε στὰ πλοῖα μὲ ρήμαξε ὁ θεὸς ὁ Ποσειδῶνας,
κακὴ φουρτούνα στέλνοντας μ' ἀνάποδους ἀνέμους,
μήτε στὴ γῆς μὲ χάλασαν ὄχτροί, παρὰ τὴ μοῖρα
τοῦ Χάρου μοῦ ἔφερε ὁ Αἰγίστος μὲ τὴν καταραμένη
γυναίκα μου, και μ' ἔκαψε· μὲ κάλεσε σὲ δεῖπνο,
και μ' ἔσφαξε ὅπως σφάζουνε μὲς στὸ παχνὶ τὸ βόδι.
Σὲ τέτοιο τέλος μ' ἔφερε φριχτό, κι ὀλόγυρά μου
σφαζόνταν κι οἱ συντρόφοι μου σὰν κάπροι ἀσπροδοντάτοι,
σὲ ἀνθρώπου πλούσιου και τρανοῦ, ποὺ σφάζονται γιὰ γάμο,
ἢ γιὰ φαγὶ συντροφικό, ἢ ἀρχοντικὸ τραπέζι.

Εἶδες στὸν κόσμον ἀρίθμητοι νεκροὶ νὰ πέφτουν ἄντρες
μονομαχώντας ἢ σμιχτὰ στῆς μάχης τὴν ἀντάρα·
μὰ θὰ θλιβόσουν πιὸ πικρὰ νὰ τὰ ἴβλεπες ἐκεῖνα,
στὸν πύργο σὰν κοιτόμασταν τριγύρω στὸ κροντήρι,
και στὰ τραπέζια τὰ λαμπρά, μὲ λίμνη τὸ αἷμα χάμου.
Και τῆς Κασσάντρας τὴ φωνή, τῆς κόρης τοῦ Πριάμου,
φριχτὴ ἄκουσα· τὴ σκότωνε ἡ πλανεύτρα ἢ Κλυταιμνήστρα

390

400

410

420

κοντά μου· κι ἐγὼ σήκωσα τὰ χέρια, ξεψυχώντας
 μὲ τὸ σπαθὶ στὰ σπλάχνα μου, κι ἔπεσα πάλε χάμου.
 Καὶ μ' ἄφησε ἡ ξαδιάντροπη στὸν Ἄδη νὰ πάω, δίχως
 νὰ πιάσῃ κἀν τὰ μάτια μου, τὸ στόμα μου νὰ κλείσῃ.
 Ἄλλο φριχτότερο καὶ πιὸ σιχαμερὸ δὲν εἶναι
 ἀπὸ γυναῖκα ποὺ ἔργατα κακὰ στὸ νοῦ της βάζει·
 τέτοια κι αὐτὴ σοφίστηκε, καὶ γένηκε τοῦ ἀντρός της
 φόνισσα καὶ θαρροῦσα ἐγὼ ποὺ μίᾳς ἐκεῖ γυρίσω,
 θὰ μὲ δεχτοῦν χαρούμενα καὶ τὰ παιδιὰ κι οἱ δούλοι·
 μὰ αὐτὴ ἡ σοφὴ στὶς πονηριές, ντροπιάστηκε κι ἀπὴ της
 κι ὅλες τὶς ἄλλες ντρόπιασε γυναῖκες, ὡς ἀκόμα
 κι ὅσες καλόγνωμες στὴ γῆς κατόπι θὰ φανοῦνε. »

430

Καὶ τότες ἐγὼ γύρισα καὶ τοῦ εἶπα· « Ἀλλοῖς, καὶ πόσο
 σκληρὰ ὁ Δίας ὁ βροντηχτὴς κατὰτρεξε ἀπαρχῆθες
 τοῦ Ἀτρέα τὸ γόνου, κι ἀφορμὴ τὸ θέλημα γυναῖκας·
 γιὰ τὴν Ἑλένη μύριοι μας χαθήκαμε, κι ἐσένα
 παγίδες, ποὺ ἔλειπες μακριά, σοῦ ἔστηνε ἡ Κλυταίμνηστρα. »

440

Εἶπα, κι ἐκεῖνος γύρισε κι εὐτὺς μοῦ ἀπολογηθῇ·
 « Λοιπόν, ποτές σου μαλακὸς μὴν εἶσαι στὴ γυναῖκα·
 κι ὅλα ποὺ ξέρεις μὴν τῆς λές, παρὰ μονάχα μέρος,
 καὶ τ' ἄλλα κράτα της κρυφά. Μὰ ὡς τόσο ἐσύ, Ὀδυσσεά,
 ἀπ' τὴ γυναῖκα σου κακὸ νὰ πάθῃς μὴ φοβᾶσαι·
 γιὰτ' εἶναι ἐκείνη γνωστικιά, κι ἔχει μεγάλες χάρες,
 ἡ Πηνελόπη ἡ φρόνιμη, τοῦ Ἰκάριου ἡ θυγατέρα.
 Νιόνυφη, ἀλήθεια, τότε ἐμεῖς τὴν εἶχαμε ἀφησμένη,
 ποὺ βγήκαμε στὸν πόλεμο, κι εἶχε μωρὸ στὴ ρώγα.
 Τώρα κι αὐτὸς θὰ κάθεται μαζί μὲ τοὺς μεγάλους·
 καλότυχος, ποὺ σὰν ἐρθῇ θὰ τόνε δῇ ὁ γονιὸς του,
 κι αὐτὸς θὰ σφίξῃ τὸ γονιὸ θερμὰ στὴν ἀγκαλιά του.
 Ἐμένα ὡς καὶ τὸ γιόκα μου δὲν ἄφησε ἡ δική μου
 νὰ τὸν χαροῦν τὰ μάτια μου, μόν' ἔσβησέ με πρῶτα.
 Ἄλλο ἐγὼ τώρα θὰ σοῦ πῶ, καὶ κράτα το στὸ νοῦ σου·
 κρυφά, κι ὅχι ὀλοφάνερα στὴ φίλη σου πατρίδα
 ν' ἀράξῃς, γιατί χάθηκε πιὰ ἡ πίστη ἀπ' τὶς γυναῖκες.
 Μὰ τώρα πές μου ξάστερα καὶ ξήγα μου κι ἐτοῦτο·
 ἂν τάχα ἀκοῦτε ζωντανὸς πὼς εἶναι ἀκόμη ὁ γιός μου,

450

ἢ στὸν Ὀρχομενό, ἢ μπορεῖ στήν ἀμμουδάτῃ Πύλο,
 ἢ καὶ στῇ Σπάρτῃ τὴν πλατειά, κοντὰ στοῦ Μενελάου, 460
 τί ἀκόμα δὲν τὸν εἶδε ἡ γῆς νεκρὸ τὸν ὦριο Ὀρέστη; »

Αὐτὰ εἶπε· κι ἐγὼ γύρισα κι ἀπολογήθηκά του·
 « Τοῦ Ἀτρέα γιέ, τί με ρωτᾷς ; δὲν ξέρω ἂ ζῇ ὁ Ὀρέστης,
 ἢ ἂν πέθανε, κι εἶναι κακὸ τ' ἀνώφελα νὰ λέμε. »

Μὲ τέτοια λόγια θλιβερὰ μιλούσαμε' ὁ ἕνας τοῦ ἄλλου,
 βαριόκαρδοι, καὶ χύναμε τὰ δάκρυα ποτάμι.

Καὶ τότε πρόβαλε ἡ ψυχὴ τοῦ Ἀχιλλέα μπροστά μου,
 κι ὁ Πάτροκλος κι ὁ δοξαστὸς Ἀρχίλοχος μαζί του,
 κι ὁ Αἴαντας, πὺ στὸ κορμί ἦταν πρῶτος καὶ στήν ὄψῃ 470
 ἀπὸ τοὺς ἄλλους Δαναούς, ἐξὸν τὸν Ἀχιλλέα.

Καὶ τοῦ γοργόποδου ἡ ψυχὴ γιοῦ τοῦ Πηλέα πὺ μ' εἶδε,
 μὲ γνώρισε, καὶ κλαίγοντας αὐτὰ τὰ λόγια μοῦ εἶπε·

« Διογένητε τοῦ Λαέρτη γιέ, πολύτεχνε Ὀδυσσέα,
 τί κάμωμα πιδ φοβερὸ θὰ σοφιστῆς ἀκόμα ;
 Πῶς κόττησες νὰ κατεβῆς στὸν Ἄδῃ πὺ φωλιάζου
 κούφιοι νεκροὶ φαντάσματα θνητῶν ἀποσταμένων ; »

Αὐτὰ εἶπε, κι ἐγὼ γύρισα κι ἀπολογήθηκά του·
 « ὦ πρῶτε μὲς στοὺς Ἀχαιοὺς, γιέ τοῦ Πηλέα, Ἀχιλλέα,
 τὸν Τειρεσία ἤρθα νὰ βρῶ, τῇ γνώμῃ του ν' ἀκούσω,
 πῶς πίσω στὸ πετρόσπαρτο τὸ Θιάκι θὰ γυρίσω· 480
 τί ἀκόμα γῆς Ἀχαϊκῇ δὲ σίμωσα, καὶ μήτε
 χῶμα πατρίδας πάτησα, μόνε ὄλο τυραννιέμαι.

Μὰ σὰν κι ἐσὲ μακαριστός, ὦ Ἀχιλλέα, δὲ βγῆκε
 στὰ περασμένα ἄλλος κανεῖς, μήτε θὰ βγῇ κατόπι·
 γιὰτὶ σὰ θεὸ καὶ ζωντανὸ οἱ Ἀργεῖτες σὲ τιμοῦσαν,
 καὶ τώρα μέγας καὶ τρανὸς στοὺς πεθαμένους εἶσαι·
 γιὰ δαῦτο πῶς ἀπέθανες μὴ θλίβεσαι, Ἀχιλλέα. »

Κι αὐτὸς μοῦ ἀπολογήθηκε· « Περίλαμπρε Ὀδυσσέα,
 τὸ θάνατο μὴ μοῦ ζητᾷς μὲ λόγια νὰ γλυκάνης.
 Κάλλιο στῇ γῆς νὰ βρίσκομουν, κι ἂς δούλευα σὲ ἀνθρώπου 490
 μικροῦ, μὲ δίχως βιὸς πολὺ, παρὰ στὸν Ἄδῃ νὰ εἶμαι,
 καὶ βασιλέας νὰ λέγομαι τῶν πεθαμένων ὅλων.
 Ὡς τόσο γιὰ τὸν ἄξιο μου τὸ γιὸ δυὸ λόγια πές μου,
 ἂ βγῆκε αὐτὸς στὸν πόλεμο πρῶτος γιὰ νὰ ἴναι, ἢ ὄχι.

Καὶ δῶσ' μου τοῦ ἀψεγάδιαστου Πηλέα μαντάτα, ἂν ἔχῃς·
 ἀκόμα τάχα τὸν τιμάει ὁ λαὸς τῷ Μυρμιδόνων,
 ἢ καταφρόνιο γίνηκε τῆς Φτίας καὶ τῆς Ἑλλάδας,
 τῶρα ποῦ χεροπόδαρά τὰ γερατεῖα τὸν πιάσαν.
 Τὶ πιά δὲν τοῦ εἶμαι ἐγὼ βοηθὸς μέσα στὸ φῶς τοῦ ἡλίου,
 τέτοιος σὰν ποῦ ἔμουν μιὰ φορὰ στὴ διάπληττῃ Τρωάδα,
 ποῦ ἔκοβα πλῆθος λεβεντιὰ βοηθώντας τοὺς Ἀργεῖτες.
 Τέτοιος γιὰ λίγο ἂν πήγαίνα στοῦ κύρη τὸ παλάτι,
 τρομάρα θὰ τοὺς ἔδιναν τὰ ἡρωϊκὰ μου χέρια,
 τοὺς ὅσους τὸν ὀχτρεύονται καὶ τίς τιμές του ἀρπᾶνε. »

500

Αὐτὰ εἶπε, καὶ ἐγὼ γύρισα καὶ ἀπολογήθηκά του·
 « Μαντάτα τοῦ ἀψεγάδιαστου Πηλέα δὲν κατέχω·
 ὅμως γιὰ τὸ Νεοπτόλεμο, τὸ γιὸ τὸν ἀκριβό σου,
 ὅλη, καθὼς μοῦ γύρεψες, θὰ μάθης τὴν ἀλήθεια.
 Ἴδιος μου ἐγὼ μὲ τὸ γερετὸ τὸν ἔφερα καράβι,
 ἀπὸ τῇ Σκυῖρο στοὺς Ἀχαιοὺς τοὺς καλοποδεδμένους.
 Καὶ σὺνάξῃ σὰν εἶχαμε στῆς Τροίας τῇ χώρᾳ ἀντίκρυ,
 πάντα μιλοῦσε πρῶτα αὐτός, καὶ ἀστόχαστα δὲ λάλει·
 μόνε ὁ ἰσόθεος Νέστορας καὶ ἐγὼ περνούσαμε τον.
 Καὶ πόλεμο σὰ βγαίναμε στὸν κάμπο τῆς Τρωάδας,
 μὲ τὸ σωρὸ δὲν ἔμνησκε καὶ μὲ τ' ἀσκέρι ἐκεῖνος,
 μόν' ἔτρεχε, καὶ στὴν ἀντρεία δὲν ἄφηνε ἄλλον πρῶτο·
 πολλοὺς λεβέντες χάλναγε στὴ φοβερῇ τῇ μάχῃ.
 Δὲ θὰ μπορούσα νὰ τοὺς πῶ καὶ νὰ τοὺς νοματίσω,
 τοὺς ὅσους αὐτὸς χάλασε βοηθώντας τοὺς Ἀργεῖτες,
 θὰ πῶ ὅμως τὸν Εὐρύπυλο, τὸ γόνου τοῦ Τηλέφου,
 μὲ τοὺς Κητειῶτες φίλους του ποῦ γύρω του σφαζόνταν,
 καὶ αἰτία τὰ δῶρα στάθηκαν ποῦ μιὰ γυναίκα πῆρε.
 Δεύτερο ἀπὸ τὸ Μέμνονα τόσα ὁμορφοὶ δὲν εἶδα.
 Καὶ στ' ἄλογο σὰν μπήκαμε τῶν Ἀργιτῶν οἱ πρῶτοι,
 ποῦ τὸ μαστόρεψε ὁ Ἐπειός, καὶ ἐγὼ μονάχος εἶχα
 τὴν ἐξουσία ν' ἀνοιγοκλειῶ τὸ στέριο του κρυψώνα,
 τότες οἱ ἄλλοι τῶν Δαναῶν ἀρχόντοι καὶ ρηγάδες
 σφουγγίζανε τὰ δάκρυα καὶ τρέμαν ἀπὸ φόβο,
 μὰ ἐκεῖνου τ' ὦριο πρόσωπο ποτές χλωμό δὲν τό εἶδα,
 καὶ μήτε ἀπὸ τὰ μάγουλα σφούγγισ' ἐκεῖνος δάκρυα·

510

520

530

μόνε ἀπὸ μέσα νὰ ριχτῇ θερμὰ παρακαλοῦσε,
τῇ σπάθα του ὅλο πιάνοντας καὶ τὸ βαρὺ κοντάρι,
καὶ μελετώντας φοβερὸ κακὸ στοὺς Τρωαδίτες.
Μὰ σάνε διαγουμίσαιμε τῇ χώρᾳ τοῦ Πριάμου,
μπῆκε μὲ τὸ μερίδιο του στὸ πλοῖο καὶ μ' ὦρια δῶρα,
ἀλάβωτος, τὶ χάλκινο κοντάρι δὲν τὸν πῆρε,
ἀπομακρόθε ἢ καὶ κοντά, σάν ποὺ συχνὰ τυχαίνει
στὸν πόλεμο ποὺ ἀνάκατα λυσσομανάει ὁ Ἄρης. »

Εἶπα, καὶ τοῦ γοργόποδου ἡ ψυχὴ τοῦ Ἀχιλλέου
στὸν κάμπο μὲ τ' ἀσφόδελα κίνησε δρασκελώντας,
ὅλη χαρὰ, ποὺ ἀγρίκησε τίς δόξες τοῦ παιδιοῦ του. 540

Μὰ οἱ ἄλλες ἐκεῖ στέκανε οἱ ψυχὲς τῶν πεθαμένων,
θλιμμένες, καὶ τὸν πόνο τῆς ἡ καθεμιά ρωτοῦσε.
Μόνε ἡ ψυχὴ τοῦ Αἴαντα, τοῦ γιοῦ τοῦ Τελαμῶνα,
στεκότανε παράμερα, μ' ἐμένα χολιασμένη,
ποὺ νίκησα στὰ πλοῖα κοντὰ στὴν κρίση ποὺ εἶχε στήσει
γιά τοῦ Ἀχιλλέου τ' ἄρματα ἢ σεβαστὴ του ἡ μάνα,
[κι οἱ Τρωαδίτες κρίνανε μαζὶ μὲ τὴν Παλλάδα].
Μακάρι νὰ μὴν κέρδιζα, τότες, τέτοιο βραβεῖο,
τὶ ἐκεῖνα τ' ἄρματα ἔχωσαν στὴ γῆς τέτοιο λεβέντη,
τὸν Αἴαντα, ποὺ σ' ὁμορφιά καὶ σ' ἔργα ξεπερνοῦσε 550
τοὺς ἄλλους Δαναούς, ἐξὸν τὸ δοξαστὸ Ἀχιλλέα.
Σ' ἐκεῖνον τότες δυὸ γλυκὰ γύρισα κι εἶπα λόγια·

« Αἴαντα, τοῦ μεγάλου γιὲ τοῦ Τελαμῶνα, ἀλήθεια,
μῆτε νεκρὸς δὲ μοῦ ἐμελλες τὸ χόλιασμα ν' ἀφήσης
γιά τ' ἄρματα ποὺ κέρδισα, τ' ἀναθεματισμένα ;
Γιὰ τὸ κακὸ τῶν Ἀργιτῶν οἱ θεοὶ τὰ κάμαν ὅλα,
καὶ τέτοιον πύργο χάσαμε· κι ὅλοι θρηνοῦμε τώρα
οἱ Δαναοὶ κι ἐσένανε μὲ τοῦ Πηλέα τὸ γόνον·
μὰ ἄλλος δὲν εἶναι ἀφορμὴ παρὰ ὁ Δίας μονάχος,
ποὺ φοβερὰ τῷ Δαναῶν τ' ἄρματωμένα ἀσκήρια
ὀχτρεύτηκε, καὶ σοῦ ὄρισε τὴ μοῖρα τοῦ θανάτου. 560
Μὰ ἔλα, ἀφέντη, κι ἄκουσε τὰ λόγια ποὺ σοῦ κρένω,
καὶ δάμασε τὴ μάνητα τῆς ἡρωϊκῆς ψυχῆς σου. »

Εἶπα, κι αὐτὸς ἀπάντησε δὲ μοῦ ἔδωκε, μόν' πῆγε
στὸ Ἑρεβος μὲ τίς ψυχὲς τῶν ἄλλων πεθαμένων.

Και πάλε ἴσως θὰ μίλειε μου, κι ἂς ἦταν χολωμένος,
ἢ ἐγὼ θὰ τοῦ μιλοῦσα, μὰ ἡ καρδιά μου μὲς στὰ στήθια
νὰ δῇ ποθοῦσε τὶς ψυχὲς κι ἄλλων νεκρῶν ἀκόμα.

Κι εἶδα τὸ Μίνωα, τὸ λαμπρὸ τοῦ Δία τὸ γιό, ποὺ κράτα
χρυσὸ ραβδί, καὶ κάθονταν κριτὴς τῶν πεθαμένων·
ἄλλοι ὄρθιοι κι ἄλλοι καθιστοὶ μπροστὰ στὸ βασιλεῖα
μὲς στοῦ Ἀδῆ τοῦ πλατύθυρου κρινόνταν τὰ παλάτια.

570

Κατόπι τὸν Ὀρίωνα ξάνοιζα τὸ γιγάντιο,
στὸν κάμπο τῶν ἀσφόδελων τ' ἀγρίμια νὰ σωριάζῃ
ποὺ ἀπάνω στὰ ἔρημα βουνὰ τὰ ἔχε σκοτώσει ὁ Ἰδίο,ς
ράβδα στὰ χέρια ὀλόχαλκη κι ἀνέσπαστη κρατώντας.

Καὶ τὸν Τιτυὸ εἶδα, τῆς Γῆς τῆς δοξασμένης θρέμμα,
ποὺ ἀπὰς στὸ χῶμα κοίτονταν καὶ σκέπαζε ἐννιά πλέθρα·
δυὸ ἀγιοῦπες ἀπ' τὰ δυὸ πλευρὰ τοῦ τρώγαν τὸ συκώτι,
μὲς' ἀπ' τῇ σκέπῃ μπαίνοντας· δὲν μπόρειε νὰ τοὺς διώξῃ,
τὶ εἶχε πειράζει τῇ Λητώ, τὴν ἀκριβὴ τοῦ Δία,
τὸν Πανοπέα σὰ διάβηκε νὰ πάῃ πρὸς τὴν Πυθώνα.

580

Κι ἀκόμα εἶδα τὸν Τάνταλο, βαριά τυραννισμένο·
ὡς τὸ πηγούνι στέκονταν μὲς στὰ νερὰ τῆς λίμνης,
διψοῦσε, καὶ μήτε σταλιά νὰ πάρῃ δὲ δυνόταν·
μόνε, ἅμα ὁ γέρος ἔσκυβε νὰ πιῇ νὰ ξεδιψάσῃ,
κάτου ρουφιόταν τὸ νερὸ κι ἔφευγε, καὶ στὰ πόδια
γύρω φαινόταν μαύρη γῆς, ξερόκαυτη ἀπ' τὴ μοῖρα.
Καὶ δέντρα ἀψηλοφύλλωτα κρεμοῦσαν τὸν καρπὸ τους,
ροϊδιές, ἀφράτες ἀπιδιές, μηλιές κλοκαρποῦσες,
συκιές μελόγλυκες, κι ἐλιές φουντόκλωνες κι ἀνθάτες·
κι ἅμ' ἄπλωνε τὰ χέρια του καρπὸ νὰ κόψῃ ὁ γέρος,
οἱ ἀνέμοι παίρναν τὰ δεντρὰ στῶ συννεφιῶν τοὺς ἴσκιους.

590

Κι ἀκόμα εἶδα τὸ Σίσυφο φριχτὰ βασανισμένο·
κοτρῶνα αὐτὸς θεόρατῃ καὶ μὲ τὰ δυὸ βαστοῦσε,
καὶ στυλωμένος ἔσπρωχνε, μὲ πόδια καὶ μὲ χέρια,
τὴν πέτρα ἀπάνω στὸ βουνό· κι ὅτι ἔκανε νὰ φτάσῃ,
καὶ νὰ περάσῃ ἀπ' τὴν κορφή, τὸν ἔπαιρνε τὸ βάρος
καὶ πρὸς τὸν κάμπο ἀνήλεη κατακυλοῦσε ἡ πέτρα.
Κι αὐτὸς πάλι ἔσπρωχνε βαριά, καὶ τὸ κορμί του ὁ ἴδρος
περέχυνε, καὶ σκέπαζε τὴν κεφαλὴ του ἡ σκόνη.

600

Κι εἶδα τὸ δυνατό 'Ηρακλῆ, καὶ μόνο φάντασμα ἦταν,
τὶ ἀτός του ζῇ καὶ χαίρεται μὲ τοὺς θεοὺς τοῦ 'Ολύμπου,
καὶ τὸν κερνᾷ ἡ ὀριόφτερνη στὰ φαγοπότια του "Ηβῆ,
τοῦ Δία ἡ κόρη τοῦ τρανοῦ καὶ τῆς πανώριας "Ηρας.

"Ολ' οἱ νεκροὶ τριγύρω του χουγιάζανε σὰν ὄρνια,
ποὺ τρομασμένα φεύγανε· κι αὐτὸς σὰ νύχτα μαύρη
μὲ τὸ δοξάρι του γυμνὸ, στὴν κόρδα τῆ σαγίτα,
ἀγριοκοιτοῦσε κι ἔτοιμος φαινότανε νὰ ρίξῃ.

Λουρὶ χρυσὸ καὶ τρομερὸ γύρω στὰ στήθη του εἶχε,
κι ἀπάνω του ἔργα θάματα φαντάζαν δουλεμένα,
ἀρκοῦδες, ἀγριογούρουνα, φλογόματα λιοντάρια,
πολέμοι, μάχες, φονικά, καὶ χαλασμοὺς ἀνθρώπων.

"Οποῖος ἐκεῖνο τὸ λουρὶ μαστόρεψε, ἄς μὴ θέλῃ
λουρὶ ἄλλο μὲ τὴν τέχνη του παρόμοιο νὰ δουλέψῃ.
Μόλις μ' ἀγνάντεψε κι εὐτὺς μὲ γνώρισε ποιὸς ἦμουν,
καὶ κλαίγοντας μοῦ μίλησε μὲ λόγια φτερωμένα·

« Διογέννητε τοῦ Λαέρτη γιέ, πολύτεχνε 'Οδυσσεά,
κακὴ κι ἐσένα, ὦ δύστυχε, σὲ κατατρέπει μοῖρα,
αὐτὴ ποὺ τράβηξα κι ἐγὼ κάτω ἀπ' τὸ φῶς τοῦ ἡλίου.
Τοῦ Δία κι ἂν ἤμουναι παιδί, μὰ ἀρίθμητα εἶχα πάθια,
γιατ' ἤμουν δοῦλος σὲ ἄνθρωπο πολὺ κατώτερό μου,
καὶ ἀγῶνες μοῦ 'βαζε βαριούς, καὶ μ' ἔστειλε νὰ φέρω
τὸ σκύλο κάποτε ἀποδῶ, θαρρώντας πὼς δὲν μπόρειε
ἄλλο βαρύτερο ἀπ' αὐτὸν ἀγῶνα νὰ μοῦ βάλλῃ.

Τὸν πῆρα καὶ τοῦ ἀνέβασα τὸ σκύλο ἀπὸ τὸν "Αδῃ·
μὰ μὲ βόηθησε ὁ 'Ερμῆς κι ἡ 'Αθηνᾶ ἡ Παλλὰδα. »

Αὐτὰ σὰν εἶπε, τράβηξε μὲς στοῦ "Αδῃ τὸ λημέρι,
κι ἐγὼ στὸν τόπο μου ἔμεινα νὰ δῶ μὴν ἔρθῃ κι ἄλλος
ἀπ' τοὺς ἡρώους ποὺ ἀπέθαναν σὲ χρόνους περασμένους.
Καὶ τοὺς παλιούς θ' ἀντάμωνα τοὺς ἄντρες ποὺ ποθοῦσα,
[τῶν θεῶν τὰ δοξαστὰ παιδιά, Θησέα καὶ Πειρίθο],
μὰ πλῆθος ἄπειρο οἱ νεκροὶ συνάζονταν, καὶ βγάζαν
ἀγριον ἀχό· κι ἐμένα εὐτὺς χλωμὸς μὲ πῆρε φόβος,
μὴν ἀπ' τὸν "Αδῃ ἡ θεϊκιά μοῦ στείλῃ ἡ Περσεφόνη
τῆς τερατόμορφης Γοργῶς τὸ φοβερὸ κεφάλι.

Στὸ πλοῖο τότες κίνησα, καὶ τῷ συντρόφῳ εἶπα

610

620

630

ν' ἀνέβουν, τὰ πρυμόσκεινα νὰ λύσουν· κι αὐτοὶ μέσα
μπήκαν, στοὺς πάγκους κάθισαν, καὶ τὸ καράβι πῆρε
τοῦ ποταμοῦ τοῦ Ὀκεανοῦ τὸ ρέμα κάτω, πρῶτα
μὲ τὰ κουπιά μας, κι ὕστερα πάλε μὲ πρῦμο ἀγέρι.

640

ΡΑΨΩΔΙΑ Μ

Τοῦ Ὀκεανοῦ τὰ ρέματα τὸ πλοῖο σὰν ἀφῆκε,
κι ἀπάνω ἀπὸ τὰ κύματα τοῦ διάπλουτου πελάγους
ἦρθε στῆς Αἴας τὸ νησί, ποὺ κατοικεῖ ἡ Αὐγοῦλα,
καὶ σὲ γλυκοὺς χορότοπους χρυσανατέλνει ὁ Ἥλιος,
ἐκεῖ στὸν ἄμμο φτάσαμε κι ἀράξαμε τὸ πλοῖο,
καὶ πήγαμε πλαγιάσαμε στὸ περιγιάλι ἀπάνω,
προσμένοντας τὴ λαμπερὴ νὰ γλυκοφέξῃ Αὐγοῦλα.

Κι ἔφεζ' ἡ ροδοδάχτυλη τῆς νύχτας κόρη Αὐγοῦλα,
καὶ στέλνω τοὺς συντρόφους μου στῆς Κίρκης τὰ παλάτια,
τὸ λείψανο τοῦ Ἑλπήνορα νὰ πάρουν καὶ νὰ φέρουν.
Πήγαμε, κόψαμε κκαριά, στὴν ἄκρη στὸ περιγιάλι,
τὸν θάψαμε βαριόκαρδοι καὶ δάκρυα χύνοντάς του.
Καὶ σὰν καλοκαήκανε ὁ νεκρὸς καὶ τ' ἄρματά του,
μνημόρι τοῦ σηκώσαμε καὶ στήσαμε του στήλη,
καὶ τὸ ἴσιο μπήξαμε κουπὶ πᾶς στὴν κορφή τοῦ τάφου.

10

Κι ἐκεῖ ποὺ αὐτὰ νοιαζόμασταν, δὲν ξέφυγε τῆς Κίρκης
πὼς ἀπ' τὸν Ἄδη φτάσαμε, παρὰ ἦρθε στολισμένη
κοντὰ μας· ἦρθανε μαζί κι οἱ βάγιες τῆς καὶ φέρναν
ψωμὶ καὶ κρέατα πολλὰ μὲ τὸ κρασί τὸ μαῦρο.
Στάθηκε τότε· ἡ ὀλόλαμπρη θεὰ ὀμπροστά μας κι εἶπε·

20

«Ἀθεόφοβοι, ποὺ ζωντανοὶ πήγατ' ἐσεῖς στὸν Ἄδη,
ποὺ δυὸ θανάτους θὰ ἔχετε, οἱ ἄλλοι ξέρουν ἕναν·
ἐλᾶτε τώρα ἐσεῖς ἐδῶ νὰ φᾶτε καὶ νὰ πιῆτε
ὅλημερα· κι ἡ χρυσαυγὴ καθὼς γλυκοχαράξῃ,
κινᾶτε. Ἐγὼ τὸ δρόμο σας θὰ δείξω, καὶ τὰ πάντα
θὰ σᾶς μαντέψω, μὴν κακὴ σᾶς πέσῃ ἄξαφνα ὥρα,
καὶ μύρια πάθετε δεινὰ στεριᾶς ἢ καὶ πελάγους.»

Αὐτὰ εἶπε, καὶ κατάπεισε τὸ νοῦ μας τὸν ἀντρίκιο.
Ὀλήμερα καθόμασταν ἐκεῖ ὡς τὸ γέρμα τοῦ ἥλιου,

μέ τὰ περίσσια κρέατα, καί μέ κρασί φλογάτο.

30

Κι ὁ ἥλιος σά βασίλεψε κι ἀπλώθηκε σκοτάδι,
οἱ ἄλλοι στὰ πρυμόσκοινα σιμά καλοπλαγιάσαν,
μὰ ἐμένα ἀπό τὸ χέρι αὐτῇ παράμερα μὲ πῆρε,
μὲ κάθισε, καὶ πλάγιασε κοντά μου καὶ ρωτοῦσε·
κι ἓνα πρὸς ἓνα τότε ἐγὼ τῆς στόρησα τὰ πάντα.

Καὶ μίλησέ μου ἡ σεβαστὴ θεά, κι αὐτὰ μοῦ κρένει·

« Αὐτὰ ὅπως τὰ ἔπες ἔγιναν· τώρα κι ἐσὺ ν' ἀκούσης
ὅσα σοῦ πῶ· ἀγκαλὰ ὁ θεὸς θὰ σ' τὰ θυμίσῃ ὁ ἴδιος.

Καὶ πρῶτα ταξιδεύοντας θὰ φτάσης στὶς Σειρῆνες,
ποὺ ὅλους μαγεύουν τοὺς θνητοὺς ποὺ λάχουνε κοντά τους·

40

ὅποιοι σιμώσῃ ἀπ' ἀγνωσιὰ κι ἀκούσῃ τῇ φωνῇ τους,

ἀπὸ γυναῖκα καὶ παιδιὰ χαρὰ νὰ μὴν προσμένῃ
μῆτε πατρίδα πῶς θὰ δῇ, τί μὲ γλυκὰ τραγοῦδια
αὐτὲς τότε μαγεύουνε μὲς ἀπ' τῇ λιβαδιὰ τους.

Σωρὸς ἐκεῖ τ' ἀνθρωπινὰ τὰ κόκκαλα σαπίζουν
γυμνά, ποὺ εἶναι τὸ δέρμα τους χυμένο ὀλοτριγύρω.

Προσπέρνα τις, καὶ στούπωνε καλὰ τ' αὐτιά τῶν ἄλλων
μὲ μελοζύμωτο κερί νὰ μὴν μποροῦν ν' ἀκούσουν.

Κι ἂν ποθυμήσης ἴδιος σου ν' ἀκούσης, ἄς σὲ δέσουν
ὀλόρθο χεροπόδαρα στοῦ καταρτιοῦ τῇ ρίζα,

50

κι ἄς καλοσφίζουν τῶ σκιοινῶν τίς ἄκρες στὸ κατάρτι,
καὶ τότες χαίροντας θ' ἀκοῦς μακρόθε τις Σειρῆνες.

Μὰ ἀνίσως καὶ παρακαλῆς τοὺς ἄλλους νὰ σὲ λύσουν,
ἐκεῖνοι ἀκόμα πιὸ σφιχτὰ νὰ δένουν τὰ σκιοινὰ σου.

Καὶ τὸ καράβι σου ἀπ' ἐκεῖ σὰ σώσῃ νὰ περάσῃ,
δὲ σοῦ ὁρμηνεύω πιά ἀπὸ ποῦ τὸ δρόμο σου νὰ πάρῃς
ἀτόξ σου κρῖνε· ἐγὼ τοὺς δυὸ θὰ σοῦ ἐξηγήσω δρόμους.

Ἀπὸ τῇ μιᾷ εἶναι κρεμαστὲς οἱ πέτρες ποὺ ὀλοένα
μὲ κύματα ἢ γλαυκόματη τίς δέρνει ἢ Ἀμφιτρίτῃ·
αὐτὲς Πλανούμενες τίς λέν οἱ θεοὶ οἱ μακαρισμένοι.

60

Κι οὐδὲ πουλὶ τίς προσπερνάει, καὶ μῆτε οἱ περιστέρεις
τὴν ἀμβροσία ποὺ φέρνουνε στὸ Δία τὸν πατέρα,
μόνε κι αὐτὲς κάθε φορὰ τίς παίρνει ἢ γλιστροπέτρα·
μὰ στέλνει κι ἄλλην ὁ θεός, λειψὲς νὰ μὴν τίς ἔχῃ.

Θνητοῦ καράβι ἐκείθεν δὲν ἔφυγε, κι ἂν ἤρθε,

μόνε καρβοσάνιδα καὶ ἀνθρωπινὰ κουφάρια
κυλιούνται ἀπὸ τὰ κύματα κι ἀπ' τῆς φωτιᾶς τῇ λύσσα.
"Ἐνα μονάχο διάβηκε τῆς θάλασσας καράβι,
ἡ κοσμολόλητη ἡ Ἀργώ, γυρνώντας ἀπ' τοῦ Αἰήτη·
κι αὐτὴ σὲ βράχους θὰ ἴσπανε τρανοὺς, χωρὶς τὸ χέρι
τῆς Ἥρας, ποὺ λυπήθηκε τὸν Ἰάσονα ἀπ' ἀγάπη.

70

Ἀπὸ τὴν ἄλλη, οἱ βράχοι οἱ δύο, ποὺ ὁ ἕνας ἀνεβαίνει
στοὺς οὐρανοὺς, κι ἡ σουβλερὴ κορφὴ του τοὺς ἀγγίζει
μαύρη τὸν ζώνει συννεφιά, ποὺ πάντα ἵναι ἀπλωμένη,
μηδὲ λαμπρύνει ἡ ξαστεριά ποτὲς τὸ μέτωπό του,
μὰ ἄς εἶναι θερισμοῦ καιρὸς, ἄς εἶναι χινοπώρι.
Ν' ἀνέβῃ ἐκεῖ ἡ νὰ κατεβῇ θνητὸς δὲ θὰ μπορούσε
ποτὲς κανένας, κι εἴκοσι χέρια καὶ πόδια ἂν εἶχε·
γιατ' εἶναι ὁ βράχος γλιστερός, σὰν πέτρα λιστρωμένη
Καὶ σπήλιο ἀνοίγει σκοτεινὸ μὲς στὴν καρδιά τοῦ βράχου,
στὴ Δύση, καὶ πρὸς στὸ Ἑρεβος· καὶ κατακεῖ τὴν πλῶρη
τοῦ καραβιοῦ θὰ στρέψετε, περίλαμπρε Ὀδυσσεά.

80

Μηδὲ πιδέξιός τοξευτὴς μὲς ἀπὸ τὸ καράβι
ρίχνοντας τὴ σαγίτα του δὲ θὰ ἴφτανε στὸ σπήλιο.
Κεῖ μέσα ἡ Σκύλλα κατοικεῖ καὶ φοβερὰ γαυγίζει·
ἔχει φωνούλα σκυλακιοῦ νιογέννητου, κι ὥς τόσο
εἶναι κακότροπο θερίο, κι οὔτε θνητὸς κανένας,
κι οὔτε θεὸς θὰ χαίρονταν θωρώντας τὸ ἀντικρὺ του.
Ἔχει καὶ πόδια δώδεκα, ποὺ ξέκρεμα εἶναι ὅλα,
κι ἕξι θεόμακρους λαιμούς, καὶ στὸν καθένα ἀπάνω
κεφάλι στέκει τρομερὸ μὲ τρεῖς ἀράδες δόντια,
πυκνὰ καὶ σφιχτοκάρφωτα καὶ θάνατο γεμάτα.
Μὲς στὸ βαθὺ τὸ σπήλιο τῆς ὥς τὰ μισὰ χωμένη,
ἀπὸ τὸ μαῦρο βάραθρο τ' ἄγρια κεφάλια βγάζει,
κι ἐκεῖ ψαρεύει, ψάχνοντας ὀλόγυρα στὸ βράχο,
δελφίνια καὶ σκυλόψαρα κι ἄλλα θαλασσαγρίμια,
ποὺ μύρια ἡ κυματόβροντη τὰ βόσκει ἡ Ἀμφιτρίτη.
Ναύτης δὲν τὸ παινέθηκε πὼς ξέφυγε μὲ πλοῖο
ἀπὸ κεῖ πέρα ἀπείραγος· μὲ κάθε τῆς κεφάλι
ἀρπάει ἀπ' τὸ μαυρόπλωρο καράβι κι ἕναν ἄντρα.

90

Τὸν ἄλλο χαμηλότερο, Ὀδυσσεά, θὰ δῆς τὸ βράχο·

100

κοντά 'ναι οἱ δύο τους, θά 'φτανε ἡ σαγίτα σου νά ρίξης.

Μεγάλος εἶναι ὀρνιὺς ἐκεῖ, μυριόφυλλος, καὶ κάτου
ἡ θεία ἡ Χάρυβδη ρουφάει τὸ μελανὸ τὸ κῦμα.

Τὴ μέρα τρεῖς φορὲς ξερνάει, καὶ τρεῖς φορὲς ρουφάει·

νά μὴ σοῦ τύχη καὶ βρεθῇς τὴν ὥρα ποὺ ρουφήξει,

τὶ δὲ θὰ σὲ ξεγλύτωνε μηδὲ τοῦ κόσμου ὁ σείστης.

Μόν' ζύγωνε τὸ πλοῖο εὐτὺς πρὸς τὴ Σπηλιὰ τῆς Σκύλλας,

καὶ πέρναε, τὶ καλύτερο νὰ κλαῖς ἔξῃ συντρόφους

τοῦ καραβιοῦ παρὰ ὅλοι τους μαζὶ ν' ἀφανιστοῦνε. »

110

Εἶπε, κι ἐγὼ ἀποκρίθηκα· « Πές μου, ὦ θεά, ἐσὺ τώρα,

τὴ φοβερὴ τὴ Χάρυβδη σὰν πῶς νὰ τὴν ξεφύγω,

μὰ καὶ τῆς Σκύλλας τῆς φριχτῆς ν' ἀντισταθῶ, ἂν χουμίξῃ ; »

Εἶπα, κι ἡ σεβαστὴ θεὰ μοῦ ἀπολογιέται ἀμέσως·

« Πάλε, καημένε, βάσανα γυρεύεις καὶ πολέμους·

μὰ μήτε τοὺς ἀθάνατους θεοὺς πιά δὲ φοβᾶσαι ;

Αὐτὴ 'ναι ἀθάνατο κακὸ, θνητὴ δὲν εἶναι ἡ Σκύλλα·

ἄγρια, φριχτὴ κι ἀμάχητη. Διαφέντεψῃ δὲν ἔχει

αὐτὴ καμιά, καὶ κάλλιο ἐσὺ νὰ φεύγῃς ἀπ' ὀμπρὸς της.

120

Τὶ ἀνίσως γιὰ ν' ἀρματωθῇς κοντοσταθῇς στὰ βράχια,

φοβοῦμαι μὴν προφτάξῃ αὐτὴ, καὶ μ' ἓνα χουμισμό της

ὅσα εἶναι τὰ κεφάλια της, τόσους σοῦ ἀρπάξῃ ἀνθρώπους.

Μόνε γοργὰ νὰ λάμνετε, καὶ τὴν Κραταίη φωνάζετε,

τὴ μάνα ποὺ τὴ γέννησε γιὰ τὸ κακὸ τοῦ κόσμου,

καὶ θὰ τὴν ἐμποδίσῃ αὐτὴ νὰ μὴν ξαναχουμίξῃ.

Κατόπι στὸ καλὸ νησί τῆς Θρινακίας θὰ φτάσῃς.

Βόδια ἐκεῖ βόσκουνε πολλὰ κι ἄρνιὰ παχιά τοῦ 'Ηλίου,

ἑπτὰ κοπὲς βοδιῶν, ἑπτὰ καλῶν ἀρνιῶν κοπάδια,

πενήντα καθεμιὰ κοπὴ, κι αὐτὰ μήτε γεννοῦνε,

130

καὶ μήτε λιγοστεύουνε· καὶ θεὸς τὰ κυβερνᾶνε,

δυσὺ φες ὠριοπλέξουδες, Φαέθουσα, Λαμπετία,

τοῦ 'Ηλίου τοῦ Ὑπερίονα καὶ τῆς Νεαίρας κόρες.

Ἡ μάνα ποὺ τίς γέννησε καὶ γλυκοανάθρεψέ τις,

πὰς στὸ νησί τίς ἔβαλε τῆς Θρινακίας νὰ ζοῦνε,

τὰ γονικά τους πρόβατα καὶ βόδια νὰ φυλάγουν.

[Αὐτὰ ἂν τ' ἀφήσῃς ἄβλαβα, καὶ θεὸς τὸ γυρισμὸ σου,

ὅσο πολλὰ κι ἂν πάθετε, πάλε στὸ Θιάκι πᾶτε·

μὰ ἂν τὰ πειράξης, πρόσμενε ξολοθρεμὸ στὸ πλοῖο
καὶ στοὺς συντρόφους· ἴδιος σου μορεῖς νὰ ξεγλυτώσης,
μὰ ἀργὰ θὰ φτάσης κι ἄσκημα, κι ἀπὸ συντρόφους ἔρμος.]» 140

Αὐτὰ εἶπε· κι εὐτὺς πρόβαλε ἡ χρυσόθρονη ἡ Αὐγούλα,
καὶ στοῦ νησιοῦ τῆς ἡ θεὰ τραβήχτηκε τὰ μέσα.
Καὶ στὸ καράβι πῆγα ἐγὼ, καὶ τῷ συντρόφων εἶπα
νὰ λύσουν τὰ πρυμόσκινα, κι ἀπάνω ν' ἀνεβοῦνε.
Κι αὐτοὶ στὸ πλοῖο ἀνέβηκαν, καὶ κάθισαν στοὺς πάγκους,
καὶ τὸν ἀστραφτερὸ γιालὸ μὲ τὰ κουπιὰ βαροῦσαν.
Καὶ πίσω ἀπ' τὸ μαυρόπλωρο καράβι στέλνει ἡ Κίρκη
ἡ φοβερὴ κι ἡ ὠριόμαλλη κι ἡ ἀνθρωπολαλοῦσα,
πρῦμο καλὸ καὶ φιλικὸ ποὺ τὰ πανιὰ φουσκῶναν. 150
Καὶ τ' ἄρμενα σὰ σιάξαμε, καθίσαμε, κι ὁδήγα
ὁ ἀγέρας τὸ καράβι μας μαζὶ μὲ τὸν ποδότῃ.
Τότε εἶπα μὲ βαρεῖα καρδιὰ στοὺς φίλους μου συντρόφους·

« Καλὸ δὲν εἶναι, φίλοι μου, νὰ ξέρῃ ἓνας μονάχα
ἡ дуό, τὰ λόγια τὰ ἱερὰ ποὺ μοῦ 'πε ἡ θεία Κίρκη·
μόνε τὰ κρένω καὶ σ' ἐσᾶς, νὰ ξέρουμε ἂν θὰ βροῦμε
ζωή, ἢ ἂν θὰ ξεφύγουμε τῇ μοῖρα τοῦ θανάτου.
Πρῶτα, νὰ φεύγω ἀπ' τῇ φωνῇ τῷ φοβερῷ Σειρήνων
κι ἀπὸ τ' ἀνθολιβάδια τους, παράγγειλέ μου ἡ Κίρκη.
Κι ἐγὼ μονάχος, εἶπε μου, ν' ἀκούσω τῇ φωνῇ τους· 160
στοῦ καταρτιοῦ τῇ ρίζα ἐσεῖς δέστε με τώρα ὀλόρθο,
καὶ καλοσφίζτε τῷ σκοινιῶν τὶς ἄκρες στὸ κατάρτι,
γερά κρατώντας με, κι ἐγὼ σὰ λέω νὰ μὲ ξελύστε,
ἐσεῖς ἀκόμα πιὸ σφιχτὰ νὰ δένετε τοὺς κόμπους. »

Ἐκεῖ ποὺ αὐτὰ τοὺς ἔλεγα καὶ τοὺς καλοξηγούσα,
στῷ дуό Σειρήνων τὸ νησί τ' ὠριο καράβι φτάνει,
ποὺ ὁ πρῦμος τὸ γοργόσπρωχνε. Κι ἀμέσως καταπέφτει
τ' ἀγέρι, κι ἔρχεται λαμπρὴ στὴ θάλασσα γαλήνη,
σὰν κάποιος ν' ἀποκοίμισε θεὸς τὰ κύματά της.
Τότες αὐτοὶ σηκώθηκαν καὶ τὰ πανιὰ διπλώσαν, 170
μὲς στὸ καράβι τὰ 'θεσαν, κι ἀράδα καθισμένοι,
μὲ τὰ καλόξυστα κουπιὰ τὶς θάλασσες ἀσπρίζαν·
Λιανίζω ἐγὼ τροχὸ κερὶ μὲ κοφτερὸ μαχαίρι,
καὶ μὲ τ' ἀντρειωμένα μου τὸ καλοσφίγγω χέρια.

Καὶ τὸ κερί τὸ ζέσταινε ἡ μεγάλη δύναμή μου,
 κι ὁ Ἥλιος ὁ Ὑπερίωνας μὲ τὶς θερμές του ἀχτίδες·
 ἀράδα τότες ἔφραξα τ' αὐτιά τους ὀλωνῶνε,
 κι ἐκεῖνοι χεροπόδαρα μὲ δέσανε στὸ πλοῖο
 ὀλόρθο, καὶ καλόσφιζαν τὶς ἄκρες στὸ κατάρτι·
 καὶ τὸν ἀστραφτερό γιαλὸ μὲ τὰ κουπιὰ βαροῦσαν.
 Σὰν ἤρθαμε τόσο κοντὰ πού ἀκούγεται ἂν φωνάξης,
 γοργὰ τραβώντας, τὸ ἴωσαν αὐτὲς τοῦ καραβιοῦ μας
 τὸ διάβα, καὶ μᾶς σύρανε φιλόφωνο τραγοῦδι·

180

«Ἐλα, καμάρι τῶν Ἀχαιῶν, πολύμνητε Ὀδυσσεά,
 τὸ πλοῖο σου κράτα, τῇ γλυκειᾷ φωνῇ μας γιὰ ν' ἀκούσης.
 Δὲν πέρασε ἀπ' ἐδῶ κανεὶς μὲ μελανὸ καράβι,
 χωρὶς ν' ἀκούσῃ ἀπὸ κοντὰ τὸ γλυκολάλημά μας,
 παρὰ μισεῖ χείροντας πού ἔμαθε κι ἄλλα ἀκόμα,
 τί ξέρουμε ὅσα τράβηξαν μὲς στὴν πλατεῖα Τρωάδα
 καὶ Τρωαδῖτες κι Ἀχαιοί, καθὼς οἱ θεοὶ τὰ ὀρίσαν,
 καὶ ξέρουμε ὅσα γίνονται στὴ γῆς τὴν πολυθρόφα.»

190

Αὐτὰ μᾶς γλυκολάλησαν· κι ἐγὼ ὅλο λαχταροῦσα
 ν' ἀκούσω, καὶ τοὺς ἔγνεφα τοὺς ἄλλους νὰ μὲ λύσουν·
 μὰ ἐκεῖνοι πέσαν στὸ κουπί κι ὀμπρὸς γοργοτραβοῦσαν.
 Κι ὁ Εὐρύλοχος σηκώθηκε μαζὶ κι ὁ Περιμήδης
 καὶ μὲ δεσμὰ περσότερα μὲ δέναν καὶ μὲ σφίγγαν.
 Καὶ σὰν τὶς προσπεράσαμε, καὶ πιά μήτ' ἡ λαλιά τους
 καὶ μήτε τὰ τραγοῦδια τους κοντὰ μας δὲν ἐρχόνταν,
 ἔβγαλαν τότες τὸ κερί οἱ ἀγαπημένοι φίλοι,
 πού ἐγὼ στ' αὐτιά τοὺς ἄλειψα, κι ἀπ' τὰ δεσμὰ μὲ λῦσαν.

200

Μὰ ὅταν ἐκεῖνο τὸ νησί τ' ἀφήκαμε πιά πίσω,
 βλέπω ἓνα κῦμα καὶ καπνὸ, κι ἀχὸ μεγάλο ἀκούγω.
 Τρομάξαν ὅλοι, τὰ κουπιὰ τοὺς φύγαν ἀπ' τὰ χέρια,
 καὶ στὰ νερὰ βροντήξαν· καὶ στάθῃ τὸ καράβι,
 πού δὲν κρατοῦσαν πιά κουπιὰ μακριὰ γιὰ νὰ τὸ σπρώξουν.
 Κι ἐγὼ στὸ πλοῖο γύριζα, καὶ κάθε σύντροφό μου
 ζυγώνοντας, μὲ μαλακὰ τοὺς προσμιλοῦσα λόγια·

«Ἀδέρφια, ἐμεῖς ἀμάθητοι δὲν εἴμαστε ἀπὸ πάθια·
 πάθημα αὐτὸ χειρότερο δὲν εἶναι δᾶ ἀπ' ἐκεῖνα
 πού ἡ δύναμη τοῦ Κύκλωπα μᾶς ἔδωκε στὸ σπῆλιο·

210

ὅμως καὶ τότε ἡ γνώση μου καὶ ὁ νοῦς καὶ ἡ ἀντρείοσύνῃ
μᾶς γλῦτῳσαν, καὶ πάντα αὐτὰ θὰ τὰ θυμᾶστε ἐλπίζω.

Ἐλᾶτε τώρα, καὶ ὅ,τι πῶ νὰ τὸ καλοδεχτοῦμε.

Ἐσεῖς αὐτοῦ μὲ τὰ κουπιὰ στοὺς πᾶγκους καθισμένοι,
βαρᾶτε τ' ἄγρια κύματα, καὶ ἴσως τὸ δώσῃ ὁ Δίας
καὶ πάλι τοῦ ξολοθρεμοῦ ξεφύγουμε τῇ μοῖρᾳ.

Κι ἐσύ, ποδότῃ, βάλε το στὸ νοῦ σου ὅ,τι προστάζω,
γιατὶ τὸ δοιὰκι ἐσὺ κρατᾷς καὶ κυβερνᾷς τὸ πλοῖο.

Ὅξω ἀπὸ κεῖνον τὸν καπνὸ καὶ ἀπὸ τὸ κύμα βάστα,
καὶ πρὸς τὸ βράχο ζύγωνε, τὸ πλοῖο νὰ μὴ σοῦ φύγῃ,
καὶ πάρῃ δρόμο κατακεῖ, καὶ στὸ χαμὸ μᾶς ρίξῃς. »

220

Αὐτὰ τοὺς εἶπα, καὶ ἄκουσαν τὰ λόγια μου ὅλοι τότες.

Μὰ γιὰ τῆς Σκύλλας τὸ κακὸ τ' ἀγιάτρευτο, οὔτε λόγο
δὲν εἶπα, μήπως φοβηθοῦν καὶ ἀφήσουν τὰ κουπιὰ τους,
καὶ στὰ βαθιὰ τοῦ καραβιοῦ κατέβουν καὶ κρυφτοῦνε.

Καὶ τότες δὲν τὴν ψήφησα τῆς Κίρκης τὴν ὀρμήνεια,
ποῦ μοῦ ἔλεγε νὰ μὴ φανῶ μὲ τὴν ἀρματωσιά μου,
παρὰ στοῦ πλοίου ἄνέβηκα τὴν πλώρη ἀρματωμένος,
κρατώντας δυὸ στὰ χέρια μου θεόμακρα κοντάρια·
τὶ κατακεῖ περίμενα πῶς θὰ πρωτόβγῃ ἡ Σκύλλα,
τοῦ βράχου τὸ φριχτὸ θεριό, ποῦ μοῦ ἔφαγε τοὺς φίλους.
Μὰ δὲν μποροῦσα νὰ τῇ δῶ τὰ μάτια μου ἀποκάναν
κοιτώντας καὶ ξετάζοντας τοῦ βράχου τὰ σκοτάδια.

230

Καὶ τὸ στενὸ περνούσαμε μὲ βόγγο καὶ λαχτάρᾳ
ἐδῶθε ἡ Σκύλλα, καὶ ἀντικρὺ τῆς Χάρυβδης τὸ τέρας
ξαναρουφοῦσε τ' ἀρμυρὰ νερὰ τῆς κυματοῦσας.
Καὶ σὰν τὰ ξέρναε, σὰ βρασμὸς μὲς στὸ πυρὸ καζάνι
γουργοῦριζε ὅλη ἀνάκατῃ, καὶ ἡ ἄχνη ξεπετιόταν

ψηλά, ὡς ἀπάνω στὶς κορφὲς τοῦ ἐνὸς καὶ τοῦ ἄλλου βράχου.

Καὶ πάλε τ' ἀρμυρὰ νερὰ σὰν τὰ ξαναρουφοῦσε,
ἀνάκατῃ ἀπομέσασθε φαινόταν, καὶ βροντοῦσε
ὁ βράχος γύρω φοβερά, καὶ κάτου ἡ γῆς φαινόταν
μαύρη ἀπ' τὸν ἄμμο, καὶ ἔτρεμαν αὐτοί, χλωμοὶ ἀπ' τὸ φόβο.

240

Κι ἐκεῖ καθὼς κοιτάζαμε, καταστροφὴ φοβώντας,
μοῦ ἀρπάξει ἡ Σκύλλα ἀπ' τὸ βαθὺ καράβι ἕξι νομάτους,
στὰ χέρια καὶ στὴ δύναμῃ τὰ πρῶτα παλληκάρια.

Κι ἐγὼ γυρίζοντας νὰ δῶ τοὺς ἄλλους στὸ καράβι,
τὰ χέρια καὶ τὰ πόδια τοὺς ἀπάνωθε ἀγναντεύω,
ποὺ σηκωμένοι ἀνάερα χουγιαζάνε με πόνου,
καὶ με φωνάζανε στερνὴ φορὰ με τ' ὄνομά μου. 250

Κι ὅπως ψαράς μ' ἓνα μακρὺ ραβδί ἀπ' τὸν κάβο ρίχνει
στὰ μικρὰ ψάρια δόλωμα, καὶ κέρατο τινάζει
καλοῦ βοδιοῦ στὴ θάλασσα, κι ἅμα πιαστῇ τὸ ψάρι
στὴ γῆς ἀπάνω τὸ πετάει κι ἐκεῖνο σπαρταρίζει,
κι αὐτοὶ ἔτσι σπαρταρίζοντας στὸ βράχο κουβαλιόνταν,
καὶ τὸ θεριὸ τοὺς ἔτρωγε, καὶ ξεφωνίζαν ὅλοι,
σ' ἐμέ τὰ χέρια ἀπλώνοντας στοῦ χάρου τὸν ἀγῶνα.
Ἄλλο πιὸ θλιβερὸ ἀπ' αὐτὸ τὰ μάτια μου δὲν εἶδαν,
ἀπ' ὅλα ποὺ δοκίμασα τίς θάλασσες περνώντας.

Κι ἀπ' τὴ φριχτὴ τὴ Χάρυβδη, τὴ Σκύλλα, καὶ τοὺς βράχους
σὰ φύγαμε, στὸ ὀλόχαρο νησί ῥθαμε τοῦ Ἥλιου, 261
ποὺ οἱ ὠρίες πλατυμέτωπες βοσκοῦσαν ἀγελάδες,
καὶ πρόβατα μαζὶ παχιὰ ποὺ ὀρίζει ὁ θεὸς περίσσια.
Ὦντας ἀκόμα στ' ἀνοιχτὰ γρικοῦσα ἀπ' τὸ καράβι
τὰ βόδια ποὺ μουγκρίζανε κεῖ ποὺ ἦταν μαντρισμένα,
καὶ τῶν προβάτων τίς φωνές. Κι ἦρθε στὸ νοῦ μου ὁ λόγος
τοῦ Τειρεσίας, τοῦ τυφλοῦ προφήτη ἀπὸ τὴ Θήβα,
μὰ καὶ τῆς Κίρκης, ποὺ πολὺ μοῦ σύσταιναν κι οἱ δύο τους
μακριὰ νὰ φεύγω ἀπ' τὸ νησί τοῦ Ἥλιου τοῦ φωτοδότη.

Καὶ τότες με βареиὰ καρδιὰ γυρνῶ καὶ λέω στοὺς φίλους 270
«Ἀκοῦστε αὐτὸ ποὺ θὰ σᾶς πῶ, πολὺπαθοὶ συντρόφοι.
Νὰ δῆτε τί μοῦ μάντεψαν ὁ Τειρεσίας στὸν Ἄδη
κι ἡ θεὰ τῆς Αἴας, ποὺ σοβαρὰ μοῦ σύστησαν κι οἱ δύο τους
μακριὰ νὰ φεύγω ἀπ' τὸ νησί τοῦ φωτοδότη τοῦ Ἥλιου,
τὶ φοβερή, λέει, συφορὰ μᾶς περιμένει ἐκεῖθε·
μόνε τραβᾶτε στ' ἀνοιχτὰ τὸ μελανὸ καράβι.»

Αὐτὰ εἶπα· καὶ ραγίστηκε ἡ καρδιὰ τους σὰν τ' ἀκοῦσαν.
Τότες με λόγια ὁ Εὐρύλοχος πικρὰ μοῦ ἀπολογιέται·

«Εἶσαι, Ὀδυσσεά, σκληρόκαρδος· με δύναμη περίσσια,
ἀκούραστο, ἔχεις τὸ κορμί· κι ἀλήθεια σιδερένιο 280
πρέπει νὰ σοῦ ᾖ τὸ σκαρί, ποὺ ὁ κόπος κι ἡ ἀγρύπνια
δαμάζει τοὺς συντρόφους σου, κι ἐσύ δὲν τοὺς ἀφήνεις

στο θαλασσόλουστο νησί νά βγοῦν καὶ νά τοιμάσουν
 δεῖπνο, νά φᾶνε νά χαροῦν, παρὰ τῇ μαύρῃ νύχτα
 μᾶς θές νά παραδέρνουμε πάνω στ' ἀχνὰ πελάγη,
 πέρ' ἀπ' ἐκεῖνο τὸ νησί. Κι ἀπὸ τίς νύχτες βγαίνουν
 πάντα οἱ ἀνέμοι οἱ φοβεροί, τῶν καραβιῶν ὁ τρόμος·
 καὶ πῶς μπορεῖς τῇ συφορᾷ τοῦ χάρου νά ξεφυγῇς,
 ἂν ἄξαφνα κακὴ Νοτιά γιὰ δύστροπος Πονέντης
 σηκῶσῃ ἀνεμοστρόβιλο καὶ θαλασσοφουρτούνα,
 ποὺ δίχως νά ψηφᾷ θεοὺς τσακίζει τὰ καράβια ;
 Μὰ ἂς κάνουμε τὸ θέλημα τῆς μαύρης νύχτας τώρα,
 δεῖπνο ἂς τοιμάσουμε κοντὰ στὸ βαθυλὸ καράβι,
 καὶ τὴν αὐγὴ τὸ βγάζουμε στὰ διάπλατα πελάγη. »

290

Αὐτὰ μοῦ λέει ὁ Εὐρύλοχος, κι οἱ ἄλλοι συμφωνᾶνε.
 Τό 'νωσα τότες πῶς θεὸς γυρεύει τὸ κακὸ μου,
 καὶ μίλησά του κι εἶπα του μὲ λόγια φτερωμένα·

« Εὐρύλοχε, εἶμαι μόνος μου, κι ἐσεῖς μὲ βιάζεστε ὅλοι·
 μὰ ἐλᾶτε, κι ὄρκο ἀμώσετε τώρα ὅλοι ἐσεῖς μεγάλο,
 πῶς ἂν κοπάδια τῷχοιμε βοδιῶνε καὶ προβάτων,
 δὲ θὰ σᾶς ἔρθῃ ἀστοχασιὰ νά κόψτε ἀρνιὰ καὶ βόδια,
 παρὰ ἥσυχοι θὰ χαίρεστε τῆς Κίρκης τίς προμήθειες. »

300

Εἶπα, καὶ μοῦ τ' ὀρκίστηκαν ἐκεῖνο ποὺ ζητοῦσα.
 Καὶ στοὺς θεοὺς σὰν ἄμωσαν, καὶ πῆρε ὁ ὄρκος τέλος,
 τ' ὦριο καράβι ἀράξαμε μὲς στὸ βαθιὸ λιμνίωνα,
 ποὺ εἶχε κοντὰ γλυκὸ νερό, καὶ βγῆκαν οἱ συντρόφοι
 ἔξω στῇ γῆς, καὶ τοίμασαν τὸ δεῖπνο τοὺς πιδέξια.
 Κι ἀπὸ φαῖ κι ἀπὸ πιοτὸ σὰ φράνθηκε ἡ καρδιά τους,
 θυμήθηκαν καὶ κλάψανε τοὺς δύσμοιρους συντρόφους,
 ποὺ ἄρπαξ' ἡ Σκύλλα κι ἔφαγε· κι ἐκεῖ ποὺ ἀκόμα κλαῖγαν,
 ἡμερας ὕπνος ἔρχεται καὶ τοὺς ἀποκοιμίζει.

310

Στὴν τρίτῃ βίγλα τῆς νυχτός, τότες ποὺ τ' ἄστρα γέρνουν,
 ἀνεμοζάλη σήκωσε ὁ Δίας ὁ συννεφάρης,
 κι ἄγρια φουρτούνα ξέσπασε, ποὺ τύλιγε μὲ νέφια
 στεριὲς μαζὶ καὶ πέλαγα, καὶ μαύριζε ὁ αἰθέρας.

Σὰ φάνη ἡ ροδοδάχτυλη τῆς νύχτας κόρη Αὐγούλα,
 στὸ βαθὺ σπῆλιο σύραμε τὸ μελανὸ καράβι·
 καὶ χοροστάσια εἶχαν ἐκεῖ κι ἔδρες λαμπρὲς οἱ Νύφες.

Κι ἐγὼ τότες τοὺς σύναξα, καὶ μίλησά τους κι εἶπα·

« Νά καὶ φαγί, νά καὶ πιοτὸ μὲς στὸ καράβι, ὦ φίλοι·
ὥστε ἀπ' τὰ βόδια ἄς λείψουμε, κακὸ νὰ μὴ μᾶς ἔρθη·
γιατὶ εἶναι φοβεροῦ θεοῦ τ' ἄρνια κι οἱ ἀγελάδες,
τοῦ "Ἡλίου, ποὺ ἀποπάνωθε τηράει κι ἀκούει τὰ πάντα. »

Αὐτὰ εἶπα, κι ἡ λεβέντικη τὰ δέχτηκε ψυχὴ τους.
'Ὡς τόσο ἀνέπαυος Νοτιάς φουσοῦσε ὅλο τὸ μῆνα,
κι ἀπὸ Σιρόκο καὶ Νοτιά καιρὸς δὲ φύσαγε ἄλλος.
Κι ὅσο τὸ στάρει βρίσκονταν καὶ τὸ κρασί τὸ μαῦρο,
τὰ βόδια δὲν τ' ἀγγίζανε, φοβώντας τὴ ζωὴ τους.
Μὰ σὰν ἀρχίσαν οἱ θροφές νὰ λείπουνε ἀπ' τ' ἀμπάρι,
κυνήγι νὰ ζητήσουνε γυρίζαν ἀπ' ἀνάγκη,
πιάνοντας ψάρια καὶ πουλιά, κι ὅ,τι ἔβρισκαν ὀμπρὸς τους,
τὶ ἡ πεῖνα τοὺς τὰ θέριζε τὰ σωθικά. 'Εγὼ τότες
μὲς στὸ νησὶ τραβήχτηκα παράκληση νὰ κάμω,
ἴσως καὶ μοῦ 'δειχνε ὁ θεὸς τοῦ γυρισμοῦ τὸ δρόμο.
Σέρνω στὰ μέσα τοῦ νησιοῦ, μακριὰ ἀπὸ τοὺς συντρόφους,
σὲ τόπο νίβω ἀπάνεμο τὰ χέρια, καὶ κατόπι
πρὸς ὅλους τοὺς ἀθάνατους προσεύκουμαι τοῦ 'Ολύμπου·
κι ἐκεῖνοι στὰ ματόφυλλα γλυκὰ μοῦ χῦσαν ὕπνο.
Τότε ὁ Εὐρύλοχος κακὴ πρωτάρχισε κουβέντα·

« Ακοῦστε, ὦ φίλοι, τὶ θὰ πῶ, πολὺ κι ἂν τυραννίσετε
πικρὸς ὁ κάθε θάνατος τῶν ἄμοιρων ἀνθρώπων,
μὰ ἀπ' ὅλους εἶναι πιὸ φριχτὸς τῆς πείνας νὰ πεθάνης.
Τοῦ "Ἡλίου τίς καλύτερες ἄς πάρουμε ἀγελάδες,
κι ἄς σφάξουμε ἑκατοβοδιὲς στοὺς θεοὺς νὰ μᾶς βοηθήσουν.
Κι ἂν φτάσουμε στὴν ποθητὴ πατρίδα μας, τὸ Θιάκι,
τοῦ "Ἡλίου τοῦ 'Υπερίονα ναὸ θὰ χτίσουμε ὠριο,
καὶ δῶρα μέσα διαλεχτὰ θὰ βάλουμε περίσσια.
Κι ἂν πάλε τὰ ὀρθοκέρατα σὰ χάση βόδια ὁ "Ἡλιος
χολιάση, καὶ νὰ σπάση μας θελήση τὸ καράβι,
κι οἱ ἄλλοι θεοὶ τὸ στέργουνε, κάλλιο στὸ κῦμα ἀπάνω
μὰ καὶ καλὴ νὰ καταπιῶ νερὸ νὰ ξεψυχήσω,
παρὰ νὰ λυώνω σιγανὰ σ' αὐτὸ τὸ ρημονήσι. »

Αὐτὰ τοὺς εἶπε ὁ Εὐρύλοχος, κι ἐκεῖνοι συμφωνοῦσαν.
Καὶ τοῦ "Ἡλίου τίς καλύτερες μαζῶξαν ἀγελάδες

ἐκεῖ σιμά, — δὲ βόσκανε μακριὰ ἀπ' τὸ μαῦρο πλοῖο
οἱ ἀγελάδες οἱ ὁμορφες, λοῖξες καὶ κουτελάτες, —
κι ὀλόγυρά τους ἔλεγαν εὐκὲς τῶν ἀθανάτων,
ἀπὸ 'να ἰδρὺ ἀψηλόκλωνο χλωρὰ μαδώντας φύλλα,
τὶ ἀσπρουδερὸ δὲν εἶχανε κριθάρι στὸ καράβι.

Καὶ σὰν προσευκηθήκανε, καὶ σφάζανε καὶ γδάραν,
τότες λιανίσαν τὰ μεριά, τὰ τύλιξαν μὲ σκέπη,
τὰ δίπλωσαν κι ἀπὸ παντοῦ κομμάτια ὦμα τοὺς θέσαν,
ὅμως κρασὶ δὲν εἶχανε στ' ἅγια σφαχτὰ νὰ χύσουν,
μόνε τοὺς στάζανε νερὸ στὴ φλόγα σὰν ψηνόταν.
Καὶ σὰν καῖχαν τὰ μεριά καὶ γεύτηκαν τὰ σπλάχνα,
κόψανε τ' ἄλλα κι ὕστερα τὰ πέρασαν στὴ σούβλα.

Τότες ὁ ὕπνος ὁ γλυκὸς τὰ βλέφαρά μου ἀφῆκε,
καὶ στ' ἀκρογιάλι κίνησα πρὸς τὸ γοργὸ καράβι.
Μὰ μόλις στὸ καλόφτιαστο σιμὰ καράβι πῆγα,
ἦρθε τῆς τσίκνας ὁ γλυκὸς καπνὸς ὀλόγυρά μου.

Καὶ τότες στοὺς ἀθάνατους στενάζοντας φωνάζω·

« Δία πατέρα, καὶ θεοὶ μακαριστοὶ κι αἰώνιοι,
σὲ ὕπνο βαρὺ μὲ ρίξατε γιὰ συφορά μου ἀλήθεια,
κι αὐτοὶ ποὺ μείνανε φριχτὴ δουλειὰ μοῦ σοφιστῆκαν. »

Κι ἡ Λαμπετὴ ἡ μακρόπεπλη τρέχει μηνάει στὸν "Ἥλιο
πὼς τίς καλὲς του πῆγαμε καὶ σφάζαμε ἀγελάδες.

Κι ἐκεῖνος στοὺς ἀθάνατους φωνάζει χολωμένος·

« Δία πατέρα, καὶ θεοὶ μακαριστοὶ κι αἰώνιοι,
τοὺς φίλους γδικιωθῆτε μοι τοῦ 'Οδυσσεά, ποὺ πῆγαν
καὶ μῶσφαζαν ἀδιάντροπα τὰ βόδια ποὺ χαϊρόμου
νὰ τὰ θωρῶ ἀνεβαίνοντας τὸν οὐρανὸ μὲ τ' ἄστρα,

καὶ σὰ γυρνοῦσα πρὸς τὴ γῆς ἀπ' τ' οὐρανοῦ τὰ ὕψη.
Κι ἂν πληρωμὴ πρεπούμενη δὲ δώσουνε, θὰ φύγω
κάτου στὸν "Αἰδη, στοὺς νεκροὺς τὸ φῶς μου νὰ χαρίζω. »

Κι ὁ Δίας τοῦ ἀποκρένεται ὁ συννεφομαζώχτης·

« Τὸ φῶς σου στοὺς ἀθάνατους χύνε ἐσὺ τώρα, ὦ "Ἥλιε,
καὶ στοὺς θνητοὺς ποὺ κατοικοῦν τὴ γῆς τὴν τροφодότρα,
καὶ μὲ τ' ἀστροπελέκι μου, στὴ μέση τοῦ πελάγου,
θὰ τοὺς τὸ σκίσω ἐγὼ στὰ δυὸ τὸ γοργοκάραβό τους. »

Τ' ἄκουσ' αὐτὰ ἀπ' τὴν Καλυψῶ τὴν ὁμορφομαλλοῦσα,

360

370

380

πού ἀπ' τὸν Ἑρμῇ τὸ μηνυτὴ μοῦ εἶπε πῶς τὰ ἔχε ἀκούσει.

390

Καὶ στὸ γιάλὸ σὰν ἔφτασα καὶ πῆγα στὸ καράβι,
τοὺς πῆρα καὶ τοὺς μάλωσα χῶρια καθέναν, καὶ ὅμως
γιατρεῖα δὲ βρῖσκαμε καμιά· νεκρὲς πιά οἱ ἀγελάδες.
Κατόπι μᾶς φανέρωσαν οἱ ἀθάνατοι σημάδια·
πετσία σερνόνταν, κρέατα μουγγρίζανε ἀπ' τὶς σοῦβλες,
ψητὰ καὶ ὠμά, καὶ ἀκούγαμε μουκανητὰ βοδιῶνε.

Ἐξὶ μερόνυχτα ἔτρωγαν οἱ βλάμηδες συντρόφοι
τοῦ Ἥλιου τὰ πιὸ διαλεχτὰ πού εἶχαν ἀρπάξει βόδια·
σὰν ἔφερε τοῦ Κρόνου ὁ γιὸς τὴν ἑβδομὴ τῇ μέρα,
ἔπεσε τότε ὁ ἄνεμος, σιγάνεψε ἡ φουρτούνα·
καὶ ἐμεῖς στὸ πλοῖο πού μπήκαμε, τὸ βγάλαμε πελάγου,
καὶ τὸ κατάρτι στήσαμε, μ' ἄσπρα πανιά ἀπλωμένα.

400

Μὰ τὸ νησί ἄμ' ἀφήσαμε, καὶ ἄλλη στεριά τριγύρω
δὲ φαίνονταν, παρὰ οὐρανὸς καὶ θάλασσα παντοῦθε,
σύννεφο μαῦρο ἀπάνω μας τοῦ Κρόνου ὁ γιὸς ἀπλώνει,
πού θεοσκοτεινά ἐγιναν τὰ πέλαγα ἀποκάτου.
Πολλὴ ὥρα δὲν ἀρμένισε ἀπὸ τότες τὸ καράβι·
τ' ἦρθε Πονέντης ἄξαφνος μ' ἄγρια μαζὶ φουρτούνα,
καὶ ἔσπασε ὁ σίφουνας τὰ δυὸ τὰ ξάρτια στὸ κατάρτι·
καὶ ἔπεσε πρὸς τὰ πίσω αὐτό, καὶ τ' ἄρμενα στ' ἀμπάρι·
καὶ τὸ κατάρτι πέφτοντας στὴν πρύμνη τὸν ποδότη
πὰς στὸ κεφάλι χτύπησε· λυῶμα τὰ καύκαλά του,
καὶ αὐτὸς ἀπὸ τὸ κάσαρο σὰ βουτηχτὴς γκρεμίστη,
καὶ πέταξε ἀπ' τὰ κόκκαλα ἡ λεβέντικη ψυχὴ του.
Τότες ὁ Δίας βρόντηξε, καὶ μὲ τ' ἀστροπελέχι
χτυπάει τὸ πλοῖο, καὶ ὀλόβολο τ' ἀναποδογυρίζει,
γεμάτο θειάφι· πέφτουνε στὴ θάλασσα οἱ συντρόφοι,
γύρω στὸ μαυροκάραβο γυρνώντας σὰν κουροῦνες,
καὶ χέρι θεοῦ τοὺς ἔκοβε τοῦ γυρισμοῦ τῇ γλῦκα.

410

Ὡς τόσο ἐγὼ βασιτιόμουνα μὲς στὸ καράβι, ὥσπου
ἀπ' τὴν καρίνα τὰ πλευρὰ ξεκάρφωσε ἡ φουρτούνα,
καὶ ἔτσι γυμνὴ τὴν ἔσερνε τὸ κῦμα· τὸ κατάρτι
σπασμένο χτύπαγε σ' αὐτή· μ' ἀπάνω του μαντάρι
φτιαγμένο ἀπὸ βοδόπετσο κρατοῦσε περασμένο.
Μ' αὐτὸ συνέδεσα τὰ δυὸ, καρίνα καὶ κατάρτι,

420

κάθισ' ἀπάνω κι οἱ ἄνεμοι μὲ πῆραν οἱ ὀργισμένοι.

Ἡ ἄγρια τότες ἔπαψε φουρτούνα τοῦ Πονέντη,
κι ἤρθε καὶ φύσηξε Νοτιάς, σὲ πάθια νὰ μὲ ρίξῃ,
στὴν τρομερὴ τῇ Χάρυβδι καὶ πάλε ν' ἀρμενίσω.
Ὀλονυχτίς δερνόμουνα, καὶ σάνε φάνη ὁ Ἥλιος
στὴ μαύρη Χάρυβδι ἔφτασα καὶ στὸν γκρεμὸ τῆς Σκύλλας.

430

Καθὼς ρουφοῦσε ἡ Χάρυβδι τῆς θάλασσας τὴν ἄρμη,
ἐγὼ κατὰ τὸν ἀψηλὸ τοῦ βράχου ὀρνιὸ πετιέμαι,
καὶ τὸ κορμὶ μου κόλλησε σὰ νυχτερίδα ἀπάνω.

Δὲν εἶχα ποῦ τὸ πόδι μου νὰ βάλω νὰ πατήσω,
τὶ οἱ ρίζες ἦτανε μακριά, καὶ τὰ τρανὰ κλωνιά του
ἀπλώνονταν ἀνάερα τῇ Χάρυβδι νὰ ἰσκιώσουν.

Ἐκεῖ γερὰ κρατιόμουνα, προσμένοντας τὸ τέρας
νὰ μοῦ ξεράσῃ στὰ νερὰ καρίνα καὶ κατάρτι.

Ἀργὰ πολὺ φανήκανε, σὰ μ' ἔφαγε ἡ λαχτάρα·
μόλις τὴν ὥρα ποὺ κριτὴς σηκώνεται γιὰ δεῖπνο,
ἀφοῦ τίς διαφορὲς πολλῶν ἀνθρώπων καθάρισῃ,
πομέσα ἀπὸ τῇ Χάρυβδι ξεπρόβαλαν τὰ ξύλα.

440

Χέρια καὶ πόδια λεύτερα τότες ἀφήνω ἀμέσως,
μέσα στὸ κύμα βρόντηξα, παρόξω ἀπὸ τὰ ξύλα,
καθίζω, καὶ τὰ χέρια μου κάνω κουπιὰ καὶ λάμνω.

Ὅμως τῇ Σκύλλᾳ πιά νὰ δῶ δὲν ἄφησε ὁ πατέρας
τῶν θεῶν κι ἀνθρώπων· εἶδεμὴ, κι ἐγὼ θ' ἀφανίζομουν.

Μέρες ἐννιά πλανιόμουνα· τῇ δέκατῃ τῇ νύχτα
στὴν Ὠκυγία μὲ φέρανε οἱ θεοί, ποὺ λημεριάζει
ἡ Καλυψὼ ἡ ὀριόμαλλη κι ἡ φοβερὴ θεούλα.

Μ' ἀγάπαε καὶ μὲ νοιάζονταν. Τί νὰ τὰ ξαναλέγω ;

450

Ἐχτὲς μὲς στὸ παλάτι σου κι ἐσὲ καὶ τῆς κυρᾶς σου,
σὰς τὰ διηγῆθῃκα ὅλ' αὐτά· καὶ δὲ μ' ἀρέσει ἐκεῖνα
ποὺ καθαρὰ ἀνιστόρησα, νὰ τὰ διηγέμαι πάλε.

ΡΑΨΩΔΙΑ Ν

Αὐτὰ τοὺς εἶπε, κι ὅλοι τους σωπαίνανε ὀμπροστά του,
δεμένοι ἀπὸ τὸ μάγιο του μὲς στὰ ἰσκιερὰ παλάτια.

Τότες ἀπολογιέται τοῦ ὁ Ἀλκίνοος καὶ τοῦ κρένει·

« Μιάς κι ἤρθες στὰ χαλκίστρωτα καὶ στ' ἀψηλὰ μου σπίτια,
 θαρρῶ πῶς δὲ θὰ πλανεθῇς, Δυσσέα, στὸ γυρισμὸ σου,
 μόνε ὅσα πρὶν κι ἂν ἔπαθες, στὸν τόπο σου θὰ φτάσης.
 Καὶ στὸν καθέναν ἀπὸ σᾶς ποὺ μέσα στὸ παλάτι
 τὸ διαλεχτό μου πίνετε κρασί καὶ τὸ φλογάτο,
 καὶ τὰ τραγούδια χαίρεστε, νά, τὶ θὰ πῶ, κι ἀκούτε.
 Μέσα στὸ λαμπροκάμωτο σεντούκι 'ναι τὰ ροῦχα,
 τὸ δουλεμένο μάλαμα καὶ τὰ φιλέματα ὅλα,
 ποὺ ἐδῶ τοῦ ξένου φέρανε οἱ ἀρχόντοι τῷ Φαιάκων·
 τώρα μεγάλο τρίποδα ὥς τοῦ βροῦμε καὶ λεβέτι
 καθένας μας κατόπι ἐμεῖς συνάζουμε ἀπ' τὸ δῆμο·
 τὶ εἶναι βαρὺ ἀπ' ἐλόγου του νὰ δίνη ἕνας μονάχος. »

10

Εἶπε ὁ 'Αλκίνοσ, κι ἄρεσαν τὰ λόγια του στοὺς ἄλλους.
 Καθένας τότες κίνησε στὸ σπίτι νὰ πλαγιάσῃ.
 "Εφεξ' ἡ ροδοδάχτυλη τῆς νύχτας κόρη Αὐγούλα,
 καὶ μὲ τὸ στέριο χάλκωμα πάνε γιὰ τὸ καράβι.
 "Ἴδιος του μπῆκε ὁ ἀντρόκαρδος ὁ 'Αλκίνοσ στὸ καράβι,
 καὶ μέσα τὰ καλῶθεσε στοὺς πάγκους ἀποκάτου,
 νὰ μὴ σκοντάβουν σὰν τραβᾶν κουπὶ τὰ παλληκάρια.
 Κι ἐκεῖνοι πῆγαν νὰ χαροῦν τοῦ 'Αλκίνου τὸ γιορτάσι.

20

Καὶ βόδι αὐτὸς τοὺς ἔσφαξε, θυσία στὸ γιὸ τοῦ Κρόνου,
 τὸ Δία τὸ μαυρονέφελο, ποὺ 'ναι ὅλων βασιλέας.
 Καὶ τὰ μεριά σὰν ἔκαψαν, στὸ θεόλαμπρο τραπέζι
 φραινόνταν· καὶ τραγούδα τους ὁ κοσμοτιμημένος
 καὶ θεϊκὸς τραγουδιστὴς Δημόδοκος. 'Ὡς τόσο
 συχνὰ στὸν ἥλιο γύριζε τὴν κεφαλὴ ὁ Δυσσέας,
 τὸ γέρμα λαχταρίζοντας, καὶ γυρισμὸ ποθώντας.
 Καὶ σὰν ποὺ δεῖπνο ὀρέγεται ὁ ἀργάτης ποὺ ὅλημέρα
 τὰ μαῦρα βόδια τοῦ 'σερναν τὸ ἀλέτρι στὰ χωράφια,
 καὶ βλέπει μὲ χαρὰ τὸ φῶς τοῦ ἡλιοῦ νὰ βασιλεῦῃ,
 καὶ στὸ φαγὶ πηγαίνοντας τὰ γόνατά του τρέμουν,
 τέτοια χαρὰ 'φερε τοῦ ἡλιοῦ τὸ γέρμα στὸ Δυσσέα.
 Καὶ γλήγορα στοὺς Φαίακες ποὺ τὸ κουπὶ ἀγαπᾶνε,
 μὰ στὸν 'Αλκίνο ξέχωρα, μίλησε τότες κι εἶπε·

30

« 'Αλκίνο, πρῶτε βασιλιά, καὶ τῷ λαῶν καμάρι,
 κάμετε στάξεις, στείλτε με μὲ τὸ καλὸ, καὶ γειά σας.

Τὶ τώρα πᾶ τελέστηκαν ὅσα ἤθελε ἡ καρδιά μου,
ταξίδι καὶ χαρίσματα, πού οἱ θεοὶ νὰ τὰ βλογαῖνε,
νὰ ξαναβρῶ τὸ σπίτι μου καὶ τὴν καλὴ γυναῖκα,
καὶ νὰ γυρίσω ἀνάμεσα στοὺς ἀκριβοὺς μου φίλους.
Κι ἐσεῖς πού ἐδῶ ἀπομνήσχετε, νὰ 'στε ἡ χαρὰ γιὰ πάντα
τῶ γυναικῶν καὶ τέκνω σας, κι οἱ θεοὶ νὰ σᾶς φυλαῖνε,
καὶ συφορὲς ἡ χώρα σας ποτὲς νὰ μὴ γνωρίσῃ. »

Αὐτὰ εἶπε, καὶ τὰ λόγια του καλοδεχτῆκαν ὅλοι,
κι εἶπαν ὁ ξένος νὰ σταλῇ, γιατί σωστὰ μιλοῦσε.

Καὶ λάλησε τοῦ κήρυκα ὁ ἀντρόψυχος ὁ Ἀλκίνοσ·

« Σμίξε, Ποντόνε, τὸ κρασί καὶ μοίρασέ το σὲ ὅλους
μὲς στὸ παλάτι, προσευκὲς νὰ κάμουμε τοῦ Δία,
κι ἀπὲ νὰ προβοδῆσουμε τὸν ξένο στὸ νησί του. »

Εἶπε, καὶ πρόσγλυκο κρασί τοὺς ἔσμιξε ὁ Πογτόνος,
καὶ σ' ὅλους γύρω μοίρασε· κι ἐκεῖνοι ἀπὸ τίς ἔδρες
στοὺς τρισμακάριστους θεοὺς πού 'ναι στὰ οὐράνια, στάξαν.
Τότες σηκώθηκε ὁ τρανὸς Δυσσέας, στῆς Ἀρήτης
τὰ χέρια τὸ διπλόκουπο παράδωσε ποτήρι,
καὶ λάλησέ της κι εἶπε της μὲ φτερωμένα λόγια·

« Γεῖά σου, χαρὰ σου ὀλοζωῆς, βασίλισσα, ὥσπου νὰ 'ρθουν
τὰ γερατειὰ κι ὁ θάνατος, πού τοὺς θνητοὺς προσμένουν·
μισεῖς τώρα, κι εὐκοῦμαι νὰ χαίρεσαι ἐδῶ μέσα
τὰ τέκνα σου καὶ τὸ λαὸ καὶ τὸ γεναῖο Ἀλκίνο. »

Εἶπε, καὶ διάβηκε ὁ λαμπρὸς Δυσσέας τὸ κατώφλι,
καὶ κήρυκα ὁ ἀντρόκαρδος ὁ Ἀλκίνοσ στέλνει ὁμπρὸς του,
νὰ τότε φέρῃ στὸ γυαλὸ πρὸς τὸ γοργὸ καράβι·
κι ἡ Ἀρήτη δοῦλες τοῦ 'βαλε νὰ τότε συνοδέψουν.
Σκουτὶ καλοπλυμένο ἡ μιὰ σηκώνει καὶ χιτῶνα,
ἄλλη σεντούκι κουβαλάει καλόφτιαστο, καὶ τρίτη
μὲ τὸ κρασί τὸ κόκκινο καὶ μὲ θροφή ἀλκυθοῦσε.

Καὶ στὸ γυαλὸ σὰ φτάσανε, καὶ στὸ καράβι μπῆκαν,
τὰ παλληκάρια οἱ προβοδοὶ στὸ κουφωτὸ καράβι
πῆραν καὶ βάλαν τὰ πιότὰ καὶ τίς προμήθειες ὅλες·
καὶ τοῦ Ὀδυσσεά στρώσανε βελόντζα καὶ σεντόνι
στοῦ καραβιοῦ τὸ κάσαρο, γιὰ νὰ γλυκοκοιμᾶται
στὴν πρύμη· αὐτὸς ἀνέβηκε καὶ πλάγιασ' ἐκεῖ τότες

40

50

60

70

σιωπώντας· κι αὐτοὶ κάθισαν ἀραδιαστοὶ στοὺς πάγκους,
καὶ τὸ παράγγι ξέλυσαν ἀπὸ τὴν τρύπια δέστρα.
Καὶ πίσω καθὼς γέρνανε καὶ τὰ νερὰ σκορποῦσαν,
ὕπνος βαρὺς κατέβαινε πὰς στὰ ματόφυλλά του,
80 βαθὺς περίσσια καὶ γλυκός, μὲ θάνατο παρόμοιος.
Σὰν ποὺ σὲ κάμπο ἀλόγατα τετράζυγα βαρβάτα
στοῦ μαστιγιοῦ τὸ χτύπημα μαζὶ χουμίζουν ὅλα,
κι ἀναπηδώντας ἀψηλὰ μεγάλο δρόμο κόβουν,
ἔτσι κι ἡ πλὴρὴ ἀνέβαινε τοῦ ψήλου, κι ἀποπίσω
τοῦ πολυτάραχου γιγαλοῦ τὸ κύμα ἀφρομανοῦσε.
Κι ἔτρεχ' ἐκεῖνο μιὰ χαρά, ποὺ μήτε κιρκινέζι,
τὸ πιὸ γοργὸ πετάμενο, θὰ μπόρει νὰ τὸ φτάξῃ.
Μὲ τέτοια φόρα διάβαινε στὶς θάλασσες ἀπάνω,
φέρνοντας ἄντρα μὲ θεοὺς παρόμοιο στὴ σοφία,
90 ποὺ ἀρίθμητα ἄλλοτες δεινὰ κι ἂν ἔπαθε ἡ ψυχὴ του,
σὲ ἀντρῶν πολέμους καὶ φριχτὰ ταξίδια τοῦ πελάγου,
τώρα κοιμόταν ἡσυχὰ, τὰ πάθια του ξεχνώντας.

Σὰν πρόβαλε τὸ φωτερὸ τ' ἀστὲρι ποὺ στὰ οὐράνια
τῆς νυχτογέννητης αὐγῆς πρωτομηνάει τὴ φέξῃ,
τὸ πλοῖο τὸ πελαγόδρομο ζύγωνε πιά στὸ Θιάκι.

Βρίσκειτ' ἐκεῖ τοῦ Φόρκυνα, τοῦ πελαγήσου γέρου,
κάποιο λιμάνι, καὶ σ' αὐτὸ δυὸ κάβοι ποὺ προβάλλουν,
βραχόσπαρτοι, πρὸς τὴν μπασιὰ τοῦ λιμανιοῦ συγκλίνουν,
κι ὅζω κρατοῦν τὰ κύματα ποὺ οἱ τρικυμιές σηκώνουν·
100 μὰ μέσα τὰ καλόφτιαστα συχάζουνε καράβια,
δίχως δεσίματα, ἅμα μποῦν καὶ βροῦνε ἀραξοβόλι.
Εἶναι κι ἐλιά μακρόφυλλη βαθιὰ μὲς στὸ λιμάνι·
καὶ δίπλα τῆς ἀχνόθαμπη σπηλιά χαριτωμένη,
ἱερὸ λημέρι τῶν Νυφῶν ποὺ λέγονται Ναϊάδες.
Κροντήρια καὶ διπλόχερες λαγῆνες ἐκεῖ βρίσκεις,
ποὺ τὰ μελίσσια μέσα τους πηγαίνουν καὶ φωλιάζουν.
Εἶναι καὶ πέτρινοι ἀργαλειοὶ περίτρανοι, ποὺ οἱ Νύφες
φαίνουν σκουτιὰ πορφυρωτὰ ποὺ βλέπεις καὶ θαμάζεις.
Ἔχει κι ἀστεῖρευτα νερά, καὶ θύρες δυό· μιὰ θύρα
110 πρὸς τὸ Βοριὰ ποὺ δύνουνται ν' αὐλίζουνται καὶ ἀνθρῶποι,
κι ἡ ἄλλῃ, θεϊκιά, πρὸς τὸ Νοτιά, ποὺ ἀνθρῶποι δὲν περνᾶνε,

μόνε εἶναι τῶν ἀθάνατων ἡ θύρα ἐκείνη δρόμος.

Αὐτὰ ἀπὸ πρὶν γνωρίζοντας μπῆκαν ἐκεῖ ν' ἀράξουν,
καὶ τὸ καράβι στῇ στεριά ἔξω ἔπεσε ὡς τῇ μέσῃ·
μὲ τέτοια ὁρμὴ τὸ σπρώχνανε στὰ ὀμπρὸς οἱ λαμνοκόποι.
Καὶ στῇ στεριά σὰ βγήκανε ἀπ' τὸ γερό καράβι,
πρῶτ' ἀπ' τὸ πλοῖο τὸ κουφωτὸ τὸν Ὀδυσσεά σηκῶσαν·
μὲ τὸ σεντόνι τὸ λινὸ καὶ τὸ λαμπρὸ στρωσίδι
στὴν ἀμμουδιὰ τὸν ἔθεσαν καθὼς βαριοκοιμόταν,
κι ὕστερα βγάλαν τὰ καλὰ ποῦ οἱ Φαίαιες τοῦ δῶκαν
ποῦ ἐρχόταν μὲ τῆς Ἀθηνᾶς τῇ χάρῃ στῇ πατρίδα.
Τὰ ἔθεσαν ὅλα στῆς ἐλιάς τῇ ρίζᾳ σωριασμένα,
ἔξω ἀπ' τὸ δρόμο, μὴν τὰ δῇ περαστικός κανένας,
καὶ πάη καὶ τὰ πειράξῃ πρὶν ξυπνήσῃ ὁ Ὀδυσσεάς.
Κι αὐτοὶ ξαναγυρίζανε στὸν τόπο τους. Μὰ ὁ Σείστης
δὲν ἔξεχνε τις φοβέρες του στὸ θεῖκὸ Ὀδυσσεά,
καὶ πῆγε τοῦ Δία στὸν Ὀλυμπο τῇ γνώμῃ νὰ ρωτήξῃ·

120

« Δία πατέρα, ἐγὼ τιμὴ δὲ θά 'χω πιά καὶ δόξα
μὲς στοὺς θνητοὺς, μιὰς καὶ θνητοὶ δὲ μὲ τιμοῦν ἐμένα,
οἱ Φαίαιες δά, ποὺ λέγονται καὶ ἀπόγονοι δικοί μου.
Γιὰ τὸ Δυσσεά τὸ εἶπα ἐγὼ πῶς στὴν πατρίδα θά 'ρθῃ,
πολλὰ σὰν πάθη· γυρισμὸ νὰ τοῦ ἀρνηθῶ ποτές μου
δὲ θέλησα, τί τό 'ταξες ἐσὺ πῶς θά γυρίσῃ.
Καὶ τώρα αὐτοὶ τὸν πέρασαν μὲ τὸ γοργὸ καράβι
καθὼς βαριοκοιμότανε, τὸν ἔβγαλαν στὸ Θιάκι,
καὶ τοῦ ἔδωκαν ἀρίφνητα χαρίσματα, χρυσάφι,
χαλκὸ καὶ δουλευτὰ σκουτιά, ποὺ τόσα κι ἀπ' τὴν Τροία
δὲ θά 'φερνε ἂν ἐρχότανε ἀποκεῖθε δίχως βλάβῃ,
μὲ τὸ σωστὸ μερίδιο τοῦ ἀπὸ λάφυρα γυρνώντας. »

130

Κι ὁ Δίας τοῦ ἀποκρένεται ὁ συννεφομαζώχτης·
« Σείστη, μεγαλοδύναμε, τί λόγῳ πῆγες κι εἶπες ;
Δὲ σ' ἀψηφοῦν οἱ ἀθάνατοι· καὶ πῶς θ' ἀποκοτοῦσαν
ἐσένα τὸ μεγάλο τους καὶ πρῶτο ν' ἀψηφήσουν ;
Κι ἂν ἄντρας κάποιος δυνατὸς κι ἀπόκοτος θελήσῃ
νὰ σὲ προσβάλλῃ, ἐσὺ μπορεῖς νὰ γδικιωθῇς κατόπι.
Κάμε ὅπως θέλεις, καὶ καθὼς καλὸ τὸ κρίνει ὁ νοῦς σου. »
Κι αὐτὰ τοῦ ἀπολογήθηκε ὁ σείστης Ποσειδῶνας·

140

«Μεμιάς, ὦ μαυροσύννεφε, θά 'κανα αὐτὸ ποῦ κρένεις,
μὰ πάντα τὸ θυμὸ σου ἐγὼ φοβᾶμαι κι ἀποφεύγω.
Καὶ τώρα θέλω τ' ὁμορφο καράβι τῶν Φαιάκων
ποῦ θά 'ρθῇ ἀπὸ προβόδωμα στὰ θαμπερὰ πελάγη,
νὰ σπάσω καὶ στὴ χώρα τους βουνὸ νὰ ρίξω γύρω,
νὰ πάψουν καὶ νὰ μὴ μποροῦν νὰ προβοδοῦν ἀνθρώπους.»

150

Κι ὁ Δίας τοῦ ἀποκρένεται ὁ συννεφομαζώχτης·
«Αὐτὸ θαρρῶ καλύτερο μέσα στὸ νοῦ μου, ὦ φίλε·
ὅλοι ἀπ' τὴ χώρα σὰ θωροῦν τὸ πλοῖο ν' ἄρμενίζῃ,
ἐσὺ ἀποδίπλα στὴ στεριά βράχο νὰ τὸ πετρώσῃς,
νὰ μοιάζῃ σὰν πλεούμενο, καὶ νὰ θαυμάζονται ὅλοι·
καὶ μὲ τρανὸ τὴ χώρα τους βουνὸ νὰ τριγυρίζῃς.»

Αὐτὸ ἀπ' τὸ Δία σὰν ἄκουσε τοῦ κόσμου ὁ μέγας σείστης
πρὸς τὴ Σκερία ξεκίνησε, τὸν τόπο τῶν Φαιάκων,
καὶ στάθηκε· σὰν πρόβαλε τ' ἀνάφρυδο καράβι
στὸ κύμα γοργολάμνοντας, ζυγώνει ὁ Ποσειδῶνας,
μὲ τὴν παλάμη τὸ βαράει, στὰ βάθια τὸ ριζώνει,
πέτρα τὸ κάνει, ξεκινάει καὶ χάνεται ἀποκειθε.

160

Κι οἱ Φαίακες οἱ μακρόλαμνοι κι οἱ θαλασσοκουσμένοι
μὲ λόγια τότες φτερωτὰ μιλοῦσαν μεταξὺ τους,
κι ἓνας τους γύρναε κι ἔλεγε τοῦ διπλανοῦ του ἐτοῦτα·

«'Αλλοίς, καὶ ποιὸς μᾶς ἔδесе στὰ πέλαγα τὸ πλοῖο,
στὴ χώρα καθὼς γύριζε κι ὀλόβολο φαινόταν ;»

Αὐτὰ εἶπε καὶ τί γένηκε δὲ γνώριζε κανεὶς τους.
Κι ὁ 'Αλκίνοος τότε ὁ βασιλιάς ξαγόρεψέ τους κι εἶπε·

170

«Γιὰ δῆτε πῶς οἱ παλαιϊκὲς μᾶς βγαίνουν προφητεῖες
τοῦ κύρη μου, σὰν ἔλεγε πῶς μᾶς φτονοῦσε ὁ Σείστης,
ποῦ ὅλους ἐμεῖς ἀπείραχτοι στὴ γῆς τους προβοδάμε,
κι εἶπε πῶς κάποιο Φαιακινὸ καλόφτιαστο καράβι
ποῦ θά 'ρθῇ ἀπὸ προβόδημα στὰ θαμπερὰ πελάγη,
θὰ σπάσῃ καὶ στὴ χώρα μας βουνὸ θὰ ρίξῃ γύρω.
Αὐτὰ εἶπε τότε ὁ γέροντας, καὶ σήμερα τελιοῦνται.
Μὰ ἐλᾶτε τώρα, κι ὅ,τι πῶ νὰ τὸ καλοδεχτοῦμε·
μὴν προβοδᾶτε πιά θνητό, σὰν ἔρχεται κανένας
στὴ χώρα μας· κι ἄς σφάζουμε τοῦ Ποσειδῶνα τώρα
δῶδεκα ταύρους διαλεχτούς, ἴσως καὶ σπλαχνιστὴ μας,

180

καὶ μὲ τρανὸ τῇ χώρᾳ μας βουνὸ δὲν τριγυρίζῃ. »

Εἶπε, κι αὐτοὶ φοβήθηκαν, καὶ τοίμασαν τοὺς ταύρους.

Καὶ τότες προσευκλήθηκαν στὸ ρήγα Ποσειδῶνα
οἱ ἀφέντηδες κι οἱ προεστοὶ τῆς χώρας τῷ Φαιάκων,
ὁλόρθοι γύρω στὸ βωμό. Κι ὁ μέγας ὁ Ὀδυσσεάς
σηκώθη ἀπὸ τὸν ὕπνο του στὴ γῆς τὴν πατρικὴ του,
καὶ μήτε τήνε γνῶρισε, καιροὺς ξενιτεμένος·
τὶ ἢ διογέννητη Ἀθηνᾶ μ' ἀχνὸ τὸν περεχούσε,
νὰ τὸν φυλάξῃ ἀγνώριστο, καὶ νὰ τὸν δασκαλέψῃ,
μὴν τότε νιώσῃ ἢ σύγκοιτῃ κι οἱ φίλοι κι οἱ πολῖτες,
πρὶν κάθε τοὺς ἀδίκημα πλερώσουν οἱ μνηστῆρες.
Γιὰ δαῦτο καὶ τοῦ σφάνταζαν ἀλλιώτικα ὅλα γύρω,
τὰ μονοπάτια τὰ μακριά, τὰ ὁλόκλειστα λιμάνια,
τὰ δέντρα τὰ ὀλοφούντωτα, κι οἱ βραχουριές παντοῦθε.
Πετιέται ἀπάνω, στέκεται, κοιτάζει τὴν πατρίδα,
καὶ τότε θλιβερὰ βογγάει, καὶ τὰ μεριὰ βαρώντας
μὲ τὶς παλάμες, κλαίγεται καὶ λέει μοιρολογώντας·

190

« Ἄλλοις μου, καὶ σὲ τί λογῆς ἀνθρώπων ἦρθα χώρα ;
νὰ 'ναι ἄραγες ἀσύστατοι κι ἀδικοπράχτες κι ἄγριοι,
ἢ νὰ 'χουμε φιλοξενιά καὶ θεοφοβιά στὸ νοῦ τους ;
Ποῦ φέρνω αὐτοὺς τοὺς θησαυροὺς ; καὶ ποῦ πλανιέμαι ἀτός μου ;
Μακάρι ἄς ἐμνησκαν αὐτοὶ στὴ χώρᾳ τῷ Φαιάκων,
καὶ τότε σὲ ἄλλο βασιλιά θὰ πρόσφευγα μεγάλο,
ποῦ θὰ μὲ καλοδέχονταν καὶ θὰ μὲ προβοδοῦσε.

200

Ποῦ τώρα νὰ τὰ θέσω αὐτὰ δὲν ξέρω, μήτε πάλε
τ' ἀφήνω ἐδῶ, μὴν ἔρθουνε καὶ μοῦ τ' ἀρπάξουν ἄλλοι.
' Ἄλλοις μου, σὲ ὅλα γνωστικοὶ δὲν ἤτανε καὶ δίκιοι
οἱ ἀφεντάδες κι οἱ προεστοὶ τῷ Φαιάκων, τὶ μὲ φέραν
σὲ ξένη γῆς· μοῦ κρένανε πῶς τάχα θὰ μὲ πᾶνε
στὸ Θιάκι μου τὸ ξάστερο, καὶ δὲ μοῦ τὸ τελέσαν.
' Ὁ Δίας ὁ συνακουστής γι' αὐτὸ νὰ τοὺς πλερώσῃ,
ποῦ ὅλους θωρεῖ ἀποπάνωθε, καὶ τοὺς κακοὺς παιδεύει.
Μὰ τώρα ἄς πάω, τοὺς θησαυροὺς νὰ δῶ καὶ νὰ μετρήσω,
μὴν πῆραν κάτι φεύγοντας μὲ τὸ γοργὸ καράβι. »

210

Σὰν εἶπε αὐτά, τοὺς τρίποδες μετροῦσε τοὺς πανώριους,
καὶ τὰ λεβέτια, τὰ σκουτιά, καὶ τὸ λαμπρὸ χρυσάφι,

καὶ τίποτες δὲν τοῦ 'λειπε' μὰ ἔκλαιγε γιὰ τὴ γῆς του,
καὶ πικρανασθενάζοντας σερνότανε στὴν ἄκρη
τοῦ πολυτάραχου γιालοῦ. Κι ἦρθε ἡ 'Αθηνᾶ σιμά του,
μοιάζοντας νέο πιστικὸ πού πρόβατα φυλάγει,
περίσσια τρυφερόκορμο, καὶ σὰ βασιλοπαίδι.

220

Εἶχε διπλὴ στὸν ὄμο της καλόφτιαση φλοκάτα,
στὰ ὠραῖα πόδια σάνταλα, στὰ χέρια της κοντάρι.

"Αμα τὴν εἶδε χάρηκε καὶ ζύγωσε ὁ Δυσσέας,
καὶ φώναξέ την, κι εἶπε της μὲ λόγια φτερωμένα·

« Φίλε, πού πρῶτος ἔλαχες σ' αὐτὴ τὴ χώρα ὀμπρός μου,
γειά σου, καὶ μὴ μοῦ φέρνεσαι κακόγνωμα· μόν' σῶσε
κι ἐτοῦτα ἐδῶ κι ἐμένανε· τί σὰ θεό μου ἐσένα
κοιτώντας καὶ δοξάζοντας στὰ γόνατά σου πέφτω.

230

Καὶ τοῦτο τώρα ξήγα μου μὲ ἀλήθεια, νὰ τὸ ξέρω·

Ποιά γῆ 'ναι αὐτή, καὶ ποιός λαός ; τί ἀνθρώποι ἐδῶ γεννιοῦνται ;
νὰ 'ναι νησάκι ξάστερο κι αὐτό, γιὰ μήπως ἄκρη
τῆς καρπερῆς εἶναι στεριᾶς πρὸς τὸ γιालὸ ἀπλωμένη ; »

Τότε γυρᾷ καὶ τοῦ μιλᾷ ἡ θεὰ ἡ γαλανομάτα·

« Γιὰ κούφιος εἶσαι, ὦ ξέने μου, γιὰ ἀπὸ μακριὰ μᾶς ἦρθες,
καὶ μὲ ρωτᾷς γι' αὐτὴ τὴ γῆς. Δὲν εἶναι δὰ καὶ τόσο
στὸν κόσμον ἀγνώριστῃ· πολλοὶ τὴν ξέρουν· κι ὅσοι ζοῦνε
πρὸς τοῦ ἥλιου τὴν ἀνατολή, κι ὅσοι στὰ μέρη ζοῦνε
πού πέφτουν καταπίσωθε πρὸς τ' ἀχνερὰ σκοτάδια.

240

Δὲν εἶναι γῆς γιὰ ἀλόγατα, παρὰ γεμάτη πέτρα·
μὰ πάλε μῆτε γῆς φτωχή, κι ἀπλόχωρη ἄς μὴν εἶναι.

Στάρι περισσίο καὶ κρασί καλὸ μᾶς δίνει ὁ τόπος,
τί πάντα πέφτει ἐδῶ βροχὴ καὶ μᾶς δροσαίνουν πάχνες·
γίδια καὶ βόδια βρίσκουνε καλὴ βοσκὴ ἐδῶ πέρα,
μὰ καὶ τὰ δέντρα μὲ νερὰ ποτίζονται περισσία.

Κι ἔτσι τὸ Θιάκι ἀκούστηκε κι ὡς τὴν Τρωάδα ἀκόμα,
πού λένε ἀπ' τὴν 'Αχαΐκῃ τὴ γῆς μακριὰ πῶς εἶναι. »

250

Αὐτὰ εἶπε, κι ἀναγάλλιασε ὁ μέγας ὁ 'Οδυσσεάς,

βλέποντας πῶς ὁ τόπος του ἦταν ἡ γῆς ἐκείνη,
ἀπ' ὅσα τοῦ φανέρωσε τοῦ Δία ἡ θυγατέρα.

Καὶ φώναξέ την κι εἶπε της μὲ λόγια φτερωμένα,
ἀλήθεια ὅμως δὲν ἔλεγε, παρὰ τὸ λόγο γύρνα,

πάντα μεγάλες πονηριές στο νοῦ του μελετώντας·

« Καί στην ἀπλόχωρη ἄκουγα τὴν Κρήτη γιὰ τὸ Θιάκι,
πέρ' ἀπ' τὰ πέλαγα· κι ἐγὼ τώρα ἔρχομαι ἀπατός μου,
μ' αὐτοὺς ἐδῶ τοὺς θησαυροὺς· στὰ τέκνα μου ἄλλα τόσα
ἀφῆκα, σάνε σκότωσα τὸ γιό τοῦ Ἰδομενέα,
τὸ γοργοπόδῃ Ὀρσίλοχο, καὶ ξέφυγα ἀποκεῖθε.

260

Κάθε ἄντρα σιταρόθρεφτο στοὺς τρέξιμο νικοῦσε
στὴν Κρήτη αὐτός· μὰ θέλησε τὰ τρωαδίτικα ὅλα
νὰ μοῦ κρατήσῃ λάφυρα, ποὺ ἐγὼ 'παθα γιὰ δαῦτα,
καὶ σὲ πολέμους ἀντρικούς καὶ στ' ἄγρια τὰ πελάγη,
τὶ τοῦ γονιοῦ του ἀκόλουθος δὲν ἔσπεργα νὰ γίνω
στὴν Τροία, παρὰ μάχομουν μ' ἄλλους δικούς μου πρῶτος.
Σιμὰ στοὺς δρόμο τοῦ 'στησα μὲ φίλο μου καρτέρι,
κι ἀπ' τὰ χωράφια ἐρχόμενο τὸν πῆρα μὲ κοντάρι.
'Ἦτανε νύχτα σκοτερὴ στὰ οὐράνια, καὶ κανένας
δὲν ἔνιωθε, μόνε κρυφὰ τοῦ πῆρα τὴν ψυχὴ του.

270

Καὶ σὰν τότε θανάτωσα μὲ σουβλερὸ κοντάρι,
πῆγα σὲ πλοῖο σὲ Φοίνικες ἀρχόντους νὰ προσπέσω,
καὶ δῶρα ἀκριβοπόθητα τοὺς ἔδινα ζητώντας
μαζί τους νὰ μὲ πάρουνε στὴν Πύλο νὰ μ' ἀφήσουν,
ἢ στὴν ἱερὴ τὴν Ἥλιδα ποὺ Ἑπειῶτες τὴν ὀρίζουν.
'Ὅμως τοῦ ἀνέμου ἡ δύναμη τοὺς ἔσπρωχνε ἀποκεῖθε
χωρὶς νὰ θέν· δὲ ζήταγαν αὐτοὶ νὰ μὲ γελάσουν.

Καὶ τότες παραδέρνοντας φτάσαμ' ἐδῶ τὴ νύχτα,
καὶ στοὺς λιμένας μπήκαμε βαρὺ κουπὶ τραβώντας.
Δὲ συλλογιόμασταν φαῖ, κι ἄς εἶχαμὲ τοῦ ἀνάγκη·
μόνε ἀπ' τὸ πλοῖο βγήκαμε κι αὐτοῦ πλαγιάσαμε ὅλοι.
Στ' ἀποσταμένο μου κορμὶ γλυκὴς κατέβηκε ὕπνος,
κι ἐκεῖνοι τότες ἔβγαλαν τὰ πράματα ἀπ' τὸ πλοῖο,
κι ἀπάνω ἐδῶ στὴν ἀμμουδιὰ ποὺ κοίτομουν τὰ θέσαν.
Κατόπι στὴν ὠριόχτιστη κινήσαν Σιδονία,
κι ἔμεινα ἐγὼ μονάχος μου μὲ τὴν καρδιά θλιμμένη. »

280

Εἶπε, καὶ χαμογέλασε ἡ θεὰ ἡ γαλανομάτα,
κι ἀπλώνοντας τὸ χέρι τῆς τὸν χάδεψε, καὶ φάνη
σὰ δέσποινα ὦρια καὶ τρανὴ σ' ἔργα λαμπρὰ πιδέξια.
Καὶ φώναξέ τον κι εἶπε του μὲ λόγια φτερωμένα·

290

« Μαριόλος καὶ παμπόνηρος θά 'ναι ὅποιοι σὲ περάσῃ
 σὲ κάθε ἀπάτῃ, μὰ καὶ θεὸς ἂν τύχῃ νά 'ναι ἀκόμα.
 Σκληρὲ καὶ μυριοσόφιστε κι ἀχόρταγε στοὺς δόλους,
 ὡς καὶ στὴ γῆς σου σὰ βρεθῆς δὲν τὸ ἀστοχᾷς τὸ ψέμα,
 μήτε τὰ λόγια τὰ πλαστά, πού ἀρχῆθες τ' ἀγαποῦσες.
 Μὰ τώρα αὐτὰ ἄς τ' ἀφήσουμε· σοφοὶ εἵμαστε κι οἱ δυό μας,
 πρῶτος κι ἐσύ μὲς στοὺς θνητοὺς στὴ γνώσῃ καὶ στὰ λόγια,
 καὶ πάλε ἐγὼ μὲς στοὺς θεοὺς γιὰ νοῦ καὶ γιὰ ξυπνάδα
 εἶμ' ἀκουσμένη. Τοῦ Διὸς τὴν κόρη τὴν Παλλὰδα,
 τὴν Ἀθηνᾶ δὲ γνώρισες ἐσύ, πού μερανύχτα
 σοῦ παραστέκω, σ' ὅλα σου τὰ πάθια φύλακάς σου,
 καὶ πού ἔκαμα τοὺς Φαίακες νὰ σ' ἀγαπήσουν ὅλοι.
 Καὶ τώρα ἀκόμα βγῆκα ἐδῶ, γιὰ νὰ συλλογιστοῦμε
 πῶς νὰ σοῦ κρύψω τὰ καλὰ πού οἱ Φαίακες σοῦ δῶκαν
 καθὼς ὁ νοὺς μου τὰ ὅρισε, μαζί σου νὰ τὰ φέρῃς.
 Μὰ νὰ σοῦ πῶ, καὶ τί δεινὰ στὸ σπιτικό σου ἡ μοῦρα
 σοῦ φύλαξε· κι ἐσύ καρδιὰ νὰ κάμῃς ν' ἀπομένῃς,
 καὶ σὲ κανένα μὴν ξηγᾷς οὔτ' ἄντρα οὔτε γυναῖκα,
 πῶς ἀπ' τὰ ξένα γύρισες, παρὰ ὅσα κι ἂν παθαίνῃς
 ἀπὸ κακὸβουλους θνητοὺς, ἀμίλητα νὰ τὰ 'χῃς. »

300

310

Τότε ὁ Δυσσέας ὁ τρίξυπνος γυρίζει καὶ τῆς κρένει·
 « Δύσκολα ὁ ἄνθρωπος, θεά, σὲ νιώθει ἢ σ' ἀγναντέψῃ,
 ὅσο κι ἂν ξέρῃ· γιατί ἐσύ λογῆς μοιασίδια παίρνεις.
 Τοῦτο γνωρίζω ἐγὼ καλά, πῶς πρῶτα μοῦ ἤσουν φίλη,
 ὅσον καιρὸ μαχόμασταν οἱ Ἀχαιοὶ στὴν Τροία.
 Μὰ ἀφοῦ ἐμεῖς κουρσέψαμε τὴ χώρα τοῦ Πριάμου,
 καὶ σὰ καράβια μπήκαμε, κι ὁ θεὸς μᾶς σκόρπισε ὅλους,
 δὲ σ' εἶδα μήτε σ' ἐνίωσα, διογέννητῃ, ἀπὸ τότες,
 μὲς στὸ καράβι μου νὰ ρθῇς καὶ νὰ μὲ διαφεντέψῃς.
 Παρὰ πλανιόμουν ἅπαυα μὲ τὴν καρδιὰ καμένη,
 ὥσπου ἀπὸ τὰ βάσανα οἱ θεοὶ μὲ λευτερώσαν,
 κι ἐσύ πιά μὲ τὰ λόγια σου στὴν πλούσια γῇ τῷ Φαίακων
 μὲ γκάρδιωνες, καὶ μ' ἔφερνες ἀτῇ σου μὲς στὴ χώρα.
 Μὰ στοῦ γονιοῦ σου τ' ὄνομα παρακαλῶ σε τώρα,
 τί δὲν πιστεύω νὰ 'φτασα στὸ ξάστερό μου Θιάκι,
 μόνε πλανιέμαι σ' ἄλλῃ γῆς, κι αὐτὰ θαρρῶ πού μοῦ 'πες,

320

μέ πονηριὰ μοῦ τὰ ἔπλασες, τὸ νοῦ μου νὰ γελάσῃς·
λέγε μου, ἀλήθεια, βρίσκουμαι στὴν ποθητὴ πατρίδα ; »

Κι ἡ γαλανόματη Ἀθηνᾶ τοῦ ἀπολογήθη τότες·
« Μὲ τέτοιες πάντα συλλογὲς τὸ νοῦ σου βασανίζεις·
γι' αὐτὸ κι ἐγὼ στὰ πάθια σου μονάχο δὲ σ' ἀφήνω,
πού 'σαι δὰ τόσο γνωστικός, καλὸς κι ἀνοιχτομάτης.
Ἄν ἦταν ἄλλος κι ἔρχονταν στὸν τόπο του ἀπ' τὰ ξένα,
θένα ἔτρεχε, τὴ σύγκοιτῃ νὰ δῇ καὶ τὰ παιδιὰ του·
μὰ ἀκόμα ἐσὺ δὲ λαχταρεῖς νὰ μάθῃς καὶ ν' ἀκούσῃς,
μόν' πρῶτα τὴ γυναῖκα σου ζητᾷς νὰ δοκιμάσῃς,
πού μὲς στὸν πύργο κάθεται καὶ τυραννιέται ἡ ἔρμη,
κι οἱ νύχτες τῆς, κι οἱ μέρες τῆς περνᾷνε μὲ τὰ δάκρυα.

Ποτὲς δὲν τὸ φοβόμουνα, μόν' τό 'χα ἐγὼ στὸ νοῦ μου,
πὼς πίσω θένα ἔρθῃς χωρὶς κανένα σύντροφό σου·
ὅμως στὸν Ποσειδῶνα ἐγὼ, στ' ἀδέρφι τοῦ γονιοῦ μου,
δὲν ἤθελα ν' ἀντισταθῶ, τί σοῦ ἦταν χολωμένος,
τὸ μάτι ἀφότου τύφλωσες τοῦ ἀγαπημένου γιοῦ του.
Τώρα τοὺς τόπους τοῦ Θιακιοῦ γιὰ νὰ πειστῇς σοῦ δείχνω.

Νά, τοῦ παλιοῦ θαλασσινοῦ τοῦ Φόρκυνα ὁ λιμνίνας·
νά, κι ἡ μακρόφυλλῃ ἡ ἐλιά στοῦ λιμανιοῦ τὴν ἄκρῃ,
καὶ δίπλα τῆς ἡ ἀχνόθαμπῃ σπηλιά, ἡ χαριτωμένη,
ἱερὸ λημέρι τῶν Νυφῶν ποὺ λέγονται Ναϊάδες·
ἐκεῖ 'ναι καὶ τὸ θολωτὸ τὸ σπήλιο ποὺ σ' ἐκεῖνες
πολλὲς ἐσὺ ἐκατοβοδιὲς καλόδεχτες τελοῦσες·
νά, καὶ τὸ Νήριτο βουνό, τ' ὀλόσκεπο ἀπὸ δάσια. »

Εἶπε, καὶ σκόρπισε ὁ ἀχνός, καὶ φάνῃ ἡ γῆς τριγύρω·
τὴν εἶδε κι ἀναγάλλιασε ὁ πολυπαθὸς Δυσσέας,
καὶ χαίροντας σὰ φίλησε τὴ γῆς τὴν πλουτοδότρα,
στὶς Νύφες προσευκλήθη σῇ σῇ σὴν τὴν χέρια·

« ὦ Νύφες, κόρες τοῦ Διός, ν' ἀζιωθῶ σας πάλε
δὲν τό ἔλπιζα· σᾶς χαιρετῶ μὲ τίς γλυκεῖες εὐκὲς μου,
καὶ δῶρα θὰ σᾶς φέρνουμε σὰν πρῶτα ἐμεῖς περίσσια,
ἂν ἡ νικητρία ἡ Ἀθηνᾶ, τοῦ Δία ἡ θυγατέρα,
ζωὴ μοῦ δώσῃ, καὶ ἀντρεῖα στὸ γιὸ τὸν ἀκριβό μου. »

Κι ἡ γαλανόματη Ἀθηνᾶ τοῦ ἀλάλησε καὶ τοῦ εἶπε·
« Θάρρος· γι' αὐτὰ ἄς μὴ νοιάζεται καθόλου τώρα ὁ νοῦς σου.

330

340

350

360

Μόν' ἔλα, καὶ τὰ πράματα στὰ βάθια τ' ὄριου σπήλιου
 ἄς πᾶμε ν' ἀπιθώσουμε, κρυμμένα ἐκεῖ νὰ τὰ ᾿χης·
 κατόπι συλλογιόμαστε τί ἔναι καλὸ νὰ γίνη. »

Εἶπε, καὶ μπῆκε ἡ θεάινα στὸ ἀχνόθαμπο τὸ σπήλιο,
 γιὰ νὰ ᾿βρη τοὺς κρυψῶνες του· καὶ τότες ὁ Ὀδυσσεὺς
 τῆς ἔφερε τὰ χρυσικά καὶ τὰ χαλκοστολίδια,
 καὶ τὰ καλόφτιαστα σκουτιὰ ποὺ οἱ Φαίακες τοῦ χάρισαν.
 Κι ἀφοῦ καλὰ τ' ἀπιθωσε, βάζει τρανὸ λιθάρι
 στοῦ σπήλιου τὸ ἔμπα ἡ Ἀθηνᾶ, τοῦ Δία ἡ θυγατέρα.

370

Τότες καθίσαν στῆς ἱερῆς ἐλῖας τῇ ρίζα οἱ δύο τους,
 νὰ δοῦν πῶς θὰ ξεκάμουνε τοὺς ἄτιμους μνηστῆρες.

Κι ἄρχισε πρώτη ἡ Ἀθηνᾶ, ἡ θεὰ ἡ γαλανομάτα·

« Διογέννητε τοῦ Λαέρτη γιέ, πολύτεχνε Ὀδυσσεά,
 δὲς τώρα τοὺς ἀδιάντροπους μνηστῆρες πῶς θὰ σπάσης,
 ποὺ τρία χρόνια κυβερνοῦν τὸν πύργο σου, ζητώντας
 μὲ δῶρα ν' ἀποχτήσουνε τὸ ἰσόθεό σου ταίρι·
 κι ἐκείνη, πάντα κλαίγοντας, ποὺ ἀκόμα νὰ γυρίσης,
 ἐλπίδες καὶ ταξίματα τοῦ καθενοῦ τους δίνει,
 καὶ τοὺς μηνάει μηνύματα, κι ἄς κλώθῃ ὁ νοῦς της ἄλλα. »

380

Τότε ὁ Δυσσεὺς ὁ τρίξυπνος γύρισε καὶ τῆς εἶπε·
 « Ἄλλοι, μὲ τοῦ Ἀγαμέμνονα τοῦ γιοῦ τοῦ Ἀτρέα τῇ μοῖρα,
 θάνατο θὰ ᾿βρισκα κακὸ κι ἐγὼ μὲς στὸ παλάτι,
 ἂν ἔλα δὲ μοῦ τὰ ᾿λεγες καθάρια ἐσύ, ὦ θεὰ μου.
 Καὶ τώρα ὀρμήνεψέ με πῶς νὰ πάω νὰ τοὺς παιδέψω·
 ἀτῇ σου στέκου πλάγι μου καὶ δίνε μου ἀντρεισύνη,
 σὰν τότες ποὺ χαλνούσαμε τὰ ὄρια πυργιὰ τῆς Τροίας.
 Ἄν ἔτσι μοῦ παράστεκες λαμπρή, ὦ γαλανομάτα,
 καὶ μὲ τρακόσους θὰ ᾿βγαίνα νὰ χτυπηθῶ νομάτους
 σιμά σου, τὴν πρόθυμη διαφέντεψή σου θὰ ᾿χα. »

390

Κι ἡ γαλανόματη θεὰ τοῦ ἀπολογήθη τότες·
 « Σιμά σου θὰ ᾿μαι, καὶ πολὺ, καὶ δὲ θὰ σ' ἀστοχήσω
 σὰν ἔρθῃ ἡ ὥρα· καὶ θαρρῶ πολλοὶ ἀπὸ τοὺς μνηστῆρες
 ποὺ τώρα κατατρώγουνε τὸ βιός σου θὰ σκορπίσουν
 καὶ τὸ αἶμα τους καὶ τὰ μυαλὰ τότε στὸ χῶμα ἀπάνω.
 Μὰ πρῶτα πρέπει ἀγνώριστο στοὺς ἄλλους νὰ σὲ κάνω·
 θὰ σοῦ ζαρῶσω τ' ὁμορφο καὶ λυγερὸ κορμί σου,

Θά σοῦ ἀφανίσω τὰ ξανθὰ μαλλιά τῆς κεφαλῆς σου,
 καὶ θά ντυθῆς παλιόρουχο, νὰ σὲ σιχαίνονται ὅλοι·
 τὰ μάτια σου τὰ λαμπερά, θαμπὰ θά σοῦ τὰ κάνω,
 ποὺ τιποτένιος νὰ φανῆς καὶ στοὺς μνηστῆρες ὅλους,
 καὶ στὴ γυναῖκα καὶ στὸ γιό ποὺ μὲς στὸ σπίτι ἀφήκες.
 Καὶ πρῶτα τὸ χοιροβοσκὸ πήγαινε ν' ἀνταμώσης,
 ποὺ νοιάζεται τοὺς χοίρους σου, καὶ σὲ πονεῖ ἡ καρδιά του,
 μὰ καὶ τὸ γιόκα σου ἀγαπᾷ, καὶ τὸ χρυσό σου ταίρι.
 Σιμὰ στὰ ζῶα θά κάθεται, ποὺ βόσκουνε στὴν πέτρα
 τοῦ Κόρακα, ποὺ εἶναι κοντὰ κι ἡ Ἀρέθουσα ἡ βρυσούλα.
 Τρῶν βαλανίδια νόστιμα, κι ἀχνὸ νεράκι πίνουν,
 καὶ καλοθρέφονται μ' αὐτὰ καὶ πλήθιο πάχος πιάνουν.
 Ἐκεῖ μαζί του κάθισε καὶ ρώτηξέ τον ὅλα,
 ὥσπου στὴν καλογύναικη νὰ πάω ἐγὼ τὴ Σπάρτη,
 τὸ γιό σου τὸν Τηλέμαχο, Ὀδυσσεά μου, νὰ φωνάξω·
 αὐτὸς στὴ Λακεδαίμονα, τοῦ Μενελάου τὴ χώρα,
 πῆγε νὰ μάθῃ ἂν τάχα ζῆς κι ἀκούγεται στὸν κόσμο. »

400

410

Τότε ὁ Δυσσέας ὁ τρίξυπνος ἀπολογήθη κι εἶπε·
 « Τί δὲν τοῦ τό 'λεγες ἐσύ, ποὺ ὅλα τὰ ξέρεи ὁ νοῦς σου ;
 ἢ τάχα μὲς στὰ πέλαγα κι αὐτὸς γιὰ νὰ πλανιέται
 μὲ βάσανα, καὶ νὰ τοῦ τρῶν οἱ ἄλλοι τὰ καλὰ του ; »

Κι ἡ γαλανόματη θεὰ τοῦ ἀπολογήθη τότες·
 « Γι' αὐτὸν μὴν πολυνοιάζεσαι· ἐγὼ τὸν ὀδηγοῦσα
 ποὺ τ' ὀνομά του ν' ἀκουστῇ πηγαίνοντας κεῖ κάτω.
 Βάσανα αὐτὸς δὲν ἔχει ἐκεῖ, μόν' κάθεται στοὺς πύργους
 τοῦ γιου τοῦ Ἀτρέα, καὶ χαίρεται τ' ἀρίφνητα καλὰ του.
 Μὲ μαῦρο πλοῖο οἱ ἄγουροι κι ἂν τοῦ ἴστησαν καρτέρει,
 τὸ χάλασμό του θέλοντας στὸ Θιάκι πρὶ γυρίσῃ,
 δὲν τὸ φοβᾶμαι αὐτό· θαρρῶ πὼς κάμποσους μνηστῆρες
 θά φάῃ ἡ γῆς, ποὺ σήμερα τὸ βιός σου καταλοῦνε. »

420

Αὐτὰ σὰν εἶπε, μὲ ραβδί τὸν ἄγγιξε ἡ Παλλάδα,
 καὶ ζάρωσε τὸ λυγερὸ καὶ τ' ὁμορφὸ κορμί του,
 καὶ τὰ ξανθὰ τοῦ ἀφάνισε μαλλιά τῆς κεφαλῆς του,
 καὶ σκέπασε μὲ γέρικο πετσί τὰ μέλη του ὅλα·
 τὰ δύο του μάτια θάμπωσε ποὺ πρῶτα ἀστραποφέγγαν,
 καὶ μ' ἄσκημα παλιόρουχα τοῦ ἔντυσε τὸ κορμί του,

430

κουρελιασμένα και λερὰ καὶ μαῦρα ἀπὸ καπνίλα,
μ' ἀπάνω λάφινη προβιά μακριὰ καὶ μαδημένη·
τοῦ δίνει καὶ ραβδί χοντρό, κι ἓναν τορβὰ στὸν ὦμο
σκισμένο καὶ μὲ πρόστυχο σκοινὶ γιὰ κρεμαστήρι.

Αὐτὰ εἴπαν, καὶ χωρίστηκαν· κι ἐκείνη πῆγε νὰ ἔβρη
στὴ θεία τῇ Λακεδαίμονα τ' ἀγόρι τοῦ Ὀδυσσεά.

440

ΡΑΨΩΔΙΑ Ξ

Κι ἀπ' τὸ λιμάνι πῆρε αὐτὸς βουνήσιο μονοπάτι
σὲ δάσια μέσα, ποὺ ἡ θεὰ τοῦ τό 'χε πῆ πὼς ζοῦσε
ὁ πάγκαλος χοιροβοσκὸς ποὺ νοιάζονταν τὸ βίός του
πιότερο ἀπ' ὅλους ποὺ ὁ τρανὸς Δυσσεάς εἶχε δικούς του.

Τὸν βρῆκε καὶ καθότανε στὰ ξώθυρα μονάχος,
μπρὸς σὲ μεγάλο αὐλόγυρο ἀψηλόστεκο κι ὠραῖο,
μὲ δρόμο γύρω, ποὺ ἴδιος του τὸν εἶχε ἐκεῖ φτιασμένο
γιὰ τοῦ ξενιτεμένου του τοῦ ἀφεντικοῦ τοὺς χοίρους,
δίχως νὰ ξέρη ἡ ἀφέντισσα κι ὁ γέρος ὁ Λαέρτης,
ἀπὸ βουνόπετρες συρτές, μ' ἀγριαπιδιές φραγμένο.

10

Κι ἀπὸζω ὀρθόστησε πολλὰ παλούκια πυκνωμένα
γύρω τριγύρω ἀπὸ ἰδρυὰ καλὰ πελεκημένα·
καὶ χοιρομάντρες δώδεκα μὲς στὴν αὐλὴ εἶχε χτίσει
κοντὰ κοντά, κι ἡ καθεμιὰ κλειοῦσε πενήντα μάνες
γουρουῖνες χαμοπλαγιαστές· τ' ἀσερνικὰ μαντρίζαν
ὄξω, πολὺ πιὸ λιγοστά· τί οἱ θεῖκοι οἱ μνηστῆρες
τὰ τρῶγαν, κι ὁ χοιροβοσκὸς τοὺς ἔφερνε ὁλοένα
κι ἀπὸ ἴνα, τὸ καλύτερο καὶ πιὸ παχὺ θρεφτάρι·
τρακόσα ἐξήντα ἀρσενικὰ τοῦ μνήσκανε μονάχα.

20

Τέσσερεις σκύλοι σὰ θεριὰ ξενύχτιζαν κοντὰ τοὺς,
ποὺ ὁ πρῶτος τῷ χοιροβοσκῶν τοὺς εἶχε ἀναθρεμμένους.
Καινούργια ἐκεῖνος ταίριαζε στὰ πόδια του τσαρούχια,
βόδινο κόβοντας πετσὶ καλοχρωματισμένο·
γυρίζαν οἱ ἄλλοι ἐδῶ κι ἐκεῖ μὲ τὰ χοιροκοπάδια,
οἱ τρεῖς· τὸν τέταρτο ὁ βοσκὸς στὴ χώρα εἶχε σταλμένο,
θρεφτάρι στοὺς ἀπόκοτους μνηστῆρες γιὰ νὰ φέρη,
γιὰ νὰ τὸ σφάζουνε, νὰ φᾶν καὶ κρέας νὰ χορτάσουν.

13

Καὶ ξάφνω τὰ μαντρόσκυλα σὺν εἶδαν τὸ Δυσσέα,
 τοῦ χύθηκαν γαυγίζοντας· τότες μὲ γνώσῃ χάμου
 κάθισε αὐτός, μὰ τοῦ 'πεςεν ἡ ράβδα ἀπὸ τὸ χέρι,
 καὶ ἐκεῖ θὰ κακοπάθαινε, στῇ στάνῃ τοῦ ἀποδίπλα,
 μὰ χούμιζε γοργόποδος ξοπίσω ὁ χοιροτρόφος
 στῇν ξώπορτα, καὶ τὸ πετσί τοῦ ξέφυγε ἀπ' τὸ χέρι.
 Καὶ τὰ σκυλιά του ἐδῶ καὶ ἐκεῖ σὰ σκόρπισε μὲ πέτρες
 καὶ μὲ φοβέρες, γύρισε καὶ αὐτὰ εἶπε στὸν ἀφέντη·

30

« Ἀκόμα λίγο, καὶ ἄξαφνα σὲ ξέσκιζαν οἱ σκύλοι,
 καὶ ἀπ' ἀφορμὴ σου, γέρο μου, πολὺ θὰ ντροπιαζόμουν.
 Μὰ καὶ ἄλλα οἱ θεοὶ παθήματα καὶ στεναγμούς μοῦ δῶκαν,
 τί κάθουμαι καὶ κλαίγω ἐδῶ θεόμοιαστον ἀφέντη·
 κοιτάζω τὰ θρεφτάρια αὐτὰ γιὰ νὰ τὰ τρῶνε οἱ ξένοι,
 καὶ ἐκεῖνος δίχως πόρεψῃ πλανιέται μερανούχτα
 σὲ χῶρες μέσα ἀλλόγλωσσων ἀνθρώπων καὶ λημέρια,
 ἃ ζῇ δὰ ἀκόμα καὶ ἂν θωρῇ τοῦ γήλιου τῇ λαμπρόδα.
 Μὰ ἔλα, γέρο, τώρα ἐσύ, καὶ ἄς πᾶμε στῇν καλύβα,
 καὶ ἀπὸ ψωμι καὶ ἀπὸ κρασί ἡ καρδιά σου σὰ χορτάσῃ,
 λὲς ἀποποῦθε φάνηκες, καὶ ποιά τὰ βάσανά σου. »

40

Εἶπε ὁ καλὸς χοιροβοσκός, καὶ μέσα τότε πῆρε,
 καὶ τοῦ 'στρωσε δασιὰ κλαδιά μ' ἀγριογιδιοῦ ἀποπάνω
 προβιὰ τριχάτῃ καὶ τρανή, ποῦ στρώμα του τὴν εἶχε.
 Καὶ αὐτὸς μ' ἐδαῦτα χάρηκε, καὶ φώναξέ τον καὶ εἶπε·

50

« Ὁ Δίας καὶ οἱ ἀθάνατοι θεοὶ ἄς σοῦ δίνουν, ξένε,
 γιὰ τὸ καλὸ σου δέξιμο, τὰ ποῦ ζητάει ἡ καρδιά σου. »

Καὶ ἐσύ, Εὐμαιε χοιροβοσκέ, τοῦ ἀπολογήθης καὶ εἶπες·
 « Μὰ καὶ ἀπὸ σένα πιδ μικρὸς νὰ ἐρχότανε, δὲ θὰ 'ταν,
 ὦ ξένε μου, πρεπούμενο νὰ μὴν τιμήσω ξένο·
 τ' εἶναι τοῦ Δία ὅλ' οἱ φτωχοὶ καὶ οἱ ξένοι· καὶ ἀρεστό 'ναι
 τὸ λίγο ποῦ ἐμεῖς δίνουμε· νόμος αὐτὸς τῷ δούλῳ,
 ποῦ τὸν καινούργιο ἀφέντη τους τότε φοβοῦνται πάντα.
 Τὶ τοῦ 'κοψαν οἱ ἀθάνατοι τὸ γυρισμό του ἐκείνου,
 ποῦ θὰ μ' ἀγάπας γκαρδιακά καὶ θὰ 'δινέ μου πλοῦτια,
 στίτι καὶ χτῆμα καὶ μαζὶ γυναίκα ζηλεμένη,
 καὶ ὅσα ὁ ἀφέντης ὁ καλὸς χαρίζει σὲ ἀνθρωπὸ του,
 ποῦ καλοδούλεψε, καὶ ὁ θεὸς τὰ ἔργατά του ἀξάνει, »

60

καθώς ἐμένα τὰ ἔργατα ποῦ κάνω αὐτὰ μοῦ ἀζαίνει.

Ἄ γέραζε κι ὁ ἀφέντης μου δῶ πέρα, τί χαρά μου.

Μὰ χάθηκε, ποῦ ἄς χάνουνταν ἡ φύτρα τῆς Ἑλένης
ἀλάκερη, ποῦ ἀντρῶν ψυχές πληθος γι' αὐτὴ χαθῆκαν·
γιατί γιὰ τοῦ Ἀγαμέμνονα τὴ χάρη κι αὐτὸς πῆγε
στὸ Ἴλιο τ' ἀλογάρικο, τοὺς Τρῶες νὰ πολεμήσῃ. »

70

Εἶπε, καὶ στὸ χιτώνα του σφιχτόδεσε τὴ ζώνη,
καὶ πρὸς τίς μάντρες κίνησε, ποῦ ἦταν κλεισμένοι χοῖροι.
Δυὸ πῆρε καὶ τοὺς ἔσφαξε, κι ἀπὲ καψάλισέ τους,
τοὺς λιάνισε καὶ πέρασε τὰ κρέατα στὶς σοῦβλες,
καὶ σὰν καλοψηθήκανε τὰ φέρνει τοῦ Ὀδυσσέα,
ὀλόζεστα μὲ τὰ σουβλιά, καὶ μ' ἄσπρο ἀλεύρι ἀπάνω.
Σμίγει καὶ τὸ μελόγλυκο κρασί μὲς στὸ καρδάρι,
καθίζει ἀγνάντια, τὸν καλεῖ, κι αὐτὰ τοῦ συντυχαίνει·

« Τρῶγε ἀπὸ δούλου χοιρινὸ κρέασι τώρα, ὦ ξένε·

80

τὰ παχουλὰ θρεφτάρια μας τὰ χαίρουνται οἱ μνηστῆρες,
ποῦ μέσα τους εἶναι ἄσπλαχνη κι ἀθεόφοβη ἡ ψυχὴ τους.
Μὰ τ' ἄνομα οἱ μακαριστοὶ θεοὶ δὲν τ' ἀγαπᾶνε,
παρὰ τὰ δίκια καὶ καλὰ τιμοῦν καμώματά μας.

Κι ἂν κακοπράχτες κι ἄτιμοι πατήσουνε γῆς ξένη,
κι λάφυρα ν' ἀρπάξουνε τοὺς βοηθήσῃ ὁ Δίας,
τὸ πλοῖο φορτώνουν, καὶ γοργὰ στὸν τόπο τους γυρνοῦνε,
τὶ τὴν ψυχὴ τους τυραννεῖ θεϊκῆς ὀργῆς τρομάρα.

Μὰ ἐτοῦτοι ἀπὸ θεοῦ φωνὴ θ' ἀκοῦσαν καὶ θὰ μάθαν

τὸ μαῦρο τέλος του, ἐπειδὴς δὲν προξενέουν δίκια,
μήτε γυρνοῦν στὰ σπίτια τους, μόν' κάθονται καὶ τρῶνε,
τὰ πλούτια μας μ' ἀδιαντροπιὰ χωρὶς νὰ τὰ λυποῦνται.

90

Τὶ κάθε μέρα καὶ νυχτιὰ ποῦ μᾶς χαρίζει ὁ Δίας,
ἓνα σφαχτὸ δὲ σφάζουνε, καὶ μήτε δυὸ μονάχα·
ἀτέλειωτα καὶ τὸ κρασί τραβοῦν καὶ τὸ ρουφᾶνε,
γιατ' εἶχε βιδὸς ἀρίφνητο, κι ὅσο κανένας ἄλλος
δὲν εἶχε στὴ μαυροστεριά μηδὲ στὸ Θιάκι μέσα.

Εἴκοσι ἀρχόντοι μαζωχτοὶ δὲν ἔχουν τόσα πλούτια·

νὰ σ' τὰ μετρήσω. Δώδεκα κοπέες βοδιῶνε κεῖθε·

κι εἶναι ἄλλες τόσες πρόβατα, κι ἀκόμα τόσες χοῖροι·

100

γίδια κοπάδια δώδεκα, ἀπλωτά, ποῦ οἱ πιστικοὶ του

τά βόσκουν καὶ τὰ νοιάζονται, καὶ ξένοι καὶ δικοὶ του.
 Κι ἐδῶ, στὴν ἄκρη τοῦ νησιοῦ, γιδιῶν κοπάδια βόσκουν
 ἔντεκα, καὶ καλόβουλοι τὰ σαλαγᾶνε ἀνθρωπῶτοι.
 Καθεμερνὰ καθέννας τοὺς θὰ φέρη στοὺς μνηστῆρες
 ἀπὸ τὰ γίδια τὰ παχιά τὸ πιὸ καλὸ πού βρίσκει.
 Ἐγὼ φυλάω καὶ νοιάζομαι τοὺς χοίρους ἐδῶ ἐπούτους,
 καὶ πάντα τὸν καλύτερο διαλέγω καὶ τοὺς στέλνω.»

Εἶπε· καὶ ἐκεῖνος ἀρπαχτὰ τρωγόπινε σωπώντας,
 καὶ μέσα του κρυφόπλεχνε κακὸ γιὰ τοὺς μνηστῆρες.
 Καὶ σάνε καλοδείπνησε καὶ φράνθηκε ἡ καρδιά του,
 ὁ ἄλλος τὸ ποτήρι του πού γιὰ πιὸτὸ κρατοῦσε,
 κρασι γεμάτο τοῦ ἴδωσε, καὶ αὐτὸς τὸ καλοδέχτη,
 καὶ φώναξέ του καὶ εἶπε του μὲ λόγια φτερωμένα·

« Φίλε, καὶ ποιὸς σ' ἀγόρασε μὲ βιὸς δικό του ἐσένα,
 μεγάλος καὶ βαθιόπλουτος, καθὼς τὸν παρασταίνειεις,
 καὶ λές γιὰ τοῦ Ἀγαμέμνονα τῇ χάρῃ θὰ ἔχη πέσει ;
 Πές μου, μὴν τότε γνώρισα ποιὸς ἦταν· γιατί ὁ Δίας
 καὶ οἱ ἄλλοι θεοὶ θὰ ξέρουν ἂν τὸν εἶδα καὶ ἐδῶ φέρνω
 μαντάτα του· τί γύρισα μέρη πολλὰ στὸν κόσμῳ.»

Κι ὁ πρῶτος τῷ χοιροβοσκῶν ἀπάντησε καὶ τοῦ ἴπε.
 « Μῆδ' ἡ γυναῖκα μήτε ὁ γιός, ὦ γέρο, δὲν ἀκούγει
 τὸν ταξιδιώτη πού ἔρχεται καὶ λέει μαντάτα φέρνει·
 πολλοὶ πλανιοῦνται καὶ ἔρχονται γιὰ λίγη πόρεψή τους,
 μὰ τοὺς γελοῦν μὲ ψέματα καὶ κρύβουν τὴν ἀλήθεια.
 Ἄν τύχη κοσμογυριστὴς καὶ φτάσῃ ἐδῶ στὸ Θιάκι,
 ἔρχεται, λόγια πλανερὰ στὴ δέσποινά μου κρένει,
 καὶ αὐτὴ τὸν καλοδέχεται, καὶ ὅλα ζητάει νὰ μάθῃ,
 χύνοντας δάκρυα περισσά, σὰν πού ναι τὸ συνηθιστὸ
 κάθε γυναίκας πού ἄντρα της στὰ ξένα ἔχει χαμένο.
 Ἔτσι καὶ ἐσύ θὰ σκάρωνες, ὦ γέρο, παραμύθια,
 σ' ὅποιον χλαμῦδα σοῦ ἴδινε νὰ βάλῃς καὶ χιτῶνα.
 Ὡς τόσο ἐκεῖνός θὰ τοῦ ἴγαραν τὰ κόκκαλά του οἱ σκύλοι
 καὶ τὰ ὄρνια τὰ γοργόφτερα, καὶ τέλειωσε ἡ ζωὴ του·
 ἢ ψάρια τότε φάγανε στὴ θάλασσα, καὶ τώρα
 τὰ κόκκαλά του στὴ στεριάα κοίτονται μὲς στοὺς ἄμμους.
 Χάθηκ' ἐκεῖνος, καὶ σ' ἐμᾶς τοὺς φίλους μὰ σ' ἐμένα

110

120

130

ἀκόμα πιότερο ἄφησε τῆς στέρησης τὸν πόνο·
 τί τέτοιο ἀφέντη πάγκαλο δὲ θά 'βρω ὅπου κι ἂν πάω,
 μήτε στῆς μάνας μου ξανά καὶ στοῦ κυροῦ ἃ γυρίσω 140
 τὸ σπίτι πού γεννήθηκα, καὶ μ' ἔθρεψαν ἐκεῖνοι.
 Μήτε γιὰ κείνους τόσο ἐγὼ δὲ θά 'κλαιγα, κι ἄς θέλω
 νὰ τοὺς χαροῦν τὰ μάτια μου στὴν ποθητὴ πατρίδα·
 μὰ τοῦ 'Οδυσσέα πού χάθηκε μὲ συνεπαίρνει ὁ πόθος.
 Πού τ' ὄνομά του ντρέπεται νὰ πῶ, κι ἄς λείπη, ὦ ξένε,
 τί μ' ἀγαποῦσε ὁλόψυχα καὶ μὲ πονοῦσε ἐκεῖνος·
 φίλο ἀδερφὸ τὸν κράζω ἐγὼ, κι ἄς βρίσκεται μακριὰ μου. »

Τότες τοῦ λάλησε ὁ τρανός, πολὺπαθος Δυσσέας·
 « Φίλε, πού ἀρνιέσαι ὁλότελα νὰ πῆς πὼς θά ξανάρθη
 ἐκεῖνος πάλε, κι ἄπιστος ὁλοένα μένει ὁ νοῦς σου, 150
 ἐγὼ τοῦ βρόντου δὲ μιλῶ, παρὰ σοῦ λέω μὲ ὄρκο,
 πὼς ὁ Δυσσέας ἔρχεται· κι ὅσο γιὰ συχαρίκια,
 εὐτὺς πού στὰ παλάτια του ὁ ἀφέντης σου πατήση,
 μὲ ὦρια χλαμύδα καὶ καλὸ χιτῶνα θά μὲ ντύσης·
 πρὶν ὅμως δὲν τὰ δέχομαι, πολλὴ κι ἂν τὰ 'χω ἀνάγκη·
 τί ὅσο ἐγὼ σιχαίνουμαι τίς μαῦρες πόρτες τοῦ "Αδῆ,
 τόσο κι ἐκεῖνον πού ψευτιὲς σοφίζεται ἀπὸ φτώχεια.
 'Ο Δίας νὰ 'ναι μάρτυρας, τὸ ξενικὸ τραπέζι,
 κι ἐτούτῃ ἢ στιὰ τοῦ θεόλαμπρου 'Οδυσσέα πού μὲ δέχτη,
 πὼς ὅλ' αὐτὰ θά τελεστοῦν καθὼς ἐγὼ τὰ λέγω. 160

Μέσα στὸ χρόνο αὐτὸν ἐδῶ θά φτάσῃ ὁ 'Οδυσσέας.
 Τοῦτος ὁ μήνας ἅμα βγῇ, κι ἅμα πατήσῃ ὁ ἄλλος,
 θὰ ρθῇ πάλε στὸ σπίτι του, καὶ θὰ παιδέψῃ ἐκεῖνους
 πού βρίζουν τῇ γυναίκα του καὶ τὸ χρυσὸ του γιόκα. »
 Κι ἐσύ, Εὐμαιε χοιροβοσκέ, τοῦ ἀπολογήθῃς, κι εἶπες·
 « Μήτε σοῦ δίνω ἐγὼ ποτὲς τὰ συχαρίκια, ὦ γέρο,
 καὶ μήτε ὁ 'Οδυσσέας θὰ ρθῇ στὸ σπίτι του· μόν' πίνει
 ἥσυχα ἐσύ, καὶ πίνοντας ἄλλη κουβέντα ἄς βροῦμε,
 κι αὐτὰ μὴ μοῦ θυμίζῃς τα, γιατί πονεῖ ἡ καρδιά μου
 σὰ μοῦ θυμίζουν ἄξαφνα τὸ δοξαστό μου ἀφέντη. 170
 Καὶ τώρα ἄς τὸν ἀφήσουμε τὸν ὄρκο, ἂν καὶ μακάρι
 νὰ 'ρθῃ ὁ Δυσσέας, καθὼς κι ἐγὼ ποθῶ κι ἡ Πηνελόπη,
 κι ὁ θεόμοιαστος Τηλέμαχος κι ὁ γέρος ὁ Λαέρτης.

Ὡς τόσο τὸν Τηλέμαχο, τὸ τέκνο τοῦ Ὀδυσσέα,
 τὸν πιπροκλαίω, ποῦ οἱ θεοὶ τὸν θρέψαν σὰ βλαστάρη,
 κι εἶπα, δὲ θά 'βγῇ πρὶ ἀχαμνὸς ἀπ' τὸ λαμπρὸ γονεῖο του,
 τὸν ξακουστὸ στὴν ὁμορφιά καὶ στὸ κορμί, μὰ τώρα
 κάποιος θνητὸς ἢ ἀθάνατος τοῦ θάμπωσε τὰ φρένα·
 στὴν ὥρια Πύλο τράβηξε ν' ἀκούσῃ τοῦ γονεῖο του
 μαντάτα. Κι οἱ καμαρωτοὶ μνηστῆρες τοῦ ἔχουν στήσει
 καρτέρι πᾶς στὸ γυρισμό, γιὰ νὰ χαθῇ τὸ γένος
 καὶ τ' ὄνομα τοῦ ἰσόθεου τοῦ Ἀρκείσιου ἀπ' τὸ Θιάκι.
 Μὰ ἄς τὸν ἀφήσουμε, ἢ πιαστῇ ἀπ' αὐτοῦς, ἢ καὶ γλυτώσῃ,
 σὰ βάλῃ ὁ Δίας τὸ χέρι του καὶ τότε διαφεντέψῃ.
 Μόνε ἔλα, γέρο, κι ὅλα σου δηγήσου μου τὰ πάθια·
 πές μου κι ἐτοῦτο ξάστερα· ποιὸς εἶσαι, κι ἀποποῦθε ;
 ποιοὶ ν' οἱ γονεῖοί σου, ὁ τόπος σου ; μὲ τί καράβι φάνης ;
 οἱ ναῦτες πῶς σὲ φέρανε στὸ Θιάκι ; ποιοὶ παρινένται
 πῶς εἶναι ; τί θαρρῶ, πεζὸς ἐδῶ δὲ μᾶς ὀρίζεις. »

180

190

Τότε ὁ Δυσσέας ὁ τριζυπνος τοῦ ἀπολογήθη κι εἶπε·
 αὖ ὅλα σωστὰ κι ἀληθινὰ θὰ σοῦ τὰ πῶ ἐγὼ τοῦτα.
 Καὶ νὰ ἔχαμε γιὰ κάμποσον καιρὸ μὲς στὴν καλύβα
 φαῖ καὶ γλυκερὸ κρασί, καὶ καλοκαθισμένοι
 νὰ τρώγαμε, νὰ πίναμε, κι οἱ ἄλλοι νὰ δουλεῦαν,
 θὰ σοῦ μιλοῦσα ἀλάκερο τὸ χρόνον δίχως κόπο,
 καὶ πάλε δὲ θὰ τέλειωνα τὰ πάθια τῆς ψυχῆς μου,
 ὅσα ἀπὸ θέλημα θεῶν σωρὸς μοῦ μαζωχτήκαν.
 Ἀπ' τὴν ἀπλόχωρη βαστάει ἡ φύτρα μου τὴν Κρήτη,
 καὶ πλούσιου ἀνθρώπου εἶμαι παιδί· κι ἄλλους πολλοὺς στὸ σπίτι
 γέννησε γιούς κι ἀνάθρεψε μὲ τὴ στεφανωτῇ του,
 μὰ ἐμένα ἐκεῖ μὲ γέννησε σκλάβα ἀγαπητικιά του.
 Ὅμως σὰν τ' ἄλλα του παιδιὰ κι ἐμένα μὲ τιμοῦσε,
 ὁ Κάστορας τοῦ Ὑλακα· θρέμμα του ἐγὼ παρινίμαι,
 ποῦ τότε λάτρευε σὰ θεὸ στὴν Κρήτη ὁ κόσμος ὅλος,
 τί πλούτια καὶ καλοτυχιὰ καὶ ξακουστὰ εἶχε τέκνα.
 Μὰ τοῦ θανάτου οἱ δαίμονες στὸν Ἀδῆ σὰν τὸν πῆγαν,
 τὰ παλληκάρια του τὸ βιδὸς μοιράστηκαν μὲ κληῖρους,
 κι ἐμένα λίγο μερτικό μοῦ ἀφῆκαν, κι ἓνα σπίτι.
 Κόρη γονεῶν μυριόπλουτων πῆρα γυναῖκα τότες,

201

210

ἀπὸ δική μου λεβεντιά, γιατί ἄναντρος δὲν ἤμουν
 μήτε ἀνωφέλευτος ἐγώ· τώρα μοῦ λεῖψαν ὅλα.
 Μὰ κι ἀπ' τὴν καλαμιὰ θαρρῶ πού βλέπεις, θὰ μὲ νιώσης,
 τί ἤμουν πριχοῦ μὲ ζώσουνε τὰ βάσανα κι οἱ πόνοι.
 Θάρρος καὶ τόλμη ἡ Ἀθηνᾶ κι ὁ Ἄρης μοῦ χαρίσαν,
 πού ἀσκήρια ὀμπρός μου σπάζανε· σὰν ἔπαιρνα μαζί μου
 παλληκαράδες διαλεχτούς, καὶ στήναμε καρτέρι,
 μεγάλο πλέχνοντας κακὸ τοῦ ὀχτροῦ, ἡ ἀντρειωμένη
 ψυχὴ μου τότες θάνατο δὲ λόγιαζε ὀμπροστά της,
 μόν' πρῶτος πρῶτος χούμιζα, κι ὅποιος ὀχτρός δὲ μπόρειε
 νὰ μὲ ξεφύγη, τοῦ ἔπαιρνα τὴ ζωὴ μὲ τὸ κοντάρι. 220
 Τέτοιος ἐγὼ στὸν πόλεμο· δὲ μ' ἄρεζαν χωράφια
 καὶ σπιτικά, πού συνηθοῦν λαμπρὰ παιδιὰ νὰ θρέφουν,
 μόνε ὅλο πλοῖα μὲ τὰ κουπιὰ λαχτάραγε ἡ καρδιά μου,
 πολέμους, καὶ καλόξεστα κοντάρια καὶ σαγίτες,
 κακὰ, πού φόβο σὲ ἄλλοιους κι ἀνατριχίλα δίνουν.
 Μὰ πάλε, τὰ ὅσα μοῦ ἔβαζε ὁ θεὸς στὸ νοῦ ἀγαποῦσα·
 τί ἄλλα ὁ ἕνας κυνηγάει, κι ἄλλα ζητάει ὁ ἄλλος.
 Καὶ πρὶν ἀκόμα οἱ Ἀχαιοὶ πατήσουνε στὴν Τροία,
 ἐννιά φορὲς ἐγὼ ἀρχηγὸς μὲ τὰ καράβια βγῆκα
 σὲ ξένους τόπους, καὶ πολλὰ μάζεψα τότες πλούτια. 230
 Διάλεγα μέρος, καὶ πολλὰ μοῦ πέφταν καὶ στὸν κλῆρο.
 Μεγάλωσε κι ἀρχόντηνε μεμιάς τὸ σπιτικό μου,
 κι ὅλοι τὴν Κρήτη μ' ἐβλεπαν μὲ σεβασμὸ καὶ φόβο.
 Μὰ σὰ στοχάστη ὁ βροντηχτῆς ὁ Δίας τὸ ταξίδι
 τὸ τρομερό, πού ἀρίθμητους ἀφάνισε λεβέντες,
 ἐμένα καὶ τὸν ξακουστὸ Ἰδομενέα προστάξαν
 νὰ πᾶμε οἱ δυὸ μας ἀρχηγοὶ στὸ Ἴλιο μὲ τὰ πλοῖα.
 Δὲν ἦταν τρόπος ν' ἀρνηθῶ· βαρὺς τοῦ λαοῦ ὁ λόγος.
 Χρόνους ἐννιά χτυπιούμασταν Ἀχαιοὶ μὲ Τρωαδίτες,
 στοὺς δέκα χρόνους, πῆραμε τὴ χώρα τοῦ Πριάμου·
 ὅμως στὸ γυρισμὸ θεὸς μᾶς σκόρπισε τὰ πλοῖα,
 κι ἐμένα ὁ Δίας συφορὲς τοῦ δόλιου μελετοῦσε·
 τί μόλις μῆνα χάρηκα παιδιὰ, γυναῖκα, πλούτια,
 καὶ πόθος μοῦ ἔρθε στὴν καρδιὰ καράβια ν' ἀρματώσω,
 καὶ μὲ συντρόφους διαλεχτοὺς στὴν Αἴγυπτο νὰ σύρω.

220

230

240

Ἐννιά καράβια ἀρμάτωσα, καὶ τρέξαν μέσα κόσμος.
 Ἐξὶ μερόνυχτα οἱ καλοὶ συντρόφοι τραγοπῖναν,
 καὶ τότε ἐγὼ τοὺς ἔδινά παχιά σφαχτὰ ὀλοένα, 250
 νὰ θυσιάζουμε στοὺς θεοὺς, νὰ γεύονται κι αὐτοὶ τοὺς.
 Ἐβδομῃ μέρα, ἀπ' τὴν πλατεῖα τὴν Κρήτην ξεκινώντας
 μὲ δυνατὸ καλὸ Βοριά ἀρμενίζαμε στὰ πρύμα,
 πού ρέμα λὲς μᾶς ἔσπερνε· μήτ' ἓνα ἀπ' τὰ καράβια
 δὲν ἔπαθε, μόν' ἄβλαβοι καθόμασταν, κι ἐκεῖνα
 τὰ πῆγαινε ἴσια ὁ ἄνεμος μαζί μὲ τοὺς ποδότες.
 Σὲ μέρες πέντε φτάσαμε στοῦ ποταμοῦ τοῦ Αἰγύπτου
 τὸ καλὸ ρέμα· καὶ ἄραξα τὰ δίπλωρα καράβια.
 Πρόσταξα τότες τοὺς καλοὺς συντρόφους μου νὰ μείνουν 260
 αὐτοῦ, πλάϊ στὰ καράβια τοὺς, γιὰ νὰ τὰ διαφεντεύουν,
 κι ἔστειλα βίγλες νὰ τηροῦν ἀπ' τίς κορφές τριγύρω·
 μὰ ἐκεῖνοι ξεπαρθήκανε κι ὅπου ἤθελαν τραβῆξαν·
 τῶν Αἰγυπτίων κουρσέψανε τὰ ὁλόμορφα χωράφια,
 καὶ παῖρναν γυναικόπαιδα, χαλνούσανε τοὺς ἄντρες.
 Κι ἤρθε ὡς τῇ χώρᾳ τὸ βουητό, κι ἀκοῦν αὐτοὶ καὶ τρέχουν
 σὰν ἔφεξε· καὶ γέμισε πεζούρα καὶ καβάλα
 ὅλος ὁ κάμπος, κι ἄστραφτε ὁ χαλκός· κι ὁ βροντοχάρης
 ὁ Δίας στοὺς συντρόφους μου ρίχνει κακὴ φευγάλα,
 κι ἓνας δὲν κότᾳε νὰ σταθῇ κι ὀχτρό του ν' ἀντικρύσῃ, 270
 γιὰτί παντοῦθε ἀφανισμὸς κακὸς τοὺς εἶχε ζώσει.
 Τότες πολλοὺς μοῦ σκότωσαν τὰ κοφτερὰ σπαθιά τοὺς,
 κι ἄλλους τοὺς πιάσαν ζωντανοὺς καὶ στῇ σκλαβιά τοὺς ρίξαν.
 Ὡς τόσο αὐτὸ τὸ στοχασμὸ μοῦ φέρνει ὁ Δίας στὸ νοῦ μου,
 ἂν καὶ μακάρι ὁ θάνατος νὰ μ' εὔρισκε ἐκεῖ πέρα,
 τί κι ἄλλα μὲ προσμένανε παθήματα κατόπι.
 Βγάζω καὶ θέτω καταγῆς τὸ κράνος, τὴν ἀσπίδα,
 καὶ τὸ κοντάρι, κι ἀντικρὺ στοῦ βασιλέα τ' ἀμάξι
 πηγαίνοντας, προσπέφτω του, φιλῶ τὰ γόνατά του·
 κι ἐκεῖνος μὲ σπλαχνίστηκε, μὲ κάθισε στ' ἀμάξι,
 καὶ μέσα στὰ παλάτια του μὲ πῆρε δακρυσμένο. 280
 Πολλοὶ μὲ τὰ κοντάρια τοὺς χυνόντανε ἀφρισμένοι,
 γιὰ νὰ μὲ κόψουνε, μὰ αὐτὸς ἀλάργα τοὺς κρατοῦσε·
 φοβότανε τῇ μάνητᾳ τοῦ Δία τοῦ ξενοσώστη,

πού τὰ ἔργα τὰ παράνομα τὰ ἔχει σὲ μέγα μῖσος.

Ἐμείνα ἐκεῖ χρόνους ἑφτά, καὶ τότε ἀπὸ τοὺς ντόπιους
μάζεψα πλούτια ἀρίφνητα, γιατί ὅλοι τους μοῦ δίναν.

Σὰν ἔγιναν τὰ χρόνια ὀχτώ, τότε ἤρθε κάποιος ἄντρας
ἀπ' τῇ Φοινίκῃ, μάστορης στὸ ψέμα καὶ στὸ δόλο,
κι ἀχόρταγος, πού πάμπολλους εἶχε ἀδικήσει ἀνθρώπους.

Ἐκεῖνος μὲ κατάρπεισε νὰ πᾶμε στὴ Φοινίκη,
πού βρίσκονταν τὰ σπίτια του καὶ τ' ἄλλα χτήματά του.

Ἐμείνα χρόνο ἀλάκερο μαζί του στὴ Φοινίκη.

Μὰ οἱ μῆνες σάνε διάβηκαν κι οἱ μέρες σάν τελειῶσαν,

κι ὁ χρόνος σάνε γύρισε κι οἱ ἐποχὲς ξανάρθαν,

μὲ πελαγόδρομο σκαρὶ μὲ παίρνει στὴ Λιβύα,

μὲ ἀπάτη, τάχα τὸ φορτιὸ μαζί του γιὰ νὰ φέρω,

μὰ μὲ σκοπό, σάν πάω ἐκεῖ νὰ μ' ἀκριβοπουλήσῃ.

Τὸν ἔνωσα, μὰ ἀνέβηκα στὸ πλοῖο του ἀπ' ἀνάγκη.

Μὲ δυνατό καλὸ βοριά τραβοῦσε τοῦ πελάγου

πέρ' ἀπ' τὴν Κρήτη· χαλασμὸ τοὺς μελετοῦσε ὁ Δίας.

Τὴν Κρήτη σὰν ἀφήσαμε, κι ἄλλῃ στεριά τριγύρω

δὲ φαίνονταν, παρὰ οὐρανὸς καὶ θάλασσα παντοῦθε,

σύννεφο μαῦρο ἀπάνω μας τοῦ Κρόνου ὁ γιὸς ἀπλώνει,

πού θεοσκότεινα ἔγιναν τὰ πέλαγα ἀποκάτου.

Τότες ὁ Δίας βρόντηξε, καὶ μὲ τ' ἀστροπελέκι

χτυπάει τὸ πλοῖο, κι ὀλόβολο τ' ἀναποδογυρίζει

γεμάτο θειάφι· πέφτουνε στὴ θάλασσα οἱ συντρόφοι,

γύρω στὸ μαυροκάραβο γυρνώντας σάν κουροῦνες

καὶ χέρι θεοῦ τοὺς ἔκοβε τοῦ γυρισμοῦ τῇ γλύκα.

Μὰ ἐμένα τοῦ πολὺπαθου τετράψηλο κατάρτι

μοῦ βάζει ἀπ' τὸ μαυρόπλωρο καράβι ὁ γιὸς τοῦ Κρόνου

στὰ χέρια, ἀπὸ τῇ συφορὰ γιὰ νὰ γλυτώσω ἐκείνη.

Τ' ἀγκάλιασα, καὶ μ' ἔπαιρναν οἱ λυσσασμένοι ἀνέμοι.

Μέρες ἐννιά πλανιόμουνα, τῇ δέκατῃ τῇ νύχτα

μεγάλο κύμα μ' ἔρριξε στῶν Θεσπρωτῶν τῇ χώρα.

Ἐκεῖ μὲ δέχτη ὁ Φεῖδωνας ὁ ρήγας, δίχως λύτρα

τὶ ὁ γιὸς του, πού μὲ πρόφτασε ἀπ' τὸ κρῦο κι ἀπ' τὸν κόπο

κατακοιμμένο μ' ἔφερε στὸ πατρικὸ παλάτι,

κι ὁ ρήγας τότες μ' ἔντυσε χλαμύδα καὶ χιτῶνα.

290

300

310

320

Για τὸ Δυσσέα ἔμαθα ἐκεῖ, τί μοῦ 'λεγε κι ὁ ἴδιος
 πῶς τότε δέχτη φιλικά, στὸν τόπο του σὰ γύρνα·
 καὶ μοῦ 'δειξε ὅσους θησαυροὺς εἶχε ὁ Δυσσέας συνάζει,
 χαλκὸ, χρυσάφι, σίδηρο μὲ τέχνη δουλεμένο,
 ποὺ σῶναν καὶ τῇ δέκατῃ νὰ θρέψουνε γενιά του·
 τόσα τοῦ μένανε καλὰ στοῦ βασιλέα τὰ σπίτια.
 Καὶ στῇ Δωδώνῃ μοῦ 'λεγε πῶς εἶχε αὐτὸς περάσει,
 ἀπ' τ' ἀψηλόκορφο τὸ ἰδρὺ τὸ θέλημα τοῦ Δία
 ν' ἀκούσῃ πῶς θὰ ξαναρθῇ στὸ πλούσιο τὸ νησί του,
 κρυφὰ μαθὲς ἢ φανερά, τόσον καιρὸ ποὺ λείπει.

330

Καὶ μὲς στὸ σπίτι στάζοντας μοῦ ὀρκίστη πῶς τὸ πλοῖο
 ἦταν ριγμένο, κι ἔτοιμοι στεκόνταν οἱ συντρόφοι,
 στῇ γῆς νὰ τότε φέρουνε τῆς ποθητῆς πατρίδας.
 Ἐμένα ὅμως πρωτόστειλε, γιατί' ἔτυχε καράβι
 Θεσπρωτικὸ νὰ ξεκινάῃ στὸ καρπερὸ Δουλίχι.
 Στὸ βασιλέα τὸν Ἀκαστο τοὺς εἶπε νὰ μὲ φέρουν,
 μὰ αὐτοὶ κακὰ βουλευτήκαν, γιὰ νὰ τραβήξω κι ἄλλα
 παθήματα καὶ συφορές· κι ἀπ' τῇ στεριά σὰ βγῆκε
 πολὺ ἀνοιχτὰ τὸ πλεούμενο, σοφίστηκαν νὰ βροῦνε

340

τὸν τρόπο νὰ μὲ ρίξουνε μὲς στῆς σκλαβιάς τὰ πάθια.
 Μοῦ βγάλαν τῇ χλαμύδα μου, μοῦ βγάλαν τὸ χιτῶνα,
 κι ἄλλο παλιὸ μὲ ντύσανε κουρέλι καὶ χιτῶνα,
 αὐτὰ ἐδῶ τὰ παλιόρουχα ποὺ βλέπεις κι ἔχω τώρα·
 καὶ πρὸς τὸ βράδυ φτάσανε στὸ ξάστερο τὸ Θιάκι.
 Σφιχτὰ μὲς στὸ καλόθρονο σὰ μ' ἔδεσαν καράβι,
 καὶ μὲ σκοινὶ πολὺστρεφτο, πηδῆξαν μὲ βιάσῃ
 στῇ γῆς, καὶ καλοκάθισαν νὰ φᾶνε στ' ἀκρογιάλι.
 Ὡς τόσο γλήγορα οἱ θεοὶ μοῦ ξέλυσαν τὸν κόμπο,
 κι ἐγὼ μὲ τὸ παλιόρουχο σκεπάζοντας τὴν ὤψῃ,
 ἀπ' τὸ καλοπελέκητο κατέβηκα τιμόνι,
 πάνω στῇ θάλασσα ἔρριξα τὸ στῆθος, καὶ τὰ χέρια
 ἀπλώνοντας κολυμπητὰ βγαίνω στῇ γῆς, καὶ τρέχω
 κι ἀνάμερά τους κρύβουμαι στὰ φυλλωτὰ τὰ δάσια.
 Τοῦ κάκου γύριζαν αὐτοὶ καὶ δυνατὰ φωνάζαν.
 μὰ δὲν τὸ κρίνανε καλὸ παρέχει νὰ ζητήσουν,
 καὶ γύρισαν καὶ μπήκανε στὸ βαθουλὸ καράβι·

κι ἔτσ' οἱ θεοὶ μὲ κρύψανε καλὰ καὶ δίχως κόπο,
καὶ στήν αὐλὴ μὲ φέρανε φρόνιμου ἀνθρώπου. Βλέπεις,
ἀκόμα εἶναι τῆς μοίρας μου στὸν κόσμον αὐτὸν νὰ ζήσω.»

Κι ἐσύ, Εὐμαίε χοιροβοσκή, τοῦ ἀπολογήθης κι εἶπες· 360

«Ἄμοιρε ξένε, περισσὰ μὲ λύπησες δηγώντας
ἓνα ἓνα τὰ ὅσα τράβηξες καὶ τὰ ὅσα πῆγες κι ἤρθες.

Μὰ δὲ λαλεῖς, θαρρῶ, σωστά, καὶ μήτε θὰ μὲ πείσης
μὲ τὰ ὅσα μοῦ δηγήθηκες ἐσὺ γιὰ τὸ Δυσσέα.

Γιατί μαθὲς νὰ κάθεται καὶ ψέματα νὰ κρένης;

Καὶ μοναχὸς μου ξέρω ἐγὼ τὸ ἂν θὰ γυρίσῃ ἐκεῖνος·

ξέρω πὼς ἅλ' οἱ ἀθάνατοι τὸν ἔχουνε μισήσει,

καὶ νὰ χαθῇ δὲ στέρξανε στοὺς Τρωαδίτες μέσα,

γιὰ ἀπὸ τὸν πόλεμον ὕστερα σ' ἀγαπητὲς ἀγκάλες.

Καὶ τότες οἱ Παναχαιοὶ θὰ τοῦ ἴστηναν μνημούρι,

κι ὄνομα θὰ ἔβγαζε λαμπρὸ ν' ἀφήσῃ τοῦ παιδιοῦ του. 370

Μὰ τώρα οἱ Ἄρπυιες ἄδοξα τὸν πῆραν, κι ἐγὼ μένω

στὴ μάντρα μου ὀλομόναχος· μήτε στὴ χώρα κάτου

δὲν πάω, ἔξδ' ἢ φρόνιμη σὰν τύχη Πηνελόπη

νὰ μὲ φωνάζῃ, μῆνυμα ἀπὸ κάπου σὰν τῆς ἔρθῃ.

Καθίζουν τότες κι ὅλοι τοὺς ψιλωρωτοῦν τὸν ξένο,

κι αὐτοὶ ποὺ κλαῖνε καὶ πονοῦν γιὰ τὸ χαμὸ τοῦ ρήγα,

κι αὐτοὶ ποὺ χαίρουν, καὶ τὸ βιὸς ἀπλέρωτα τοῦ τρῶνε·

μὰ ἐγὼ κανένα δὲ ρωτῶ πιά ἀπ' τὸν καιρὸ ποὺ κάποιος

μὲ γέλασε Αἰτωλὸς φονιάς, ποὺ σὲ χωριὰ καὶ χώρες 380

πλανέθηκε, κι ἤρθ' ὡς ἐδῶ, κι ἐγὼ τὸν καλοδέχτην.

Καὶ πὼς τὸν εἶδε μοῦ ἔλεγε στοῦ Ἰδομενέα στὴν Κρήτῃ,

τὰ πλοῖα του σὰ διόρθωνε τ' ἀνεμοτσακισμένα,

καὶ πὼς μὲ τοὺς ἰσόθεους συντρόφους του θὰ φτάσῃ

τὸ θέρο ἢ τὸ χινόπωρον μὲ πλούτια φορτωμένος.

Κι ἐσύ, ποὺ θεὸς σὲ φέρνει ἐδῶ, πολὺπαθέ μου γέρο,

νὰ μοῦ κερδίσῃς μὴ ζητᾷς μὲ δόλους τὴν καρδιά μου·

μ' αὐτὰ δὲ θὰ σὲ σεβαστῶ, καὶ δὲ θὰ σ' ἀγαπήσω,

παρ' ἀπὸ φόβον τοῦ Διὸς κι ἀπὸ ψυχοπονιά μου.»

Τότε ὁ Δυσσέας μίλησε ὁ πολύβουλος καὶ τοῦ εἶπε· 390

«Ἄπιστη ἀλήθεια τὴν καρδιά μέσα στὰ στήθια σου ἔχεις·

τοῦ κάκου πᾶν οἱ ὄρκοι μου, καὶ δὲ σὲ καταπείθω.

Μὰ συμφωνία ἄς κάμουμε, καὶ μάρτυρες ἄς εἶναι
οἱ ἀθάνατοι ἀποπάνωθε, ποὺ κατοικοῦν τὰ οὐράνια·
σ' ἐτοῦτο ἂν ὁ ἀφέντης σου στὸ σπίτι του γυρίσῃ,
ἐσὺ μοῦ δίνεις φόρεμα χλαμύδα καὶ χιτῶνα,
καὶ στὸ Δουλίχι στέλνεις με, ποὺ τὸ ποθεῖ ἡ καρδιά μου·
μὰ ἂν ὁ ἀφέντης δὲ φανῇ καθὼς ἐγὼ σοῦ κρένω,
τοὺς δούλους βάλει ἀπ' τὸν γκρεμνὸ νὰ πᾶνε νὰ μὲ ρίξουν,
ποὺ ἄλλος φτωχὸς νὰ μὴν κοτάῃ νὰ σὲ ξαναγελάσῃ. »

400

Κι ὁ πάγκαλος χοιροβοσκὸς τοῦ ἀπολογήθη κι εἶπε·
« Μεγάλη δόξα καὶ τιμὴ στὸν κόσμον θὰ 'χα, ὦ ξένε,
καὶ τώρα καὶ κατοπινά, στὸ σπίτι μου μᾶς κι ἦρθες,
καὶ σοῦ 'δωκα νὰ φᾶς νὰ πιῇς, κατόπι ἂν σὲ χαλνοῦσα,
καὶ δίχως πόνον σοῦ 'παιρνα τὴν ποθητὴ ζωὴ σου.
Μὲ τί καρδιά θὰ πρόσφερνα τότες εὐκὴ τοῦ Δία ;
Μὰ ὥρα γιὰ δεῖπνον· ἄς ἔρχουνταν ἀμέσως οἱ συντρόφοι,
τραπέζι νὰ μᾶς στρώσουνε λαμπρὸ μὲς στὸ καλύβι. »

Αὐτὰ καθὼς μιλοῦσανε τὰ λόγια μεταξὺ τους,
ζυγώνουν οἱ χοιροβοσκοὶ καὶ φέρνουνε τοὺς χοίρους.
Τοὺς κλείσανε νὰ κοιμηθοῦν ἐκεῖ ποὺ συνηθοῦσαν,
κι αὐτοί, στίς μάντρες μπαίνοντας, βγάζαν ἀχὸ μεγάλο.
Κι ὁ πάγκαλος χοιροβοσκὸς φωνάζει στοὺς συντρόφους·

410

« Φέρτε μου τὸ καλύτερον καπρὶ γιὰ νὰ τὸ σφάξω
τοῦ ξένου ἐδῶ, μὰ καὶ γιὰ μᾶς καλὸ, ποὺ μερανύχτα
πολλὰ τραβᾶμε ὅλο γι' αὐτὰ τ' ἀσπρόδοντα καπριά μας,
κι ἄλλοι μᾶς τρῶν τὸν κόπον μας χωρὶς νὰ μᾶς πλερώνουν. »

Αὐτὰ τοὺς εἶπε, κι ἔσκισε τὰ ξύλα μ' ἀξινάρι,
κι αὐτοὶ τοῦ φέρανε παχὺ καπρὶ πέντε χρονῶνε,
ἐκεῖ παράδιπλα τῆς στιᾶς· τοὺς θεοὺς δὲν ἀστοχοῦσε
ὁ γέρος ὁ χοιροβοσκός, τί 'χε στὰ φρένα γνώση.
Ἐκοψε τρίχες ἀπαρχὴ ἀπ' τοῦ χοίρου τὸ κεφάλι,
καὶ στὴ φωτιά τις ἔρριξε· καὶ τῶν θεῶν εὐκόταν
νὰ φέρουνε στὸ σπίτι του τὸ γνωστικὸ 'Οδυσσεά.
Κατόπι σήκωσε δαυλὸ ποὺ δὲν τὸν εἶχε σκίσει,
καὶ βάρεσε καὶ σκότωσε τὸ ζῷ· κι οἱ ἄλλοι τότες
τὸ σφάξαν, τὸ καψάλισαν, τὸ κόψανε κομμάτια,
καὶ στοίβαξε αὐτὸς τὰ ὠμά ποὺ τὰ 'κοβε ἀπ' ὀλοῦθε,

420

μέσα στήν σκέπη τὴν παχειά, καὶ τὰ ἴκαμε ἀπαρχή του·
καὶ σὰν τ' ἀλεύρωσε καλά, πὰς στὴ γωνιά τὰ βάζει.
Καὶ τ' ἄλλα τὰ λιανίσανε, τὰ πέρασαν στὶς σοῦβρες,
τὰ ψήσανε μὲ προσοχή, τὰ ξεσουβλίσαν ὅλα,
καὶ στοὺς ταβλάδες τὰ ῥιζαν· καὶ στάθῃ τότε ὁ γέρος,
ποὺ ἐνιωθε πάντα τὸ σωστό, νὰ τὸ καλομοιράσῃ.
Σὲ μέρη ἐφτά τὰ χώρισε· στὶς Νύφες θεὸς τὸ πρῶτο
καὶ στὸν Ἑρμῆ, τῆς Μαίας τὸ γιό, μαζὶ μ' εὐκὲς προσφέρει,
καὶ τ' ἄλλα στὸν καθένα τους· καὶ τοῦ Ὀδυσσέα χωρίζει
τὸ ψαρρονέφρι ἀλάκερο τοῦ χοίρου γιὰ τιμὴ του·
καὶ τὸ εἶδε αὐτὸς καὶ χάρηκε, καὶ ὀνόμασέ τον καὶ εἶπε·

430

«Ὅσο σ' ἀγάπησα, Εὐμαιε, καὶ ὁ Δίας νὰ σ' ἀγαπήσῃ,
ποὺ ἐμένα τὸν ἀσήμαντο τιμᾷς μὲ τέτοια δῶρα.»

440

Κι ἐσύ, Εὐμαιε χοιροβοσκέ, τοῦ ἀπολογήθῃς καὶ εἶπες·
«Τρῶγε, καλὲ μου ξένε, ἐσύ καὶ τὰ καλά μας χαίρου·
τὸ ἓνα ὁ θεὸς χαρίζει μας, καὶ τ' ἄλλο μᾶς τ' ἀρνιέται
ὅπως στὸ νοῦ του βουληθῇ, τί δύνεται τὰ πάντα.»

Αὐτὰ εἶπε, καὶ ἔκαψε ἀπαρχὲς στοὺς θεοὺς τοὺς παναιώνιους,
καὶ ἔσταξε, καὶ ἔβαλε καυκὶ λαμπρὸ κρασί γεμάτο
μὲς στοῦ Ὀδυσσέα τοῦ κουρσευτῆ τὰ χέρια· τότε δίπλα
στὸ μερτικό του κάθισε· καὶ μοίραζε ὁ Μεσαύλης
ψωμί, ποὺ ὁ Εὐμαιὸς δοῦλο του τὸν εἶχε ἀγορασμένο
ἀτόξ του ἀπὸ τοὺς Ταφινούς, σὰν ἔλειπε ὁ ἀφέντης,
δίχως νὰ ξέρῃ ἡ ἀφέντισσα καὶ ὁ γέρος ὁ Λαέρτης·
καὶ ἀπλῶσαν χέρια στὰ ἔτοιμα φαγιά ποὺ ἔχον ὁμπρὸς τους.
Κι ἀπὸ φαῖ καὶ ἀπὸ πιοτὸ σὰ φράνθηκε ἡ καρδιά τους,
πῆρ' ὁ Μεσαύλης τὸ ψωμί, καὶ ἐκεῖνοι χορτασμένοι
ἀπὸ ψωμί καὶ κρέατα κινήσαν νὰ πλαγιάσουν.

450

Νύχτα ἦρθε χασοφέγγαρη καὶ ἀγριωπὴ, ποὺ ὁ Δίας
ἔβρεχε, καὶ ἄνεμος ὑγρὸς ὀλονυχτίς φυσοῦσε.

Τότες τοῦ γέρου μίλησε ὁ Δυσσέας, νὰ δοκιμάσῃ
ἂν ὁ ἴδιος τὴ χλαμύδα του θὰ βγάλῃ νὰ τοῦ δώσῃ,
ἢ σὲ ἄλλο σύντροφο θὰ πῇ, ἀφοῦ τόση τοῦ εἶχε ἀγάπη·

460

«Ἄκουσε τώρα, ὦ Εὐμαιε, καὶ ὅλοι οἱ σύντροφοί γύρω
κάτι ἔταζα, καὶ θὰ τὸ πῶ· τί τὸ τρελλὸ μ' ἀνάβει
κρασί ποὺ καὶ τοὺς γνώστικους κινάει νὰ τραγουδᾶνε,

μὲ γέλια νὰ γλεντίζουνε, καὶ στοὺς χοροὺς νὰ βγαίνουν,
 μὰ καὶ νὰ λὲν ὅσα ἤτανε καλὸ νὰ μὴ λεχτοῦνε.
 Τώρα κι ἐγώ, ποὺ ἀρχίνησα νὰ λέω, δὲ θά τὸ κρύψω.
 Μακάρι νιότη ν'ἄχα ἐγώ, καὶ τέτοια γερωσύνη,
 σὰν ποὺ εἶχα σάνε στήσαμε καρτέρι ὁμπρὸς στὴν Τροία.
 Ὁ γιὸς τοῦ Ἀτρέα ὁ Μενέλαος κι ὁ μέγας Ὀδυσσεάς
 ἦτανε τότες ἀρχηγοί, κι ἐμένα βάλαν τρίτο.
 Στὴ χώρα φτάνοντας σιμὰ καὶ στ' ἀψηλὸ τὸ κάστρο,
 ἐκεῖ τριγύρω στὰ πελάγῃ χαμόδεντρα, στοῦ βάλλου
 τίς καλαμιές πλαγιάσαμε κυρμένον στ' ἄρματα μας·
 καὶ νύχτα πλάκωσε κακὴ, Βοριάς πολὺς φυσοῦσε,
 ποὺ ὅλα παγῶναν, καὶ ψυχρὸ σὰν πάχνη ἔπεφτε χιόνι,
 καὶ τὸ κρουστάλλι ὀλόγυρα κολνοῦσε στὶς ἀσπίδες.
 "Οἱ εἶχαν καὶ φορούσανε χλαμύδες καὶ χιτῶνες,
 κι ἀναπαυόνταν ἤσυχά κάτω ἀπὸ τίς ἀσπίδες·
 ἐγὼ ὅμως τὴ χλαμύδα μου σὲ σύντροφο εἶχ' ἀφήσει
 ἀστόχαστα· δὲν τὸ ἔλεγα ποτὲς νὰ ξεπαγιάσω·
 μόνο τὴ ζώνη τὴ λαμπρὴ καὶ τὴν ἀσπίδα πῆρα.
 Στὴν τρίτῃ βίγλα τῆς νυχτός, τότες ποὺ τ' ἄστρα γέρνουν,
 μὲ τὸν ἀγκῶνα σάλεψα τὸν Ὀδυσσεά σιμὰ μου,
 κι αὐτὸς μεμιάς μ' ἀγρίκησε· καὶ φώναξά τον κι εἶπα·
 «Γιὲ τοῦ Λαέρτη Διογενῆ, πολύτεχνε Ὀδυσσεά,
 πάω νὰ πεθάνω· κάποιος θεὸς μὲ γέλασε νὰ μείνω
 μὲ τὸ χιτῶνα μοναχά, καὶ γλυτωμὸ δὲ βλέπω.»
 Ἔτο· εἶπα, καὶ στὰ φρένα του νά, τί στοχάστη ἐκεῖνος,
 μεγάλως καθὼς ἦτανε στὸ νοῦ καὶ στοὺς πολέμους·
 σιγομιλώντας ἔσκυψε καὶ μοῦ 'πε· «Σώπα τώρα,
 μὴν τύχη κι ἄλλος Ἀχαιὸς κανένας σ' ἀγρικίησῃ.»
 Κατόπι στὸν ἀγκῶνα του τὴν κεφαλὴ ἀκουμπώντας,
 μίλησε· «Ἀκοῦστε, φίλοι μου, κι ὄνειρο μοῦ ῥθε θεῖο
 στὸν ὕπνο· βγήκαμε πολὺ μακριὰ ἀπὸ τὰ καράβια,
 κι ἄς πάη τοῦ Ἀγαμέμνονα κάποιος νὰ πῇ, τοῦ ἀφέντη,
 ἀπ' τὰ καράβια πιδ πολλοὺς νὰ στείλῃ ἐδῶ νὰ ῥθοῦνε.»
 Εἶπε, κι ὁ Θόας τοῦ Ἀντραίμονα ὁ γιὸς πεῖσαι ἀμέσως
 καὶ τὴν πορφυροχρώματη χλαμύδα του πετώντας
 τρέχει στὰ πλοῖα· τυλίχτηκα τότες ἐγὼ τὸ ροῦχο
 χαρούμενος, καὶ πλάγιασα· καὶ φάνηκε ἡ Αὐγούλα

470

480

490

500

λάμποντας ἢ χρυσόθρονη. Καὶ νὰ ἔχα τώρα ἐκεῖνα
τὰ νιάτα καὶ τὴ δύναμη, θὰ μοῦ ἔδινε χλαμύδα
κάποιος μὲς στῶ χοιροβοσκῶν τὶς μάντρες, ἀπ' ἀγάπη
καὶ σεβασμὸ πρὸς ἄνθρωπο καλὸ καὶ παινεμένο·
μὰ τώρα μ' ἀψηφοῦν, γιατί με βλέπουν με κουρέλια. »

Κι ἐσύ, Εὐμαιε χοιροβοσκέ, τοῦ ἀπολογήθης κι εἶπες·
« Καλὰ μᾶς τὴ δηγήθηκες τὴν ἱστορία σου, γέρο,
δὲν εἶπες τίποτε ἄτοπο, μηδὲ ποὺ θὰ σὲ βλάψῃ·
δὲ θὰ σοῦ λείψῃ μήτ' αὐτό, μηδ' ὅ,τι ἄλλο ταιριάζει
σὲ ἐκέτῃ ποὺ ἔπαθε πολλά, καὶ ποὺ ἔρχεται ὀμπροστά μας·
ὅμως σὰ φέξῃ πάλε αὐγὴ, θὰ βάλῃς τὰ παλιά σου.
Γιατ' ἀλλαξὲς δὲν ἔχουμε χλαμύδες καὶ χιτῶνες
ἐδῶ πολλές, παρ' ἀπὸ μιὰ καθένας μας τὴν ἔχει.
Ὅμως σὰν ἔρθῃ ὁ ἀκριβογιὸς τοῦ ἀφέντῃ τοῦ Ὀδυσσεά,
τότε θένα σοῦ δώσῃ αὐτὸς χλαμύδα καὶ χιτῶνα,
κι ὅπου ἡ καρδιά σου λαχταρεῖ θὰ σὲ ξεπροβοδήσῃ. »

510

Σὰν εἶπε αὐτὰ σηκώθηκε καὶ τοῦ ἔφτιασε τὸ στρώμα
σιμὰ στὴ σιὰ, ὅπου ἔβαλε γιδιῶνε καὶ προβάτων
προβιές, κι ἀπάνω τοῦ ἔρριξε, σὰν πλάγιασε ὁ Δυσσέας,
τρανὴ χλαμύδα καὶ χοντρή, ποὺ κι ἄλλῃ εἶχε δική του,
νὰ τὴ φορῇ σὰν πλάκωνε πολὺ βαρὺς χειμῶνας.

520

Ἔτσι ὁ Δυσσέας κοιμήθηκε, κοιμήθηκαν καὶ τ' ἄλλα
τὰ παλληκάρια πλάγι του· μὰ ὡς τόσο ὁ χοιροτρόφος
δὲν ἔσπεργε νὰ κοιμηθῇ μακριάθε ἀπὸ τοὺς χοίρους,
μόνε ἀρματώθηκε νὰ βγῇ· καὶ χάρηκε ὁ Δυσσέας
ποὺ γιὰ τὸ βίός του νοιάζονταν σὰν ἔλειπε ὁ ἀφέντης.
Πρῶτα στοὺς ὤμους τοὺς πλατιοὺς κρεμάζει τὸ σπαθί του,
βάζει χλαμύδα χοντρουλή, προφύλαμα τοῦ ἀνέμου,
κι ἔρριξ' ἀπάνω του προβιά παχειᾶς μεγάλης γίδας,
πῆρε κοντάρι σουβλερό, νὰ διώχνῃ σκύλους κι ἄντρες,
καὶ πῆγε πλάγιασε κοντὰ στ' ἀσπρόδοντα θρεφτάρια,
κάτου ἀπὸ πέτρα θολωτὴ καὶ στοῦ Βοριᾶ τὸ ἀπάγγιο.

530

ΡΑΨΩΔΙΑ Ο

Κι ἡ Ἀθηνᾶ στὴ διάπλατῃ τῇ Λακεδαιμόνα ἦρθε,
 στὸν ἄξιο γιὸ τοῦ ἀντρόψυχου Ὀδυσσεά νὰ θυμίση
 τὸ γυρισμὸ του νὰ νοιαστῇ, καὶ νὰ ῥθῃ στὴν πατρίδα.
 Τὸν βρῆκε μὲ τοῦ Νέστορα τὸ γιὸ τὸν παινεμένο
 στὸ πρόσωπο τοῦ δοξαστοῦ Μενέλαου πλαγιασμένο·
 βαθιὰ γλυκοκοιμότανε τοῦ Νέστορα τὸ τέκνο,
 ὅχι ὅμως κι ὁ Τηλέμαχος, ποὺ ἀκοίμητο τὸν κράτα
 ἡ συλλογὴ τοῦ κύρη του στὴ θεία τῇ νύχτᾳ μέσα.
 Σιμὰ του στάθῃ κι εἶπε του ἡ θεὰ ἡ γαλανομάτᾳ·

« Τηλέμαχε, δὲν πρέπει πιά στὰ ξένα νὰ πλανιέσαι,
 10 στὸ σπίτι βιὸς ἀφήνοντας κι ἀγέρωχους ἀνθρώπους,
 μὴν τύχη αὐτοὶ καὶ μοιραστοῦν καὶ καταλύσουν ὅλους
 τοὺς θησαυροὺς σου, καὶ σοῦ βγῇ χαμένο τὸ ταξίδι.
 Τρέχα πὲς στὸν τρανόφωνο Μενέλαο νὰ σὲ στείλῃ
 στὸ σπίτι, ἀκόμα γιὰ νὰ βρῆς τὴν ἀκριβὴ σου μάνα,
 ποὺ τώρα τὴν παρακινοῦν κι ὁ κύρης καὶ τ' ἀδέρφια
 νὰ πάρῃ τὸν Εὐρύμαχο, ποὺ τοὺς μνηστῆρες ὅλους
 καὶ στ' ἀντιπροίκια πέρασε καὶ στὰ περίσσια δῶρα.
 Μὴν τύχη κι ἄθελά σου αὐτὴ πάρῃ τὸ βιὸς καὶ φύγῃ.
 20 Τὶ τῆς γυναίκας τὴν ψυχὴ τὴν ξέρεις δὲ πῶς εἶναι·
 θέλει ν' ἀξάινῃ τὰ καλὰ τοῦ ἀντρὸς ποὺ θὰ τὴν πάρῃ,
 μὰ τὰ προτερινὰ παιδιὰ καὶ τὸν ἀγαπημένο
 τὸ σύγκοιτο ποὺ πέθανε, δὲ θέλει νὰ τοὺς ξέρῃ.

Πήγαινε τώρα, τὸ ἔχει σου νὰ μπιστευτῆς στὰ χέρια
 τῆς παρακώρης ποὺ θὰ δῆς πιὸ τίμια ἀπὸ τίς ἄλλες,
 ὥσότου νύφῃ δοξαστῇ οἱ θεοὶ σοῦ φανερώσουν.
 Κι ἄλλο ἓνα λόγο θὰ σοῦ πῶ, κι ἐσὺ στὸ νοῦ σου βάλ' τον·
 κρυφὸ καρτέρι σοῦ ὅστησαν οἱ πρῶτοι ἀπ' τοὺς μνηστῆρες,
 μὲς στὸ στενὸ ποὺ ἀνάμεσο Θιάκῃ καὶ Σάμῃ πέφτει,
 30 γιὰ νὰ σοῦ πάρουν τὴ ζωὴ στὸν τόπο σου πρὶν φτάσῃς.
 Δὲν τὸ φοβᾶμαι αὐτό· θαρρῶ πῶς κάμποσους μνηστῆρες
 θὰ φάῃ ἡ γῆς, ποὺ σήμερὰ τὸ βιὸς σου καταλοῦνε.
 Ὡς τόσο βάστα ἀπ' τὰ νησιὰ μακριὰ τ' ὠριὸ καράβι,
 κι ὅλο τὴ νύχτᾳ ἀρμένιζε· καὶ πρύμο θὰ σοῦ στείλῃ

ἀγέρα ὅποιος ἀθάνατος σέ διαφεντεύει πάντα.

Στὸ πρῶτο πρῶτο τοῦ Θιακιοῦ τ' ἀκρόγιαλο ποῦ φτάσης
στεῖλε μὲ τοὺς συντρόφους σου μαζί τὸ πλοῖο στὴ χώρα,
καὶ πρῶτα ἀπ' ὅλα ἐσὺ νὰ πᾶς νὰ βρῇς τὸ χοιροτρόφο,
ποῦ νοιάζεται τοὺς χοίρους σου, καὶ σέ πονεῖ ἡ καρδιά του.
Ἐκεῖ τὴ νύχτα πέρασε, καὶ στεῖλ' τονε στὴ χώρα
τὴν εἰδηση τῆς γνωστικιάς νὰ φέρη Πηνελόπης,
πὼς γλύτωσες, κι εἶσ' ἄβλαβος, κι ἔφτασες ἀπ' τὴν Πύλο. »

40

Εἶπε, καὶ τράβηξε ψηλὰ στὸν Ὀλυμπο ν' ἀνέβη.
Κι αὐτὸς τὸ γιὸ τοῦ Νέστορα σκουντώντας μὲ τὸ πόδι,
ἀπ' τὸ θεόγλυκο ὕπνο του τὸν ξύπνησε, καὶ τοῦ εἶπε·
« Πεισίστρατε τοῦ Νέστορα, σήκου, στ' ἀμάξι ζέψε
τ' ἄλογα τὰ μονόνυχα, νὰ πάρουμε τὸ δρόμο. »

Καὶ τότε ὁ γιὸς τοῦ Νέστορα τοῦ ἀντίσκοψε καὶ τοῦ εἶπε·
« Δὲ γίνεται, Τηλέμαχε, νὰ βγοῦμε μὲς στὴ νύχτα,
βιάση πολλὴ κι ἂν ἔχουμε· θὰ φέξῃ ὅπου καὶ νὰ ἴναι.
Περίμενε ὥσπου ὁ δοξαστὸς Μενέλαος τοῦ Ἀτρέα
φορτώσῃ πᾶς στ' ἀμάξι σου τὰ δῶρα ποῦ σοῦ δίνει,
καὶ μὲ γλυκοὺς χαιρετισμοὺς σοῦ πῇ τὸ κατευόδιο·
τὶ ἀπ' ὅσους τὸν φιλοξενοῦν θυμᾶται ὁ ξένος πάντα
ἐκεῖνον ποῦ μὲ ξέχωρη τὸν καλοδέχτη ἀγάπη. »

50

Αὐτὰ εἶπε, κι ἡ χρυσόθρονη φάνηκε εὐτὺς ἡ Αὐγούλα.
Κι ἔρχεται ὁ μεγαλόφωνος Μενέλαος σιμὰ τους,
ἅμα σηκώθη ἀπ' τὸ πλευρὸ τῆς ὥριας σύγκοιτῆς του.
Καὶ σὰν τὸν εἶδε ὁ ἀκριβογιὸς τοῦ θεϊκοῦ Ὀδυσσεά,
ντύνεται ἀμέσως βιαστικά τὸ λαμπερὸ χιτῶνα,
στοὺς ἀντρειωμένους ὤμους του ρίχνει βαρεῖα φλοκάτα,
καὶ βγαίνει καὶ προστέκεται· κι αὐτὰ τοῦ συντυχαίνει
τὸ παλληκάρι ὁ ἀκριβογιὸς τοῦ θεϊκοῦ Ὀδυσσεά·

60

« Γιὲ τοῦ Ἀτρέα διόθρεφτε, Μενέλαε βασιλέα,
εἶναι ὥρα νὰ μὲ στείλῃς πιά στὴν ποθητὴ πατρίδα,
γιατ' ἡ καρδιά μου λαχταρεῖ νὰ ξαναρθῶ στὸ σπίτι. »

Καὶ τότε ὁ μεγαλόφωνος Μενέλαος τοῦ κρένει·
« Νὰ σέ κρατήσω ἐδῶ πολὺ, Τηλέμαχε, δὲ θέλω,
τὸ γυρισμό σου ἀφοῦ ποθεῖς· ὅποιος περίσσια δείχνει
στὸν ξένο ἀγάπη γιὰ ἔχτηρητα, τὸν κατακρίνω ἐτοῦτον·

70

14

σ' ὅλα τὸ μέτριο πῶς καλὸ· κακὸ, νὰ λὲς τοῦ ξένου
νὰ φύγη, ἃ δὲν τὸ θέλῃ αὐτός· κακὸ, καὶ νὰ κρατᾷς τον
στή βιάση του. Σὰ βρίσκεται σιμά σου, φίλευέ τον·
ἂν πάλε θέλῃ μισεμό, καλοπροβόδιζε τον.

Μεῖνε ὅμως πρῶτα νὰ μὲ δῇς στ' ἀμάξι ν' ἀπιθῶνα
τὰ ὥρια σου δῶρα, καὶ νὰ πῶ τῷ γυναικῶνε μέσα
μὲ τὰ πολλὰ βρισκόμενα τραπέζι νὰ μᾶς στρώσουν.
Δόξα περίλαμπρη γιὰ μᾶς, καὶ γιὰ τὰ σένα κέρδος,
πού πᾶτε δρόμο μακρινό, νὰ φᾶτε καὶ νὰ πιῆτε.
Καὶ στὴν Ἑλλάδα ἂν θὲς νὰ βγῇς, καὶ σ' ὅλο τὸ Ἄργος μέσα, 80
ἔρχουμαι ἀντάμα σου κι ἐγώ· τὸ ἀμάξι θὰ σοῦ ζέψω,
καὶ θὰ σὲ πάρω σὲ πολλὲς ἀνθρώπων πολιτεῖες·
κανέννας τότες μ' ἀδειανὰ δὲ θὰ μᾶς στείλῃ χέρια,
παρὰ σ' ἐμᾶς ἢ τρίποδα καλόχαλκο, ἢ λεβέτι,
ἢ δυὸ μούλάρια, ἢ καὶ χρυσὸ ποτήρι θὰ χαρίσῃ.»

Κι ὁ γνωστὶκὸς Τηλέμαχος γυρίζει καὶ τοῦ κρένει·
«Τοῦ Ἀτρέα γόνε διόθρεφτε, Μενέλαε βασιλέα,
θέλω νὰ πάω στὸν τόπο μου, τί δὲν ἀφῆκα πίσω
σὰν ἔφευγα κανένανε νὰ μοῦ φυλάῃ τὸ βίός μου·
μὴν τύχῃ ὁ ἴδιος μου χαθῶ τὸν κύρη μου ζητώντας, 90
ἢ χάσω πολυτίμητο στολίδι ἀπ' τὰ παλάτια.»

Σὰν ἄκουσε ὁ τρανόφωνος Μενέλαος ἐτοῦτο,
παράγγειλε στὴ σύγκοιτῃ καὶ στὶς γυναῖκες μέσα
μὲ τὰ πολλὰ βρισκόμενα τραπέζι νὰ τοιμάσουν.
Μόλις σηκώθηκε, ἔφτασε κοντὰ κι ὁ Ἑτεωνέας,
πού δὲν καθόταν μακριά· καὶ τοῦ ἔπε ὁ γιὸς τοῦ Ἀτρέα
ν' ἀνάψῃ ἀμέσως τὶς φωτιές, τὰ κρέατα νὰ ψήσῃ,
κι ἄκουσ' αὐτὸς τὴν προσταγή. Κι ὁ ἴδιος πῆγε τότε
στὸ θάλαμο ὁ Μενέλαος τὸ μοσκομυρισμένο,
μὲ τὴν Ἑλένη ἀντάμα του καὶ μὲ τὸ Μεγαπένθη.

Κι ἐκεῖ πού φυλαγόντουσαν οἱ θησαυροὶ σὰ φτάσαν,
πῆρε στὸ χέρι ὁ βασιλιάς διπλόκουπο ποτήρι,
κι εἶπε τοῦ γιοῦ του ἔν' ἀργυρὸ κροντήρι νὰ σηκώσῃ·
κι ἡ Ἑλένη στὰ σεντούκια τῆς ζυγώνει, πού εἶχε μέσα
ὠριόπλουμα φορέματα, δουλειὰ δική της ὅλα.
Ἐν' ἀπὸ κεῖνα σήκωσε καὶ πῆρε ἡ ὥρια Ἑλένη,

ἀπ' ὅλα τὸ πλατύτερο καὶ πιὸ ὁμορφο στὸ ζόμπλι,
 ποὺ σὰν ἀστέρι ἦταν λαμπρό, καὶ κάτω ἀπ' ὅλα τὸ 'χε.
 Καὶ στὸν Τηλέμαχο ἤρθανε περνώντας τὰ παλάτια,
 κι ὁ ξανθομάλλης βασιλιάς τοῦ μίλησε καὶ τοῦ εἶπε·

110

«Τὸ γυρισμὸ ποὺ λαχταρεῖς, Τηλέμαχε, ἄς σοῦ δώσῃ
 ὁ Δίας ὁ πολύβροντος, ὁ σύγκοιτος τῆς Ἥρας.
 Κι ἀπ' ὅσα δῶρα σπίτι μου φυλάω θησαυρισμένα,
 σοῦ δίνω τ' ὁμορφότερο, τὸ πιὸ βαριότιμό μου.
 Σοῦ δίνω ψιλοδούλευτο κροντήρι, ὅλο ἀσήμε,
 κι ἀπάνωθε τὰ χεῖλη του μὲ μάλαμα σμιγμένα·
 δουλειὰ τοῦ Ἡφαίστου· ὁ Φαίδιμος ὁ ἥρωας τὸ 'χει δώσει,
 ὁ ρήγας τῶ Σιδωνιτῶν, τότες ποὺ ἐδῶ γυρνώντας
 στ' ἀρχοντικὸ του κόνεψα· δικό σου θέλω νὰ 'ναί.»

120

Εἶπε καὶ τὸ διπλόκουπο τοῦ πρόσφερε ποτήρι
 τοῦ Ἀτρέα ὁ γιὸς ὁ ἥρωας· καὶ τότε ὁ ἀντρειωμένος
 ὁ Μεγαπένθης ἔφερε κι ἀπίθωσε ὀμπροστά του
 τ' ἀστραφτερὸ κροντήρι του τ' ἀσημοδουλεμένο·
 Κατόπι ἡ κρινομάγουλη στάθη ὀμπροστά του Ἑλένη
 σηκώνοντας τὸ φόρεμα, κι ὀνόμασέ τον κι εἶπε·

«Τοῦτο κι ἐγώ, παιδάκι μου, τὸ δῶρο σοῦ χαρίζω,
 ἀπ' τὴν Ἑλένη θύμημα γιὰ τὴ χρυσὴ τὴν ὥρα
 τοῦ γάμου σου, νὰ τὸ φορῇ ἡ καλὴ σου, κι ὡς τὰ τότες,
 ἄς τὸ φυλάῃ ἡ ἀγαπητὴ μανούλα σου στὸ σπίτι.
 Τώρα μὲ γειὰ καὶ μὲ χαρὰ νὰ τ' ἀξιωθῇς νὰ φτάσῃς
 στ' ἀρχοντικὸ παλάτι σου, στὴν ποθητὴ πατρίδα.»

130

Εἶπε, καὶ τοῦ τὸ πρόσφερε, κι αὐτὸς τὸ καλοδέχτη.
 Παίρνοντας τότες ὁ ἥρωας Πεισίστρατος, τὰ δῶρα,
 τὰ θάμασε καὶ τὰ 'βαλε μὲς στ' ἀμαξιοῦ τὴν κόφα.
 Κι ὁ ξανθουλὸς Μενέλαος τοὺς ἔφερε στὸν πύργο,
 κι ἐκεῖνοι ἀράδα στὰ θρονιὰ καθίσαν καὶ στὶς ἑδρες.
 Καὶ μπρὶκι γιὰ τὸ νίψιμο τοὺς φέρνει τότε ἡ βάγια,
 ὦριο χρυσό, καὶ χύνει τοὺς στὴν ἀργυρὴ λεγένη
 γιὰ νὰ πλυθοῦν, καὶ στρώνει τοὺς τὸ γυαλιστὸ τραπέζι.
 Σεμνὴ κελάρισσα ἔφερε ψωμί καὶ παραθέτει,
 κι ἀπὸ τὰ καλοφάγια τῆς τοὺς ἔβαλε περίσσια.
 Κι ὁ Ἑτεωνέας ἔκοβε καὶ μοίραζε τὸ κρέας,

140

καθώς κρασί τοὺς κέρνα ὁ γιὸς τοῦ δοξασμένου ρήγα.
 Κι αὐτοὶ ἄπλωναν τὰ χέρια τους στὰ φαγητὰ ὀμπροστά τους.
 Κι ἀπὸ φαῖ κι ἀπὸ πιοτὸ σὰ φράνθηκε ἡ καρδιά τους,
 πᾶνε ὁ Τηλέμαχος κι ὁ γιὸς τοῦ Νέστορα καὶ ζεῖουν,
 καὶ μὲς στ' ἀμάξι μπαίνουνε τ' ὁμορφοπλουμισμένο,
 καὶ βγαίνουν ἀπ' τὰ πρόθυρα κι ἀπ' τὸν πολύβοο πύργο.
 Τότες τοὺς ἦρθε ὁ ξανθουλὸς Μενέλαος τοῦ Ἀτρέα,
 χρυσὸ ποτήρι μὲ κρασί θεόγλυκο κρατώντας
 στὸ δεξι χέρι, στάξιμο νὰ κάμουν πρὶν κινήσουν.

Καὶ στάθηκε ὀμπρὸς στ' ἄλογα, καὶ χαιρετώντας εἶπε·

150

« Γεῖά σας, παιδιὰ, καὶ πῆτε τοῦ τοῦ Νέστορα τοῦ ρήγα
 παρόμοια εὐκὴ· σὰν ἀγαθὸς μοῦ στάθηκε πατέρας
 ὅσον καιρὸ μαχόμεσταν οἱ Ἀχαιοὶ στὴν Τροία. »

Κι ὁ γνωστικὸς Τηλέμαχος τοῦ ἀπολογήθη κι εἶπε·
 « Σὰ φτάσουμε, ὦ διόθρεφτε, θὰ τοῦ τὰ ποῦμε ἐκείνου
 ὅλα καθὼς ἐσὺ τὰ λές· μακάρι καὶ στὸ Θιάκι
 ἔτσι νὰ φτάσω, καὶ νὰ βρῶ τὸν Ὀδυσσεά στὸ σπίτι,
 καὶ πόση ἀγάπη μοῦ ἔδειξες νὰ πῶ, καὶ πὼς γυρίζω
 μαζί μου φέροντας λαμπρὰ καὶ ἀάμπολλά σου δῶρα. »

Κι αὐτὰ σὰν εἶπε, πέταξε πουλὶ πρὸς τὰ δεξιά του,
 αἰτός, κι εἶχε στὰ νύχια του λευκὴ πελώρια χήνα,
 ἡμερὴ, μέσ' ἀπ' τὴν αὐλή· καὶ τρέχανε κατόπι
 γυναῖκες κι ἄντρες κρᾶζοντας· καὶ τὸ πουλὶ κοντὰ τους
 ἦρθε καὶ χούμμηξε δεξὰ στ' ἄλογα ὀμπρὸς πετώντας·
 κι εἶδαν αὐτοὶ καὶ χάρηκαν κι ἀναγαλλιάσαν ὅλοι.
 Καὶ τότες ὁ Πεισίστρατος τοῦ Νέστορα αὐτὰ εἶπε·

160

« Στοχάσου τώρα, διόθρεφτε Μενέλαε, βασιλέα,
 ἂν τὸ σημάδι αὐτὸ ὁ θεὸς τὸ δείχνη ἐμᾶς ἢ ἐσένα. »

Εἶπε, κι ὁ πολεμόχαρος Μενέλαος συλλογιόταν
 νὰ βρῇ τὸ νόημα καὶ σωστὰ νὰ τοῦ τὸ ξεδιαλύνῃ.
 Μὰ ἡ λαμπροφόρα πρόλαβε ἡ Ἑλένη καὶ τοὺς εἶπε·

« Ἀκοῦτε, ἐγὼ σᾶς τὸ ξηγῶ καθὼς στὸ νοῦ μου μέσα
 οἱ ἀθάνατοι τὸ βάζουνε, καὶ λέω πὼς ἔτσι θὰ βγῇ.
 Σὰν πού 'ρθε ὁ αἰτός ἀπ' τὸ βουνό, πού ἔχει γενιὰ καὶ φύτρα,
 κι ἀπ' τὴν αὐλή της ἄρπαξε τὴ φυλαγμένη χήνα,
 ἔτσι ὁ Δυσσέας στὸ σπίτι του, σὰν πλανηθῇ καὶ πάθῃ,

θένα ῥθη καὶ θά γδικιωθῇ· μορεῖ καὶ νά ῥθε κιόλας,
καὶ νὰ σκαρώνη φοβερά δεινὰ γιὰ τοὺς μνηστῆρες.»

Κι ὁ γνωστικὸς Τηλέμαχος ἀπολογήθη κι εἶπε·
«Νὰ δώσῃ ὁ Δίας ὁ βροντηχτής, ὁ σύγκοιτος τῆς Ἥρας,
κι ἀπὸ κεῖ πέρα τὸτ' ἐγὼ σὰ θεὰ θά σέ δοξάζω.»

180

Καὶ τ' ἄλογα μαστίγωσε, καὶ κεῖνα πῆραν δρόμο,
κι ἀπὸ τῇ χώρᾳ διάβηκαν καὶ χύθηκαν στὸν κάμπο·
Πὰς στὰ λαιμὰ τοὺς ὁ ζυγὸς ὀλημερεῖς κουνοῦσε,
μὰ ὁ ἥλιος σὰ βασίλειψε κι ἀπόσκιωσαν οἱ δρόμοι,
στὶς Φῆρες σταματήσανε, στοὺς πύργους τοῦ Διοκλέα,
ποὺ ἦτανε γιὸς τοῦ Ὀρσίλοχου, καὶ τ' Ἀλφειοῦ ἦταν ῥγγόνι.
Ἐκεῖ ξενοχτίσαν, κι αὐτὸς φιλόξενα τοὺς δέχτη.

Ἐφεξ' ἡ ροδοδάχτυλη τῆς νύχτας κόρη Αὐγούλα,
ζέφανε κι ἀνεβήκανε στὸ πλουμισμένο ἀμάξι,
καὶ βγῆκαν ἀπ' τὰ πρόθυρα κι ἀπ' τὸν πολύβοο πύργο·
δίνει βιτσιὰ στ' ἀλόγατα, κι αὐτὰ γοργοπετάξαν.
Γλήγορα φτάνουν στ' ἀψηλὰ τῆς Πύλος κατατόπια,
καὶ τότε εἶπε ὁ Τηλέμαχος στοῦ Νέστορα τὸ τέκνο·

190

«Καλὲ μου, τάχα θά ῥστεργες ὅ,τι σοῦ πῶ νὰ κάνης;
Παινιόμαστε πὼς ἄπειρη μᾶς ἔφερε φιλία
ἡ ἀγάπη τῶν πατέρων μας, κι ὁμήλικους μᾶς δένει·
μὰ πιὸ βαθιὰ ἐνωθήκαμε μὲ τὸ ταξίδι ἐτοῦτο.
Μὴν προσπεράσῃς, διόθρεφτε, τὸ πλοῖο, μόν' ἄφησέ με
ἐδῶ, μὴν τύχη σπίτι του καὶ μὲ κρατήσῃ ὁ γέρος
νά μὲ φιλέψῃ, ὅσο πολὺ κι ἂ βιάζουμαι νὰ φτάσω.»

200

Εἶπε, κι ὁ γιὸς τοῦ Νέστορα στοχάστη μὲς στὸ νοῦ του
πὼς κάλλιο στοῦ Τηλέμαχου τὸ θέλημα νὰ στέρξῃ.
Καὶ νά, τί συλλογίστηκε πὼς εἶναι πιὸ συμφέρο·
κατὰ τὸ πλοῖο στὸ γιὰλὸ τ' ἀλόγατα γυρίζει,
κι ὅλα τὰ δῶρα τὰ λαμπρὰ στὴν πρύμνη μέσα ἀδειάζει,
ποὺ τοῦ ἔδωκε ὁ Μενέλαος, φόρεμα καὶ χρυσάφι·
καὶ τότες τὸν παρακινεῖ μὲ λόγια φτερωμένα·

«Τρέξε κι ἀνέβα τῶρα ἐσύ, πᾶς νά ῥθουν κι οἱ συντρόφοι,
πρὶν φτάσω ἐγὼ στὸν πύργο μας, καὶ πρὶν τ' ἀκούσῃ ὁ γέρος.
Γιατὶ καλὰ κατέχω τὸ στὰ φρένα καὶ στὸ νοῦ μου,
πὼς ὄντας δυνατόγνωμος, δὲ θά σ' ἀφήσῃ, θά ῥθῃ

210

νὰ σὲ φωνάξῃ, κι ἄπραγος θαρρῶ δὲ θὰ γυρίσῃ,
τὶ τὴν ψυχὴ τοῦ ἀκράτητος θυμὸς θὰ 'χῇ πιασμένη.»

Καὶ τὰ λαμπρότριχα ἄλογα χτυπάει μὲ τὸ μαστίγι,
κατὰ τὴν Πύλο, καὶ γοργὰ στ' ἀρχοντικὸ τοὺς φτάνει.
Συνάμα κι ὁ Τηλέμαχος προστάζει τοὺς συντρόφους·

«Γιὰ συγυρίστε τ' ἄρμενα, παιδιὰ, στὸ μαῦρο πλοῦτο,
κι ἄς ἀνεβαίνουμε κι ἐμεῖς ν' ἀρχίζουμε τὸ δρόμο.»

Εἶπε, κι ἐκεῖνοι πρόθυμα τὴν προσταγὴ τοῦ ἀκοῦσαν,
καὶ μπῆκαν καὶ καθίσανε στοῦ καραβιοῦ τοὺς πάγκους.
Αὐτὰ νοιαζόταν, κι ἔκανε σιμὰ στὴν πρύμνη στάζες
καὶ προσευκὲς στὴν Ἀθηνᾶ· κι ἦρθε σιμὰ τοῦ ξένος
μάντης ποὺ σκότωσε ἄνθρωπο, καὶ νὰ ξεφύγῃ ζήτα·
ἀπ' τὸν Μελάμποδα ἔρχονταν ἡ φύτρα κι ἡ γενιά του,
ποὺ μιὰ φορὰ ζοῦσε κι αὐτὸς στὴν ἀρνοθρέφτρα Πύλο,
κι εἶχε ἐκεῖ πλούτια ἀρίφνητα κι ἀρχοντικὰ παλάτια·
κατόπι ξενιτεύτηκε κι ἀφῆκε τὸ Νηλέα,

τὸ ρήγα τὸν τρανόψυχο, τοῦ κόσμου τὸ καμᾶρι,
ποὺ χρόνο κράταε ἀλάκκερο τὸ βιὸς τοῦ μὲ τὴ βία,
ὅταν ἐκεῖνος κλειότανε στοὺς πύργους τοῦ Φυλάκου,
δεμένος μὲ τὶς ἄλυσες, καὶ βάσανα τραβώντας
γιὰ τοῦ Νηλέα τὴν κορασιά, κι ἀπ' τὴν βαρειά τὴν τρέλλα
ποὺ ἡ Ἐρινύα ἡ φοβερὴ θεὰ τοῦ 'ριξε ἀπάνω.

Ὡς τόσο τότες γλύτωσε, καὶ μπόρεσε νὰ φέρῃ
τὰ βόδια τὰ μουγγρόφωνα στὴν Πύλο ἀπ' τὴ Φυλάκῃ,
γδικιώνοντας τὴν ἀνομὴ πράξῃ τοῦ θεοῦ Νηλέα,
κι ἔτσι ἔφερε τὴν κορασιά στ' ἀδέρφι τοῦ στεφάνι.

Κατόπι ξενιτεύτηκε στ' ἀλογοβόσκητο Ἄργος,
γιατ' ἦτανε γραφτό τοῦ ἐκεῖ νὰ ζήσῃ καὶ νὰ γίνῃ
ρήγας περίσσιων Ἀργιῶν. Καὶ πῆρ' ἐκεῖ γυναῖκα,
κι ἔστησε σπίτι ἀρχοντικὸ, καὶ γέννησε δυὸ τέκνα,
δυὸ δυνατοὺς λεβέντηδες, τὸ Μάντιο κι Ἀντιφάτῃ.

Καὶ τὸν τρανόψυχο Ὀϊκλῇ γέννησε ὁ Ἀντιφάτης,
κι ὁ Ὀϊκλῆς τὸν Ἀμφιάραο, τῆς λεβεντιᾶς τὸν πύργο,
ποὺ τοῦ 'χε ἀγάπη περισσὴ κι ὁ αἰγιδοφόρος Δίας,
κι ὁ Φοῖβος· μὰ δὲν ἔφτασε στῶ γερατειῶν τὴ θύρα,
παρὰ στὴ Θήβα χάθηκε ἀπ' τὰ δῶρα τῆς γυναίκας.

220

230

240

Δυὸ γιούς αὐτός, Ἀμφίλοχο κι Ἀλκμαίωνα, εἶχε κάμει.
 Ὁ Μάντιος πάλι γέννησε Κλεῦτο καὶ Πολυφείδῃ·

τὸν Κλεῦτο στοὺς ἀθάνατους ἡ Αὐγὴ ἢ χρυσοθρονοῦσα
 τὸν πῆρε γιὰ τὰ κάλλη του· τὸν Πολυφείδῃ ὁ Φοῦβος
 Ἀπόλλωνας τὸν ὅρισε τοῦ κόσμου πρῶτο μάντη
 σὰν πέθαν' ὁ Ἀμφιάραος· μὰ στὴν Ὑπερησία,
 σὰ μάλωσε μὲ τὸ γονιό, νὰ κατοικήσῃ πῆγῃ,
 καὶ σ' ὅλους τοὺς θνητοὺς τῆς γῆς προφήτευσε ἀποκεῖθε.

Ἐκεῖνου ὁ γιός, Θεοκλύμενο τὸν ἔλεξαν, τότε ἦρθε
 καὶ στάθῃ στὸν Τηλέμαχο κοντά, στὴν ὥρα ἀπάνω
 ποὺ προσευκόταν κι ἔσταζε σιμὰ στὸ μαῦρο πλοῖο,
 καὶ φώναζέ τον, κι εἶπε του μὲ λόγια φτερωμένα·

«ὦ φίλε, ἀφοῦ σέ βρῆκα ἐδῶ στὴν ὥρα τῆς θυσίας,
 παρακαλῶ σε, γιὰ τὸ θεό, γι' αὐτὰ ποὺ θυσιάζεις,
 μὰ καὶ γιὰ ἐσένα, καὶ γι' αὐτοὺς ποὺ ἐδῶ σέ συντροφεύουν,
 λέγε μου αὐτὸ ποὺ σέ ρωτῶ, καὶ τίποτα μὴν κρύβῃς·
 ποιός εἶσαι ; ποιά ἔναι ἡ φύτρα σου, κι ἡ χώρα κι οἱ γονιοί σου ;»

Κι ὁ γνωστικός Τηλέμαχος γυρίζει καὶ τοῦ κρένει·
 « Μὲ ἀλήθεια ἐγὼ θὰ σοῦ τὰ πῶ τὰ ποὺ ρωτᾷς, ὦ ξένε·
 τὸ Θιάκι ἐμένα ὁ τόπος μου, Ὀδυσσεάς ὁ γονιός μου,
 σὰ ζοῦσε κι ἦταν· τῶρ' αὐτὸν κακὸ τὸν βρῆκε τέλος.
 Γι' αὐτὸ δὰ πῆρα συντροφιά, καὶ βγῆκα μὲ καράβι,
 νὰ μάθω γιὰ τὸν κύρη μου, τὸν πολυπλανεμένο. »

Κι ὁ θεόμορφος Θεοκλύμενος ἀπάντησέ του κι εἶπε·
 « Κι ἐγὼ ἀπ' τὸν τόπο μου ἔφυγα, τὶ σκότωσα πατριώτῃ,
 ποὺ ἦταν πολλὰ κι ἀρίθμητα τ' ἀδέρφια κι οἱ γενιές του,
 στ' Ἄργος τ' ἀλογοβόσκητο, τῶν Ἀχαιῶν οἱ πρῶτοι.
 Μιὰς κι ἀπ' ἐκείνους μπόρεσα τὸ χάρο νὰ γλυτώσω
 φεύγω μακριά, κι εἶναι γραφτὸ στὸν κόσμον νὰ πλανιέμαι.
 Προσπέφτω σου, καὶ πάρε με στὸ πλοῖο, γιατί κιόλα
 θαρρῶ μὲ κυνηγοῦν αὐτοὶ γιὰ νὰ μὲ θανατώσουν. »

Κι ὁ γνωστικός Τηλέμαχος ἀπολογήθη κι εἶπε·
 « Ἀπ' τὸ καλόφτιαστό μου ἐγὼ καράβι δὲ σέ διώχνω·
 ἀνέβα, κι ὅ,τι βρίσκεται στὸ πλοῖο θὰ σέ φιλέψω. »

Εἶπε, κι ἀπὸ τὸ χέρι του τὸ χάλκινο κοντάρι
 πῆρε, καὶ δίπλα τό ἔθεσε μὲς στὸ γερτὸ καράβι·

ἀπάνω στὸ πλεούμενο κι ὁ ἴδιος του ἀνεβαίνει,
καὶ παίρνει τὸ Θεοκλύμενο στὴν πρύμνη καὶ σιμά του.
Ὡς τόσο τὰ πρυμόσκοινα ξελῦσαν οἱ συντρόφοι,
καὶ πρόσταξε ὁ Τηλέμαχος καλώντας τους νὰ πιᾶσουν
νὰ βάλουν τ' ἄρμενα· κι αὐτοὶ μὲ βιάση τὸν ἀκοῦσαν.
Σηκώσανε καὶ στήσανε τὸ ἐλάτινο κατάρτι
στὸ μεσοδόκι τὸ σκαφτό, τὸ δέσανε μὲ ξάρτια,
καὶ μὲ καλόστριφτα λουριά τ' ἄσπρα πανιά τραβῆζαν.
Τότες ἡ δέσποινα Ἀθηναῖ πρύμο ἄνεμο τοὺς στέλνει,
ποῦ ἀπ' τὸν αἰθέρα χύνονταν, γοργὰ γιὰ ν' ἀρμενίσῃ
πὰς στὶς ἀρμυροθάλασσες τὸ πλοῖο. Καὶ περάσαν
ἀπόξω ἀπ' τοὺς Κρουνούς κι ἀπ' τὴν καλόνεργη Χαλκίδα.

290

Κι ὁ γῆλιος σὰ βασίλευε, κι ἀπόσκιωναν οἱ δρόμοι,
μὲ τοῦ Διὸς τὸν ἄνεμο γιὰ τίς Φεές τραβοῦσε,
καὶ γιὰ τὴ θεία τὴν Ἥλιδα, ποῦ Ἐπειῶτες τὴν ὀρίζουν·
καὶ στὰ βραχόσπαρτα νησιὰ πλώρη ἔβαλε ἀποκεῖθε,
ἂν θὰ γλυτώσῃ ἢ θὰ χαθῇ στὸ νοῦ του μελετώντας.

300

Ὡς τόσο στὴν καλύβια ἐκεῖ δειπνοῦσε ὁ Ὀδυσσεάς
μὲ τὸ χοιροβοσκό· σιμὰ δειπνοῦσανε κι οἱ ἄλλοι.

Κι ἀπὸ φαῖ κι ἀπὸ πιοτὸ σὰ φράνθηκε ἡ καρδιά τους,
ρωτᾷει ὁ Δυσσέας τὸν καλὸ βοσκό, νὰ δοκιμάσῃ
ἂν τὸν πονάῃ εἰλικρικὰ κι ἂν θὰ τοῦ πῇ νὰ μείνῃ
ἐκεῖ στὴ στάνη, ἢ θὰ τοῦ πῇ στὴ χώρα νὰ κινήσῃ.

«Ἀκουσε τώρα, ὦ γέροντα, κι οἱ ἄλλοι ἐσεῖς συντρόφοι,
στὴ χώρα θέλω τὸ ταχὺ νὰ πάω νὰ διακονεῦω,
νὰ μὴ σᾶς γίνω βαρετὸς κι ἐσὲ καὶ στοὺς συντρόφους.

Τὴ συμβουλή σου δῶσε μου, καὶ βάλε μου κανέναν
νὰ μ' ὀδηγήσῃ ἐκεῖ· κι ἐγὼ μονάχος θὰ γυρίζω
ἴσως καὶ κάποιος φέρῃ μου κανάτα καὶ καρβέλι.

310

Καὶ στὰ παλάτια θὰ ὤφταναι τοῦ θεῖου τοῦ Ὀδυσσεά,
τῆς Πηνελόπης τῆς καλῆς νὰ δώσω τὰ μαντάτα·
ἐκεῖ καὶ τοὺς ἀγέρωχους θένα ἴσμιγα μνηστῆρες,
καὶ δεῖπνο ἀπὸ τ' ἀμέτρητα θὰ μοῦ διναν καλὰ τους,
τὶ θὰ στεκόμουν πρόθυμος σ' ὅ,τι δουλεῖα γυρεῦαν.

Ἄκουσ' ἐδῶ καὶ πρόσσεξε τὸ τί σοῦ συντυχαίνει·

μὲ τοῦ μαντάτορα τοῦ Ἑρμῆ τὴ συνεργειά, ποῦ σὲ ὄλων

αὐτὸς τὰ ἔργα τῶν θνητῶν χάρη καὶ δόξα δίνει,
 κανέννας νὰ μοῦ παραβγῇ στὴ μαστοριά δὲν εἶναι,
 νὰ καλοανάβω τίς φωτιές, ξερὰ νὰ σκίζω ξύλα,
 νὰ καλοψήνω, νὰ κερνῶ, τὰ κρέατα νὰ μοιράζω,
 κι ὅσ' ἄλλα στοὺς ἀφεντικούς οἱ δοῦλοι πάντα φτιάνουν.»

320

Κι ἐσύ, Εὐμαιε χοιροβοσκέ, βαριά πονώντας τοῦ εἶπες·
 «Ἄλλοι, πῶς τέτοιος στοχασμὸς ἦρθε στὸ νοῦ σου, ὦ ξένε;
 Τέλος κακὸ νὰ σοῦ ῥθῃ ἐκεῖ γυρεύεις χωρὶς ἄλλο,
 καὶ μὲς στὴ συντροφιά ζητᾷς νὰ πέσης τῷ μνηστήρων,
 ποὺ τ' ἄχτι τοὺς κι ἡ ἀδιαντροπιά στὰ οὐράνια φτάνει ἀπάνω.
 Κι οἱ δοῦλοι ποὺ τοὺς νοιάζονται δὲ μοιάζουνε μ' ἐσένα,
 παρὰ εἶναι νέοι μ' ἀρχοντικά φορέματα ντυμένοι,
 μὲ μυρωμένα τὰ μαλλιά μὲ πρόσωπα πανώρια·
 κι ἀπάνω σε καλόφτιαστα τραπέζια ὀλοτριγύρω,
 ψωμιὰ καὶ κρέατα ὅσα θές, καὶ τὸ κρασί περίσσιο.
 Μεῖνε μαζί μας, κανενὸς ἐδῶ, μὰ μήτ' ἐμένα
 μήτ' ἄλλονοῦ συντρόφου μου δὲ θένα δώσης βάρος.
 Καὶ σὰ γυρίση ὁ ἀκριβογιὸς τοῦ ἀφέντη τοῦ Ὀδυσσέα,
 τότε θὰ σοῦ φορέση αὐτὸς χλαμύδα καὶ χιτῶνα,
 κι ὅπου ἡ καρδιά σου λαχταρεῖ θὰ σὲ ξεπροβοδῇ.»

330

Κι ἀπολογήθηκε ὁ λαμπρὸς, πολύπαθος Δυσσέας·
 «Ἄμποτε ὅσο σ' ἀγάπησα νὰ σ' ἀγαπᾷ κι ὁ Δίας,
 ποὺ ἀπ' τὴ βαρειά τοῦ ζήτουλα κακομοιριά μὲ σώξεις.
 Ἔρμος στὰ ξένα σὰ γυρνᾷς, χειρότερο δὲν εἶναι·
 μόνε γιὰ μιὰ παλιοκοιλιά τόσα τραβοῦν οἱ ἀνθρώποι,
 σὰν τοὺς πλακώνῃ ἡ ρήμαξῃ κι ἡ συφορὰ κι ὁ πόνος.
 Καὶ τώρα ποὺ κρατᾷς με ἐσὺ νὰ μείνω ὡς νὰ ῥθῃ ἐκεῖνος,
 ἔλα καὶ πὲς γιὰ τοῦ θεϊκοῦ τοῦ Ὀδυσσέα τὴ μάνα,
 καὶ τὸ γονιό, ποὺ ἀφῆκε τον στῶ γερατειῶν τίς θύρες,
 ἂν εἶναι ἀκόμα ζωντανοί, τὸ φῶς τοῦ ἡλίου ἂ βλέπουν,
 ἢ ἀπέθαναν καὶ βρίσκονται στοῦ Ἄδη τὰ κατατόπια.»

340

350

Κι ὁ πρῶτος τῷ χοιροβοσκῶν ἀπολογήθη κι εἶπε·
 «Μὲ ἀλήθεια καὶ γιὰ δαῦτα ἐγὼ θὰ σοῦ μιλήσω, ὦ ξένε.
 Ὁ Λαέρτης ζῇ, μὰ ἀνέπαυα παρακαλεῖ τὸν Δία
 νὰ τόνε σβήσῃ ὁ θάνατος στὴν κατοικιά του μέσα.
 Μοιρολογάει καὶ δέρνεται γιὰ τὸ χαμένο γιό του,

καὶ τὴν καλὴν τοῦ σύγκοιτη, καὶ κλαίει τὸ θάνατό της,
ποῦ τοῦ ἔφερε τὰ γερατεῖα πριχοῦ νὰ ρθῇ ὁ καιρὸς του.

Ὁ πόνος τήνε μάρανε τοῦ ἀγαπητοῦ παιδιοῦ της,
κι ἀπέθανε· ποῦ θάνατος παρόμοιος νὰ μὴν πάρῃ
κανένα μας συγκατόικο καὶ καλοπράχτη φίλο.

360

Ἐκεῖνη ὅσο βρισκότανε, βαρὺ καημὸ κι ἂν εἶχε,
πάντ' ἀγαποῦσα νὰ ρωτῶ γι' αὐτὴ καὶ νὰ μαθαίνω,
γιατὶ μ' ἀνάνθησε μαζί με τὴν καλὴν Χτιμένη,
τῇ ζουλεμένη κόρη της, τὸ πιὸ στερνὸ παιδί της·
μαζί μ' αὐτὴ ἀναθράφηκα, καὶ με τιμοῦσαν ὅχι
πολὺ λιγώτερο ἐκείνης. Κι ἡ ὥρα μας σὰν ἤρθε,
καὶ γλυκανθοῦσε ἀπάνω μας χαριτωμένη νύττη,
στὴ Σάμῃ τήνε στείλανε καὶ μύρια δῶρα πῆραν.

Κι ἐμένα σὰ με στόλισε με χλαίνα καὶ χιτῶνα,
καὶ μοῦ ἔδωκε ποδήματα στὰ πόδια νὰ φορέσω,
μ' ἔστειλ' ἐδῶ στὴν ἐξοχή, καὶ πάντα μ' ἀγαποῦσε.

370

Ἐκεῖνα τώρα λείπουνε· μὰ αὐτὸ μου τὸ ἔργο μνήσκω
ἀκόμα, κι οἱ μακαριστοὶ θεοὶ μοῦ τὸ βλογαῖνε·
ἔφαγα κι ἤπια ἀπ' ὅλ' αὐτά, καὶ μοίρασα καὶ σὲ ἄλλους.
Μὰ λόγῳ ἡ ἔργο τῆς κυρᾶς γλυκὸ πιά δὲν ἀκούμε,
ἀφότου ἐκεῖ στὸ σπῖτι της ἡ συφορὰ κατέβη
μὲ τοὺς ἀπόκοτους αὐτούς. Κι οἱ δοῦλοι ἔχουν ἀνάγκη
νὰ τῆς μιᾶνε τῆς κυρᾶς, νὰ τῇ ρωτᾶνε γιὰ ὅλα,
νὰ τρῶνε καὶ νὰ πίνουνε, νὰ παίρνουνε καὶ κάτι
μαζί τους ὄξω, ἀπ' τὰ καλὰ ποῦ λαχταρεῖ ἡ ψυχὴ τους.»

Τότε ὁ Δυσσέας ὁ τρίξυπνος τοῦ ἀπολογήθη κι εἶπε·

380

« Ἀλλοίμονο, πόσο μικρὸς, καλὲ χοιροβοσκέ μου,
ἀπὸ πατρίδα καὶ γονιοὺς στὰ ξένα πῆρες δρόμο.
Μὰ πές μας τώρα ξάστερα καὶ ξήγησέ μου ἐτοῦτο·
τάχα πλατύδρομη θνητῶν ρημώθη πολιτεία,
ποῦ μέσα κατοικοῦσανε κι ἡ μάνα σου κι ὁ κύρης,
ἡ μοναχὸ σὲ βρήκανε με πρόβατα καὶ βόδια
δύστροποι ἀνθρώποι, κι ἄξαφνα σὲ ρίζαν στὸ καράβι,
καὶ σ' ἔφεραν σὲ πούλησαν σ' αὐτοῦ τοῦ ἀντρός τὰ σπῖτια ; »

Κι ὁ πρῶτος τῶν χοιροβοσκῶν ἀπάντησέ του κι εἶπε·
« Ξένε, σὰ με ρωτᾷς κι αὐτά, καὶ θέλεις νὰ τὰ μάθης,

390

σώπα, ἄκουγε, καὶ γλέντιζε, καὶ πίνε τὸ κρασί σου
καθούμενος· ἀπέραντες οἱ νύχτες τώρα· κι ἔχεις
καιρὸ καὶ γιὰ νὰ κοιμηθῇς, καιρὸ καὶ γιὰ ν' ἀκούγης
καὶ νὰ γλεντᾷς· νὰ κοιμηθῇς δὲν εἶναι ἀνάγκη ἀκόμα
κι ὁ πολὺς ὕπνος βαρετός. "Οποιοῦ τραβάει ἡ καρδιά του,
ἄς ἐβγῇ κι ἄς πλαγιάσῃ αὐτός· καὶ σὰ χαράξῃ ἡ μέρα,
ἄς φάῃ, καὶ τοῦ ἀφεντικοῦ τοὺς χοίρους ἄς βοσκήσῃ.

Ἔμεῖς μὲς στὴν καλύβα μας ἐδῶ φαγοποτώντας
γλεντοῦμε τὰ μεγάλα μας ἀνιστορώντας πάθια
ὁ ἓνας τοῦ ἄλλου· γλέντι τοῦ τοῦ καταντοῦν οἱ πόνοι
τοῦ ἀνθρώπου ποὺ ἔπαθε πολλά, καὶ ποὺ πολυπλανήθη.
Καὶ τώρα τοῦτο θὰ σοῦ πῶ ποὺ μὲ ρωτᾷς νὰ μάθῃς.

400

Νησί 'ναι, ἂν τό 'χης ἀκουστά, Συρία τ' ὄνομά του,
ἀπὸ τὴν Ὀρτυγία, ψηλά, ποὺ 'ναι οἱ τροπὲς τοῦ ἥλιου·
κόσμο δὲν ἔχει καὶ πολὺ, μὰ καρπερὸ καὶ πλούσιο
σὲ πρόβατα καὶ σὲ βοσκές, σὲ ἀμπέλια καὶ σιτάρι.

Ἡ πεῖνα ἐκεῖ δὲν ἔρχεται, μὴτ' ἄλλῃ μαύρῃ ἀρρώστια
δὲν πέφτει τοὺς κακόμοιρους ἀνθρώπους νὰ θερίζῃ·
παρὰ στὴν πολιτεία τους οἱ ἀνθρώποι σὰ γεράσουν,
ὁ Φοῖβος ὁ ἀργυρότοξος κι ἡ Ἄρτεμη μὲ σαῖτες
ἀνέπονες πηγαίνουνε καὶ τοὺς γλυκοκοιμίζουν.

410

Δυὸ πολιτεῖες εἶν' ἐκεῖ, καὶ τὰ 'χουν μοιρασμένα·
ἓνα γνωρίζουν βασιλιά, τὸν κύρη μου κι οἱ δυὸ τους,
ἄντρα θεόμοιαστο πολὺ, τὸ Χτήσιο τοῦ Ὁρμένου.

Κι ἤρθανε τότες Φοίνικες θαλασσοξακουσμένοι,
ἀρπάχτες, καὶ μ' ἀρίθμητα στολίδια στὸ καράβι.
Εἶχε ὁ γονιός μου Φοίνισσα στὸ σπίτι τοῦ γυναικά,
ῥωρα καὶ μεγαλόκορμη, σ' ἔργα λαμπρὰ τεχνίτρα·
αὐτὴ τήνε ξελόγιασαν οἱ Φοίνικες οἱ πλάνοι,
καὶ καθὼς ἔπλενε σιμὰ στὸ μελανὸ καράβι,
κάποιος τὴν πρωταγκάλιασε καὶ τὸ φιλὶ τῆς πῆρε,

420

ποὺ τὴ γυναικά ξεπλανάει ὅσο καλὴ κι ἂν εἶναι.
Καὶ τήνε ρώταγε ὕστερα ποιά νὰ 'ταν κι ἀποποῦθε·
κι ἐκείνη ἀμέσως τοῦ 'δειξε τὸν πύργο τοῦ γονιοῦ μου·
«Ἀπ' τὴν πολὺχαλκῃ ἔρχουμαι Σιδώνα, κι εἶμαι κόρη
τοῦ Ἀρύβαντα, ποὺ ὁ πύργος του βιὸς ἦτανε γεμάτος·

μὰ ἔμένα κλέφτες Ταφίνοι μὲ βρῆκαν καὶ μ' ἀρπάξαν
ἐρχάμενη ἀπ' τὴν ἐξοχή, καὶ πέρα ἐκεῖ μὲ φέραν,
στοῦ ἀνθρώπου αὐτοῦ τ' ἀρχοντικό, κι ἀγόρασέ με ἐκεῖνος. »

Κι ὁ ἄντρας ποὺ τῆς ἔδωσε κρυφὸ φιλὶ τῆς κρένει·

430

« Δὲν ἔρχεσαι στὸν τόπο σου μαζί μας τώρα πίσω,
νὰ ξαναδῆς τὸ σπίτι σου, τὸν κύρη, τὴ μανούλα ;
τί ζοῦν ἀκόμα, καὶ μὲ βιὸς πολὺ τοὺς λογαριάζουν. »

Κι ἐκείνη τότες μίλησε κι ἀπάντησέ του κι εἶπε·
« Κι αὐτὸ θὰ γίνη ἂ δέχεστε νὰ μ' ὀρκιστῆτε, ὦ ναῦτες,
πὼς ἄβλαβη στὸν τόπο μου πίσω θένα μὲ πᾶτε. »

Αὐτὰ εἶπε, κι ὅλοι ὀρκίστηκαν καθὼς ζητοῦσε ἐκείνη.
Κι οἱ ναῦτες σὰν ἀμώσανε καὶ τέλειωσαν τὸν ὄρκο,
πάλε τοὺς ξαναμίλησε καὶ τοὺς ξανάειπε ἐκείνη·

« Σωπάτε τώρα· καὶ κανεῖς ἀπ' ὅλους τοὺς συντρόφους
ἂς μὴ μιλάη σὰ μ' ἀπαντᾷ στὸ δρόμο ἢ καὶ στὴ βρύση,
μὴν πάη κανένας καὶ τὰ πῆ τοῦ γέρου στὸ παλάτι,
καὶ νιώση, καὶ σὲ φοβερὰ μέσα δεσμὰ μὲ ρίξη,
φέρη ξολοθρεμὸ κι ἐσᾶς· μόνε στὸ νοῦ φυλάτε
τὸ μυστικό, καὶ γλήγορα ψουνίστε τὴνπραμάτεια·
καὶ σὰ γεμίση βιὸς πολὺ τὸ μελανὸ καράβι,
στὸν πύργο ἂς μοῦ 'ρθῇ μήνυμα, κι ἐγὼ σᾶς φέρνω τότες
κι ἀπὸ χρυσάφι ὅσο μπορεῖ στὰ χέρια μου νὰ πέση.

440

Μὰ κι ἄλλο θὰ σᾶς πέρωνα μὲ τὴν καρδιά μου ναῦλο.
'Εγὼ 'χω τοῦ ἀρχοντόπουλου τὴν ἔννοια στὸ παλάτι·
ξυπνὸ παιδάκι, ποὺ ὅπου βγῶ κι αὐτὸ μαζί μου τρέχει
ἂ σᾶς τὸ φέρω, ἀρίθμητα θένα σᾶς δώση κέρδη,
ὅπου τὸ πᾶτε, ἀνάμεσα σὲ ἀλλόγλωσσους ἀνθρώπους. »

450

Σὰν εἶπε αὐτά, ξεκίνησε πρὸς τὰ λαμπρὰ παλάτια.

Ὅλο τὸ χρόνο μείνανε στὰ μέρη μας ἐκεῖνοι,
μὲ βιὸς πολὺ γεμίζοντας τὸ βαθυλὸ καράβι.

Μὰ σὰν τὸ καλοφόρτωσαν κι ἦταν καιρὸς νὰ σύρουν,
στείλανε τότες μήνυσαν τῆς ὁμορφῆς γυναίκας.

Κι ἦρθε ἄνθρωπος πολύξερος στὸν πύργο τοῦ γονιοῦ μου,
ποὺ εἶχε ἀλυσίδα μάλαμα πλεχτὴ μὲ κεκριμπάρι,
κι ἡ μάνα ἡ πολυσέβαστη κι οἱ παρακώρες ὅλες
τὴν ἔψαχναν τὴν κοίταζαν ζητώντας ν' ἀγοράσουν.

460

Τῆς κρυφογνέφει τότε αὐτὸς καὶ φεύγει στὸ καράβι.
 Ἀπὸ τὸ χέρι παίρνει με κι ὄξω μὲ βγάζει ἐκεῖνη,
 καὶ βρίσκει μὲς στὸ πρόσπιτο ποτήρια καὶ τραπέζια,
 τὶ ἐκεῖ σὰν καλοφάγανε τοῦ γέρου καλεσμένοι,
 κινήσανε στὴ συντυχίᾳ τοῦ δήμου νὰ καθίσουν.

Παίρνει καὶ κρύβει γλήγορα στὸν κόρφο τρία ποτήρια,
 καὶ βγαίνει· ἀστόχαστα κι ἐγὼ κατόπι ἀκολουθοῦσα.

470

Κι ὁ ἥλιος σὰ βασίλευε κι ἀπόσκιωναν οἱ δρόμοι,
 τρεχάτοι κατεβήκαμε στὸν ὁμορφο λιμῶνα,
 ποὺ τὸ γοργὸ περίμενε καράβι τῷ Φοινίκων.

Μᾶς πῆρνε καὶ μπήκανε καὶ τράβηξαν πελάγου,
 καὶ πρῶμο ἔστειλ' ἄνεμο τοῦ Κρόνου ὁ γιὸς ὁ Δίας.

Ἐξάμερο ἀρμενίζαμε νύχτα καὶ μέρα τὸ ἴδιο,
 μὰ ὅταν ὁ Δίας ἔφερε τὴν ἑβδομὴ τὴ μέρα,
 μιὰ σαῖτιᾶ τῆς Ἀρτεμης βαραίνει τὴ γυναῖκα,
 κι αὐτὴ βροντώντας ἔπεσε στοῦ караβιοῦ τ' ἀμπάρι,
 καθὼς μέσα στὴ θάλασσα βουτάει τὸ βουτησάρι.

Τὴ ρίξανε ξεφάντωμα στὶς φῶκες καὶ στὰ ψάρια,
 καὶ μοναχός μου ἀπόμεινα μὲ τὴν καρδιά θλιμμένη.
 Στὸ Θιάκι ἐδῶ τοὺς ἔφεραν οἱ θάλασσεσ κι οἱ ἀνέμοι,
 καὶ μὲ τὰ πλούτια ποὺ ὄριζε μ' ἀγόρασε ὁ Λαέρτης.
 "Ἐτσι τὰ μάτια μου τὴ γῆς αὐτὴ πρωτογνωρίσαν. »

480

Καὶ τότε ὁ διογέννητος τοῦ ἀπάντησε Ὀδυσσεύς·

« Πολὺ βαθιὰ τὴν ἄγγιξες, ὦ φίλε, τὴν καρδιά μου,
 ἓνα πρὸς ἓνα λέγοντας τὰ πάθια τῆς ψυχῆς σου.

"Ὅμως μαζὶ μὲ τὸ κακὸ σοῦ 'δωκ' ἐσένα ὁ Δίας
 καὶ τὸ καλὸ· πολλὰ 'παθες, μὰ νά, ποὺ βρῆκες ἄντρα
 καλὸ, ποὺ πρόθυμα νὰ τρῶς σοῦ δίνει καὶ νὰ πίνης,
 καὶ καλοζῆς· μὰ ἐγὼ πολλὰς μὲς στὰ πλανέματά μου
 χῶρες ἀνθρώπων πέρασα, καὶ τώρα ἐδῶ ξεπέφτω. »

490

Τέτοια μιλοῦσαν κι ἔλεγαν ἐκεῖνοι ἀνάμεσό τους,
 κι ὕστερα πλάγιασαν· πολὺ δὲ μεῖναν πλαγιασμένοι,
 τὶ γλήγορα γλυκόφεξε ἡ χρυσόθρονη ἡ Αὐγούλα.

Ὡς τόσο τοῦ Τηλέμαχου στ' ἀκρόγιαλο οἱ συντρόφοι
 γοργὰ ξελῦναν τὰ σκοινιά καὶ βγάζαν τὸ κατάρτι,
 καὶ στ' ἄραγμα σὰ φέρανε μὲ τὰ κουπιὰ τὸ πλοῖο,

φουντάρανε τὴν ἄγκουρα, καὶ δέσαν τὶς πρυμάτσες.
 Κατόπι βγῆκαν κι ἴδιοι τοὺς στῆς θάλασσας τὴν ἄκρη,
 φαῖ τοιμάσαν κι ἔσμιζαν τὸ φλογερὸ κρασί τους.
 Κι ἀπὸ φαῖ κι ἀπὸ πιωτὸ σὰ φράνθηκε ἡ καρδιά τους,
 ὁ γνωστικός Τηλέμαχος μ' αὐτὰ τὰ λόγια ἀρχίζει·

500

« Τώρα στὴ χώρα φέрте ἐσεῖς τὸ μαῦρο μας καράβι,
 κι ἐγὼ πρὸς τὰ χωράφια μου καὶ τοὺς βοσκοὺς πηγαίνω,
 καὶ σὰν τὰ δῶ τὰ κτήματα, στὴ χώρα θὰ κατέβω
 τὸ βράδυ· στὸ ξημέρωμα γιὰ πλερωμὴ θὰ στρώσω
 τραπέζι μὲ γλυκὸ κρασί, μὲ κρέατα περισσὰ. »

Καὶ τότες ὁ θεόμοιαστος Θεοκλύμενος τοῦ κρένει·

« Καὶ ποῦ νὰ πάω, ὦ γιέ μου, ἐγὼ ; σὲ τίνος νὰ ῥθω σπίτι
 ἀπ' ὅσους ἄντρες κυβερνοῦν τὸ πετρωτὸ τὸ Θιάκι ;

510

Ἦ λὲς νὰ πάω στὴ μάνα σου καὶ στὸ παλάτι σου ἴσια ; »

Κι ὁ γνωστικός Τηλέμαχος ἀπολογήθη κι εἶπε·

« Σ' ἄλλους καιροὺς στὸν πύργο μας θὰ σὲ καλοῦσα νὰ ῥθης·
 δὲν ἀψηφοῦν τὸν ξένο ἐκεῖ· μὰ γιὰ κακὸ σου θὰ ἴναι,
 τί ἐγὼ θὰ λείπω, καὶ νὰ δῆς τὴ μάνα δὲ θὰ μπόρεις·
 στὸν πύργο ἐκεῖνη τοὺς γαμπροὺς συχνὰ δὲν ἀντικρύζει,
 μόνε στ' ἀνώγι κάθεται καὶ τὸ πανὶ της φαίνει.

Σὲ κάποιον ἄλλον θὰ σοῦ πῶ νὰ πᾶς, κι ἐτοῦτος εἶναι

ὁ Εὐρύμαχος, ὁ ὠραῖος γιὸς τοῦ φρόνιμου Πολύβου,

ποὺ σὰ θεὸ τότε θωροῦν ὅλοι στὸ Θιάκι μέσα·

520

πρῶτος τοὺς εἶναι, καὶ ζητάει μὲ περισσὴ λαχτᾶρα

νὰ πάρη καὶ τὴ μάνα μου καὶ τοῦ γονιοῦ τὶς δόξες.

Μὰ αὐτὰ μονάχα ὁ κάτοικος τοῦ Ὀλύμπου, ὁ Δίας, τὰ ξέρει,

ἂν θὰ τοὺς φέρη τὴν κακὴ τὴ μέρα πρὶν τὸ γάμο. »

Τέτοια καθὼς τοῦ μίλησε, πετάει πουλὶ δεξιά του,

τοῦ Ἀπόλλωνα μαντάτορας γοργόφτερος πετρίτης·

εἶχε ἀγριοπερίστερο στὰ νύχια καὶ μαδοῦσε,

κι ἀνάμεσα Τηλέμαχου καὶ καραβιοῦ σκορποῦσε

φτερά. Κι ὁ Θεοκλύμενος τὸν πῆρε ἀπὸ τοὺς ἄλλους

μακριά, τὸ χέρι τοῦ ὀφίξε, καὶ μίλησέ του κι εἶπε·

530

« Ἀπὸ θεοῦ ἴναι τὸ πουλί, Τηλέμαχε, ποῦ φάνη

δεξιά σου· τό εἶδα, κι ἔνωσα πῶς μαντικὸ πουλί ἴναι.

Βασιλικώτερη γενιά δὲν ἔχει ἀπ' τὴ δική σας

τὸ Θιάκι, καὶ μεγάλοι ἐσεῖς θὰ ζῆτε ἐδῶ γιὰ πάντα. »

Κι ὁ γνωστικός Τηλέμαχος ἀπολογήθη κι εἶπε·
« Μακάρι αὐτὸς ὁ λόγος σου νὰ βγῇ, καλέ μου ξένε·
ἀγάπες καὶ χαρίσματα πολλὰ θὰ σοῦ ἔχα τότες,
πὺ ὅλοι ἐδῶ θὰ σ' ἐβλεπαν καὶ θὰ σὲ μακαρίζαν. »

Καὶ στὸν πιστό του σύντροφο τὸν Πείραιο τότες εἶπε·
« Γιὲ τοῦ Κλυτίου, πὺ ἀπ' τὰ παιδιὰ πὺ μ' ἔφεραν στὴν Πύλο,
ἐσὺ πολὺ πιὸ πρόθυμα τὰ λόγια μου ἀγρικοῦσες, 540
καὶ τώρα τοῦτον πάρε μου στὸ σπίτι σου τὸν ξένο,
καὶ φίλευε καὶ τίμα τον ὀλόψυχα ὥσπου νὰ ῥθῶ. »

Κι ὁ ξακουστός κονταριστής ὁ Πείραιος τοῦ ἀπαντοῦσε·
« Κι ἂν ἔμνησκες πολὺν καιρό, Τηλέμαχε, ἐδῶ πέρα,
καλὰ τὸν ξένο θὰ δεχτῶ, καὶ θὰ ἔχη τὸ ὅ,τι ὀρίζει. »

Καὶ στὸ καράβι ἀνέβηκε, καὶ φώναξε τοὺς ἄλλους
νὰ λύσουν τὰ πρυμόσκοινα καὶ ν' ἀνεβοῦν κι ἐκεῖνοι.
Καὶ μπῆκαν καὶ καθίσανε στοῦ καραβιοῦ στοὺς πάγκους.
Καὶ φόρεσε ὁ Τηλέμαχος τὰ σάνταλα τὰ ὠραῖα, 550
καὶ πῆρε ἀπὸ τὸ κάσαρο βασταγερό κοντάρι
μὲ μύτη χάλκινη· κι αὐτοὶ ξεῦλσαν τὶς πρυμάτσες·
κινήσαν καὶ τραβούσανε κατὰ τὴ χώρα τότες,
καθὼς τοὺς εἶπε ὁ ἀκριβογιὸς τοῦ θεϊκοῦ Ὀδυσσεά.
Κι αὐτὸς γοργὰ περπάτηξε ὥσπου ἦρθε στὴν αὐλὴ του,
πὺ ἦτανε χοῖροι ἀρίθμητοι δικοί του, καὶ σιμά τους
ξενύχταε ὁ χοιροβοσκὸς πὺ ἀγάπαε τοὺς ἀφέντες.

ΡΑΨΩΔΙΑ Π

Καὶ στὸ καλύβι ὁ πάγκαλος βοσκὸς μὲ τὸ Δυσσεά,
ἀνάψαν τὴν αὐγὴ φωτιά καὶ τὸ φαῖ τοιμάζαν,
καὶ στείλαν ὅζω τοὺς πιστοὺς μαζί μὲ τὰ κοπάδια.
Κι οἱ σκύλοι στὸν Τηλέμαχο πὺ ἐρχόταν, τὴν οὐρά τους
σαλεῦαν καὶ δὲ γαύγιζαν· τοὺς νιώθει ὁ Ὀδυσσεάς,
ἀκούει τὸ ποδοβολητό, καὶ λέει εὐτὺς τοῦ γέρου·

« Κάποιος ἐδῶ θὰ σοῦ ῥχεται, καλέ μου, σύντροφός σου,
ἢ κι ἄλλος γνώριμος, ἀφοῦ δὲν ἀλυχοῦνε οἱ σκύλοι,
μόν' ὅλο σειοῦνε τὴν οὐρά· καὶ πόδια ἀνθρώπου ἀκούγω. » 10

Τὸ λόγο δὲν ἀπόσωσε, κι ὁ ἀκριβογιός του φάνη,
καὶ στάθηκε στὰ ξώθυρα· ξαφνίζεται ὁ γερούλης,
ἀναπηδαίει, καὶ τοῦ 'πесαν ἀπὸ τὰ χέρια οἱ κοῦπες,
ποὺ τὸ φλογάτο μέσα τους καλόσμιγε κρασί του·
κι ἔτρεξε, βρέθηκε ὀμπροστά στὸν ἀκριβό του ἀφέντη,
τοῦ φίλησε τὴν κεφαλὴ, τὰ δυὸ λαμπρά του μάτια,
τὰ δυὸ του χέρια, κι ἔχυσε δάκρυο μαργαριτάρι.

Καὶ σὰν ποὺ τρυφερόκαρδος γονιὸς παιδὶ ἀγκαλιάζει,
σὰν ἔρχετ' ἀπ' τὰ μακρινά, ποὺ ἔλειπε χρόνους δέκα,
κι ἦταν στερνὸ καὶ μοναχό, καὶ τοῦ 'καίγε τὰ σπλάχνα,
ἔτσι ὁ καλὸς χοιροβοσκὸς τὸ θεόμοιαστὸ του ἀφέντη
στὴν ἀγκαλιά του σφίγγοντας, γλυκὰ τότε φιλοῦσε,
τὸ χάρο σὰ νὰ ξέφυγε, καὶ τοῦ 'λεγε θρηνώντάς·

20

« Τηλέμαχε, γλυκὸ μου φῶς, ἦρθες, κι ἐγὼ δὲ θάρρουν
πῶς θὰ σὲ δῶ, σὰν κίνησες στὴν Πύλο μὲ καράβι.
Ἔμπα, παιδάκι μου ἀκριβό, νὰ σὲ χαρῇ ἡ ψυχὴ μου,
θωρώντας σε ἀπ' τὰ μακρινὰ κοντά μας νιοφερμένο·
τί στὴν ξοχὴ δὲν ἔρχεσαι συχνὰ καὶ στοὺς βοσκούς σου,
μόνε στὴ χώρα κάθεσαι, κι αὐτὸ ποθεῖ ἡ καρδιά σου,
νὰ βλέπης πάντα τοὺς κακοὺς μνηστῆρες μαζεμένους. »

Κι ὁ γνωστικὸς Τηλέμαχος ἀπάντησέ του κι εἶπε·
« Μετὰ χαρᾶς, κυρούλη μου, γιὰ σένα ἦρθα δῶ πέρα,
νὰ δῶ σε μὲ τὰ μάτια μου, τὸ τί θὰ πῆς ν' ἀκούσω,
στὸν πύργο ἂ μῆσκη ἡ μάνα μου, ἢ κάποιος ἂν τὴν πῆρε
ἀπ' τοὺς ἥρώους, κι ἔμεινε τοῦ Ὀδυσσεά ἡ κλίνη
ἔρμη ἀπὸ στρώματα μαθὲς καὶ καταραχνιασμένη. »

30

Κι ὁ πρῶτος τῷ χοιροβοσκῶν τοῦ λάλησε καὶ τοῦ εἶπε·
« Κάθετ' ἀκόμα ἡ μάνα σου μ' ἀπομονὴ περίσσια
μὲς στ' ἀψηλὰ παλάτια σου, ποὺ μαῦρα μερονύχτια
ἐρχονται πάντα καὶ περνοῦν, κι αὐτὴ ὅλο χύνει δάκρυα. »

40

Καὶ πῆρε ἀπὸ τὸ χέρι του τὸ χάλκινο κοντάρι·
καὶ μπῆκε αὐτὸς καὶ πέρασε τὸ πέτρινο κατώφλι.
Τότ' ὁ Δυσσεάς σηκώνεται, τὸ κάθισμά του δίνει,
μὰ ἐκεῖνος δὲν τὸν ἄφηνε, καὶ τοῦ εἶπε· « Κάθου, ὦ ξένε,
μέσα στὸ σπίτι μας ἐμεῖς θὰ βροῦμε κι ἄλλον τόπο,
κι ἐδῶ 'ναι κείνος ποὺ μπορεῖ νὰ μᾶς τὸν προμηθέψη. »

Εἶπε· καὶ ξαναγύρισε καὶ κάθισε ὁ Δυσσέας.
Καὶ στρώνει ὁ Εὐμαιος κλωνιά, ρίχτει προβιά ἀποπάνω,
κι ἐκεῖ ὁ ἀγαπημένος γιὸς τοῦ Ὀδυσσεά καθίζει.

Τότες πινάκια κρέατα ψητὰ τοὺς παραθέτει
ὁ Εὐμαιος ὁ χοιροβοσκός, ποὺ ἀποβραδὶς τοῦ μεῖναν.

50

Καὶ βιαστικὰ σὰ σώριασε ψωμὶ μὲς στὰ πανέρια,
καὶ γλυκουλὸ καλὸς μιξε κρασί μὲς στὸ καρδάρι,
πῆγε κι ἀγνάντια κάθισε τοῦ θεϊκοῦ Ὀδυσσεά.

Τὰ χέρια τότες ἄπλωναν στὰ φαγητὰ ὀμπροστά τους.
Κι ἀπὸ φαῖ κι ἀπὸ πιὸτὸ σὰ φράνθηκε ἡ καρδιά τους,
τοῦ ἄξιου μίλησε βοσκοῦ ὁ Τηλέμαχος, καὶ τοῦ εἶπε·

«Κυρούλη, πούθενε ἔρχεται δωπέρα αὐτὸς ὁ ξένος;
οἱ ναῦτες πῶς τὸν φέρανε στὸ Θιάκι; ποιοὶ παρινιένται
πῶς εἶναι; τί θαρρῶ πεζὸς ἐδῶ δὲ μᾶς ὀρίζει.»

Κι ἐσύ, Εὐμαίε χοιροβοσκέ, τοῦ ἀπολογήθηκε κι εἶπες·
«Τὴν πᾶσα ἀλήθεια, τέκνο μου, θ' ἀκούσης ἀπὸ μένα·
ἀπ' τὴν πλατύχωρη κρατάει ἡ φύτρα του τὴν Κρήτη,
καὶ λέει πῶς σὲ πολλὰς θνητῶν πλανήθηκε αὐτὸς χώρες
γυρνώντας· ἔτσι ἡ μοῖρα του τὸ θέλησε· καὶ τώρα
ἀπὸ καράβι Θεσπρωτῶν πάλε ἔφυγε, καὶ φάνη
μὲς στὸ καλύβι μου· κι ἐγὼ τὸν παραδίνω ἐσένα.

60

Πρᾶξε ὅπως βούλεις καὶ θές· ἰκέτη σου τὸν ἔχεις.»

Κι ὁ γνωστικός Τηλέμαχος τοῦ ἀπολογήθη κι εἶπε·
«Ἄλλοις, καὶ τί καρδιόπονο μοῦ φέρνει αὐτὸς σου ὁ λόγος·
καὶ πῶς νὰ τὸν ἀποδεχτῶ τὸν ξένο ἐγὼ στὸ σπίτι,
ποὺ νέος ὄντας δύναμη στὸ χέρι μου δὲ νιώθω,
μπρὸς σ' ἄντρα νὰ διαφεντευτῶ ποὺ θὰ μὲ βρίσῃ πρῶτος·
τῆς μάνας πάλε, μέσα της ὁ νοῦς της ἀναδεύει,
τάχα τὴν κλίνη νὰ ντραπῇ τοῦ ἀντρός της καὶ τὸν κόσμο,
κι ἔτσι μαζὶ μου μνήσκοντας νὰ κυβερνάῃ τὸ σπίτι,
γιά ἀπ' τοὺς μνηστῆρες Ἀχαιοὺς ν' ἀκολουθήσῃ ἐκείνον,
ποὺ τῆς φανῇ ὁ καλύτερος, καὶ φέρῃ πλέρια δῶρα.
Ὅμως τὸν ξένο τώρα αὐτόν, στὸ σπίτι σου μιάς κι ἦρθε,
θὰ τότε ντύσω μὲ λαμπρὸ χιτῶνα καὶ χλαμύδα,
σπαθὶ μου θὰ ᾿χῃ δίκωπο, καὶ σάνταλα στὰ πόδια,
θὰ τότε στείλω ὅπου ἡ καρδιά κι ὁ νοῦς του ἀποθυμήσῃ.

70

80

Κάλλιο ἐσὺ κράτα τον ἄν θές ἐδῶ, καὶ φίλειψέ τον,
 κι ἐγὼ σοῦ στέλνω τὰ σκουτιά καὶ τίς προμήθειες ὅλες,
 νὰ μὴ σᾶς γίνεται ζημιὰ κι ἐσένα καὶ τῶν ἄλλων.
 Δὲν τὸν ἀφήνω ἐγὼ νὰ ρθῇ κειπέρα στοὺς μνηστῆρες,
 πῶχουνε τόση ἀποκοτιά κι ἀδιαντροπιὰ καὶ κάκια·
 μὴν τὸν πειράζουν, κι ὕστερα καημὸ πολὺ θὰ τὸ ᾿χω.
 Στὸν ἄντρα ποὺ χτυπάει πολλοὺς, μὰ ἄς εἶν' κι ἀντρεωμένος,
 δύσκολη ἡ νίκη, τὶ πολὺ πιὸ δυνατοὶ ἔναι ἐκεῖνοι. »

Τότες τοῦ λάλησε ὁ τρᾶνός, πολὺπαθος Δυσσέας·
 « Φίλε, ποὺ τώρα γίνεται κι ἐγὼ νὰ σοῦ μιλήσω,
 πόσο ἡ καρδιά μου σκίζεται, ν' ἀκούγω τὰ ὅσα λέτε,
 πῶς ἀνομιές σοφίζονται στοὺς πύργους σου οἱ μνηστῆρες,
 μ' ὅλο ποὺ τέτοιος φαίνεσαι λεβέντης. Πές μου τώρα,
 νὰ τυραννιέσαι τάχα θές, ἢ σοῦ ᾿χει ὁ λαὸς σου μῖσος
 μέσα στὸ δῆμο, τῇ φωνῇ κάποιου θεοῦ ἀκλουθώντας ;
 Ἡ τάχα φταῖν τ' ἀδέρφια σου, ποὺ αὐτοὶ σὰ σηκωθοῦνε,
 καὶ μάχη ἃ γίνη φοβερή, μᾶς φέρνουν πάντα θάρρος.
 Ὁχοῦ, καὶ νιὸς ἄν ἤμουνα μὲ τὴν καρδιά μου ἐδαύτη,
 ἢ τοῦ λαμπροῦ Ὀδυσσέα γιός, ἢ κι ἴδιος ὁ Ὀδυσσεάς
 [ἀπὸ τὰ ξένα φτάνοντας, κι ἐλπίδα μένει ἀκόμα],
 θὰ ἔθελα ὀχτρὸς νὰ μοῦ ᾿κοβε τὴν κεφαλὴ μου ἐμένα,
 ἃ δὲν τοὺς ἔφερνα κακὸ μεγάλο ἐκείνους ὅλους,
 μὲς στὰ παλάτια μπαίνοντας τοῦ γόνου τοῦ Λαέρτη.
 Κι ἄν μὲ τὰ πλήθια τοὺς αὐτοὶ τὸ μοναχὸν ἐμένα
 μὲ δάμαζαν, ἄς ἔπεφτα κάλλιο νεκρὸς στὸν πύργο,
 παρὰ νὰ βλέπω ἀδιάκοπα τέτοια ἔργα ντροπιασμένα,
 τοὺς ξένους νὰ τοὺς βρίζουνε, μὰ καὶ τίς παρακόρες
 ἀδιάντροπα νὰ σέρνουνε μὲς στὰ λαμπρὰ παλάτια,
 κρασὶ περίσσιο νὰ τραβοῦν καὶ τίς θροφές νὰ τρῶνε,
 κι ὅλα τοῦ κάκου, ἀνώφελα, γιὰ ἔργο ποὺ δὲ θὰ γίνη. »

Κι ὁ γνωστικὸς Τηλέμαχος τοῦ ἀπολογηθῇ κι εἶπε·
 « Γι' αὐτὰ ὅλα ἐγὼ ξάστερα θὰ σοῦ μιλήσω, ὦ ξένε·
 μήτ' ὁ λαὸς γιὰ μένανε δὲν ἔχει μῖσος κι ἔχτρα,
 καὶ μήτ' ἀδέρφια δὲ μοῦ φταῖν, ποὺ αὐτοὶ σὰ σηκωθοῦνε,
 καὶ μάχη ἃ γίνη φοβερή, μᾶς φέρνουν πάντα θάρρος.
 Νά, πῶς ὁ Δίας μᾶς ἔκαμε μονόκληρο τὸ γένος·

90

100

110

μοναχογιὸ τὸν γέννησε ὁ Ἀρκείσιος τὸ Λαέρτη·
τὸν Ὀδυσσεά μοναχογιὸ τὸν εἶχε κι ὁ Λαέρτης·
καὶ πάλε ὁ Ὀδυσσεάς ἐμὲ μοναχοπαίδι μὲ εἶχε,
καὶ στὸ παλάτι μ' ἄφησε, καὶ δὲ μὲ καλοχάρη.
Καὶ τώρα ὅχτροι κακόβουλοι μᾶς γέμισαν τὸ σπίτι·
γιατὶ ὅσοι γύρω στὰ νησιὰ πρωτοστατοῦν ἀρχόντοι,
Δουλίχι, Σάμη, Ζάκυθο μὲ τὰ δασὰ τὰ δέντρα,
κι ὅσοι στὸ βραχορίζωτο τὸ Θιάκι ἐδῶ ἀρχοντεύουν,
ὅλοι ζητοῦν τὴν μάνα μου καὶ μοῦ χαλνοῦν τὸ βιός μου.
Κι ἐκείνη μῆτε ἀρνιέται τοὺς γάμο φριχτό, καὶ μῆτε
τέλος νὰ δώση δύνεται· κι ὁλοένα αὐτοὶ τὸ σπίτι
μοῦ καταλοῦνε· γλήγορα κι ἐμένα θὰ μὲ φᾶνε.
Στὰ χέρια ὡς τόσο τῶν θεῶν ἄς μείνουν ὅλα ἐτοῦτα·
τρέξε, κυρούλη, τώρα ἐσύ, καὶ πὲς τῆς Πηνελόπης
τῆς φρόνιμης, πὼς ἔφτασα γερός ἀπὸ τὴν Πύλο.
Ἐγὼ θὰ μείνω ἐδῶ, κι ἐσὺ τὸ μήνυμα σὰ δώσης
μόνο σ' αὐτή, γύρισε ἐδῶ· ὅμως Ἀχαιοὺς κανέναν
νὰ μὴν τὸ μάθῃ, τί πολλοὶ γυρεύουν τὸ κακό μου.»

120

130

Κι ἐσύ, Εὐμαίε χοιροβοσκέ, τοῦ ἀπολογήθῃς κι εἶπες·
«Ἐέρω καὶ νιάθω· τό 'χα ἐγὼ στὸ νοῦ μου ὅ,τι προστάξεις.
Μὰ πὲς μου πάλε ξάστερα καὶ ξήγα μου κι ἐτοῦτο·
νὰ πάω μαθὲς μαντάτορας ἂν πρέπη καὶ τοῦ Λαέρτη
τοῦ δόλιου, ποὺ τὸν ἔτρωγε τοῦ γιοῦ του ὡς τώρα ὁ πόνος,
κι ὡς τόσο κοίταε χτήματα, τρωγόπινε στὸ σπίτι
μὲ παραγιούς κάθε φορὰ ποὺ τό 'θελε ἡ καρδιά του·
μὰ τώρα ποὺ ὡς τὴν Πύλο ἐσὺ μὲ τὸ καράβι βγήκας,
δὲν τρώγει μῆτε πίνει πιά, μῆτε κοιτάζει χτήμα,
μόν' κάθεται καὶ δέρνεται καὶ βαριαναστενάζει,
καὶ λυώνουν ὅλο οἱ σάρκες του στὰ κόκκαλά του γύρω.»

140

Κι ὁ γνωστικός Τηλέμαχος τοῦ ἀπολογήθῃ κι εἶπε·
«Κι ὅμως θὰ τὸν ἀφήσουμε, κι ἄς θλίβεται ἡ ψυχὴ μας·
ἂν ἦταν ὅλα στῶν θνητῶν τὸ χέρι, πρῶτα πρῶτα
γιά τὸ γονιὸ θὰ ὀρίζαμε τοῦ γυρισμοῦ τὴ μέρα.
Μὰ κάλλιο γύρνα ἐδῶ σὰν πῆς τὸ μήνυμα τῆς μάνας,
καὶ μὴν πλανιέσαι σὲ ξοχὲς γιὰ νὰ τὸν ἀνταμώσης·
πὲς μοναχὰ τῆς μάνας μου νὰ στείλῃ παρακώρη

150

κρυφὰ στὸ γέρο γλήγορα, τὸ μήνυμα νὰ δώσῃ.»

Σηκώθη τότε ὁ Εὐμαιος, τὰ σάνταλά του πῆρε,
στὰ πόδια τὰ καλόδεσε, καὶ κίνησε στὴ χώρα.

Τῆς Ἀθηνᾶς δὲν ξέφυγεν ὁ πηγαίμὸς του ὡς τόσο,
μόνε κατέβη ἡ θέαινα, πῆρε μορφὴ γυναίκας
ῥίαιας καὶ μεγαλόκορμης, σ' ἔργα λαμπρὰ τεχνίτρας,
ἔξω ἀπ' τὴ θύρα στάθηκε, καὶ φάνη τοῦ Ὀδυσσεά.

Δὲν ἔνωσε ὁ Τηλέμαχος μήτε εἶδε τὴν Παλλάδα,
τὶ θεὸς δὲ φανερώνεται καθάρια στὸν καθένα·

160

μὰ ὁ Δυσσεὺς τὴν ξάνοιξε καὶ τὰ σκυλιά τὴν εἶδαν,
καὶ δίχως γαύγισμα ἔφυγαν βογγώντας μες στὰ βάθια
τῆς στάνης. Τοῦ ἔγνεψε ἡ θεά, κι ἔνωσ' αὐτὸς καὶ βγήκε
δίπλα στὸν τοῦχο τῆς αὐλῆς, καὶ στάθηκε ὀμπροστά της·
κι ἡ Ἀθηνᾶ κοιτώντας τον τοῦ μίλησε καὶ τοῦ εἶπε·

« Διογέννητε τοῦ Λαέρτη γιέ, πολύτεχνε Ὀδυσσεά,
ὅλα πιά τώρα ξήγα τὰ τοῦ γιοῦ σου, μὴν τὰ κρύβῃς·
κι ἅμα τοιμάσετε μαζί τὸ φόνο τῷ μνηστήρῳ,
στὴ χώρα τὴν περίλαμπρη νὰ πᾶτε· δὲ θ' ἀργήσω
κι ἐγὼ νὰ ἐρθῶ, ποὺ λαχταρῶ ν' ἀγωνιστῶ κοντά σας ».

170

Εἶπε, καὶ μὲ χρυσὸ ραβδὶ τὸν ἄγγιξε ἡ Παλλάδα.

καὶ φόρεμα σὰν τοῦ ἔβαλε καθάριο καὶ χιτῶνα,
τοῦ λάμπρυνε ὅλο τὸ κορμὶ μὲ τὸν ἀνθὸ τῆς νιότης.

Μελαχρινὸς ξανάγινε μὲ πιδὲ γεμάτην ὄψη,
καὶ μὲ τὰ γένια ὀλόμαυρα τριγύρω στὸ πηγούνι.

Αὐτὰ σὰν τοῦ ἔκαμε ἡ θεά, τὸν ἄφησε· κι ἐκεῖνος
μες στὴν καλύβα γύρισε· κι ὁ γιὸς του σαστισμένος,
γύρναε τὰ μάτια κατ' ἄλλου, θεὸς μὴν τύχη κι ἦταν.

Καὶ φώναξέ τον, κι εἶπε του μὲ λόγια φτερωμένα·

180

« Ἀλλιώτικος μοῦ φάνηκες, ὦ ξένε, ἀπὸ τὰ πρῶτα·

ἄλλα φορεῖς κι ἡ ὄψη σου κι αὐτὴ ἀλλαγμένη τώρα.

Ἔνας θένα ἴσαι ἀπ' τοὺς θεοὺς ποὺ κατοικοῦν τὰ οὐράνια.

Ἐλέησέ μας, σοῦ τάζουμε καλόδεχτες θυσίες,

καὶ δῶρα χρυσοδοῦλευτα· προσπέφτω σου, λυπήσου ».

Τότες τοῦ ἀπάντησε ὁ τρανός, πολύπαθος Δυσσεὺς·

« Θεὸς δὲν εἰμ' ἐγώ· γιατί μὲ θεοὺς μὲ παρομοιάζεις ;

παρὰ εἰμ' ἐγὼ ὁ πατέρας σου, ποὺ ἐστὶ γι' αὐτὸν πονώντας

τόσα τραβᾷς ἀπὸ κακοῦς καὶ δύστροπους ἀνθρώπους. »

Μ' αὐτὰ τὰ λόγια φίλησε τὸ γιό του, καὶ τὰ δάκρυα τοῦ τρέξαν ἀπ' τὰ μάγουλα, ποὺ ὡς τότες τὰ κρατοῦσε. Δὲν ἤθελε ὁ Τηλέμαχος νὰ τὸ πιστέψῃ ἀκόμα πὼς ἦταν ὁ πατέρας του, κι αὐτὰ τοῦ ἀπολογήθη·

« Δὲν εἶς' ἐσὺ ὁ πατέρας μου ὁ Ὀδυσσεάς, μόν' εἶσαι κάποιος θεὸς καὶ μὲ πλανᾷς, γιὰ νὰ τραβήξω κι ἄλλα· τί δὲ θὰ μπόρῃς αὐτὰ θνητὸς νὰ πλάσῃ μοναχὸς του, δίχως νὰ ἐρθῇ κάποιος θεὸς σιμά, κι ὅπως τοῦ ἄρέσει, τὸν κάμῃ γέρο ἔτσι εὐκολα, κι ἄξαφνα πάλε νέο.

Τὶ ὡς τώρα γέρος ἦσουναι καὶ φτωχικὰ ντυμένους, καὶ τώρα μοιάζεις τοὺς θεοὺς ποὺ κατοικοῦν τὰ οὐράνια. »

Τότε ὁ Δυσσεάς ὁ τρίξυπνος ἀπάντησέ του κι εἶπε·

« Κι ἂν τάχα ξαναφάνηκε, Τηλέμαχε, ὁ γονιὸς σου, δὲ σοῦ ταιριάζει ν' ἀπορῇς καὶ νὰ θαμάζῃς τόσο· ἄλλος πιά ἐδῶ κατόπι μου δὲν ἔρχεται Ὀδυσσεάς· ἐγὼ 'μαι αὐτός, κι ἀφοῦ πολὺ πλανήθηκα στὰ ξένα, τώρα στὰ χρόνια τὰ εἴκοσι γυρίζω στὴν πατρίδα. Εἶναι κι αὐτὸ τῆς Ἀθηνᾶς τῆς νικηφόρας ἔργο, ποὺ ὅπως θελήσῃ δύνεται νὰ κάνη με νὰ μοιάζω, πότε φτωχὸς καὶ ταπεινός, καὶ πότε πάλε νέος, μὲ τὸ κορμί μου ἀρχοντικὰ φορέματα ντυμένο.

Κι εἶν' εὐκολο γιὰ τοὺς θεοὺς ποὺ κατοικοῦν τὰ οὐράνια, ἢ νὰ δοξάσουν ἄνθρωπο θνητό, ἢ νὰ ταπεινώσουν. »

Εἶπε, καὶ κάθισε· κι ὁ γιὸς στὴν ἀγκαλιά του πῆρε τὸ δοξαστὸ πατέρα του μὲ θρήνους καὶ μὲ δάκρυα.

Τότες κι οἱ δυὸ ξεβούρκωσαν, καὶ δυνατὰ στριγγλίζαν, κι ἀπ' ὄρνια ξεφωνίζοντας πιὸ ἄψα κι ἀπὸ σπαράχτες ἀγιοῦπες ἢ θαλασσαιτοὺς, ποὺ πῆραν τὰ μικρά τους, ἀκόμα πρὶ φτερώσουνε, τῆς ἐξοχῆς οἱ ἀργάτες·

τόσο πικρά ἀπ' τὰ βλέφαρα τὰ δάκρυα τοὺς χυνόνταν.

Κι ὁ γήλιος θὰ βασίλευε, κι ἀκόμα αὐτοὶ θὰ κλαῖγαν, ἂν ἄξαφνα ὁ Τηλέμαχος τὸν Ὀδυσσεά δὲ ρώτα·

« Μὲ τί καράβι φάνηκες ὡς τόσο ἐδῶ, πατέρα ;
κι οἱ ναῦτες ποὺ σὲ φέρανε ποιοὶ λέγανε πὼς ἦταν ;
Γιατὶ πεζὸς ἐσὺ θαρρῶ δὲν ἦρθες ὡς τὸ Θιάκι. »

Κι ἀπολογίαθῇ τοῦ ὁ τρανός, πολύπαθος Δυσσέας·
 «Ὅλη ἀπ' ἐμένα, τέκνο μου, θ' ἀκούσης τὴν ἀλήθεια.
 Μὲ φέραν ἐδῶ Φαίακες θαλασσοζακουσμένοι,
 ποὺ κάθε ξένον προβοδοῦν ποὺ φτάσῃ στὸ νησί τους·
 μὲ τὸ γοργὸ καράβι τους, καθὼς γλυκοκοιμώμουν,
 ἤρθαν στὸ Θιάκι, μ' ἐβγάλαν, καὶ μὲ λαμπρὰ μ' ἀφῆκαν
 δῶρα, χρυσὰ καὶ χάλκινα, καὶ μὲ φαντὰ περίσσια·
 ὅλα κρυμμένα σὲ σπηλιὰ μὲ θεϊκιὰ βοήθεια.
 Τώρα ἤρθα ἐδῶ, τῆς Ἀθηνᾶς τὰ λόγια ἀκολουθώντας,
 μαζὶ νὰ κανονίσουμε τὸ φόνο τῶν ὀχτρῶ μας.
 Καὶ τοὺς μνηστήρες ἔλα ἐσύ, κι ἓνα πρὸς ἓνα πές μου,
 νὰ μάθω πόσοι εἶν' ὅλοι τους, καὶ ποιός εἶν' ὁ καθένας·
 καὶ μέσα στὸν ἀλάθειτο θὰ μελετήσω νοῦ μου,
 ἂν ἐμεῖς σώνουμε μαζὶ μ' ἐκείνους νὰ πιαστοῦμε
 δίχως βοηθοὺς καὶ μοναχοί, γιὰ κι ἄλλους θὰ χρειαστοῦμε.»

230

Κι ὁ γνωστικός Τηλέμαχος τοῦ ἀπάντησε καὶ τοῦ εἶπε·
 «Πατέρα, πάντα τ' ἄκουγα τὸ δοξαστὸ ὄνομά σου,
 πόσο στὸ χέρι μαχητῆς, στὸ νοῦ μεγάλος ἦσουν·
 ὅμως αὐτὸς ὁ λόγος σου τὰ φρένα μου σαστίζει·
 πῶς δυὸ νομάτοι θὰ πιαστοῦν μὲ τόσους ἀντρειωμένους;
 Κι αὐτοὶ δὲν εἶναι μήτε μιὰ μήτε καὶ δυὸ δεκάδες,
 μόνε πολὺ περισσότεροι· θὰ μάθης τώρα πόσοι.
 Ἀπὸ Δουλίχι πρόβαλαν πενήντα δυὸ μνηστήρες,
 νέοι ἕνας κι ἓνας, καὶ μ' αὐτοὺς δοῦλοι ἔξ ἀκολουθᾶνε·
 ἔχουμ' εἰκοσιτέσσερες λεβέντες ἀπὸ Σάμη.
 Ἀπὸ τῇ Ζάκυθο εἴκοσι παιδιά Ἀχαιῶν μᾶς ἤρθαν,
 κι ἀπὸ τὸ Θιάκι δώδεκα μετροῦμε παλληκάρια.
 Εἶναι μ' αὐτοὺς κι ὁ Μέδοντας, ὁ κήρυκας καὶ θεῖος
 τραγουδιστής, μὲ δυὸ μαζὶ παράξιους μοιραστάδες.
 Σ' ὅλους αὐτοὺς ἂν πέσουμε σὰ βρίσκονται ἐκεῖ μέσα,
 φοβᾶμαι, μὴ μᾶς βγῇ πικρὴ καὶ μαύρη ἡ γδίκιωσή μας.
 Μόνε στοχάσου ἂ δύνεσαι νὰ βρῇς στὸ νοῦ σου μέσα
 διαφεντευτὴ ποὺ πρόθυμα βοήθεια θὰ μᾶς φέρῃ.»

240

250

Κι ἀπάντησε ὁ πολύπαθος, ὁ θεῖος Ὀδυσσεύς·
 «Ἄκου τί λέω, καὶ πρόσεξε, καὶ σκέψου ἂν ἡ βοήθεια
 τῆς Ἀθηνᾶς καὶ τοῦ θεϊκοῦ πατέρα της μᾶς σώνει,

260

ἤ κι ἄλλονε διαφεντευτὴ πρέπει νὰ ψάξω νὰ ῥῶω.»

Κι ὁ γνωστικὸς Τηλέμαχος ἀπολογήθη κι εἶπε·
«Μεγάλοι ἀλήθεια εἶναι κι οἱ δυὸ βοηθοὶ ποῦ μοῦ ὀνομάζεις
τὶ θρονιασμένοι στ' ἀψηλὰ τὰ σύννεφα κι οἱ δυὸ τους,
θεοὺς μαζί κι ἀθάνατους στὸν κόσμον ἐξουσιάζουν.»

Κι ἀπάντησε ὁ πολύπαθος, ὁ θεῖος Ὀδυσσεύς·
«Δὲ θέν' ἀργήσουν νὰ βρεθοῦν κι οἱ δυὸ στὴ μαύρη ἀμάχη,
ἅμα τοῦ Ἄρη ἡ μάνητα κι ἐμᾶς καὶ τοὺς μνηστῆρες
μᾶς συνεπάρη. Ὡς τόσο ἐσύ, καθὼς γλυκοχαράζει,
τρέξε, καὶ τοὺς περήφανους ζύγως' ἐκεῖ μνηστῆρες·
κατόπι ἐμένανε ὁ βοσκὸς στὴ χώρα θὰ μὲ φέρη,
μὲ καχορίζικου μορφὴ καὶ γέρου διακονιάρη.

Κι ἀνίσως μοῦ κακοφερθοῦν ἐκεῖνοι στὸ παλάτι,
κράτα τὸν πόνο μέσα σου τὰ πάθια μου θωρώντας·
μὰ κι ἂ μὲ ποδοσέρνουνε στὴ θύρα, καὶ σαγίτες
μοῦ ρίχτουν, στέκου ἀτάραχος ἐσὺ κι ἀπόμενέ τα·
καὶ μόνε λέγε τους γλυκὰ τὴν τρέλλα τους νὰ πάψουν·
ἀγκαλὰ αὐτοὶ δὲ θὰ σ' ἀκοῦν, τὶ ἡ ὥρα τους ἀγγίζει.

[Κι ἄλλο ἓνα πρῶμα θὰ σοῦ πῶ, κι ἔχε το ἐσὺ στὸ νοῦ σου·
ἡ Ἀθηνᾶ ἡ πολύβουλη σὰ μὲ φωτίσει, τότες
θὰ γνέψω μὲ τὴν κεφαλὴ, καὶ τότε' ἐσὺ θὰ νιώσης,
κι ὅσα ἄρματα μᾶς βρίσκονται στὸν πύργον θὰ μαζέψης,
καὶ μὲς στὰ βάθια τοῦ ἀψηλοῦ θαλάμου θὰ τὰ θέσης·
κι ὅταν ἐκεῖνοι, θέλοντας νὰ ξέρουν, σὲ ρωτᾶνε,
ἐσὺ μὲ λόγια μαλακὰ γλυκαποκοίμιζέ τους,

καὶ λέγε τους· «Ἀπ' τὸν καπνὸ τὰ πῆρα, τὶ δὲν εἶναι
σὰν ποῦ ὁ Ὀδυσσεύς τ' ἄφησε μισεύοντας στὴν Τροία,
μόνε ἡ ἀχνίλα τῆς φωτιᾶς τὰ θόλωσε ἀπὸ τότες.

Μὰ κι ἄλλο μεγαλύτερον βάζει στὸ νοῦ μου ὁ Δίας·
μὴν τύχη καὶ σὲ μάλωμα σᾶς ρίξη τὸ μεθύσι,
καὶ χτυπηθῆτε, κι ἀτιμιὰ στὴν προξενιά σας φέρτε·
γιατὶ μονάχον του τραβάει τὸ σίδερο τὸν ἄντρα.»

Ὅμως ν' ἀφήσης ἔτοιμους δυὸ λάζους, δυὸ κοντάρια,
κι ἀσπίδες δυό, ποῦ βιαστικά ν' ἀδράξουμε στὰ χέρια,
κι ὁ Δίας μὲ τὴν Ἀθηνᾶ θὰ τοὺς μαγέψουν τότες.]

Μὰ κι ἄλλο τώρα θὰ σοῦ πῶ κι ἐσὺ ἔχε το στὸ νοῦ σου·

παιδί μου ἀλήθεια ἂν εἶσαι ἐσύ, κι ἀπὸ δικό μας αἶμα,
 κανέννας νὰ μὴ μάθῃ ἐκεῖ πὼς ἦρθε ὁ Ὀδυσσεάς.
 Λαέρτης καὶ χοιροβοσκὸς μὴν τύχῃ καὶ τ' ἀκούσουν·
 μήτε κανέννας τοῦ σπιτιοῦ, καὶ μήτε ἡ Πηνελόπη,
 παρὰ μονάχοι ἐμεῖς οἱ δυὸ νὰ μάθουμε τίς γνῶμες
 τῶ γυναικῶν, καὶ δοκιμὴ νὰ κάνουμε στοὺς ἄντρες,
 ποιὸς ἀπ' τοὺς δούλους μᾶς τιμάει, κι ἀκόμα μᾶς φοβάται,
 καὶ ποιὸς ξεχνᾷ μας κι ἀψηφάει λεβέντῃ σὰν κι ἐσένα.»

Καὶ τότες ὁ μυριόχαρος τοῦ ἀπολογήθη γιὸς του·
 « Πατέρεα, ἀργότερα θαρρῶ θὰ νιώσῃς τὴν ψυχὴ μου,
 καὶ πὼς δὲν ἔχω θένα βρῆς τὰ λογικά μου κούφια·
 μὰ αὐτὸ πού τώρα μελετᾷς δὲν τό 'χω γιὰ καλὸ μας.
 Στοχάσου το· πολὺν καιρὸ θὰ χάσῃς ἂν καθέναν
 νὰ δοκιμάσῃς ξέχωρα στὰ χτήματα γυρίζῃς·
 κι αὐτοὶ στὸ μεταξύ θὰ τρῶν τὸ βιὸς μὲς στὰ παλάτια,
 ἀναπαμμένοι, ἀδιάντροποι, καὶ δίχως νὰ λυποῦνται.
 Καλὸ 'ναι ἀλήθεια νὰ κοιτᾷς νὰ μάθῃς τίς γυναῖκες,
 ποιές ἄτιμα σοῦ φέρνουνται καὶ ποιές δὲν ἔχουν κρῖμα·
 μὰ νὰ γυρνοῦμε τίς αὐλές νὰ δοκιμάζουμε ἄντρες,
 αὐτὸ δὲν τό 'θελα· στερνὰ νὰ γίνουν κάλλιο ἐτοῦτα,
 σημάδι ἂν ἔχῃς φανερό τοῦ αἰγιδοφόρου Δία.»

Τέτοια αὐτοὶ τότες λέγανε μονάχοι ἀνάμεσό τους·
 ὡς τόσο τὸ καλόφτιαστο καράβι ἦρθε στὸ Θιάκι,
 πού τὸν Τηλέμαχο ἔφερε καὶ τοὺς συντρόφους ὅλους
 ἀπὸ τὴν Πύλο. Μπήκανε στὸ τρίσβαθο λιμάνι,
 τραβῆξαν ἔξω στὴ στεριά τὸ μελανὸ καράβι,
 καὶ τ' ἄρματα τους σήκωσαν καμαρωτοὶ λεβέντες,
 καὶ στοῦ Κλυτίου φέρανε τὰ δῶρα τὰ πανώρια.
 Κατόπι στεῖλαν κήρυκα στοὺς πύργους τοῦ Ὀδυσσεά,
 τὸ μήνυμα τῆς φρόνιμης νὰ φέρῃ Πηνελόπης,
 πὼς πῆγε ὁ γιὸς τῆς στὴν ξοχὴ, μὰ ἐκεῖνος εἶχε στείλει
 στὴ χώρα τὸ καράβι του, νὰ μὴν τῆς ἔρθῃ φόβος
 τῆς δοξαστῆς βασιλίσσας καὶ χύση θερμὰ δάκρυα.
 Κι ὁ κήρυκας μὲ τὸ βοσκὸ στὸν πύργο ἀντάμα φτάνουν,
 νὰ φέρουν τὸ ἴδιο μήνυμα κι οἱ δυὸ τῆς Πηνελόπης.
 Καὶ στὸ λαμπρὸ σὰν μπήκανε τοῦ Ὀδυσσεά παλάτι,

ὁ κήρυκας ἀνάμεσα στὶς παρακόρες εἶπε·
 «Ἦρθε ὁ μονάκριβός σου γιός, βασίλισσα, ἀπ' τὴν Πύλο.»
 Ζυγώνει κι ὁ χοιροβοσκὸς καὶ λέει τῆς Πηνελόπης
 ὅλα ὅσα τοῦ παράγγειλε τ' ἀγαπητὸ παιδί της.

Κι ὅλα καθὼς τὰ πρόσταξε σὰν εἶπε ἓνα πρὸς ἓνα,
 τοῦ πύργου ἀφήνει τίς αὐλὲς καὶ ξεκινάει στὴ στάνη. 340

Καὶ τοὺς μνηστῆρες ἔπιασε βαρεῖα καρδιά καὶ λύπη·
 καὶ βγῆκαν δίπλα ἀπ' τῆς αὐλῆς τὸν τοῖχο τὸ μεγάλο,
 καὶ πῆγανε, κι ὁλόμπροστα καθίσανε τῆς θύρας.

Καὶ τότες τοῦ Πολύβου ὁ γιὸς ὁ Εὐρύμαχος τοὺς εἶπε·

«Ἔργο τρανὸ ὁ Τηλέμαχος κατόρθωσε μὲ τόλμη,
 τέτοιο ταξίδι,— κι εἴπαμε πὼς δὲ θὰ τὸ τελέσῃ·
 τώρα καράβι διαλεχτὸ μὲ λαμνοκόπους ἄξιους
 ἄς ρίξουμε, ποὺ ὁλόταχα τὸ μήνυμα νὰ φέρουν
 στοὺς φίλους, νὰ γυρίσουνε γοργὰ στὸ Θιάκι πίσω.» 350

Τὸ λόγο δὲν ἀπόσωνε, κι ὁ Ἀμφινόμος γυρνώντας
 τὰ μάτια του πρὸς τὸ βαθιὸ λιμῖώνα, εἶδε τὸ πλοῖο
 καθὼς μαζώναν τὰ πανιά, καὶ πιάναν τὰ κουπιά τους.
 Καὶ ἀπ' τὴν καρδιά του γέλασε, καὶ φώναξε στοὺς ἄλλους·

« Τί θέλουμε τὸ μήνυμα πιά τώρα, αὐτοὶ ἔναι μέσα.
 Ἦ κάποιοι θεοὶ τοὺς φώτισε, ἢ κι εἶδαν τὸ καράβι
 ποὺ πέρναε, καὶ δὲν πρόφταξαν νὰ πᾶν καὶ νὰ τὸ πιάσουν.»

Εἶπε, κι αὐτοὶ σηκώθηκαν, καὶ στ' ἀκρογιάλι πῆγαν·
 καὶ στὴ στεριά τραβήζανε τὸ μελανὸ καράβι,
 καὶ τ' ἄρματα τους σήκωσαν καμαρωτοὶ λεβέντες. 360

Κι ὅλοι μαζί στὴν ἀγορὰ κινήσαν, μετ' ἀφῆναν
 ἄλλον ἢ νέο ἢ γέροντα μαζί τους νὰ καθίσουν.
 Καὶ τότες τοῦ Εὐπείθου ὁ γιὸς ὁ Ἀντίνοος, σ' αὐτοὺς εἶπε·

«Ὁχοῦ, πὼς ἀπ' τὸν ὄλεθρο οἱ θεοὶ τότε γλυτῶσαν ;
 Στὰ βράχια τ' ἀνεμόδαρτα σκόποι καθόνταν πάντα,
 κι ἀπανωτὰ ξαλλάζανε· καὶ σὰ βουτοῦσε ὁ ἥλιος,
 δὲν ξενοχτούσαμε στὴ γῆς, παρὰ μὲ τὸ καράβι
 γυρνοῦσαμε ὡς τὸ χάραμα, φυλάγοντας καρτέρι
 θάνατο στὸν Τηλέμαχο, νὰ πᾶμε πιάνοντάς τον.

Κι ὡς τόσο θεὸς τὸ θέλησε, καὶ γύρισε στὸ Θιάκι. 370
 Μὰ ἐμεῖς ἐδῶ ἄς κοιτάζουμε τὸ τέλος του τὸ μαῦρο,

μὴ μᾶς ξεφύγῃ· τί θαρρῶ πῶς ὅσο ζῇ δὲ βγαίνει
πέρα ἢ δουλειὰ μας, τί καὶ νοῦ καὶ γνώση ἐκεῖνος ἔχει,
κι ἐμᾶς ἀγάπη ὁ λαὸς σὰν πρῶτα δὲ μᾶς ἔχει.

Μόνε βιαστῆτε, πρὶν αὐτὸς σὲ συντυχῖα καλέσῃ
τοὺς Ἀχαιοὺς· γιατί ἀπραγος, θαρρῶ, δὲ θένα μείνῃ,
παρὰ μὲ ὀργὴ θὰ σηκωθῇ καὶ σ' ὅλους θὰ κηρύξῃ
πῶς σκοτωμὸ τοῦ πλέχναμε, μὰ πρόφταξε καὶ σώθη.
Κι ἄνομα τέτοια ἀκούγοντας ἐκεῖνοι δὲ θὰ στέρξουν,
κι ἴσως μᾶς φέρουνε κακὸ, κι ἀπ' τὴν πατρίδα ἀκόμα
μᾶς διώξουν, καὶ μᾶς κάμουνε νὰ φύγουμε στὰ ξένα.

380

Μόνε μακριὰ στὴν ἐξοχή, παρέκει ἀπὸ τὴ χώρα
ἄς τὸν βαρέσουμε ἄξαφνα, γιὰ καὶ στὸ δρόμο ἀπάνω·
κατόπι μοιραζόμαστε τὸ βιὸς καὶ τὰ καλὰ του,
καὶ τὰ παλάτια ἀφήνουμε τῆς μάνας του, νὰ τὰ ἔχῃ
ὅποιος τὴν πάρῃ ταίρι του. Μὰ ἀνίσως κι ἐσεῖς πάλι
δὲ δέχεστε, καὶ θέτε αὐτὸς νὰ ζῇ καὶ τὰ καλὰ του
τὰ πατρικὰ νὰ χαίρεται, δῶ πέρα ἄς μὴ ζητοῦμε
νὰ μαζεύομαστε, καὶ βιὸς πολὺ νὰ καταλοῦμε·

μόν' προξενεῖα ἀπ' τὸ σπίτι του καθέννας μας ἄς κάνῃ
μὲ δῶρα του, κι αὐτὴ ἄς δεχτῇ τὸν ἄντρα ποὺ θὰ δώσῃ
τὰ πιότερα καὶ τῆς φανῇ τῆς μοίρας ὁ σταλμένος.»

390

Αὐτὰ εἶπε, κι ὅλοι σώπασαν κι ἀμίλητοι ἀπομεινᾶν.

Μὰ ἀπάνω ἐκεῖ ὁ Ἀμφίνομος ξαγόρεψέ τους κι εἶπε,
ὁ γιόκας ὁ μυριόχαρος τοῦ ρήγα Νίσου, γόνου
τοῦ Ἀρήτου, ποὺ ἤρθεν ἀρχηγὸς καὶ κάλλιός τῷ μνηστήρων
ἀπ' τὸ Δουλίχι τὸ χλωρό, τὸ σιταροσπαρμένον,
καὶ ποὺ τὰ λόγια του ἄρεσαν τῆς ὥριας Πηνελόπης,
γιατ' εἶχε πάντα στὴν καρδιά περίσσια καλωσύνη.
Αὐτὸς λοιπὸν καλόγνωμα ξαγόρεψέ τους κι εἶπε·

«ὦ φίλοι, τὸν Τηλέμαχο ποτὲς δὲ θὰ χαλνοῦσᾷ
κακὸ, βασιλικὴ γενεὰ μὲ φονικὸ νὰ σβήσῃς·
τὴ γνώμῃ κάλλιο ἄς μάθουμε τῶν ἀθανάτων πρῶτα.
Ἄν εἶναι μὲ τὸ θέλημα τοῦ Δία τοῦ βροντορίχτη,
κι ἴδιος ἐγὼ τότε χαλνῶ, κι ὅλους τοὺς ἄλλους σπρώχνω·
Μὰ ἂν τὸ μپοδίζουμε οἱ θεοί, νὰ πάψετε σᾶς λέγω.»

400

Εἶπε, καὶ σ' ὅλους ἄρεσαν τοῦ Ἀμφίνομου τὰ λόγια.

Κι ἀμέσως σηκωθήκανε καὶ στοῦ Ὀδυσσέα πῆγαν
τὸν πύργο, καὶ καθίσανε πᾶς στὰ λαμπρὰ θρόνιά του.

Τότες στὸ νοῦ τῆς φρόνιμης τῆς Πηνελόπης ἦρθε
ὁμπρὸς στοὺς παραδιάντροπους νὰ κατεβῇ μνηστῆρες,
γιατὶ ἔμαθε πῶς γύρευαν τὸ τέλος τοῦ παιδιοῦ της,
τὶ ὁ κήρυκας ὁ Μέδοντας ποὺ τ' ἄκουσε τῆς τό 'πε.
Καὶ μὲ τίς βάγιες συντροφιά μὲς στὰ παλάτια μπῆκε.
Κι ἡ ζουλεμένη ἀρχόντισσα σὰν πῆγε στοὺς μνηστῆρες,
σιμὰ στὸ στύλο στάθηκε τῆς δουλεμένης στέγης,
σηκώνοντας στὴν ὄψη της τὸ λιόλαμπρο φακιόλι,
καὶ τὸν Ἀντίνο μάλωσε καὶ μίλησέ του κι εἶπε:

«Ἀντίνο, ἀδιάντροπε, κακέ, ποὺ μὲς στὸ Θιάκι σ' ἔχουν
για πρῶτο ἀπ' τοὺς ὁμήλικους στὴ γνώση καὶ στὰ λόγια·
μὰ τέτοιος δὲν ἦσουν ἐσύ. Ζουρλέ, πῶς πᾶς καὶ πλέχνεις
τοῦ γιοῦ μου μαῦρο θάνατο, καὶ μήτε καὶ σέ μέλει
γιὰ τοὺς ἱκέτες πόχουνε τὸ Δία γιὰ μάρτυρά τους ;
Μεγάλο κρῖμα εἶναι κακὸ νὰ πλέχνη ὁ ἓνας τοῦ ἄλλου.
Ξεχνᾷς πὼς ὁ πατέρας σου μᾶς ἦρθε ἐδῶ ἱκέτης,
σὰν ἔφευγε ἀπὸ τὸ λαὸ ποὺ χόλιασε μαζί του,
γιατ' εἶχε πάρει συντροφιά ληστὲς ἀπὸ τὴν Τάφο,
καὶ χάλασε τοὺς Θεσπρωτοὺς ποὺ 'ταν δικοὶ μας φίλοι.
Καὶ νὰ τοῦ πάρουν τὴ γλυκεῖα ζωὴ γυρεῦαν τότες,
κι ὅλο τ' ἀρίθμητό του βιὸς ν' ἀρπάξουν καὶ νὰ φᾶνε·
μὰ ὅσο αὐτοὶ κι ἂ μάνιαζαν, τοὺς μπόδισ' ὁ Δυσσέας.
Καὶ τώρα, χωρὶς δίκιο ἐσὺ τοῦ καταλεῖς τὸ σπίτι,
γυρεῖεις τὴ γυναῖκα του, σκοτώνεις τὸ παιδί του,
κι ἐμένα μὲ λυπεῖς πικρά. Μὰ ἐγὼ σοῦ λέω νὰ πάψης,
νὰ πῆς καὶ τῷ συντρόφῳ σου νὰ πάψουνε κι ἐκεῖνοι.»

Κι ὁ Εὐρύμαχος τῆς ἀπαντάει, ὁ γόνος τοῦ Πολύβου·
«ὦ Πηνελόπη γνωστικιά, τοῦ Ἰκάρου θυγατέρα,
θάρρος, κι ἄς μὴν τὰ νοιάζεται καθόλου ἐδᾶτα ὁ νοῦς σου.
Δὲν ἦρθε ἀκόμα ἐδῶ στὴ γῆς καὶ μήτε θὰ ῥθῃ ἐκεῖνος
ποὺ χέρι στὸν Τηλέμαχο τὸ γιό σου θένα βάλῃ,
ὅσο ἐγὼ ζῶ, καὶ βλέπουνε τὰ μάτια μου στὸν κόσμο.
Γιατὶ ἓνα λόγο θὰ σοῦ πῶ, κι ὁ λόγος μου θὰ γίνη·
θὰ τρέξῃ στὸ κοντάρι μου εὐτὺς τὸ μαῦρο του αἷμα,

τὶ ὁ πολεμόχαρος συχνὰ κι ἐμένανε Ὀδυσσεάς
 στὰ γόνατά του μ' ἐπαιρνε, καὶ μοῦ 'βαξε στὰ χέρια
 κρέας ψημένο καὶ κρασί στὰ χεῖλη πορφυρένιο.
 Γι' αὐτὸ καὶ τοῦ Τηλέμαχου περίσσια τοῦ 'χω ἀγάπη,
 κι ἀπ' τοὺς μνηστῆρες θάνατο νὰ μὴ φοβᾶται ἐκείνος·
 μὰ ἂν εἶναι νὰ 'ρθῇ ἀπ' τοὺς θεοὺς, πῶς νὰ σωθῇ δὲν ἔχει.»

Μὲ τέτοια τήνε θάρρευε, μὰ φόνο μελετοῦσε.

Κι ἐκείνη μὲς στ' ἀνώγια της τὰ θεόλαμπρα ἀνεβαίνει,
 καὶ κλαίει τὸν Ὀδυσσεά της, ὅσπου ἡ γαλανομάτα
 θεὰ κατέβασε γλυκὸ στὰ βλέφαρά της ὕπνο.

450

Καὶ τὸ βραδὺ ὁ καλὸς βοσκὸς στὸν Ὀδυσσεά ξανάρθε,
 ποὺ μὲ τὸ γιό του τοίμαζε τὸ δεῖπνο, καὶ θρεφτάρι
 κάναν θυσία χρονιάρικο. Κι ἡ Ἀθηνᾶ κατέβη
 τότε, καὶ μὲ ραβδὶ τὸ γιό βαρώντας τοῦ Λαέρτη,
 τὸν Ὀδυσσεά, τὸν ἔκαμε γέρο ξανὰ σὰν πρῶτα.
 Καὶ μὲ φτωχὰ τὸν ἔντυσε φορέματα, μὴν τύχη
 καὶ τότε δῆ ὁ χοιροβοσκὸς καὶ τότε νιώσῃ ὀμπρός του,
 καὶ δὲν τὸ κρύψῃ, μόν' τὸ πῆ τῆς ὥριας Πηνελόπης.

Καὶ πρῶτος ὁ Τηλέμαχος τοῦ μίλησε καὶ τοῦ 'πε·
 «Ἦρθες, καλὲ μας· τί ἄκουσες στὴ χώρα νὰ δηγοῦνται ;
 'Απ' τὸ καρτέρι γύρισαν οἱ θεότρανοι μνηστῆρες,
 ἢ ἀκόμα ἐκεῖ μὲ καρτεροῦν στὸ Θιάκι νὰ γυρίσω ; »

460

Κι ἐσύ, Εὐμαίε χοιροβοσκέ, τοῦ ἀπολογήθης κι εἶπες·
 « Δὲν ἤθελα νὰ τὰ ρωτῶ καὶ νὰ τὰ μάθω ἐτοῦτα,
 στὴ χώρα μέσα τρέχοντας· βιαζόμουνα νὰ δώσω
 τὸ μήνυμά μου ὀλόταχα, καὶ πίσω νὰ ξανάρθω.
 Καὶ κήρυκας μαντάτορας γοργός, ἀπ' τοὺς συντρόφους
 ἔφτασε ἀντάμα, κι ἔδωσε τῆς μάνας λόγο πρῶτος.

Ξέρω κι ἐν' ἄλλο νὰ σᾶς πῶ ποὺ μὲ τὰ μάτια μου εἶδα·
 πάνω ἀπ' τὴ χώρα, στὸ βουνὸ τοῦ Ἑρμῆ σὰν εἶχα φτάσει,
 καράβι ἀγνάντεψα γοργὸ νὰ μπαίνη στὸ λιμάνι,
 γεμάτο μὲ ἄντρες, κι ἦτανε μὲ ἀσπίδες φορτωμένο,
 καὶ μὲ κοντάρια δίστομα. Καὶ φάνηκε σὰν νὰ 'ταν
 μνηστῆρες ὅλοι τοὺς αὐτοί, μὰ ἄλλο νὰ πῶ δὲν ξέρω.»

470

Αὐτὰ εἶπε, κι ὁ Τηλέμαχος χαμογελώντας ρίχτει
 ματιὰ πρὸς τὸν πατέρα του, κρυφὰ ἀπ' τὸ χοιροτρόφο.

Καὶ τὶς δουλειῆς σάν τέλειωσαν καὶ τοίμασαν τὸ δεῖπνο,
καθίσανε κι ἀπόλαψαν τοῦ τραπεζιοῦ τὰ δῶρα.

Κι ἀπὸ φαῖ κι ἀπὸ πιοτὸ σὰ φράνθηκε ἡ καρδιά τους,
τὴν κλίνη θυμηθήκανε, καὶ χάρηκαν τὸν ὕπνο.

480

ΡΑΨΩΔΙΑ Ρ

Ἔφεζ' ἡ ροδοδάχτυλη τῆς νύχτας κόρη Αὐγούλα,
κι ὁ πολυαγαπημένος γιὸς τοῦ θεϊκοῦ Ὀδυσσεά
τὰ θεόμορφά του σάνταλα στὰ πόδια του ἀποδένει,
καὶ στὴν παλάμη παίρνοντας τὸ δυνατό κοντάρι
στὴ χώρα γιὰ νὰ κατεβῇ, λέει τοῦ χοιροβοσκοῦ του·

« Στὴ χώρα πάω, κυρούλη μου, γιὰ νὰ μὲ δῇ ἡ μανούλα,
τὶ δὲ θὰ πάψῃ νὰ θρηγῇ καὶ νὰ μοιρολογιέται

ἃ δὲ μὲ δῇ τὸν ἴδιο μου· καί, νὰ τί σοῦ προστάζω·

τὸν ξένο αὐτὸ τὸν ἄμοιρο φέρ' τον νὰ διακονεῖ
στὴ χώρα· κι ὅποιος θέλει ἐκεῖ καρβέλι καὶ κανάτα
τοῦ δίνει· ἐγὼ δὲ δύνεμαι, μέσα στὰ πάθια ἐδαῦτα
ποὺ ἔχει ἡ ψυχὴ μου, πόρεψῃ τοῦ καθενὸς νὰ δίνω.

Κι ὁ ξένος πάλε ἂν πειραχτῇ χειρότερο θὰ τοῦ ἴβγῃ.

Ἄλθθεις ξάστερες ἐγὼ πάντα νὰ λέω μ' ἄρέσει. »

Τότε ὁ Δυσσέας ὁ τρίζυπνος ἀπάντησέ του κι εἶπε·

« Φίλε μου, ἐδῶ δὲν ἤθελα κι ἐγὼ νὰ μὲ κρατήσουν.

Κάλλιο στὴ χώρα ἢ διακονιά, παρὰ μὲς στὰ χωράφια·

πάντα θὰ δώσῃ ἐκεῖ μικρὴ βοήθεια ὅποιος θελήσῃ.

Δὲν εἶναι πιά τὰ χρόνια μου στὶς μάντρες γιὰ νὰ μνησκάω,

καὶ προσταγὰς τοῦ ἀφέντη μου σὲ καθεστὶς ν' ἀκούγω.

Μόν' ἄμε ἐσύ, κι ὁ ἄνθρωπος ποὺ πρόσταζες μὲ φέρνει,

σὰ ζεσταθῶ μὲ τὴ φωτιά, καὶ σφίξῃ τὸ λιοπύρι.

Κουρέλια ἔναι τὰ ροῦχα μου, καὶ τῆς αὐγῆς ἡ πάχνη

θὰ μὲ παγώσῃ· κι εἶπατε πὼς εἶναι ἀλάργα ἡ χώρα. »

Καὶ τράβηξε ὁ Τηλέμαχος ὁλόγοργ' ἀπ' τὴ στάνη,
γιὰ τοὺς μνηστῆρες χαλασμὸ στὸ νοῦ του μελετώντας·

Καὶ κάτου στὸ λαμπρόχτιστο σάν ἔφτασε παλάτι,

στὸ μακρὺ στύλο ἀκούμπησε τὸ σουβλερὸ κοντάρι,

καὶ μπῆκε, τὸ κατῶφλι του τὸ πέτρινον περνώντας.

Τὸν εἶδε πρώτη καὶ καλὴ ἡ Εὐρύκλεια ἡ παραμάννα,

10

20

30

καθώς ἀπίθωνε προβιὲς πᾶς στὰ θρονιά τοῦ πύργου,
καὶ δακρυσμένη ζύγωσε· ὀλόγυρά του κι οἱ ἄλλες
οἱ δοῦλες μαζωχτήκανε τοῦ ἀδάμαστου Ὀδυσσεά,
καὶ τὸν γλυκοφιλοῦσανε στὴν κεφαλὴ, στοὺς ὤμους.

Κι ἡ φρόνιμη ἀπ' τὸ θάλαμο προβάλλει ἡ Πηνελόπη,
σὺν Ἀρτεμῇ πανόμορφη, καὶ σὰ χρυσὴ Ἀφροδίτῃ
μὲ δάκρυα τὸ μονάκριβο παιδί της ἀγκαλιάζει,
φιλώντας τὸ κεφάλι του καὶ τὰ λαμπρά του μάτια,
καὶ μὲ κλαψιάρικη φωνὴ τοῦ μίλησε καὶ τοῦ εἶπε·

40

« Τηλέμαχε, γλυκὸ μου φῶς, ἦρθες, κι ἐγὼ δὲ θάρρουν
πῶς θὰ σέ δῶ σὺν πρύμισες κρυφά μου κι ἀθελά μου
στὴν Πύλο, τοῦ πατέρα σου μαντάτα γιὰ ν' ἀκουσῇς.
Ὡς τόσο τώρα ὅσ' ἀκουσες κι ὅσα εἶδες, ἔλα πὲς μου. »

Κι ὁ γνωστὸς Τηλέμαχος ἀπάντησέ της κι εἶπε·
« Μὴ φέρνης πόνου βούρκωμα μὲς στὴν καρδιά μου, ὦ μάνα,
τώρα ποὺ μόλις ξέφυγα κακὸ καὶ μαῦρο τέλος·
μόνε σὰ λούσης τὸ κορμί, καὶ καθαρὰ τὸ ντύσης,
ἀνέβαινε στ' ἀνώγι σου μὲ τίς καλές σου βάγιες,
καὶ σ' ὅλους ἑκατοβοδιὲς τοὺς ἀθανάτους τάξε,
ἴσως κι ὁ Δίας γδίκιωση γιὰ χάρη μας τελέσῃ.
Ἐγὼ θὰ πάω στὴν ἀγορά, τὸν ξένο νὰ καλέσω,
ποὺ ἦρθε ἀπ' τὴν Πύλο ἀντάμα μου, γιὰ ἐδῶ σὺν ξεκινούσα,
καὶ ποὺ μὲ τοὺς ὁμοιόθους τὸν ἔστειλα συντρόφους
στὸν Πείραιο, παραγγέλλοντας περίσσια νὰ τοῦ δείξῃ
τιμὴ μέσα στὸ σπίτι του κι ἀγάπη ὥσπου νὰ φτάσω. »

50

Αὐτὰ εἶπε· κι ἔμεινε ἄφτερος στὰ χεῖλῃ της ὁ λόγος·
καὶ τὸ κορμί σὺν ἔλυνε καὶ ντύθηκε καθάρια,
πῆγε, ἔταξε ἑκατοβοδιὲς στοὺς ἀθανάτους ὅλους,
ἴσως κι ὁ Δίας γδίκιωση γιὰ χάρη της τελέσῃ.

60

Βγῆκε ὕστερα ὁ Τηλέμαχος κρατώντας τὸ κοντάρι,
καὶ δυὸ γοργόποδα σκυλιὰ κατόπι ἀκολουθοῦσαν.
Μὲ χάρη τότε ἡ Ἀθηνᾶ θεϊκὴ τὸν περεχοῦσε,
κι ὅλος ὁ κόσμος θάμαζε θωρώντας του τὰ κάλλη.
Τριγύρω του οἱ θεότολμοι μαζεύτηκαν μνηστῆρες,
μὲ ὁμορφα λόγια, καὶ καχοὺς σκοποὺς στὸ λογισμό τους.
Ὅμως αὐτὸς ἀπόφυγε τὸ πλῆθος τους, καὶ πῆγε

κάθισ' ἐκεῖ πού ὁ Μέντορας, ὁ Ἄντιφος κι ὁ Ἀλιθέρης
 παλιοί του φίλοι πατρικοί καθόντουσαν· κι ἐκεῖνοι
 τότε ρωτοῦσαν καθετὶς. Κι ὁ Πείραιος, ὁ μεγάλος
 κι ὁ ξακουστός κονταριστής, τὸν ξένο φέρνοντάς του,
 ἀπὸ τῇ χώρα πέρασε, στὴν ἀγορὰ κατέβη,
 καὶ ζύγωσε. Δὲ στάθηκε ὁ Τηλέμαχος μακριὰ τους,
 μόνε τὸν ξένο σίμωσε. Κι ὁ Πείραιος τότες πρώτος
 τοῦ μίλησε· « Τηλέμαχε, στείλε μου εὐτὺς γυναικες
 τὰ δῶρα πού ὁ Μενέλαος σοῦ ἔδωσε γιὰ νὰ πάρουν. »

70

Κι ὁ γνωστικός Τηλέμαχος ἀπάντησέ του κι εἶπε·
 « ὦ Πείραιε, δὲ γνωρίζουμε πῶς ὅλ' αὐτὰ θὰ βγοῦνε.
 Ἄν οἱ μνηστῆρες μυστικά στὸν πύργο μὲ σκοτώσουν,
 κι ὅλα κατόπι μοιραστοῦν τὰ πατρικά μου πλούτια,
 κάλλιο ἔχε τα τὰ δῶρα ἐσύ, παρ' ἀπ' αὐτοὺς κανέναν·
 ἂν πάλε ἐγὼ ξολοθρεμὸ καὶ θάνατο τοὺς δώσω,
 τότες τὰ φέρνεις χαίροντας, καὶ χαίροντας τὰ παίρνω. »

80

Εἶπε, καὶ τὸν πολύπαθο ξένο ἔφερε στὸ σπίτι.
 Καὶ μέσα στὸ λαμπρόχτιστο σὰν ἔφτασαν παλάτι,
 ἀπάνω σ' ἔδρες καὶ θρονιά τίς χλαῖνες ἀποθέσαν,
 καὶ μὲς σὲ γοῦρνες σκαλιστὲς καθίσαν καὶ λουστῆκαν.
 Κι οἱ δοῦλες σὰν τοὺς ἔλουσαν κι ἀλεῖψαν τοὺς μὲ λάδι,
 καὶ τοὺς φορέσανε κρουστὲς χλαμύδες καὶ χιτῶνες,
 ἀπ' τὰ λουτρά τοὺς βγήκανε καὶ στὰ θρονιά καθίσαν.
 Καὶ μπρίκι γιὰ τὸ νίψιμο τοὺς φέρνει τότε ἡ βάρια,
 ὦριο, χρυσό, καὶ χύνει τοὺς στὴν ἀργυρὴ λεγένη
 γιὰ νὰ πλυθοῦν, καὶ στρώνει τοὺς γυαλιστεροὶ τραπέζι.
 Σεμνὴ κελάρισσα ἔφερε ψωμὶ καὶ παραθέτει,
 κι ἀπὸ τὰ καλοφάγια τῆς τοὺς ἔβαλε περίσσια.

90

Κι ἀντίκρυ ἡ μάνα του, σιμὰ στοῦ παλατιοῦ τὸ στύλο,
 ἀναγερμένη σὲ θρονὶ ψιλόκλωθε μὲ ρόκα.
 Κι αὐτοὶ ἄπλωναν τὰ χέρια τοὺς στὰ καλοφάγια ὀμπρὸς τοὺς.
 Κι ἀπὸ πιότὸ κι ἀπὸ φαί σὰ φράνθηκε ἡ καρδιά τους,
 ἡ Πηνελόπη ἡ γνωστικιά τὸ λόγο πρώτη ἀρχίζει·

100

« Τηλέμαχε, στ' ἀνῶγι ἐγὼ θ' ἀνέβω νὰ πλαγιασῶ
 στὴν κλίνη πού μὲ στεναγμοὺς καὶ δάκρυα τῇ ραντίζω,
 ἀφότου στὸ Ἴλιο κίνησε ὁ Δυσσέας μὲ τοὺς Ἀτρεΐδες·

κι ὅμως ἐσὺ δὲ θεὸς νὰ ῥθῆς καὶ νὰ μοῦ πῆς καθάρια,
μέσα στὸν πύργο πρὶ νὰ μποῦν οἱ θεότολμοι μνηστῆρες,
γιὰ τοῦ γονιοῦ σου ἂν ἔμαθες τὸ γυρισμὸ στὰ ξένα.»

Κι ὁ γνωστικός Τηλέμαχος ἀπάντησέ της κι εἶπε·

«Τὸ καθετίς, μητέρα μου, θὰ δηγηθῶ μὲ ἀλήθεια.

Στὴν Πύλο καὶ στὸ Νέστορα σὰ φτάσαμε τὸ ρήγα,

μὲς στ' ἀψηλὰ παλάτια του μὲ δέχτηκε μὲ ἀγάπη

110

καὶ πόνο, σὰν πού δέχεται γονιὸς ἀκριβοπαίδι,

σὰν ἔρχετ' ἀπὸ ξενιτειές, πού ἐκεῖ πλανιόταν χρόνια·

ὅμοια μὲ δέχτηκε κι αὐτὸς κι οἱ ξακουσμένοι γιοὶ του,

κι ἔλεγε πὼς ἀπὸ ἄνθρωπο δὲν ἄκουσε στὸν κόσμον

ἂ ζοῦσε γιὰ ἂν ἀπέθανε ὁ ἀντρώπος Δυσσέας.

Ὅμως στὸν πολεμόχαρο Μενέλαο τοῦ Ἀτρέα

μὲ ἀλόγατα καὶ μὲ ἄρματα λαμπρὰ προβόδωσέ με,

κι ἐκεῖ εἶδα τὴν Ἀργίτισσα Ἑλένη, πού γιὰ κείνη

κι οἱ Ἀργεῖτες ἔπαθ' ἀνὰ πολλὰ δεινά, κι οἱ Τρωαδῆτες,

120

κατὰ τὸ θέλημα τῶν θεῶν. Καὶ τότες ὁ Μενέλαος

μὲ ρώτησε ὁ βροντόφωνος ποιά ἀνάγκη μὲ εἶχε φέρε

στὴν ὥρια Λακεδαίμονα· καὶ τοῦ ἴπα τὴν ἀλήθεια.

Κι αὐτὸς ἀπολογήθηκε, κι αὐτὰ τὰ λόγια μοῦ εἶπε·

«ὦχ' αὖ, σὲ τί παλληκαρᾶ κλινάρι νὰ πλαγιάσουν

τοὺς ἦρθεν ὄρεξη αὐτονόους τοὺς ἀναντρους, ἀλήθεια.

Καθὼς μὲς σ' ἄγριου λιονταριοῦ ρουμάνι ἢ ἀλαφίνα,

κοιμίζει βυζαστάρικα νιογέννητα λαφούλια,

καὶ παίρνει τίς βουνοπλαγιές καὶ τὰ χλωρὰ λαγκάδια,

130

καὶ βόσκει, μὰ ἄξαφνα γυρνάει μὲς στὴ μονιά του ἐκεῖνος,

καὶ φέρνει τέλος φοβερὸ σὲ μάνα καὶ λαφούλια,

ἔτσι κι ὁ Ὀδυσσεὺς φριχτὰ θὰ τοὺς τελειώσῃ ἐκείνους.

Κι, ὦ Δία Θεέ μου, κι Ἀθηνᾶ, κι Ἀπόλλωνα, ἂν ἐκεῖνος

τοὺς πέσῃ σὰν πού φάνηκε στὴν ὁμορφὴ τῇ Λέσβῳ,

πού πρόβαλε καὶ πάλεψε μὲ τὸ Φιλομηλεῖδη,

καὶ μονομιᾶς τὸν ἔρριξε, κι οἱ Ἀχαιοὶ χαρῆκαν,

ἂν τέτοιος ὁ Ὀδυσσεὺς ἐρθῇ καὶ πέσῃ στοὺς μνηστῆρες,

γλήγορο θὰ ἴν' τὸ τέλος τους, κι ὁ γάμος τους φαρμάκι.

Κι αὐτὰ πού τώρα μὲ ρωτᾷς καὶ πού παρακαλεῖς με,

δὲ θὰ τὰ πῶ τριγυριστὰ καὶ δὲ θὰ σὲ γελάσω,

παρὰ ὅσα μοῦ 'πε ὁ ἄλαθος τῆς θάλασσας ὁ γέρος,
 ἕνα πρὸς ἕνα θά 'χης τα καὶ λόγο δὲ θά κρύψω.
 Τὸν εἶδε, μοῦ 'πε, σὲ νησὶ δάκρυα πολλὰ νὰ χύνῃ,
 στῆς θείνας τῆς Καλυψῶς, ποῦ δίχως θέλησὶ τοῦ
 κρατᾷ τον, καὶ δὲ δύνεται νὰ δῇ γλυκεῖα πατρίδα·
 τί μήτε πλοῖα μὲ τὰ κουπιὰ, μήτε συντρόφους ἔχει,
 ποῦ νὰ τὸν πάρουν ἀπ' ἐκεῖ στῆς θάλασσας τὰ πλάτια. »
 Αὐτὰ 'πε ὁ πολεμόχαρος Μενέλαος τοῦ 'Ατρέα.

Καὶ τότες πίσω γύρισα, καὶ πρύμο μοῦ χαρίσαν
 οἱ ἄθάνatoi, καὶ μ' ἔφερναν στὴν πόθητὴ πατρίδα. »
 Αὐτὰ εἶπε, καὶ τῆς τάραξε στὰ στήθια τὴν καρδιά της. 150
 Καὶ τότες ὁ θεόμοιαστος Θεοκλύμενος τοὺς εἶπε·

« Γυναῖκα πολυσέβαστη τοῦ δοξαστοῦ 'Οδυσσέα,
 δὲν τὰ γνωρίζει αὐτὸς σωστά, καὶ κάλλιο ἐμένανε ἄκου,
 ποῦ σοῦ μαντεύω ἀλάθευτα, καὶ τίποτις δὲν κρύβω.
 'Ο Δίας νὰ 'ναι μάρτυρας, τὸ ξενικὸ τραπέζι,
 κι ἐτούτῃ ἢ στὰ τοῦ θεόλαμπρου 'Οδυσσέα ποῦ μὲ δέχτη,
 ἐδῶ 'ναι στὴν πατρίδα τοῦ ὁ Δυσσέας, κι ἡ γυρίζει
 ἡ κάθεται, καὶ τίς κακὲς αὐτὲς δουλειὲς μαθαίνει,
 καὶ σ' ὅλους φοβερὰ δεινὰ σκαρώνει τοὺς μνηστῆρες·
 εἶδα πουλὶ προφητικὸ στὸ πλοῖο σὰν καθόμουν, 160
 καὶ τότες τοῦ Τηλέμαχου τὰ λάλησα καὶ τὰ εἶπα. »

Κι ἡ Πηνελόπη ἡ γνωστικὴ μ' αὐτὰ τοῦ ἀπολογιέται·
 « Μακάρι, ὦ ξένε, ὁ λόγος σου νὰ βγῇ καθὼς τὸν εἶπες·
 μαζί μὲ τὴν ἀγάπη μου θὰ σοῦ 'δῶ καὶ δῶρα
 τόσο πολλὰ, π' ὅσοι ἔβλεπαν θένα σὲ μακαρίζαν. »

Τέτοια λαλοῦσαν κι ἔλεγαν ἐκεῖνοι ἀνάμεσό τους·
 καὶ στοῦ 'Οδυσσέα κατὰμπροστα οἱ μνηστῆρες τὰ παλάτια
 διασκοβολώντας γλέντιζαν καὶ ρίχνοντας κοντάρια
 σὲ γῆς στρωτῇ, ποῦ ἀδιάντροπα ἐκεῖ πάντα μαζευόνταν.
 Μὰ πρὸς τὸ γιόμα, ποῦ ἔφταναν ὀλοῦθε ἀπ' τὰ χωράφια 170
 τὰ πρόβατα κι οἱ πιστικοὶ τὰ φέρνανε σὰν πάντα,
 τοὺς εἶπε τότε ὁ Μέδοντας, ὁ κήρυκας ποῦ ἀπ' ὅλους
 τοὺς ἄρρεσε νὰ κάθεται μαζί τους στὸ τραπέζι·

« Τώρα, παιδιὰ, ποῦ φράνθηκε μὲ τὸν ἀγῶνα ὁ νοῦς σας
 νὰ τοιμαστῇτε γιὰ φαγὶ μὲς στὸ παλάτι ἐλάτε,

τ' εἶναι καλὰ στήν ὥρα του νὰ γίνη τὸ τραπέζι. »

Εἶπε, κι αὐτοὶ τὸν ἄκουσαν, καὶ σήκωθῆκαν, πῆγαν.

Καὶ μέσα στὰ λαμπρόχτιστα σὰν μπήκανε παλάτια,
ἀπάνω σ' ἔδρες καὶ θρονιὰ τίς χλαῖνες ἀπιθῶσαν,
κι ἔσφαζαν πρόβατα τρανά, καλοθρεμμένα γίδια,
θρεφτάρια χοίρους, καὶ παχὺ δαμάλι γιὰ νὰ φῶνε.
Ὡς τόσο ἀπὸ τὴν ἐξοχὴ στὴ χώρα ὁ Ὀδυσσεὺς
μὲ τὸν καλόκαρδο Εὐμαιο νὰ σύρῃ τοιμαζόταν.

180

Κι ὁ πρῶτος τῷ χοιροβοσκῶν μίλησε τότε κι εἶπε·

« Ἔνε, ποὺ τώρα λαχταρεῖς στὴ χώρα νὰ κατέβης,
καθὼς ὁ ἀφέντης πρόσταξε, κι ἐγὼ ἤθελα νὰ μείνης
ἐδῶ στὴ στάνη φύλακας· μὰ σέβας τοῦ ἥχου μέγα
καὶ φόβο, μήπως ὕστερα μανιάσῃ καὶ τοῦ ἀφέντη
φοβᾶμαι τὰ μαλώματα. Μὰ ἄς πᾶμε τώρα, ἡ μέρα
πάει νὰ μεσιάσῃ κι ἡ δροσιὰ θὰ ᾔναι κακὴ τὸ βράδυ. »

190

Τότε ὁ Δυσσεύς ὁ τρίξυπνος ἀπάντησέ του κι εἶπε·

« Ἐρῶ, καὶ νιώθω· τὸ ἥχον ἐγὼ στὸ νοῦ μου αὐτὸ ποὺ μοῦ ἔπες.
Μὰ ἄς πᾶμε, κι ἐσὺ δεῖχνε μου τὸ δρόμο πέρα ὡς πέρα,
καὶ δῶς μου, ἂν ἔχῃς πουθενά, κουτσόραβδο κομμένο,
γιὰ ν' ἀκουμπῶ, τί δύσκολος εἶναι, μοῦ λέτε, ὁ δρόμος. »

Εἶπε, καὶ κρέμασε παλιὸ τορβὰ κουρελιασμένο
στὸν ὄμο μὲ χοντρὸ σκοινί, καὶ τοῦ ἔδωκε συνάμα
ραβδί ὁ καλὸς χοιροβοσκός, καθὼς τὸ πεθυμοῦσε.
Ἐκίνησαν, μὰ οἱ πιστικοὶ μὲ τὰ σκυλιὰ στὴ στάνη
μεῖναν καὶ φύλαγαν· κι αὐτὸς ὁδήγησε τὸν ἀφέντη,
ποὺ σὰ ζητιάνος φαίνονταν ἐλεεινὸς καὶ γέρος,
καὶ στὸ ραβδί του ἀκούμπαγε παλιόρουχα ντυμένος.

200

Πῆραν τὸ πετρωτὸ στρατὶ καὶ ζύγωσαν τὴν χώρα,
καὶ σάνε φτάσανε σιμὰ στὴν κρουσταλλένια βρύση,
ποὺ ὁ κόσμος ἔπαιρνε νερό, κι ὁ Νήριτος τὴν εἶχε,
κι ὁ Ἰθακὸς κι ὁ Πολύχτορας, χτισμένη, κι ἦταν λευκὴς
δάσος ἐκεῖ νερόθρεφτες ποὺ ὀλοῦθε τὴν κυκλῶναν,
καὶ κατρακύλα κρυὸ νερὸ ψηλάθε ἀπὸ τὸ βράχο,
κι ἦταν βωμὸς ἀπάνωθε χτισμένος, ποὺ θυσιάζαν
στὶς Νύφες ὅσοι διάβαιναν· κεῖ πέρα ὁ Μελανθέας
τοὺς βλέπει τοῦ Δολίου ὁ γιός, μὲ δυὸ βοσκούς κατόπι,

210

πού φέρναν τὰ πιὸ διαλεχτὰ τῶν κοπαδιῶν γίδια
γιὰ τῷ μνηστήρων τὸ φαγί· κι ἅμα τοὺς εἶδε ἐκεῖνος
πειραχτικά τοὺς μίλησε καὶ μὲ μεγάλη κάκια,
καὶ τὸ Δυσσέα πληγῶνανε τ' ἀδιάντροπά του λόγια·

«Ένας ἀχρεῖος τὸν ἄλλονε μὰ τὴν ἀλήθεια σέρνει
κι ἔτσι παντοτινὰ ὁ θεὸς ὅμοιο στὸν ὅμοιον φέρνει.

Ποῦ τάχα, ὦ βρώμικε βοσκέ, τὸν πᾶς αὐτὸν τὸν χάφτη
τὸν παλιοζήτουλα, μωρέ, τῶν τραπεζιῶν τὴ λῶβα ;

220

Σὲ πόσες πόρτες θὰ σταθῇ τὴ ράχη του νὰ τρίβη,
ὄχι λεβέτια καὶ σπαθιά, παρὰ βουκιές ζητώντας.

Δῶς' τον ἐμένα, φύλακα τῆς στάνης νὰ τὸν ἔχω,
νὰ μοῦ σαρώνη τὸ μαντρί, χλωρόκλαδα νὰ φέρνη
στὰ γίδια, καὶ νὰ πίνη ὕδρ', παχιά μεριά νὰ κάνη.

Τώρα ὅμως πού κακόμαθε, δὲ θέ' δουλειὰ νὰ πιάση
μόνε τοῦ ἀρέσει σὲ χωριά νὰ σέρνεται καὶ χῶρες,
νὰ θρέφῃ μὲ τὴ διακονιά τὴ λαίμαργη κοιλιά του.

Μὰ ἔχω δυὸ λόγια νὰ σοῦ πῶ, κι ὅ,τι σοῦ λέω θὰ γίνη·
ἂν τύχη κι ἔρθῃ στοῦ θεϊκοῦ τοῦ Ὀδυσσέα τοὺς πύργους,

230

τριγύρω στὴν κεφάλαια του πολλὰ σκαμνιά ριγμένα
ἀπὸ τὰ χέρια τῶν ἀντρῶν θὰ σπάσουν τὰ πλευρά του. »

Καὶ καθὼς πέρασε, τοῦ ἔδωσε κλωτσίαι ὁ χαζὸς στὸ γόφο·
μὰ ἐκεῖνος δὲν ξεστράτισε, παρὰ ἔμεινε στὸ δρόμο·

Τότες στὸ νοῦ του μέσα ὁ γιὸς ἀνάδευε τοῦ Λαέρτη,
νὰ ὀρμήσῃ, καὶ μὲ μιὰ ραβδιά νὰ τόνε ξεπαστρέψῃ,
ἢ ἀρπάζοντάς τον ἀπ' τ' αὐτιά, νὰ τοῦ βροντῇ ξάμου
τὴν κούτρα· μὰ τὸ ἀπόμεινε, καὶ βάσταξε ἡ καρδιά του.

Κι ἀγριομιλώντας ὁ βοσκὸς στὸν ἄλλον ἀντικρύ του,
ἔβγαλ' εὐκὴ ἀψηλόφωνη μὲ χέρια σηκωμένα·

« Νύφες τῆς βρύσης, καὶ τοῦ Διὸς ὦ κόρες, ἂν ποτές του
μεριά ὁ Δυσσέας σᾶς ἔκαψε σὲ πάχος τυλιγμένα

240

γιδιῶν κι ἀρνιῶν, τούτῃ μου τελέστε τὴ λαχτάραι·
ἂς ἔρθῃ ἐκεῖνος πιά, καὶ θεὸς ἂς τόνε φέρῃ κάποιος.

Αὐτὸς θὰ σοῦ τὰ σκόρπιζε στ' ἀλήθεια τὰ καμάρια
πού τῶρ' ἀγέρωχα κρατᾶς στὴ χώρα τριγυρνώντας,

ἐνῶ ἀφανίζουνε κακοὶ βοσκοὶ τὰ πρόβατά σου. »

Κι ὁ Μελανθέας ἀπάντησε καὶ τοῦ ἔπε· « Ὀχοῦ, τί κρένει,

ὁ σκύλος ὁ παμπόνηρος, πού ἐγὼ θά τὸν περάσω
μακριὰ ἀπ' τὸ Θιάκι κάποτες μὲ μελανὸ καράβι
κέρδος νὰ βγάλω περισσό. "Ὅμως μακάρι τώρα
τοῦ Φοίβου τοῦ ἀργυρότοξου οἱ σαῖτες νὰ σκοτώσουν
στὸν πύργῳ τὸν Τηλέμαχο, γιὰ κονταριὲς μνηστήρων,
σὰν πού ὁ γονιὸς του χάθηκε στὰ μακρινὰ καὶ ξένα. »

250

Αὐτὰ εἶπε, καὶ τοὺς ἄφησε σιγὰ νὰ περπατᾶνε,
μὰ ἐκεῖνος γλήγορα ἔφτασε στοῦ ρήγα τὰ παλάτια,
καὶ μπῆκε εὐτὺς καὶ κάθισε μαζὶ μὲ τοὺς μνηστήρες,
ἀντίκρου στὸν Εὐρύμαχο, πού τὸν παραγαποῦσε.
Τοῦ βάλαν ἀπ' τὰ κρέατα τὸ μερτικό του οἱ δοῦλοι,
κι ἡ σεβαστὴ κελάρισσα ψωμὶ παράθεσέ του
νὰ φάη· κι ἤρθαν ὁ πάγκαλος βοσκὸς μὲ τὸ Δυσσέα,
καὶ στάθηκαν κοντά· ὡς αὐτοὺς τῆς βαθουλῆς ἐρχόταν
τῆς φόρμιγγας τὸ παίξιμο, τὶ τότες ἀρχινοῦσε
κι ὁ Φῆμιος τὸ τραγούδι του. Καὶ τοῦ ἔσφιξε ὁ Δυσσέας
τὸ χέρι τοῦ χοιροβοσκοῦ, καὶ μίλησέ του κι εἶπε·

260

« Εὐμαιε, αὐτὰ ἔναι τὰ λαμπρὰ παλάτια τοῦ Ὀδυσσέα·
κι ἀνάμεσα σὲ ἀμύπολλα μπορεῖς νὰ τὰ ξανοίξεις.
Ἄπ' τὸ ἔνα στ' ἄλλο μέσα πᾶς, κι ἔχουν αὐλὴ κλεισμένη
μὲ τείχισμα στεφανωτὸ καὶ στεριωμένες πόρτες
δικάνατες· καὶ ποίος μπορεῖ νὰ τὰ καταφρονέσῃ ;
Βλέπω καὶ μέσα περισσοὶ πίνουν καὶ τρῶνε ἀνθρώποι·
καπνοῦ προβάλλει μυρουδιά, κι ἀκούγονται τῆς λύρας
οἱ κόρδες, πού οἱ ἀθάνατοι γιὰ τὰ τραπέζια ὀρίσαν. »

270

Κι ἐσύ, Εὐμαιε χοιροβοσκέ, τοῦ ἀπολογήθῃς κι εἶπες·
« Κι αὐτὸ μεμιάς τὸ ἀπείκασες, σὰν πού ὅλα ἐσὺ τὰ νιώθεις.
Μὰ τώρα πῶς θὰ κάμουμε καιρὸς νὰ στοχαστοῦμε.
Γιὰ πρῶτος στὰ παλάτια ἐσὺ τὰ ὀριοχτισμένα μπαίνεις,
καὶ στοὺς μνηστήρες προχωρεῖς, καὶ πίσω ἐγὼ προσμένω,
γιὰ ἂν θέλῃς κοντοστάσου ἐσύ, κι ὀμπρὸς ἐγὼ πηγαίνω.
Μὰ μὴν ἀργῆς νὰ μὴ σὲ δοῦν ἀπόξω, κι ἢ σὲ διώξουν,
ἢ σὲ βαρέσουν ἄξαφνα· στοχάσου αὐτὸ πού σοῦ ἔπα. »

280

Κι ἀπάντησε ὁ πολύπαθος κι ὁ μέγας Ὀδυσσέας·
« Ξέρω, καὶ νιώθω· τὸ ἔχω ἐγὼ στὸ νοῦ μου αὐτὸ πού μοῦ ἔπες.
Μόν' ἐσὺ τράβηξε ὀμπροστά, κι ἐγὼ θὰ μείνω πίσω·

σὲ χτυπησιᾶς καὶ σὲ ριζιᾶς ἀνήξερος δὲν εἶμαι·
 βαστάει ἡ καρδιά μου, τί πολλὰ μοῦ ῥθαν ἐμένα πάθια
 σὲ ἀμάχες καὶ σὲ κύματα· κι αὐτὸ μ' ἐκείνα ἄς ἔρθῃ.
 "Ὅμως τῇ λύσσα τῆς κοιλιᾶς δὲ δύνεσαι νὰ κρύψῃς,
 ποὺ ἡ ἔρμη ἀρίθμητα δεινὰ στὸν κόσμον πάντα φέρνει.
 Γιὰ κείνην ἀρματώνονται καλόζυγα καράβια,
 ποὺ σκίζουμε τὰ πέλαγα καὶ τοὺς ὀχτροὺς χτυπᾶνε. »

Αὐτὰ καθὼς λαλοῦσανε κι ἀνάμεσό τους λέγαν,
 σκυλὶ ποὺ κοίτονταν, τ' αὐτιά καὶ τὸ κεφάλι ὀρθώνει,
 ὁ Ἄργος, ποὺ ὁ ἀντρόψυχος Δυσσέας τὸν εἶχε θρέψει,
 ὅμως δὲν τόνε χάρηκε, γιὰτ' εἶχε φύγει ἐκεῖνος
 στὴ Τροία τότες τὴν ἱερή· σ' ἄλλους καιροὺς οἱ νέοι
 τὸν παίρνανε, νὰ κυνηγοῦν λαγούς, ζαρκάδια, γίδια.
 Τώρα, π' ὁ ἀφέντης ἔλειπε, τὸν ἄφηναν πεσμένο
 στὴν σωριασμένη τὴν κοπριά βοδιῶν καὶ μουλαριῶν,
 ποὺ ὀμπρὸς στὴ θύρα ἀπλώνονταν, κι οἱ παραγιοὶ ἀποκεῖθε
 τὴν σήκωναν καὶ κόπριζαν τοὺς κήπους τοῦ Ὀδυσσέα.
 Ἀπάνω αὐτοῦ κοιτότανε τσιμπουριασμένοι ὁ Ἄργος.
 Καὶ τώρα, ἅμα μυρίστηκε σιμὰ τὸν Ὀδυσσέα,
 γοργοσαλεύει τὴν οὐρά, τ' αὐτιά του κατεβάζει,
 μὰ πιὸ κοντὰ τοῦ ἀφέντη του δὲν μπόρει νὰ ζυγώσῃ.
 Γύρισ' αὐτὸς τὴν ὄψῃ του καὶ σφούγγισ' ἓνα δάκρυο
 κρυφὸ μὲ τρόπο, κι ὕστερα τὸν πιστικὸ ρωτοῦσε·

« Μεγάλον θάμα, στὴν κοπριά νὰ μνήσκῃ τέτοιος σκύλος·
 ὁμορφος σκύλος, μὰ ἄραγες νὰ ἴναι καὶ γοργοπόδης
 κοντὰ στὴν τόση του ὁμορφιά, γιὰ νὰ ἴναι δὲ ἀπὸ κείνους
 ποὺ στὰ τραπέζια στολισμὸ τοὺς ἔχουν οἱ ἀφεντάδες ; »

Κι ἐσὺ, Εὐμαιε χοιροβοσκέ, τοῦ ἀπολογήθῃς κι εἶπες·
 « Εἶν' ἐκεينوῦ ποὺ ἀπέθανε στὰ ξένα αὐτὸς ὁ σκύλος.
 "Αν ἦταν ἔτσι στὸ κορμί, καὶ στὰ ἔργα του σὰν τότες
 ποὺ ὁ Ὀδυσσέας τὸν ἄφησε κινώντας γιὰ τὴν Τροία,
 τότες θὰ κοίτας δύναμη καὶ γληγοράδα, ἀλήθεια.
 Ἀγρίμι δὲν τοῦ ξέφευγε μὲς στὰ βαθιὰ τοῦ λόγγου,
 κάθε κυνήγι, ποὺ ἔβγαζε στ' ἀχνάρια μαθημένους.
 Μὰ παθιασμένος τῶρ' αὐτός, ὁ ἀφέντης του στὰ ξένα
 χαμένος, καὶ δὲ νοιάζονται γι' αὐτὸν ἐδῶ οἱ γυναῖκες.

Κι οἱ δοῦλοι, σὰ δὲ βρίσκειται ποπάνω τοὺς ἀφέντης,
δουλειὰ νὰ κάμουνε σωστή δὲ θέλουνε πιά τότες·
τὶ παίρνει τὴ μισὴ ἀρετὴ τοῦ ἀνθρώπου ὁ βροντορίχτης
ὁ Δίας, ἅμα τῆς σκλαβιάς ἢ μαύρη τοῦ ῥθη μέρα.»

Αὐτὰ σὰν εἶπε, στὰ λαμπρὰ παλάτια μέσα μπῆκε,
καὶ πῆγε τοὺς καμαρωτοὺς μνηστῆρες ν' ἀνταμώση.
"Ὅμως τὸν Ἄργο θάνατος μαῦρος κι ἀχνὸς τὸν πῆρε,
σὰν εἶδε τὸν ἀφέντη του, στὰ εἴκοσι χρόνια ἀπάνω.

Κι ὁ θεόμοιαστος Τηλέμαχος πρῶτος ἀπ' ὅλους εἶδε
μὲς στὰ παλάτια τὸ βοσκὸ νὰ μπαίνει καὶ τοῦ γένφει
νὰ πάη σιμά του· γύρω του τηράει αὐτός, καὶ παίρνει
σκαμνὶ πού τὸ ἔχε ὁ μοιραστής πού μοίραζε τὸ κρέας
στοὺς ἥρωες πού τρωγότιναν μὲς στὰ λαμπρὰ παλάτια.
Ἄγνάντια στοῦ Τηλέμαχου ζυγώνει τὸ τραπέζι,
κι ἐκεῖ καθίζει· ὁ κήρυκας τοῦ παραθέτει τότες
μερίδα ὀμπρός του, καὶ ψωμὶ τοῦ δίνει ἀπ' τὸ πανέρι.

Εὐτὺς κατόπι του ἔφτασε στοὺς πύργους κι ὁ Ὀδυσσεάς,
ὅμοιος μὲ κακορίζικο καὶ γέρο ψωμοζήτη,
ἀκουμπισμένος σὲ ραβδί, καὶ κουρελοντυμένος.
Καὶ καθὼς μπῆκε, κάθισε στὸ φράξινο κατώφλι,
σὲ παραστάτη γέρνοντας ἀπ' ὄριο κυπαρίσσι,
πού τὸ ἔχε σιάξει τεχνικὰ μὲ στάφνη ὁ μάστορὸς του.
Προσκάλεσε ὁ Τηλέμαχος τὸν πιστικὸ σιμά του,
καὶ παίρνοντας ἀλάκερο ψωμὶ ἀπὸ τὸ πανέρι,
καὶ κρέας ὅσο οἱ φοῦχτες του μαζὶ χωροῦσαν, τοῦ εἶπε·

« Πάρ' τα, τοῦ ξένου δῶσ' τα αὐτά, καὶ πὲς του δίνοντάς τα,
κι ἀπ' τοὺς μνηστῆρες ὁλονοὺς νὰ πάη καὶ νὰ γυρέψῃ.
Σὰν ἔχῃ ἀνάγκη ὁ ἄνθρωπος, νὰ ντρέπεται δὲν πρέπει. »

Αὐτὰ εἶπε, κι ὁ χοιροβοσκὸς σὰν τ' ἄκουσε, πηγαίνει
σιμά του, καὶ τοῦ προσμιλεῖ μὲ φτερωμένα λόγια·

« Ἐένε, ὁ Τηλέμαχος αὐτὰ σοῦ δίνει, καὶ μηνᾶ σου
κι ἀπ' τοὺς μνηστῆρες ὁλονοὺς νὰ πᾶς καὶ νὰ γυρέψῃς,
τὶ λέει πὼς εἶναι ἀταίριαστη ἡ ντροπὴ σὲ διακονίᾳ. »

Καὶ τότε ὁ πολυστόχαστος Δυσσεάς ἀπάντησέ του·
« Ὁ Δίας τοῦ Τηλέμαχου καλοτυχιὰ νὰ δίνῃ,
κι ὅλ' ἄς τοῦ γίνουμε καθὼς ἀποθυμεῖ ἢ καρδιά του. »

320

330

340

350

Αὐτά εἶπε, καὶ τὰ δέχτηκε στὶς φοῦχτες τοῦ καὶ χάμου
στὰ πόδια τοῦ τ' ἀκούμπησε στὸ φτωχικὸ σακὶ τοῦ.

Κι ὅσο ὁ καλὸς τραγουδιστὴς τραγούδαε στὰ παλάτια,
ἔτρωγε αὐτός· σὰν ἔπαψε νὰ τραγουδάη ἐκεῖνος,
κι ἀπόφαγε ὁ Δυσσέας, βοή σηκῶσαν οἱ μνηστῆρες·
καὶ στάθη ὀμπρὸς τοῦ ἡ Ἀθηνᾶ καὶ τὸν παρακινουῖς
γύρω νὰ πάη μαζεύοντας καρβέλια ἀπ' τοὺς μνηστῆρες,
ποιὸς εἶναι δίκιος καὶ καλός, ποιὸς ἄδικος, νὰ μάθῃ·
μὰ κι ἔτσι ἡ θεὰ δὲν ἔμελλε κανένα νὰ γλυτώσῃ.
"Ἀρχισ' αὐτὸς ἀπὸ δεξιά καὶ καθενὸς ζητοῦσε
τὸ χέρι ἀπλώνοντας, παλιὸς σὰ νὰ 'τανε ζητιάνος.
Κι αὐτοὶ πονώντας τοῦ 'διναν, ὅμως πολὺ ἀποροῦσαν,
κι ἓνας τὸν ἄλλον ρώταγε ποιὸς ἦταν κι ἀποποῦθε.
Καὶ τότες ὁ γιδοβοσκὸς ὁ Μελανθέας τοὺς εἶπε·

« Ἀκοῦστε με, τῆς δοξαστῆς βασιλίσσας μνηστῆρες,
γι' αὐτὸν τὸν ξένο· ἐγὼ καὶ πρὶν τὸν εἶχα δῆ, καὶ βέβαια
ὁ Εὐμαιὸς θὰ τὸν ἔφερνε σ' αὐτὸν τὸν πύργου τότες.
Ποιὸς ὅμως εἶν' αὐτὸς καὶ ποιά ἡ γενιά του, δὲν κατέχω. »

Κι ὁ Ἀντίνος τὸ χοιροβοσκὸ μάλωσε τότες κι εἶπε·
« Τί μᾶς τὸν ἔφερες, κι ἐσύ χοιροβοσκέ, στὴ χώρα ;
Λὲς τάχα δὲ μᾶς ἔφταναν τόσοι ἄλλοι γυρολόγοι
παλιοζητιάνοι βαρετοί, τῶν τραπεζιῶνε λῶβες ;
"Ἡ λίγοι ἐδῶ μαζώχτηκαν καὶ τρῶν τὸ βιὸς τοῦ ἀφέντη,
καὶ πῆγες καὶ προσκάλεσες κι ἐτοῦτον ἐδῶ τώρα ; »

Κι ἐσύ, Εὐμαιε χοιροβοσκέ, τοῦ ἀπολογήθης κι εἶπες·
« Σωστά, ὦ Ἀντίνε, δὲ λαλεῖς, ὅσο εὐγενὴς κι ἂν εἶσαι.
Καὶ ποιὸς ποτές τοῦ γύρεψε νὰ προσκαλέσῃ ξένον
ἄλλοῦθε, ἐξὸν ἂν ἦτανε χρειζούμενος τεχνίτης,
κανένας μάντης, ἢ γιατρός, ἢ ξυλουργός, ἢ θεῖος
τραγουδιστής, ποῦ μὲ γλυκὰ τραγούδια μᾶς γλεντίζει ;
αὐτοὶ δά, ποῦ ὡς τὰ πέρατα γυρεύονται τοῦ κόσμου·
ὅμως κανέναν δὲν καλεῖ καταλυτὴ ζητιάνο.

Μὰ ἐσύ 'σουν ὁ πιὸ δύστροπος ἀπ' ὅλους τοὺς μνηστῆρες
γιὰ ὅλους κι ἐμένα χωριστὰ τοὺς δούλους τοῦ Ὀδυσσεά.
Ὡς τόσο ἐγὼ δὲ σὲ ψηφῶ· σώνει νὰ ζῇ στοὺς πύργους
ἡ Πηνελόπη ἡ φρόνιμη κι ὁ θεόμοιαστος ὁ γιὸς της. »

Κι ὁ γνωστικός Τηλέμαχος γυρίζει καὶ τοῦ κρένει·
 « Σῶπα, μὲ δαύτونه πολλὰ μιλήματα μὴν ἔχης·
 πάντα μὲ λόγια συνηθάει πικρά νὰ μᾶς χολώνη,
 μὰ καὶ τοὺς ἄλλους προσκαλεῖ παρόμοια νὰ μᾶς λένε. »

Εἶπε, κι ἐκείνου μίλησε μὲ λόγια φτερωμένα·
 « Πολὺ ὁμορφα, καὶ σὰ γονιός, ὦ Ἀντίνε, μᾶς κοιτάζεις,
 ποὺ ἀπ' τὸ παλάτι ζήτησες εὐτὺς νὰ φύγη ὁ ξένος
 μὲ προσταγὴ τόσο βαρειά· ὁ θεὸς νὰ μὴν τὸ δώσῃ.
 Μοίραζε, δὲ λυπᾶμαι ἐγώ· πρῶτος ἐγὼ τὸ θέλω.
 Μὴ νοιάζεσαι τῇ μάνα μου μήτ' ἄλλον ἀπ' τοὺς δούλους,
 ποὺ βρίσκονται μὲς στοῦ θεϊκοῦ Δυσσέα τὰ παλάτια.
 Μὰ τέτοιους στοχασμοὺς ἐσὺ στὰ φρένα σου δὲν ἔχεις,
 τί προτιμᾷς νὰ καλοτρῶς, παρ' ἄλλοι νὰ δίνης. »

400

Κι ὁ Ἀντίνος τότες γύρισε κι αὐτὰ τοῦ ἀπολογήθη·
 « Τηλέμαχε περήφανε κι ἀκράτητε, τί μοῦ 'πες ;
 Ἄν ὅλοι τόσῃ πόρεψῃ τοῦ δίναν οἱ μνηστῆρες,
 σωστοὺς τρεῖς μῆνες θὰ 'κανε στὸ σπίτι νὰ ζυγώσῃ. »

Κι ἀπ' τὸ τραπέζι κάτωθε σκαμνὶ τραβάει καὶ δείχνει,
 ποὺ τὰ λαμπρά του ἀκούμπαγε τὰ πόδια σὰ δειπνοῦσε.

410

Ὡς τόσο οἱ ἄλλοι τοῦ ἔδιναν, καὶ μὲ ψωμί καὶ κρέας
 τὸ σάκο του γεμίσανε· καὶ κάνοντας νὰ σύρῃ
 πρὸς τὸ κατώφλι, νὰ γευτῇ τῶν Ἀχαιῶν τὰ δῶρα,
 σιμὰ τοῦ Ἀντίνου στάθηκε, καὶ μίλησέ του κι εἶπε·
 « Δῶσε μου, φίλε· ὁ πιὸ ἀχαμνὸς ἐδῶ θαρρῶ δὲν εἶσαι,
 μόν' πρῶτος ἀπ' τοὺς Ἀχαιοὺς, τί βασιλιάς μοῦ μοιάζεις.
 Γί' αὐτὸ καὶ πιότερο ψωμί νὰ δώσης ἐσὺ πρέπει,
 καὶ τότες ὥς τὰ πέρατα τῆς γῆς θὰ σὲ δοξάζω. »

Κι ἐγὼ εἶχα σπίτια μιὰ φορὰ στὸν κόσμον, κι ἤμουν πλούσιος
 κι εὐτυχισμένος, κι ἔδινα σ' ἐκείνους ποὺ γυρνοῦσαν
 καὶ γύρευαν, ὅποιοι ἦτανε, κι ἀπ' ὅ,τι εἶχαν ἀνάγκη·
 καὶ δούλους εἶχα ἀρίθμητους, κι ἄλλα καλὰ περίσσια,
 ποὺ ἔχουν αὐτοὶ ποὺ καλοζοῦν καὶ ποὺ τοὺς λένε ἀρχόντους.
 Μὰ ὁ Δίας ἄλλα θέλησε καὶ μοῦ τὰ ρήμαξε ὅλα,
 μὲ πολυπλάνητους ληστὲς σὰ μ' ἔβγαλε καὶ πῆγα
 στὸν Αἴγυπτον τὸ μακρινό, νὰ χάσω ἐκεῖ τὰ πάντα.
 Στὸν ποταμὸ σὰν ἄραξα τὰ δίπλωρα καράβια,

420

πρόσταξ' ἀμέσως τοὺς καλοὺς συντρόφους μου νὰ μείνουν
 αὐτοῦ, πλάϊ στὰ καράβια τους, γιὰ νὰ τὰ διαφεντεύουν,
 κι ἔστειλα βίγλεις νὰ τηροῦν ἀπ' τὶς κορφὲς τριγύρω·
 430 μὰ ἐκεῖνοι ξεπαρθήκανε κι ὅπου ἤθελαν τραβήξαν·
 τῶν Αἰγυπτίων κουρσέψανε τὰ ὁλόμορφα χωράφια,
 καὶ παῖρναν γυναικόπαιδα, χαλνούσανε τοὺς ἄντρες.
 Κι ἦρθε ὡς τὴ χώρα τὸ βουητό, κι ἀκοῦν αὐτοὶ καὶ τρέχουν
 σὰν ἔφεξε· καὶ γέμισε πεζούρα καὶ καβάλλα
 ὅλος ὁ κάμπος, κι ἄστραφτε ὁ χαλκός· κι ὁ βροντοχάρης
 ὁ Δίας στοὺς συντρόφους μου ρίχνει κακὴ φευγάλα,
 κι ἓνας δὲν κόταε νὰ σταθῇ κι ὀχτρό του ν' ἀντικρύση,
 γιὰτὶ παντοῦθε ἀφανισμὸς κακὸς τοὺς εἶχε ζώσει.
 Τότες πολλοὺς μοῦ σκότωσαν τὰ κοφτερὰ σπαθιά τους,
 440 κι ἄλλους τοὺς πιάσαν ζωντανοὺς καὶ στὴ σκλαβιά τοὺς ρίξαν.
 Μένα σὲ φίλο μ' ἔδωκαν, πού ἔτυχε ἐκεῖ, στοῦ Ἰάσου
 τὸ γιὸ τὸ Δημήτορα, τρανὸ τῆς Κύπρος βασιλέα.
 Ἐπὶ κεῖ πέρα τώρα ἐδῶ βασανισμένος ἦρθα. »

Κι ὁ Ἀντίνος τότες φώναξε· « Μὰ ποιὸς θεὸς μᾶς φέρνει
 αὐτὸ τὸ μέγα βάσανο, τῶν τραπεζῶν τὴ λώβα ;
 Μακριὰ ἀπὸ τὸ τραπέζι μου, στὴ μέση πού εἶσαι, στάσου,
 σὲ πιὸ πικρὴ νὰ μὴ βρεθῇς ἄλλη Αἴγυπτο καὶ Κύπρο,
 ἀδιάντροπος κι ἀπόκοτος σὰν πού 'σαι διακονιάρης.
 450 Μὲ τὴν ἀράδα σ' ὅλους πᾶς, καὶ ξένοιαστα ὅλοι δίνουν,
 τί κρατημὸ δὲν ἔχουνε καὶ λύπη, μόνε ρίχτουν
 ἀπὸ τὰ ξένα, ἀφοῦ πολλὰ καθένας ἔχει ὀμπρὸς του. »

Τότε ὁ Δυσσέας ὁ τριζυπνός τραβήχτηκε καὶ τοῦ 'πε·
 « Κρῆμας πού σὰν τὰ κάλλη σου κι ἡ γνώση σου δὲν εἶναι·
 μὴτ' ἄλλας ἀπ' τὸ σπίτι σου δὲ θά 'δινες ποτές σου,
 ἀφοῦ σὲ ξένο κάθεσαι τραπέζι, καὶ νὰ δώσης
 βουκιὰ ψωμί δὲ βάσταξες, πού τὰ 'χεις τόσα ὀμπρὸς σου. »

Εἶπε, κι ὁ Ἀντίνος πιὸ βαριά τότες χολώνει ἀκόμα,
 κι ἀγριοκοιτώντας τον, μ' αὐτὰ τοῦ μίλησε τὰ λόγια·
 460 « Τώρα δὲν ἔχει πιά, γερὸς ἀπ' τὸ παλάτι ἐτοῦτο
 πίσω θαρρῶ πὼς δὲ γυρνᾷς, ἀφοῦ μᾶς βρίζεις κιόλας. »

Εἶπε, κι ἀρπώνοντας τὸ σκαμνί, τοῦ τὸ πετάει στὴν ἄκρη
 τοῦ ὤμου τοῦ δεξοῦ· μὰ αὐτός, ἀσάλευτος σὰ βράχος,

δὲ λύγισε ἀπ' τὸ χτύπημα τοῦ Ἀντίνου, μόν' σωπώντας
τὴν κεφαλὴ τοῦ κούνησε, τ' εἶχε κακὸ στὸ νοῦ του.
Καὶ στὸ κατώφλι γύρισε, καὶ κάθισε, καὶ χάμου
τ' ὀλόγεμό του βάζοντας σακί, στοὺς ἄλλους εἶπε·

« Ἀκοῦτε με, τῆς δοξαστῆς βασιλίσσας μνηστῆρες,
ὅσα ἐγὼ μέσα μου ἀγρικῶ θὰ σᾶς τὰ φανερώσω.

Κανέναν πόνο ὁ ἄνθρωπος δὲν ξέρει, μήτε λύπη
σὰ χτυπηθῇ παλεύοντας νὰ σώσῃ τὸ δικό του,
ἅς εἶναι βόδια ἢ ἄσπρα ἀρνιά· μὰ ἐμένανε ὁ Ἀντίνοσ
μὲ βάρεσε γιὰ τὴν κοιλιά τῇ σιχαμένη κι ἔρμη,
καὶ ποῦ μ' ἀρίθμητα δεινὰ τὸν κόσμος βασανίζει.
"Οὐμὼς κι οἱ ζήτουλοι θεοὺς ἂν ἔχουν κι Ἑρινύες,
πρὶν ἔρθῃ ὁ γάμος, θάνατος θὰ σβῆσῃ τὸν Ἀντίνο. »

Κι ὁ Ἀντίνοσ τοῦ ἀποκρίθηκε· « Κάθου καὶ σῶπα, ὦ ξένε,
καὶ τρῶγε αὐτοῦ, ἢ φύγε ἄλλοῦ, τί ἄλλιῶς ἀπ' τὰ παλάτια
οἱ νέοι μ' αὐτὰ τὰ λῶγια σου τραβώντας σου τὰ πόδια
ἢ καὶ τὰ χέρια, ἀλάκερο θένα σὲ γδάρουν ὅζω. »

Αὐτὰ εἶπε, κι ὅλους ἄξαφνα θυμὸς πολὺς τοὺς πῆρε·
κι ἀπὸ τοὺς ξιππασμένους νιὺς ἓνας αὐτὰ λαλοῦσε·

« Κακὰ ἔκαμες τὸ ζήτουλα, ὦ Ἀντίνε, νὰ βαρέσης,
κακόμοιρε, ποῦ κάποιος θεὸς μπορεῖ ἐπουράνιος νὰ ἴναι.
Τὶ μοιάζοντας οἱ θεοὶ συχνὰ μ' ἄλλομερῖτες ξένους
μορφές ἀλλάζουν, καὶ γυρνοῦν στὶς χῶρες τῶν ἀνθρώπων,
νὰ ἰδοῦν ποιοὶ φέρονται ἄνομα καὶ ποιοὶ ἔχουν δίκιους νόμους. »

Αὐτὰ οἱ μνηστῆρες λέγανε, μὰ ἐκεῖνος τ' ἀψηφούσε.

Πικράθηκε ὁ Τηλέμαχος τὸ βάρεμα τηρώντας,
μὰ δάκρυο ἀπὸ τὸ μάτι του δὲ χύθη, μόν' σωπώντας
τὴν κεφαλὴ τοῦ κούνησε, τ' εἶχε κακὸ στὸ νοῦ του.

Κι ἡ Πηνελόπη ἡ φρόνιμη σὺν ἔμαθε τοῦ Ἀντίνου
τὸ κάμωμα, εἶπε στὶς καλὰς ἀγνάντια παρακώρες·
« Κι αὐτὸν ὁ χρυσοδόξαρος ἔτσι ἅς χτυπήσῃ ὁ Φοῖβος. »

Καὶ τότες ἡ κελάρισσα τῆς κἀνει ἡ Εὐρυνόμη·
« Ἄν πιάσουν οἱ κατάρες μας, ἀπ' αὐτονοὺς κανέναν
νὰ ζήσῃ ὡς τῇ χρυσόθρονη δὲ σώνει τὴν Αὐγούλα. »

Κι ἡ Πηνελόπη ἡ φρόνιμη γυρίζει καὶ τῆς κρένει·
« Ὅλ' εἶναι ὀχτροὶ μας, μᾶνα μου, τί τὸ κακὸ μας θένε·

470

480

490

μὰ αὐτὸς ἀκόμα πιότερο τὸ μαῦρο χάρο μοιάζει.

500

Ξένος βαριόμοιρος γυρνάει στὸν πύργο, κι ἀπ' τοὺς ἄντρες
ψωμοζητάει, γιατί πολλή τὸν ἀναγκάζει φτώχεια·
κάθε ἄλλος τοῦ ἔδωσε θροφή καὶ πόρεψη περίσσια,
κι αὐτὸς σκαμνὶ τοῦ πέταξε πᾶς στὸ δεξιὸν τοῦ ὦμο. »

Αὐτὰ στίς παρακόρες της στὸ θάλαμο καθόταν
ἡ Πηνελόπη κι ἔλεγε· κι ἔτρωγε ὁ θεῖος Δυσσέας.
Τότες ἐκεῖνη φώναζε τὸν Εὐμαιο, καὶ τοῦ εἶπε·

« Ἄμε, ὦ καλὲ κυρούλη μου, προσκάλεσε τὸν ξένο,
νὰ τὸν καλωσορίσω ἐγώ, καὶ νὰ τόνε ρωτήξω
μήπως τοῦ καρτερόψυχου Δυσσέα μαντάτα ξέρη
ἢ μὴν τὸν εἶδε· σὰν πολὺ ταξιδεμένος μοιάζει. »

510

Κι ὁ ἄξιος χοιροβοσκὸς τῆς ἀποκρίθη κι εἶπε·
« Ἄς σώπαιναν οἱ Ἀχαιοί, βασίλισσα, ν' ἀκούσῃς
τὰ ὅσα συντυχαίνει αὐτός, καὶ νὰ χαρῇ ἡ καρδιά σου.
Τρία σωστά μερόνυχτα τὸν εἶχα στὴν καλύβα,
τὶ ἐκεῖ μοῦ πρωτοφάνηκε σὰν ξέφυγε ἀπ' τὸ πλοῖο,
ὅμως δὲν πρόφταξε ὅλα του νὰ δηγηθῇ τὰ πάθια.
Καθὼς καλὸς τραγουδιστής, ποὺ θεοὶ τόνε διδάξαν,
βγαίνει καὶ τραγουδάει γλυκὰ τραγούδια στοὺς ἀνθρώπους,
κι ὅλοι κοιτώντας τὸν ἀκοῦν μ' ἀχόρταγῃ λαχτάρα,

520

ὅμοια κι αὐτὸς μὲ μάγευε σιμά μου καθισμένους.
Καὶ μοῦ ἔπε φίλος πατρικὸς πὼς εἶναι τοῦ Ὀδυσσέα,
καὶ πὼς στὴν Κρήτῃ κατοικεῖ, τοῦ Μίνωα τὴν πατρίδα.
Ἄπὸ τὰ κεῖθε τώρα ἐδῶ τὸν πέταξαν τὰ πάθια,
καὶ λέει καὶ γιὰ τὸ θεῖο πὼς ἄκουσε Ὀδυσσέα,
ἐδῶ σιμά, πρὸς τὴν παχειὰ τῶν Θεσπρωτῶν χώρα,
πὼς ζῇ, καὶ φέρνει θησαυροὺς στοὺς πύργους τοῦ περισσους. »

Κι ἡ Πηνελόπη ἡ φρόνιμη σ' ἐκεῖνον ἀποκρίθη·
« Πήγαινε, κάλεσ' τὸν ἐδῶ, γιὰ νὰ τὰ πῇ μπροστά μου,
κι ἐκεῖνοι ἅς παίξουν, ἢ ὀμπροστά στίς θύρες καθισμένοι,
ἢ μὲς στοὺς πύργους αὐτουδά, μιὰς κι εἶναι ἀναπαμένοι,
ποὺ μνήσκουνε στὰ σπίτια τοὺς ἀκέρια τὰ καλά τους,
σιτάρι καὶ γλυκὸ κρασί, καὶ μόνε οἱ δοῦλοι τρῶνε.
Ὅμως ἐκεῖνοι ὀλοκαίρις σ' αὐτὸ τὸ σπίτι ζοῦνε,
καὶ βόδια σφάζοντας κι ἀρνιά καὶ τὰ παχιά μας γίδια,

530

κάθονται τρῶνε, καὶ μαζί κρασί φλογάτο πίνουν,
τοῦ κάκου, καὶ τὰ σπαταλοῦν· τί δὲν εἶναι κανένας
σὰν τὸ Δυσσέας, ἀπ' τὴν πληγὴ τὸ σπῖτι νὰ γλυτώσῃ.
Μιάς νὰ ῥθῃ στὴν ἀγαπητὴ πατρίδα του ὁ Δυσσέας,
καὶ μὲ τὸ γιό του γδικιωμὸ θὰ βρῇ τῆς ἀνομίᾳς τους. »

540

Αὐτὰ εἶπε, καὶ ὁ Τηλέμαχος φτερνίστηκε μὲ κρότο,
καὶ ὅλος ὁ πύργος βούηξε· γελαίει ἡ Πηνελόπη,
καὶ κρένει τοῦ χοιροβοσκοῦ μὲ λόγια φτερωμένα·

« Πήγαινε, κάλεσε, Εὐμαιε, τὸν ξένο ἐδῶ μπροστά μου.
Δὲ βλέπεις πῶς φτερνίστηκε μ' αὐτὰ τὰ λόγια ὁ γιός μου ;
Θὰ πῇ πῶς βέβαιος θάνατος θὰ βρῇ κάθε μνηστήρα·
μὴτ' ἓνας ἀπ' τὴ μαύρη του δὲ θὰ γλυτώσῃ μοῦρα.
Κι ἓνα ἄλλο λόγο θὰ σοῦ πῶ, καὶ ἐσύ νὰ τὸν θυμᾶσαι·
ἂ δῶ πῶς ὅλα βγαίνουνε σωστά πού μᾶς δηγέται,
θὰ τότε ντύσω μὲ ὁμορφὴ χλαμύδα καὶ χιτῶνα. »

550

Αὐτὰ ὁ καλὸς χοιροβοσκὸς σὰν ἄκουσε, πηγαίνει
σιμὰ στὸν ξένο, στέκεται, καὶ τοῦ λαλεῖ· « Πατέρα,
ἡ μάνα τοῦ Τηλέμαχου σὲ κρᾶζει, ἡ Πηνελόπη·
"Ὅσο πολλὰ καὶ ἂν ἔπαθε, καὶ ὅσο ἂν πονῇ ἡ καρδιά της,
νὰ σὲ ρωτήξῃ λαχταρεῖ γιὰ τὸν καλὸ της ἄντρα.
Κι ἂ δῇ πῶς ὅλα βγαίνουνε σωστά πού μᾶς δηγέσαι,
χιτῶνα καὶ χλαμύδα αὐτὴ νὰ βάλῃς θὰ σοῦ δώκῃ,
πού ἔχεις ἀνάγκη· θὰ μπορῇς καὶ νὰ ζητᾷς παντοῦθε
ψωμὶ νὰ βόσκης τὴν κοιλιὰ, καὶ θὰ σοῦ δίνουν ὅλοι. »

Κι ἀπολογιέται τοῦ ὁ τρανὸς, πολυπαθὸς Δυσσέας·

560

« Εὐμαιε, σωστά μεμιάς ἐγὼ θὰ τὰ δηγόμουν ὅλα
στὴν Πηνελόπῃ τῇ σεμνῇ τοῦ Ἰκάρου θυγατέρα,
τί γνώρισα τὰ πάθια τοῦ μαζί του σὰν πλανιόμουν.
"Ὅμως φοβᾶμαι τῶν κακῶν μνηστήρων τὸ κοπάδι,
πού τ' ἄχτι τους καὶ ἡ ἀδιαντροπιὰ στὰ οὐράνια ἀπάνω φτάνει.
Γιατὶ καὶ τώρα πού ἓνας τους, στὸν πύργο σὰ γυρνοῦσα,
μὲ πόνεσε βαρώντας με, χωρὶς κακὸ νὰ πράξω,
βοηθὸς μὴτ' ὁ Τηλέμαχος μὴτ' ἄλλος δὲ μοῦ στάθῃ.
Πές της λοιπὸν τῆς φρόνιμης κεράς νὰ περιμεῖνῃ,
βιάσῃ καὶ ἂν ἔχῃ περισσὴ, νὰ γείρῃ πρῶτα ὁ ἥλιος,
καὶ τότες γιὰ τὸ γυρισμὸ τοῦ ἀντρός της ἂς ρωτήξῃ,

570

καθίζοντάς με ἐκεῖ στή στιά, τί εἶμαι κακοντυμένος,
καθὼς γνωρίζεις κι ἴδιος σου, πού 'ρθα σ' ἐσένα πρῶτα. »

Ξεκίνησε ὁ χοιροβοσκὸς σὰν τοῦ 'πε αὐτὰ ὁ Δυσσέας·
κι ἄμ' ἀπ' τῇ θύρα πέρασε, τοῦ κρένει ἡ Πηνελόπη·

« Δὲ μοῦ τὸν ἔφερες, βοσικέ ; τί κρένει ὁ διακονιάρης ;
ἢ κάποιος τόνε τρόμαξε ; ἢ καὶ ντροπὴ τὸν πῆρε
μέσα στὸν πύργο ; Εἶναι κακὸς ὁ ντροπαλὸς ζητιάνος. »

Κι ἐσύ, Εὐμαιοε χοιροβοσικέ, τῆς ἀποκρίθης κι εἶπες·
« Καλὰ στοχάζεται, ὦ κερά, κι ἔτσι θὰ κάναν ἄλλοι,
τῶν ἔρμων τὴν ἀποκοτιά μνηστήρῳ νὰ ξεφύγουν·
καὶ νὰ προσμείνης σοῦ μηνάει ὥσπου νὰ γείρῃ ὁ ἥλιος.
Καλύτερο, ὦ βασίλισσα, θαρρῶ 'ναι καὶ γιὰ σένα,
μονάχη σου νὰ τοῦ μιᾶς, νὰ τὸν ἀκοῦς μονάχη. »

Κι ἡ Πηνελόπη ἡ φρόνιμη γυρίζει καὶ τοῦ κρένει·
« Ὁ ξένος δὲν εἶν' ἄμυαλος· σωστά τὰ βλέπει ὁ νοῦς του·
τί ἄλλους δὲν ἔχει ἐδῶ θνητοὺς ἀνθρώπους σὰν ἐτούτους,
νὰ συλλογιένται τὸ κακό, καὶ ν' ἀδικοῦν τὸν κόσμο. »

Αὐτὰ εἶπε· κι ὁ χοιροβοσκὸς πρὸς τῶν μνηστήρων πῆγε
τὸ πλῆθος, ἅμα τέλειωσε μὲ τὴν κερά τὸ λόγο.

Καὶ τοῦ Τηλέμαχου λαλεῖ μὲ φτερωμένα λόγια,
σιμώνοντας τὴν κεφαλὴ, νὰ μὴν ἀκούσουν ἄλλοι·

« Ἐγὼ πηγαίνω τώρα ἐκεῖ τοὺς χοίρους νὰ φυλάξω
καὶ τ' ἄλλα, πού 'ναι τὸ ἔχει σου, καὶ τὸ δικό μου τὸ ἔχει·
κι ἐδῶ ἐσὺ τοῦτα φρόντιζε, καὶ πρῶτα τὸν ἑαυτό σου,
νὰ μὴ μᾶς πάθης τίποτα, τί ἔχουν πολλοὶ ἀπ' ἐτούτους
κακὸ σκοπὸ γιὰ λόγου σου· πού ὁ Δίας νὰ τοὺς λυώσῃ
πρὶ νὰ μᾶς ἔρθῃ τὸ κακὸ καὶ πρὶ μᾶς ξολοθρέψουν. »

Κι ὁ γνωστικὸς Τηλέμαχος ἀπάντησέ του κι εἶπε·
« Κυροῦλῃ μου, ἔτσι θὰ γενῇ· ξεκίνα ἐσὺ τὸ γέρμα,
καὶ γύρισε αὖριο τὴν αὐγὴ μὲ τὰ καλὰ σφαχτά σου·
τὰ ἐδῶ θὰ τὰ φροντίσω ἐγὼ κι οἱ ἀθάνατοι σιμά μου. »

Καὶ στὸ καλόφτιαστο θρονὶ κάθισε πάλε ἐκεῖνος·
κι ἀπὸ φαῖ κι ἀπὸ πιοτὸ σὰ χόρτασε ἡ καρδιά του,
στὴ χοιρομάντρα γύρισε, κι ἀφῆκε τὰ παλάτια,
γεμάτα κόσμος, πού ἔτρωγαν καὶ πού χαροκοποῦσαν
μὲ τὸ τραγούδι, μὲ χορούς, τί κόντευε τὸ βράδυ.

580

590

600

ΡΑΨΩΔΙΑ Σ

Κι ἦρθε ἓνας ζήτουλας κοινός, πού στοῦ Θιακιοῦ τῇ χώρᾳ
γύρνα ζητώντας, ξακουστός γιά τὴν ἀχορτασιά του·
ἔτρωγε κι ἔπινε ἅπανα, μὰ δύναμη δὲν εἶχε
μήτ' ἀντρεισοσύνη, ὅσο τρανὸς στὴν ὕψη κι ἃ φαίνóταν.

Ἡ μάνα του τὸν ἐβγαλε σάνε γεννήθη Ἀρναῖο,
μὰ ὅλοι οἱ νέοι τὸν φώναζαν Ἴρο, τὶ τότε στέλναν
κι ἔτρεχε σὰν τὴν Ἴριδα μηνύματα νὰ φέρη.

Ἀπ' τὸ παλάτι του ἦρθ' αὐτὸς τὸν Ὀδυσσεά νὰ διώξῃ,
καὶ τὸν κακόβριζε μ' αὐτὰ τὰ φτερωμένα λόγια.

« Φεύγα ἀπ' τὴν πόρτα, γέρο μου, νὰ μὴ σέ ποδοσύρουν.
Δὲ βλέπεις πὼς μοῦ γνέφουνε αὐτοὶ ὅλοι μὲ τὸ μάτι
νὰ σέ πετάξω ; ὅμως ἐγὼ ντροπῆς μου σὰ νὰ τό 'χω.
Μὰ σῦρε-ἃ δὲν ἀποθυμῆς στὰ χέρια νὰ πιαστοῦμε. »

10

Καὶ λέει ἀγριοκοιτώντας τὸν ὁ τρίξυπνος Δυσσέας·
« Ἐγώ, μωρέ, ποτές κακὸ δὲ σοῦ 'πραξα μήτε εἶπα,
μὰ μήτε καὶ σοῦ ζήλεψα πού παίρνεις τόσα δῶρα.
Κι οἱ δυὸ μας θὰ χωρέσουμε σ' ἐκεῖνο τὸ κατώφλι·
ἂν κι ἄλλος ξένα μερικὰ ζητήσῃ, τί ζουλεύεις ;
Θααρῶ ζητεύεις δὰ κ' ἐσύ, κι οἱ θεοὶ θὰ μᾶς πορέψουν.
Μὴ θές μαζί μου νὰ πιαστῆς, μὴν τύχη καὶ θυμώσω,
καὶ μ' ὅλα μου τὰ γερατειὰ σοῦ περιχύσω μ' αἶμα
τὰ χεῖλῃ καὶ τὰ στήθια σου· καὶ θὰ 'μουν συχασμένος
τὴν ταχινή, γιατί ὄρεξῃ δὲ θὰ σοῦ 'ρχόταν πάλε
νὰ ξαναμπῆς στ' ἀρχοντικὸ τοῦ γόνου τοῦ Λαέρτη. »

20

Κι ὁ Ἴρος τότε ὁ ζήτουλας φωνάζει χολιασμένος·
« Ὠχοῦ, καὶ πῶς μωρολογάει τρεχάτα ὁ ψωμοχάφτης,
σὰ χουχουλόγρια· θὰ 'θελα νὰ τότε πιάσω ἀλήθεια,
καὶ μὲ τὰ δυὸ βαρώντας του, τὰ δόντια ἀπ' τὰ σαγόνια
σὰν τῆς γουρούνας νὰ πετῶ τῆς σπαρτοκαταλύτρας.
Ἔλα, καὶ ζώσου νὰ μᾶς δοῦν κι αὐτοὶ ὅλοι στὴν παλαίστρα·
καὶ πῶς στὴ μάχῃ ἀποκοτᾶς νὰ βγῆς μὲ νεώτερό σου ; »

30

Ἔτσι ὁμπροστὰ στὶς ἀψηλές τὶς θύρες λογοφέρνην,
ἀπάνω στὸ πελεκητὸ στεκάμενοι κατώφλι.

Τοὺς ἄκουσε ἀπομέσαθε ὁ ἀντρόψυχος Ἀντίνοος,

κι ἀπ' τὴν καρδιά του γέλασε, καὶ στοὺς μνηστῆρες εἶπε·
 « Δὲ μᾶς συνέβηκε ἄλλοτες, ἀδέρφια, τέτοιο πρᾶμα,
 μὲς στὰ παλάτια αὐτὰ ὁ θεὸς νὰ στέλνῃ τέτοιο γλέντι.
 Στὰ χέρια πᾶνε νὰ πιαστοῦν ὁ ξένος μὲ τὸν Ἴρο·
 μὰ ἐλᾶτε νὰ τοὺς σπρώξουμε νὰ φαγωθοῦν οἱ δύο τους. »

Εἶπε, καὶ τρέξαν ὅλοι τοὺς γελώντας, καὶ τριγύρω
 στοὺς φτωχοφορεμένους δυὸ ζητιάνους μαζωχτῆκαν·
 καὶ τότε ἔτσι τοὺς μίλησε τοῦ Εὐπείθῃ ὁ γιὸς ὁ Ἀντίνος·

« Ἀκοῦστε αὐτὸ ποῦ θὰ σᾶς πῶ, λεβέντηδες μνηστῆρες.
 Ἔχουμ' ἐδῶ γιδοκοιλίες πᾶς στὴ φωτιά βαλμένες,
 ποῦ μ' αἶμα τίς γεμίσαμε καὶ ξύγγι γιὰ τὸ δεῖπνο·
 ὅποιος νικήσῃ ἀπὸ τοὺς δυό, καὶ βγῇ πιδὶ παλληκάρι,
 ἄς σηκωθῇ, κι ἀπ' τίς κοιλιές ὅποια τοῦ ἀρέσῃ ἄς πάρῃ·
 κι ὕστερ' ἄς τρώῃ αὐτὸς μ' ἐμᾶς γιὰ πάντα, καὶ κανέναν
 νὰ ῥχεταί μέσα νὰ ζητάῃ δὲ θέν' ἀφήνουμε ἄλλον. »

Αὐτὰ ἔπε ὁ Ἀντίνος, κι ἄρεσαν τὰ λόγια του στοὺς ἄλλους. 50
 Τότε ὁ Δυσσέας ὁ τρίξυπνος μὲ πονηριά τοὺς κρένει·

« Παιδιά, σὲ ἀγώνα δὲν μπορεῖ νὰ βγῇ μὲ νεώτερό του
 γέρος σὰ μένανε ἄνθρωπος καὶ κακοπαθιασμένος·
 κι ὅμως ἡ ἄπιστη ἡ κοιλιά νὰ χτυπηθῶ μὲ βιάζει.
 Ὡς τόσο ἐσεῖς ἀμῶστε μου μ' ὅρκο φριχτό, καὶ πῆτε
 πῶς ἄνομα κανέναν σας δὲ θὰ βοηθήσῃ ἐτοῦτον
 βαρώντας με, ἀποκάτω του πιδὶ εὐκόλα νὰ πέσω. »

Αὐτὰ εἶπε, κι ὅλοι ὀρκίστηκαν καθὼς αὐτὸς ζητοῦσε.
 Καὶ στοὺς θεοὺς σὰν ἄμωσαν, καὶ πῆρε ὁ ὅρκος τέλος,
 ξαναρχινάει ὁ γνωστὸς Τηλέμαχος τὸ λόγο·

« Ἄν θέλῃ ἡ ἀντρεωμένη σου ψυχὴ νὰ τὸν ξεκάνης,
 ὦ ξένε, ἐτοῦτον, ἄλλονα μὴ φοβηθῇς κανένα,
 τί θὰ παλαίψῃ μὲ πολλοὺς ἐσένα ὅποιος χτυπήσῃ.
 Ξένο μου σ' ἔχω, κι εἶναι δυὸ μαζὶ μας βασιλιάδες·
 ὁ Ἀντίνος κι ὁ Εὐρύμαχος, ἄντρες κι οἱ δυὸ μὲ γνώση. »

Αὐτὰ ἔλεγε ὁ Τηλέμαχος, καὶ συμφωνοῦσαν ὅλοι·
 κι ὁ Ὀδυσσεὺς τὴ γύμνια του μὲ τὰ κουρέλια δένει,
 καὶ δείχνει τότες τὰ ὄμορφα καὶ τὰ παχιά μεριά του,
 καὶ φάνηκαν τὰ διάπλατα τὰ στήθια του κι οἱ ὄμοι,
 καὶ τὰ βραχιόνια τὰ γερά· ζυγώνει κι ἡ Παλλάδα

σιμά, καὶ τὸ βασιλικὸ κορμί του μεγαλώνει.
Θαμάσανε κι ἀπόμειναν τότε οἱ μνηστῆρες ὅλοι,
καὶ γύριζε ἓνας κι ἔλεγε τὸν πλαγινὸ κοιτώντας·

« Καὶ τί κακὸ ποὺ γύρεψε νὰ πάθῃ ὁ καψο-Ἴρος.
Γιὰ δεῖς μερὶ ποὺ κρύβανε τοῦ γέρου τὰ κουρέλια. »

Αὐτὰ εἶπαν, καὶ ταράχτηκε μέσα ἡ καρδιά τοῦ Ἴρου.
« Ὅμως ἀφοῦ τὸν ἔζωσαν, τὸν φέραν τὰ κοπέλια
μὲ τὸ στανιό, τὶ σύγκορμος τρεμούλιαζε ἀπ' τὸ φόβο.
Κι ὁ Ἀντίνοῦς τότε μάλωσε κι ὀνόμασέ τον κι εἶπε·

« Καὶ νὰ μὴν εἶχες γεννηθῇ βουβάλι φουσκωμένο,
ποὺ αὐτὸν ἐσὺ τὸν ἄνθρωπο φοβᾶσαι καὶ τρομάξεις,
τὸ γέρο, κι ἂς τὸν ἔφαγαν τὰ βάσανα ποὺ τοῦ ῥθαν.
Μὰ ἐγὼ ἓνα λόγο θὰ σοῦ πῶ, κι αὐτὸ ποὺ πῶ θὰ γίνη.
Ἄ σὲ καταπονέσῃ αὐτός, καὶ βγῇ πρὶ παλληκαρί,
θένα σὲ στείλω στὴ στεριά μὲ μελανὸ καράβι,
στὸ βασιλεῖα τὸν Ἔχετο, τοῦ κόσμου ἀδικοπράχτη,
μύτη κι αὐτιά νὰ κόψῃ σου μ' ἀλύπητο μαχαίρι,
καὶ βγάζοντάς σου τὰ κρυφὰ τὰ ρίζη ὦμὰ στοὺς σκύλους. »

Εἶπε, κι ἐκείνον πιότερη τὸν ἔπιασε τρομάρα,
στὴ μέση σὰν τὸν ἔφερναν. Τότες οἱ δυὸ τὰ χέρια
σηκώσανε, κι ἀνάδευε στὸ νοῦ τοῦ Ὀδυσσεῆς,
νὰ τὸν χτυπήσῃ, ποὺ νεκρὸς στὸν τόπο ἐκεῖ νὰ μείνῃ,
ἢ μ' ἓνα βάρεμα ἀλαφρὸ νὰ τὸν στρώσῃ χάμου.
Καὶ συλλογιώντας ἔκρινε πρὶ φρόνιμο πῶς ἦταν
νὰ δώσῃ βάρεμα ἀλαφρὸ, μὴν τότε νιώσουν οἱ ἄλλοι.
Σηκώνουν χέρι, καὶ χτυπάει στὸν δεξιὸν ὦμο ὁ Ἴρος.
Στὸ ζινίχι κι ὁ Δυσσεῆς χτυπάει, κατὰ τ' αὐτὶ ἀποκάτου,
καὶ μέσα σπάει τὰ κόκαλα· καὶ κόκκινο αἷμα τρέχει
ἀπὸ τὸ στόμα. Βόγγησε κι ἔπεσε χάμου ὁ Ἴρος,
τὰ δόντια τρίζοντας καθὼς τὰ χώματα κλωτσοῦσε.
Σηκώσανε τὰ χέρια τους οἱ ξέλαμπροι μνηστῆρες,
κι ἀπὸ τὰ γέλια ἀπέθαναν. Τὸν παίρνει ἀπὸ τὸ πόδι,
καὶ μέσ' ἀπὸ τὸ πρόθυρο καταόζω σέρνοντάς τον,
ὁ Ὀδυσσεῆς τὸν ἔφερε στῶν παλατιῶν τίς θύρες·
καὶ γέροντάς τον στῆς αὐλῆς τὸν τοῖχο, κάθισέ τον,
φαβδὶ στὸ χέρι τοῦ ἴβαλε, καὶ φώναξέ τον κι εἶπε·

70

80

90

100

«Κάθου αὐτοῦ τώρα, τὰ σκυλιὰ νὰ διώχνῃς καὶ τοὺς χοίρους,
καὶ μὴ μοῦ βγαίνῃς φύλακας τῶν ξένων καὶ ζητιάνων,
χαμένε, πὶο χειρότερα γιὰ νὰ μὴ σοῦ ῥθουν πάθια.»

Αὐτὰ εἶπε, καὶ παλιὸν τορβὰ γεμάτο τρύπες ρίχτει
στοὺς ὤμους του, μὲ πρόστυχο σκoinί, γιὰ κρεμαστήρι, 110
καὶ στὸ κατώφλι γύρισε καὶ κάθισε. Κι οἱ ἄλλοι
μὲ γέλια μπήκανε πολλὰ καὶ τότε προσμιλοῦσαν·

«Ὁ Δίας κι οἱ ἀθάνατοι νὰ σοῦ χαρίζουν, ξένε,
ὅ,τι ἐσὺ πιότερο ποθεῖς, κι ὅ,τι ζητάει ἡ καρδιά σου,
ποὺ ἐτοῦτον τὸν ἀχόρταγο νὰ τρέχῃ δὲν ἀφῆκες
στὴ χώρα μέσα· στὴ στεριά θένα σταλθῇ μὲ πλοῖο,
στὸ βασιλέα τὸν Ἑχετο, τοῦ κόσμου ἀδικοπράχτη».

Εἶπαν· καὶ χάρηκε ὁ λαμπρὸς Δυσσέας στὰ λόγια ἐκεῖνα.
Κι ὁ Ἀντίνος ἔβαλε τρανὴ μπρὸς τοῦ κοιλιὰ γεμάτῃ
αἶμα καὶ ξύγγι· δυὸ ψωμιά κι ὁ Ἀμφινόμος τοῦ φέρνει 120
ἀπ' τὸ πανέρι, μὲ χρυσὸ τὸν χαιρετάει ποτήρι,
καὶ λέει του· «Γεῖά σου, ὦ ξένε μας πατέρα, καὶ νὰ σοῦ ῥθουν
καλὰ στερνά· γιὰτ' εἶν' πολλὰ τὰ βάσανά σου τώρα».

Καὶ γύρισε ὁ πολύβουλος Δυσσέας κι ἀπάντησέ του·

«Ἀμφίνεμε, ἄνθρωπος ἐσὺ μοῦ φαίνεσαι μὲ γνώση·
τέτοιο ὄνομα ἄκουγα λαμπρὸ πὼς εἶχε κι ὁ γονιός σου,
ὁ πλούσιος κι ὁ καλόκαρδος ὁ Δουλιχιώτης Νῆσος·
ἐκείνου λέγεσαι παιδί, καὶ σὰ λεβέντης μοιάζεις.
Καὶ τώρα λόγῳ θὰ σοῦ πῶ, ποὺ ἐσὺ καλάκουσέ τον.
Ἄπ' ὅσα ζοῦν καὶ σέρνονται πάνω στὴ γῆς, κανένα 130
ἀπ' τὸ θνητὸ πιο ἀδύναμο δὲ βρίσκεται ἄλλο πλάσμα.
Ὅσο βαστιέται κι οἱ θεοὶ καλοτυχιά τοῦ δίνουν,
θαρρεῖ πὼς δὲν μπορεῖ κακὸ στὸν κόσμον πιά νὰ πάθῃ·
ἂν ὅμως οἱ μακαριστοὶ θεοὶ τοῦ φέρουν λύπες,
τότες κι ἀθέλητα μπορεῖ καὶ τίς βαστάει ἡ καρδιά του.
Τὶ ἀλλάζει τῶν θνητῶν ὁ νοῦς κι αὐτὸς κατὰ τὴ μέρα,
ποὺ τοὺς χαρίζει τῶν θεῶν κι ἀνθρώπων ὁ πατέρας.
Θὰ ἔχῃ κι ἐγὼ καλοτυχιὰς καὶ πλούτια μὲς στὸν κόσμον,
μὰ μύριες ἔπραξα ἀνομίαις μὲ τῆς ἀντρεῖας τὴν τόλμη,
κι ἀπὸ τὴν πίστη τὴν πολλήν σὲ ἀδέρφια καὶ πατέρα. 140
Λοιπὸν ποτές του τὸ ἄδικο νὰ μὴ ζητάῃ κανένας,

μόν' ἄς τὰ χαίρεται ἥσυχα ὅσα οἱ θεοὶ τοῦ δίνουν.
 Καὶ τώρα βλέπω τί ἀνομιᾶς σοφίζονται οἱ μνηστῆρες,
 ποὺ καταλοῦν τὰ χτήματα, καὶ βρίζουν τῇ γυναῖκα
 ἐκεῖνου, ποὺ θαρρῶ μακριὰ ἀπὸ φίλους καὶ πατρίδα
 δὲ βρίσκεται· καὶ μάλιστα κοντὰ 'ναί· ἐσένα τότες
 θεὸς ἄς φέρῃ σπίτι σου, νὰ μὴν τὸν ἀντικρύσης
 τὴν ὥρα ποὺ στὴν ποθητὴ πατρίδα του γυρίσῃ·
 τί στὸ παλάτι του ἅμα αὐτὸς πατήσῃ, δίχως αἷμα
 σοῦ λέω πῶς δὲ θὰ χωριστοῦν ἐκεῖνος κι οἱ μνηστῆρες ».

150

Αὐτὰ εἶπε, καὶ σὰν ἔσταξε κι ἤπιε κρασί καὶ φράνθη,
 ξαναθέσσε στοῦ βασιλιᾶ τὰ χέρια τὸ ποτήρι.
 Τότες αὐτὸς βαριόκαρδος περπάταε μὲς στὸν πύργο,
 σκυμμένο τὸ κεφάλι του, γιατί κακὸ φοβόταν.
 Μὰ κι ἔτσι δὲν τὸν ξέφυγε τὸ χάρο· τί ἡ Παλλὰδα
 μὲ τ' ὄπλο τοῦ Τηλέμαχου τὸν ἔκαμε νὰ πέσῃ·
 καὶ πῆγε ξανακάθισε στὸ θρόνο ποὺ εἶχε ἀφήσει.

Τότες τῆς ἔβαλε στὸ νοῦ ἡ θεὰ ἡ γαλανομάτα,
 τῆς φρόνιμης βασίλισσας καὶ κόρης τοῦ Ἰκαρίου,
 μπρὸς στοὺς μνηστῆρες νὰ φανῇ, κι ἐλπίδα στὴν ψυχὴ τους
 νὰ φέρῃ μεγαλύτερη, καὶ λατρευτὴ νὰ γίνῃ
 στὸ γιό της καὶ στὸν ἄντρα της περσότερο ἀπὸ πρῶτα.
 Καὶ λαφρογέλασε ἄκαρδα, καὶ στὴν κελάρισσα εἶπε·

160

« Θέλει, Εὐρυνόμη, ὅσο ἄλλοτες δὲν ἤθελε ἡ καρδιά μου,
 μπρὸς στοὺς μνηστῆρες νὰ φανῶ, κι ἄς εἶν' καὶ μισητοὶ μου,
 καὶ στὸ παιδάκι μου νὰ πῶ δυὸ λόγια γιὰ καλὸ του,
 νὰ μὴν πολυξανοίγεται μὲ τοὺς κακοὺς μνηστῆρες,
 ποὺ πάντα τοῦ γλυκομιλοῦν, μὰ κρύβει μαῦρα ὁ νοῦς τους. »

Καὶ τότες ἡ κελάρισσα τῆς εἶπε ἡ Εὐρυνόμη·
 « Καλὰ καὶ συσταζόμενα τὰ λὲς αὐτά, παιδί μου,
 κι ἄμε τοῦ γιοῦ σου νὰ τὰ πῆς, κρυφὰ μὴν τὰ φυλάγῃς·
 μὰ νίφου πρῶτα, κι ἄλειψε τὴν ὄψῃ σου μὲ λάδι,
 μὴν ἔρχεσαι μὲ πρόσωπο θαμπὸ καὶ δακρυσμένο,
 τ' εἶναι κακὸ νὰ φαίνεσαι πάντα γιομάτῃ πίκρα,
 τώρα δὰ ποὺ ἄντρας γένηκε, στοὺς θεοὺς καθὼς τὸ εὐκόσουν,
 μιὰ μέρα νὰ τὸν ἀξιώθῃς μὲ γένια φυτρωμένα. »

170

Κι ἡ Πηνελόπη ἡ φρόνιμη γύρισε τότες κι εἶπε·

«Ἄν καὶ πονῆς με, ὅμως αὐτὰ μὴ μοῦ τὰ λές, καλὴ μου,
ἐγὼ μαθὲς νὰ νίβουμαι, τὴν ὄψη μου ν' ἀλείβω·
τὶ ἐμένα οἱ θεοὶ οἱ ἀθάνατοι τὰ κάλλη μοῦ ἀφανίσαν,
ἀφότου ἐκεῖνος ἔφυγε μὲ τὰ βαθιὰ καράβια.

180

Μόνε τῆς Ἱπποδάμειας πὲς καὶ τῆς Αὐτονόης,
νὰ ῥθουν νὰ μὲ παρασταθοῦν μὲς στὸ παλάτι οἱ δυό τους
τὶ ντρέπουμεαι μονάχη μου νὰ πάω στοὺς ἄντρες μέσα.»

Εἶπε, καὶ διάβηκε ἡ γριὰ πομέσσα ἀπ' τὸ παλάτι,
νὰ πάη νὰ δώσῃ μῆνυμα τῷ γυναικῶν νὰ ῥθουν.

Τότε ἄλλο συλλογίστηκε ἡ θεὰ ἡ γαλανομάτα·
μὲ ὕπνο γλυκὸ περέχουσε τοῦ Ἰκάρου τὴν κόρη,
καὶ πλάγιασε, κοιμήθηκε, καὶ λύθηκαν οἱ ἄρμοι τῆς
καθὼς κοιτότανε· καὶ ἡ θεὰ μὲ δῶρα τὴ στολίζει
ἀθάνατα, ποὺ οἱ Ἀχαιοὶ θωρώντας, νὰ θαμάζουν.

190

Καὶ πρῶτα ἀμάραντη ὁμορφιὰ στὴν ὄψη τῆς ἀπλώνει,
σὰν τῆς ὠριοστεφάνωτης τὴν ὁμορφιὰ Κυθέρειας,
στὸν ἐρωτιάριο χορὸ σὰν μπαίνει τῷ Χαρίτων·
τὴν ἔκαμε καὶ πιδ ἀψηλὴ, καὶ πιδ τρανὴ στὴν ὄψη,
καὶ ἀπ' τὸ κοφτὸ τὸ φιλοντισὶ πιδ λαμπερὴ καὶ πιδ ἄσπρη.
Αὐτὰ σὰν ἔκαμε, ἔφυγε ἡ θεὰ ἡ γαλανομάτα·
καὶ ἀπ' τὸ παλάτι φτάσανε οἱ ἀσπροχεροῦσες βάγιες,
καὶ ἀπ' τὸν κατάγλυκο ὕπνο τῆς τὴν ζύπνησε ἡ φωνὴ τους.
Τὴν ὄψη μὲ τὰ χέρια τῆς ἔτριψε τότες, καὶ εἶπε·

200

«Ὑπνος ποὺ μ' ἤρε μαλακὸς τὴν κακοπαθισμένη.
Μακάρι τέτοιο θάνατο νὰ μοῦ ᾿δινε ἡ παρθένα
ἡ Ἄρτεμη, ποὺ ὀλοζωὶς στὰ δάκρυα νὰ μὴ λυώνω,
τίς χάρες τίς ἀρίθμητες ποθώντας τοῦ ἀκριβοῦ μου
τοῦ ἀντρός, ποὺ ἀπ' ὅλους ἦτανε τοὺς Ἀχαιοὺς ὁ πρῶτος.»

Αὐτὰ σὰν εἶπε, ἀπ' τὰ λαμπρὰ κατέβηκε τ' ἀνώγια,
μόνη τῆς ὄχι· ἀντάμα τῆς δυὸ βάγιες κατεβῆκαν.

Καὶ ἡ ζουλεμένη ἀρχόντισσα σὰν πῆγε στοὺς μνηστῆρες,
σιμὰ στὸ στύλο στάθηκε τῆς δουλεμένης στέγης,
σηκώνοντας στὸ πρόσωπο τὸ λαμπερὸ φακίλι,
μὲ τίς παραστεκάμενες ἀπὸ τίς δυὸ πλευρὲς τῆς.

210

Καὶ ἐκεῖνοι, γλυκοτρέμοντας ἀπ' τὴν πολλὴ λαχτάρα,
εὐκόταν τὴν ἀγάπη τῆς μιὰ μέρα νὰ χαροῦνε.

Καὶ τότες αὐτὴ μίλησε τοῦ ἀκριβογιοῦ τῆς, καὶ εἶπε·

« Σοῦ ἴφυγε ὁ νοῦς, Τηλέμαχε, καὶ λογισμὸς δὲν ἔχεις.

Παιδὶ σὰν ἦσουν, πύότερα σοφίζονταν ὁ νοῦς σου·

καὶ τώρα ποὺ μεγάλωσες, καὶ παλληκάρι γίνης,

καὶ ὅποιος τηράει τὴν ὁμορφιά καὶ τὴν κορμοστασιά σου

θὰ πῆ πῶς εἶσαι ἀρχόντου γιός, ὅμως δὲν ἔχεις τώρα

τὰ φρένα σου σὰν ἄλλοτες, καὶ λείπει ὁ λογισμὸς σου.

220

Δές, πῶς αὐτὸ τὸ κάμωμα μὲς στὸ παλάτι ἀφῆκες

νὰ γίνη· ξένος ἄξαφνα νὰ κακοπάθῃ ὁμπρός σου.

Μὰ ἂν πάθαινε μαθὲς καὶ αὐτὸς ποὺ κάθεται ἐκεῖ τώρα,

παρόμοιο μεταχείρισμα σκληρὸ μὲς στὸ παλάτι,

πόση ἀτιμιά, καὶ τί ντροπὴ σ' ὅλον τὸν κόσμον θὰ ἔχες. »

Κι ὁ γνωστικὸς Τηλέμαχος γυρίζει καὶ τῆς κρῖνει·

« Δὲν τὸ παραξενεύουμαι, μανούλα, ποὺ χολώνεις·

μὰ ὅλα στὸ νοῦ μου τὰ ἔχω ἐγώ, καὶ ὅλα τὰ ξεδιαλύνω,

καὶ τὸ καλὸ καὶ τὸ κακὸ, τί πιά μωρὸ δὲν εἶμαι.

Ὅμως σωστὰ τὸ καθετὶς δὲ δύνομαι νὰ κρίνω,

230

τί ἄλλος ἐδῶ καὶ ἄλλος ἐκεῖ τὰ φρένα μου σαστίζουν,

αὐτοὶ ἐδῶ οἱ κακόβουλοι, καὶ ἐγὼ βοηθοὺς δὲν ἔχω.

Ὡς τόσο σὰν ποὺ θέλανε δὲν τέλειωσε τοῦ ξένου

καὶ τοῦ Ἴρου ἡ μάχη· πιὸ γερός καὶ δυνατὸς ὁ ξένος.

Ἄχ, Δία πατέρα, καὶ Ἀθηνᾶ, καὶ Ἀπόλλωνα, ἅς μπορούσα

νὰ δῶ μὲς στὰ παλάτια μας ἐτούτους τοὺς μνηστῆρες

νὰ γέρνουν τὰ κεφάλια τους πεσμένοι ἄλλοι ἐδῶ μέσα,

ἄλλοι παρόξω στὴν αὐλὴ, κορμιὰ παραλυμένα,

καθὼς καὶ ὁ Ἴρος κάθεται κεῖ στῆς αὐλῆς τῇ θύρᾳ,

καὶ γέρνει τὸ κεφάλι του σὰ νὰ ἔταν μεθυσμένος,

240

καὶ ὄρθιος στὰ πόδια νὰ σταθῇ δὲ δύνεται, καὶ μῆτε

νὰ σύρῃ πίσω σπῖτι του, κορμὶ παραλυμένο. »

Αὐτὰ λαλοῦσαν καὶ ἔλεγαν ἐκεῖνοι ἀνάμεσό τους·

καὶ μίλησε ὁ Εὐρύμαχος τῆς Πηνελόπης καὶ εἶπε·

« ὦ Πηνελόπη φρόνιμη, τοῦ Ἰκάρου θυγατέρα,

ἂν ὅλοι τοῦ Ἀργούς οἱ Ἀχαιοὶ σὲ βλέπανε δωπέρα,

πύότεροι θὰ τραγώπιναν μνηστῆρες στὰ παλάτια

τ' ἀπόταχο, γιατί· εἶσαι ἐσὺ τῷ γυναικῶν ἡ πρώτῃ,

στὸ κάλλος καὶ στ' ἀνάστημα, καὶ στὰ σωστὰ σου φρένα. »

Κι ἡ Πηνελόπη ἡ φρόνιμη τοῦ ἀπάντησε καὶ τοῦ εἶπε·
 « Εὐρύμαχε, τίς χάρες μου, τὰ κάλλη, τὸ κορμί μου,
 τ' ἀφάνισαν οἱ ἀθάνατοι, στήν Τρωάδα σὺν κινῆσαν
 οἱ Ἀργῖτες, καὶ μ' αὐτοὺς μαζί κι ὁ ἄντρας μου ὁ Δυσσέας.
 Ἐκεῖνος ἂν ἐρχότανε τῇ ζωῇ μου νὰ φροντίζῃ,
 πῶς δοξασμένο καὶ λαμπρὸ θένα' ταν τ' ὄνομά μου.
 Τώρα ἔχω λύπες, τί πολλὰ δεινὰ μοῦ φέρνει ἡ μοῖρα.
 Ἄχ, τότες ποῦ ἀπ' τὴν ποθητὴ πατρίδα ξεκινοῦσε,
 θυμᾶμαι πῶς ἀπ' τὸ δεξι μ' ἔπιασε χέρι, κι εἶπε·
 « Γυναίκα, δὲ στοχάζομαι πῶς οἱ φτερόποδοι ὅλοι
 Ἀχαιοὶ θένα γυρίζουνε γεροὶ ἀπὸ τὴν Τρωάδα·
 τί λὲν πῶς πολεμόχαροι κι οἱ Τρωαδίτες ὄντας,
 κι ἀπὸ κοντάρι ξέρουνε, κι ἀπὸ δοξάρι νιώθουν
 καὶ σὲ γοργόποδα ἄλογα ἀνεβαίνουν, καὶ τὸν ὅμοιο
 ἀποφασίζουσιν μονομιᾶς ἀγώνα τοῦ πολέμου.
 Ἔτσι, δὲν ξέρω ἂν ὁ θεὸς θ' ἀφήσῃ νὰ γυρίσω,
 ἢ ἐκεῖ στήν Τροία ἂν θὰ χαθῶ· κι ἐδῶ σὺ νοιάζου τα ὅλα,
 τῇ μάνα καὶ τὸν κύρη μου σὺν τώρα φροντίζέ τους,
 ἢ καὶ καλύτερα, ὅσο γὼ βρίσκουμ' ἐκεῖ στὰ ξένα·
 καὶ τοῦ παιδιοῦ μας ἅμα δῆς τὰ γένια νὰ φυτρώνουν
 τότε ἄφησε τὸ σπῖτι σου, πάρε ὅποιον θέλεις ἄντρα. »
 Ἐκεῖνος τέτοια μοῦ ἔλεγε, κι ὅλα τελιοῦνται τώρα,
 κι ἡ νύχτα δὲ θ' ἀργήσῃ πιά τοῦ μαύρου γάμου ἐμένα,
 τῆς ἔρμης, ποῦ μοῦ τό ὀσβησε τὸ ριζικό μου ὁ Δίας.
 Μὰ κι ἄλλος πόνος φοβερὸς ἀγγίζει τὴν καρδιά μου·
 τέτοιες δὲν εἶχαν ἄλλοτες συνήθειες οἱ μνηστῆρες·
 ἀρχοντοκόρη ἂν θέλανε νὰ πάρουν ζουλεμένη,
 κι ἀνάμεσό τους μάχονταν ποῖος νὰ τὴν κάμῃ νύφη,
 βόδια μαζί τους φέρνανε κι ἀρνιά καλοθρεμμένα,
 γιὰ τοὺς δικοὺς τῆς κορασιᾶς, κι ὦρια τῆς δίναν δῶρα,
 μὰ ξένα πλούτια χάρισμα δὲν τρώγανε ποτές τους. »
 Αὐτὰ εἶπε, κι ὁ πολὺπαθος χαιρότανε Ὀδυσσεάς,
 ποὺ πάσχιζε τὰ δῶρα τους νὰ πάρῃ, καὶ μὲ λόγια
 γλυκὰ γλυκὰ τοὺς μάγευε, μὰ ὁ νοῦς της ἄλλα ζήτα.

Κι ὁ Ἀντίνοος τοῦ Εὐπείθῃ ὁ γιὸς ἀπάντησέ της κι εἶπε·
 « ὦ Πηνελόπη φρόνιμη, τοῦ Ἰκάριου θυγατέρα,

ἅποιος ἐδῶ ἀπ' τοὺς Ἀχαιοὺς θέλει νὰ φέρῃ δῶρα,
δέχου τα· δὲν εἶναι καλὸ χαρίσματα ν' ἀρνιέσαι·
μὰ ἐμεῖς μήτε στὰ χτήματα, μήτε κι ἄλλοῦ δὲν πᾶμε,
πρὶ νὰ διαλέξῃς ἄντρα σου τῶν Ἀχαιῶν τὸν πρῶτο. »

Αὐτὰ 'πε ὁ Ἀντίνοος, κι ἄρεσαν τὰ λόγια του στοὺς ἄλλους, 290
κι ἔστειλαν ὅλοι κήρυκα τὰ δῶρα νὰ τοὺς φέρῃ.
Τοῦ Ἀντίνου πέπλο φέρανε πανώριο καὶ μεγάλο,
καὶ πλουμιστό, μὲ δώδεκα μαλαματένιες κόπτσες
ποὺ στὰ θηλύκια ταίριαζαν τὰ ὁμορφολυγισμένα.
Τοῦ Εὐρύμαχου περίτεχνη τοῦ φέραν ἄλυσίδα,
κεκριμπαρένια καὶ χρυσή, ποὺ ἔφεγγε σὰν τὸν ἥλιο.
Οἱ δοῦλοι τοῦ Εὐρυδάμαντα δυὸ σκουλαρίκια φέραν,
μὲ τρία σὰ μοῦρα, ὀλόλαμπρα, πετράδια τὸ καθένα.
Κι ὁ βασιλέας ὁ Πείσαντρος, ὁ γιὸς τοῦ Πολυχτόρου,
δῶρο ἔστειλε πανόμορφο σφανταχτερὸ γιορντάνι. 300
"Ομοια κι οἱ ἄλλοι οἱ Ἀχαιοὶ προσφέρνανε στολίδια.

Κατόπι ἡ θεία ἡ δέσποινα στ' ἀνώγια τῆς ἀνέβη,
κι οἱ βάγιες ἀκολούθησαν μὲ τὰ πανώρια δῶρα.
Ἐκεῖνοι πάλε μὲ χοροὺς καὶ μὲ γλυκὰ τραγοῦδια
γλεντίζανε, προσμένοντας ὥσπου νὰ ρθῇ τὸ βράδυ·
καὶ καθὼς γλέντιζαν τ' ἀχνὸ κατέβηκε τὸ βράδυ.
Στήσανε τότε δυὸ φανούς νὰ φέγγουνε, καὶ βάλαν
ξύλα στεγνὰ κι ὀλόξερα καὶ νιοσκισιμένα γύρω,
ποὺ σμίγοντάς τα μὲ δαδιά τὰ κράτααν ἀναμμένα
οἱ δοῦλες τοῦ ἀντρείψυχου Δυσσέα μὲ τὴν ἀράδα. 310
Σ' αὐτὲς τότε ὁ πολὺβουλος κι ὁ θεϊκὸς Δυσσέας
μίλησε· « Δοῦλες τοῦ τρανοῦ τοῦ Ὀδυσσέα, ποὺ λείπει
στὰ ξένα χρόνους καὶ καιροὺς, ἀμέτε ἐκεῖ ποὺ μνήσκει
ἡ σεβαστὴ ἡ βασίλισσα, καὶ πιάστε ἐκεῖ τὴ ρόκα,
ἢ γνέθετε γιὰ γλέντι τῆς, σιμὰ τῆς καθισμένες,
καὶ σ' ὅλους τούτους ποὺ 'ναι ἐδῶ μπορῶ καὶ φέγγω ἀτός μου.
Μὰ ἀκόμα κι ἂν προσμένουνε τὴν ὥρια Αὐγούλα νὰ 'ρθῃ,
δὲ μὲ τρομάζουνε· τί ἐγὼ βαστῶ σὲ κάθε κόπο. »

Εἶπε, κι ἐκεῖνες γέλασαν, κι εἶδαν ἡ μιὰ τὴν ἄλλη. 320
Μὰ ἡ Μελανθὼ τότε ἄσκημα τοῦ μίλησε ἡ ὁμορφούλα,
ποὺ τοῦ Δολίου ἦταν παιδί, μὰ καλανάθρεψέ την

ἡ Πηνελόπη, καὶ λαμπρὰ τῆς χάριζε παιχνίδια·
ὅμως τὴν Πηνελόπη αὐτὴ δὲ συμπονοῦσε τώρα,
παρὰ μὲ τὸν Εὐρύμαχο κρυφὲς ἀγάπες εἶχε.
Αὐτὴ τοῦ κακομίλησε μὲ πείσμα τοῦ Ὀδυσσεά·

«Καημένε ξένε, ποῦ θαρρῶ ξεκουτιασμένος εἶσαι,
δὲν πᾶς μὲς σὲ χαλκιάδικο νὰ κοιμηθῇς, ἢ χάνι,
μόνε ἤρθες καὶ μωρολογᾷς ἐδῶ μὲ τόσο θάρρος,
[σ' αὐτοὺς τοὺς ἄντρες ὀμπροστὰ χωρὶς νὰ νιώθης φόβο ; 330
Γιὰ τὸ κρασί σὲ ζάλισε, γιὰ τέτοια πάντα θὰ ἴναι
τὰ φρένα σου, καὶ κάθесαι καὶ μᾶς λαλεῖς τοῦ βρόντου].
Ἡ καμαρώνεις ποῦ ἔρριξες τὸν Ἴρο τὸ ζητιάνο ;
Κοίτα μὴν ἄλλος ἄξαφνα καλύτερός του σοῦ ῥθῃ,
καὶ μὲ τ' ἀντρίκια χέρια του τὰ καύκαλα σοῦ σπάσῃ,
καὶ βουτηγμένο στὰ αἵματα σὲ διώξῃ ἀπ' τὸ παλάτι. »

Καὶ λέει ἀγριοκοιτώντας τὴν ὁ ρήγας ὁ Ὀδυσσεάς·
«Θὰ τρέξω, τοῦ Τηλέμαχου νὰ τὰ μηνύσω, ὦ σκύλα,
αὐτὰ ποῦ λές, νὰ ρθῇ μεμιάς κομμάτια νὰ σὲ κόψῃ. »

Μ' αὐτὰ τὰ λόγια δείλιασαν ἀμέσως οἱ γυναῖκες· 340
τοὺς κόπησαν τὰ ἥπατα, καὶ σκόρπισαν καὶ φύγαν
περίτρομες, τί πίστευαν πῶς εἶπε τὴν ἀλήθεια.
Στοὺς ἀναμμένους τοὺς φανούς στάθηκε τότε ἐκεῖνος
νὰ φέγγῃ, καὶ στὸ πρόσωπο θαυροῦσε τὸν καθέναν,
μὰ ἄλλα στὸ νοῦ του γύριζε, ποῦ ἀτέλεστα δὲ μεῖναν.

Κι ἡ Ἀθηνᾶ δὲν ἄφηνε τοὺς θεότολμους μνηστῆρες
νὰ παύουν τὴν κακογλωσσίᾳ, γιὰ νὰ κατέβῃ ὁ πόνος
ἀκόμα πῶς βαθύτερα στοῦ Ὀδυσσεά τὰ σπλάχνα.
Καὶ πρῶτος ὁ Εὐρύμαχος, ὁ γόνος τοῦ Πολύβου,
τὸν Ὀδυσσεά πείραζε, γιὰ νὰ γελοῦν οἱ φίλοι· 350

«Ἀκοῦτε με, ὦ τῆς δοξαστῆς βασίλισσας μνηστῆρες,
τὰ ὅσα μέσα μου ἀγρικῶ νὰ σᾶς τὰ φανερώσω.
Δὲν ἤρθε αὐτὸς χωρὶς βουλὴ θεοῦ μὲς στὸ παλάτι
τοῦ Ὀδυσσεά· σὰν τὰ δαδιά κι ἡ κεφαλὴ του φέγγει,
τί ἀπάνω τῆς δὲν ἔμεινε μικρὴ ἢ μεγάλῃ τρίχα. »

Καὶ τοῦ Ὀδυσσεά κουβέντιασε, τοῦ καστροπολεμίτη·
«Θὰ ῥχόσουν τάχα ἀργάτης μου, ἂ σὲ ζητοῦσα, ὦ ξένε,
σὲ κάποιαν ἄκρη χωραφιῶν, μὲ πλερωμή, νὰ φέρνῃς

λιθάρια γιὰ τοὺς φράχτες μου, καὶ δέντρα νὰ φυτεύης ;
 Ἐκεῖ θροφή θὰ σοῦ ἴδιναι, καὶ μὲ τὸ παραπάνω,
 καὶ θὰ ἔχῃς καὶ φορέματα, καὶ τὰ ποδήματά σου.
 Μὰ τώρα ποὺ κακὸμαθες, δουλειὰ δὲ θεὸς νὰ πιάσῃς
 μόνε σ' ἄρῃσει σὲ χωριὰ νὰ σέρνεσαι καὶ χῶρες,
 νὰ θρέφῃς μὲ τὴ διακονίᾳ τῇ λαίμαργῃ κοιλιὰ σου ».

Καὶ γύρισε ὁ πολύβουλος Δυσσέας κι ἀπολογήθη·
 « Ἡθελ' ἀλήθεια στὴ δουλειὰ νὰ παραβγοῦμε οἱ δυό μας
 τὴν ἄνοιξη, ὦ Εὐρύμαχε, ποὺ μεγαλώνει ἡ μέρα,
 πὰς στὸ γρασίδι· νὰ κρατῶ καλόγερτο δρεπάνι,
 παρόμοιο νὰ κρατᾷς κι ἐσύ, καὶ νὰ δοκιμαστοῦμε,
 ὡς τὸ σκοτάδι νηστικοί, καὶ νὰ ἔχῃ ἐκεῖ χορτάρι.

Ἡ καὶ δυὸ βόδια ἂν ἔβρισκα λαμπρὰ νὰ κυβερνήσω,
 μεγάλα καὶ βασταγερά, γρασίδι χορτασμένα,
 ὀμήλικα, συνταιριαστά, μὲ δύναμη περίσσια,
 ποὺ ὁ κάθε σβῶλος τῆς σποριᾶς νὰ πέφτῃ ὀμπρὸς στ' ἄλῃτρι,
 θὰ μ' ἔβλεπες πὼς θ' ἄνοιγα τ' αὐλάκι πέρα ὡς πέρα.

Κι ἂν ἀπὸ κάπου πόλεμο σήκωνε ὁ γιὸς τοῦ Κρόνου
 σήμερα, κι εἶχα ἀσπίδα ἐγώ, καὶ δυὸ μαζὶ κοντάρια,
 κι ὀλόχαλκο περίκρανο στὴν κεφαλὴ ἄρμοσμένο,
 μὲς στοὺς προμάχους θὰ ἔβλεπες ἐμένα πρῶτο πρῶτο,
 καὶ δὲ θὰ κατηγόρειες με ποτὲς γιὰ τὴν κοιλιὰ μου.
 Μὰ εἶσαι κακὸβουλος ἐσύ, κι εἶναι σκληρὴ ἡ καρδιά σου·
 κι ὅμως μέγας καὶ πολὺς φαντάζεσαι πὼς εἶσαι,
 ἂν καὶ μὲ λίγους σμίγῃς, καὶ τούτους ὅχι ἀντρείους.

Ἀνίσως στὴν πατρίδα του γυρίσῃ ὁ Ὀδυσσεύς,
 οἱ θυρὲς οἱ τετράπλατες ὀμπρὸς σου θὰ στενεύουν,
 θὰ φεύγῃς ἀπ' τὰ πρόθυρα νὰ τιναχτῇς στοὺς δρόμους. »

Αὐτὰ εἶπε, καὶ βαρύτερα ὁ Εὐρύμαχος χολιάζει,
 κι ἀγριοκοιτώντας τον λαλεῖ μὲ φτερωμένα λόγια.

« Κακὰ θὰ πάθῃς μὰ τὸ ναί, παλιάνθρωπε, ἀπὸ μένα,
 ποὺ ὀμπρὸς σ' αὐτοὺς μωρολογᾷς χωρὶς νὰ νιώθῃς φόβο·
 γιὰ τὸ κρασί σὲ ζάλισε, γιὰ τέτοια πάντα θὰ ἔναι
 τὰ φρένα σου, καὶ κάθεσαι καὶ μοῦ λαλεῖς τοῦ βρόντου.
 Ἡ καμαρώνεις ποὺ ἔρριξες τὸν Ἴρο τὸ ζητιάνο ; »

Αὐτὰ εἶπε, κι ἄδραξε σκαμνί· καὶ τότες ὁ Ὀδυσσεύς

360

370

380

390

φοβήθηκε και κάθισε στοῦ Ἀμφίνομου τὸ γόνα·
καὶ χτύπησε ὁ Εὐρύμαχος πὰς στὸ δεξιὸ τὸ χέρι
τὸν κεραστή· καὶ μὲ βουητὸ κυλίστηκε ὁ προχύτης,
κι αὐτὸς ἀνάμεσα ἔπεσε στὰ χῶματα βογγώντας.

Κι οἱ ἄλλοι στὰ βαθιόσκιωτα παλάτια ὀχλαλοοῦσαν·
κι ἀπ' αὐτοὺς κάποιος ἔλεγε τηρώντας πλαγινὸ του·

400

« Νὰ 'χε χαθῇ στὴν ἔρημιά πρὶν ἔρθῃ αὐτὸς ὁ ξένος,
δὲ θένα σήκωνε μαθὲς τέτοια βουὴ ἐδωπέρα.

Καὶ τώρα λογοφέρνουνε γιὰ ζήτουλους, καὶ γλύκα
δὲν ἔχουν τὰ τραπέζια μας, μόν' τὸ κακὸ πρωτεύει. »

Καὶ τότες ὁ Τηλέμαχος τοὺς ἔλεγε ὁ λεβέντης·
« Κακότυχοι, φρενιάζετε, καὶ δὲν μπορεῖ πιά ὁ νοῦς σας
μηδὲ πιστὸ μηδὲ φαῖ νὰ κρύψῃ· θεὸς σᾶς σπρώχνει.
Τώρα ποὺ καλοφάγατε, στὸ σπίτι σας καθέννας
ἀμέτε καὶ συχάζετε· δὲ διώχνω ἐγὼ κανέναν. »

Αὐτὰ εἶπε, καὶ δαγκάνοντας τὰ χεῖλῃ τους ἐκεῖνοι,
θαμάζαν τὸν Τηλέμαχο, πόσο ἀνοιχτὰ μιλοῦσε.

410

Καὶ τότες ὁ Ἀμφίνομος ξαγόρεψέ τους κι εἶπε,
ὁ δοξαστὸς τοῦ Νίσου γιὸς καὶ τοῦ Ἀρήτου ἀγγόνι·

« Παιδιά, σὰ μᾶς μιλοῦν σωστά, δὲν πρέπει ἐμεῖς ἀγνάντια
λαλώντας νὰ θυμώνουμε καὶ νὰ λογομαχοῦμε.

Τὸν ξένο μὴν τὸν βρίζετε, μήτε κανέναν ἄλλον
ἀπὸ τοὺς δούλους τοῦ θεϊκοῦ Δυσσέα στὰ παλάτια·

Μόν' ἄς ἀρχίσῃ ὁ κεραστής, καὶ στάξιμο σὰ γίνη,
πηγαίνουμε στὰ σπίτια μας νὰ πέσουμε στὸν ὕπνο·

τὸν ξένο τὸν ἀφήνουμε στὸν πύργο τοῦ Ὀδυσσέα·
ικέτη του ὁ Τηλέμαχος τὸν ἔχει, κι ἄς νοιαστῇ τον. »

400

Εἶπε, καὶ σ' ὅλους εὐλογὰ τὰ λόγια του φανῆκαν.

Κι ὁ ἥρωας Μούλιος, κήρυκας, τοῦ Ἀμφίνομου κοπέλι,
μὲς στὸ κροντήρι τὸ κρασί καλόσμιξε, καὶ σὲ ὅλους
γύρω τὸ μοίρασε. Κι αὐτοὶ στοὺς ἀθανάτους στάξαν,
κι ἤπιαν μελόγλυκο κρασί. Καὶ σάνε στάξαν ὅλοι,
κι ἤπιαν κρασί ὅσο ἤθελε ἡ καρδιά τους, ξεκινήσαν
καθέννας πρὸς τὸ σπίτι του, νὰ πέσουνε στὸν ὕπνο.

ΡΑΨΩΔΙΑ Τ

Μὰ στὸ παλάτι ὁ θεϊκὸς ἀπόμεινε Ὀδυσσεάς,
 μὲ τῇ θεᾷ ἀναδεύοντας τὸ φόνον τῶ μνηστήρων,
 κι αὐτὰ τοῦ γιοῦ του μίλησε τὰ φτερωμένα λόγια·

« Ἀνάγκη μέσα τ' ἄρματα, ὦ Τηλέμαχε, νὰ θέσης
 κι ὅταν ἐκεῖνοι θέλοντας νὰ ξέρουν, σὲ ρωτᾶνε,
 ἐσὺ μὲ λόγια μαλακὰ γλυκαποκοίμιζέ τους,
 καὶ λέγε τους: — Ἄπ' τὸν καπνὸ τὰ πῆρα τί δὲν εἶναι
 σὰν ποὺ ὁ Δυσσέας τ' ἄφησε μισεύοντας στὴν Τροία,
 μόνε ἡ ἀχνίλα τῆς φωτιάς τὰ θόλωσε ἀπὸ τότες.
 Μὰ κι ἄλλο μεγαλύτερο βάζει στὸ νοῦ μου ὁ Δίας,
 μὴν τύχη καὶ σὲ μάλωμα σᾶς ρίξη τὸ μεθύσι,
 καὶ χτυπηθῇτε, κι ἀτιμιὰ στὴν προξενειὰ σας φέρτε,
 γιατί μονάχο του τραβάει τὸ σίδερο τὸν ἄντρα. »

10

Τὸν ἄκουσε ὁ Τηλέμαχος τὸν ἀκριβὸ γονιό του,
 καὶ τῇ βυζάστρᾳ Εὐρύκλειᾳ φωνάζει, καὶ τῆς κρένει·

« Μὲς στὸ παλάτι κράτα μου τίς κοπελιές, ὦ μάνα,
 ὥσπου τοῦ κύρη τ' ἄρματα στὸ θάλαμο νὰ θέσω,
 τὰ ὦρια, ποὺ τὰ τρώει πολλὴ στὸ σπίτι μας καπνίλα,
 ἀπὸ τὰ τότες ποὺ ἔφυγε, κι ἤμουν ἐγὼ παιδάκι.
 Θὰ τὰ φυλάζω τώρα ἐκεῖ ποὺ ἄχνη φωτιάς δὲ φτάνει. »

20

Καὶ τότες ἡ πανάκριβη τοῦ κρένει παραμάν·

« Μακάρι, ὦ γιέ μου, ν' ἄρχιζες μὲ πονεσιὰ καὶ γνώση
 τὸ σπίτι αὐτὸ νὰ νοιάζεσαι καὶ νὰ φυλάης ἀλήθεια.
 Μὰ πές μου ὡς τόσο, ποιά τὸ φῶς τώρα θὰ ρθῇ νὰ φέρη,
 ποὺ δὲν ἀφήνεις νὰ βγουνε τίς δοῦλες νὰ σοῦ φέγγουν ; »

Κι ὁ γνωστικὸς Τηλέμαχος ἀπάντησέ της κι εἶπε·
 « Τοῦτος ὁ ξένος, γιατί ἀργὸς δὲν τὸ σχωρῶ νὰ μείνῃ
 ὅποιος μοῦ ἀγγίζει τὸ ψωμί, κι ἅς ἦρθε κι ἀπ' τὰ ξένα. »

Αὐτὰ εἶπε, κι ἔμεινε ἄφτερος στὰ χεῖλη της ὁ λόγος
 καὶ τοῦ καλόχτιστου ἐκλείσε τοῦ παλατιοῦ τίς θύρες.

30

Τότε ὁ Δυσσέας ξεκίνησε μὲ τὸ λεβέντη γιό του,
 καὶ μέσα κράνη φέρανε, κι ἀφαλωτὲς ἀσπίδες,
 καὶ σουβλερὰ κοντάρια. Ὅμπρὸς ἡ Ἀθηνᾶ ἡ Παλλὰδα
 χρυσὸ λυχνάρι κράταγε, ποὺ ἔχυνε φῶς πανῶριο.

Κι ἀμέσως ὁ Τηλέμαχος φωνάζει τοῦ γονιοῦ του·

«Θάμα ἔναι αὐτό, πατέρα μου, ποῦ βλέπω ἐδῶ ὀμπροστά μου·
τριγύρω οἱ τοῦχοι τοῦ σπιτιοῦ, τὰ μεσοδόκια τὰ ὦρια,
καὶ τὰ ἐλατένια τὰ δοκιά κι οἱ ἀφῆλωμένοι οἱ στύλοι,
ὅλα ἀναλάμπουν καὶ χτυποῦν στὰ μάτια μου σὰ φλόγες.
Κάποιος Θεὸς κατέβηκε δῶ μέσα ἀπ' τὰ οὐράνια.»

40

Καὶ γύρισε ὁ πολύβουλος Δυσσέας καὶ τοῦ κρένει·
«Σῶπα, τὸ νοῦ σου βάσταξε, καὶ μὴ ρωτᾷς τοῦ κἀκού·
τέτοια ἡ συνήθεια τῶν θεῶν ποὺ κατοικοῦν τὰ οὐράνια.
Μόνε ἄμε ἐσὺ ν' ἀνεπαυτῆς, κι ἐγὼ ἐδῶ πέρα μνήσκω,
τίς δοῦλες καὶ τῇ μάνα σου νὰ κάμω νὰ μιλήσουν.
Τὶ καθετὶς μὲ κλάματα θὰ μὲ ρωτήξῃ ἐκείνη.»

Αὐτὰ εἶπε, κι ὁ Τηλέμαχος ἀπ' τὰ παλάτια βγῆκε,
καὶ μὲ τῇ λάμψῃ τῶ φανῶν περνάει στὸ θάλαμό του,
ποῦ αὐτοῦ κοιμότανε, γλυκὸς σὰν τοῦ κατέβαινε ὕπνος·
πλάγιασ' ἐκεῖ, καὶ πρόσμενε τῆς χαραυγῆς τὴν ὥρα.
Μὰ στὸ παλάτι ὁ θεϊκὸς ἀπόμεινε Ὀδυσσεάς,
μὲ τῇ θεᾷ γυρεύοντας τὸ φόνον τῶ μνηστήρων.

50

Τότες ἀπὸ τὸ θάλαμον κι ἡ Πηνελόπη φάνη,
παρόμοια μὲ τὴν Ἄρτεμη καὶ τῇ χρυσῇ Ἀφροδίτῃ.
Φέρανε πλάγι τῆς φωτιᾶς καὶ θέσαν τὸ θρονί της,
ποῦ τορνευτὸ μὲ φίλντισι κι ἀσήμε τό 'χε φωτιάζει
ὁ μάστορος ὁ Ἰκμάλιος, μαζὶ μ' ἀκουμποπόδι
συνταιριαστό, καὶ μὲ προβιά μεγάλη σκεπασμένο·
σ' ἐκεῖνον ἀπάνω ἡ φρόνιμη καθόταν Πηνελόπη.
Ἀπ' τὰ παλάτια πρόβαλαν καὶ δοῦλες ἀσπροχέρες,
ποῦ σήκωσαν τὰ φαγητὰ καὶ τὰ λαμπρὰ τραπέζια,
καὶ τὰ ποτήρια ποῦ ἔπιναν οἱ ἀγέρωχοι μνηστήρες.
Κι ἔρριξαν χάμου τίς φωτιᾶς ἀπ' τοὺς φανούς, καὶ βάλαν
ἄλλα περίσσια ἀπάνω τους ξύλα γιὰ φῶς καὶ ζέστα.
Τότες ἀρχίζει ἡ Μελανθῶ ξανὰ μὲ τὸ Δυσσέα·

60

«Ἀκόμα θὰ μᾶς τυραννῆς, ὦ ξένε, ἐδῶ τῇ νύχτῃ,
στὸ σπῖτι τριγυρίζοντας, κοπέλες νὰ ματιάξῃς;
Σοῦ σῶνουν, κακορίζικε, τὰ πῶφαγες, καὶ φεύγα.

Ἡ τάχα θές μὲ τίς δουλειᾶς νὰ πεταχτῆς στὸ δρόμον;»

Καὶ λείπει ἀγριοκοιτώντας τὴν ὁ μέγας Ὀδυσσεάς·

70

« Γιατί με τόσο, ἀθεόφοβη, με κατατρέχεις ἄχτι ;
 Τάχα πού 'μαι ἔτσι δά λερὸς καὶ φτωχικὰ ντυμένος,
 καὶ βγαίνω καὶ ψωμοζητῶ στῆς πείνας τὴν ἀνάγκη ;
 Τέτοιοι 'ναι κεῖνοι πού στῇ γῆς γυρίζουν καὶ ζητᾶνε.
 Κι ἐγὼ εἶχα σπίτια μιὰ φορὰ στὸν κόσμον, κι ἤμουν πλούσιος,
 κι εὐτυχισμένος, κι ἔδινα σ' ἐκείνους πού γυρνοῦσαν,
 καὶ γύρευαν, ὅποιοι ἦτανε, κι ἀπ' ὅ,τι εἶχαν ἀνάγκη·
 καὶ δούλους εἶχα ἀρίθμητους κι ἄλλα καλὰ περίσσια,
 πού ἔχουν αὐτοὶ πού καλοζοῦν καὶ πού τοὺς λένε ἀρχόντους.

Μὰ ὁ Δίας ἄλλα θέλησε, καὶ μοῦ τὰ ρήμαξ' ὅλα·
 Κι ἐσύ, ὦ γυναῖκα, κοίταξε μὴ χάσης τὴ λαμπράδα
 πού σὲ στολίζει ἀνάμεσα σὲ τόσες ἄλλες δοῦλες,
 μαζί σου ἂν τύχη κι ἄξαφνα χολιάσῃ ἡ δέσποινά σου,
 ἢ ἂν ἔρθῃ, σὰν πού ἐλπίζουνε, στὸ Θιάκι ὁ Ὀδυσσεάς.
 Κι ἂν πάλε ἐκεῖνος χάθῃ καὶ γυρισμὸ δὲν ἔχει,
 νά, ὁ γιόκας του ὁ Τηλέμαχος, μεγάλος μὲ τὴ χάρη
 τοῦ Ἀπόλλωνα· δὲ δύνεται νὰ πράξῃ ἐδῶ γυναῖκα
 κακὴ, χωρὶς νὰ ξέρῃ αὐτός, τί πιά παιδὶ δὲν εἶναι. »

Κι ἡ Πηνελόπη ἡ γνωστικὰ τὸν ἄκουσε, κι ἀμέσως
 τὴν παρακὴν μάλωσε, καὶ φώναξέ της κι εἶπε·

« Ἀδιάντροπη κι ἀθεόφοβη, τὴ βλέπω σου τὴν κάκια,
 πού ἀπάνω στὸ κεφάλι σου θὰ πέσῃ αὐτὴ κατόπι.
 Σὰ νὰ μὴ γνώριζες μαθές, μιὰς κι ἄκουγές με τότες
 πὼς μέσα στὸ παλάτι μου ποθοῦσα νὰ ρωτήξω
 τὸν ξένο γιὰ τὸν ἄντρα μου, γιατί βαρεῖά 'χω λύπη. »

Κατόπι τῆς κελάρισσας τῆς Εὐρυνόμης κρένει·
 « Φέρε, Εὐρυνόμη, ἐδῶ θρονὶ μὲ τὴν προβιά ἀποπάνω,
 ὁ ξένος νὰ καθίσῃ ἐκεῖ, νὰ λήῃ καὶ νὰ μ' ἀκούγῃ
 σὰν τοῦ μιλῶ, τί λαχταρῶ νὰ τὸν καλοξετάσω. »

Εἶπε, κι ἐκείνη πρόθυμα φέρνει σιμὰ καὶ στήνει
 σκαμνὶ καλοπελέκητο, μὲ τὴν προβειὰ ἀποπάνω.
 Κάθισ' ἐκεῖ ὁ πολὺπαθος κι ὁ θεῖος Ὀδυσσεάς,
 κι ἡ Πηνελόπη ἡ φρόνιμη μ' αὐτὰ τὰ λόγια ἀρχίζει·

« Ξένε, ἐγὼ πρῶτα πρῶτα αὐτὸ νὰ σὲ ρωτήξω θέλω·
 ποίος εἶσαι ἐσύ, καὶ πούθενε ; ποιά ἡ χώρα σου, οἱ γονιοί σου ; »

Καὶ γύρισε ὁ πολὺβουλος Δυσσεάς καὶ τῆς εἶπε·

80

90

100

« Γυναίκα, ἐσένα δὲν μπορεῖ μήτε στῆς γῆς τὴν ἄκρη
 ψεγάδι νὰ σοῦ βρῇ θνητός. Ὡς τὰ οὐράνια ἐσένα
 πηγαίνει ἡ φήμη σου· ὁ καλὸς παρόμοια βασιλεύας
 φημίζεται σὰν κυβερνᾷ λαὸ πολλὸ κι ἀντρεῖο, 110
 με δίκιο καὶ θεοφοβία. Ἡ γῆς του βγάξει στάρι,
 τὰ δέντρα φέρνουνε καρπούς, τὰ πρόβατα πληθαίνουν,
 χαρίζει ψάρια ἡ θάλασσα, κι ὅλος ὁ κόσμος ἔχει
 καὶ πλούτια καὶ καλοτυχιά με τὴν καλοδηγιά του.
 Τώρα κι ἐμένα ρώταγε στὸ σπίτι σου ὅ,τι ἄλλο,
 ὅμως πατρίδα καὶ γενιὰ νὰ πῶ μὴ μοῦ γυρεύης,
 παλιὲς μὴν ἔρθουν θύμηςες καὶ με γεμίσουν πόνους,
 γιατί· εἶμαι πολυστέναχτος. Καὶ μὲς σὲ ξένο σπίτι
 δὲν πρέπει νὰ μοιρολογῶ καὶ στεναγμούς νὰ βγάζω,
 τί φρόνιμο τ' ἀνέπαυο παράπονο δὲν εἶναι, 120
 μὴν κάποια δούλα σου, ἡ κι ἐσύ, χολῶστε καὶ θαρρέψτε
 πῶς τὸ μεθύσι μ' ἔπιασε, καὶ πλημμυρῶ στὰ δάκρυα. »

Κι ἡ Πηνελόπη ἡ φρόνιμη τοῦ ἀπάντησε καὶ τοῦ εἶπε·
 « ὦ ξένε, ὅλες τίς χάρες μου, τὴν ὁμορφιά, τὸ σῶμα,
 οἱ ἀθάνατοι μοῦ ἀφάνισαν ἀφότου στὴν Τρωάδα
 με τοὺς Ἀχαιοὺς ξεκίνησε ὁ ἄντρας μου ὁ Δυσσεύς.
 Ἄν τὴ ζωὴ μου ἐρχότανε νὰ διαφεντέψῃ ἐκεῖνος,
 κι ἡ δόξα μου θὰ πλήθαινε, κι ὅλα καλὰ θὰ βγαῖναν·
 τώρα ἔχω πίκρες· τί πολλὰ δεινὰ μοῦ φέρνει ἡ μοῖρα.
 [Γιατί ὅσοι γύρω στὰ νησιά πρωτοστατοῦν ἀρχόντοι, 130
 Δουλίχι, Σάμη, Ζάκυνθο με τὰ δασὰ τὰ δέντρα,
 κι ὅσοι σ' αὐτὸ τὸ λιόλουστο νησί μας λημεριάζουν,
 θέλω δὲ θέλω με ζητοῦν, κι ὅλο χαλνᾷν τὸ βίός μου.]
 Για δαῦτο, μήτε ξένο ἐγώ, καὶ μήτε ἱκέτῃ ἀκούγω,
 μήτε κανένα κήρυκα, τοῦ κόσμου δουλευτάρη,
 μόνε μοῦ τρώει τὰ σπλάχνα μου τοῦ Ὀδυσσεά ὁ πόθος.
 Αὐτοὶ γιὰ γάμο βιάζονται, κι ἐγὼ τοὺς πλέχνω δόλους.
 Καὶ πρῶτα θεὸς με βοήθησε νὰ σοφιστῶ νὰ στήσω
 θεόμακρο στὸν πύργου μου πανί, καὶ νὰ τὸ φάνω,
 φιλόκλωστο κι ἀμέτρητο. Καὶ λέω τοὺς : — Παλληκάρια, 140
 μνηστῆρες μου, τώρα ὁ λαμπρὸς ποῦ ἀπέθανε Ὀδυσσεύς,
 μὴ βιάζεστε τὸ γάμο μου, γιὰ ν' ἀποσώσω πρῶτα

τὸ πανικό, νὰ μὴ χαθοῦν τὰ νήματα τοῦ κάκου,
 ποὺ τό 'χω γιὰ τὸ σάβανο τοῦ ἥρωα τοῦ Λαέρτη,
 σὰν ἔρθῃ ὁ κορμοτεντωτῆς ὁ χάρος καὶ τὸν πάρῃ,
 μὲν καὶ καμιὰ τῶν Ἀχαιῶν κερά με ψεγαδιάσῃ,
 σὰν κοίτεται ἀσάβανωτος, ποὺ 'ταν καὶ τόσο πλούσιος.
 Αὐτὰ εἶπα, καὶ οἱ λεβέντικες τὰ δέχτηκαν ψυχές τους.
 Λοιπόν, τίς μέρες ἔφαινα τὸ θεόμακρο πανί μου,
 τῇ νύχτα ὅμως τὸ ξέφαινα σὰν ἔφερναν τὰ φῶτα.
 Τρεῖς χρόνους τοὺς κρυφόπαιζα, καὶ ἔτσι τοὺς ἐπειθα ὅλους·
 μὰ οἱ ἐποχὲς σὰν ἔφεραν τὸν τέταρτο τὸ χρόνο,
 καὶ τὰ φεγγάρια χάνονταν, καὶ πλήθαιναν οἱ μέρες,
 οἱ δοῦλες, σκύλες ἄπονες, με πρόδωσαν, καὶ ἐκεῖνοι
 ἦρθαν καὶ μ' ἐπιάσαν ἐδῶ, καὶ μοῦ βαριομιλήσαν.
 Καὶ τότες πιά με τὸ στανὶ τὸ τέλειωσα ἀπ' ἀνάγκη.
 Μήτ' ἀπὸ γάμο γλυτωμὸ δὲ βλέπω τώρα, μήτε
 ἄλλον πιά τρόπο· στὴν παντρεῖα με σπρώχνουν οἱ γονιοί μου
 καὶ ὁ γιός μου, βλέποντας τὸ βιὸς ποὺ τρῶν αὐτοί, σκυλιάζει,
 τί τώρα ποὺ ἄντρας ἔγινε καὶ νιώθει, θὰ φροντίζῃ
 τὸ σπῖτι τοῦ σὰν ἄνθρωπος ποὺ τὸν τιμᾷ ὁ Δίας.
 Ὡς τόσο λέγε μου καὶ ἐσὺ τῇ φύτρᾳ, τῇ γενιά σου·
 δὲ θὰ 'σαι ἀπ' τοῦ παραμυθιοῦ τὸ δρῦ καὶ τὸ λιθάρι.»

150

160

Καὶ γύρισε ὁ πολύβουλος Δυσσέας καὶ τῆς εἶπε·
 « Γυναίκα πολυσέβαστη τοῦ θεϊκοῦ Ὀδυσσέα,
 ὥς πότε ἐσὺ θένα ζητᾷς νὰ μάθῃς τῇ γενιά μου ;
 Μὰ θὰ στὴν πῶ, καὶ πιότερος ἅς γίνεται ὁ καημός μου·
 αὐτὴ 'ναι ἡ τύχη τοῦ θνητοῦ ποὺ λείπει ἀπ' τὴν πατρίδα
 τόσον καιρό, ὅσο βρίσκουμαι καὶ ἐγὼ ξενιτεμένος,
 καὶ τυραννιέται σὲ πολλὰς γυρνώντας πολιτείες.
 Ὅμως καὶ πάλε θὰ σ' τὸ πῶ τὸ ποὺ ρωτᾷς νὰ μάθῃς.
 Εἶναι μιὰ γῆς κατὰμεσα τοῦ μελανοῦ πελάγους,
 ἡ Κρήτη, ἡ ὠρία καὶ ἡ παχειὰ καὶ ἡ τριγυρολυσμένη.
 Κατοίκους ἔχει ἀρίθμητους, καὶ χώρες ἐνεσθῆναι.
 Κάθε λαὸς καὶ ἡ γλῶσσα του. Ζοῦν Ἀχαιοὶ στὸν τόπο,
 ζοῦνε νησιῶτες Κρητικοί, παλληκαριᾶς ξεφτέρια,
 καὶ Κύδωνες, καὶ Δωρικοί, καὶ Πελασγοὶ λεβέντες.
 Κι εἶν' ἡ Κνωσό, χώρα τρανὴ, ποὺ ὁ Μίνωας τοῦ μεγάλου

170

τοῦ Δία σύντροφος ἐννιά, κι ἐννιά κυβέρνησε χρόνους,
 τοῦ Δευκαλίωνα ὁ γονιός, τοῦ ἀντρόψυχου γονιοῦ μου,
 180 πού ἐξὸν ἐμένα, γέννησε τὸ ρήγα Ἴδομενέα.

Στὸ Ἴλιο αὐτὸς ἀκλούθησε τοὺς δυὸ τοῦ Ἀτρέα γόνους
 μὲ τὰ καράβια του. Αἰθώνας ἐμένα τ' ὄνομά μου,
 κι ἐγὼ ὁ νεώτερος, αὐτὸς καλύτερος καὶ πρῶτος.
 Ἐκεῖ εἶδα τὸ Δυσσέα ἐγώ, καὶ ξενοφίλεψά τον,
 τί τοῦ ἀνέμου ἢ μάνητα τὸν πέταξε στὴν Κρήτη,
 στὴν Τροία καθὼς ἀρμένιζε, λοξὰ ἀπὸ τὸ Μαλέα,
 κι ἦρθε στὴν Ἀμνισό, κοντὰ στῆς Εἰλειθυίας τὸ σπήλιο,
 μέσα στὰ κακολίμανα, καὶ σώθη ἀπ' τὰ δρολάπια.

Στῇ χώρᾳ εὐτὺς ἀνέβηκε γιὰ τὸν Ἴδομενέα,
 190 πού σεβαστὸ τὸν ἔλεγε κι ἀγαπητό του φίλο.

Ἦταν ὡς τόσο δέκα αὐγές, κὰν ἑνδεκα, πού ἐκεῖνος
 γιὰ τὸ Ἴλιο μὲ τ' ἀνάφρυδα καράβια εἶχε κινήσει.

Τὸν πῆρα ἐγὼ στὸν πύργο μου καὶ καλοδεχτηκά τον,
 κι ἀπ' τὰ πολλὰ πού βρίσκονταν τὸν φίλεψα γενναῖα·
 κι ἔδωκα ἀλεύρια ἀπ' τὸ κοινό, κρασί φλογάτο, βόδια,
 γιὰ τίς θυσίες ἐκείνου καὶ τῶν συντρόφων ὅλων,
 πού τότε συνοδεύανε, νὰ τὰ χαρῇ ἢ ψυχῇ τους.

Δώδεκα μέρες οἱ Ἀχαιοὶ προσμένουν τότε οἱ θεοὶ·
 200 κακὸς τοὺς ἔκλεισε Βοριάς, κι οὐδὲ στῇ γῆς νὰ μείνουν
 δὲν ἄφηνε· κάποιος θεὸς τοὺς ἔστειλε ὀργισμένους.

Στὶς δεκατρεῖς κατὰπεσε, καὶ τότες ξεκινήσαν. »

Ἦξερε ψέματα πολλὰ νὰ λέη μ' ἀλήθειες ὅμοια·
 τ' ἄκουγ' ἐκείνη, κι ἔκλαιγε ὥσπου ἔλυωνε ἢ θωριά της.

Κι ὅπως ἀπάνω στὰ ψηλὰ βουνὰ τὸ χιόνι λιώνει,
 πού ὁ Ζέφυρος τὸ στοίβαξε καὶ τό ἔλυσε ὁ Σιρόκος,
 κι ὅσο αὐτὸ λιώνει, οἱ ποταμοὶ φουσκώνουν κι ὅλο τρέχουν,
 ἔτσι στὰ δάκρυα λιώνανε τὰ ὠραῖα μάγουλά της,
 σὰν ἔκλαιγε τὸν ἄντρα της πού πλάγι της καθόταν.

Κι αὐτός, ὅσο κι ἂν ἐνιωθε τοῦ θρήνου της τὸν πόνο
 210 κράταε τὰ μάτια ἀσάλευτα σὰν κέρατο ἢ ἀτσάλι,
 τὰ δάκρυα καθὼς ἔκρυβε στὰ βλέφαρα μὲ τέχνη.

Κι ἐκείνη σάνε χόρτασε τὰ δάκρυα καὶ τὸ κλάμα,
 πάλε τοῦ ξαναμίλησε κι ἀπάντησέ του κι εἶπε·

« Θαρρῶ πῶς, ξένε, τώρα ἐγὼ θὰ δοκιμάσω ἐσένα,
 νὰ δῶ ἂν ἀλήθεια φίλεψες στ' ἀρχοντικό σου μέσα
 τὸν ἄντρα μου καὶ τοὺς καλοὺς συντρόφους του ὅπως εἶπες.
 Σὰν τί λογῆς φορέματα φοροῦσε στὸ κορμί του
 καὶ ποιά σὰ νὰ 'ταν ἡ ὄψη τους, κι αὐτοῦ καὶ τῶ συντρόφων ; »

Καὶ γύρισε ὁ πολύβουλος Δυσσέας, καὶ τῆς εἶπε· 220

« Γυναίκα, δύσκολο νὰ πῶ, τόσον καιρὸ πιά τώρα
 εἵκοσι χρόνοι 'ναι ποὺ αὐτὸς τὸν τόπο μου ἔχει ἀφήσει·
 ὅμως θὰ παραστήσω τὸν καθὼς ἀνιστορῶ τον.

Διπλὴ φλοκάτα μαλλωτὴ καὶ πορφυρένια φόρειε
 ὁ θεὸς Δυσσέας καὶ μὲ χρυσὴ κόπτσα ποὺ εἶχε θηλύκι
 διπλότρυπο, κι ἀπὸ μπροστὰ λαμπρῆς δουλειᾶς στολίδι·
 σκύλος ζαρκάδι παρδαλὸ στὰ μπροστινά του κράτα,
 καὶ κοίτα το ποὺ σπάραζε· κι αὐτὸ θαμάζαν ὅλοι,
 πῶς, ὄντας ἀπὸ μάλαμα, κοιτάει καὶ πνίγει ὁ σκύλος
 τὸ ζῶ, ποὺ μὲ πόδια του σπαράζει νὰ ξεφύγῃ. 230

Θυμᾶμαι καὶ σφανταχτερὸ χιτῶνα στὸ κορμί του,
 ποὺ σὰν τῇ φλούδα γυάλιζε ποὺ ἔχει ξερὸ κρομμύδι·
 τόσο ἦτανε ψιλόφτιαστος καὶ λιόλαμπρος συνάμα.

Πολλὲς σὰν τότε βλέπανε γυναῖκες τὸν θαμάζαν.

Κι ἄλλο ἓνα λόγο θὰ σοῦ πῶ, κι ἄς μείνῃ μὲς στὸ νοῦ σου·
 δὲν ξέρω ἐκεῖνα τὰ σκουτιὰ ἂν τὰ φόρειε ἀπὸ τὸ σπίτι,
 ἢ ἂν σύντροφος τοῦ τὰ 'δωκε σὰν ἔμπαινε στὸ πλοῖο,
 ἢ κάποιος φίλος τί πολλοὺς τοὺς εἶχε ὁ 'Οδυσσεάς.

Μὲς στοὺς λαοὺς τῶν 'Αχαιῶν λίγοι ἦτανε παρόμοιοι. 240

Κι ἐγὼ σπαθὶ χαλκόφτιαστο, καὶ πορφυρὴ χλαμύδα,
 διπλὴ κι ὠραία τοῦ ἔδωκα, κι ὀλόμακρο χιτῶνα,
 καὶ μὲ τιμὴ τὸν ἔστειλα στὸ γλήγορο καράβι.

Μαζί του ἦταν καὶ κήρυκας τρανότερός του λίγος
 στὰ χρόνια, ποὺ κι ἐκείνονε θὰ σοῦ στορήσω τώρα·
 καμπούρης, μελαψός, σγουρός, κι εἶχε ὄνομα Εὐρυβάτης·
 κι ἀπ' ὅλους τοὺς συντρόφους του τιμοῦσε ὁ 'Οδυσσεάς
 ξέχωρα αὐτόν, τί ταίριαζαν οἱ γνῶμες τῶ δυονῶν τους. »

Εἶπε, καὶ πιότερη ὄρεξη τῆς φέρανε γιὰ κλάμα
 ἐκεῖνα τὰ ὀλοφάνερα τοῦ 'Οδυσσεά σημάδια.

Καὶ σάνε καλοχόρτασε τὰ δάκρυα καὶ τὸ κλάμα,

τότες τοῦ ξαναμίλησε κι ἀπάντησέ του κι εἶπε·

«Καὶ πρῶτα σέ συμπόνεσα, μὰ ἀπὸ τὰ τώρα, ὦ ξένε,
μὲς στὸ παλάτι ἀγαπητὸς καὶ σεβαστὸς θὰ μοῦ εἶσαι.
Ἐγὼ τὰ ροῦχα τοῦ ἔδωκα ποὺ τώρα μοῦ ἰστοροῦσες·
τὰ δίπλωσα καὶ τὰ ἔβγαλα ἀπ' τὸ θάλαμο, κι ἀπάνω
θηλυκωτῆρι λαμπερὸ τοῦ κάρφωσα στολίδι.
Μὰ αὐτὸς δὲ μοῦ γυρίζει πιά νὰ τὸν δεχτῶ στὸ σπίτι·
μοῖρα κακὴ τὸν ἔστειλε στὸ βαθουλὸ καράβι,
τὸ μαῦρο Ἴλιο γιὰ νὰ δῇ, τ' ἀναθεματισμένο.»

260

Καὶ γύρισε ὁ πολύβουλος Δυσσέας καὶ τῆς εἶπε·
«Γυναίκα πολυσέβαστη τοῦ τέκνου τοῦ Λαέρτη,
τὴν ὁμορφιά σου μὴ χαλνᾷς, μὴ λυώνης τὴν καρδιά σου,
θρηνώντας γιὰ τὸν ἄντρα σου. Κι ὄχι κακὸ πὼς τό 'χω,
τ' εἶναι πολλὲς ποὺ χάσανε καὶ κλαῖν τὸ σύγκοιτό τους,
ποὺ τὸ φιλί του χάρηκαν, καὶ τέκνα τοῦ γεννῆσαν,
κι ἂς ἦταν ἄλλος, κι ὄχι αὐτός, ποὺ λὲν σὰ θεὸς φαίνόταν.
Μὰ πάψε πιά τὰ κλάματα, τὸ τί θὰ πῶ ν' ἀκούσης·
τί θὰ μιλήσω ἀληθινά, καὶ δὲ θὰ σοῦ τὸ κρύψω,
πὼς ἄκουσα τὸ γυρισμὸ τοῦ θεϊκοῦ Ὀδυσσέα,
ποὺ ζῇ κοντὰ στῶν Θεσπρωτῶν τῇ γῆς τὴν καρποφόρα,
καὶ φέρνει θησαυρὸ πολὺ ποὺ σύναξε ἀπ' τὸν τόπο.
Ὅμως τοὺς φίλους ἔχασε συντρόφους μὲ τὸ πλοῖο
μέσα στ' ἄγνὸ τὸ πέλαγος, ἀπὸ τῆς Θρινακίας
σὰν ξεκινοῦσε τὸ νησί· τί Ἥλιος μαζί καὶ Δίας
χολώσανε, σὰν ἔμαθαν πὼς ὅλοι του οἱ συντρόφοι
τοῦ Ἥλιου τὰ βόδια σκότωσαν. Χαθῆκαν τότες ὅλοι
στῆς ἀγριεμένης θάλασσας τὰ κύματα· μὰ ἐκεῖνον,
πᾶς στὴν καρίνα ποὺ ἔμεινε, τὸν πέταξε τὸ κύμα
ὄξω στὴ γῆς τῶ Φαιάκωνε, τῶν θεογεννημένων,
ποὺ σὰν θεὸ τὸν τίμησαν, καὶ δῶρα τοῦ χάρισαν,
καὶ νὰ τὸν στείλουν ἤθελαν ἀπεύραγο στὸ Θιάκι.
Κι ὁ Ὀδυσσεύς ἀπὸ καιρὸ θὰ 'ταν ἐδῶ φτασμένος,
μὰ πιὸ συμφέρο θάρρεψε καὶ σ' ἄλλες νὰ γυρίση
χῶρες πολλὲς, καὶ θησαυρὸ μεγάλο νὰ μαζέψῃ·
τόσες γνωρίζει πονηριὲς καὶ τρόπους νὰ κερδίξῃ,
κι ἄλλος θνητὸς δὲ δύνεται νὰ παραβγῇ μαζί του.

270

280

18

Αὐτὰ μοῦ τὰ 'πε ὁ Φεΐδωνας τῶν Θεσπρωτῶν ὁ ρήγας
καὶ μὲς στὸ σπῖτι στάζοντας μοῦ ὀρκίστη πὼς τὸ πλοῖο
ἦταν ριγμένο κι ἔτοιμοι στεκόνταν οἱ συντρόφοι
στὴ γῆς νὰ τότε φέρουνε τῆς ποθητῆς πατρίδας.

290

Ἐμένα ὅμως πρωτόστειλε, γιὰτ' ἔτυχε καράβι
Θεσπρωτικὸ νὰ ξεκινάη στὸ καρπερὸ Δουλίχι.

Καὶ μοῦ 'δειξε ὅσους θησαυροὺς εἶχε ὁ Δυσσέας συνάξει,
ποῦ σῶναν καὶ τὴ δέκατη νὰ θρέψουνε γενιά του·
τόσα τοῦ μένανε καλὰ στοῦ βασιλέα τὰ σπῖτια.

Καὶ στὴ Δαδῶνῃ μοῦ 'λεγε πὼς εἶχε αὐτὸς περάσει,
ἀπ' τ' ἀψηλόκορφο τὸ δρῦ τὸ θέλημα τοῦ Δία
ν' ἀκούσῃ, πὼς θὰ ξαναρθῇ στὸ πλούσιο τὸ νησί του,
κρυφὰ μαθὲς ἢ φανερά, τόσον καιρὸ ποῦ λείπει.

Καὶ νά, λοιπόν, ποῦ εἶναι καλὰ, καὶ θὰ 'ρθῇ ὅπου κι ἂν εἶναι,
καὶ δὲν ἄργεῖ τοὺς φίλους του νὰ δῇ καὶ τὴν πατρίδα.

300

Ὅρκο μεγάλο τώρα ἐδῶ σοῦ κάνω κι ἄκουσέ τον.

Ὁ Δίας νὰ 'ναι μάρτυρας, τῶν θεῶν ὁ πρωτοστάτης,
κι ἐτοῦτῃ ἡ σιὰ τοῦ θεόλαμπρου Ὀδυσσέα, ποῦ ἦρθα τώρα,
πὼς ὅλ' αὐτὰ θὰ τελεστοῦν καθὼς ἐγὼ τὰ λέγω.

Μέσα στὸ χρόνο αὐτὸν ἐδῶ θὰ φτάσῃ ὁ Ὀδυσσέας,
τοῦτος ὁ μήνας ἅμα βγῇ, κι ἅμα πατήσῃ ὁ ἄλλος.»

Κι ἡ Πηνελόπη ἡ φρόνιμη τοῦ ἀπάντησε καὶ τοῦ εἶπε·

« Μακάρι, ὦ ξένε, ὁ λόγος σου τέλος νὰ βρῇ· καὶ τότες
θένα 'χῃς τὴν ἀγάπῃ μου, καὶ τόσα πλούσια δῶρα,
ποῦ θὰ σὲ μακαρίζουνε ὅσοι θνητοὶ σὲ βλέπουν.

310

Μὰ ἄλλα ἡ ψυχὴ μου προμηνᾷ, κι αὐτά, θαρρῶ, θὰ βγοῦνε.

Μήτ' ὁ Δυσσέας δὲν ἔρχεται καὶ μήτ' ἐσὺ δὲ θὰ 'βρῃς
προβόδωμά· δὲν ἔχει πιά τὸ σπῖτι νοικοκύρη,
σὰν τὸ Δυσσέα ποῦ στάθηκε στοὺς τιμημένους ξένους,
πάντα καλὸς νὰ προβοδᾷ καὶ νὰ καλωσορίζῃ.

Νίψτε τον τώρα, κοπελιές, καὶ στρῶστε του κλινάρι
μὲ μαλακὰ παπλώματα καὶ χράμια καὶ φλοκάτες,
ποῦ ὡς τὴ χρυσόθρονην Αὐγὴ νὰ χαίρετ' ἀπὸ ζέστα.

Καὶ λούστε τον κι ἀλειψτε τον, ἅμα γλυκοχαράξῃ,
νὰ πάῃ μὲ τὸν Τηλέμαχο στὸ γέμα νὰ καθίσῃ

320

μὲς στὸ παλάτι. Θὰ τὸ βροῦν πικρὸ οἱ κακοὶ μνηστῆρες,

πού νά κακοκαρδίζουμε τὸν ξένο πάντα θέλουν,
 μὰ αὐτοὶ πιά δὲ θὰ δύνουνται νά κάμουν τὰ δικά τους,
 ὅσο ἂν θυμώνουνε. Καὶ πῶς, ὦ ξένε, ἐσὺ θὰ μάθης,
 ἐγὼ ἂν τίς ἄλλες ξεπερνῶ στὰ φρένα καὶ στὴ γνώση,
 στὰ δεῖπνα μας ἂν κάθεται λερός, κακοντυμένος,
 μὲς στὸ παλάτι ; τῶν θνητῶν οἱ μέρες εἶναι λίγες·
 ὅποιος μᾶς φαίνεται ἄσπλαχνος κι ἔχει ἄσπλαχνη τὴ γνώμη,
 ὅλοι οἱ ἀνθρώποι καὶ σὰ ζῇ τὸν καταριοῦνται ἐτοῦτον,
 καὶ σὰν πεθάνῃ, τὸν γελοῦν καὶ τὸν καταφρονοῦνε.
 Πάλε, ὅποιος φαίνεται γλυκός, κι ἔχει γλυκεῖα τὴ γνώμη,
 ἡ δόξα του ὡς τὰ πέρατα σκορπιέται ἀπὸ τοὺς ξένους,
 κι ὅλος ὁ κόσμος ἐκείνου καλὸ ὄνομα τοῦ δίνει. »

330

Καὶ γύρισε ὁ πολύβουλος Δυσσέας καὶ τῆς εἶπε·
 « Γυναίκα πολυσέβαστη τοῦ τέκνου τοῦ Λαέρτη,
 σιχάθηκα τίς μαλακὲς φλοκάτες καὶ τὰ χρᾶμια,
 ὅταν τῆς Κρήτης τὰ βουνὰ τὰ χιονισμένα ἀφῆκα,
 καὶ βγῆκα μὲ μακρόκουπο καράβι στὰ πελάγη.
 Κάλλιο ἄς πλαγιάσω σὰν καὶ πρίν, πού ὀλόγυχα ἀγρυπνοῦσα·
 πόσες νυχτιὲς δὲν πέρασα στὸ φτωχικὸ κλινάρι,
 τὴ χρυσοθρόνιαστην Αὐγὴ προσμένοντας νὰ φέξῃ.
 Κι οὐδὲ τὸ ποδοπλῦσιμο δὲν τὸ ζητάει ἡ καρδιά μου,
 οὐδὲ καμιά τὸ πόδι μου γυναίκα δὲ θ' ἀγγίξῃ,
 ἀπ' ὅσες μὲς τοὺς πύργους σου βρίσκουντ' ἐδῶ δουλεῦτρες,
 ἐξὸν κάποια γερόντισσα καλὴ καὶ τιμημένη,
 ἃ βρίσκειται, πού νά 'παθεν ὅσα κι ἐγὼ ἡ καρδιά της.
 'Εκείνη θὰ τὴν ἄφηνα τὰ πόδια μου ν' ἀγγίξῃ. »

340

Κι ἡ Πηνελόπη ἡ φρόνιμη τοῦ λέει· « ὦ φίλε ξένε,
 τί ξένος ἀπ' τὰ μακρινὰ σ' αὐτὸ ἐδῶ τὸ παλάτι
 τόσο σοφὸς κι ἀγαπητὸς ἄλλος ποτές δὲν ᾔρθε,
 μὲ τόση γλύκα ἐσὺ τὰ λὲς καὶ τ' ἀρμηνεύεις ὅλα.
 Τώρα ἔχω ἐγὼ γερόντισσα μὲ νοῦ γεμάτο γνώση,
 αὐτὴ πού γλυκανάθρεψε τὸ δύστυχό μου ρήγα,
 κι ἀπὸ τῆς μάνας τὴν κοιλιὰ τὰ χέρια της· τὸν πῆραν.
 'Εκείνη, ἂν κι εἶναι ἀλλοίμονη, τὰ πόδια θὰ σοῦ πλύνῃ.
 Σήκου καλὴ μου Εὐρύκλεια, τοῦ ἀφέντη σου νὰ νίψῃς
 τὸ συνομίληχο. Πού πιά κι ἐκεῖνος τώρα θὰ 'ναι

350

μὲ τοῦτον καὶ στὰ χέρια του παρόμοιος καὶ στὰ πόδια.

Γιατ' οἱ ἀνθρώποι γλήγορα γεράζουνε στὰ πάθια. »

360

Σκέπασε τότες ἡ γριά τὴν ὄψη μὲ τὰ χέρια,
καὶ δάκρυα χύνοντας θερμὰ παραπονέθη κι εἶπε·

« Ὠχοῦ, παιδάκι μου, ἐγὼ πιά ἀπελπίστηκα γιὰ σένα·
περίσσια ὁ Δίας σ' ὀργίστηκε μ' ὅλη τὴ θεοφοβία σου.

Γιατὶ ἄλλος τοῦ βροντόχαρου τοῦ Δία θνητὸς κανένας

δὲν ἔκαψε παχιά μεριά μηδ' ἐκατόβοδα ὦρια,

παρ' ὅσα ἐσὺ τοῦ πρόσφερνες, μὲ προσευκὲς ζητώντας

ἀναπαμένα γερατειά, καὶ τοῦ παιδιοῦ σου χρόνια.

Καὶ τώρα ἐσένα μοναχὰ τὸ γυρισμὸ σου ἀρνήθη.

Ἔτσι μ' ἐκεῖνον θὰ παιζαν στὴν ξενιτειά οἱ γυναῖκες,

370

σὰν ἔμπαινε στὰ λαμπερὰ παλάτια τῶν ἀρχόντων,

σὰν ποὺ μὲ σένα ἐδῶ γελοῦν οἱ σκύλες τώρα ἐδαῦτες.

Μὴ θέλοντας ἐσὺ κακὲς ν' ἀκοῦς βρισιές, ἀρνίεσαι

τὸ πλύσιμο, κι ἐμένανε προστάζει, τὴν πιστὴ της,

ἡ Πηνελόπη ἡ φρόνιμη τοῦ Ἰκάρου ἡ θυγατέρα.

Τὰ πόδια θὰ σοῦ πλύνω ἐγὼ γιὰ κείνη καὶ γιὰ σένα,

τὶ ξάφνω μὲς τὰ στήθια μου πολλοὶ καημοὶ ξυπῆψαν.

Καὶ τώρα πρόσσεξέ μου αὐτὸ ποὺ νὰ σοῦ πῶ ἐγὼ θέλω.

Ξένοι πολλοὶ πλανήθηκαν κι ἤρθαν ἐδῶ, μὰ ἀκόμα

κανένα δὲν ἀντάμωσα νὰ μοιάζῃ τοῦ Ὀδυσσέα,

380

ὅσο στὸ σῶμα, στὴ φωνή, στὰ πόδια ἐσὺ τοῦ μοιάζεις. »

Τότε γυρνᾷ ὁ πολύβουλος Δυσσέας καὶ τῆς κρένει·

« Αὐτό, ὦ γριά, μᾶς εἶπανε κι ὅσοι τοὺς δυὸ μας εἶδαν,

πῶς ἓνας μὲ τὸν ἄλλονε πολὺ ἔχαμε μοιασίδι,

καθὼς δὰ τὸ νιωσες κι ἐσὺ, καὶ φανερὰ μοῦ τό πες. »

Εἶπε, καὶ πῆρε ὀλόλαμπρο τότε ἡ γριά λεβέτι,

καλὸ γιὰ ποδοπλύσιμο, κι ἔβαλε πολὺ κρύο

νερό, κατόπι καὶ ζεστό. Καὶ κάθισε ὁ Δυσσέας

λίγο παράμερα τῆς στήθας, γερότ'ος πρὸς τὸ σκοτάδι,

τὶ τοῦ ῥθε φόβος ἄξαφνα μὴν τύχη καὶ γνωρίσῃ

390

τὸ λάβωμά του ψάχνοντας, καὶ ὅλα τὰ φανερώσῃ.

Σιμώνει τότες ἡ γριά τὸ ρήγα της νὰ πλύνῃ,

καὶ πλένοντάς τον ἔνωσε τὸ λάβωμα ποὺ κάπρος

μὲ τ' ἄσπρο δόντι μιὰ φορὰ στὸ πόδι τοῦ ἔχε ἀνοίξει,

σάν ἦρθε νέος στὸν Παρνασσό, τῆς μάνας του τὸν κύρη,
τὸ δοξασμένο Αὐτόλυκο νὰ δῇ μὲ τὰ παιδιὰ του,
ποὺ 'τανε πρῶτος τῶν θνητῶν σὲ πονηριὲς καὶ σ' ὄρκους,
τοῦ θεοῦ τοῦ Ἑρμῆ χαρίσματα τί εἶχε πολλὰ ἀπ' ἐκεῖνον
καλὰ γιδιῶν κι ἀρνιῶν μεριά ὁ θεὸς Ἑρμῆς, καὶ πάντα
μὲ ἀγάπη τὸν συνόδευε καὶ προθυμιὰ μεγάλη.

Στὸ καρπερὸ ὁ Αὐτόλυκος σάν πέρασε τὸ Θιάκι,
καὶ βρῆκε μὲ νιογέννητο τὴν κόρη του ἀγοράκι,
ἡ Εὐρύκλεια τοῦ τ' ἀπόθεσε στὰ γόνατα, κατόπι
ἀπὸ τὸ δεῖπνο, κι ἄξαφνα τοῦ φώναξε καὶ τοῦ 'πε·

400

« Αὐτόλυκε, βρὲς τ' ὄνομα ποὺ τώρα ἐσὺ θὰ βάλῃς
στῆς θυγατέρας σου τὸ γιὸ τὸν πολυαγαπημένο. »

Κι ὁ Αὐτόλυκος ἀπάντησε· « Γαμπρὲ καὶ θυγατέρα,
νὰ, τ' ὄνομα θὰ σᾶς πῶ νὰ βάλτε τοῦ ἀγοριοῦ σας.

Περίσσιους δυσαρέστησα ἐγὼ ποὺ ἐδῶ σᾶς ἦρθα,
γυναῖκες κι ἄντρες, πὰς σ' αὐτὴ τῇ γῆς τὴν τροφοδότρα·
γι' αὐτὸ Δυσσέας νὰ λεχτῇ τ' ἀγόρι· καὶ σάν ἔρθῃ
μεγάλος στῆς μητέρας του τὸ δοξαστὸ παλάτι,
στὸν Παρνασσό, ποὺ βρίσκεται τὸ βιός μου, θὰ τοῦ δώσω
μερίδιο, καὶ χαρούμενο θὰ τὸν ξεπροβοδώσω. »

410

Αὐτὰ ὁ Δυσσέας τὰ λαμπρὰ τὰ δῶρα ἦρθε νὰ πάρῃ,
καὶ τὰ παιδιὰ τοῦ Αὐτόλυκου, κι ὁ Αὐτόλυκος ἀτός του,
μὲ ἀγάπη τὸν χερόσφιζαν καὶ τοῦ γλυκομιλῆσαν.

Κι ἡ Ἀμφιθέα ἡ μάμμη τοῦ στὴν ἀγκαλιά τὸν πῆρε,
φιλώντας τοῦ τὴν κεφαλὴ καὶ τὰ ὄμορφα τοῦ μάτια.

Καὶ τοὺς λεβέντηδές του γιούς τραπέζι νὰ τοιμάσουν
παράγγειλε ὁ Αὐτόλυκος, κι ἐκεῖνοι τὸν ἀκοῦσαν,
κι ἀμέσως πῆραν φέρανε πέντε χρονῶνε βόδι·

420

τὸ γδάραν, τὸ συγύρισαν, τὸ κόψανε κομμάτια,
μὲ τέχνη τὸ λιανίσανε, σὲ σοῦβλες τὸ περάσαν,
κι ἀφοῦ τ' ὀμορφοψήσανε, χωρίσαν τίς μερίδες.

Ὅλημερίς τραγόπιναν ὥσπου κατέβῃ ὁ ἥλιος,
καὶ δὲ στερήθη κανενὸς καρδιά σωστὸ μερίδιο.

Κι ὁ ἥλιος σὰ βασίλεψε καὶ πῆρε τὸ σκυτάδι,
πλαγιάσανε νὰ κοιμηθοῦν καὶ νὰ χαροῦν τὸν ὕπνο.

Ἐφεξ' ἡ ροδοδάχτυλῃ τῆς νύχτας κόρη Αὐγούλα,

καὶ τὰ παῖδιά τοῦ Αὐτόλυκου μὲ τὰ σκυλιὰ κινῆσαν
 γιὰ τὸ κυνήγι, κι ὁ λαμπρὸς μαζί τους Ὀδυσσεάς.
 Περνώντας τοῦ ἀψηλόκορφου τοῦ Παρνασσοῦ τὰ δάσια,
 γλήγορα φτάσαν σὲ λακκιᾶς ἀνεμοσαρωμένες.
 Κι ὁ ἥλιος ὅτι πρόβαλε καὶ τίς στεριᾶς χτυποῦσε,
 ἀπ' τοῦ βαθιοῦ τοῦ Ὠκεανοῦ τὸ σιγανὸ τὸ ρέμα,
 στὸ δάσο μπῆκαν οἱ ὁδηγοί, τ' ἀχνάρια ὀμπρὸς οἱ σκύλοι
 νὰ βροῦνε τρέχανε, κι οἱ γιοὶ τοῦ Αὐτόλυκου ἀκλουθοῦσαν
 μὲ τὸ Δυσσεά τὸ θεϊκό, ποὺ πιὸ σιμὰ στοὺς σκύλους
 τραβοῦσε ὀμπρὸς σαλεύοντας μακροῖσκιωτο κοντάρι.
 Μέσα σὲ λόγγο σύδενδρο μέγα καπρὶ κοιτόταν.
 Μήτ' ἀνεμοὶ ἐκεῖ σύνυγροι δὲν ἀγριοφυσοῦσαν,
 μήτε τοῦ ἡλίου οἱ φωτερὲς ἀχτίδες δὲ χτυποῦσαν,
 μήτε βροχὴ δὲν πέρναγε, τόσο πυκνὸς ὁ λόγγος,
 καὶ φύλλα ἀρίθμητα στὴ γῆς τριγύρω σκορπισμένα.
 Κι ἀκούγοντας ποδοβολή σκυλιῶν κι ἀντρῶν ὁ κάπρος,
 ποὺ ἐρχόντουσαν ἀπάνω του, πετιέται ἀπὸ τὸ λόγγο,
 κι ἀντίκρυ τοὺς ὀρθότριχος, μὲ μάτια φλόγες, στάθη.
 Πρῶτα ὁ Δυσσεάς τοῦ χύθηκε, καὶ τὸ μακρὸ κοντάρι
 ἢ χέρα του ἀνασήκωσε, τὸ ζῶ γιὰ νὰ βαρέσει.
 "Ὅμως ὁ κάπρος πρόλαβε, κι ἀπάνω ἀπὸ τὸ γόνα
 κρέας πολὺ τοῦ ξέσκισε περνώντας, κι ἀπ' τὸ πλάγι
 τὸ δόντι μπήγοντας, χωρὶς τὸ κόκκαλο ν' ἀγγίξει.
 Πάνω στὸν ὦμο τὸ δεξιὸ βαρᾶ ὁ Δυσσεάς τὸν κάπρο,
 καὶ βγῆκε ἢ μύτη ἢ σουβλερὴ τοῦ κονταριοῦ ἀπ' ἀντίκρυ·
 καὶ πέφτοντας μὲ μουγγρητὸ ξεψύχησε τ' ἀγρίμι.
 Τότες οἱ γιοὶ τοῦ Αὐτόλυκου νοιαστῆκαν τὸ Δυσσεά,
 τὸ θεῖο κι ἀψεγάδιαστο, τοῦ δέσανε μὲ τέχνη
 τὸ λάβωμα, σταμάτησαν μὲ γήτεμα τὸ μαῦρο
 τὸ αἶμα, καὶ τὸν φέρανε στὸ γονικὸ παλάτι.
 Καὶ τέλος πιά ὁ Αὐτόλυκος μὲ τὰ παῖδιά του ἀντάμα,
 ἀφοῦ καλὰ τὸν ἔγιναν, καὶ δῶρα τοῦ πορέψαν,
 χαρούμενοι τὸν ἔστειλαν χαρούμενο στὸ Θιάμι.
 Ὁ κύρης του ἀναγάλλισε κι ἡ σεβαστὴ του μάνα
 ποὺ γύρισε, καὶ ρώταγαν νὰ μάθουνε πῶς τοῦ ῥθε
 τὸ λάβωμά· καὶ τότε αὐτὸς δηγήθηκέ τους ὅλα,

430

440

450

460

πῶς στὸ κυνήγι ἀσπρόδοντο καπρὶ τὸν εἶχε σίσει
στὸν Παρνασσό, μὲ τὰ παιδιὰ τοῦ Αὐτόλυκου σὰν πῆγε.

Αὐτὸ τὸ λάβωμα ἄγγιξε καὶ γνώρισε ἡ γριούλα,
κι ἀφῆκε εὐτὺς τὸ πόδι του νὰ πέση, καὶ τὸ πόδι
μὲς στὸ λεβέτι γλίστρησε, καὶ βρόντηξε ὁ χαλκός του,
κι ἀπὸ τὴν ἄλλην ἔγειρε, καὶ τὰ νερὰ χυθῆκαν.
Χαρὰ συνάμα καὶ καημὸς τὸ νοῦ της συνεπῆρε,
τὰ μάτια της δακρύσανε, καὶ κόπηκε ἡ φωνή της.
Καὶ τὸ πηγούνι πιάνοντας τοῦ Ὀδυσσέα, τοῦ εἶπε·

470

« Εἶσαι ὁ Δυσσέας, παιδάκι μου, καὶ δὲ σ' εἶχα γνωρίσει,
παρὰ καλὰ σὰν ἔφαξα τοῦ ἀφέντη μου τὸ σῶμα. »

Εἶπε, καὶ γύρισε ματιὰ κατὰ τὴν Πηνελόπη,
νὰ φανερώσῃ θέλοντας πῶς μέσα ἔναι ὁ καλός της.
Μὰ αὐτὴ νὰ δῇ δὲ δύνονταν ἀντίκρυ καὶ νὰ νιώσῃ,
τὶ ἡ Ἀθηνᾶ τῆς γύριζεν ἄλλου τὸ λογισμό τῆς.
Τότε ὁ Δυσσέας ἀπ' τὸ λαιμὸ μὲ τὸ δεξιὴν τὴν πιάνει,
καὶ πλάγι του τραβώντας την μὲ τ' ἄλλο, αὐτὰ τῆς λέει·

480

« Νὰ μ' ἀφανίσῃς καὶ καλὰ ζητᾷς ἐσύ, μανούλα ;
Τάχα σ' αὐτό σου τὸ βυζὶ δὲ μ' ἔθρεψες ; καὶ τώρα
τόσα σὰν ἔπαθα, γυρνῶ στὰ εἴκοσι τὰ χρόνια
στὸν τόπο μου. Ἀφοῦ μ' ἐνίωσες μὲ κάποιου θεοῦ βοήθεια,
σώπα, μὴν τύχῃ κι ἀκουστῇ κι ἀπ' ἄλλον ἐδῶ μέσα.
Γιατὶ ἄκουσε τί θὰ σοῦ πῶ, κι ὅ,τι ἐγὼ πῶ τελειέται·
ἂν ὁ θεὸς τοὺς ξέλαμπρους μνηστῆρες μοῦ δαμάσῃ,
κι ἐσένα δὲ θὰ λυπηθῶ, βυζάστρα μου κι ἂν εἶσαι,
τὴν ὥρα ποὺ τίς ἄλλες μου τίς δοῦλες θὰ σκοτώνω. »

490

Κι ἡ Εὐρύκλεια τότε ἡ γνωστικιά τοῦ ἀπάντησε καὶ τοῦ εἶπε·
« Τί λόγο ἀπὸ τ' ἀχείλι σου ξεστόμισες, παιδί μου ;
Ξέρεις πῶς εἶναι ἀσάλευτη κι ἀλύγιστη ἡ ψυχὴ μου,
καὶ θὰ ἔναι σὰν τὸ σίδερο καὶ τὸ στεριὸ λιθάρι.
Κι ἄλλο ἔν' ἀκόμα θὰ σοῦ πῶ, καὶ βάλ' το μὲς στὸ νοῦ σου·
ἂν ὁ θεὸς τοὺς ξέλαμπρους μνηστῆρες σοῦ δαμάσῃ,
κάθε γυναῖκα τοῦ σπιτιοῦ θὰ σοῦ τὴν ἱστορήσω,
ποιὲς ἄτιμα σοῦ φέρνονται καὶ ποιὲς δὲν ἔχουν κρίμα. »

Καὶ τότες ὁ πολύβουλος Δυσσέας ἀπολογήθη·
« Τί θὰ μοῦ πῆς, μανούλα, ἐσύ γι αὐτές ; δὲν εἶναι ἀνάγκη·

500

μονάχος μου τὴν καθεμιὰ θὰ νιώσω καὶ θὰ μάθω.
Μόν' σώπαινε, καὶ στοὺς θεοὺς ν' ἀφήσης τὴ φροντίδα. »

Κι ἀπ' τὰ παλάτια διάβηκε ἡ γριὰ γιὰ νὰ τοῦ φέρη
νερὸ γιὰ ποδοπλύσιμο, ποὺ χύθηκε ὅλο τ' ἄλλο.

Κι ἀφοῦ καλὰ τὸν ἔπλυνε καὶ τοῦ ἄλειψε τὸ λάδι,
πρὸς τὴ φωτιά τότε ἔσυρε ὁ Δυσσέας τὸ κάθισμά του,
καὶ μὲ κουρέλια σκέπασε τὸ λαβωμένο πόδι.

Κι ἀρχίνησεν ἡ γνωστικιὰ νὰ κρένη Πηνελόπη·

« Ξένε, κάτι ἄλλο θέλω ἐγὼ νὰ σέ ρωτήξω ἀκόμα,
τὶ φτάνει τώρα τῆς γλυκειᾶς ἀνάπαψης ἡ ὥρα,
γιὰ κείνους ποὺ ὕπνο χαίρουνται, πολὺ καημὸ κι ἂν ἔχουν.
Μὰ ἐμένα λύπη ἀμέτρητη μοῦ ἔχει δοσμένη ἡ μοῖρα.

«Ὅσο 'ναι μέρα τὴν περνώ, μὲ σπαραγμούς καὶ κλάψες,
στὸ σπίτι μέσα τὰ ἔργα μου κοιτώντας καὶ τίς δοῦλες·
μὰ ἡ νύχτα μιάς καὶ κατεβῇ, κι ὅλους τοὺς πάρη ὁ ὕπνος,
μὲς στὸ κλινάρι κοίτουμαι, καὶ τὴν πικρὴ καρδιά μου
ἐννοῖες τὴν πνίγουνε σκληρές, ποὺ νὰ θρηγῶ μὲ κάνουν.

Κι ὅπως ἡ Ἀηδόνα ἡ λυγερὴ καὶ κόρη τοῦ Παντάρου,
γλυκολαλεῖ, τῆς ἀνοιξὸς ἄμα ὁ καιρὸς γυρίση,
στῶ δέντρων καθὼς κάθεται τὰ πυκνωμένα φύλλα
καὶ μὲ συχνὰ γυρίσματα μύριους σκοποὺς ἀλλάζει.
τὸν Ἴτυλο, τὸ τέκνο τῆς, θρηγώντας, ποὺ τὸν εἶχε
σκοτώσει ἀνήξερα, τὸ γιὸ τοῦ βασιλέα τοῦ Ζήθου,
κι ἐμένα ὁ νοῦς μου μιὰ ἀπ' ἐδῶ καὶ μιὰ ἀπ' ἐκεῖ γυρίζει,

ἢ νὰ σταθῶ μὲ τὸ παιδί, καὶ νὰ φυλάω δωπέρα,
τὸ ἔχει μου, τίς δοῦλες μου, καὶ τ' ἀψηλὰ παλάτια,
μὲ σεβασμὸ στὸ ταίρι μου καὶ στὴ φωνὴ τοῦ κόσμου,
ἢ τὸν καλύτερο Ἀχαιο μνηστήρα ν' ἀκλουθήσω,
ποὺ στὸ παλάτι βρίσκεται, καὶ δίνει πλέρια δῶρα.

Κι ὅσο ἦτανε μικρὸ παιδί δὲ δέχονταν ὁ γιὸς μου
ἄντρα νὰ πάρω καὶ νὰ βγῶ ἀπ' τοῦ Δυσσέα τοὺς πύργους·
μὰ τώρα ποὺ ἔγινε κι αὐτὸς μεγάλο παλληκάρι,
λυπᾶται τὸ πολὺ τὸ βιὸς ποὺ οἱ Ἀχαιοὶ τοῦ τρῶνε,
καὶ τοὺς θεοὺς παρακαλεῖ νὰ φύγω ἀπ' τὰ παλάτια.
Μ' ἄκουσε τώρα τ' ὄνειρο ποὺ εἶδα, καὶ ξήγησέ το.
Εἵκοσι χῆνες θρέφω ἐδῶ μὲ τὸ βρεχτὸ σιτάρι,

510

520

530

πού χαίρουμαι νά τις θωρῶ καί νά τις καμαρώνω.
Μέγας αἰτός ἀπ' τὸ βουνὸ κατέβη ἀγκιστρομύτης,
καί τὰ λαϊμά τους ἔσπασε· νεκρὲς στρωθῆκαν ὅλες
μὲς στὰ παλάτια κι ὁ αἰτός ἀνέβη στοὺς αἰθέρες.

540

Κι ἐγὼ θρηνοῦσα κι ἔσκουζα μὲς στ' ὄνειρό μου τότες,
καί γύρω οἱ ὠριοπλέξουδες Ἀχαιῖδες συναχτήκαν,
ἀπ' τὶς φωνές μου, πού ὁ αἰτός μοῦ σκότωσε τὶς χῆνες.

Κι ἐκεῖνος ἦρθε κάθισε στὸ ξώστεγο ἀποπάνω
κι ἀνθρώπινα λαλώντας μου μὲ μπόδιζε νά κλαίγω·
«Θάρρος, τοῦ κοσμοξάκουστου τοῦ Ἰκάρου ὦ θυγατέρα·
ἀλήθεια ἔναι, κι ὄχι ὄνειρο, καί ξάστερο θά σοῦ ἔβγῃ.
Οἱ χῆνες τοὺς μνηστῆρες σου σημαίνουν, κι ἐγὼ πού ἤμουν
ὡς τώρα αἰτός, ὁ ἀντρας σου τώρα εἶμαι καί γυρίζω,
νά δώσω τέλος φοβερό σέ κάθε σου μνηστήρα.»

550

Εἶπε, κι ἐμένα μ' ἄφησε τοῦ ὕπνου ἡ γλύκα τότες,
καί κοίταξα, κι ἀγνάντεψα τὶς χῆνες στὴν αὐλή μου,
πού ἔτρωγαν στάρι σὰν προτοῦ στὴ γούρνα τοὺς τριγύρω.»

Καί γύρισε ὁ πολύβουλος Δυσσέας κι ἀπάντησέ της·
«Ἀλλιώτικα αὐτὸ τ' ὄνειρο, γυναίκα, δὲν ζηγίεται,
γιατὶ ὁ Δυσσέας ὁ ἴδιος πῶς θά τὸ τελέσῃ σοῦ εἶπε,
καί φαίνεται ὁλοκάθαρο τὸ τέλος τῶν μνηστήρων·
μήτ' ἕνας ἀπ' τὴ μαύρη του δὲ θά γλυτώσῃ μοῖρα.»

Κι ἡ Πηνελόπη ἡ φρόνιμη γυρίζει καί τοῦ κρένει·
«Ἐχομε, ὦ ξένη, ὄνειρατα ζαβά, μὲ κούφια λόγια,
κι ἀπ' ὅσα ὄνειρευόμαστε, σωστά δὲ βγαίνουν ὅλα.
Δυὸ θύρες τ' ἀλαφροῦσκιωτα τὰ ὄνειρα ἔχουν πάντα·
μὲ κέρατο φτιαστὴ τὴ μιά, μὲ φιλντισὶ τὴν ἄλλη·
"Ὅσα ὄνειρ' ἀπὸ τὸ φιλντισὶ τὸ πριονιστὸ διαβαίνουν,
χαμένα εἶναι κι ἀνώφελα, καί τοὺς θνητοὺς γελᾶνε·
πάλε ὅσα ἀπ' τὰ καλόξεστα τὰ κέρατα περάσουν,
ἀληθινὰ τοῦ βγαίνουνε τοῦ ἀνθρώπου πού τὰ βλέπει.
Μὰ ἐμένα τὸ ἔρμο μου ὄνειρο δὲν πρόβαλε ἀποκεῖθε·
πόση χαρὰ θά τό ἔχαμε, κι ἐγὼ καί τὸ παιδί μου.

560

Κι ἄλλο ἐγὼ κάτι θά σοῦ πῶ, καί κράτα το στὸ νοῦ σου·
ζυγώνει ἡ τρισκατάρατη ἡ Αὐγὴ πού θά μὲ πάρῃ
ἀπ' τοῦ Ὀδυσσέα τὸ σπιτικό· θά βγάλω τώρα ἀγώνα

570

τ' ἄξι' νια ποῦ ἔστηνε σειρὰ μὲς στὰ παλάτια ἐκεῖνος,
 σὰν καραβιοῦ στραβόξυλα, δώδεκ' ἄξι' νια καὶ ἔλα
 μὲ μιὰ σαΐτιὰ ποῦ ἔρριχνε μακρόθε τὰ περνοῦσε,
 τέτοιοι ἀγῶνα τώρα ἐγὼ θὰ βάλω τῷ μνηστήρων·
 κι ἐκεῖνον ποῦ εὐκολώτερα τεντώση τὸ δοῦξάρι,
 κι ἄξι' νια δώδεκα μὲ μιὰ σαΐτα του περάση,
 θ' ἀκολουθήσω, ἀφήνοντας τὸν πύργο αὐτόνε, ποῦ ἦρθα
 νιόπαντρη ἐγὼ, καὶ βρῆκα τὸν ὦριο καὶ βιὸς γεμάτο,
 ποῦ πάντα θὰ θυμᾶμαι τὸν καὶ μέσα στ' ὄνειρό μου. »

580

Καὶ γύρισε ὁ πολύβουλος Δυσσέας καὶ τῆς εἶπε·
 « Γυναίκα σεβαστὴ τοῦ γιοῦ τοῦ Λαέρτη, τοῦ Ὀδυσσέας,
 τέτοιοι ἀγῶνα μὴν ἀργῆς στοὺς πύργους σου νὰ βάλῃς·
 γιατί θὰ ἔναι ὁ πολύβουλος Δυσσέας ἐδῶ φτασμένος,
 πρὶν τὸ δοῦξάρι πιάνοντας αὐτοὶ τ' ὠριοφτιασμένο,
 τεντώσουνε τὴν κόρδα του, καὶ ρίξουν μὲς στ' ἄξι' νια ».

Κι ἡ Πηνελόπη ἡ φρόνιμη τοῦ ἀπάντησε καὶ τοῦ εἶπε·
 « Ἄν ἤθελες, ὦ ξένε, ἐδῶ γιὰ μένα νὰ καθίσῃς·
 ὕπνος δὲ θὰ χυνότανε, πᾶς στὰ ματόφυλλά μου.

590

Ὅμως δὲ γίνεται οἱ θνητοὶ παντοτινὰ νὰ μνήσκουν
 ἀκοίμητοι· γιὰτ' οἱ θεοὶ καιρὸ τοὺς ἔχουν βάλει
 γιὰ κάθε πρᾶμα ξέχωρα στὴ γῆς τὴν τροφοδότρα.
 Καὶ τώρα ἐγὼ στ' ἀνώγι μου θ' ἀνέβω νὰ πλαγιάσω,
 σὲ κλίνη πολυστέναχτη καὶ πολυδακρυσμένη,
 ἀπ' τὸν καιρὸ ποῦ μίσεψε ἀπ' τὸ Θιάκι ὁ Ὀδυσσέας,
 τὸ μαῦρο Ἴλιο γιὰ νὰ δῇ, τ' ἀναθεματισμένο.
 Ἐκεῖ πηγαῖνω ἐγὼ· κι ἐσύ, στὸ σπῖτι αὐτὸ κοιμήσου,
 κι ἡ χάμου στρώνεις, ἡ τοὺς λὲς κρεβάτι νὰ σοῦ βάλουν ».

Αὐτὰ εἶπε καὶ στὰ θεόλαμπρα τ' ἀνώγια τῆς ἀνέβη,
 ὅχι μονάχη· οἱ βάργες τῆς μαζὶ κι αὐτὲς πηγαῖναν.
 Κι ἀπάνω σὰν ἀνέβηκε στ' ἀνώγια μὲ τίς βάργες,
 τὸν ἀκριβὸ τῆς ἔκλαιγε Δυσσέα ὥσότου ὕπνο
 ἦ Ἀθηνᾶ τῆς στάλαξε γλυκὸ στὰ βλέφαρά της.

600

ΡΑΨΩΔΙΑ Υ

Κι ὁ Ὀδυσσέας ὁ θεϊκὸς στὸ πρόσπιτο πλαγιάζει,

σὲ ἀδούλευτο βοδόπετσο, μὲ ἀπάνω του στρωμένες
προβιές περισσιες τῶν ἀρνιῶν ποὺ σφάζαν οἱ μνηστῆρες.
Σκέπασμα τότες τοῦ ῥιξε φλοκάτα ἢ Εὐρυνόμη.

Ἐκεῖ ἀγρυπνοῦσε, κι ὅλεθρο κρυφομελέτα ὁ νοῦς του
γιὰ τοὺς μνηστῆρες. Σὺγκαιρα τοῦ παλατιοῦ οἱ κοπέλες,
ὅσες ἀγκαλιαζόντουσαν μ' ἐκείνους, βγαῖναν τώρα,
κι ἡ μιὰ τῆς ἄλλης μὲ χαρὲς καὶ γέλια συντυχαῖναν.

Ὅμως ἐκείνου λύσσαζε στὰ σωθικά ἢ καρδιά του,
κι ὅλο τὸ γύρναε μὲς στὸ νοῦ καὶ μέσα στὴν ψυχὴ του,
νὰ ὀρμήση, καὶ μὲ θάνατο τὴν καθεμιὰ νὰ σβῆση,
ἢ στὸ στερνὸ τους φίλημα ν' ἀφήση τοὺς μνηστῆρες·
κι ὁλοένα βόγγαε μέσαθε κι ἀλύχταε ἢ καρδιά του.

Κι ὅπως ἢ σκύλα, τὰ μικρὰ σὰ νοιάζεται κουτάβια,
ξένο ἂ ματιάση, τοῦ ἀλυχτάει κι ἀμάχη τοῦ γυρεῖει,
ἔτσι ἀλυχτοῦσε μέσα του, κακὰ τηρώντας ἔργα.

Καὶ τὴν καρδιά του μάλωνε τὰ στήθια του χτυπώντας·

« Βάστα, καρδιά· χειρότερα δεινὰ βαστοῦσες τότες
ποῦ μοῦ ἔρωγε ὁ ἀδάμαστος ὁ Κύκλωπας γενναίους
συντρόφους, κι ἐσὺ θάρρευες, ὥσότου ἀπὸ τὸ σπῆλιο
ποῦ ὁ Χάρος σὲ φοβέριζε, σ' ἔφερ' ἢ γνώση μου ὅζω. »

Αὐτὰ τὰ λόγια μὲ θυμὸ λαλοῦσε στὴν καρδιά του,
κι ἄκουε ἐκείνη μέσαθε μὲ ὑπομονὴ περίσσια.

Ὡς τόσο αὐτὸς ἀπὸ τὴ μιὰ γυρνοῦσε κι ἀπ' τὴν ἄλλη.

Καὶ καθὼς ἄνθρωπος κοιλιὰ γεμάτη πάχος κι αἷμα,
στριφογυρίζει στὴ φωτιά ποὺ ἀνάβει καὶ δὲ βλέπει
τὴν ὥρα νὰ γοργοψηθῇ, παρόμοια κι αὐτὸς γύρνα
μιὰ ἐδῶ μιὰ ἐκεῖ, καὶ σπούδαζε τὸν τρόπο νὰ βαρέση
πολλοὺς ὀχτροὺς ἀδιάντροπους, αὐτὸς μονάχος ὢντας.

Καὶ τότες ἀπ' τὸν οὐρανὸ κατέβηκε ἢ Παλλὰδα
ὀμπρός του, κι ἔμοιαζε θνητῆς γυναίκας τὸ κορμί της·
καὶ στάθηκε ἀπεπάνω του, καὶ τοῦ εἶπε αὐτὰ τὰ λόγια·

« Πάλε ἀγρυπνᾷς, ποῦ πιὸ ἄμοιρος δὲ βρέθῃ στὴ γῆς ἄλλος ;
Νὰ δά, τὸ σπίτι σου, καὶ νά, τὸ ταῖρι σου ἐκεῖ μέσα,
καὶ τὸ παιδί σου, ποῦ ὅμοιο του ποιός δὲν ποθεῖ πατέρας ; »

Καὶ γύρισε ὁ πολὺβουλος Δυσσέας καὶ τῆς εἶπε·

« Ὅλα σωστά κι ἀληθινά, θεά μου, ὅσα μοῦ εἶπες·

μὰ ἐμένα τοῦτο μέσα μου μεταγυρνάει ὁ νοῦς μου,
τὸ πῶς τοὺς παραδιάντροπους αὐτοὺς ν' ἀγγίξω μόνος,
ποὺ αὐτοὶ 'ναι πάντα μαζωχοὶ μὲς στὰ παλάτια ἐδαῦτα.
Κι ἐν' ἄλλο μεγαλύτερο στὰ φρένα μου ἀναδεύω,
τὸ Δία ἂν ἔχοντας βοηθὸ κι ἐσένανε τοὺς σβήσω,
ποῦ θένα βρῶ καταφυγή; Στοχάσου το κι ἐτοῦτο ».

40

Καὶ τότες τοῦ ἀποκρίθηκε ἡ θεὰ ἡ γαλανομάτα·
« Καημένε, καὶ στὸν πιὸ μικρὸ φίλο πιστεύουν ὅλοι,
ποὺ 'ναι θνητός, καὶ ποὺ πολλὰ νὰ σοφιστῇ δὲν ἔχει.
Μὰ ἐγὼ 'μαι ἀθάνατη θεά, ποὺ ὅλο σέ διαφεντεύω
σέ κάθε ἀγώνα σου. Καὶ νά, τί ἐγὼ σοῦ φανερώνω·
πενήντα νὰ μᾶς ἔζωναν θνητῶν ἀνθρώπων λόχοι,
τὸ τέλος μας γυρεύοντας μὲ πόλεμο νὰ φέρουν,
ὥς κι ἐκεινῶνε θά 'παιρνες ἐσὺ τ' ἀρνιά καὶ βόδια.
'Αμε, κοιμήσου· εἶναι κακὸ νὰ ὀλονυχτᾷς τοῦ κάκου
καὶ ν' ἀγρυπνᾷς τὰ πάθια σου νὰ πάψουν δὲν ἀργοῦνε. »

50

Αὐτὰ εἶπε, κι ὕπνο τοῦ 'χυσε πᾶς στὰ ματόφυλλά του,
καὶ τότες ξανανέβηκε στὸν Ὀλυμπο ἡ Παλλάδα.

Κι ὁ ὕπνος ἐκεῖνον ἔπιανε καὶ τοῦ 'παιρνε τὶς ἔννοιες·
μὰ ἡ πολυστοχαζούμενη γυναῖκα του ξυπνοῦσε,
καὶ κάθιζε στὸ μαλακὸ κλινάρι καὶ θρηνοῦσε.

Κι ἀφοῦ ἡ καρδιά της χόρτασε τὰ δάκρυα καὶ τὸ κλάμα,
πρῶτα στήν "Αρτεμη ἡ λαμπρὴ γυναῖκα προσευκιέται·

60

« Χαριτωμένη μου "Αρτεμη, κόρη τοῦ Δία, μακάρι
νὰ μ' ἔτρωγε ἡ σαῖτα σου χτυπώντας μου τὰ στήθη,
γιά ἄς μ' ἄρπαζε ὀλοάξαφνα κι ἄς μ' ἔφερνε ἀνεμούρα
στ' ἀχνὰ περάσματα, ἀπ' ἐκεῖ στὸ ρέμα νὰ μὲ ρίξη
ποὺ καταπίσω τρέχοντας ὁ Ὀκεανὸς προβάλλει.

Καὶ σὰν ποὺ ἀνέμοι πήρανε τὶς κόρες τοῦ Παντάρου,
ποὺ τὶς ἀφῆκαν οἱ θεοὶ πεντάρφανες, πανέρμες,
κι ἡ 'Αφροδίτη πήρε τὶς καὶ γλυκανάθρεψέ τις
μὲ τὸ κρασί, μὲ τὸ τυρί, μὲ τὸ γλυκὸ τὸ μέλι,
κι ἡ "Ηρα γνώση κι ὁμορφιά τὶς χάρισε περίσσια,
ἡ "Αρτεμη τ' ἀνάστημα, κι ἡ 'Αθηνᾶ τὴν τέχνη
τὶς ἔμαθε νὰ φτιάχνουνε κάθε δουλειὰ πιδέξια,
κι ἡ 'Αφροδίτη στὶς κορφές ὥς ν' ἀνεβῇ τοῦ Ὀλύμπου,

70

τὸ Δία τὸ βροντόχαρο γιὰ νὰ παρακαλέσῃ,—
 γιατί ὅλα τὰ κατέχει αὐτός, καὶ κάθε ἀνθρώπου ξέρει
 τῇ μοῖρα καὶ τὴν ἀμοιρίά,— νὰ δώσῃ στὶς κοπέλες
 τοῦ γάμου τὶς λαμπρὲς χαρὲς, τρέξαν οἱ Ἀρπυιες τότες,
 κι ἀρπάξανε τὶς κοπελιές, στὶς μαῦρες Ἑρινύες
 τὶς φέραν καὶ τὶς δώσανε, γιὰ νὰ τὶς ἔχουν σκλάβες·
 ἔτσι ἄς μ' ἀφάνιζαν οἱ θεοὶ οἱ ἀθάνατοι κι ἐμένα,
 κι ἄς μὲ βαροῦσε ἡ Ἀρτεμη, ποὺ τὸ Δυσσέα στὸ νοῦ μου
 θωρώντας, στοῦ Ἄδῃ τὰ φριχτὰ νὰ κατεβῶ λημέρια,
 καὶ μήτε ἀνθρώπου ταπεινοῦ ψυχὴ νὰ μὴ γλυκάνω.
 Ὅμως κι ἐκεῖνο ὑποφερτό· μὲ κλάματα ὅλημέρα
 νὰ λυώνῃς κι ὅμως τὸ βραδὺ νὰ σὲ σκεπάζῃ ὁ ὕπνος,
 ποὺ πέφτει στὰ ματόφυλλα, καὶ μονομιᾷς τὰ πάντα,
 καὶ τὰ καλὰ καὶ τὰ κακὰ στὴ λησμοσύνη ρίχνει·
 μὰ ἐμένα ὥς καὶ ὄνειρατα κακὰ μοῦ στέλνει ἡ μοῖρα.
 Καὶ πάλε ἐτούτῃ τῇ νυχτιᾷ κάποιος στὸ πλάγι μου ἦταν,
 ποὺ τοῦ ἴμοιαζε σὰν ποὺ ἦτανε μὲ τὸ στρατὸ σὰν κίνα,
 καὶ χαίρομουν, τί ἀληθινό, κι ὅχι ὄνειρο τὸ θάρρουν. »

80

90

Αὐτὰ εἶπε, κι ἡ χρυσόθρονη φάνη στὴ γῆς Αὐγούλα.
 Ἀγρίκησε τὸ θρῆνο τῆς ὁ θεϊκὸς Δυσσέας,
 καὶ συλλογιόταν κι ἔλεγε στὸ νοῦ του πὼς ἐκείνη
 τὸν ἔνωσε, καὶ πὼς σιμὰ στὴν κεφαλὴ του στάθη.
 Καὶ τῇ φλοκάτα ἀρπάζοντας καὶ τὶς προβιές, ποὺ μέσα
 κοιμότανε, τ' ἀπίθωσε πᾶς σὲ θρονὶ τοῦ πύργου·
 καὶ στὴν αὐλὴ τὸ βοδινὸ σὰν ἔθεσε τομάρι,
 στὸ Δία προσευκλήθηκε μὲ χέρια σηκωμένα·

« Πατέρα Δία, ἂν στέργετε στὸν τόπο μου νὰ φτάσω
 ἀπὸ στεριὲς καὶ θάλασσες, κατόπι τόσα πάθια,
 ἀπ' ὅσους μέσα ἐκεῖ ξυπνοῦν, φωνὴ ἄς σηκώσῃ κάποιος,
 κι ἄλλο σημάδι ἄς μοῦ φανῇ ἀπ' ἔξωθε τοῦ Δία. »

100

Αὐτὰ εἶπε, καὶ συνάκουσε τὴν προσευκὴ τοῦ ὁ Δίας,
 κι ἀπὸ τὰ νέφια τ' ἀψηλὰ τοῦ λαμπεροῦ τοῦ Ὀλύμπου,
 βρόντηξ' εὐτὺς, καὶ χάρηκε ὁ μέγας Ὀδυσσέας.
 Κι ἀπὸ τὸ σπῆτι σήκωσε φωνὴ γυναῖκα ἀλέστρα,
 ποὺ ἐκεῖ σιμὰ βρισκόντουσαν τοῦ ἀφέντῃ τῆς οἱ μύλοι,
 καὶ δώδεκα δουλεύανε γυναῖκες, νὰ τοιμάζουν

κριθάλευρα, σιτάλευρα, μεδούλι τῶν ἀνθρώπων.

Οἱ ἄλλες σὰν ἀπάλεσαν, κοιμήθηκαν· ἐκείνη
ὄντας ἀδύναμη, ἄλεθε τὸ μύλο της ἀκόμα,
μὰ ξάφνου στέκει καὶ φωνὴ σηκώνει γιὰ σημάδι·

110

« Δία Πατέρα, τῶν θεῶν κι ἀνθρώπων βασιλέα,
τρανή βροντὴ ἀπ' τὸν οὐρανὸν τὸν κάτασπρο μᾶς στέλνεις,
μὲ δίχως σύννεφο· θεϊκὸ σημάδι σου μᾶς δείχνεις.
Ὁ λόγος ποὺ θὰ πῶ ἢ φτωχή, βοήθα νὰ μοῦ 'βγῇ τώρα·
ᾧς εἶναι πιὰ ἢ στερνὴ φορὰ ποὺ κάθονται οἱ μνηστῆρες
ἐδῶ, καὶ μὲ πασίχαρο γλεντίζουν φαγοπότι·
αὐτοί, ποὺ μὲ τὴν κούραση τὰ γόνατα μοῦ κόψαν,
σὰν ἄλεθα τ' ἀλεύρι τους, ᾧς φᾶνε τὸ στερνὸ τους. »

Καὶ χάρηκε τὸ μάντεμα καὶ τὴ βροντὴ τοῦ Δία
ὁ Ὀδυσσεύς, καὶ τό εἶδε πῶς θὰ γδικηθῇ τοὺς φταῖστες.

120

Κι οἱ ἄλλες δοῦλες στὰ λαμπρά τοῦ Ὀδυσσεά παλάτια
μαζεύτηκαν, καὶ στὴ γωνιά πῆγαν φωτιά ν' ἀνάψουν.
Σηκώθη κι ὁ Τηλέμαχος, ὁ ἰσόθεος ὁ λεβέντης,
καὶ ντύθηκε· τὸ κοφτερὸ σπαθὶ στὸν ὦμο ζώνει,
τὰ ὠραῖα δένει σάνταλα στὰ πόδια τὰ λαμπρά του,
παίρνει κοντάρι δυνατὸ μὲ μύτη ἀκονισμένη·
καὶ στὸ κατώφλι στάθηκε καὶ στὴν Εὐρύκλεια κρένει·

« Κυρούλα, πῶς τιμήσατε τὸν ξένο αὐτὸ στὸ σπίτι ;
ἢ δίχως στρώμα καὶ φαῖ καὶ δίχως ἔννοια μνήσκει ;
Τὶ τέτοια 'ναι ἡ μανούλα μου, μ' ὅλη τὴ γνώση πῶχει·
τοῦ πιὸ χειρότερου θνητοῦ κάθε τιμὴ τοῦ κάνει,
καὶ τὸν καλύτερο ἄνθρωπο μὲ καταφρόνια διώχνει. »

130

Κι ἡ φρόνιμη ἡ Εὐρύκλεια τοῦ ἀπολογήθη κι εἶπε·
« Παιδάκι μου, τὸ φταίξιμο στὸν ἄφταιγο μὴ δίνης·
κρᾶσι καθόταν κι ἔπινε ὅσο ἤθελε, μὰ πεῖνα
δὲν εἶχε πιὰ νὰ φάῃ θροφή· τῆς τό 'πε ποὺ ρωτοῦσε.
Καὶ γιὰ ὕπνο καὶ γιὰ πλάγιασμα σὰν ἤρθε ἡ ὥρα, ἐκείνη
τις δοῦλες τότες πρόσταξε κλινάρι νὰ τοῦ στρώσουν,
μὰ αὐτός, σὰν κάποιος ἔρημος καὶ κακοπαθιασμένος,
δὲ δέχονταν σὲ στρώματα καὶ χράμια νὰ πλαγιάσῃ,
μόνε σὲ βοδοτόμαρο καὶ σὲ προβιὲς ἀρνιῶνε
μέσα στὸ πρόσπιτο· κι ἐμεῖς τοῦ ρίξαμε φλοκάτα. »

140

Αὐτὰ εἶπε, καὶ ὁ Τηλέμαχος κρατώντας τὸ κοντάρι,
ξεκίνησε μὲ δυὸ γοργὰ μαζὶ σκυλιά, καὶ πῆγε
στῶν ὁμορφόποδων Ἀχαιῶν τῇ συντυχίᾳ νὰ κάτση.
Κι ἡ Εὐρύκλεια, τοῦ Ὠπα γέννημα, τοῦ γιοῦ τοῦ Πεισινόρη,
τὶς παρακόρες φώναζε, ἡ γριὰ ἡ τιμημένη·

« Σαλέψτε ἐσεῖς, τὸ πάτωμα σκουπίστε καὶ ραντίστε,
καὶ στὰ καλόφτιαστα θρονιά ρίζτε χαλιά πορφύρα·
καὶ ἐσεῖς οἱ ἄλλες, τὰ πολλὰ τραπέζια σφουγγαρίστε,
κροντήρια καθαρίζετε καὶ δίκουπα ποτήρια·
στὴ βρύση τρέζτε οἱ ἄλλες σας νερὸ νὰ κουβαλήσετε·
γιατ' οἱ μνηστῆρες δὲν ἀργοῦν στὸ μέγαρο νὰ φτάσουν,
γλήγορα σμίγουν, καὶ γιορτὴ θένα ἔχουνε μεγάλη. »

Εἶπε, καὶ ἐκεῖνες πρόθυμα τὰ λόγια τῆς ἀκοῦσαν.
Εἵκοσι κόρες πήγανε στ' ἄχνου νεροῦ τῇ βρύση,
καὶ οἱ ἄλλες μέσα δούλευαν μὲ τὰ πιδέξια χέρια.
Ἦρθαν κατόπι, μπήκανε καὶ τῶν Ἀχαιῶν οἱ δούλοι,
καὶ ἔσκιζαν ξύλα τεχνικά. Καὶ φτάνουν ἀπ' τῇ βρύση
καὶ οἱ παρακόρες. Ἔφτασε καὶ ὁ Εὐμαῖος στὸν πύργο
μὲ τρία, τὰ καλύτερα θρεφτάρια ἀπ' τὸ κοπάδι.
Τ' ἀφῆκε αὐτὰ στοὺς ὁμορφους αὐλόγυρους νὰ βόσκουν,
καὶ ἐκεῖνος γλυκομίλησε στὸν Ὀδυσσεά καὶ εἶπε·

« Σὲ καλοβλέπουν ἄραγες, καλὲ μου ξένη, τώρα,
ἢ ἀκόμα σὲ καταφρονοῦν στὰ μέγαρα, σὰν πρῶτα ; »

Καὶ γύρισε ὁ πολύβουλος Δυσσέας καὶ τοῦ κρένει·
« Στοὺς θεοὺς νὰ τὴν πλερώσουνε τὴν ἀδικίᾳ τους, φίλε,
αὐτοί, ποῦ σ' ἄλλου σπιτικὸ παράνομα ἀσεβοῦνε
μὲ τὰ ἔργα αὐτά τους, καὶ ἡ ντροπὴ ποῦθε ἀρχινάει δὲν ξέρουν. »

Αὐτὰ λαλοῦσαν καὶ ἔλεγαν ἐκεῖνοι ἀνάμεσό τους.
Ὡς τόσο καὶ ὁ χοιροβοσκὸς Μελάνθιος ἦρθε τότες
μὲ δυὸ βοσκούς, καὶ φέρνανε τὰ διαλεχτά τους γίδια,
ποῦ σ' ὄλες τὶς γυδοκοπὲς γιὰ τοὺς μνηστῆρες τὰ εἶχε.
Κάτω ἀπὸ τὴ βουητερὴ τὴν αἶθουσα τὰ δένει,
καὶ τοῦ Ὀδυσσεά πειραχτικὰ λαλώντας συντυχαίνει·

« Ἀκόμα ἐδῶ θὰ κάθῃσαι καὶ θὰ μᾶς βασανίζης,
ὦ ξένη, διακονεύοντας, καὶ δὲ θὰ μᾶς ἀφήσης ;
Θαῤρῶ, δὲ χωριζόμαστε πιά τώρα, δίχως πρῶτα

νὰ φᾶς καὶ μερικὲς γροθιές, τ' εἶσαι κακὸς ζητιάνος.
 "Ἐχουνε κι ἄλλα οἱ Ἀχαιοὶ γιὰ σένανε τραπέζια.»

Δὲ μίλησε ὁ πολύβουλος Δυσσέας, μόν' σωπώντας
 τὴν κεφαλὴ τοῦ κούνησε, κι εἶχε κακὸ στὸ νοῦ τοῦ.

Καὶ τρίτος ὁ πρωτοβοσκὸς Φιλοίτιος τότες ἦρθε,
 στέρφα δαμάλα φέρνοντας καὶ γίδια στοὺς μνηστῆρες.
 Ἀπ' τῇ στεριά τὰ φέρανε περάτες, ποὺ κι ἀνθρώπους
 ποκεῖθε πάντα προβοδοῦν σὰν ἔρθουν καὶ ζητήσουν.

Στῇ βουητερῇ τὴν αἶθουσα σὰν τὰ ἔδεσε ἀποκάτω,
 πῆγε κι αὐτὸς καὶ στάθηκε στὸν Εὐμαῖο μπρός, καὶ ρώτα:

190

« Χοιροβοσκέ, ποιὸς εἶν' αὐτὸς ὁ ξένος ποὺ μᾶς ἦρθε
 μὲς στὸ παλάτι; Κι ἀπὸ ποιὸς παινιέται πὼς γεννήθη;
 ποιά ἴναι ἡ γενιά τοῦ, κι ἀπὸ ποιά ξεκίνησε πατρίδα;
 ὁ δῦσμοιρος; καὶ φαίνεται σὰ βασιλέας στὴν ὄψη.
 "Ὅμως κακὸ τοὺς φέρουνε οἱ θεοὶ τοὺς πλανεμένους,
 μιάς καὶ τοὺς κλώσουν συφορά, κι ἄς εἶναι βασιλιάδες.»

Εἶπε, καὶ τότε ζύγωσε, καὶ τοῦ ἔσφιξε τὸ χέρι,
 καὶ φώναξέ τοῦ, κι εἶπε τοῦ μὲ λόγια φτερωμένα:

« Γειά σου, πατέρα ξένη μου, καλὲς νὰ σοῦ ἔρθουν μέρες
 καὶν ὕστερα. Τώρα σὲ τρῶν περίσσια πάθια ἀκόμα.
 Ἀπὸ τὸ Δία πιὸ σκληρὸς ἄλλος θεὸς δὲν εἶναι.

200

Γιὰ ἄντρες ποὺ ἐκεῖνος γέννησε, σπλαχνιὰ καμιά δὲ νιώθει,
 μόνε σὲ φοβερά δεινὰ καὶ βάσανα τοὺς ρίχτει.

"Ἰδρωσα ἐγὼ θωρώντας σε, τὰ μάτια μου δακρύσαν,
 μὲ τοῦ Δυσσέα τῇ θύμῃ, γιατί θαρρῶ κι ἐκεῖνος
 μὲ τέτοια κουρελόπανα μέσα στὸν κόσμον τρέχει,
 ἂν εἶναι ἀκόμα ζωντανός, καὶ τοῦ ἥλιου φῶς ἂ βλέπη.
 Κι ἂν πέθανε, καὶ βρίσκεται στὸν Ἄδη, ἀλλοίμονό μου,
 ποὺ τὸν παράξιο μου ἔχασα τὸν Ὀδυσσέα, ποὺ μ' εἶχε
 πρῶτο στὰ βόδια ἀπὸ μωρὸ στὴ γῆς τῶν Κεφαλλήνων.

210

Γενῆχαν τώρα ἀρίθμητα, κι ἄλλος βοσκὸς δὲ στάθη
 δαμάλες πλατυκούταλες περσότερες νὰ δείξῃ.
 Τώρα σὲ ξένες προσταγὰς θροφή τίς παραθέτω
 ἀνθρώπων ποὺ τοῦ σπιτικοῦ δὲ σέβονται τ' ἀγόρι,
 μὴδὲ τρομάζουν τῶν θεῶν τὴν τιμωρία, μόν' θέλουν
 νὰ μοιραστοῦνε τὰ καλὰ τοῦ πλανημένου ρήγα.

Ὡς τόσο, μέσα μου συχνά τὸ μεταγέρνει ὁ νοῦς μου,
κακὸ ἂν δὲν εἶναι, ἐνόσω ὁ γιὸς ὑπάρχει, ἄλλοῦ νὰ φύγω,
κοντὰ σὲ ξένους μένοντας μαζί με τίς δαμάλες·
μὰ ἀκόμα πιὸ χειρότερο νὰ κάθουμαι, καὶ ξένων
θνητῶν φυλάγοντας ἐδῶ σφαχτὰ νὰ τυραννιέμαι.
Ἄπο καὶρὸ θὰ πρόσφευγα σ' ἄλλου μεγάλου ρήγα
παλάτι, τ' εἶναι ἀβάσταχτα τὰ τωρινὰ δεινά μου.
Μὰ ἀκόμα συλλογιέμαι τον τὸ δύστυχο, ἴσως κι ἔρθη
ξάφνω ἀπὸ κάπου, καὶ μεμιάς σκορπίση τοὺς μνηστῆρες. »

220

Τότε ὁ Δυσσέας ὁ τρίζυπνος τοῦ ἀπολογήθη κι εἶπε·
« Βοσκέ, πού μήτε ἀσύστατος μήτε κακὸς δὲ μοιάζεις,
βλέπω κι ἐγὼ τὰ φρένα σου πῶς τὰ φωτίζει ἡ γνώση,
κι ὅρκο σοῦ κάνω φοβερό, σ' ἐκεῖνο πού σοῦ κρένω·
ὁ Δίας νὰ ἴναι μάρτυρας, τὸ ξενικὸ τραπέζι,
κι ἐτούτῃ ἡ στιά τοῦ θεόλαμπρου Δυσσέα πού με δέχτη,
ἀκόμα ἐδῶ θένα ἴσαι ἐσύ, καὶ θὰ γυρίση ἐκεῖνος·
καὶ με τὰ μάτια σου θὰ δῆς, ἂν θέλῃς, τοὺς μνηστῆρες,
πού τώρα ἐδῶ σᾶς τυραννοῦν, νὰ πέφτουν σκοτωμένοι. »

230

Καὶ τότες τοῦ ἀπαντάει καὶ λέει ὁ πρῶτος τῶ βουκόλων·
« Μακάρι αὐτὰ τοῦ Κρόνου ὁ γιὸς νὰ τὰ τελοῦσε, ὦ ξένε,
καὶ θὰ ἴλεπες τὴ δύναμη τὰ χέρια ἐδαῦτα κρύβουν. »

Παρόμοια σ' ὅλους τοὺς θεοὺς κι ὁ Εὐμαιὸς παρακάλεει,
νὰ φέρουνε στὸ σπίτι του τὸ γνωστικὸ Ὀδυσσέα.

Αὐτὰ λαλοῦσαν κι ἔλεγαν ἐκεῖνοι ἀνάμεσό τους·
ὡς τόσο τοῦ Τηλέμαχου τοιμάζαν οἱ μνηστῆρες
τὸ τέλος καὶ τὴ μοῖρα του. Ὅμως ζερβά τους φάνη
ἀψηλοπέταχτος αἰτὸς κρατώντας περιστέρα.

240

Καὶ τότε ὁ Ἀμφινόμος αὐτὰ ξαγόρεψέ τους κι εἶπε·

« Δὲ θὰ μᾶς ἔβγη τυχερὸς αὐτός, καλοί μου φίλοι,
ὁ φόνος τοῦ Τηλέμαχου. Τὸ δεῖπνο ὡς τόσο ἄς δοῦμε. »

Αὐτὰ ἔλεγε ὁ Ἀμφινόμος, κι ἀρέσανε στοὺς ἄλλους.

Καὶ μπαίνοντας στὰ μέγαρα τοῦ θεϊκοῦ Ὀδυσσέα,
ἀπάνω σ' ἔδρες καὶ θρονιὰ τίς χλαῖνες ἀπιθῶσαν,
κι ἔσφαζαν πρόβατα τρανά, καλοθρεμμένα γίδια,
θρεφτάρια χοίρους καὶ παχὺ δαμάλι ἀπ' τὸ κοπάδι.

250

Κι ἀφοῦ τὰ σπλάχνα ψήσανε τὰ μοίρασαν, καὶ τότες

ἀνακατέψανε κρασί μὲς σ' ὅλα τὰ κροντήρια.
 Ὁ χοιροτρόφος ἔδινε παντοῦθε τὰ ποτήρια,
 ψωμί τοὺς ἔφερνε ὁ καλὸς πρωτοβοσκὸς Φιλοίτιος
 μὲ τὰ ποτήρια τὰ ὁμορφα, κι ὁ Μελανθέας κερνοῦσε.
 Κι αὐτοὶ ἄπλωναν τὰ χέρια τους στὰ καλοφάγια ὁμπρὸς τους.

Μὲ πονηριά ὁ Τηλέμαχος τὸν Ὀδυσσεά καθίζει
 στὸ στέριο μέγαρο, σιμὰ στὸ λίθινο κατώφλι,
 καὶ τοῦ ἔβαλε κοινὸ σκαμνὶ καὶ φτωχικὸ τραπέζι·
 σπλάχνα τοῦ δίνει μερτικό, καὶ μὲ χρυσὸ ποτήρι
 κερνώντας τον, τοῦ μίλησε, κι αὐτὰ τὰ λόγια τοῦ εἶπε·

260

«Κάθου ἐσὺ τώρα ἐδῶ, κρασί νὰ πίνης μὲ τοὺς ἄλλους,
 κι ἀπ' τῶ μνηστήρων τίς βρισιῆς καὶ τοὺς δαρμούς ἀτός μου
 θὰ σὲ φυλάξω, τὴ κοινὸ δὲν εἶν' αὐτὸ τὸ σπίτι,
 μόν' εἶναι τοῦ Ὀδυσσεά, κι αὐτὸς γιὰ μένα τὸ ἔχει χτήμα.
 Κι ἐσεῖς, κρατιέστε ἀπὸ βρισιῆς καὶ χτυπημούς, μνηστήρες,
 σὲ ξαφνικὰ μὴν ἔρθουμε μαλώματα κι ἀμάχες.»

Αὐτὰ εἶπε, καὶ δαγκάνοντας τ' ἀχείλι οἱ ἄντρες ὅλοι,
 θαμάζαν τοῦ Τηλέμαχου τὰ ξέθαρρα τὰ λόγια.
 Κι ὁ Ἀντίνος, τοῦ Εὐπείθῃ ὁ γιὸς χόλωσε τότες κι εἶπε·

270

«Ἄν κι ὁ Τηλέμαχος πικρὰ μᾶς εἶπε λόγια, ὦ φίλοι,
 ἄς τὰ δεχτοῦμε· μᾶς μιλάει μὲ σοβαρὴ φοβέρα.
 Ὁ Δίας δὲν τό ἔλεε· εἰδεμή, στὰ μέγαρά του μέσα
 θὰ τὸν σωπαίναμε, κι αὐτὸς ἄς ζήταε νὰ στριγγλίζει.»

Αὐτὰ ὁ Ἀντίνος ἔλεγε, μὰ ἀδιαφοροῦσε ἐκεῖνος.
 Καὶ τῶν θεῶν τὴν ἱερὴ κατοβοδιὰ ἀπ' τὴ χώρα
 κήρυκες φέρναν στὸ ἱσκιερὸ τοῦ Ἀπόλλωνα τὸ δάσος
 ποὺ πλήθη μακρομάλληδων Ἀχαιῶνε συναχτῆκαν.

Καὶ σάνε ψῆσαν κι ἔβγαλαν τ' ἀπόζωθε κοψίδια,
 τὰ μοίρασαν, κι ἀρχίσανε τ' ἀρχοντικὸ τραπέζι.
 Καὶ τοῦ Δυσσέα βάλανε μερίδα οἱ δοῦλοι τότες
 ὅση κι ἐκεῖνοι πέρνανε, καθὼς παράγγειλέ τους
 ὁ πολυαγαπημένος γιὸς τοῦ θεϊκοῦ Ὀδυσσεά.

280

Μὰ ἡ Ἀθηνᾶ δὲν ἄφηνε τοὺς θεότολμους μνηστήρες
 νὰ παύουν τὴν κακολογίαν, γιὰ νὰ πηγαίνει ὁ πόνος
 βαθύτερα μὲς στὴν καρδιά τοῦ θεϊκοῦ Ὀδυσσεά.
 Κι ἀνάμεσό τους βρίσκουνταν ἀδικογνώστης ἄντρας,

πού τ' ὄνομά του Χτήσιππος, καὶ κατοικιά του ἡ Σάμη·
 στὰ πλούτια του τ' ἀρίθμητα πιστεύοντας, ζητοῦσε
 τοῦ Ὀδυσσέα τὴ σύγκληνη, τοῦ ξενοπλανημένου.
 Ἐκεῖνος στοὺς ἀγέρωχους μνηστῆρες τότες εἶπε·

290

«Ἀκοῦστε με τὸ τί θὰ πῶ, ὦ θεότολμοι μνηστῆρες·
 καλὴ μερίδα δόθηκε, σάν πού 'πρεπε, τοῦ ξένου·
 σωστὸ δὲν ἦτανε μαθὲς τὸ δίκιο νὰ στεροῦνται
 οἱ ξένοι τοῦ Τηλέμαχου πού ἐδῶ νὰ ἐρθοῦν τυχαίνει.
 Μὰ ἄς τὸν φιλέψω πιὰ κι ἐγώ, καὶ πάλε αὐτὸς τὸ δῶρο
 τὸ δίνει τῆς λουτράρισσας, ἥ καμιᾶς ἄλλης δούλας,
 ἀπ' ὅσες μέσα βρίσκονται στοῦ Ὀδυσσέα τοὺς πύργους.»

Εἶπε, καὶ πόδι βοδινὸ τραβάει ἀπ' τὸ πανέρι,
 καὶ τὸ πετάει ἀπάνω του. Μὰ ξέφυγε ὁ Δυσσέας
 γυρνώντας τὸ κεφάλι του, καὶ μέσα του μὲ πίκρα
 γελώντας, καὶ τὸ κόκκαλο στὸ στέριον τοῖχο πέφτει.
 Τότες μ' ὀργὴ ὁ Τηλέμαχος τοῦ Χτήσιππου φωνάζει·

300

«Καλὰ σοῦ βγήκε, ὦ Χτήσιππε, κι ἄς τὸ χαρῇ ἡ ψυχὴ σου.
 Τὸν ξένο δὲν τὸν βάρεςες, τί ὁ ἴδιος του φυλάχτη·
 ἀλλιῶς, τὰ στήθια σου ἄνοιγα μὲ κοφτερὸ κοντάρι.
 Τότε ὁ πατέρας σου ταφὴ θὰ τοίμαζε ἀντὶς γάμο
 δῶ μέσα· καὶ γι' αὐτὸ ἀσχημιές κανέννας μὲς στὸ σπίτι
 ἄς μὴ μοῦ κἀνῃ· τώρα πιὰ νιώθω, καὶ ξέρω ποιὸ 'ναι
 καλὸ στὸν κόσμο, ποιὸ κακό, τί πιὰ μαρὸ δὲν εἶμαι.
 Καθόμαστε καὶ βλέπουμε νὰ σφάζονται τ' ἀρνιά μας,
 καὶ τὸ κρασί νὰ πίνεται, καὶ τὸ ψωμὶ νὰ φεύγῃ·
 τί δύσκολό 'ναι τοὺς πολλοὺς νὰ τοὺς μποδίζῃ ὁ ἕνας.
 Ὅμως καιρὸς πιὰ τὸ ἄδικο κι ἡ ὀχρητὰ νὰ πάψῃ.

310

Κι ἂν νὰ μὲ θανατώσετε μὲ τὸ σπαθὶ ποθῆτε,
 καλύτερα ἐγὼ τὸ 'θελα, κι ἄς μ' ἐπαιρνεῖν ὁ Χάρος,
 παρὰ νὰ βλέπω ἀδιάκοπα τέτοια ἔργα ντροπιασμένα,
 τοὺς ξένους μας νὰ βρίζουμε, μὰ καὶ τὶς παρακώρες
 ἀδιάντροπα νὰ σέρνουμε μὲς στὰ λαμπρὰ παλάτια.»

Αὐτὰ εἶπε, κι ὅλοι σώπασαν κι ἀμίλητοι ἀπομεινάν·
 καὶ τότες τοῦ Δαμάστορα ὁ Ἀγέλαος τοὺς εἶπε·

320

«Λόγος σωστὸς σάν εἰπωθῇ, δὲν πρέπει ἐμεῖς, ὦ φίλοι,
 ἐνάντια νὰ πηγαίνουμε μὲ λόγια θυμωμένα.

Τὸν ξένο μὴν πειράζετε, μήτε κανέναν ἄλλον
 ἀπὸ τοὺς δούλους ποὺ ἔδω στοῦ θεϊκοῦ Ὀδυσσεά.
 Ποθοῦσα τοῦ Τηλέμαχου καὶ τῆς καλῆς του μάνας
 νὰ πῶ ἓνα λόγο φιλικό, νὰ τὸν δεχτοῦνε ἂ στέργουν.
 Ἐλπίδα ὅση σᾶς ἔμνησκε στὰ βάθια τῆς ψυχῆς σας,
 νὰ ῥθῃ ὁ Δυσσέας ὁ τρίξυπνος στὸ σπιτικό του πάλε,
 μὲ δίκιο τὸν προσμένετε, καὶ τοὺς μνηστῆρες ὅλους
 στὸν πύργο τοὺς κρατούσατε, ποὺ ἦταν καὶ πιὸ συμφέρο,
 ἀνίσως γύριζε ἄξαφνα στὸ σπίτι του ὁ Δυσσέας.
 Μὰ τώρα πιά ὀλοφάνερο πῶς δὲ θὰ μᾶς γυρίσῃ.
 Ἄμε λοιπὸ στὴ μάνα σου, συμβούλεψέ την τώρα,
 νὰ πάρῃ τὸν καλύτερο, καὶ πιότερα ὅποιον δίνει,
 κι ἐσύ γιὰ νὰ τὰ χαίρεσαι τὰ πατρικά σου πλοῦτια,
 κι ἐκεῖνη τοῦ ἄλλου τῆς τοῦ ἀντρὸς τὸ σπίτι νὰ κοιτάζῃ. »

330

Κι ὁ γνωστικός Τηλέμαχος γύρισε τότες κι εἶπε·
 «Ναὶ μὰ τὸ Δία, Ἀγέλαε, καὶ μὰ τὰ πάθια ἐκείνου
 ποὺ ἀπὸ τὸ Θιάκι μακριὰ πλανιέται γιὰ καὶ χάθῃ,
 ν' ἀργοπορήσω δὲ ζητῶ τὸ γάμο τῆς μητέρας,
 παρὰ ὅλο τὴν παρακινῶ νὰ πάρῃ αὐτὸν ποὺ θέλει,
 καὶ δίνω δῶρα ἀρίθμητα. Ὅμως νὰ τήνε βγάλω
 χωρὶς νὰ θέλῃ ντρέπουμε, κι ὁ θεὸς νὰ μὴν τὸ δώσῃ. »

340

Εἶπ' ὁ Τηλέμαχος· κι ἡ θεὰ μὲς στοὺς μνηστῆρες γέλια
 ἄσβηστα σήκωσε, κι ὁ νοῦς τοῦ καθενὸς σκοτίστη.
 Καὶ τώρα αὐτοὶ μὲ ἀπόξενα γελοῦσανε σαγόνια,
 καὶ κρέατα αἱματόβρεχτα μασοῦσανε καὶ τρῶγαν·
 δάκρυα τὰ μάτια τοὺς πολλὰ γεμίζαν, κι ἡ ψυχὴ τοὺς
 προμάντεμα μοιρολογιοῦ τοὺς ἔφερνε μεγάλου.
 Καὶ τότες ὁ θεόμορφος Θεοκλύμενος τοὺς εἶπε·

350

«Ἄχ, τί μεγάλο, ὦ δύστυχοι, κακὸ μαθὲς σᾶς βρίσκει.
 Νύχτα σᾶς ζώνει κεφαλὴ καὶ πρόσωπο καὶ γόνα·
 ἄναψ' ὁ θρῆνος, βρέχονται τὰ μάγουλα μὲ δάκρυα,
 κι οἱ τοῖχοι μ' αἷμα βρέχονται καὶ τὰ ὦρια μεσοδόκια·
 γέμισαν πρόθυρα κι αὐλὲς μὲ ἴσκιους νεκρῶν ποὺ τρέχουν
 μέσα στὰ σκότη, στὸ Ἐρεβος· καὶ χάθῃκε στὰ οὐράνια·
 ὁ ἥλιος καὶ γύρω ἀπλώθηκε στὸν κόσμον μαύρῃ ἀντάρα. »

Αὐτὰ εἶπε, κι ὅλοι γέλασαν ἐκεῖνοι ἀπ' τὴν καρδιά τους.

Κι ἀρχίζει τοῦ Πολύβου ὁ γιὸς ὁ Εὐρύμαχος, καὶ κρένει·

« Χαμένα τὰ ῥχει ὁ νιόφερτος ὁ ξένος ποῦ μᾶς ῥρηθε.

360

Μὰ γλήγορα ἀπ' τὰ μέγαρα στεῖλτε τον ἔξω, ὦ νέοι,
στὴν ἀγορὰ νὰ κατεβῇ, τί ἐδῶ τῇ νύχτᾳ βλέπει.»

Κι ὁ θεόμορφος Θεοκλύμενος τοῦ ἀπολογήθη κι εἶπε·

« Εὐρύμαχε, ὀδηγοῦς ἐσὺ δὲ θέλω νὰ μοῦ φέρης·

ἔχω καὶ μάτια ἐγώ, κι αὐτιά, κι ἔχω τὰ δυό μου πόδια,
καὶ γνώση εἶναι στὰ στήθια μου γερῇ κι ὠριμασμένη.

Μ' αὐτὰ θὰ πάω, γιατί κακὸ νὰ σᾶς ζυγώνῃ νιώθω,

ποῦ οὐτ' ἓνας δὲ θὰ δυνηθῇ μνηστήρας νὰ ξεφύγῃ,

ἀπ' ὅσους μὲς στὰ μέγαρα τοῦ θεϊκοῦ Ὀδυσσεά

τοὺς ἄντρες βρίζουν, καὶ φριχτὲς σοφίζονται ἀνομίες. »

370

Εἶπε, κι ἀπ' τὰ καλόφτιαστα παλάτια βγῆκε ἐκεῖνος,
καὶ τράβηξε στοῦ Πείραιου, ποῦ καλοδέχτηκέ τον.

Κι ἓνας τὸν ἄλλον ὅλοι τους κοιτώντας οἱ μνηστήρες,

κεντοῦσαν τὸν Τηλέμαχο, τοὺς ξένους περγελώντας.

Κι αὐτὰ κάποιος ἀγέρωχος γύρισε κι εἶπε νέος·

« Τηλέμαχε, ἄλλος σὰν κι ἐσὲ κακόξενος δὲν εἶναι.

Κοίταξ' αὐτὸν τὸν βρώμικο τὸν κοσμογυριστὴ σου,

ποῦ ὅλο πεινάει κι ὅλο διψᾷ, καὶ μὴτ' ἀπὸ ἔργα ξέρει,

μὴτ' ἀπὸ μάχης ἔμαθε· βάρος τῆς γῆς ἀλήθεια.

Ἄλλος σηκώθη πάλε ἐδῶ τὸ μάντη νὰ σοῦ κάμῃ.

380

Μὰ ἐμέν' ἀκούγοντας, πολὺ περισσότερο κερδίζεις·

μὲς σὲ καλὸ ἄς τοὺς ρίζουμε πολὺσκαρμο καράβι,

στὴ Σικελία γιὰ νὰ σταλθοῦν, καλὴ τιμὴ νὰ πιάσης. »

Αὐτὰ οἱ μνηστήρες λέγανε, μὰ ἀδιαφοροῦς' ἐκεῖνος,

καὶ τὸν πατέρα του ἄφωνος τηροῦσε, καρτερώντας

πότε θὰ πέσῃ ἡ χέρα του στοὺς ἄτιμους μνηστήρες.

Κι ἡ Πηνελόπη ἡ φρόνιμη, τοῦ Ἰκάρου ἡ θυγατέρα

ἀντίκρυ τους σὰν ἔστησε τὸ λαμπερὸ θρονί της,

ὅ,τι ὁ καθένας ἔλεγε στὰ μέγαρα ἀγρικοῦσε,

μὲ γέλια καθὼς τοίμαζαν τὸ γέμα τους ἐκεῖνοι,

390

τὸ πλούσιο, τὸ χαρούμενο, μὲ τὰ πολλὰ σφαχτά του.

Μὰ ἄλλο τραπέζι πιὸ ἄχαρο δὲ γίνῃ, σὰν τὸ δεῖπνο

ποῦ ἐμελλε γλήγορα ἡ θεὰ κι ὁ μέγας Ὀδυσσεάς

νὰ τοὺς ἀπλώσῃ· γιατί αὐτοὶ πρωτόκαμαν τὸ κρεῖμα.

ΡΑΨΩΔΙΑ Φ

Τότες στὸ νοῦ τῆς ἔβαλε ἡ θεὰ ἡ γαλανομάτα
 τῆς Πηνελόπης, τῆς καλῆς τοῦ Ἰκάρου θυγατέρας,
 τόξο καὶ σίδηρα σταχτιά νὰ βάλῃ στοὺς μνηστῆρες
 ἀγώνα καὶ σφαγῆς ἀρχὴ μὲς στοῦ Ὀδυσσέα τοὺς πύργους.
 Τῇ σιάλα τοῦ θαλάμου τῆς τὴν ἀψηλὴ κατέβη,
 πῆρε ὦριο γυριστὸ κλειδὶ στὸ μαλακὸ τῆς χέρι,
 χαλκένιο καὶ μὲ φιλντισὶ χεροῦλι ταιριασμένο.
 Ὡς στὸ στερνὸ τὸ θάλαμο πηγαίνει μὲ τίς βάγιες,
 ποὺ κοίτουσαν οἱ θησαυροὶ τοῦ βασιλέα κρυμμένοι,
 χαλκός, χρυσάφι, σίδηρο περίτεχνα ἐργασμένο.
 Εἶχε καὶ πισοτέντωτο δοξάρι καὶ φαρέτρα,
 ποὺ μέσα τῆς ἦταν πολλὲς στεναχτερὲς σαγίτες.
 Ἀπὸ τῇ Λακεδαίμονα τὰ ἔχε ὁ Δυσσέας φερμένα,
 τοῦ ὁμοίθεου τοῦ Ἴφιτου, γόνου τοῦ Εὐρύτου δῶρα.
 Στοῦ Ὀρσίλοχου ἀνταμώθηκαν τοῦ ἀντρείου στῇ Μεσσήνῃ,
 σὰν πῆγε ὁ Ὀδυσσέας ἐκεῖ γιὰ χρέος ποὺ ὅλ' ἡ χώρα
 τοῦ χρώσταγε· τὶ πρόβατα τρακόσα ἀπὸ τὸ Θιάκι
 μὲ τοὺς βοσκοὺς ἀρπάζανε καὶ φύγαν Μεσσηνίτες
 μὲ πλεούμενα πολὺσκαρμα· καὶ μακρινὸ ταξίδι
 πῆγε ὁ Δυσσέας ζητώντας τα, μικρὰς πολὺ κι ἂν ἦταν·
 τὶ ὁ κύρης του τὸν ἔστειλε καὶ τοῦ Θιακιοῦ οἱ γερόντοι.
 Καὶ πάλε ὁ Ἴφιτος ἐκεῖ φοράδες δώδεκα ἦρθε
 νὰ βρῇ χαμένες, ποὺ γερὰ βυζάνανε μουλάρια·
 αὐτὲς δὰ ποὺ τοῦ γίνανε χάρος καὶ μαύρη μοῖρα,
 κατόπι, στὸν ἀντρεϊόψυχο τοῦ Δία τὸ γιὸ σὰν ἦρθε,
 τὸν Ἡρακλῆ, τὸ γνωριστὴ κάθε ἔργου φημισμένου,
 ποὺ ὁ ἄνομος στὸ σπῖτι του τὸν ἔσφαξε, ἂν καὶ ξένο,
 καὶ μῆτε θεὸ δὲ ντράπηκε, καὶ μῆτε τὸ τραπέζι
 ποὺ τότες τοῦ παράθεσε· μόνε κι ἐκεῖνον σφάζει,
 καὶ τίς βαριόνυχες κρατᾷ φοράδες στὸ παλάτι.
 Αὐτὲς ζητώντας ὁ Ἴφιτος, τὸν Ὀδυσσέα ἀνταμώνει,
 καὶ τὸ δοξάρι τοῦ ἔδωσε, ποὺ ὁ Εὐρύτος ὁ μέγας
 κρατοῦσε μιὰ φορὰ, μὰ πρὶν πεθάνῃ τὸ ἔχε ἀφήσει
 τοῦ γιοῦ του στὰ παλάτια του. Καὶ τότε ὁ Ὀδυσσέας

10

20

30

τοῦ ἴδωκε κοφτερὸ σπαθί καὶ δυνατὸ κοντάρι,
 ἀρχὴ φιλίας γκαρδιακῆς· μὰ οἱ δυὸ δὲ γνωριστῆκαν
 καὶ σὲ τραπέζι, γιατί ὁ γιὸς τοῦ Διὸς εἶχε σκοτώσει
 τὸν Ἴφιτο τὸ θεόμοιαστο, ποῦ τοῦ ἴδωκε τὸ τόξο.
 Στὸν πόλεμο σὰν ἔβγαине μὲ πλοῖο ὁ Ὀδυσσεάς,
 τ' ἄφηνε σπίτι, θύμημα τοῦ ἀγαπητοῦ του φίλου,
 καὶ μόνο στὴν πατρίδα του κρατοῦσε ἐκεῖνο τ' ὄπλο.

40

Σὰν ἔφτασε στὸ θάλαμο ἡ τρισεύγενη γυναῖκα,
 καὶ στὸ κατώφλι ἀνέβηκε τὸ δρένιο, ποῦ τεχνίτης
 τό ἔχε σκαλίσει ξυλουργός, καὶ τὸ ἴσωσε μὲ στάφνη,
 καὶ παραστάτες ἔστησε, κι ἔβαλε ὠραῖες θύρες,
 ἀμέσως τότες τὸ λουρὶ ξελύνει ἀπ' τὴν κρικέλα,
 χώνει ἴσια μέσα τὸ κλειδί, τοὺς σύρτες βρίσκει ἀντίκρυ,
 τοὺς σπρώχνει, καὶ καθὼς βογγάει μὲς στὸ λιβάδι ταῦρος
 ποῦ βόσκει, ὅμοια βόγγησαν κι οἱ θύρες οἱ πανώριες,
 μὲ τοῦ κλειδιοῦ τὸ βάρεμα, κι ἀνοίξανε ὀμπροστά της.

50

Ἀνέβηκε στὸ πάτωμα μὲ τὰ πολλὰ τ' ἀρμάρια,
 καὶ μέσα μὲ τίς φορεσὲς τίς μοσκομυρισμένες·
 κι ἀπλώνοντας τὸ χέρι της, ξεκρέμασε τὸ τόξο
 μὲ τὸ θηκάρι, ποῦ λαμπρὸ παντοῦθε φεγγοβόλα.
 Καθίζει, καὶ περίλυπη στὰ γόνατα τὸ παίρνει,
 βγάζει τὸ τόξο, κι ἀρχινάει τὸ κλάμα βλέποντάς το.
 Καὶ σάνε καλοχόρτασε τὰ δάκρυα καὶ τὸ θρῆνο,
 ξεκίνησε στὸ μέγαρο πρὸς τοὺς λαμπροὺς μνηστῆρες,
 κι ἤρθε τὸ πισοτέντωτο κρατώντας τὸ δοξάρι,
 καὶ τὴ φαρέτρα μὲ πολλὰ στεναχτερὲς σαγίττες.

60

Φέρναν κι οἱ παρακότες τῆς κασέλα γεμισμένη
 μὲ σίδερο καὶ μὲ χαλκὸ, τὰ σύνεργα τοῦ ἀφέντη.
 Κι ἡ ζουλεμένη ἀρχόντισσα σὰν πῆγε στοὺς μνηστῆρες,
 σιμὰ στὸ στύλο στάθηκε τῆς δουλεμένης στέγης,
 σηκώνοντας στὴν ὄψη της τὸ λιόλαμπρο φακιόλι,
 [μὲ τίς παραστεκάμενες δεξιὰ κι ἀριστερά της].
 καὶ στοὺς μνηστῆρες μίλησε, κι αὐτὰ τοὺς εἶπε τότες·

«Ἀκοῦστε με, ὦ θεότολμοι μνηστῆρες, ποῦ σ' ἐτοῦτον
 τὸν πύργο πέσατε ὅλοι σας, νὰ πίνετε, νὰ τρῶτε,
 ὅσον καιρὸ ὁ ἀφέντης μου στὴν ξενιτειὰ γυρίζει,

70

καὶ πρόφασιν καλύτερη δὲ δύνεστε νὰ βρῆτε,
 μόν' πὼς ἐμένα νὰ ἔχετε γυναῖκα λαχταροῦτε.
 Μὰ ἐλᾶτε, παλληκάρια μου, καὶ νὰ, βραβεῖο ὁμπρὸς σας.
 Τὸ μέγα τόξο θέτω σας τοῦ θεικοῦ Ὀδυσσεά,
 καὶ ἐκεῖνον ποὺ εὐκολώτερα στὰ χέρια τὸ τεντώσῃ,
 καὶ ἄξινα δώδεκα μὲ μιὰ σαῖτα του περάσῃ,
 θ' ἀκολουθήσω ἀφήνοντας τὸν πύργον αὐτόν, ποὺ ἦρθα
 νιόπαντρη ἐγὼ, καὶ βρῆκα τὸν ὦριον καὶ βιὸς γεμάτον,
 ποὺ πάντα θὰ θυμᾶμαι τὸν καὶ μέσα στ' ὄνειρό μου. »

Αὐτὰ σὰν εἶπε, πρόσταξε τὸν ἄξιον χοιροτρόφον
 τὸ τόξον καὶ τὰ σίδηρα νὰ θέσῃ στοὺς μνηστῆρες.
 Δάκρυσε ὁ Εὐμαιος, τὰ ἴπιασε, καὶ χάμου ἀράδιασέ τα.
 Θρηνοῦσε καὶ ὁ βοδοβοσκός, ἀλλοῦ καθὼς τὸ τόξον
 τ' ἀφέντη του εἶδε. Φώναξε ὁ Ἀντίνοος τότες καὶ εἶπε·

« Κλοῦβιοι χωριάτες, ποὺ ἔχετε στὸ σήμερον μονάχα
 τὸ νοῦ σας· μωρὲ δύστυχοι, τί κάθεστε καὶ κλαῖτε,
 καὶ τὴ γυναῖκα ἀγγίζετε κατὰβαθα στὰ σπλάγχνα,
 ποὺ αὐτὴ καὶ μόνῃ της πονεῖ γιὰ τὸ χαμὸ τοῦ ἀντρός της.
 Ἦσυχα τρῶτε αὐτοῦ, εἰδεμὴ βγῆτε ὅξω γιὰ νὰ κλάψετε,
 τὸ τόξον αὐτὸ γιὰ φοβερόν ἀφήνοντας ἀγῶνα.

Τὶ δύσκολα θὰ τεντωθῇ, θαρρῶ, τ' ὠριόζεστο ὄπλον·
 καὶ ἀπ' ὅσους εἶναι ἐδῶ, κανεὶς δὲ μοιάζει τοῦ Ὀδυσσεά
 στὴν ἀντρείοσύνῃ, σὰν ποὺ ἐγὼ τὸν εἶδα τότε ἐκεῖνον
 καὶ τὸ θυμᾶμαι ξάστερα, μωρὸ παιδὶ καὶ ἂν ἦμουν. »

Αὐτὰ εἶπεν· ὅμως τὸ ἄλπιζεν ἐκεῖνος νὰ τεντώσῃ
 τὴν κόρδα, καὶ ἀπ' τὰ σίδηρα τὴ σαῖτα νὰ περάσῃ·
 αὐτός, ποὺ πρῶτος ἐμελλε νὰ φάῃ σαῖτιν ἀπ' τὸ χέρι
 τοῦ Ὀδυσσεά τοῦ ὑπέρλαμπρου, ποὺ μὲς στὰ μέγαρά του
 καθόταν καὶ τὸν ἔβριζε, καὶ κένταε καὶ τοὺς ἄλλους.

Καὶ τότες ὁ ἀντρείοψυχος Τηλέμαχος τοὺς εἶπε·
 « Ἀλλοῖ, καὶ πὼς ὁ Δίας, ὁ γιὸς τοῦ Κρόνου, μὲ τρελλαίνει!
 Μοῦ λέει ἡ μάνα ἡ ἀκριβὴ μὲ τὴν πολλὴν τῆς γνώσιν,
 τὸ σπῖτι πὼς θ' ἀφήσῃ αὐτὸ νὰ πάγῃ μ' ἄλλον ἄντρα,
 καὶ ἐγὼ γελῶ, καὶ ἡ ἀσύστατη τὸ χαίρεται ψυχὴ μου.
 Μὰ ἐλᾶτε, παλληκάρια μου, καὶ νὰ, βραβεῖο ὁμπρὸς σας,
 γυναῖκα, ποὺ στῶν Ἀχαιῶν τῇ γῆς δὲ βρίσκειτ' ἄλλη,

οὔτε στήν Πύλο τὴν ἱερή, καὶ στ' Ἄργος, στή Μυκῆνῃ,
οὔτε στή μελανὴ στεριά, μὰ οὔτε καὶ μὲς στὸ Θιάκι.

Μὰ ἐσεῖς τὰ ξέρετε· ἐπαινο τῆς μάνας δὲ θὰ κάνω.

110

Ὅμπρός, καιρὸ μὴ χάνετε μὲ πρόφασες πιά τώρα,
τοῦ δοξarioῦ τὸ τέντωμα μὴ φεύγετε, κι ἄς δοῦμε.

Καὶ λέγω νὰ δοκίμαζα κι ἀτός μου τὸ δοξάρι·
κι ἂν τὸ τεντώσω καὶ σαῖτιά περάσω ἀπὸ τ' ἀξίνια,
δὲ θὰ πονῶ πιά, τὶ ἢ καλὴ μητέρα μου ἄλλον ἄντρα
δὲ θὰ 'παιρνε νὰ φύγῃ, ἀφοῦ θὰ 'μνησκα ἐγὼ κατόπι
ἄξιος τὰ ὅπλα τὰ λαμπρὰ τοῦ κύρη νὰ σηκώνω. »

Κι ὀρθὸς πετάχτηκε, ἔβγαλε τὴν πορφυρένια χλαίνα
ἀπὸ τοὺς ὤμους, καὶ μαζί τὸ κοφτερὸ σπαθί του.

Χαντάκι σιάβει ὀλόμακρο, καὶ τὰ πελέκια ἀράδα
στήνει μὲ στάφνη ἰσιώνοντας, τὸ χῶμα στρώνει γύρω·
κι ὅλοι θαμάζαν βλέποντας τὴν τόση τάξῃ τοῦ ἔργου,
ἂν καὶ ποτὲς πρωύτερα δὲν τό 'χε δῆ καὶ μάθει.

120

Καὶ στὸ κατώφλι στέκοντας δοκίμαζε τὸ τόξο.

Καὶ τρεῖς φορὲς τὸ τράνταξε μὲ βία νὰ τὸ τεντώσῃ,
καὶ τρεῖς τοῦ 'λειψε ἡ δύναμη, κι ἄς τό 'λπιζε τὴν κόρδα
πὼς θὰ τεντώσῃ, μὲ σαῖτιά τ' ἀξίνια νὰ περάσῃ.

Στὴν τέταρτῃ τραβώντας το μ' ὀρμὴ τὸ τέντωνε, ὅμως
ὄχι ὁ Ὀδυσσεύς τοῦ 'γνεψε καὶ τοῦ ἔκοψε τὴ φόρα.

Καὶ τότες ὁ ἀντρείψυχος Τηλέμαχος τοὺς εἶπε·

130

« Ἄλλοις μου, ἡ πάντα ἀδύναμος θένα 'μαι ἐγὼ καὶ χαῦνος,
ἡ νιὸς εἶμαι καὶ δύναμη στὰ χέρια μου δὲ νιώθω,
μπρὸς σ' ἄντρα νὰ διαφεντευτῶ ποῦ θὰ μὲ βρίσῃ πρῶτος.
Μὰ ἐλᾶτε, ἐσεῖς στή δύναμη ποῦ μὲ περνᾶτε, ἀρχίστε
τὴ δοκιμὴ τοῦ δοξarioῦ, νὰ τελεστῇ ὁ ἀγώνας. »

Εἶπε, καὶ χάμου ἀπίθωσε τὸ τόξο, γέροντάς το
στὸ κολλητὸ κι ὀριόζεστο σανίδωμα τῆς θύρας,
καὶ τὴ σαγίτα ἀκούμπησε στὴν ὁμορφὴ κρικέλα,
καὶ πῆγε πάλε στὸ θρονὶ ποῦ ἀρχίτερα καθόταν.

Κι ὁ Ἀντίνος τοῦ Εὐπειθῆ ὁ γιὸς γύρισε τότες κι εἶπε·

140

« Πρὸς τὰ δεξὰ σηκώνεστε μὲ τὴν ἀράδα, ὦ φίλοι,
κι ἀπ' ὅθε ὁ κεραστὴς κερνάει, κεῖθε κι ἐσεῖς ἀρχίστε. »

Εἶπ' ὁ Ἀντίνος, κι ἄρσεν ὁ λόγος καὶ στοὺς ἄλλους.

Πρῶτος ὁ γόνος τοῦ Οἴνοπα σηκώθηκε, ὁ Λειώδης,
 ποῦ ἀπὸ μαντεῖες γνώριζε, καὶ στὸ λαμπρὸ κροντήρι
 σιμὰ καθότανε, βαθιά· καὶ μόνε αὐτὸς μισοῦσε
 τίς ἀνομίες, καὶ μ' ὀργή θωροῦσε τοὺς μνηστῆρες·
 καὶ πρῶτος τότες ἔπιασε τὸ τόξο καὶ τὸ βέλος.

Πᾶς στὸ κατώφλι στέκοντας δοκίμαζε τὸ τόξο,
 μὰ δὲν τὸ τέντωσε, παρὰ τραβώντας ἀποκάμαν
 τ' ἀγύμναστα καὶ μαλακὰ χέρια του, καὶ τοὺς εἶπε·

150

« Δὲν τὸ τεντώνω, φίλοι, ἐγώ, τώρ' ἄλλος ἄς τὸ πάρη.

Πολλῶν λεβέντηδων αὐτὸ τὸ τόξο θένα πάρη
 καὶ τὴν ἀντρεία καὶ τὴ ζωή· τί πιὸ καλὸ νομίζω
 τὸ θάνατο, παρὰ ζωὴ καὶ νὰ τὰ χάσουμε ὅσα
 ὀλοχρονίς καθόμαστε δωπέρα καρτερώντας.

Κάποιος στὸ νοῦ τοῦ λαχταρεῖ κι ἐλπίζει γιὰ νὰ πάρη
 τοῦ Ὀδυσσέα τὴ σύγκοιτη, τὴν Πηνελόπη, τώρα·
 σὰν κἀνὴ ὅμως τὴ δοκιμὴ τοῦ τόξου καὶ γνωρίση,
 τότε ἄλλη λαμπροστόλιστην Ἀχαιοπούλα ἄς πάρη
 μὲ δῶρα του· κι αὐτὴ ἄς δεχτῇ τὸν ἄντρα ποῦ θὰ δώσῃ
 τὰ πιότερα, καὶ τῆς φανῇ τῆς μοίρας ὁ σταλμένος. »

160

Εἶπε, καὶ τότε ἀπόθεσε τὸ τόξο, γέρνοντάς το
 στὸ κολλητὸ κι ὠριόζεστο σανίδωμα τῆς θύρας,
 καὶ τὴ σαγίτα ἀκούμπησε στὴν ὁμορφὴ κρικέλα,
 καὶ πῆγε πάλε στὸ θρονὶ ποῦ ἀρχίτερα καθόταν.
 Κι ὁ Ἀντίνος τὸν ἀντίσκοψε καὶ ἀλάλησέ του κι εἶπε·

« Τί λόγο ἀπὸ τὰ χεῖλη σου ξεστόμισες, ὦ Λειώδη,
 βαρὺ, φριχτό, ποῦ ἀκούγοντας θυμὸς πολὺς μὲ πιάνει ;
 Πολλῶν λεβέντηδων ψυχὴ θὰ πάρη αὐτὸ τὸ τόξο,
 μᾶς λές, ἀν ἄξιος δὲ φανῇς ἐσὺ νὰ τὸ τεντώσης.
 Ἐσένα ἢ κερά μάνα σου θαρρῶ δὲ γέννησέ σε
 δοξάρια γιὰ νὰ μᾶς τραβᾷς καὶ βέλη νὰ τινάζῃς.
 Ὅμως μνηστῆρες δοξαστοὶ θὰ τὸ τεντώσουν ἄλλοι. »

170

Εἶπε, καὶ τὸ γιδοβοσκὸ τὸ Μελανθέα προστάζει·
 « Ἄναψε τώρα ἐσὺ φωτιά στὸν πύργο, ὦ Μελανθέα,
 θέσε μεγάλο ἐκεῖ θρονί, στρῶσε προβιά κατόπι
 φέρ' ἀπὸ μέσα ἓνα χοντρὸ κεφάλι πάχος, κι ἔτσι
 καλὰ σὰν τὸ ζεστάνουμε, κι ἀλείφοντάς το οἱ νέοι,

τ' ὄπλο νὰ δοκιμάζουμε, νὰ τελεστῇ ὁ ἀγώνας. »

180

Εἶπε, κι εὐτὺς ἀκούραστη φωτιά ἀνάψε ὁ Μελάγχθης,
ἔθεσε μέγα ἐκεῖ θρονί, προβιά 'στρωσε, κατόπι
ἔφερε μέσαθε χοντρὸ κεφάλι πάχος, κι ἔτσι
οἱ νέοι σὰν τὸ ζεστάνανε, τὸ τόξο δοκιμάζαν
τοῦ κάκου, τί στὴ δύναμη πολὺ κατώτεροι ἦταν.
'Ο 'Αντίνος κι ὁ θεόμοιαστος Εὐρύμαχος ὡς τόσο
μνήσκανε ἀκόμα, οἱ ἀρχηγοὶ καὶ τῶ μνηστήρων πρῶτοι.

Τότες τὸ μέγαρο ἄφησαν καὶ βγῆκαν, ὁ βουκόλος
μαζὶ μὲ τὸ χοιροβοσκὸ τοῦ θεϊκοῦ 'Οδυσσέα.

Κατόπι τους κι ὁ θεϊκὸς ἦρθ' 'Οδυσσεάς ἔξω,
κι ἅμα παρόξω ἀπ' τις αὐλές κι ἀπὸ τις θύρες βγῆκαν,
μὲ λόγια γλυκομίλητα λαλώντας εἶπ' ἐκεῖνος·

190

« Βουκόλε καὶ χοιροβοσκέ, νὰ πῶ σας κάποιον λόγο,
ἢ νὰ τὸ κρύψω ; 'Ο πόθος μου μὲ σπρώχνει νὰ λαλήσω.
Μὲ ποιά θὰ βοηθούσατε τὸν 'Οδυσσέα γνώμη,
ἂν κάπουθε ἄξαφνα ἔρχονταν ἀπὸ θεοὶ σταλμένοι ;
μὲ τοὺς μνηστῆρες θὰ 'σαστε, γιὰ τοῦ 'Οδυσσέα φίλοι ;
Πῆτε μου ἐκεῖνο πού ἡ καρδιά σας λέγει κι ἡ ψυχὴ σας. »

Καὶ τότες τοῦ ἀπαντάει καὶ λέει ὁ πρῶτος τῶν βουκόλων·

« Δία πατέρα, τοῦτο μου τὸν πόθο τέλεσέ μου·

200

ἄς ἔλθῃ ἐκεῖνος, κι ὁ θεὸς ἄς ἔφερνέ τον πίσω,
καὶ θὰ 'βλεπες τί δύναμη τὰ χέρια ἐδαῦτα κρύβουν. »

Παρόμοια σ' ὅλους τοὺς θεοὺς κι ὁ Εὐμαιος παρακάλειε,
στὸν πύργο του ὁ πολύμυαλος νὰ ξαναρθῇ 'Οδυσσεάς.

Κι αὐτὸς σὰν εἶδε πῶς κι οἱ δυὸ καλὴ 'χανε τὴ γνώμη,
πάλε τοὺς ξαναμίλησε μὲ φτερωμένα λόγια·

« Νὰ με λοιπὸν στὸν πύργο μου· πολλὰ σὰν εἶδα πάθια,
τώρα στὰ χρόνια τὰ εἴκοσι γυρίζω στὴν πατρίδα.

Ξέρω πῶς ἀπ' τοὺς δούλους μου στοὺς δυὸ σας μόνο βρίσκω
συμπόνεση· δὲν ἄκουσα κανέναν ἀπ' τοὺς ἄλλους

210

νὰ κάνῃ εὐκὴ νὰ ξαναρθῶ στὸ σπίτι μου ἀπ' τὰ ξένα.

Κι ἐσᾶς γι' αὐτὸ πού θὰ γενῇ θὰ πῶ τὴν πᾶσα ἀλήθεια.

'Ο θεὸς ἂν τοὺς περήφανους μνηστῆρες μοῦ δαμάσῃ,
στοὺς δυὸ σας τότες σύγκλινῃ καὶ χτήματα θὰ δώσω,

καὶ θένα στήσω κατοικίᾳ σιμὰ στὰ μέγαρά μου,

καὶ τοῦ Τηλέμαχου ἄδερφοὶ καὶ φίλοι πάντα θά 'στε.
 Μὰ κι ἄλλο τώρα ξάστερο σημάδι θά σᾶς δείξω,
 νὰ μὲ καλογνωρίσετε, καὶ νὰ πιστέψῃ ὁ νοῦς σας·
 τὸ λάβωμα ποὺ ὁ ἀσπρόδοντας ὁ κάπρος μοῦ εἶχε ἀνοίξει.
 μὲ τὰ παιδιὰ τοῦ Αὐτόλυκου στὸν Παρνασσὸ σὰν πῆγα. »

220

Κι ἀπ' τὸ μεγάλο λάβωμα σηκώνει τὰ κουρέλια.
 Κι αὐτοί, σὰν καλοκοίταξαν καὶ καθετὶς σὰ νιώσαν,
 μὲ κλάματα ἀγκαλιάσανε τὸ θεϊκὸ Ὀδυσσεά,
 καὶ τοῦ θερμοφιλοῦσανε τὴν κεφαλὴ, τοὺς ὤμους·
 τὰ χέρια καὶ τὴν κεφαλὴ τοὺς φίλαε κι ὁ Ὀδυσσεάς.
 Κι ὁ Ἥλιος θά βασίλευε, κι ἀκόμα αὐτοὶ θά κλαῖγαν,
 μὰ ἐκεῖνος τοὺς σταμάτησε, καὶ ἀλήσέ τους κι εἶπε·

« Οἱ κλάψες τώρα ἄς πάψουνε, μὴν τύχη καὶ κανέναν
 ἔρθῃ καὶ νιώσῃ, κι ὕστερα τὸ μαρτυρήσῃ μέσα.

Μπαίνετε τώρα, ὄχι μαζί, πρῶτος ἐγώ, καὶ χώρια
 κατοπίε ἐσεῖς· κι ἀκούστε ποιὸ θά πάrouμε σημάδι.

230

Ὅλοι ἄμ' ἀρχίσουν οἱ λαμπροὶ μνηστῆρες καὶ φωνάζουν,
 νὰ μὴ δοθῇ σ' ἐμένανε τὸ τόξο κι ἡ φαρέτρα,
 τότε, Εὐμαιε λαμπρέ μου ἐσύ, πάρε καὶ φέρ' τὸ τόξο
 στὰ χέρια μου, καὶ πρόσταξε τίς κοπελιές συνάμα
 τίς στέριες νὰ σφαλῇξουνε τῶν παλατιῶν θύρες.

Κι ἂν κάποια ἀκούσῃ βογγητὰ καὶ χτύπους ἀπ' τοὺς ἄντρες,
 ἐκεῖ ποὺ θά 'μαστε κλειστοί, νὰ μὴν προβάλουν ὄξω,
 παρὰ κοιτώντας καθεμιὰ τὸ ἔργο τῆς νὰ συχάζῃ.

Κι ἐσένα παραγγέλνω σου, θεϊκὲ Φιλοίτιε, ἀμέσως,
 νὰ βάλῃς στὴν αὐλόθυρα κλειδὶ μαζί καὶ κόμπο. »

240

Εἶπε, καὶ στὰ καλόχτιστα παλάτια μπῆκε μέσα,
 καὶ ξαναπῆγε στὸ θρονὶ ποὺ 'χε καθίσει πρῶτα·
 κι ἀκολουθῆσαν τοῦ τρανοῦ τοῦ Ὀδυσσεά οἱ δοῦλοι.

Καὶ κράταε ὁ Εὐρύμαχος στὰ χέρια τὸ δοξάρι,
 ζεσταίνοντάς το στῆς φωτιᾶς τῇ λάμπῃ ἀποπαντοῦθε·
 μὰ νὰ τεντώσῃ τῇ χορδῇ δὲν μπόρειε, κι ἡ μεγάλη
 καρδιά του βαριοστέναζε, καὶ φώναζέ τους κι εἶπε·

« Πόσο βαθὺς ὁ πόνος μου γιὰ μένα καὶ τοὺς ἄλλους.
 Μὰ γιὰ τὸ γάμο, ἂν καὶ πονῶ, δὲ θλίβουμαι καὶ τόσο.
 Ἀχαιοποῦλες βρίσκονται πολλὲς καὶ στ' ὦριο Θιάκι,

250

καὶ σ' ἄλλες χῶρες· θλίβουμαι πού τόσο πιδ μικροί του
θένα φαινόμαστε ὅλοι ἐμεῖς στὸ τέντωμα τοῦ τόξου,
καὶ πού οἱ κατοπινές γενιές θ' ἀκοῦνε τὴν ντροπὴ μας. »

Κι ὁ Ἀντίνος, τοῦ Εὐπείθου ὁ γιὸς γύρισε τότες κι εἶπε·
« Αὐτὸ ποτὲς δὲ θὰ γενῇ, ὦ Εὐρύμαχε, τὸ ξέρεις.

Σήμερα ὁ τόπος τὸ θεὸ τὸν τοξευτὴ γιορτάζει·

ποιός νὰ τεντώνῃ τόξα ἐδῶ ; τὰ τόξα ἄς μείνουν τώρα·

νὰ στέκουν ἄς ἀφήσουμε καὶ τὰ πελέκια αὐτοῦθε·

260

τὶ δὲ θὰ ρθῇ, θαρρῶ, κανεὶς στοὺς πύργους τοῦ Ὀδυσσέα

νὰ τὰ σηκώσῃ. Ὁ κεραστὴς τῶρ' ἀπαρχὲς ἄς δώσῃ

μὲ τὰ ποτήρια, ἄς στάξουμε κι ἄς θέσουμε τὰ τόξα.

Καὶ πῆτε τοῦ γιδοβοσκοῦ Μελάνθιου, καθὼς φέξῃ,

τὰ γίδια τὰ πιδ διαλεχτὰ νὰ φέρῃ ἀπ' τὶς κοπὲς του,

πού τὰ μεριὰ σὰν κάψουμε, στὸ δοξaráτο Φοῖβο,

τ' ὄπλο νὰ δοκιμάσουμε, νὰ τελεστῇ ὁ ἀγῶνας. »

Εἶπ' ὁ Ἀντίνος, κι ἄρσαν τὰ λόγια του στοὺς ἄλλους.

Τότες νερὸ τοὺς ἔχυσαν οἱ κήρυκες στὰ χέρια,

κι οἱ νέοι ἀφοῦ στεφάνωσαν μὲ τὸ πιστὸ κροντήρια,

270

κάμανε μ' ὅλους ἀπαρχὴ στὰ πλέρια τὰ ποτήρια.

Καὶ σάνε στάξαν κι ἤπιανε ὅσο ἤθελε ἡ καρδιά τους,

μὲ πονηριὰ ὁ πολύβουλος τοὺς εἶπε ὁ Ὀδυσσεύς·

« Ἀκοῦτε με, τῆς δοξαστῆς βασιλίσσας μνηστῆρες,

τὰ ὅσα μέσα λέει ὁ νοῦς νὰ σᾶς τὰ φανερώσω.

Ξέχωρα τὸν Εὐρύμαχο καὶ τὸ λαμπρὸν Ἀντίνο

παρακαλῶ, πού εἶπε κι αὐτὰ τὰ στοχασμένα λόγια,

τὰ τόξα στῶν ἀθάνατων τὴν ἔννοια νὰ τ' ἀφῆστε,

καὶ νίκη ὁ Φοῖβος τὸ ταχὺ θὰ δώσῃ σ' ὅποιον θέλει.

280

Ὅμως ἐμένα δῶστε μου τ' ὠριόξεστο δοξάρι,

τὰ χέρια καὶ τὴ δύναμη νὰ δοκιμάσω ὁμπρὸς σας,

νὰ δῶ ἂ βαστοῦν τὰ λυγερά τὰ μέλη μου σὰν πρῶτᾶ,

ἢ τ' ἀφανίσαν οἱ πολλοὶ παραδαρμοὶ κι οἱ κόποι. »

Αὐτὰ εἶπε, καὶ βαρὺς θυμὸς τοὺς πῆρε τότες ὅλους,

τὶ μὴν τεντώσῃ τρόμαξαν τ' ὠριόξεστο δοξάρι.

Κι ὁ Ἀντίνος τὸν ἀντίσκοψε, καὶ φώναξέ τον κι εἶπε·

« ὦ ξένε κακορίζικε, πού τὰ μυαλὰ σοῦ λείπουν,

μὲ τοὺς ἀγέρωχους ἐμᾶς δὲ σώνει πού καθίζεις,

καὶ τρωγοπίνεις ἥσυχα, καὶ βούκα δὲ σοῦ λείπει,
μόνε τοὺς λόγους μας ἀκοῦς κι ὅλη τῇ συντυχιά μας,
ποῦ ξένος ἄλλος καὶ φτωχὸς δὲ μᾶς ἀκούει κανέννας ;
Σὲ θόλωσε τὸ γλυκουλὸ κρασί ποὺ τοὺς ζαλίζει
τοὺς ὅσους παραπίνουνε. Αὐτὸ 'ναι ποὺ τὰ φρένα
τοῦ δοξαστοῦ Εὐρυτίωνα, τοῦ Κένταυρου, εἶχε σβήσει,
μέσα στοῦ μεγαλόψυχου Πειρίθου τοὺς πύργους,
σὰν ἦρθε ἐκεῖ στὸ κάλεσμα τῷ Λαπιθῶν. Ὁ νοῦς του
μὲ τὸ πιωτὸ τυφλώθηκε, καὶ στοῦ Πειρίθου τότες
ἔργα φριχτὰ ἢ μανία του τὸν ἔκαμε νὰ πράξῃ.

Κι ἔπιασ' ὀργὴ τοὺς ἥρωες, τρέξαν τὸν σῦραν ἔξω,
μύτη κι αὐτιά σὰν τοῦ 'κοψαν μὲ τὸ σκληρὸ μαχαίρι.
Κι αὐτός, μὲ τυφλωμένο νοῦ γυρνοῦσε φορτωμένος
πάνω στὴν ἔρμη του ψυχὴ τῇ μαύρῃ συμφορὰ του.
Κένταυροι τότες καὶ θνητοὶ τὸν πόλεμο ἀρχινῆσαν,
καὶ πρῶτος βρῆκε αὐτὸς κακὸ μὲ τὸ βαρὺ πιωτὸ του.
Τέτοιο προβλέπω σου κακὸ κι ἐσένα, ἂν τὸ δοξάρι
τεντώσης· τί στὸν τόπο μας δὲ θένα βρῆς προστατῇ,
παρὰ μεμιάς σὲ στέλνουμε μὲ μελανὸ καράβι
στὸ βασιλεῖα τὸν Ἑχέτο, τοῦ κόσμου κακοπράχτη
ποῦ ἐκεῖ δὲν ἔχεις γλυτωμό· παρὰ ἥσυχα αὐτοῦ κάθου,
καὶ πίνε, καὶ μὴν πιάνεσαι μὲ τοὺς νεώτερούς σου. »

Κι ἡ Πηνελόπη, ἡ γνωστικιά γύρισε τότες κι εἶπε·
« Ἀντίς, μήτε φρόνιμο δὲν εἶναι, μήτε δίκιο,
οἱ ξένοι τοῦ Τηλέμαχου ποτές τους νὰ στεροῦνται,
ὅσοι τους τύχη κι ἔρχονται μὲς στὸ παλάτι ἱκέτες.
Τάχα θαρρεῖς, ἂν τέντωνε τὸ τόξο ἐκεῖνο ὁ ξένος,
ἔχοντας θάρρος περισσὸ στὰ δυνατὰ του χέρια,
θὰ μ' ἐπαιρνε στὸ σπίτι του νὰ μ' ἔχῃ σύγκληνῃ του ;
Μὰ τέτοια ἐλπίδα μήτ' αὐτὸς δὲ θρέφει στὴν ψυχὴ του.
Αὐτὸ κανέννας σας ἐδῶ στὸ φαγοπότι ἀπάνω
νὰ μὴν τὸ τρέμῃ· ἀταίριαστα θὰ 'τανε τοῦτο ἀλήθεια. »

Καὶ τοῦ Πολύβου ὁ Εὐρύμαχος ἀπάντησέ της κι εἶπε·
« ὦ Πηνελόπη φρόνιμη, τοῦ Ἰκάρου θυγατέρα,
δὲ λέμε πῶς θὰ πάρῃ σε, καὶ μήτε πῶς ταιριάζει,
τῇ γλῶσσα ὅμως φοβόμαστε κι ἀντρῶν καὶ γυναικῶν,

290

300

310

320

μὴν κάποιος Ἀχαιὸς ποτὲς φωνάξῃ τιποτένιος,
 «Ἀνάξιοι τῇ γυρεύουνε τοῦ ἄξιου τῇ γυναῖκα
 ποὺ δὲν μποροῦν τ' ὠριόξεστο δοξάρι νὰ τεντώσουν·
 μὰ ἀπὸ τὴν ξενιτεῖα φτωχὸς μᾶς ἦρθε πλανεμένος,
 τὸ τέντωσε, καὶ πέρασε σαῖτα στὰ πελέκια. »
 Αὐτὰ θὰ ποῦν, καὶ ντρόπιασμα θένα 'ταν τέτοια λόγια. »

Κι ἡ Πηνελόπη ἡ φρόνιμη γύρισε τότες κι εἶπε
 « Εὐρύμαχε, δὲ γίνεται σὲ χώρα νὰ 'χουν δόξα
 ὅσοι ἀτιμάζουνε καὶ τρῶν μεγάλου ἀνθρώπου σπίτι.
 Λοιπὸν πῶς μοῦ μιᾶτε ἐσεῖς γιὰ τέτοιο ντρόπιασμά σας ;
 Αὐτὸς ὁ ξένος, ποὺ 'ν' τρανὸ καὶ στέριο τὸ κορμί του,
 παίνεται πῶς ἀπὸ καλὸ γονιὸ 'ναι γεννημένος.
 'Αμέτε τώρα δώστε του τ' ὠριόξεστο δοξάρι,
 νὰ δοῦμε· κι ὅ,τι λέγω ἐγὼ θένα 'βγῇ τελεσμένο.
 "Αν τὸ τεντώσῃ, καὶ σ' αὐτὸν τῇ δόξᾳ δώσῃ ὁ Φοῖβος,
 θὰ τόνε ντύσω μὲ λαμπρὸ χιτῶνα καὶ χλαμύδα,
 κοντάρι θὰ 'χῃ σουβλερό, σκυλιῶν κι ἀνθρώπων διώχτη,
 καὶ δίστομο σπαθί· λαμπρὰ σαντάλια θὰ τοῦ βάλω,
 νὰ τόνε στείλω ὅπου ἡ καρδιά κι ὁ νοῦς του ἀποθυμήσῃ. »

Κι ὁ φρόνιμος Τηλέμαχος ἀπάντησέ της κι εἶπε·
 « Μητέρα μου, ἄλλος Ἀχαιὸς πιὸ δυνατὸς δὲν εἶναι
 ἀπὸ τὰ μένα, ν' ἀρνηθῶ ἢ νὰ δώσω ὅποιου θελήσω·
 μηδ' ὅσοι στὸ πολύπετρο τὸ Θιάκι ἐδῶ ἀρχοντεύουν,
 μηδ' ὅσοι στὰ νησιὰ σιμὰ στὴν ἀλογοβοσκοῦσα
 τὴν "Ηλιδα, δὲν δύναται κανεὶς νὰ μὲ μپοδίσῃ
 γιὰ πάντα ἂν θέλω νὰ 'δινᾷ στὸν ξένο τὸ δοξάρι.
 Μὰ ἔμπα, καὶ κοίτα σπίτι σου καὶ τὸ νοικοκεριό σου,
 τὴν ἀλχηκάτη, τ' ἀργαλειό, καὶ πρόσταζε τίς δοῦλες
 νὰ σοῦ δουλεύουν, κι ἄφηνε στοὺς ἄντρες τὸ δοξάρι,
 μάλιστα ἐμένα, ποὺ 'μαι δὲ καὶ τοῦ σπιτιοῦ ὁ ἀφέντης. »

Θάμας' αὐτὴ, καὶ γύρισε στὸ σπίτι, γιατί μπῆκαν
 ὡς τὴν καρδιά της τοῦ παιδιοῦ τὰ γνωστικὰ τὰ λόγια.
 Κι ἀπάνω σὰν ἀνέβηκε στ' ἀνώγια μὲ τίς βάγιες,
 τὸν ἀκριβό της ἔκλαιγεν, ὥσότου γλυκὸν ὕπνο
 στὰ βλέφαρά της στάλαξε ἡ θεὰ ἡ γαλανομάτα.

Ὡς τόσο πῆγε κι ἔφερεν ὁ Εὐμαιοὺς τὸ δοξάρι,

330

340

350

κι ὅλ' οἱ μνηστῆρες σήκωσαν ἀχὸ μὲς στὰ παλάτια.

360

Κι ἔνας ἀπ' τοὺς περήφανους τοὺς νέους τοῦ φωνάζει·

« Ποῦ, κακορίζικε βοσκέ, μᾶς φέρνεις τὸ δοξάρι,
χαμένε ; τὰ γοργὰ σκυλιὰ ποὺ θρέφεις δὲ θ' ἀργήσουν
ἐκεῖ, σιμὰ στοὺς χοίρους σου μονάχο νὰ σὲ φᾶνε,
ἂν μᾶς βοηθήσῃ ὁ Ἀπόλλωνας κι οἱ ἄλλοι θεοὶ τοῦ Ὀλύμπου. »

Εἶπαν, κι ἐκεῖνος ἔθεσε τὸ τόξο πάλε χάμου,
ἀπ' τὸν ἀχὸ ποὺ σήκωσαν στὸν πύργο τρομαγμένους.
Μὰ φώναζε ὁ Τηλέμαχος ἀντίκρυ μὲ φοβέρες·

« Κυρούλη, φέρ' τὸ τόξο ἐδῶ, πολλοὺς ν' ἀκοῦς δὲν πρέπει·
νὰ μὴ σὲ διώξω στοὺς ἀγροὺς μὲ τὰ λιθάρια ξάφνω,
τὶ ἂν καὶ νεώτερός σου ἐγὼ σὲ ξεπερνῶ στὰ χέρια.
Καὶ νὰ 'μουν τόσο ἀνώτερος στὴ δύναμη ἀπ' ἐτούτους,
ποὺ μὲς σ' αὐτὰ τὰ μέγαρα βρίσκουντ' ἐδῶ μνηστῆρες,
μὲ μαῦρον τρόπο θὰ 'κανα τὸ σπίτι μου ν' ἀφήσουν,
αὐτοὶ ποὺ τώρα κάθονται καὶ συφορὲς μοῦ πλέχουν. »

370

Αὐτὰ εἶπε, κι ὅλοι τους γλυκὰ γελάσαν οἱ μνηστῆρες,
κι ἀγνάντια τοῦ Τηλέμαχου κατάπεσε ἡ ὀργή τους.
Καὶ πέρασ' ὁ χοιροβοσκὸς κρατώντας τὸ δοξάρι,
καὶ στὸ Δυσσέα ζυγώνοντας, τοῦ τό 'βαλε στὸ χέρι,
καὶ τὴν Εὐρύκλεια φώναζε τὴν παραμάνα κι εἶπε·

380

« Προστάζει σε ὁ Τηλέμαχος ὁ φρόνιμος, Εὐρύκλεια,
τίς στέριες νὰ σφαλῆτε τῶν παλατιῶνε θύρες,
κι ἂν κάποια ἀκούσῃ βογγητὰ καὶ χτύπους ἀπ' τοὺς ἄντρες
ἐδῶ ποὺ θὰ 'μαστε κλειστοί, νὰ μὴν προβάλουν ὄξω,
παρὰ κοιτώντας καθεμιὰ τὸ ἔργο της νὰ συχάζῃ. »

Τῆς εἶπε, κι ἔμεινε ἄφτερος στὰ χεῖλῃ της ὁ λόγος·
καὶ τὰ κανάτια σφάληξε τοῦ παλατιοῦ παντοῦθε
Καὶ πήδηξε ὁ Φιλοίτιος σιγὰ στὸ σπίτι ἀπέξω,
καὶ τῆς καλόφραχτης αὐλῆς πῆγε ἔκλεισε τὴ θύρα.
Κάτω ἀπ' τὴν αἴθουσα σκοινὶ βρισκόταν καραβῆσο
βυβλένιο, κι ἔδωσε μ' αὐτὸ τὴ θύρα, καὶ ξανάρθε,
καὶ στὸ θρόνι καθίζοντας ποὺ ἀρχίτερα καθόταν,
τὸν Ὀδυσσεά κοίταζε ποὺ κράταε τὸ δοξάρι,
καὶ γύριζε το ἀπὸ παντοῦ, καὶ καλοξέταζε το,
νὰ δῇ σαράκι ἂν ἔφαγε τὰ κέρατα σὰ γύρνα

390

στά ξένα. Κι ἓνας τότε αὐτὰ τοῦ πλαγινοῦ του κρένει·

« Αὐτὸς καὶ γνώστης φαίνεται στά τόξα καὶ τεχνίτης·
ἦ κι ἔχει μὲς στὸ σπίτι του παρόμοια καὶ φυλάει,
ἦ καὶ νὰ φτιάξῃ ἔχει σκοπό· τόσο πιδέξια βλέπω
καὶ τὸ γυρνάει στά χέρια του ὁ πονηρὸς ζητιάνος. »

400

Κι ἄλλος ἀπ' τοὺς περήφανους ἔλεγε πάλε νέους·
« Μακάρι αὐτὸς τόσο καλὸ νὰ δῇ καὶ ν' ἀπολάβῃ,
ὅσο μπορέσῃ ἐτοῦτο ἐδῶ τὸ τόξο νὰ τεντώσῃ. »

Αὐτὰ οἱ μνηστῆρες ἔλεγαν. Ὡς τόσο ὁ Ὀδυσσεύς
τ' ὄπλο σὰν πῆρε τὸ τρανὸ κι ἀπὸ παντοῦθε τὸ εἶδε,
σὰν ἔμπειρος τραγουδιστῆς στὴ φόρμιγγα τεχνίτης,
ποὺ εὐκόλα κόρδα μὲ γερὸ στριφτάρι σοῦ τεντώνει,
στὶς δυὸ ἄκρες δένοντας τοῦ ἀρνιοῦ τ' ἄντερο τὸ στριμμένο,
ἔτσι ὁ Δυσσεύς εὐκόλα τέντωσε τὸ δοξάρι,
καὶ μὲ τὸ χέρι τὸ δεξιὸ δοκίμασε τὴν κόρδα·
κι ἐκείνη γλυκολάλησε, λὲς κι ἦταν χελιδόνι.

410

Τότ' οἱ μνηστῆρες τρόμαξαν, κι ὄψην ἀλλάξαν ὅλοι·
κι ὁ Δίας βρόντηξε βαριά γιὰ φανερὸ σημάδι·
καὶ χάρηκε ὁ πολὺπαθος καὶ θεϊκὸς Δυσσεύς,
ποὺ ὁ γόνος τοῦ πολύβουλου Κρόνου ἔστειλε σημάδι.
Καὶ πλάϊ ἀπ' τὸ τραπέζι ἐκεῖ πῆρε γοργὴ σαγίτα,
ἔτοιμη· οἱ ἄλλες ἐμνησκαν μὲς στὴ βαθεῖα φαρέτρα,
αὐτὲς ποὺ ἐμελλαν γλήγορα οἱ μνηστῆρες νὰ τίς νιώσουν.
Στοῦ δοξαριοῦ τὸ δέσιμο ἀκουμπώντας τὴ σαγίτα
καὶ στὸ θρονί του καθιστός, κόκκα τραβάει καὶ κόρδα,
κι ὀμπρός του σημαδεύοντας ρίχνει· καὶ τὰ πελέκια
τὸ βέλος τὸ χαλκίδετο περνάει μὲς ἀπ' τίς τρύπες,
ἀράδα ἀπ' τὸ στειλιάρι τους τὸ πρῶτο, κι ὄξω βγαίνει.
Κι αὐτὸς λέει τοῦ Τηλέμαχου· « Δὲ σὲ ντροπιάζει ἀλήθεια
ὁ ξένος σου, ὦ Τηλέμαχε, σ' αὐτά σου τὰ παλάτια.

420

Μήτε σημάδι ἀστόχησα, μήτ' ἄργησα μὲ κόπο
τὸ τόξο νὰ τεντώσω ἐγώ· βαστάει ἡ δύναμή μου,
κι ἄδικα τόση μοῦ 'δειξαν τοῦτοι ὅλοι καταφρόνια.
Τώρα καιρὸς οἱ Ἀχαιοὶ τὸ δεῖπνο νὰ τοιμάσουν,
ὅσο 'ναι φῶς· ἀργότερα κι ἄλλο θένα 'χουν γλέντι
μὲ τὸ χορό, μὲ φόρμιγγα, πού 'ναι τοῦ δειπνοῦ δῶρα. »

430

20

Καὶ μὲ τὰ φρύδια του ἔγνεψε· κι ὁ ἀκριβογιὸς τοῦ θείου
 Δυσσέα τότες ζώστηκε τὸ κοφτερὸ σπαθί του,
 καὶ τὸ κοντάρι σφίγγοντας στὸ χέρι, στὸ πλευρό του
 στάθηκε δίπλα στὸ θρονί, καὶ στ' ἄρματα ἄστραφτε ὅλος.

Ὁ Ἀργύρης Ἑφταλιώτης δὲν πρόλαβε νὰ ὁλοκληρώσῃ τὴ μετάφραση τῆς «Ὀδυσσεΐας». Τὸ χειρόγραφό του σταματᾷ στὴ Ραψωδία Φ καί, σύμφωνα μὲ πληροφορία ποὺ μᾶς δίνει ὁ Ἰδιος, τέλειωσε στίς 9 Φεβρουαρίου 1923. Λίγο ἀργότερα, στίς 25 Ἰουλίου 1923, ὁ Ἑφταλιώτης πέθανε, καὶ ἡ μισοτελειωμένη μετάφρασή του πρωτοτυπώθηκε τὸ 1932.

Τις τρεῖς τελευταῖες Ραψωδίες (Χ, Ψ, Ω) ἀνέλαβε νὰ μεταφράσῃ ὁ λογοτέχνης Νικόλαος Ποριώτης γιὰ νὰ ὁλοκληρωθῇ ἔτσι ἡ ἀπόδοση τοῦ ἀθάνατου ἔργου τοῦ Ὀμήρου στὰ νεοελληνικά. Ὁ Ποριώτης στάθηκε ὅσο μπορούσε πρὸ κοντὰ στὴ γλωσσικὴ μορφή τοῦ Ἑφταλιώτη. Χρησιμοποίησε ὅμως ὄχι τὸν δεκαπεντασύλλαβο στίχο, ἀλλὰ τὸν δεκαεφτασύλλαβο, πιστεύοντας πὼς ἔτσι πλησιάζει περισσότερο στὸν ρυθμὸ τοῦ δακτυλικοῦ ἑξαμέτρου τοῦ Ὀμήρου.

ΝΙΚΟΛΑΟΥ ΠΟΡΙΩΤΗ

Ο Μ Η Ρ Ο Υ
Ο Δ Υ Σ Σ Ε Ι Α

ΕΜΜΕΤΡΗ ΜΕΤΑΦΡΑΣΗ

ΡΑΨΩΔΙΕΣ Χ, Ψ, Ω

ΟΡΓΑΝΙΣΜΟΣ ΕΚΔΟΣΕΩΣ ΔΙΔΑΚΤΙΚΩΝ ΒΙΒΛΙΩΝ

1964

Η ΕΠΙΣΤΗΜΗ ΤΗΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ

ΕΠΙΣΤΗΜΗ

ΟΤΙΣΤΕΙΑ

ΕΠΙΣΤΗΜΗ ΤΗΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ

ΕΠΙΣΤΗΜΗ

ΕΠΙΣΤΗΜΗ ΤΗΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ

ΕΠΙΣΤΗΜΗ

ΟΜΗΡΟΥ ΟΔΥΣΣΕΙΑ

ΡΑΨΩΔΙΑ Χ

Τότε γυμνώθη ὁ Ὀδυσσεύς ὁ πολύβουλος ἀπ' τὰ κουρέλια,
καὶ τὸ δοξάρι κρατώντας, φαρέτρα γιομάτῃ σαῖτες,
πήδηξε ἀπάνω στὸ μέγα κατώφλι, καὶ ὀμπρὸς του στὰ πόδια
σκόρπισ' εὐτὺς τίς σαῖτες, καὶ λάλησε αὐτὰ στοὺς μνηστῆρες·

«Πάει καὶ ὁ ἀγώνας ἐτοῦτος, ἀζήμιωτος πῆρε πιά τέλος·
μὰ τώρα ἐν' ἄλλο σημάδι, ποὺ ἀκόμα δὲν ἔρριξεν ἄλλος,
θὰ μάθω ἂν θὰ τὸ πετύχω, καὶ ὁ Ἀπόλλωνας δόξα ἂν μοῦ δώσῃ.»

Εἶπε, καὶ ἔρριξεν ἴσια πικρὴ στὸν Ἀντίνοο σαῖτα,
τὴν ὥρα ποὺ ἄπλωνε αὐτὸς τὸ καλὸ νὰ σηκώσῃ ποτῆρι,
τὸ χρυσὸ δίχτρο,—κιόλα στὰ χέρια του τό 'χε πιασμένο, 10
χρασί μ' αὐτὸ γιὰ νὰ πιῇ, καὶ στὸ φόνο δὲν πήγαινε ὁ νοῦς του·
καὶ ποίός θὰ πίστευε, μὲς στοὺς συντράπεζους, ἕνας καὶ μόνος
μέσα σὲ τόσους, καὶ ἂν ἦταν ὁ πρῶτος στὰ χέρια, στὴν τόλμη,
σ' αὐτὸν πὼς θὰ 'φερνε χάρο κακὸ καὶ τὴ μαύρῃ του μοῖρα ;
Καὶ ὅμως αὐτὸν ὁ Ὀδυσσεύς σημαδεύοντας τίναξε βέλος,
καὶ ἡ κόψῃ πέρασε ὡς πέρα μεμιάς τ' ἀπαλὰ τὰ λαιμά του.
Ἔγειρ' ἀνάσκει' αὐτός, καὶ ἀπ' τὸ χέρι τοῦ γλίστηρσε ἡ κούπα,
τοῦ χτυπημένου, καὶ εὐτὺς τοῦ πετάχτη κρουνὸς ἀπ' τὴ μύτη
τὸ αἶμα τ' ἀνθρώπινον· ἀψὰ τὸ τραπέζι κλωτσώντας μακριὰ του
τὸ 'σπρωξε, καὶ ἔρριξε χάμου σωρὸ τὰ φαγιά· μὲ τὸ χῶμα 20
ψωμιά, κρεάσια ψητὰ μολευτήκανε. Καὶ ὅλοι ἀλαλάξαν
μὲς στὸ παλάτι οἱ μνηστῆρες, νεκρὸ σὰν τὸν εἶδαν νὰ πέφτῃ,
καὶ ἀπ' τὰ θρονιά πεταχτήκαν καὶ σκόρπισαν δῶθε καὶ κεῖθε,
γύρω κοιτώντας παντοῦ στοὺς καλόχτιστους τοίχους νὰ βροῦνε,
μὰ οὔτε ἀσπίδα οὔτε στέριο κοντάρι νὰ πιάσουν δὲν ἦταν.
Καὶ βρίζαν τὸν Ὀδυσσεά λέγοντάς του πικρόχολα λόγια·

«Ξένε, κακὰ δοξαρεύεις τοὺς ἄντρες· μὴδὲ θ' ἀντικρύσῃς
ἄλλους ἀγῶνες πιά· τώρα σκληρὸς ὁ χαμὸς σου ζυγώνει.
Γιατὶ ἄντρα, σκότωσες ποὺ ἦταν τὸ πρῶτο λαμπρὸ παλληκάρι.

μὲς στήν 'Ιθάκη· γι' αὐτὸ θὰ σὲ φᾶν ἐδῶ χάμου οἱ ἀγιοῦπες.»

Καθένας τὸ 'λεγε αὐτό, γιατί' λόγιαζαν ἄθελα ἐκεῖνος
 πῶς τότε σκότωσε· καὶ δὲν τὸ νιώθανε οἱ ἄμυαλοι ἀκόμα
 πῶς γύρω σ' ὅλους τοὺς τῶρα τοῦ ὀλέθρου σφιγγόνταν τὰ βρόχια.
 Κι ἄγρια θωρώντας σ' αὐτοὺς ὁ πολύβουλος εἶπε 'Οδυσσέας·

31

«Σκύλοι, δὲ λέγατε πιά πῶς ἐγὼ θὰ γυρνοῦσα ἐδῶ πάλαι
 ἀπ' τὴν Τρωάδα· γι' αὐτὸ μοῦ ρημάζατε τὸ σπιτικό μου,
 καὶ στανικῶς μὲ τίς δοῦλες γυναιῖκες πλαγιάζατε δίπλα,
 καὶ στὴ γυναιῖκα μου γάμους προτεῖνατε ζώντας μου ἀκόμα,
 μήτε φοβώντας τοὺς θεοὺς τὰ πλατιά ποὺ κατέχουν οὐράνια,
 μήτε ἀπ' ἀνθρώπους κανεῖς γδικιωμὸς νὰ σᾶς ἔρθῃ κατόπι·
 μὰ τῶρα σ' ὅλους σας γύρω τοῦ ὀλέθρου σφιχτῆκαν τὰ βρόχια.»

40

Εἶπε, κι ὅλους μὲ τοῦτο χλωμὸς τοὺς κυρίεψε φόβος,
 [κι ἔβλεπε γύρω καθεὶς τὸν κακόλεθρο πῶς νὰ ξεφύγῃ·
 μόνος ὁ Εὐρύμαχος τότε τὸ λόγο τοῦ γύρισε κι εἶπε·

«Ἄν ὁ 'Οδυσσέας ἀλήθεια ὁ 'Ιθακήσιος μᾶς εἴσαι φερμένος,
 σωστὰ καὶ δίκια ὅσα κάνουν οἱ 'Αχαιοὶ ἐδωπέρα μᾶς εἶπες,
 πολλὰ τ' ἀπόκοτα μέσα στὸ σπίτι, πολλὰ στὰ χωράφια.

Μ' αὐτὸς πιά κοίτεται χάμου, ποὺ αἴτιος στάθηκε σ' ὅλα,
 ὁ 'Αντίνοος· κι ἦταν αὐτὸς ποὺ τὰ ἔργα τὰ σκάρωσε τοῦτα,
 ὄχι καὶ τόσο τὸ γάμο γιὰτ' εἶχεν ἀνάγκη ἢ ποθοῦσε,

50

μ' ἄλλα στὸ νοῦ μελετώντας, ποὺ δὲν τοῦ τὰ τέλεσε ὁ Δίας,
 πῶς νὰ γενῇ βασιλιάς στὴν καλόχτιστῃ ἐδῶ τὴν 'Ιθάκῃ,
 αὐτός, ἀφοῦ σοῦ χαλάσῃ τὸ γιὸ στήνοντάς του καρτέρι.

Τώρα, ὅπως τοῦ 'πρεπε, αὐτὸς πάει· μὰ ἐσὺ τὸ λαὸ σου λυπήσου·
 ἔτσι κι ἐμεῖς φιλικὰ θὰ τὰ σιάξουμε πάλι στὴ χώρα,
 γιὰ ὅσα σοῦ ἔχουμε φάγει καὶ σοῦ ἔχουμε πιῇ στὸ παλάτι,
 φέρνοντας εἴκοσι βόδια ξαντίμεμα, χάρια ὁ καθένας,
 καὶ μὲ χαλκὸ καὶ χρυσάφι ξοφλοῦμε, ὥς νὰ γιάνῃ ἡ καρδιά σου
 μὰ ὥς τότε ποιὸς νὰ σὲ κρίνῃ μπορεῖ, χολιασμένος ἂν εἴσαι·»

Κι ἄγρια θωρώντας σ' αὐτὸν ὁ πολύβουλος εἶπε 'Οδυσσέας·

60

«Μηδ' ἂν, Εὐρύμαχε, πίσω μοῦ φέρετε τὰ πατρικά μου,
 κι ὅσα σεῖς ἔχετε τῶρα, κι ἂν βάλετε κι ἄλλ' ἀπ' ἄλλοῦθε,
 μηδ' ἔτσι ἐγὼ δὲν τραβῶ τὰ δικά μου τὰ χέρια ἀπ' τὸ φόνο,
 πρὶν οἱ μνηστῆρες πλερώσουν τὴν κάθε ἀνομιὰ τους σ' ἐμένα.
 Τώρα μπροστά σας αὐτό 'ναι· τὸν πόλεμο πιάστε ἢ φευγάτε,

κι ὅποιος γλυτώσῃ ἀπὸ χάρο καὶ θάνατον· ὅμως οὐτ' ἓνας
δὲν τὸ στοχάζομαι πιά νὰ ξεφύγῃ τὸ μαῦρο χαμό του.»

Εἶπε, καὶ τοὺς λυθῆκαν τὰ γόνατα κι ἡ ἔρμη ἡ καρδιά τους.
Σ' αὐτοὺς ὁ Εὐρύμαχος πάλι τὸ λόγο δευτέρωσε κι εἶπε·

«Φίλοι μου, ὁ ἄντρας αὐτὸς δὲν κρατάει τὰ γερά του τὰ χέρια, 70
παρά, μιὰ κι ἔπιασε τόξο καλὸφτιαστο κι ἔχει φαρέτρα,
θὰ δοξαρεῖν ἀπ' τὸ ἴσιο κατώφλι του, ὡς νὰ θανατώσῃ
ὅλους ἐμᾶς· ὅμως πρέπει τῇ μάχῃ κι ἐμεῖς νὰ νοιαστοῦμε.
Μπρός ! τὰ σπαθιά σας τραβᾶτε, μπροστά σας στυλῶστε τραπέζια
στὶς γοργοφόνες σαῖτες, κι ἀπάνου του ἄς πέσουμε ὁμάδι
ὅλοι μας νὰ τὸν πετάξομε ἀπὸ τὸ κατώφλι, ἀπ' τὶς πόρτες,
νὰ πᾶμε γύρω στὴ χώρα γοργὰ καὶ βοῇ νὰ σκορπίσῃ·
κι ἔτσι στερνὴ του φορὰ νὰ δοξάρευε ὁ ἄντρας ἐτοῦτος.»

Τέτοια τοὺς φώναξε αὐτός, καὶ τραβώντας τὸ χάλκινο λάζο, 80
τὸ μυτερὸ διπλακόνιστο, ἀπάνω του πήδηξε μ' ἄγρια
χουγιάσματα. Ὅμως μαζὶ κι ὁ θεϊκὸς Ὀδυσσεὺς σαῖτα
ρίχνοντας τὸν πετυχαίνει στὸ στῆθος κοντὰ στὸ βυζί του,
καὶ στὸ συκάτω τοῦ μῆγῃ τὸ γλήγορο βέλος· καὶ χάμου
πετάει τὸ λάζο του ἐκεῖνος, τρεκλίζοντας πέφτει δυὸ κάτω
πὰς στὸ τραπέζι, σκορπᾷ καὶ φαγιά καὶ διπλόχερο τάσι
κάτω στὴ γῆ, καὶ χτυπᾷ μὲ τὸ μέτωπο χάμου, μὲ ἀνάσα
πνιχτὴ κομμένη, κλωτσᾷ τὸ θρονὶ μὲ τὰ δυὸ του τὰ πόδια
καὶ τὸ πετάει μακριά· καὶ σκοτάδι τοῦ ἀπλώθη στὰ μάτια.

Καὶ ἀπάνω τότε χυμίζει ὁ Ἀμφίνομος στὸν Ὀδυσσεά 90
τὸ δοξασμένο, τὸ λάζο γυμνώνοντας τὸν κοφτερό του,
μὴν ἀπ' τὶς πόρτες μεριάσῃ μπροστά του· ὅμως πρόκαμε ἀμέσως
καὶ τὸ χαλκένιο κοντάρι ὁ Τηλέμαχος πίσω στὶς πλάτες
τοῦ ῥίξε καταμεσίς, καὶ ὡς στὰ στήθια τὸν κάρφωσε· κι ἔτσι
πέφτοντας βρόντηξε ἐκεῖνος, τὸ μέτωπο χάμου βαρώντας.
Πίσω ὁ Τηλέμαχος πήδηξε ἀφήνοντας τὸ ἄρμα μπηγμένο
τὸ μακροῦσκιωτο αὐτοῦ, στὸν Ἀμφίνομο· μὴν κανεῖς ἄλλος,
καθὼς θὰ τράβαγε τὸ μακροῦσκιωτο τ' ἄρμα, τοῦ πέσῃ
ἀπάνω καὶ μὲ τὸ λάζο τὸν κόψῃ ἢ σκυμμένο τὸν κρούσῃ.
Κι ἔδραμε κι ἔφτασε ἀμέσως σιμὰ στὸν καλὸ του πατέρα,
στάθηκε δίπλα του καὶ φτερωμένα τοῦ μίλησε λόγια·

«Τώρα, πατέρα μου, ἀσπίδα καὶ δυὸ θὰ σοῦ φέρω κοντάρια,

κι ἓνα ὀλόχαλκο κράνος, καλὰ ταιριαστό στὰ μηλίγγια,
κι ἀτός μου τρέχω νὰ βάλω, νὰ δώσω καὶ στὸ χοιροτρόφο,
κι ἄλλα στὸ βοῦδοβοσκό· κάλλιο τ' ἄρματα πιά νὰ ζωστοῦμε.»

Πάλι γυρνώντας τὸ λόγο ὁ πολὺβουλος τοῦ εἶπε Ὀδυσσεάς·
« Δράμε καὶ φέρ' τα, ὅσα βέλη μοῦ βρίσκονται ἐδῶ νὰ βαστάξω,
μὴν ἀπ' τὶς πόρτες χυθοῦν καὶ μὲ βγάλουν, ποῦ θὰ 'μαι μονάχος.»

Εἶπε· καὶ υπάκουσε ὁ γιὸς στ' ἀκριβοῦ τοῦ πατέρα τὸ λόγο,
καὶ πῆγε πρὸς τὸ κελάρι ποῦ τ' ἄρματα κλειοῦσε τὰ ὥραϊα·
τέσσερες χώρισε ἀσπίδες, καὶ ὀχτῶ γιὰ νὰ πάρῃ κοντάρια, 110
κι ἀκόμα χαλκοντυμένα, ἀλογόφουντα, τέσσερα κράνη·
τὰ πῆρε, κι ἔφτασε ἀμέσως μ' αὐτὰ στὸν καλὸ τοῦ πατέρα.
Καὶ πρῶτ' αὐτὸς μὲ χαλκὸ τὸ κορμί του περίζωσε, κι ὅμοια
τὰ λαμπρὰ τ' ἄρματα οἱ δυὸ πιστικοὶ του κατόπι ντυθῆκαν,
καὶ δίπλα στὸν Ὀδυσσεά τὸ σοφὸ καὶ πανοῦργο σταθῆκαν.

Αὐτὸς τότε, ὅσο σαῖτες τοῦ βρίσκονταν γιὰ νὰ βαστάξῃ,
ὅλο καὶ κάποιον ἀπὸ τοὺς μνηστῆρες στὸ σπίτι του μέσα
βάραι σειρὰ στὸ σημάδι, καὶ πέφταν αὐτοὶ πλάϊ - πλάϊ.
Μά, σαγιτεύοντας, ἅμα τὰ βέλη ἀπολεῖψαν τοῦ ρήγα,
ἔχειρε στὸν παραστάτη κοντὰ τοῦ γερόστητου πύργου, 120
νὰ στήσῃ πιά τὸ δοξάρι μπροστὰ στοὺς ὀλόλαμπους τοίχους,
κι ἀτός του γύρω στοὺς ὤμους τετράδιπλη σήκωσε ἀσπίδα,
καὶ στὸ ἀντρικὸ του κεφάλι καλόφτιαστο φόρεσε κράνος,
μ' ἀλόγου οὐρά, καὶ ψηλὰ τρομερὴ τοῦ κυμάτιζε ἡ φούντα·
κι ἔπιασε δυὸ δυνατὰ μὲ χαλκὸ ἀκροντυμένα κοντάρια.

Καὶ ἦταν ἐκεῖ παραπόρτι στὸν τοῖχο τὸ στέρια χτισμένο
κι ἔβγαζε, πλάϊ στὴ μπασιὰ τοῦ γερόστητου πύργου, στὴν ἄκρη,
σὰ δρόμος σ' ἓνα στενάδι ποῦ φύλλα σφιχτόδετα κλειοῦσαν,
πέρασμα γιὰ ἓναν μονάχα· καὶ πρόσταξε ἐκεῖ ὁ Ὀδυσσεάς
τὸ θεῖκὸ χοιροτρόφο κοντὰ νὰ σταθῇ νὰ βιγλίζῃ. 130
Καὶ σ' ὅλους λάλησε τότε ὁ Ἀγέλαος, κι εἶπε δυὸ λόγια·

« Φίλοι μου, στὸ παραπόρτι κανεῖς δὲνμποροῦσε ν' ἀνέβῃ ; —
νὰ τὸ φωνάξῃ στὸν κόσμον, γοργὰ καὶ βοή νὰ σκορπίσῃ,
κι ἔτσι στερνὴ του φορὰ νὰ δοξάρευσ ὁ ἄντρας ἐτοῦτος ; »

Κι εὐτὺς τοῦ ἀπάντησε κι εἶπε ὁ Μελάνθιος, ὁ γιδοτρόφος·
« Δὲν εἶναι τρόπος, διόθρεφτε Ἀγέλαε· ἐκεῖ κολλητὰ 'ναι
ἡ ὥρια μπασιὰ τῆς αὐλῆς, καὶ τρόμος νὰ μπῆς στὸ στενάδι·

ἐκεῖ ἓνας σ' ὅλους μπορεῖ νὰ κρατήσῃ, γερὸς ἂν εἶν' ἄντρας.
 Μὰ ἔννοια σας, ἄρματ' ἐγὼ θὰ σᾶς φέρω γιὰ ν' ἀρματουθῆτε,
 ἀπ' τὸ κελάρι· ἐκεῖ μέσα θαρρῶ, κι ὄχι ἀλλοῦ, τ' ἄρματά τους 140
 τὰ ἔχουν φυλάξει ὁ τρανὸς Ὀδυσσεύς κι ὁ περιλάμπρος γιὸς του.»

Εἶπε καὶ πῆγε ν' ἀνέβῃ ὁ Μελάνθιος, ὁ γιδοτρόφος,
 πρὸς τοῦ Ὀδυσσεά τὸ κελάρι, ἀπὸ μέσ' ἀπ' τίς ροῦγες τοῦ πύργου·
 δώδεκα χώρισε ἀσπίδες νὰ πάρῃ, ἄλλα τόσα κοντάρια,
 κι ἀκόμα χαλκοντυμένα, ἀλογόφοντα κράνη ἄλλα τόσα·
 κι ἦρθε μ' αὐτὰ φορτωμένος, καὶ τὰ ἔδωκε εὐτὺς στοὺς μνηστῆρες·
 Καὶ τοῦ Ὀδυσσεά τοῦ λυθῆκαν τὰ γόνατα κι ἡ ἔρμη καρδιά του,
 πού τ' ἄρματα εἶδε νὰ ζώνωνται αὐτοὶ καὶ στὰ χέρια κοντάρια
 μακριὰ νὰ σειοῦνε· καὶ μέγας τοῦ φάνταξε τότε ὁ ἀγῶνας.

Καὶ στὸν Τηλέμαχο ἀψὰ φτερωμένα προσμίλησε λόγια· 150

« Τηλέμαχε, ἦ καμιά θὰ 'ναι γυναίκ' ἀπ' αὐτὲς στὸ παλάτι,
 ποὺ ἄσκημο πόλεμο φέρνει σ' ἐμᾶς, ἦ ὁ Μελάνθιος τώρα.»

Κι ὁ μυαλωμένος τοῦ ἀπάντησε ὁ γιὸς, ὁ Τηλέμαχος, κι εἶπε·
 « Σ' αὐτό, πατέρα μου, ἀτός μου ἔχω φταίξει, μὴτ' ἄλλος κανένας
 ὁ αἵτιος, ποὺ ἄφησα τοῦ κελarioῦ τὴ γερόδετη θύρα
 ὅπως τὴν ἄνοιξα· κι εἶχαν βλεπάτορα πιδ ἄξιον ἐκεῖνοι.
 Μά, Εὐμαιε, δράμε, χρυσέ μου, νὰ κλείσῃς τὴ θύρα, καὶ στάσου
 νὰ δῇς μὴν εἶναι καμιά ἀπ' τίς γυναῖκες ποὺ αὐτὰ μᾶς σκαρώνει,
 ἦ μὴν ὁ γιὸς τοῦ Δολίου, ὁ Μελάνθιος, — σ' αὐτὸν πάει ὁ νοὺς μου ».

Ἔτσι ἐνῶ κεῖνοι μιλοῦσαν καὶ λέγανε ὁ ἓνας στὸν ἄλλον, 160

πῆγε ξανά στὸ κελάρι ὁ Μελάνθιος, ὁ γιδοτρόφος,
 ἄρματα ὥραϊα γιὰ νὰ φέρῃ· τὸν εἶδε ὁ λαμπρὸς χοιροτρόφος,
 καὶ τοῦ Ὀδυσσεά μονομιᾶς ἔτσι μίλησε, ποὺ ἔσπεκε δίπλα·

« Θεόβλαστε γιὲ τοῦ Λαέρτη, Ὀδυσσεά πολυμήχανε, νὰ τος
 πάλι ὁ κακόψυχος ἄντρας, αὐτὸς ποὺ τὸν ἔβαζε ὁ νοὺς μας,
 πάει στὸ κελάρι· μὰ ἐσύ καθαρά νὰ μοῦ πῇς καὶ νὰ ὀρίσῃς,
 νὰ τόνε σφάζω, ἂν μπορέσω καὶ βγῶ νικητῆς του στὰ χέρια ;
 ἦ νὰ σ' τὸν φέρω ἐδῶ πέρα, τίς τόσες πολλές του ἀνομιές
 νὰ ξεπλερώσω, ποὺ αὐτὸς σοῦ σοφίστηκε μέσα στὸ σπίτι ; »

Τότε τοῦ ἀπάντησε κι εἶπε ὁ πολὺ γνωστικὸς Ὀδυσσεύς· 170

« Θὰ τοὺς κρατήσουμε, ἐγὼ κι ὁ Τηλέμαχος, μέσα στὸν πύργο
 τοὺς προκομμένους μνηστῆρες, ὅσο ἄγριοι σ' ἐμᾶς κι ἂν ὀρμήσουν·
 μὰ οἱ δύο σας, πίσω γυρνώντας, δετὸ χεροπόδαρα ἀπάνω,

ρίζτε τον μὲς στὸ κελάρι, καὶ δέστε τῆς θύρας τὰ φύλλα·
καὶ μιὰ τριχιά τοῦ περναῖτε πλεχτή κι ὡς ἀπάνω στὸ στύλο
τὸν ἀψηλὸ τὸν τραβᾶτε, νὰ φτάσῃ ψηλὰ στὰ δοκάρια,
κι ὥρα πολλή ζωντανὸς φοβερὰ νὰ περάσῃ μαρτύρια.»

Εἶπε· κι αὐτοὶ τὸν ἀκοῦσαν καλὰ καὶ ὅ, τι πρόσταξε ἐκάμαν·
πῆγαν οἱ δυὸ στὸ κελάρι, κι αὐτὸς δὲν τοὺς ἐνίωσε, ποῦ ἦταν
μὲς στὸ κελάρι βαθιά, πάντα ψάχνοντας ἄρματα νὰ ἔβρῃ. 180
Στοὺς παραστάτες στημένοι ἀπὸ δίπλα τοῦ στήσαν καρτέρι.

Καὶ πέρναε πιά τὸ κατώφλι ὁ Μελάνθιος, ὁ γιδοτρόφος,
στὸ ἵνα του χέρι βαστώντας πανῶριο τρικέρατο κράνος,
στ' ἄλλο σκουτάρι μεγάλο παλιό, γαριασμένο ἀπ' τὴ σκόνῃ,
ποῦ τὸ κρατοῦσε ὁ Λαέρτης ὁ ἥρωας στὰ νιάτα του· τώρα
κι αὐτὸ κοιτῶταν αὐτοῦ, κι οἱ ραφὲς τῶν λουριῶν του λυμένες.
Κι οἱ δυὸ τοῦ πέσαν ἀπάνω, τὸν ἄρπαξαν, κι ἀπ' τὰ μαλλιά τὸν
τράβηξαν μέσα, καὶ χάμου τὸν πέταξαν ὅλον τρεμούλα,
καὶ μὲ λητάρη πικρὸ τοῦ σφιχτόδεσαν χέρια καὶ πόδια,
στριφογυρνώντας τα πίσω καλὰ, καθὼς τὸ ἔχε προστάξει 190
ὁ θεϊκὸς Ὀδυσσεάς, ὁ πολὺπαθος γιὸς τοῦ Λαέρτη·

καὶ μιὰ τριχιά τοῦ περάσαν πλεχτή, κι ὡς ἀπάνω στὸ στύλο
τὸν ἀψηλὸ τὸν τραβῆξαν, νὰ φτάσῃ ψηλὰ στὰ δοκάρια.
Καὶ περγελώντας τον εἶπε, ὦ Εὐμαίε, καλὲ χοιροτρόφε·
« Τώρα, Μελάνθιε, ὀλόνουχτα ἐδῶ γιὰ καλὰ θὰ φυλάξῃς,
σὲ μαλακὸ πλαγιασμένος κρεβάτι, καθὼς σοῦ ταιριάζει·
καὶ οὔτε ἡ φεγγόγενῃ Αὐγούλα, ἡ χρυσόθρονη, θὰ σοῦ ξεφύγῃ,
ἀπ' τ' Ὠκεάνειο ρέμα σὰν ἔρθῃ τὴν ὥρα, ποῦ φέρνεις
γιὰ τοὺς μνηστῆρες στὸ σπίτι τὰ γίδια νὰ φτιάνουν προσφάγι.»

Ἔμεινε αὐτὸς τεντωμένος ἐκεῖ στὸ φριχτό του λιτάρι· 200
κι οἱ δυὸ, ἅμα τ' ἄρματα βάλαν καὶ κλεῖσαν τὴν ὁμορφῇ θύρα,
τρέξανε πάλι σιμὰ στὸ σοφὸ καὶ πανοῦργο Ὀδυσσεά.
Φυσομανώντας ἀγνάντια στεκόταν ἐκεῖ, στὸ κατώφλι
τέσσερες, κι ἄλλοι στὰ μέσα τοῦ πύργου, πολλοὶ καὶ γενναῖοι.

Κι ἦρθε σ' ἐκείνους κοντὰ ἡ Ἀθηνᾶ, ἡ θυγατέρα τοῦ Δία,
κορμί καὶ εἰδὴ καὶ λαλιὰ σὰν τὸν Μέντορα μοιάζοντας ὅλη.
Χάρηκε τότε ὡς τὴν εἶδε, καὶ λόγῳ τῆς εἶπε ὁ Ὀδυσσεάς·

« Μέντορα, βόηθα, εἶν' ἀνάγκη· θυμήσου τὸ γέρο σου φίλο,
ποῦ χάρες σοῦ ἔκαμα γώ· συνομήλικος εἶσαι ἀκριβός μου.»

Ἦλεγε, τό 'νιωθεν ὅμως, ἡ θεὰ ἡ ἀντροδιώχτρα πὼς ἦταν. 210
 Ὡστόσο ἀντίκρου ἀλαλάζαν ὁμάδι οἱ μνηστῆρες στὸ σπίτι·
 καὶ τὴν κακόβρισε πρῶτος ὁ γιὸς τοῦ Δαμάστορα ὁ Ἀγέλαος·

« Μέντορα, κοίτα μὲ λόγια νὰ μὴ σὲ πλανήσῃ ὁ Ὀδυσσεύς,
 πόλεμο μὲ τοὺς μνηστῆρες νὰ κάμῃς κι αὐτὸν νὰ βοηθήσῃς.
 Γιατὶ ἔτσι ὅ,τι ἔχουμε ἐμεῖς στὸ μυαλό μας πιστεύω νὰ γίνη·
 σὰν τοὺς χαλάσουμε αὐτοὺς, τὸν πατέρα μαζί καὶ τὸ γιό του,
 καὶ σὺ κατόπι τοὺς θὰ σκοτωθῇς, ποὺ μελέτησες τέτοια
 νὰ πράξῃς στὸ σπίτι ἐδῶ· θὰ πλερώσῃς μὲ τὴν κεφαλὴ σου.
 Κι ἄμα σᾶς κόψουμε ἐμεῖς πιά τὴ μάνητα μὲ τὸ λεπίδι,
 τὰ χτήματα, ὅσα κι ἂν ἔχῃς, καὶ μέσα στὸ σπίτι κι ἀπόξω, 220
 μὲ τοῦ Ὀδυσσεά μαζευτὰ θὰ τὰ βάλουμε· κι οὐδὲ τοὺς γιούς σου
 σὲ ἄρχοντικό σου νὰ ζοῦνε θ' ἀφήσουμε, κι οὐδὲ τίς κόρες,
 κι οὐδὲ τὸ ταῖρι σου κὰν νὰ γυρνᾷ στῆς Ἰθάκῃς τὸ κάστρο.»

Εἶπεν αὐτός, κι ἡ Ἀθηνᾶ στὴν καρδιά παραπὰν ἔχολώθη,
 καὶ εἶπε μαλῶνοντας τὸν Ὀδυσσεά μὲ πικρόχολα λόγια·

« Δὲ σοῦ βαστάει ἡ καρδιά, μηδὲ τόλμη σοῦ μένει, Ὀδυσσεά,
 σὰν ὅταν γιὰ τὴν Ἑλένη, τὴ θεόγενη καὶ λευκοχέρα,
 ἐννιάχρονο ἄπαντα ἐσὺ πολεμοῦσες μὲ τοὺς Τρωαδίτες,
 καὶ τόσους σκότωσες ἄντρες στὴν ἄγρια σφαγὴ τοῦ πολέμου,
 κι ἐσὺ εἶπες πὼς νὰ παρθῇ τοῦ Πριάμου ἡ πλατὺδρομη χώρα. 230
 Πῶς τώρα, ποὺ εἶσαι φτασμένος στὸ σπίτι σου καὶ σὲ ἄγαθά σου,
 μπρὸς στοὺς μνηστῆρες μοῦ κλαῖς, καὶ δειλιᾷς νὰ φανῇς παλληκάρι ;
 Μά, κακομοίρη, ἔλα δῶ, στάσου δίπλα μου, δές με στὸ ἔργο,
 νὰ μάθῃς, πὼς μπορεῖ μέσα σ' αὐτοὺς τὸ κακό σου ποὺ θέλουν,
 τὴ χάρη νὰ ξεχρεώσῃ κι ὁ Μέντορας, τοῦ Ἀλκιμου ὁ γόνος.»

Εἶπε, δὲν τοῦ ἔδωκεν ὅμως μεμιάς τὴ μονόβολη νίκη,
 μὰ ἤθελε ἀκόμα τὴν τόλμη, τὴ δύναμη νὰ δοκιμάσῃ,
 καὶ τοῦ Ὀδυσσεά τί ἀξίζαν καὶ τοῦ δοξασμένου παιδιοῦ του.
 Καὶ ἀτὴ τῆς πέταξε στοῦ μαυροκάπνιστου πύργου τὴ στέγη,
 κι ἔμεινε ἐκεῖ καθισμένη, παρόμοιαστη μὲ χελιδόνι. 240

Κι ἔσπρωχνε ὁμπρὸς τοὺς μνηστῆρες ὁ γιὸς τοῦ Δαμάστορα
 [ὁ Ἀγέλαος
 μὲ τὸν Εὐρύνομο, κι ὁ Δημοπτόλεμος στὸν Ἀμφιμέδον-
 τα πλάϊ, κι ὁ γιὸς τοῦ Πολύχτορα, ὁ Πείσαντρος, κι ὁ μυαλωμένος
 Πόλυβος, μὲς στοὺς μνηστῆρες οἱ ἀντρόφυχοι πρῶτοι λεβέντες,

ὅσοι τοὺς ζοῦσαν ἀκόμα καὶ μάχονταν πῶς νὰ γλυτώσουν·
 μὰ εἶχε τοὺς ἄλλους δαμάσει τὸ τόξο κι ἀράδα οἱ σαῖτες.
 Καὶ σ' ὅλους λάλησε τότε ὁ Ἀγέλαος, κι εἶπε δυὸ λόγια·

«Φίλοι μου, ὁ ἄντρας αὐτὸς δένει πιά τὰ γερά του τὰ χέρια·
 τοῦ 'φυγε ὁ Μέντορας, πάει, ποὺ παινέματα ἀράδιασε κούφια, 250
 κι αὐτοὶ μονάχοι ἀπομείναν μπροστὰ στὸ κατώφλι τῆς θύρας.
 Ρίξτε του τώρα, κι ὄχι ὅλοι μαζί, τὰ μακριὰ σας κοντάρια,
 ἐλᾶτε, οἱ ἔξι σας πρῶτοι τινάζτε τα, κι ἄμποτε ὁ Δίας
 νὰ δώσῃ τὸν Ὀδυσσεά νὰ χτυπήσουμε, δόξα νὰ ἰδοῦμε·
 καὶ γιὰ τοὺς ἄλλους φροντίδα καμιά, —φτάνει τοῦτος νὰ πέσῃ.»

Εἶπε, κι οἱ ἔξι τινάζαν, ὥς πρόσταζε αὐτός, τὰ κοντάρια
 μ' ὀρμή· μὰ τὰ 'στείλειν ὅλα ἡ θεὰ νὰ σκορπίσουν τοῦ βρόντου.
 Ἄλλος τοὺς τὸν παραστάτῃ τῆς θύρας τοῦ ἀτράνταχτου πύργου
 χτύπησε, κι ἄλλος τῆς θύρας τὸ στέριο καλόφτιαστο φύλλο,
 κι ἄλλονοῦ ἀπάνω στὸν τοῖχο ὁ χαλκόμετος βρόντηξε φράξος.
 Κι ἅμα ξεφύγαν αὐτοὶ τῶν μνηστήρων τοὺς χτύπους, ἀρχίζει 260
 καὶ τοὺς μιλεῖ ὁ θεϊκὸς καὶ πολὺπαθος γιὸς τοῦ Λαέρτη·

«Φίλοι μου, θὰ 'λεγα τώρα κι ἐγώ, στῶν μνηστήρων τὸ πλῆθος
 μέσα κι ἐμεῖς τὰ κοντάρια νὰ ρίξουμε, ποὺ λαχταροῦνε,
 κοντὰ στὰ πρῶτα κακά, καὶ στὸ χῶμα νεκρὸς νὰ μᾶς στρώσουν.»

Εἶπε, καὶ τὰ μυτερά τοὺς κοντάρια ἀντικρὺ στὸ σημάδι
 τινάζαν ὅλοι· καὶ τὸ Δημοπτόλεμο τότε ὁ Ὀδυσσεάς
 σκότωσε, τὸν Εὐρυάδῃ ὁ Τηλέμαχος, ὁ χοιροτρόφος
 ἕναν, τὸν Ἐλατο, κι ἄλλον, τὸν Πείσαντρον, ὁ βοῖδολάτης.
 Πέφτοντας, ὅλοι δαγκάσαν, τὸ ἀπλόχωρο πάτωμα ἐκεῖνοι, 270
 καὶ πρὸς τοῦ πύργου τὸ βάθος τραβήχτηκαν πίσω οἱ μνηστήρες·
 κι οἱ ἄλλοι πηδῆξαν μπροστὰ, κι ἀπ' τὰ λείψανα τ' ἄρματα βγάλαν.

Καὶ πάλι τὰ μυτερά τοὺς κοντάρια οἱ μνηστήρες τινάζαν
 μ' ὀρμή· μὰ τὰ 'στείλει κούφια ἡ θεὰ τὰ πολλὰ νὰ σκορπίσουν.
 Ἄλλος τοὺς τὸν παραστάτῃ τῆς θύρας τοῦ ἀτράνταχτου πύργου
 χτύπησε, κι ἄλλος τῆς θύρας τὸ στέριο καλόφτιαστο φύλλο,
 κι ἄλλονοῦ ἀπάνω στὸν τοῖχο ὁ χαλκόμετος βρόντηξε φράξος.
 Καὶ τὸν Τηλέμαχο τότε στὸ χέρι ὁ Ἀμφιμέδοντας βρῆκε
 ξυστά, καὶ ξῶδερα ἡ μύτη τὸν ἔκοψε λίγο στὸ γρόθο.
 Ἔτσι τὸν Εὐμαῖο στὸν ὄμο κι ὁ Κτήσιππος μὲ τὸ κοντάρι
 ἀπ' τὴν ἀσπίδα ψηλά· κι αὐτὸ πέταξε κι ἔπεσε χάμου. 280

Καὶ δίπλα στὸν Ὀδυσσεά τὸ σοφὸ καὶ πολύξερο οἱ ἄλλοι
τὰ σουβλερά τους κοντάρια τινάζανε μέσα στὸ πλήθος.
Τὸν Εὐρυδάμαντα ἐκεῖ ὁ καστροπάρτης χτυπάει Ὀδυσσεάς,
μὰ κι ὁ Τηλέμαχος τὸν Ἀμφιμέδοντα, κι ὁ χοιροτρόφος
τὸν Πόλυβο· ὕστερ' ἀπ' ὅλους τὸν Κτήσιππο κι ὁ βοῖδολάτης
βρῆκε κατάστηθα, καὶ καμαρώνοντας τοῦ ἔρριξε λόγια·

« Πολυθερσεΐδη μου ἐστὶ περιπαίχτη, μεγάλο πιά λόγω
μὴν ξεστομίσης σὲ τρέλλες δοσμένους· παρ' ἄφησε μόνο
λόγια νὰ λὲν οἱ θεοί, ποὺ εἶναι τόσο ἀξιώτεροι ἐκεῖνοι.
Πάρε τὸ φίλεμ' αὐτὸ γιὰ τὸ πόδι ποὺ τοῦ ἔδωκες, ὅταν
ὁ θεϊκὸς Ὀδυσσεάς ζητιανεύοντας ἦρθε στὸ σπίτι.»

290

Εἶπε ὁ ποὺ φύλαγε βόδια στριψτόποδα· τότε ὁ Ὀδυσσεάς
λάβωσε ἀπόκοντα μὲ τὸ κοντάρι τὸ Δαμαστορίδη·
μὰ κι ὁ Τηλέμαχος ἴσια τὸ Λειώκριτον Εὐηνορίδη
κάρφωσε μὲς στὸ λαγγόνι, κι ὡς πέρα τὸν πέρασε ἡ κόψη·
κι ἔπεσε προύμυτα αὐτὸς καὶ τὸ μέτωπο βρόντηξε χάμου.

Τότε ἡ Ἀθηνᾶ τὴν ἀσπίδα τὴν ἀντροχαλάστρα ἀπ' τῇ στέγῃ
ψηλὰ ἀνασῆκωσε· κι ὅλους τρομάρα τοὺς ἔπιασε κείνους·
κι ἔφευγαν μὲς στὸ παλάτι, σὰν νὰ ἔταν κοπάδι ἀγελάδες,
σὰν τίς ταράξει χυμώντας σ' αὐτὲς ἡ γοργόφερη μύγα,
τὴν ἀνοιξιάτικην ὥρα, ποὺ γίνονται οἱ μέρες μεγάλες.

300

Κι ὡς ἅμα οἱ γαντζονυχάτοι κι οἱ ἀγκιστρομύτες ἀγιοῦπες
ἀπ' τὰ βουνὰ κατεβοῦνε καὶ πέσουνε στὰ μικροπούλια,
κι αὐτὰ στὸν κάμπο σκορποῦν καὶ ζαρώνουνε μὲς στὰ πλεμάτια,
κι αὐτοὶ πηδώντας ἀπάνω τὰ σκίζουν, καὶ δὲν τὰ γλυτώνει
μάχη ἢ φευγάλα καμιὰ, καὶ γλεντοῦν κι οἱ ἀνθρῶποι κυνήγι·
ἔτσι κι αὐτοὶ τοὺς μνηστῆρες στὸ σπίτι παντοῦ κυνηγώντας,
ζερβὰ δεξιὰ τοὺς χτυποῦσαν, καὶ ὑψώνονταν ἄπρεπος βόγγος
ἀπ' τὰ κεφάλια ποὺ χάμου βροντοῦσαν, καὶ χόχλαζε τὸ αἷμα.

Κι ἔτρεξε κι ἔπεσε μπρὸς στοῦ Ὀδυσσεά τὰ πόδια ὁ Λειώδης,
κι ἔτσι τοῦ κλαύτηκε, λόγια μιλώντας ἐκεῖ φτερωμένα·

311

« Σπλαχνίσου με, ἔλεος λάβε, στὰ πόδια σου πέφτω, Ὀδυσσεά·
γιατὶ ποτὲ σὲ καμιὰ ἀπ' τίς γυναῖκες, νὰ πῶ, στὸ παλάτι
δὲν εἶπα οὐτ' ἐπραξα γὼ τίποτ' ἄπρεπο, μὰ καὶ τοὺς ἄλλους
μπόδιζα ἐγὼ τοὺς μνηστῆρες, ἂν ἔφτιανε τέτοια κανεῖς τους.
Μὰ δὲ μ' ἀκοῦγαν αὐτοὶ νὰ τραβήξουν ἀπ' τ' ὄνομα χέρι·

γι' αὐτὸ μὲ τ' ἄσκημα τὰ ἔργα καὶ σ' ἄσκημο φτάσανε χάρο.
 Τώρα μὲ τούτους ἐγὼ, κι ἄς μὴν ἔκαμα τίποτα, ὁ μάντης,
 θὰ πέσω, ἀφοῦ καμιά χάρη δὲν ἔχουνε κι οἱ καλωσύνες.»

Κι ἄγρια θωρώντας σ' αὐτὸν ὁ πολύβουλος εἶπε Ὀδυσσέας· 320
 «Ἄν τὸ παινεύσαι μάντης μὲ τούτους ἀλήθεια πὼς ἦσουν,
 πολλὲς φορὲς δίχως ἄλλο θὰ εὐκήθηκες μὲς στὸ παλάτι
 τοῦ γλυκεροῦ γυρισμοῦ νὰ σταθῇ μακριά μου τὸ τέλος,
 καὶ μετὰ σένα νὰ ρθῇ ἡ ἀκριβὴ μου καὶ τέκνα νὰ κάμῃ
 κι ἔτσι οὔτε σὺ δὲν ξεφεύγεις πιά τὸν πικροκοίμητο χάρο.»

Αὐτὰ σὰ φώναζε, μὲ τὸ χοντρό του τὸ χέρι τὸ ξίφος
 ἔπιασε, αὐτὸ πού 'χε ρίξει ὁ Ἀγέλαος, πέφτοντας χάμου
 νεκρός· στὴ μέση στὸ σβέροκο μ' αὐτὸ τοῦ τὴν ἔφερε, κι ἔτσι
 κύλησε στὸν κορνιαχτὸ ἢ κεφαλὴ του, μιλώντας ἀκόμα.

Μὰ ὁ ψάλτης ὁ Τερπιάδης τὴ μαύρη του ξέφυγε μοῦρα, 330
 ὁ Φῆμιος, πού τραγουδοῦσε βιασμένος κοντὰ στοὺς μνηστῆρες.
 Τὴ βροντερή του κιθάρα στὰ χέρια κρατώντας ἐστάθη
 στὸ παραπόρτι σιμά, καὶ διπλὰ στὴν καρδιά μελετοῦσε,
 εἶτε νὰ βγῇ ἀπὸ τὸν πύργο καὶ πλάϊ στὸ βωμὸ τοῦ μεγάλου
 Διός, τῆς αὐλῆς τοῦ προστάτη, νὰ πάῃ νὰ καθίση, ὅπου τόσα
 μεριά βοδιῶν εἶχαν κάψει ὁ Λαέρτης κι ὁ γιὸς του ὁ Ὀδυσσεύς·
 εἶτε νὰ τρέξῃ στὰ πόδια νὰ πέσῃ κι αὐτὸς τοῦ Ὀδυσσεά.
 Καὶ τέτοια ἐνῶ στοχαζόταν, τοῦ φάνηκε κάλλιο πὼς ἦταν
 νὰ πάῃ στοῦ γιοῦ τοῦ Λαέρτη τὰ πόδια κι αὐτὸς νὰ προσπέσῃ.
 Καὶ τότε τὴ βαθουλὴ του κιθάρα παράτησε χάμου, 340
 στὸν ἀργυρόκαρφο θρόνον ἀνάμεσα καὶ στὸ κροντήρι,
 κι ἀτός του τρέχοντας πῆγε στὰ πόδια τοῦ ἀφέντη νὰ πέσῃ,
 κι ἔτσι τοῦ κλαύτηκε λόγια μιλώντας του ἐκεῖ φτερωμένα·

«Σπλαχνίσου με, ἔλεος λάβε, στὰ πόδια σου πέφτω, Ὀδυσσεά·
 θὰ τὸ 'χῃς ὕστερα βάρος κι ἀτός σου ἂν ἐμένα τὸν ψάλτη
 σκοτώσης, πού τραγουδῶ σὲ θεοὺς καὶ σ' ἀνθρώπους· καὶ πού 'χω
 μόνος μου μάθει τὴν τέχνη, καὶ θεὸς στὴν καρδιά μου τραγούδια
 φύτρεψε μύρια· σκοπεύω γιὰ σένα τραγούδια νὰ λέγω
 σὰ νὰ 'σουν θεός· καὶ γι' αὐτὸ μὴ ζητᾷς τὸ λαιμὸ νὰ μοῦ κόψης.
 Μὰ κι ὁ Τηλέμαχος τοῦτο μπορεῖ νὰ σ' τὸ πῇ, ὁ καλογιὸς σου, 350
 πὼς οὔτε θέλοντας μέσα στὸ σπίτι σου, οὔτε ἄλλο ζητώντας,
 νὰ τραγουδῶ στὰ τραπέζια συντρώφεια ἐγὼ τοὺς μνηστῆρες·

μὰ πολὺ πιότεροι, καὶ δυνατοί, μὲ ἀναγκάζαν ἐκεῖνοι.»

Εἶπε, κι ἡ δύναμη ἡ ἄγια τὸν ἄκουσε τοῦ Τηλεμάχου,
καὶ τοῦ πατέρα του εὐτὺς ἔτσι μίλησε ποὺ ἔστεκε δίπλα·

« Βάστα· στὸν ἄφταιγο ἐτοῦτον καθόλου μὴ βάλῃς μαχαίρι·
μὰ καὶ τὸ Μέδοντ' ἀκόμα, τὸν κήρυκα, ἃς σώσουμε, ποὺ ὅταν
ἦμουν παιδί, μὲς στὸ σπίτι μὲ φρόντιζε πάντα μὲ ἀγάπη,
ἔξω ἂν τὸν ἔχη σκοτώσει ὁ Φιλοίτιος ἢ ὁ χοιροτρόφος, 360
ἢ ἂν δὲ σοῦ βγῇκε μπροστὰ ποὺ ἀπιδρόμαγες μέσα στὸν πύργου.»

Εἶπε, κι ὁ Μέδοντας ποὺ εἶχε τὴ γνώση, τὸν ἄκουσε τί εἶπε·
γιατ' εἶχε κάτω ἀπ' τὸ θρόνο ζαρῶσει, καὶ νιόγδαρτο δέρμα
βοδιοῦ 'χε ἀπάνω του ρίζει, τὴ μαύρη του μοῖρα ὡς νὰ φύγη.
Γοργὰ πετάχτη ἀπ' τὸ θρόνο, καὶ πέταξε εὐτὺς τὸ τομάρι,
κι ἔτρεξε ἀμέσως νὰ πέσῃ στὰ γόνατα τοῦ Τηλεμάχου,
κι ἔτσι τοῦ κλαύτηκε λόγια μιλώντας του ἐκεῖ φτερωμένα·

« Ἐδῶ 'μαι, φίλε μου, ἐδῶ, μὰ βαστάξου, καὶ πὲς στὸν πατέρα
μὴν πάρῃ φόρα καὶ μὲ τὸ σπαθὶ μὲ λαβώσῃ κι ἐμένα,
μὲ τοὺς μνηστῆρες αὐτοὺς χολιασμένους, ποὺ μέσα στοὺς πύργους
τὸ ἔχει τοῦ ρήμαζαν, κι ἐσένα οἱ ἄμυαλοι δὲ σὲ τιμοῦσαν.» 370

Καὶ τοῦ εἶπε χαμογελώντας ὁ πρῶτος στὴ γνώση Ὀδυσσεάς·
« Ἀφοῦ σὲ γλύτωσε τοῦτος καὶ σ' ἔσωσε, πιά μὴ φοβᾶσαι·
κι ἔτσι κι ἐσὺ νὰ τὸ βάλῃς στὸ νοῦ, νὰ τὸ πῆς καὶ στοὺς ἄλλους,
πόσο εἶναι κάλλιο νὰ κάνῃς καλὸ, καὶ κακὸ νὰ μὴν κάνῃς.
Μόνο νὰ βγῇτε ἀπ' τοὺς πύργους, καὶ πέρ' ἀπ' τὸ φόνου καθίστε
στὴν αὐλὴ, ἀπόξω ἀπ' τὴ θύρα, κι ἐσὺ κι ὁ πολύξερος ψάλτης,
ὡς νὰ τελειώσω κι ἐγὼ μὲς στὸ σπίτι ὅ,τι πρέπει νὰ κάμω.»

Εἶπε, κι οἱ δύο τους κινήσαν καὶ βγῆκαν ἀπόξω ἀπ' τὸν πύργου,
καὶ στὸ βωμὸ τοῦ Διὸς τοῦ μεγάλου καθίσανε δίπλα,
γύρω τηρώντας παντοῦ, γιατί πρόσμεναν πάντα τὸ φόνου. 380

Καὶ μὲς στὸ σπίτι του γύρω τηροῦσε ὁ Ὀδυσσεάς μὴν εἶχε
κρυφτῇ κανεὶς ζωντανός, νὰ ξεφύγῃ τὴ μαύρη του μοῖρα.
Μὰ ὅλους, ὅλους τοὺς εἶδε μὲς στὸν κορνιαχτό, μὲς στὸ αἶμα,
πολλοὺς πεσμένους σωρὸ, σὰν τὰ ψάρια ποὺ τράβηξαν ἔξω,
στὴν ἀγκωνὴ τοῦ γιαλοῦ, μὲ μυριόματو δίχτυ ψαράδες,
ἀπ' τὴν ἀφρόλευκὴ θάλασσα· ἐκεῖ, σωριασμένα στὸν ἄμμο,
ὅλα μαζί λαχταροῦν τοῦ πελάγου τὸ κύμα, κι ὠστόσο
ὁ ἥλιος ὁ φεγγοβόλος τοὺς πῆρε κι ἀνάσα καὶ ζήση·

ἔτσι πιά τότε οἱ μνηστῆρες κοιτόνταν ἀράδα πεσμένοι.
Καί στὸν Τηλέμαχο τότε ὁ πολύβουλος εἶπε Ὀδυσσεάς·

390

« Σῦρε, Τηλέμαχε, κράζε μου ἐδῶ τὴν Εὐρύκλεια τὴ βασίλεια,
καὶ θέλω νὰ τῆς μιλήσω γιὰ κάτι ποὺ τὸ ἔχω στὸ νοῦ μου.»

Εἶπε, καὶ ὑπάκουσε ὁ γιὸς στοῦ ἀκριβοῦ τοῦ πατέρα τὸ λόγο·
τὴ θύρα σάλειψε, καὶ εἶπεν αὐτὰ στὴν Εὐρύκλεια τὴ βασίλεια·

« Σήκω, καὶ ἔλα, γριούλα πολύχρονη, ποὺ εἶσαι στὶς δοῦλες
γυναῖκες, ποὺ ἔχομε ἐδῶ, ἡ ἐπιστάτισσα ἐσὺ στὸ παλάτι·
ἔλα· ὁ δικός μου ὁ πατέρας σὲ κράζει γιὰ νὰ σοῦ μιλήσῃ.»

Ἔτσι τῆς φώναζε, καὶ ἔμεινε ἀφτέρωτος σ' αὐτὴν ὁ λόγος·
ἄνοιξε μόνο τίς θύρες στὸν πύργο τὸ στέρια χτισμένο,
καὶ βγῆκε νὰ ῥθῇ· καὶ ὀμπρὸς ὁ Τηλέμαχος τὴν ὁδηγοῦσε.

400

Καὶ βρῆκε στοὺς σκοτωμένους ἀνάμεσα τὸν Ὀδυσσεά,
πασαλειμμένο στὸ αἷμα, στὴν πῆχτρα, καθὼς τὸ λιοντάρι,
ποὺ ξεκινάει χορτασμένο ἀπὸ βόδι αὐλισμένο στὸ σιάδι,
καὶ ὅλο τὸ στήθος του, τὰ μαγουλά του ζερβόδεξα, στάζουν
αἷμα γιομάτα· ποὺ νὰ τὸ ἰδῆς, θὰ σὲ κόψῃ τρομάρα·

ἔτσι ὁ Ὀδυσσεάς, καὶ χέρια καὶ πόδια, ὡς ἀπάνω ἀλειμμένους.

Καὶ ἅμα τοὺς εἶδε ἡ γριά τοὺς νεκροὺς καὶ πλημμύρα τὸ αἷμα,
πῆγεν εὐτὺς ν' ἀλαλάξῃ ποὺ θάμασμα τέτοιο θαυροῦσε·
μὰ ὅσο καὶ ἂν τὸ θελεῖ αὐτὴ, δὲν τὴν ἄφηκε διόλου ὁ Ὀδυσσεάς,
μόνο τῆς φώναζε καὶ φτερωμένα τῆς μίλησε λόγια·

410

« Μέσα σου χαίρου, γριά, καὶ βαστήξου, καὶ μὴν ἀλαλάζῃς·
σὲ σκοτωμένους μπροστὰ νὰ παινεύεσαι, εἶναι ἁμαρτία.
Μοῖρα θεοῦ τοὺς ἀφάνισε αὐτοὺς, καὶ τὰ αἰσγρά τους τὰ ἔργα,
ποὺ ἄνθρωπο αὐτοὶ δὲν τιμοῦσαν κανέναν ἀπάνω στὸν κόσμον,
μήτε μεγάλο καὶ μήτε μικρό, ποὺ σιμὰ τους ἐρχόταν·
ἔτσι μὲ τ' ἄσκημα τὰ ἔργα καὶ σ' ἄσκημο φτάσανε τέλος.
Μὰ ἔλα, καὶ κάθε γυναῖκα μαρτύρα μου μὲς στὸ παλάτι,
ποιές μ' ἀτιμάζαν ἐμένα καὶ ποιές ἀκριμάτιστες εἶναι.»

Τότε τοῦ ἀπάντησε καὶ εἶπε ἡ καλὴ του βυζάστρα, ἡ Εὐρύκλεια·
« Λοιπόν, ἐγὼ τὴν ἀλήθεια, παιδί μου, θὰ σοῦ μαρτυρήσω.

420

Πενήντα σοῦ εἶναι δουλεῦτρες ἐδῶ στὸ παλάτι γυναῖκες,
ποὺ ἐμεῖς τίς ἔχομε μάθει τίς λάτρες στὸ σπίτι νὰ κάνουν,
καὶ τὸ μαλλὶ πῶς νὰ ξαίνουν, καὶ πῶς τὴ σκλαβιά νὰ ὑπομένουν·
δώδεκα μόνο ἀπὸ δαῦτες σὲ ἀδιάντροπη μῆχανε στράτα,

δίχως πιά σέβας σ' ἐμένα, οὐδὲ στήν Πηνελόπη τὴν ἴδια.
 Νῦς ὁ Τηλέμαχος, ὅτι μεγάλωνε, καὶ οὔτε ἡ μητέρα
 τὸ 'θελε ἀκόμα τίς δοῦλες γυναῖκες αὐτὸς νὰ προστάζῃ.
 Μὰ στάσου, ἐγὼ πιά θ' ἀνέβω στὰ ὀλόφεγγ' ἀνώγρια, νὰ φέρω
 λόγο στὸ ταίρι σου, —κάποιος θεὸς θὰ τῆς ἔστειλεν ὕπνο.»

Τότε ἀπαντώντας τῆς εἶπε ὁ πολὺ γνωστικὸς 'Οδυσσεύς· 430
 « Μὴν τὴν ξυπνήσῃς ἀκόμα· καὶ πὲς στὶς γυναῖκες νὰ ρθοῦνε
 μπροστά μου, αὐτὲς ποὺ ὡς τὰ τώρα στὸ σπῖτι ντροπὲς μοῦ σκαρῶναν.»

Εἶπεν αὐτός, κι ἡ γριά μὲς στὸ σπῖτι διαβαίνοντας πῆγε,
 λόγο νὰ πῇ στὶς γυναῖκες, νὰ τὶς ξεσηκώσῃ νὰ ρθοῦνε.
 Καὶ τὸν Τηλέμαχο, τὸ βοῖδολάτῃ καὶ τὸ χοιροτρόφο
 σιμὰ καλώντας αὐτός, φτερωμένα τοὺς μίλησε λόγια·

« Ἐμπρός, σηκῶστε ἀπὸ δῶ τοὺς νεκρούς· βάλτε καὶ τίς γυναῖκες·
 κατόπι καὶ τὰ θρονιά τὰ περίμορφα, καὶ τὰ τραπέζια,
 μὲ τὸ νερό, μὲ σφουγγάρια πολύτρυπα, νὰ καθαρίσουν.
 Κι ἀφοῦ καλὰ καὶ παντοῦ συγυρίσετε μὲς στὸ παλάτι, 440
 βγάλτε τίς δοῦλες ἀπὸ τὸν καλόχτιστο πύργον ἀπὸξω,
 καταμεσίς στῆς αὐλῆς τὸ περίφραγμα καὶ στὸ κουβούκλι,
 καὶ μὲ σπαθιά τροχισμένα χτυπᾶτε τίς, ὥσπου ἀπ' ὅλες
 βγοῦν οἱ ψυχούλες, κι αὐτὲς λησμονήσουνε τῆς 'Αφροδίτης
 τῇ γλῦκα ποὺ ἐνιωθάν ὅταν κρυφόσμιγαν μὲ τοὺς μνηστῆρες.»

Πρόσταξε αὐτός· κι οἱ γυναῖκες κοπάδι κατέβηκαν ὅλες,
 βογγώντας καὶ ξεφωνώντας καὶ χύνοντας μαῦρο τὸ δάκρυ.
 Καὶ πρῶτα τῶν πεθαμένων τὰ λείψανα σήκωσαν, κι ὄξω
 στὸ λιακωτὸ τῆς αὐλῆς τῆς καλόφραχτης χάμου τὰ βάλαν, 450
 ἀπαντώντ' ὅτ' ἄλλο· καὶ πρόσταζ' ἐκεῖ ὁ 'Οδυσσεύς,
 κι ὁ ἴδιος τίς ἐβίαζε· καὶ στανικῶς τοὺς αὐτὲς κουβαλοῦσαν.
 Κι ὕστερα καὶ τὰ θρονιά τὰ περίμορφα καὶ τὰ τραπέζια,
 μὲ τὸ νερό, μὲ σφουγγάρια πολύτρυπα, τὰ καθαρίσαν.
 Τότε ὁ Τηλέμαχος, κι ὁ βοῖδολάτῃς μὲ τὸ χοιροτρόφο
 ξύσανε τὴν πατωσιά στὸ στεριόχτιστο μέσα τὸ σπῖτι,
 μὲ ξύστρες· κι ὄξω ἀπ' τῇ θύρᾳ πετούσανε οἱ δοῦλες τὸ βοῦρκο.
 Κι ἀφοῦ καλὰ καὶ παντοῦ συγυρίσανε μὲς στὸ παλάτι,
 βγάλαν τίς δοῦλες ἀπὸ τὸν καλόχτιστον πύργον ἀπὸξω,
 καταμεσίς στῆς αὐλῆς τὸ περίφραγμα καὶ στὸ κουβούκλι,
 καὶ στὸ στενὸ τίς μαντρώσαν, ποὺ τρόπος δὲν ἦταν νὰ φύγουν. 460

Κι ἄρχισεν ὁ μυαλωμένος Τηλέμαχος κι εἶπε στοὺς ἄλλους·
 «Ποτὲ μὲ θάνατο ἐγὼ τιμημένο δὲ θὰ τίς σκοτώσω
 αὐτὲς ποὺ λοῦζαν κι ἐμένα πατόκορφα, καὶ τὴ μητέρα
 τῇ δικῇ μου, ὅλο βρισιές, καὶ ξενύχταγαν μὲ τοὺς μνηστῆρες.»

Εἶπε, κι ἐνὸς καραβιοῦ γαλαζόπλευρου τὸ παλαμάρι,
 δετὸ ἀπὸ στῦλο ἀψηλό, στὸ κουβούκλι τὸ τύλιξε γύρω,
 ψηλὰ γερά τεντωμένο, στὴ γῆ νὰ μὴ φτάσουν τὰ πόδια.
 Καὶ καθὼς, ὅταν πετοῦν τεντοφτέρουγες τσίχλες ἢ φάσσεσ,
 καὶ πέσουν μέσα σὲ δίχτυ, κι αὐτὸ σὲ κλαρί 'ναι στημένο, 469
 μπρὸς στῆς φωλιάς τοὺς τὸ ἔμπα, καὶ μαῦρη τίς δέχεται κούρνια,
 ἔτσι κι αὐτὲς στὴ σειρὰ τὰ κεφάλια κρατοῦσαν, καὶ σ' ὅλων
 τοὺς λαιμοὺς γύρω οἱ θηλιές, μὲ φριχτότατο χάρο νὰ σβήσουν.
 Σπάραζαν λίγο τὰ πόδια, νὰ πῆς μιὰ στιγμὴ, κι οὔτε τόσο.

Κι ἔφεραν τὸ Μελανθέα στὴν αὐλὴ καὶ στὸ πρόθυρο ἀπέζω·
 κι αὐτιά καὶ μύτες τοῦ κόψαν ἐκεῖ μὲ τ' ἀνήλεο λεπίδι,
 καὶ τ' ἀχαμνὰ τοῦ ξεσκίσαν, ὡμὰ στὰ σκυλιὰ νὰ μοιράσουν,
 καὶ μὲ ψυχρὴν ὀργισμένη τοῦ σπάσανε χέρια καὶ πόδια.

Κι αὐτοί, σὰ νίψανε χέρια καὶ πόδια ξανάρθανε μέσα
 στὸ σπίτι, στὸν Ὀδυσσεά, καὶ τὸ ἔργο τοὺς πῆρε πιά τέλος.
 Καὶ τότε μίλησε αὐτὸς στὴν καλὴ τὴν Εὐρύκλεια, τὴ βάγια· 480

«Φέρε μου θειάφι, γριά, τὰ κακὰ ποὺ γιατρεῖς, καὶ φέρε
 φωτιά, τὸ σπίτι μ' αὐτὰ νὰ θειαφίσω, καὶ τὴν Πηνελόπη
 κατόπι φώναξε νὰ ῥθῃ δωπέρα μὲ τίς παρακώρες,
 κι ὅλες τίς δοῦλες στὸ σπίτι ξεσήκωσε, κάτω νὰ ρθοῦνε.»

Ὅμως τοῦ ἀπάντησε κι εἶπε ἡ καλὴ του βυζάστρα, ἡ Εὐρύκλεια·
 «Ναὶ δά, παιδί μου, σωστὰ κι ὅπως πρέπει μᾶς τὰ 'πες ἐτοῦτα·
 μὰ στάσου ἐγὼ νὰ σοῦ φέρω νὰ βάλῃς μαντῦα καὶ χιτῶνα,
 κι εἶναι ντροπὴ, δὲν ταιριάζει στὸν πύργο σου μέσα νὰ στέκης
 ἔχοντας στοὺς δυνατοὺς σου τοὺς ὤμους κουρέλια ριγμένα.»

Τότε ἀπαντώντας τῆς εἶπε ὁ πολὺ γνωστικὸς Ὀδυσσεάς· 490
 «Τώρα φωτιά πρῶτ' ἀπ' ὅλα γιὰ μένα στὸ σπίτι ἄς ἀνάψῃ.»

Εἶπε, κι ἡ βάγια ἡ πιστὴ του τὸν ἄκουσε κι ἔκαμε ὅ,τι εἶπε·
 τοῦ 'φερε καὶ τὴ φωτιά καὶ τὸ θειάφι· καὶ τότε ὁ Ὀδυσσεάς
 καλὰ τὰ θειάφισεν ὅλα, καὶ δῶμα κι αὐλὴ καὶ παλάτι.

Κι ἡ γριά διάβηκε σ' ὅλα τὰ ὠραῖα τοῦ Ὀδυσσεά δωμάτια,
 λόγο νὰ πῇ στὶς γυναῖκες, νὰ τίς ξεσηκώσῃ νὰ ρθοῦνε.

Κι αὐτὲς κρατώντας λαμπάδες ξεπρόβαλαν ἀπ' τὸ παλάτι,
καὶ γύρω στὸν Ὀδυσσεά τὸν ἀγκάλιαζαν καὶ χαιρετοῦσαν,
καὶ τὸν φιλοῦσαν, τοὺς ὤμους χαϊδεύοντας, τὴν κεφαλὴ του,
καὶ σφίγγοντάς του τὰ χέρια· καὶ πόθος γιὰ κλάμα καὶ βόγγο 500
γλυκὸς τὸν ἔπιασε, ποὺ ὅλες τίς γνώριζε μὲς στὴν καρδιά του.

ΡΑΨΩΔΙΑ Ψ'

Κι ἡ γριὰ πῆγε ν' ἀνέβη πασίχαρη ἀπάνω στ' ἀνώγια,
ἦρθε ὁ καλὸς της νὰ πῇ στὴν κυρά της, στὸ σπίτι πῶς ἦταν
γόνατα καὶ δυναμῶσαν, ποδάρια καὶ πάρα πηροῦσαν.
Στάθηκε στὸ προσκεφάλι, καὶ λόγο τῆς μίλησε κι εἶπε·

«Σήκω, ἀκριβό μου παιδί, Πηνελόπη μου, γιὰ ν' ἀγναντέψουν
τὰ μάτια σου ὅ,τι ποθοῦσες μερόνυχτα κι εἶχες ἐλπίδα.
Ἦρθ' ὁ Ὀδυσσεάς, στὸ σπίτι ἔχει φτάσει, κι ἄς ἄργησε νὰ ῥθῃ·
κι ἔσφαξε τοὺς φαντασμένους μνηστῆρες, ποὺ ἐδῶ τοῦ χαλοῦσαν
τὸ σπίτι, καὶ τ' ἀγαθὰ του γλεντοῦσαν, τὸ γιὺ τυραγνοῦσαν.»

Καὶ τῆς ἀπάντησε τότε ἡ πολὺ συνετὴ Πηνελόπη· 10
«Καλὴ μανούλα, οἱ θεοὶ σὲ τρελλάνανε, αὐτοὶ ποὺμποροῦνε
καὶ τὸν πολὺ συνετὸ νὰ τὸν κάμουνε ἀσύνετος νὰ ῥβγῃ,
κι ὅποιον τοῦ χάλασε ὁ νοῦς νὰ τὸν κάμουνε γνώση νὰ βάλῃ·
αὐτοὶ σὲ βλάψαν κι ἐσένα, ποὺ πρῶτα σωστή ἦχες τὴν κρίση.
Τί μὲ πειράζεις ἐμέ, ποὺ εἶναι πίκρα γεμάτη ἡ ψυχὴ μου,
καὶ μὲ σηκώνεις μὲ τέτοια μωρόλογα τῶρ' ἀπ' τὸν ὕπνο,
ποὺ γλυκὰ μὲ εἶχε δαμάσει σκεπάζοντας τὰ βλέφαρά μου ;
Ἔτσι ποτέ μου ὡς τὰ τώρα δὲν ὕπνωσα, ἀφότου ὁ Ὀδυσσεάς
τὸ κακο-Ἰλιο (ἄς μὴν πῶ τ' ὄνομά του !) νὰ ἰδῇ ξεκινουσε.
Μὰ ἔλα κατέβαινε, σῦρε νὰ πᾶς μὲς στὸ μέγαρο πάλι. 20

Γιατί, ἂν καμιὰ ἄλλη γυναῖκα ποὺ βρίσκονται γύρω μου, ἐρχόταν
κι ἔλεγε αὐτά, κι ἀπ' τὸν ὕπνο μὲ σήκωνε, μὰ τὴν ἀλήθεια
μ' ἄσκημο τρόπον ἐγὼ θὰ τὴν ἔδιωχνα εὐτὺς νὰ κατέβῃ,
ξανὰ στὸ μέγαρο μέσα· ἐσύ, στὰ γερατειὰ νὰ ἦχης χάρη.»

Καὶ τῆς ἀπάντησε τότε ἡ καλὴ της ἡ βάρια ἡ Εὐρύκλεια·
«Δὲ σὲ πειράζω, ἀκριβό μου παιδί, τὴν ἀλήθεια σοῦ λέγω·
ἦρθ' ὁ Ὀδυσσεάς, στὸ σπίτι ἔχει φτάσει, αὐτὸ σοῦ φωνάζω,
κεῖνος ὁ ξένος ποὺ μέσα στὸν πύργο τὸν ἔβριζαν ὅλοι.

Τό 'ξερε κιόλ' ἀπὸ πρὶν ὁ Τηλέμαχος μέσα πὼς ἦταν, 30
μὰ εἶχε τὴ γνώση νὰ κρύβῃ κι αὐτὸς τοὺς σκοποὺς τοῦ πατέρα,
ὥς νὰ πλερώσουν ἐκεῖνοι οἱ δυνάστες γιὰ τὴν ἀνομιὰ τους.»

Εἶπε· καὶ χάρηκε αὐτῇ, καὶ πετάχτηκεν ἀπὸ τὴν κλίνη,
καὶ τὴ γριά σφιχταγκάλιασε, ἐνῶ ἀπὸ τὰ βλέφαρα δάκρυ
κάτω τῆς στάλαζε, καὶ φτερωμένα τῆς μίλησε λόγια·

«Ἄν — ἔλα, πές μου, μανούλα καλὴ μου, καὶ μὴ μὲ γελάσης —
ἄν, ὅπως λές, εἶν' ἀλήθεια πὼς εἶναι φτασμένος στὸ σπῆτι,
πὼς στοὺς μνηστῆρες αὐτός, τοὺς ξεδιάντροπους, ἔβαλε χέρι,
ποὺ ἦταν μονάρχος, κι αὐτοὶ μαζωχτοὶ μέσα βρῖσκονταν πάντα ;»

Καὶ τῆς ἀπάντησε τότε ἡ καλὴ τῆς ἡ βάρια ἡ Εὐρύκλεια· 40
«Δὲν εἶδα, οὔτε ἄλλος μοῦ τό 'πε· τὸ βόγγο τους ἄκουσα μόνο,
ποὺ σκοτωνόνταν· κι ἐμεῖς στὰ καλόφτιαστα μέσα δωμάτια
καθόμασθ' ἐντρομες, ὅπου οἱ καλόφραχτες θύρες μᾶς κλειοῦσαν,
ὥσότου μ' ἔκραζε ὁ γιός σου ὁ Τηλέμαχος ἀπὸ τὰ κάτω
τοῦ πύργου· γιὰ νὰ μὲ κρᾶζῃ τὸν εἶχε σταλμένο ὁ πατέρας.
Καὶ βρῆκα στοὺς σκοτωμένους ἀνάμεσα τὸν Ὀδυσσεά
ποὺ ἔστεκε· γύρω του ἐκεῖνοι στρωμένοι στῖς πλάκες ἀπάνω
κοίτονταν ἀπανωτοί· καὶ νὰ ἰδῆς, νὰ χαρῇ κι ἡ ψυχὴ σου,
[πασαλειμμένο, στὸ αἶμα, στὴν πῆχτρα, σὰ νὰ 'ταν λιοντάρι].
'Εκεῖνοι εἶν' ὅλοι τους πιὰ στῆς αὐλῆς σωριασμένοι τῖς θύρες,
κι αὐτὸς καπνίζει μὲ θειάφι τὸν ὁμορφο πύργο, ὅπου ἔχει 50
φωτιὰ μεγάλη ἀναμμένη· καὶ μ' ἔστειλε γιὰ νὰ σὲ κρᾶξω.
Μὰ ἔλα μαζί μου, χαρὰ κι εὐφροσύνη νὰ λάβετε οἱ δυὸ σας
μὲς στὴν καλὴ σας καρδιά, ποὺ δεινὰ 'χετε τόσα τραβήξει.
Κεῖνος ὁ πόθος σας τώρα ὁ πολύχρονος πῆρε πιὰ τέλος·
ἦρθεν αὐτὸς ζωντανὸς στὴν πατρίδα, κι ἐσὲ καὶ τὸ γιό του
σᾶς βρῆκε μὲς στὸ παλάτι· κι αὐτοὺς ποὺ ζημιὰ τοῦ 'χαν κάμει,
ὅλους ἐδῶ τοὺς μνηστῆρες τοὺς ἔκαμε νὰ τὸ πλερώσουν.»

Καὶ τῆς ἀπάντησε τότε ἡ πολὺ συνετὴ Πηνελόπη· 60
«Καλὴ μανούλα μου, μὴν καμαρώνης, μὴ χαίρεσαι ἀκόμα.
Ξέρεις δὰ τί ποθητὸς θὰ φαινόταν ἐκεῖνος στὸν πύργο,
σ' ὅλους, κι ἀπ' ὅλους σ' ἐμὲ καὶ στὸ γιό, τὸ δικό μας τὸ τέκνο.
'Ομοῦς αὐτὰ δὲν μπορεῖ νὰ 'ναι ἀλήθεια, καθὼς τὰ δηγγᾶσι·
κάποιος ἀθάνατος θὰ 'χῃ σκοτώσει τοὺς γαῦρους μνηστῆρες,
ποὺ τ' ἄπρεπα ἔργα τους κι ἡ ἔπαρση ἡ ὀλέθρια τὸν εἶχαν ὀργίσει

πού ἄνθρωπο αὐτοὶ δὲν τιμοῦσαν κανέναν ἀπάνω στὸν κόσμο.
μήτε μεγάλο καὶ μήτε μικρό, πού σιμᾶ τους ἐρχόταν.
"Ἐτσι μὲ τ' ἄσκημα τὰ ἔργα κακόπαθαν· μὰ κι ὁ Ὀδυσσεάς
τὸ γυρισμὸ στὴν πατρίδα τὸν ἔχασε, κι ὁ ἴδιος ἐχάθη.»

Κι ὕστερα τῆς ἀποκρίθῃ ἡ καλὴ τῆς ἡ βάργεια, ἡ Εὐρύκλεια·
«Παιδί μου, ἀπὸ τῶν δοντιῶν σου τὸ φράχτη ποῖός ἔφυγε λόγος; 70
Μέσα, κοντὰ στὸ βωμό, στέκει ὁ ἄντρας σου, καὶ πὼς θὰ ῥχόταν
ποτὲ δὲν τό ἔλεγες· καὶ εἶναι λιγόπιστη πάντα ἡ καρδιά σου.
Μὰ ἔλα, κι ἐν' ἄλλο ἄς σοῦ πῶ φανερὸ νὰ τὸ νιώσης σημάδι,
τὴν πληγή, πού ἀνοίξε κάπρος μὲ τ' ἄσπρο του δόντι σὲ κεῖνον
κάποτε· ἐγὼ νίβοντάς τον τὴν εἶδα, καὶ ζήτησ' ἀμέσως
νὰ σ' τὸ φωνάξω· μ' αὐτός, βάζοντάς μου τὰ χέρια στὸ στόμα,
μὲ τὴν πολλή του τὴ γνώση, δὲ μ' ἄφησε νὰ σοῦ μιλήσω.
Μὰ ἔλα μαζί μου· κι ἐγὼ τὴ ζωὴ μου τὴν ἴδια σοῦ βάζω,
ἀνίσως καὶ σὲ γελάσω, μὲ χάρο φριχτὸ σκότωσέ με.»

Κι ὕστερα τῆς ἀποκρίθῃ ἡ πολὺ συνετὴ Πηνελόπη· 80
«Μανούλα, δύσκολο πού 'ναι σωστὰ τίς βουλὲς νὰ μαντέψῃς
τῶν ἀθανάτων θεῶν, καὶ πολὺξερη ἂν εἶσαι περίσσια!
Ὡστόσο πᾶμε νὰ βροῦμε τὸ γιό μου, νὰ ἰδῶ σκοτωμένους
τοὺς φαντασμένους μνηστῆρες, νὰ ἰδῶ ποῖός τοὺς ἔχει σκοτώσει.»
Εἶπεν αὐτὰ κι ἀπ' τ' ἀνώγια κατέβαινε· πολλὰ ἡ καρδιά τῆς
ἀνάδευε, ἂν ἀπὸ πέρα τὸν ἄντρα τῆς θ' ἀνερωτοῦσε,
εἴτε κεφάλι καὶ χέρια ἀγκαλιάζοντας θὰ τοῦ φιλοῦσε.

Κι ἄμ' ἀπ' τὸ πέτρινο μπῆκε κατώφλι καὶ πέρασε μέσα,
κάθισε ἀπέναντι στὸν Ὀδυσσεά, στῆς φωτιᾶς τὸ ἀντιφέγγι,
στὸν ἄλλο τοῖχο· κι αὐτὸς στὴν ψηλὴ τὴν κολώνα ἀποδίπλα 90
καθόταν χάμου τηρώντας καὶ πρόσμενε, μὴν τοῦ πῇ κάτι
ἢ ἄξια του ἢ σύγκοιτη, ἀφοῦ μὲ τὰ μάτια τῆς τέλος τὸν εἶδε.
Μ' ἄλλα ἡ ἐκείνη καθόταν, καὶ θάμπος γιομάτῃ ἡ καρδιά τῆς·
πότε στὸ πρόσωπον ἴσια ἐντρανίζοντας τόνε θωροῦσε,
καὶ πότε δὲν τόνε γνῶριζε ἀπ' τ' ἄσκημα ροῦχα πού φόρειε.
"Ὅμως τῆς ἔκραξε κι εἶπε ὁ Τηλέμαχος, μαλῶνοντάς τη·

«Μάνα μου ἐσύ, κακομάνα, σκληρόψυχη πού εἶσαι περίσσια·
γιατί ἔτσι μένεις μακριὰ ἀπ' τὸν πατέρα, καὶ μήτε κοντὰ του
κάθεσαι, μήτε ρωτᾷς νὰ σοῦ πῇ, μηδὲ τοῦ συντυχαίνεις;
Δὲ θὰ 'μενε ἄλλη γυναίκα μὲ τόσον ἀλύγιστη γνώμη

πέρ' ἀπ' τὸν ἄντρα της, πού, τόσα πάθη ἀφοῦ τράβηξε, τώρα, στὰ εἴκοσι ἀπάνω τὰ χρόνια, ξανάρχεται ἐδῶ στὴν πατρίδα· μὰ ποὺ εἶν' ἐσένα ἡ καρδιά κι ἀπὸ πέτρα σκληρότερη πάντα.»

Τότε τοῦ μίλησε κι εἶπε ἡ πολὺ συνετὴ Πηνελόπη·
 «Παιδί μου, μέσα στὰ στήθια μὲ θάμπος γιομίζει ἡ ψυχὴ μου, καὶ δὲν μπορῶ μὴδὲ λόγο νὰ πῶ καὶ μὴδὲ νὰ ρωτήσω, μὴδὲ στὰ μάτια νὰ τὸν ἀντικρύσω· ὅμως, ἂν εἶν' ἀλήθεια πὼς εἶν' αὐτὸς ὁ Ὀδυσσεύς κι ἔχει φτάσει στὸ σπίτι μου, οἱ δύο μας θὰ γνωριστοῦμε καλὰ καὶ περὶκαλὰ· εἶναι σημάδια 109
 γιὰ ὅλους τοὺς ἄλλους κρυφά, πού τὰ ξέρουμε οἱ δύο μας μονάχα.»

Εἶπε· μὰ χαμογελοῦσε ὁ λαμπρὸς καὶ πολὺπαθος ἄντρας, καὶ στὸν Τηλέμαχο εὐτὺς φτερωμένα προσμίλησε λόγια·

«Τηλέμαχε, ἄφησε δὰ τὴ μητέρα σου μέσα στὸν πύργο, νὰ δοκιμάζῃ ἀν' ἐγὼ 'μαι· σὲ λίγο θὰ ἰδῇ καὶ θὰ νιώσῃ. Τώρα, γιὰτ' εἶμαι λερὸς καὶ κουρέλια φορῶ στὸ κορμί μου, δὲν τῆς γιομίζω τὸ μάτι, δὲ λέει πὼς ἐκεῖνος ἐγὼ 'μαι. Μ' ἄς στοχαστοῦμε ἐμεῖς τώρα, πῶς ὅλα θὰ ρθοῦν κατευόδιο. Γιατὶ κι ἂν ἓνα μονάχα κανεῖς σ' ἓναν τόπο σκοτώσῃ, πού νὰ μὴν ἔχῃ πολλοὺς βοηθοὶ τοῦ κατόπι νὰ βγοῦνε, φεύγει στὰ ξένα κι ἀφήνει δικούς καὶ πατρίδα καὶ σπίτι· 120
 μὰ ἐμεῖς τοὺς στύλους τῆς χώρας χαλάσαμε, πού ἦταν οἱ πρῶτοι λεβέντες μὲς στὴν Ἰθάκῃ· νὰ τὸ στοχαστῆς κι ἐσύ, λέγω.»

Κι ὁ μυαλωμένος τοῦ ἀπάντησε ὁ γιός, ὁ Τηλέμαχος, κι εἶπε·
 «Τοῦτα ἐστὶ σκέψου, ἀκριβέ μου πατέρα, πού ἡ γνώση σου πρώτη πὼς εἶναι μὲς στοὺς ἀνθρώπους φημίζεται, καὶ κανεῖς ἄλλος νὰ μετρηθῇ μετὰ σένα θνητὸς δὲ θὰ μπόρειε στὸν κόσμο. [Μὲ τὴν καρδιά μας κι ἐμεῖς θ' ἀκλουθήσουμε, κι οὐδὲ τὸ θάρρος σ' ὅ,τι μποροῦμε, νομίζω, νὰ κάμουμε, δὲ θ' ἀπολείψῃ.]»

Τότε τοῦ ἀπάντησε κι εἶπε ὁ πολὺ γνωστικὸς Ὀδυσσεύς·
 «Λοιπόν, ἐγὼ θὰ σᾶς πῶ τί μοῦ φαίνεται κάλλιο πὼς εἶναι. 130
 Πρῶτα πλυθῆτε, λουσθῆτε, κι ὠραίους φορέστε χιτῶνες· καὶ στὸ παλάτι τίς δοῦλες προστάξτε καλὰ νὰ ντυθοῦνε· κι ὁ θεϊκὸς τραγουδάρῃς μὲ τὴ βροντερὴ του κιθάρα, στὸν παιγνιδιάρῃ χορὸ γιὰ νὰμποῦμε ἄς μᾶς δεῖξῃ τὸ δρόμο, ὥστ' ἂν ἀκούσῃ κανένας ἀπέξω, ἢ στὸ δρόμο περνώντας, ἢ ἀπ' τοὺς γειτόνους τριγύρω, πὼς γίνεται γάμος νὰ λήν

κι ἔτσι ἀπὸ πρὶν μὲς στὸ κάστρο γιὰ τὸ χαλασμὸ τῶν μνηστήρων
νὰ μὴ σκορπίσῃ βοή, προτοῦ ἑμεῖς στὸ πολύδεντρο χτῆμα
ἔξω ἀπ' τὴ χώρα διαβοῦμε καὶ τότε' ἐκεῖ πέρα θὰ δοῦμε
νὰ πράξουμε ὅ,τι καλὸ μᾶς φωτίσῃ ὁ Ὀλύμπιος Δίας.» 140

Εἶπε· καὶ τὸν ἀκοῦσαν αὐτοί, κι ὅ,τι πρόσταξε κάμαν.
Πρῶτα πλυθῆκαν, λουστῆκαν, κι ὠραίους φορέσαν χιτῶνες·
κι ἄρματωθῆκαν οἱ δοῦλες· καὶ πῆρε ὁ λαμπρὸς τραγουδάρης
τὴ βαθουλὴ του κιθάρα, καὶ ξύπνησε σ' ὅλους τὸν πόθο
νὰ τραγουδήσουν γλυκά, τεχνικά στὸ χορὸ νὰ πιαστοῦνε.
Κι ἀντιλαοῦσε τριγύρω τὸ μέγα παλάτι ἀπ' τὰ πόδια,
πού ἄντρες μαζὶ καὶ γυναῖκες καλλιζωνες χοροπηδοῦσαν.
Καὶ κάποιος ἔξω ἀπ' τοὺς πύργους ἀκούγοντας τέτοια μιλοῦσε·

«Κάποιος παντρεύεται ἀλήθεια τὴ ρήγισσα τὴ ζηλεμένη·
ἢ ἄπονη! ποὺ οὐδὲ τοῦ πρώτου τ' ἀντρός της τὸ μέγα παλάτι 150
νὰ τὸ φυλάξῃ ὡς τὸ τέλος δὲ βάσταξε, ὡς νὰ ῥθῃ ἀπ' τὰ ξένα.»

Ἔλεγε κάποιος αὐτά, μὰ δὲν ἤξεραν τί ἔτρεξε μέσα.
Ὅστοςό τὸν Ὀδυσσεά τὸν τρανόψυχο στὸ σπιτικό του
ἔλουζεν ἡ Εὐρυνόμη ἢ κελάρισσα, κι ἄλειβε λάδι·
κι ὕστερα μ' ὁμορφὴ χλαίνα τὸν ἔντυσε καὶ μὲ χιτῶνα·
κι ἀπ' τὴν κορφή του ἡ Ἀθηνᾶ τὸν περέχυνε κάλλη περίσσια,
[σὰν πιὸ ψηλὸς νὰ φανῇ, πιὸ παχύς· κι ἀπὸ τὴν κεφαλὴ του
σγουρά μαλλιά τοῦ κρεμοῦσε, λουλούδια ζουμπούλια ποὺ μοιάζαν.

Κι ὡς ὅταν μάλαμα χύνη τριγύρω στ' ἀσήμι ὁ τεχνίτης,
ποὺ ὁ Ἥφαιστος κι ἡ Ἀθηνᾶ ἢ Παλλάδα τὸν ἔχουνε μάθει 160
κάθε λογῆς μαστοριά, κι ἔργα φτιάνει ποὺ χάρες στολίζουν,
ἔτσι τοῦ στόλιζε τὴν κεφαλὴ καὶ τοὺς ὤμους μὲ χάρη].

Καὶ στὸ κορμί του παρόμοιος μ' ἀθάνατο βγῆκε ἀπ' τὴ γούρνα·
καὶ πῆγε, κάθισε πάλι στὸ θρόνον ἀπ' ὅπου ἐσηκώθη,
ἀγνάντια στὴν ἀκριβὴ του, καὶ λόγῳ τῆς μίλησε κι εἶπε·

«Καημένη, ἀπ' ὅσες γυναῖκες ἀδύναμες εἶναι στὸν κόσμῳ,
σ' ἐσένα οἱ Ὀλύμπιοι θεοὶ τὴν καρδιά τὴν πιὸ ἄστοργη ἐβάλαν.
Δὲ θὰ ἔμενε ἄλλη γυναῖκα μὲ τόσον ἀλύγιστη γνώμη
πέρ' ἀπ' τὸν ἄντρα της, πού, τόσα πάθη ἀφοῦ τράβηξε, τώρα,
στά εἴκοσι ἀπάνω τὰ χρόνια ξανάρχεται ἐδῶ στὴν πατρίδα. 170
Μὰ ἔλα, μανούλα, καὶ στρώσε κρεβάτι, μονάχος νὰ γείρω
κι ἐγώ· σ' αὐτὴ ν' αἶ τὴν καρδιά σιδερένια στά στήθια της μέσα.»

Τότε τοῦ μίλησε κι εἶπε ἡ πολὺ συνετὴ Πηνελόπη·
 «Καημένε, μήτε ξιπάστηκα ἐγώ, μήτ' ἐσέν' ἀποπαίρνω,
 μὰ οὔτε σαστίζω καὶ τόσο· καλὰ σέ θυμοῦμαι πῶς ἤσουν,
 μὲ τὸ μακρόλαμνο πλοῦ σὺν ξεκίνησες ἀπ' τὴν Ἰθάκη.
 Μὰ σῦρε, Εὐρύκλεια, καὶ στρῶσε τὸ στέριο κρεβάτι τοῦ ἀμέσως
 ἀπ' τὸν κολοσσητὸ ἀπέξω τὸ θάλαμο πού ἔφτιαξε ὁ ἴδιος·
 κι ἔξω τὸ στέριο κρεβάτι ἅμα στήσετε, βάλτε τοῦ στρῶμα,
 βάλτε προβιὲς καὶ βελέντζες καὶ ρίζτε τοῦ ὠραῖες ἀντρομίδες.» 180

Εἶπε, γιὰ νὰ δοκιμάσῃ τὸν ἄντρα της. Τότ' ὁ Ὀδυσσεύς
 χόλιασε, καὶ στὸ πιστό τοῦ τὸ ταῖρι προσμίλησε κι εἶπε·

«Γυναίκα, τί καρδιοσφάχτης ὁ λόγος πού μοῦ 'πες ἀλήθεια!
 Ποιὸς μετατόπισε ἄλλοῦ τὸ κρεβάτι μου; Δύσκολο θὰ 'ταν
 καὶ σ' ἕναν ἔμπειρο, πάρεξ ἂν ἔρθῃ θεός, πού μονάχος
 αὐτός, ἂν θέλῃ, ἔμπορεῖ σ' ἄλλον τόπο νὰ πάῃ νὰ τὸ στήσῃ·
 μ' ἀπ' τοὺς ἀνθρώπους πού ζοῦνε κανεῖς, παλληχάρι κι ἂν εἶναι,
 δὲ θὰ τὸ σάλεινε· τ' εἶναι σημάδι τρανὸ σκαρωμένο
 στὸ τορνευτό μου κρεβάτι, πού τό 'φτιαξά ἐγώ, μοναχός μου.
 Δέντρο μακρόφυλλο ἐλιᾶς στὸν αὐλόγυρο φούντωνε μέσα,
 βλασταρωμένο, χλωρό, καὶ μὲ στύλο παρόμοιο στὸ χόντρος. 190
 Τό 'κλεισα ὀλόγυρα ἐγώ, γιὰ νὰ χτίσω τὸ θάλαμο, κι ἅμα
 καλὰ μὲ πέτρες πυκνὲς τότε σήκωσα κι ἔβαλα στέγη,
 καὶ θύρα μὲ περαστὰ καὶ καλὰ ταιριασμένα κανάτια,
 ἔκοψα τὴ φυλλωσιὰ τοῦ μακρόφυλλου λιόδεντρου τότε,
 καὶ τὸν κορμό τοῦ ἀπ' τὴ ρίζα πελέκησα κι ἔξυσα γύρω
 μαστορικὰ μὲ λεπίδι, τὸν ἴσιωσα ὀλόρθο μὲ στάφνη,
 κλινόποδο ἔτσι νὰ φτιάξω, τρυπώντας το μὲ τὸ τρυπάνι.
 Μ' αὐτὸ ἀρχινώντας τὴν κλίνη πελέκησα, ν' ἀποτελειώσω,
 πλουμίζοντάς τη παντοῦ μὲ μάλαμα, φίλδισι, ἀσήμι· 200
 καὶ λουριὰ τέντωσα μέσα βοδιοῦ μὲ πορφύρα βαμμένα.

Νά, τὸ σημάδι εἶν' αὐτὸ πού σοῦ λέγω, γυναίκα· δὲν ξέρω
 κι ἂν τὸ κρεβάτι μου ἀκόμα στὴ θέσῃ τοῦ μένη ἢ μὴν κάποιος
 τό 'βαλε κιόλας ἄλλοῦ, κόβοντάς μου τὸ δέντρο ἀπ' τὴ ρίζα.»
 Τῆς εἶπε· καὶ τῆς λυθῆκαν τὰ γόνατα κι ἡ ἔρμη ἡ καρδιά της,
 πού ἀτράνταχτα εἶδε σημάδια νὰ τῆς φανερώνη ὁ Ὀδυσσεύς.
 Δάκρυσε κι ἔδραμ' εὐτὺς στὰ λαιμὰ τοῦ Ὀδυσσεύα νὰ τυλίξῃ
 γύρω τὰ χέρια· καὶ τὸ μέτωπό τοῦ φιλώντας μιλοῦσε·

«Μὴ μ' ὀργιστῆς, Ὀδυσσεά, μιὰ καὶ σι' ἄλλα περνᾷς τοὺς ἀνθρώπους
 ὅλους στὴ γνώση· σ' ἐμᾶς οἱ θεοὶ μᾶς μοιράναν τὴν πίκρα, 210
 ποὺ μᾶς φτονῆσαν, μὴ μείνουμε ἀχώριστοι, κι ἀφοῦ χαροῦμε
 τὴ νιότη, στῶν γερατειῶν τὸ κατώφλι μὴ φτάσουμε ἀντάμα.
 Τώρα, μὴ μοῦ χολιάζης γιὰ τοῦτο καὶ μὴ μὲ δικάζης,
 ποὺ ἄμα σὲ εἶδα μπροστά μου, δὲν ἔτρεξα νὰ σ' ἀγκαλιάσω.
 Ἔτρεμε πάντα ἡ καρδιά μου στὰ δόλια τὰ στήθια, μὴν ἔρθῃ
 κανένας ἀπ' τοὺς ἀνθρώπους καὶ μὲ ξεγελάσῃ μὲ λόγια
 κι ἐμένα· τ' εἶναι πολλοὶ ποὺ κακὰ μηχανεύονται πάντα.

[Τάχ' ἂν τὸ γνώριζε ἡ Ἑλένη ἢ Ἀργίτισσα, ἡ φύτρα τοῦ Δία,
 πὼς πάλι τῶν Ἀχαιῶν οἱ βλαστοὶ οἱ πολεμόχαροι πίσω
 στὴν ποθεينὴ πατρίδα, στὸ σπιτί της, θὰ τὴ γυρνοῦσαν,
 λές, μ' ἓναν ξενομερίτη φιλιὰ κι ἀγκαλιάσματα θὰ ᾗχε ; 220
 Αὐτὴ ὅμως θεὰ τὴν κινοῦσε τὸ ἀταίριαστον ἔργο νὰ πράξῃ,
 καὶ τὴν κατάρ' ἀπὸ πρὶν δὲν τὴν ἐβαζε μὲς στὴν καρδιά της,
 τὴ μαῦρη, ποὺ καὶ γιὰ μᾶς ἀπ' αὐτὴ πρωτοῦρθε τὸ πένθος.
 Μὰ τώρα, ἀφοῦ τὰ σημάδια ὀλοφάνερα μοῦ εἶπες ἀράδα,
 γιὰ τὸ δικό μας κρεβάτι ποὺ ἄλλος δὲν εἶδε στὸν κόσμο,
 πάρεξ ἐσὺ κι ἐγὼ μόνο, καὶ μιὰ παρακόρη μονάχα
 ἢ Ἀκτορίδα, ποὺ μοῦ ἔδωκε, ἐδῶ σὰν κινοῦσα, ὁ πατέρας,
 κι αὐτὴ τοῦ στέριου θαλάμου τὴ θύρα μᾶς φύλαγε, τώρα 230
 πιὰ τὴν ψυχὴ μου, κι ἂς εἶναι περίσσια σκληρὴ, μοῦ κερδίζεις.»

Εἶπε, καὶ τοῦ ἄναψε ἀκόμα τὸν πόθο γιὰ κλάμα καὶ βόγγο·
 κι ἔκλαιγε, τὴν ἀκριβή, τὴ χαρὰ τῆς ψυχῆς του κρατώντας.
 Καί, ὅπως καλὸδεχτὴ ἡ γῆ τοὺς προφαίνεται ἐνῶ κολυμπᾶνε
 ὅποιοι τὸ στέριο καράβι στὸ πέλαγος ὁ Ποσειδῶνας
 τοὺς τό'χει σπάσει σπρωγμένο ἀπ' ἀγέρα, ἀπὸ κύματα μαῦρα,
 καὶ λίγοι πρὸς τὴ στεριά, στ' ἀφρισμένα νερὰ κολυμπώντας,
 ξέφυγαν, κι ἄρμη πολλὴ στὰ κορμιὰ τους τριγύρω ἔχει πῆξει,
 καὶ ὅλοι χαρά, ποὺ τὸ χάρο γλυτώσανε, χῶμα πατοῦνε,
 τὸ ἴδιο, καθὼς τὸν κοιτοῦσε, καλὸδεχτος ὁ ἄντρας τῆς ἦταν,
 καὶ τὰ λαιμὰ του καθόλου δὲν ἄφηναν τ' ἄσπρα τῆς χέρια. 240
 Κι ἡ ροδοδάχτυλη Αὐγὴ θὰ φαίνόταν, κι ἀκόμα θὰ κλαῖγαν,
 ἂν ἄλλο δὲ στοχαζόταν ἢ γαλανομάτα ἢ Παλλὰδα.
 Τὴ νύχτα στὸ σύνορό της τὴν κράτησε, νὰ μεγαλώσῃ,
 καὶ τὴ χρυσόθρονη Αὐγὴ νὰ σταθῇ στὸ Ὠκεάνειο ρέμα,

καὶ τὰ γοργὰ τῆς πουλάρια πού φέρνουνε φῶς στοὺς ἀνθρώπους,
τὸ Λάμπο καὶ τὸ Φαέθοντα, οὔτε ἄφηνε ἀκόμα νὰ ζέσουν.

Καὶ εἶπε στὸ ταῖρι του τότε ὁ πολὺ γνωστικός Ὀδυσσεάς·

« Γυναίκα, ἀργοῦμε στὸ τέρμα νὰ φτάσουμε ἐμεῖς τῶν ἀγώνων
ὅλων, κι ἀμέτρητος μόχτος ἀκόμα κατόπι ἀπομένει
πολὺς καὶ δύσκολος, πού ὅλον ἐγὼ νὰ τελειώσω εἶν' ἀνάγκη. 250

Γιατὶ ἔτσι τοῦ Τειρεσσία ἡ ψυχὴ μοῦ τὰ μάντεψε τοῦτα,
τῇ μέρα πού εἶχα κατέβει μὲς στοῦ Ἄδη βαθιὰ τὸ παλάτι,
φάχγοντας πῶς στὴν πατρίδα θὰ ρχόμαστ' ἐγὼ κι οἱ συντρόφοι.
Μὰ ἔλα, κι ἄς πᾶμε στὴν κλίνη, γυναίκα· καιρὸς εἶναι τώρα
νὰ κοιμηθοῦμε κι ἐμεῖς, τὸ γλυκὸ νὰ χαροῦμε τὸν ὕπνο.»

Πάλι τοῦ μίλησε κι εἶπε ἡ πολὺ συνετὴ Πηνελόπη·

« Κρεβάτι σοῦ εἶναι στρωμένο ὅ,τι ὥρα θελήσῃ ἡ καρδιά σου,
τώρα πού δώσκανε πιά κι οἱ θεοὶ νὰ σὲ κάμουν νὰ φτάσῃς
πάλι στ' ὠριόχτιστο σπίτι καὶ στὸ πατρικὸ σου τὸ χῶμα.
Μ' ἀφοῦ ἐσὺ τό ἴμαθες πιά καὶ θεὸς τό ἔχει βάλει στὸ νοῦ σου, 260
ἔλα μου, πὲς τὸν ἀγῶνα, γιατί καὶ κατόπι, νομίζω,
ἂν τότε μάθω, ἀπὸ τώρα κακὸ νὰ τὸν ξέρω δὲν εἶναι.»

Καὶ τῆς ἀπάντησε κι εἶπε ὁ πολὺ γνωστικός Ὀδυσσεάς·

« Καχημένη, τί ἔτσι μὲ βιάζεις, τί τόσο πολὺ μ' ἀναγκάζεις
νὰ σοῦ τὸ πῶ ; Μὰ κι ἐγὼ θὰ μιλήσω καὶ δὲ θὰ σ' τὸ κρύψω.

Ὅμως δὲ θὰ χαρῆς στὴν καρδιά σου· δὲ χαίρουμαι μήτε
ὁ ἴδιος ἐγὼ. Σὲ πολλὲς μοῦ παράγγειλε χῶρες ἀνθρώπων,
κουπὶ στὰ χέρια κρατώντας καλόλαμνο, νὰ ταξιδέψω,
ὥσπου νὰ φτάσω σὲ κείνους πού θάλασσα διόλου δὲν ξέρουν
οἱ ἄνθρωποι, μήτε προσφάγι δὲν τρῶνε ἀρτυμένο μ' ἄλατι, 270

καὶ οὔτε καράβια ποτὲ κοκκινόπλωρα ἐκεῖνοι δὲν εἶδαν,
οὔτε καλόλαμνα κἂν κουπιὰ πού ἴναι φτερά στὰ καράβια.
Μοῦ εἶπε κι ἓνα σημάδι ὀλοφάνερο, καὶ δὲ σ' τὸ κρύβω·
ἄμ' ἄλλος ἀνταμωθῇ στρατολάτῃς μ' ἐμένα στὸ δρόμο
καὶ πῇ στὸν ὠριο τὸν ὄμο πῶς ἔχω γιὰ λίχνισμα φτυάρι,
τότε στὸ χῶμα, παράγγειλε, ἐγὼ τὸ κουπί μου νὰ μπῆξω·
κι ἀφοῦ σφαχτὰ θυσιάσω καλὸδεχτα στὸν Ποσειδῶνα
τὸ ρήγα,—ταῦρο, κριάρι καὶ κάπρο πού βάττειε σκρόφες, —
νὰ ξαναρθῶ στὴν πατρίδα, νὰ σφάξω ἱερὲς ἐκατόμβες
στοὺς ἀθανάτους θεοὺς, πού τὰ οὐράνια τ' ἀπέραντα ὀρίζουν, 280

σ' ὅλους ἀράδα· καὶ πέρ' ἀπ' τῇ θάλασσᾳ θά 'ρθη σ' ἐμένα
εὐκολος θάνατος, τέτοιος ἀλήθεια, ποῦ θὰ μὲ χτυπήσῃ
μὲ γερατειὰ θαλερὰ φορτωμένο, καὶ γύρω οἱ λαοὶ μου
εὐτυχισμένοι θὰ ζοῦν. Ἔτσι, μοῦ 'πε, ὅλ' αὐτὰ θὰ τελειώσουν.»

Τότε τοῦ ἀπάντησε κι εἶπε ἡ πολὺ συνετὴ Πηνελόπη·
«Ἄν τὰ γεράματα οἱ θεοὶ πιὸ καλὰ σοῦ ἐτοιμάζουν ἀλήθεια,
θὰ 'ναι κι ἐλπίδα νὰ ἰδῇς γλυτωμὸ στὰ δεινὰ σου ἐπιτέλους.»

Ἔτσι κι αὐτὰ κεῖνοι οἱ δύο μεταξὺ τους μιλοῦσαν καὶ λέγαν,
κι ὥστόσο μὲ τῇ βυζάστρᾳ ἡ Εὐρυνόμη ἐτοιμάζαν τὴν κλίνη
μὲ τ' ἀπαλὰ τῆς στρωσίδια, καὶ φέγγανε γύρω λαμπάδες. 290
Κι ἅμα τὸ στέριο κρεβάτι τὸ στρώσανε μ' ἔγνοια καὶ τάξη,
κίνησε πάλι ἡ γριὰ στὴ γωνιά τῆς, στὸν ὕπνο νὰ πέσῃ,
κι ἡ συγυρίστρα Εὐρυνόμη κρατώντας λαμπάδα στὰ χέρια,
ἔφεγγε κι ἄνοιγε δρόμο στοὺς δύο τους νὰ πᾶνε στὴν κλίνη·
κι ἅμα στὸ θάλαμο μέσα τοὺς πῆγε, πάλι ἔφυγε. Ἐκεῖνοι
τότε στοῦ ἀρχαίου κρεβατιοῦ τὸ νόμον ὁλόχαροι φτάσαν.
Μὰ κι ὁ Τηλέμαχος, κι ὁ βοῖδολάτης μὲ τὸ χοιροτρόφο
πάψαν κι αὐτοὶ τὸ χορὸ, καὶ σταμάτησαν καὶ τίς γυναῖκες,
καὶ στὸ ἱσκιωμένο παλάτι ξαπλώθηκαν νὰ κοιμηθοῦνε.

Καὶ ἅμα τῆς ποθεινῆς ἐρωτιᾶς τίς χαρὲς ἀπολάψαν, 300
κάνανε κι ἄλλες χαρὲς μὲ τὰ λόγια ποὺ λέγαν οἱ δύο τους,
αὐτῇ, ἡ ἰσόθεη γυναῖκα, ὅσα ὑπόφερε μὲς στὸ παλάτι,
βλέποντας τὴ συντροφιά τὴν κακόλεθρη ἐκεῖ τῶν μνηστήρων,
ὅπου ἐξαιτίας τῆς βόδια πολλὰ καὶ θρεμμένα κοπάδια
σφάζανε, κι ἀπ' τὰ πιθάρια πολὺ τὸ κρασί ξεχυνόταν·
κι ὁ θεογέννητος πάλι Ὀδυσσεὺς στοὺς ἀνθρώπους τί πίκρες
εἶχε σκορπίσει καὶ τί συμφορὲς εἶχε πάθει κι ὁ ἴδιος,
τά 'λεγεν ὅλα· κι αὐτὴ τὰ χαιρόταν ἀκούγοντας, κι ὕπνος,
πρὶν ὅλα τ' ἀνιστορήσῃ, δὲν ἔπεφτε στὰ βλέφαρά τῆς. 309

Κι ἄρχισε κι ἔλεγε αὐτὸς πῶς τοὺς Κίκονες χτύπησε πρῶτα,
κι ὕστερα στῶν Λωτοφάγων τὰ πλούσια χωράφια πῶς ἦρθε,
καὶ τί εἶχε ὁ Κύκλωπας κάμει, καὶ πῶς τὸν τιμώρησε τότε
ποὺ τοῦ εἶχε φάγει λεβέντες συντρόφους, καὶ δὲν τοὺς σπλαχνίστη·
καὶ πῶς στὸν Αἴολο πῆγε, ποὺ πρόθυμα τὸν καλοδέχτη
καὶ τὸν προβόδησεν· ὅμως γραφτό του δὲν ἦταν ἀκόμα
νὰ ἰδῇ πατρίδα γλυκειά, μὰ τὸν ἄρπαξε πάλι ἡ φουρτούνα

καὶ στὰ ψαράτα πελάγη τὸν πῆγε βαριά πού θρηνοῦσε·
καὶ στὴν Τηλέπυλο, τῶν Λαιστρυγόνων τὸ κάστρο, πῶς πῆγε,
πού τοῦ ἀφανίσαν τὰ πλοῖα, τοὺς καλὰ ποδεμένους συντρόφους
[ὅλους, καὶ ξέφυγ' ἐκεῖνος μονάχος μὲ μαῦρο καράβι]. 320

Καὶ εἶπεν ἀράδα τῆς Κίρκης τὸ δόλο, τίς τόσες τῆς τέχνης,
καὶ στοῦ "Αδῆ τ' ἀραχνιασμένο παλάτι, τὸ μαῦρο, πῶς πῆγε,
ἀπ' τοῦ Θηβαίου Τειρεσία τὴν ψυχὴ προφητεία νὰ ζητήσῃ,
μὲ τὸ πολὺσκαρμο πλοῖο, κι εἶδεν ὅλους ἐκεῖ τοὺς συντρόφους
καὶ τὴ γεννήτρα μητέρα, πού βρέφος τὸν εἶχε θηλάσει·
πῶς τὴ γλυκόλαλῃν ἄκουσε αὐτὸς τὴ φωνὴ τῶν Σειρήνων,
πῶς στίς Πλεοῦμενες πέτρες, στὴν ἄγρια τὴ Χάρυβδη πῆγε,
στὴ Σκύλλα, πού δὲν ξεφύγαν ἀνέγγιχτοι οἱ ναῦτες ποτέ τους·
καὶ πῶς τοῦ "Ηλίου τὰ βόδια οἱ συντρόφοι του πῆγαν καὶ σφάζαν,
καὶ πῶς στὸ γλῆγορο πλοῖο φλογοτίνιζε τ' ἀστροπελέκι 330
ὁ ἀψηλοβρόντης ὁ Δίας, κι οἱ συντρόφοι του οἱ ἄξιοι χαθῆκαν
ὅλοι μεμιάς, κι αὐτὸς μόνος τὴ μαύρη του ξέφυγε μοῖρα,
κι ἔφτασε στῆς Ὀγυγίας τὸ νησί καὶ στὴ νύμφῃ τὴν Καλυψώ,
πού τὸν κράτησ' ἐκεῖ λαχταρώντας τὸν ταίρι τῆς νὰ 'ναι
στὶς βαθουλές τῆς σπηλιές, καὶ τὸν ἔθρεφε, καὶ νὰ τὸν κάμῃ
νὰ ζήσῃ ἀθάνατος πάντα κι ἀγέραςτος τοῦ 'ταξε ἐκεῖνη·
ὅμως τὴ γνώμῃ ποτέ δὲν τοῦ γύρισε μέσα στὰ στήθια·
καὶ πῶς στοὺς Φαίακες ἦρθε, ἀφοῦ τράβηξε βάσανα μύρια,
κι ἀλήθεια, μὲ τὴν καρδιά τους, σὰ θεὸ τὸν τιμῆσαν ἐκεῖνοι,
καὶ στὴ γλυκειὰ τὴν πατρίδα τὸν ἔστειλαν μὲ τὸ καράβι, 340

χαλκὸ, χρυσάφι ἀρκετὸ καὶ φορέματα χαρίζοντάς του.
Τὰ λόγι' αὐτὰ 'λεγε κείνος στερνά, καθὼς τοῦ ἦρθεν ὁ ὕπνος
ὁ κορμολύτης, γλυκός, τῆς ψυχῆς λύνοντάς του τίς ἐγνοίες.

Κι ἡ γαλανόματῃ θεά, ἡ Ἀθηνᾶ, πάλι σκέφτηκεν ἄλλα·
ὅταν πιά μὲ τὸ νοῦ τῆς λογάριασε πῶς ὁ Ὀδυσσεάς
χάρηκε τῆς ἀκριβῆς του τὴν κλίνη καὶ χόρτασεν ὕπνο,
σῆκωσ' εὐτὺς τὴ φεγγόγενῃ Αὐγῇ, τὴ χρυσόθρονη, πέρ' ἀπ'
τὸν Ὀκεανό, στοὺς θνητοὺς φῶς νὰ φέρῃ κι ὀρθὸς ὁ Ὀδυσσεάς
ἀπ' τ' ἀπαλό του τὸ στρῶμα στὸ ταίρι του μίλησε κι εἶπε· 349

« Γυναίκα, τόσους ἀγῶνες χορτάσαμε ὥς τώρα κι οἱ δύο μας,
ἐσὺ θρηνώντας ἐδῶ τὸν πολὺπονο τὸ γυρισμό μου,
ἐνῶ μὲ βάσανα ἐμένα, κι ἄς τό 'χα καημό, μ' ἐμποδίζαν

ὁ Δίας κι οἱ ἄλλοι θεοὶ μακριὰ ἀπ' τῆς πατρίδας τὸ χῶμα.
 Μὰ τώρα ποὺ ἤρθαμε στὴν περιπόθητη κλίνην οἱ δυό μας,
 τ' ἀγαθὰ μου, ὅσ' ἀπομένουν, ἐστὶ φρόντιζέ μου στὸ σπίτι,
 μὰ ὅσα κοπάδια οἱ δυνάστες μνηστῆρες μοῦ σφάζαν καὶ φάγαν,
 πολλὰ θὰ πάω καὶ θ' ἀρπάξω μονάχος μου, κι οἱ Ἀχαιοὶ πάλιν
 ἄλλα θὰ δώσουν, ὥς ποὺ ὅλες ξανὰ μοῦ γεμίσουν τὶς μάντρες.
 Κι ἔτσι ἐγὼ τώρα τραβῶ στὸ πολὺδεντρο χτῆμα μας πέρα,
 νὰ ἰδῶ τὸν ἄξιο πατέρα ποὺ μοῦ εἶναι βαριά πικραμένος·
 κι ἐσέ, γυναῖκα, ὅση γνώση κι ἂν ἔχης, νὰ τί παραγγέλνω·
 γιατί ἅμα ὁ ἥλιος ψηλώσῃ, παντοῦ θὰ σκορπίσῃ κι ὁ λόγος
 γιὰ τοὺς μνηστῆρες ἐδῶ, ποὺ τοὺς σκότωσα μὲς στὸ παλάτι·
 γι' αὐτό, ἅμ' ἀνέβης στ' ἀνώγεια μὲ τὶς παρακόρες γυναῖκες,
 κάθου ἐκεῖ, δίχως κανένα νὰ ἰδῇς ἢ νὰ βγῇς νὰ μιλήσῃς.»

360

Εἶπε, καὶ ντύθηκε γύρω στοὺς ὤμους μὲ τ' ἄρματα ὠραῖα,
 καὶ τὸν Τηλέμαχο, τὸ βοῦδολάτῃ καὶ τὸ χοιροτρόφο
 ζύπνησε, κι ἄρματα μάχης στὰ χέρια νὰ πιάσουν τοὺς εἶπε.
 Κι οἱ τρεῖς τοὺς δὲν παρακοῦσαν, καὶ ζώστηκαν ἄρματα τότε,
 τὶς θύρες ἄνοιξαν, βγῆκαν, κι ὀμπρὸς ὁδηγοῦσ' ὁ Ὀδυσσεάς.
 Κι ἦταν ἀπάνω στὴ γῇ πιά τὸ φῶς, κι ἡ Ἀθηνᾶ, κρύβοντάς τους
 μὲ σκοτεινάγγρα, γοργὰ τοὺς προβόδιζεν ἔξω ἀπ' τὴ χώρα.

370

ΠΑΥΩΔΙΑ Ω

Καὶ τῶν μνηστήρων καλοῦσε ὁ Ἑρμῆς ὁ Κυλλήνιος ἔξω
 τὶς ψυχές, κι εἶχε στὰ χέρια τ' ὀλόχρυσο ὠραῖο ραβδί του,
 ποὺ τῶν ἀνθρώπων μ' ἐκεῖνο πλανᾷ καὶ κοιμίζει τὰ μάτια,
 ὅσων θελήσῃ, καὶ πάλι κι αὐτοὺς ποὺ κοιμοῦνται ξυπνάει.
 Μ' ἐκεῖνο τὶς σαλαγοῦσε, καὶ τρίζαν αὐτὲς κι ἀκλουθοῦσαν.
 Κι ὡς ὅταν οἱ νυχτερίδες στὸ βάθος θεόμορφου σπῆλιου
 τρίζοντας ξάφνου πετοῦν, ἅμα κάποια χωρίσῃ καὶ πέσῃ
 ἀπ' τὴν ἀρμάθα ποὺ ἡ μιὰ μὲ τὴν ἄλλη κρατιοῦνται στὸ βράχο,
 τρίζοντας ἔτσι κι αὐτὲς μαζὶ πῆγαιναν, κι ὀμπρὸς τραβοῦσε
 ὁ Ἑρμῆς ὁ ἀντίκακος μέσα στοὺς δρόμους τοὺς ἀραχνιασμένους.
 Διὰβηκαν τοῦ Ὠκεανοῦ τὶς ροές, τὴ Λευκάδα τὴν πέτρα,
 κι ἀπὸ τὶς πόρτες τοῦ Ἥλιου κι ἀπὸ τῶν ὀνείρων τὴ χώρα
 πῆγαν καὶ φτάσαν γοργὰ στὰ λιβάδια, στ' ἀσφόδελα μέσα,

10

ὅπου οἱ ψυχῆς λημεριάζουν, τῶν ἀποθαμένων οἱ ἴσκιοι.

Καὶ τὴν ψυχὴν ἀνταμῶσαν τοῦ γιοῦ τοῦ Πηλέα, τοῦ Ἀχιλλέα, καὶ τοῦ Πατρόκλου, μαζί τοῦ λεβέντη Ἀντιλόχου, καὶ δίπλα τοῦ Αἴαντα, ποὺ ἦταν ὁ κάλλιος στὴν ὄψη, στ' ἀνάστημα, μέσα στοὺς Δαναοὺς, ὅπου πρῶτος ὁ ἀσύγκριτος, ἦταν Πηλείδης.

Γύρω σ' ἐκεῖνον οἱ τρεῖς ἔτσι στέκονταν, κι ἦρθε σιμὰ τους βαριά θλιμμένη ἡ ψυχὴ τοῦ Ἀγαμέμνονα, τοῦ γιοῦ τοῦ Ἀτρέα, 20 καὶ γύρω του ἄλλες ψυχῆς συναγμένες, αὐτῶν ποὺ μαζί του μέσα στὸ σπίτι τοῦ Αἰγίσθου καὶ χάρο καὶ θάνατο βρῆκαν. Καὶ τοῦ προσμίλησε πρώτη ἡ ψυχὴ τοῦ παιδιοῦ τοῦ Πηλέα·

«Ἀτρεΐδη, λέγαμ' ἐμεῖς πῶς τοῦ Δία τοῦ βροντόχαρου πάντα ἐσὺ 'σουν ὁ ἀγαπημένος ἀπ' ὅλους τοὺς ἥρωες ἄντρες, 30 τί κυβερνοῦσες ἀφέντης σὲ πάμπολλους κι ἀντρεωμένους, στῶν Τρώων τῇ χώρᾳ, ὅπου ἐμεῖς οἱ Ἀχαιοὶ πολλὰ πάθαμε πάθῃ· πρόωρα ἀλήθεια κι ἐσένα μελλόταν νὰ ρθῇ καὶ νὰ σ' εὕρῃ ἡ ὀλέθρια μοῖρα ποὺ δὲν τὴν ξεφεύγει κανεὶς ποὺ γεννιέται. Μακάρι, ὅσο ἤσουναι ρήγας, κι ἐσὺ τὴν τιμὴ νὰ χαϊρόσουν χάρο καὶ θάνατο νὰ 'βρῃς στῶν Τρώων τῇ χώρᾳ ἐκεῖ πέρα· καὶ μνημα οἱ Παναχαιοὶ θὰ σοῦ χτίζανε τότε, κι ἀκόμα θὰ 'παιρνες δόξα μεγάλη στὸ γιό σου ξοπίσω ν' ἀφήσης· μὰ τώρα σοῦ ἦταν γραπτὸ μὲ φριχτότατο χάρο νὰ σβήσης.»

Κι ἡ ψυχὴ πάλι τοῦ Ἀτρεΐδη προσμίλησε κι εἶπε σ' ἐκεῖνον·

«Μακάριε γιὰ τοῦ Πηλέα, ὦ θεόμοιαστε ἐσὺ Ἀχιλλέα, 40 ποὺ πέρ' ἀπ' τ' Ἄργος στὴν Τροία σκοτώθηκες, καὶ γύρω σου ἄλλοι σφάζονταν Τρῶες κι Ἀχαιοὶ πρῶτοι στ' ἄρματα, ποὺ πολεμοῦσαν γιὰ τὸ δικό σου κορμί, κι ἐσὺ μὲς στὴν ἀντάρα τῆς σκόνῃς τρανὸς κοιτόσουν πλατιά, τῶν ἀλόγων τίς τέχνες ξεχνώντας. Καὶ πολεμοῦσαμ' ἐμεῖς ὅλημέρα, καὶ διόλου τῇ μάχῃ δὲ θὰ τὴν παύαμε, ἀν δὲν τὴν κατάρπαιε ὁ Δίας μὲ δρολάπι. Καὶ τότε, ἀφοῦ στὰ καράβια σὲ φέραμε κι ἔξω ἀπ' τὴ μάχῃ, καὶ καθαρίσαμε τ' ὦριο κορμί σου μὲ σύχλιο νερὸ καὶ μὲ λάδι, πάνω στὴν κλίνη τὸ ἀπλώσαμε, καὶ πολλὰ γύρω δάκρυα θερμὰ 'χυναν οἱ Δαναοὶ καὶ κουρεῦαν τίς κόμες. Κι ἦρθε ἀπ' τὴ θάλασσα μὲ τίς ἀθάνατες θαλασσοκόρες ἅμα τ' ἀγρίκησε ἡ μάνα· καὶ ὑψώθη βοή στὰ πελάγη θεόσταλτη, κι ὅλους τρομάρα κυρίεψε τοὺς Ἀχαιοὺς μας·

καὶ πῆραν δρόμο νὰ μποῦνε μὲς στὰ κουφωτά τους καράβια, 50
 μὰ ἐκεῖ τοὺς κράτησε ὁ ἄντρας πολλὰ καὶ παλιὰ πὺν γνωρίζει,
 ὁ Νέστορας, πὺν καὶ πρῶτα στὴ γνῶμη φαίνονταν ὁ πρῶτος.
 Γιὰ τὸ καλὸ τους αὐτὸς φωνὴ σήκωσε, κι ἄρχισε κι εἶπε·
 — Σταθῆτε, Ἀργῆτες ! μὴ φεύγετε ἐσεῖς, Ἀχαιοῦπαιδα ! Ἡ μᾶνα,
 νὰ τη, ἀπ' τὴ θάλασσα, μὲ τὶς ἀθάνατες θαλασσοκόρες,
 ἔρχεται δῶ ν' ἀνταμώσῃ τ' ἀγόρι τῆς τὸ πεθαμένο.—
 Εἶπε, κι οἱ ἀντρειωμένοι Ἀχαιοὶ τὴ φυγὴ σταματῆσαν.
 Κι ὀλόρθες γύρω σου τοῦ θαλασσόγερου οἱ κόρες σταθῆκαν
 μοιρολογώντας πικρά, καὶ μ' ἀθάνατα ροῦχα σὲ ντύσαν.
 Καὶ σὲ θρηνοῦσαν οἱ ἐννιά συναλλάζοντας, ὅλες οἱ Μοῦσες, 60
 μ' ὥραιες φωνές, πὺν κανέναν ἀδάκρυτον ἀπ' τοὺς Ἀργῆτες
 δὲ θὰ θωροῦσες· βαριά τοὺς πονοῦσε ἡ θρηνόλαλη Μοῦσα!
 "Ἐτσι σωστὰ δεκαφτὰ μερονύχτια σὲ κλαίγαμ' ἐσένα,
 οἱ ἄνθρωποι ἐμεῖς οἱ θνητοὶ κι οἱ θεοὶ μας οἱ ἀθάνατοι ἀντάμα·
 στὶς δεκοχτῶ, στὴν πυρὰ δίνοντάς σε, σοῦ σφάξαμε γύρω
 πολλὰ τετράπαχα ἀρνιά καὶ πολλὰ στριφοπόδαρα βόδια.
 Καὶγόσουν μέσα σὲ ροῦχα θεῶν καὶ σὲ μύρα περίσσια,
 μέσα σὲ μέλι γλυκό· καὶ πεζοὶ κι ἀλογάρηδες, πλῆθος
 ἤρωες, ἀρματωμένοι Ἀχαιοὶ στὴν πυρὰ πὺν καιγόσουν
 δρόμησαν γύρω νὰ ρθοῦν· καὶ πολλὴ ὀχλασὴ σηκωνόταν. 70
 Κι ἔτσι Ἀχιλλέα, ἀφοῦ πιά σὲ κατάφαγε ἡ φλόγα τοῦ Ἡφαίστου,
 τὴ χαραυγὴ τὰ συνάξαμ' ἐμεῖς τὰ λευκὰ κόκαλά σου
 σὲ ἄδολο μέσα κρασί καὶ σὲ μύρα· μᾶς ἔδωκε τότε
 χρυσὸ ἀμφορέα ἡ μητέρα· μᾶς ἔλεγε τοῦ Διονύσου
 δῶρο πὺς ἦτανε, κι ἔργο τοῦ κοσμοακουσμένου τοῦ Ἡφαίστου.
 Μέσα εἶν' ἐκεῖ τὰ λευκὰ κόκαλά σου, λαμπρὲ μου Ἀχιλλέα,
 καὶ μαζὶ τοῦ σκοτωμένου Πατρόκλου τοῦ Μενoitιάδῃ
 καὶ χωριστὰ τοῦ Ἀντιλόχου, πὺν ἀπ' ὅλους τοὺς ἄλλους συντρόφους
 ἔξοχα ἐσὺ τὸν τιμοῦσες μετὰ τὴ θανὴ τοῦ Πατρόκλου.
 Κι ὕστερα γύρω τους μνήμα σηκώσαμε ἐξαίρετο, μέγα, 80
 τῶν Ἀργιτῶν ὁ στρατὸς ὁ γερός, πὺν λαμπρὰ κονταρεύουν,
 στὴν ἄκρῃ ὀμπρὸς τοῦ γυαλοῦ, στὸν πλατὺ τὸν Ἑλλήσποντο ἀπάνω,
 ὥστε ἀπ' τὸ πέλαγο πέρα νὰ φαίνεται σ' ὅλους σημάδι,
 ὅσοι εἶναι τῶρα καὶ ζοῦνε καὶ σ' ὅσους θὰ ρθοῦνε κατόπι.
 Κι ἀπ' τοὺς θεοὺς ἡ μητέρα σὰν πῆρε πανώρια βραβεῖα,

τά 'στησε, τῶν Ἀχαιῶν οἱ παράπρωτοι ἀγῶνες νὰ κάμουν.
 Θά 'τυχε βέβαια νὰ ἰδῇς τὴν ταφὴ πολλῶν ἄλλων ἥρων,
 ἅμα κανεῖς βασιλιάς ἀποθάνη, καὶ τὰ παλληκάρια
 ζώνονται ν' ἀγωνιστοῦν κι ἐτοιμάζονται γιὰ τὰ βραβεῖα·
 νὰ 'βλεπες ὅμως ἐκεῖνα θὰ θαμάζες μὲ τὴν καρδιά σου,
 90 πού εἶχε γιὰ σένα βαλμένα ἢ θεά, ἢ ἀργυρόποδη Θέτη,
 βραβεῖα πανώρια· τί τόσο οἱ θεοὶ σ' ἀγαποῦσαν ἐσένα.
 "Ετσι ἐσύ, καὶ πεθαμένος δὲν ἔχασες τ' ὄνομα· αἰώνια
 μὲς στοὺς ἀνθρώπους θὰ σοῦ εἶναι περίλαμπρη ἡ δόξα, Ἀχιλλέα.
 Μὰ ἐμένα, ποιό μου τὸ κέρδος τὸν πόλεμο ἂν ἔχω τελειώσει ;
 Στὸ γυρισμὸ τὸ χαμὸ θλιβερὸ μοῦ μελέτησε ὁ Δίας,
 ἀπὸ τὰ χέρια τοῦ Αἰγίσθου καὶ τῆς διαστρεμμένης γυναίκας !»
 "Ετσι κι αὐτὰ μεταξὺ τους ἐκεῖνοι μιλοῦσαν καὶ λέγαν·
 κι ἦρθε σ' ἐκείνους σιμὰ ὁ μηνυτὴς Ἀργοφόνος τραβώντας
 τόσες μνηστήρων ψυχές, πού σφαγμένους τοὺς εἶχε ὁ Ὀδυσσεύς. 100
 Κι οἱ δύο τους, ἅμα τοὺς εἶδαν θαμάξαν καὶ πῆγαν ὀμπρὸς τους.
 Καὶ τοῦ Ἀτρεΐδῃ ἡ ψυχὴ τοῦ Ἀγαμέμνονα γνώρισε τότε
 τοῦ Μελανέα τὸ καμάρι, Ἀμφιμέδοντα τὸ δοξασμένο,
 γιὰτὶ σὰν ξένο του αὐτὸς στὴν Ἰθάκῃ τὸν εἶχε φιλέψει.
 Κι ἡ ψυχὴ πρώτη τοῦ Ἀτρεΐδῃ σὲ τοῦτον προσμίλησε κι εἶπε·
 « Τί μου, Ἀμφιμέδοντα, πάθατ' ἐσεῖς, κι ἦρθατ' ὅλοι νὰ μπῆτε
 στὴ μαύρη γῆ διαλεχτοὶ συνομήλικοι ; Ἀλλιῶς δὲν μπορούσε
 νὰ ξεχωρίση κανεῖς μὲς στὴ χώρα τοὺς πρώτους λεβέντες !
 "Ἡ μήπως μὲς στὰ καράβια σᾶς δάμασεν ὁ Ποσειδῶνας,
 κινώντας ἀνεμοζάλες φριχτὲς καὶ φουρτοῦνες μεγάλες ; 110
 ἢ μὴν ὀχτροὶ στὴ στεριά σᾶς χτυπήσανε τότε πού βόδια
 ξεκόβατε ἀπ' τίς κοπές καὶ κοπάδια προβάτων ὠραῖα,
 ἢ πολεμοῦσατε κάστρο νὰ πάρετε ἢ σκλάβες γυναῖκες ;
 Πές μου το πού σὲ ρωτῶ· τὸ παινεύομαι, ξένος σου ἐγὼ 'μαι.
 "Ἡ δὲ θυμᾶσαι πὼς ἦρθα καὶ κόνεψα στὸ σπιτικό σας,
 μὲ τὸν ἰσόθεο Μενέλαο, νὰ πείσουμε τὸν Ὀδυσσεά
 μὲ τὰ καλόλαμνα πλοῖα νὰ κινήσῃ στὸ Ἴλιο μαζί μας ;
 κι ἔτσι ἀρμενίζοντας στὸ πλατὺ πέλαγο ἀλάκερο μήνα,
 τὸν καστροπάρτη Ὀδυσσεά τέλος κάμαμε γνώμη ν' ἀλλάξῃ. »
 Καὶ τοῦ Ἀμφιμέδοντα τότε ἡ ψυχὴ τοῦ προσμίλησε κι εἶπε· 120
 « [Ἀτρεΐδῃ ρήγα, τρανὲ μου Ἀγαμέμνονα, πρῶτε στὴ δόξα],

ὅπως τὰ λῆς ὅλα τοῦτα, ὦ διόθρεφτε, ἐγὼ τὰ θυμοῦμαι.
 Μ' ἄς σοῦ ἱστορήσω ἓνα ἓνα κι ἀλήθεια ἐγὼ τώρα τὰ πάντα,
 τί λογῆς ἔχει σταθῇ τοῦ θανάτου μας τ' ἄσκημο τέλος.
 Καίρῳ ζητούσαμ' ἐμεῖς τοῦ φευγάτου Ὀδυσσέα τῇ γυναίκα·
 καὶ μὴδ' ἀρνιόταν αὐτῇ, μὴδὲ τέλειωνε τὸ φριχτὸ γάμο,
 θάνατο γιὰ ὅλους ἐμᾶς μηχανεύοντας καὶ μαύρη μοῖρα·
 καὶ δόλο μὲς στὸ μυαλό της στοχάστηκεν ἄλλον, ἐτοῦτον.
 Ἔστησε μὲς στὸ παλάτι στημόνι μεγάλο νὰ ὑφάνη
 στὸν ἀργαλειό της, ψιλόκλωνο, ἀτέλειωτο· καὶ σ' ἐμᾶς εἶπε 130
 — Παιδιά, μνηστῆρες μου, ἀφοῦ πιά δὲ ζῇ ὁ θεϊκὸς Ὀδυσσεάς,
 κάμετε ὑπομονὴ γιὰ τὸ γάμο μου, ὥσότου τελειώσω
 τὸ πανί, νὰ μὴ μοῦ πᾶνε χαμένα τὰ γνέματα, ἐντάφιο
 γιὰ τὸ Λαέρτη τὸν ἥρωα, νὰ τὸ ἔχη πρὶν τὸν καταλύση
 ἢ ὀλέθρια μοῖρα τοῦ χάρου ποὺ ἀνήλεος κόσμος ρημάζει·
 μήπως καὶ μὲ κατακρίνη καμιά Ἀχαιοπούλα στὴ χώρα,
 ποὺ δίχως σάβανο κοίτεται αὐτὸς ποὺ εἶχε πλούτη περίσσια.—
 Εἶπε κι ἡ ἀντρεωμένη ψυχὴ μας ὑπάκουσε τότε.
 Κι ἔτσι ὅλο τὸ ῥαίνει, ὅσο ἔφεγγε ἡ μέρα, τὸ μέγα στημόνι,
 καὶ μὲ τὸ φῶς τῶν λαμπάδων τῇ νύχτα τὸ ξέφαινε πάλι. 140
 Τρεῖς χρόνους ἔτσι μὲ δόλο μᾶς ἔπαιζε, μᾶς ξεγελοῦσε·
 ὅμως ὁ τέταρτος χρόνος σὰν ἦρθε καὶ γύρισαν οἱ ὥρες,
 [ποὺ ὅλο καὶ φεῦγαν οἱ μῆνες καὶ πλῆθος περνοῦσαν οἱ μέρες],
 τότε πιά μιὰ ἀπ' τίς γυναῖκες, ποὺ γινώριζε τί ἔφτιανε, τὸ 'πε,
 καὶ τὴν προφτάσαμε· ἐμεῖς, καθὼς ξέφαινε τ' ὥριο φαντό της.
 Ἔτσι τὸ τέλειωσε αὐτῇ, καὶ μὴ θέλοντας, ἀναγκασμένη.
 Κι ἅμα τὸ μέγα στημόνι πιά τὸ ῥανε καὶ τὸ φαντό της
 ἔπλυνε, τὸ ᾄδειε μὲ ἥλιο ἀπαράλλαχτο καὶ μὲ φεγγάρι·
 καὶ τότε τὸν Ὀδυσσεά κακὸς δαίμονας πῆγε ἀπὸ κάπου 150
 κι ἔβγαλε πέρα στὸ χτῆμα, ὅπου κάθονταν ὁ χοιροτρόφος.
 Κι ἦρθεν ὁ γιὸς ὁ ἀκριβὸς τοῦ θεϊκοῦ τοῦ Ὀδυσσέα κεῖ πέρα,
 ἀπ' τὴν ἀμμόστρωτη Πύλο γυρνώντας μὲ μαῦρο καράβι·
 καὶ μελετώντας οἱ δυὸ κακὸ θάνατο γιὰ τοὺς μνηστῆρες,
 φτάσανε στὸ ξακουσμένο τὸ κάστρο, μὰ πίσω ὁ Ὀδυσσεάς
 ἐρχόταν, κι ἔδειχνε ὀμπρὸς ὁ Τηλέμαχος πρῶτος τὸ δρόμο.
 Καὶ μὲ κουρέλια ντυμένο τὸν ἔφερεν ὁ χοιροτρόφος,
 μ' ἐλεεινὸ διακονιάρη ἀπαράλλαχτον, ἴδιο μὲ γέρο

[πού μὲ ραβδί περπατᾷ καὶ κουρέλια φορεῖ στὸ κορμί του].
 Καὶ οὔτε κανεὶς ἀπὸ μᾶς δὲν μποροῦσε νὰ νιώσῃ ποιὸς ἦταν,
 πὺν ἄξαφνα φάνηκε, οὐδ' ὅσοι περνοῦσαν τοὺς ἄλλους στὰ χρόνια·
 μὰ μὲ βρισόλογα ἐμεῖς, μὲ χτυπιὲς τότε σπρώχναμε. Ὡστόσο
 ἔσφιγγε αὐτὸς τὴν καρδιά του καὶ ὑπόμενε μὲς στὸ παλάτι,
 ἔτσι βρισμένος, δαρμένος, χωρὶς τὸ θυμὸ του νὰ δεῖξῃ.
 Μὰ ὅταν τοῦ αἰγιδοφόρου Διὸς τὸν ξεσήκωσε ἡ γνώμη,
 μὲ τὸν Τηλέμαχο αὐτὸς τὰ περίμορφα τ' ἄρματα πῆρε,
 τὰ ἔβαλε μὲς στὸ κελάρι καὶ τὸ ἔκλεισε μὲ τίς ἀμπάρες·
 καὶ αὐτὸς μὲ τίς πονηριὲς του κατάφερε τὴν ἀκριβὴ του,
 σταχτιά πελέκια καὶ τόξο σ' ἐμᾶς τοὺς μνηστῆρες νὰ βάλλῃ,
 τοὺς κακορίζικους, κέρδος τοῦ ἀγῶνα καὶ ἀρχὴ τῆς σφαγῆς μας.
 Κι οὔτε κανεὶς μας τὴν κόρδα στὸ ἀλύγιστο ἐκεῖνο δοξάρι 170
 νὰ τὴν τεντώσῃ δὲν μπόρειε, —μᾶς ἔλειπε ἡ δύναμη ἀλήθεια.
 Μὰ στοῦ Ὀδυσσέα τὰ χέρια σὰν ἦρθε τὸ μέγα δοξάρι,
 τότε ἐμεῖς, ὅλοι μαζί, φωνὲς βάλαμε, νὰ μὴν τὸ δώσουν,
 μηδὲ καὶ ἂν ἔλεγε λόγια πολλά, τὸ δοξάρι σ' ἐκείνον·
 καὶ μόνος πρόσταξε καὶ εἶπε ὁ Τηλέμαχος, νὰ τοῦ τὸ πᾶν.
 Κι ὁ θεϊκὸς Ὀδυσσεὺς ὁ πολύπαθος τὸ ἔπιασε τότε,
 τὸ τέντωσ' εὐκόλα, καὶ ἀπ' τὰ πελέκια σὰν πέρασε βέλος,
 πῆγε καὶ στάθηκε ἀπὰ στὸ κατώφλι καὶ σκόρπισε ἀμέσως
 τὰ βέλη, καὶ ἄγρια θωρώντας χτυπάει τὸν Ἀντίνοο τὸ ρήγα.
 Ρίχνει κατόπι στοὺς ἄλλους τίς στεναχτερές του σαῖτες, 180
 σημάδι ὁμπρὸς βάζοντάς τους, καὶ πέφταν αὐτοὶ πλάϊ - πλάϊ.
 Καὶ φανερό 'ταν πῶς κάποιος θεὸς τοῦ στεκόταν προστάτης·
 καὶ τότε, ἀκράτητοι ἐκεῖνοι, τραβώντας στὰ δώματα μέσα,
 ζερβὰ δεξιὰ μᾶς χτυποῦσαν, καὶ ὑψώνονταν ἄπρεπος βόγγος
 ἀπ' τὰ κεφάλια πὺν χάμου βροντοῦσαν, καὶ χόχλαζε τὸ αἷμα.
 Ἔτσι χαθήκαμ' ἐμεῖς, Ἀγαμέμνονα, καὶ τὰ κορμιά μας
 ἄθαφτα κοίτονται, ἀκόμα καὶ τώρα, στὸ σπῆτι του μέσα·
 γιὰτί οἱ δικοὶ κανενὸς δὲν τὸ ξέρουν ἀκόμα στὸ σπῆτι,
 πὺν ἀπ' τίς πληγὰς μας τὸ αἷμα τὸ μαῦρο ἅμα νίβανε, χάμου
 ξαπλώνοντάς μας θὰ κλαῖγαν· αὕτῃ τῶν νεκρῶν εἶν' ἡ δόξα.» 190

Κι ἡ ψυχὴ τότε τοῦ Ἀτρεΐδῃ προσμίλησε καὶ εἶπε σ' ἐκείνον·
 «Μακάριε γιὲ τοῦ Λαέρτη, πολύτεχνε ἐσὺ Ὀδυσσεά,
 μὲ χάρες πόσες γυναῖκα στεφάνι σου ἀπόχτησες καὶ ἔχεις !

τί φρονιμάδα καὶ νοῦς στήν ἀσύγκριτη κόρη τοῦ Ἰκάριου,
 τὴν Πηνελόπη ! ποὺ πάντα θυμότανε τὸν Ὀδυσσεά,
 τὸ στέφανό της· γι' αὐτό, γιὰ τίς χάρες της ἄσβηστη ἡ δόξα
 πάντα θά μένη, θά πλέξουν οἱ ἀθάνατοι ὠραῖο τραγοῦδι
 στὴ συνετὴ Πηνελόπη, νὰ λὲν ὅσοι ζοῦνε στὸν κόσμον
 κι ὄχι σὰν τοῦ Τυνδάρου τὴν κόρη, ποὺ λόγιασεν ἔργα
 φοριχτά· τὸν ἄντρα της σκότωσε αὐτὴ, καὶ κατάρas τραγοῦδι 200
 θά 'ναι γι' αὐτὴ στοὺς ἀνθρώπους· καὶ φήμη κακὴ στίς γυναῖκες
 ἄφησε, γιὰ ὅλες, ἀκόμα καὶ γιὰ ὅποια καλόπραγῃ τύχη.»

Ἔτσι κι αὐτὰ κεῖνοι οἱ δυὸ μεταξὺ τους μιλοῦσαν καὶ λέγαν,
 καθὼς στεκόντανε στοῦ Ἀδῆ τὰ μέρη, στῆς γῆς τοὺς κρυψῶνες·
 κι οἱ ἄλλοι, ἅμ' ἀπ' τὴ χώρα κατέβηκαν, πῆγαν ἀμέσως
 στοῦ Λαέρτη τ' ὄμορφο χτῆμα, τὸ συγυρισμένο, ποὺ ὁ ἴδιος
 κάποτε τό 'χε ἀποχτήσῃ, ὁ Λαέρτης, μὲ κόπο καὶ μόχτο.
 Ἦταν τὸ σπίτι του ἐκεῖ, καὶ τριγύρω καλύβια χτισμένα,
 ὅπου καθόνταν καὶ τρῶγαν καὶ πλάγιαζαν οἱ σκλαβωμένοι
 δοῦλοι του, ἐκεῖνοι ποὺ κἀναν γι' αὐτὸν τίς δουλειὲς στὰ χωράφια. 210
 Καὶ ἦταν ἐκεῖ μιὰ γριά Σικελὴ ποὺ τὸ γέρο Λαέρτη
 φρόντιζε μ' ἔγνοια πολλή, μακριὰ ἀπ' τὴ χώρα, στὸ χτῆμα.
 Ἐκεῖ ὁ Ὀδυσσεὺς στὸ γιὸ καὶ στοὺς δούλους του μίλησε κι εἶπε·

« Τώρα πηγαίνετε ἐσεῖς στὸ καλόχτιστο μέσα τὸ σπίτι,
 καὶ γιόμα σφάζετε ἀμέσως τὸ πρῶτο θρεφτάρι ἀπ' τοὺς χοίρους·
 πηγαίνω ὥστόσο κι ἐγὼ τὸν πατέρα μου νὰ δοκιμάσω, —
 ἄραγε θὰ μὲ γνωρίσῃ, θὰ βρῇ μὲ τὰ μάτια ποιὸς εἶμαι,
 ἢ θὰ μὲ πάρῃ γιὰ ξένο, ἀφοῦ λείπω καιρὸ μακριὰ του ; »

Αὐτὰ εἶπε, κι ἔδωκε ἀμέσως στοὺς δούλους τὴν ἀρματωσιά του.
 Καὶ τότε αὐτοὶ πρὸς τὸ σπίτι γοργότρεξαν, ἐνῶ ὁ Ὀδυσσεὺς 220
 πρὸς τὸν πολὺκαρπο κῆπο εὐτὺς διάβηκε, νὰ δοκιμάσῃ.
 Καὶ τὸ Δολίον, στὸ μεγάλο δεντρόκηπο κάτω τραβώντας,
 δὲν τότε βρῆκε· οὔτε δούλο, οὔτε γιὸ του κανένα· γιατί ὅλοι
 πέτρες νὰ μάσουνε γιὰ τῆς αὐλῆς τὸ μαντρότοιχο, πέρα
 εἶχαν τραβῆξῃ, καὶ πρῶτος τοὺς ἔδειχνε ὁ γέρος τὸ δρόμο.
 Μὰ στὸν καλόφραχτο κῆπο τὸν κύρη του βρῆκε, ποὺ μόνος
 σγάριζε γύρω δεντράκι, λερὸ φορεμένος χιτῶνα,
 φτωχικὸ καὶ μπαλωμένο, καὶ γύρω στίς ἄντζες δετὰ 'χε
 παλιὰ βοδήσια στιβάγια, νὰ μὴν τὸν ξεσκίζουν τ' ἀγκάθια,

καὶ γὰρ τὰ βᾶτα χερόφτια στὰ χέρια, καὶ σκουῖφο γιδήσιο
φοροῦσε στήν κεφαλῇ, ποὺ τὴν πίκρα τοῦ αὐγάτιζε ἀκόμα.

230

Κι ὁ θεϊκὸς Ὀδυσσεύς ὁ πολὺπαθος, ἅμα τὸν εἶδε
ποὺ γερατειὰ τότε τρώγαν καὶ πίκρα πολλή 'χε ἡ καρδιά του,
σὲ μιὰ ἀψηλὴν ἀχλαδιά δίπλα στάθηκε χύνοντας δάκρυα.

Κι ἀναλογίστη κατόπι στὰ φρένα του καὶ στήν καρδιά του, —
ἀγκαλιαστὰ νὰ φιλήσῃ τὸν κύρη του, κι ὅλα, ἓνα, ἓνα,
πῶς ἦρθε κι ἔφτασε, νὰ τοῦ τὰ πῇ, στῆς πατρίδας τὸ χῶμα ;
ἢ πρῶτα νὰ τὰ ρωτήσῃ καὶ νὰ δοκιμάσῃ ἓνα ἓνα ;

Κι ἔτσι ποὺ αὐτὰ στοχαζόταν, τοῦ φάνηκε κάλλιο πῶς ἦταν,
πρῶτα μὲ λόγια πικρὰ νὰ μιλήσῃ, γιὰ νὰ δοκιμάσῃ.

240

Μὲ τέτοια ἀπόφαση τράβηξε ὁμπρὸς ὁ θεϊκὸς Ὀδυσσεύς.

Σκύβοντας τὴν κεφαλὴ τὸ φυτὸ περισκάλιζε ὁ γέρος·
καὶ πῆγε δίπλα κι ἐστάθη καὶ τοῦ εἶπε ὁ περίλαμπρος γιὸς του·

« Ἄμαθος, γέρο μου, ἐσὺ δὲ μοῦ φαίνεσαι, ἐδῶ ποὺ φροντίζεις
τὸν κῆπο· τοῦ ἔχεις καλὰ καὶ τὴν ἔγνοια του, καὶ δὲν ἀφήνεις
φυτὸ κανένα, συκιὰ ἢ ἀμπελόκλημα ἢ λιόδεντρο, μήτε
ἀχλαδιά, μήτε βραγιά δίχως ἔγνοια, παντοῦ στὸ περβόλι.
Μὰ ἐν' ἄλλο ἐγὼ θὰ σοῦ πῶ, καὶ μὴ βάλλῃς χολὴ στήν καρδιά σου.

Ἔγνοια γιὰ σένα ὅπως πρέπει δὲν ἔχεις, γεράματα μαῦρα
μοῦ περνᾷς, κι ἄλουστος εἶσαι, μὲ ἀταίριαστα ροῦχα ντυμένος.

240

Μὰ οὔτε γιὰ τὴν ἀπραγιά σου ὁ ἀφέντης σου σὲ παραρίχνει·
τίποτα τὸ δουλικὸ δὲν ξανοίγεται ἀπάνω σου γιὰ ὅποιον
ὄψῃ καὶ κορμοστασιὰ σοῦ θωρεῖ· μοιάζεις σὰ βασιλέας·
ναί, τέτοιος μοιάζεις, ἀφοῦ καὶ λουστῇ καὶ δειπνήσῃ, νὰ πάῃ
σὲ ὕπνο νὰ πέσῃ γλυκὸ· γιατί αὐτὸ 'ναὶ σωστὸ γιὰ τοὺς γέρους.
Μὰ ἔλα, κι αὐτὸ νὰ μοῦ πῇς καὶ μ' ἀλήθεια νὰ μοῦ τὸ ξηγήσῃς·
τίνος ἀνθρώπου εἶσαι δοῦλος ; καὶ τίνος τὸν κῆπο φροντίζεις ;

Κι ἀκόμα, πές μου καὶ τοῦτο, ὅπως εἶναι, σωστὰ νὰ τὸ μάθω,
ἂν εἶναι ἡ Ἰθάκη ἐδῶ τούτῃ ποὺ φτάσαμε, καθὼς μοῦ τό 'πε
τώρα δὲ ὁ ἄντρας αὐτὸς ποὺ μ' ἀντάμωσε ἐδῶ ποὺ ἐρχόμουν,
ὄχι καὶ τόσο ξυπνός, ἀφοῦ δὲν ξεθαρεύτηκεν ὅλα

260

νὰ μοῦ τὰ πῇ καὶ ν' ἀκούσῃ τὰ λόγια μου, ποὺ ἐγὼ ρωτοῦσα
γιὰ τὸ δικό μου τὸν ξένο, ἂν μοῦ ζῇ κι ἂν ὑπάρχῃ στὸν κόσμον,
ἢ ἔχῃ πεθάνει καὶ στοῦ Ἄδη τὰ δώματα βρίσκειται κάτω.

Καὶ τώρα, αὐτὸ θὰ σοῦ πῶ, καὶ σὺ πρόσεξ' ἐδῶ νὰ μ' ἀκούσῃς·

στήν ἀκριβή μου πατρίδα εἶχα κάποτε κάποιον φίλεψαι,
 πού ἦρθε στὸν τόπο μου, — ὡς τώρα δὲν ἔφτασεν ἄνθρωπος ἄλλος
 πιὸ ἀγαπητός μου ἀπ' τοὺς ξένους καὶ φίλους, τοὺς ξενομερίτες·
 κι ἀπ' τὴν Ἰθάκη ἡ γενιά του πῶς ἦταν παινεύονταν, καὶ εἶπεν,
 ὁ Λαέρτης ὁ Ἀρκεισιάδης δικός του πῶς ἦταν πατέρας. 270

Κι ἐγὼ τὸν πῆρα στὸ σπίτι, καλὰ τότε φίλεψα τότε,
 φροντίζοντάς τον μὲ ἀγάπη, γιατί καὶ πολλά 'χα στὸ σπίτι·
 καὶ δῶρα τοῦ 'δωκα ἐγὼ φιλικά, καθὼς εἶναι ἡ συνήθεια.
 Τοῦ 'δωκα τάλαντα ἑφτά τεχνικὰ δουλεμένο χρυσάφι,
 τοῦ 'δωκα κι ἓνα κροντήρι ἀνθοπλούμιστο κι ὄλο ἀσημένιο,
 κι ἀκόμα δώδεκα χράμια μονά, κι ἄλλες τόσες βελόντζες,
 τόσες χλαμύδες λαμπρές, καὶ μ' αὐτὲς ἄλλους τόσους χιτῶνες·
 χώρια ἀπὸ δαῦτα, γυναῖκες τεχνίτρες σὲ ἀσύγκριτα ἔργα
 τέσσερες, πρῶτες στὰ κάλλη, ὅποιες ἤθελε αὐτὸς νὰ διαλέξη.» 280

Καὶ τότε, χύνοντας δάκρυα, ὁ πατέρας τοῦ ἀπάντησε κι εἶπε·
 « Ξένε μου, ἀλήθεια στὴ γῇ πού ρωτᾷς εἶσαι τώρα φτασμένος·
 μὰ τὴν κατέχουν ἀφέντες ἀπόκοτοι κι ἀδικοπράχτες,
 καὶ πᾶν' τὰ δῶρα σου ἐκεῖνα χαμένα, πού χάριζες μύρια·
 γιατί ἂν τὸν εὕρισκες στὴ χώρα ἐδῶ τῆς Ἰθάκης καὶ ζοῦσε,
 μὲ πλούσια δῶρα κι ἐσένα ἀντιμέβοντας θὰ προβοδοῦσε,
 καὶ μὲ φροντίδες καλές, ὡς ταιριάζει στὸν πρῶτο πού ἀρχίση.
 Μὰ ἔλα κι αὐτὸ νὰ μοῦ πῆς καὶ μ' ἀλήθεια νὰ μοῦ τὸ ζηγήσης, —
 πόσα περάσανε χρόνια, ἀπὸ τότε πού φίλεψες κεῖνον
 τὸν καψερό σου τὸν ξένο, τ' ἀγόρι μου ; — ἂν ζοῦσεν ἀκόμα, 289
 τὸ ἄμοιρο ! Κάπου μακριὰ κι ἀπ' τοὺς φίλους του κι ἀπ' τὴν πατρίδα
 εἶτε στὰ πέλαγα ψάρια τὸν ἔφαγαν, εἴτ' ἔχει γίνει
 σὲ θεριά κι ὄρνια κυνήγι νὰ σκίσουν, χωρὶς νὰ τὸν κλάψῃ
 στολίζοντάς τον ἢ μάνα, κι ὁ κύρης, πού τέκνο μας ἦταν·
 οὔτε ἡ πολὺπροιχη στεφανωτή, ἡ γνωστικιά Πηνελόπη,
 βόγγηξε ἀπάνω στὴν κλίνη τὸν ἄντρα της, ὅπως ταιριάζει,
 κλείνοντας τὰ βλέφαρά του, πού αὐτὴ τῶν νεκρῶν εἶν' ἡ δόξα.
 Κι ἀκόμα πές μου καὶ τοῦτο, ὅπως εἶναι σωστά νὰ τὸ μάθω·
 ποιός κι ἀπὸ ποιά 'σαι γενιά; ποιά 'ναι ἡ χώρα σου, καὶ ποιοὶ οἱ γονιοὶ σου;
 ποῦ τὸ γοργὸ τὸ καράβι ἔχει ἀράξει, πού ἐδῶ σ' ἔχει φέρει
 μὲ τοὺς ἰσόθεους συντρόφους ; ἢ μὴν ἐπιβάτης μὲ κάποιον 300
 ξένο καράβι μᾶς ἦρθες, πού σ' ἔβγαλε κι ἔφυγε ἀμέσως ; »

Τότε τοῦ ἀπάντησε κι εἶπε ὁ πολὺ γνωστικός Ὀδυσσεύς·
 «Θὰ σοῦ ἱστορήσω λοιπὸν ἓνα ἓνα κι ἀλήθεια ὅλα τοῦτα.
 Ἀπ' τὸν Ἀλύβαντα ἐγὼ ἔμεινα, ὅπου ζῶ σὲ περίφημο σπῖτι,
 τοῦ ρήγα Ἀφειδάντα γιός, πού εἶχε τὸν Πολυπήμενα κύρη·
 καὶ τὸ δικό μου εἶναι τ' ὄνομα Ἐπήριτος· μὰ ἐμένα ἡ μοῖρα
 ἐδῶ νὰ φτάσω ἄθελά μου μὲ ξέκλινε ἀπ' τῇ Σικανίᾳ·
 καὶ τὸ καράβι μου στέκει ἀπ' τὸ κάστρο μακριά, πρὸς τὸν κάμπο.
 Ὅσο γιὰ τὸν Ὀδυσσεύς, εἶν' ὁ πέμπτος ἐτοῦτος ὁ χρόνος
 ποὺ ἔφυγε κεῖθε, καὶ πέρα ἀπ' τὸν τόπο μου τράβηξε κείνος 310
 ὁ ἄμοιρος· τί τὰ πουλιά καλοσημάδα φεύγοντας τοῦ ἦταν,
 δεξιὰ, καὶ χαίροντας τότε κι ἐγὼ τὸν προβόδησα, κι ὁ ἴδιος
 χαίροταν πού ξεκινοῦσε· γιατί ἔλπιζε πάντα ἡ ψυχὴ μας
 φίλοι νὰ σμιζοῦμε πάλι καὶ δῶρα ν' ἀλλάξουμε ὥραϊα.»

Εἶπε καὶ σκέπασε ἡ μαύρη τῆς πίκρας νεφέλη τὸ γέρο,
 καὶ μὲ τὰ δύο του τὰ χέρια φουχτώνοντας χῶμα κι ἀσβόλη
 στ' ἄσπρο κεφάλι του ἀπάνω τὰ σκόρπισε βαριά βογγώντας.
 Καὶ τοῦ παιδιοῦ του ἡ καρδιά σπαρταροῦσε, κι ἀψὺ ἀπ' τὰ ρουθούνια
 βούρκωμα ἀνάβρυζε κιόλα, καθὼς τὸν πατέρα θωροῦσε.
 Σφιχτὰ τὸν ἄρπαξε στὴν ἀγκαλιά, τότε φίλησε, κι εἶπε 320

«Ἐγὼ ἔμεινα ὁ ἴδιος, πατέρα μου, αὐτὸς πού ρωτᾷς γιὰ νὰ μάθης,
 κι ὅστερ' ἀπὸ εἴκοσι χρόνια ξανάρχομαι ἐδῶ στὴν πατρίδα.
 Ὅμως τὸ κλάμα σου πάψε καὶ τὸν ὀλοδάκρυτο βόγγο,
 ν' ἀκούσης, τί θὰ σοῦ πῶ,—κι εἶναι ἀνάγκη πολὺ νὰ βιαστοῦμε·
 μὲς στὸ δικό μας παλάτι τοὺς σκότωσα ἐγὼ τοὺς μνηστῆρες,
 τὴν καρδιοσφάχτρα βρῖσιὰ τιμωρώντας καὶ τ' ἄνομα ἔργα.»

Καὶ σ' αὐτὸν τότε ὁ Λαέρτης ἀπάντησεν ἔδωσε κι εἶπε·
 «Ἄν εἶσαι ἀλήθεια ἐδωπέρα φτασμένος, ὁ γιός μου ὁ Ὀδυσσεύς,
 κάποιον σημάδι ἔλα πὲς μου ὀλοφάνερο, νὰ σὲ πιστέψω.»

Καὶ τότε τοῦ ἀπηλογήθη ὁ πολὺ γνωστικός Ὀδυσσεύς· 330
 «Πρῶτα τὸ λάβωμα ἐδῶ μὲ τὰ μάτια σου κοίταξε, πού μου
 τ' ἄνοιξε στὸν Παρνασσὸ μὲ τὸ δόντι του τ' ἄσπρο ἓνας κάπρος,
 σὰν πῆγα ἐκεῖ, πού μὲ στείλατε ἐσὺ κι ἡ σεβασμια μητέρα
 στὸ μητρικό μου παππού τὸν Αὐτόλυκο, γιὰ νὰ τοῦ πάρω
 τὰ δῶρα, πού ἐδῶ σὰν ἦρθε, εἶχε τάξει νὰ δώσῃ γιὰ μένα.
 Μὰ ἔλα, ἄς σοῦ πῶ καὶ τὰ δέντρα, ἐδῶ μὲς στὸν καλόφραχτο κῆπο,
 αὐτὰ πού μοῦ ἔδωκες ὅταν ἐγὼ ἔμουν παιδὶ καὶ ρωτοῦσα

ένα ένα μέσα στὸν κῆπο ἀκλουθώντας σε, κι ἀναμεσό τους
 βαδίζαμε· ὅλα μοῦ τὰ 'πες, ένα ένα καὶ μετ' ὄνομά τους,
 καὶ δεκατρεῖς ἀχλαδιές τότε μοῦ 'δωκες, καὶ μηλιές δέκα, 340
 συκιές σαράντα, κι ἀράδες πενήντα μοῦ μέτρησες ἔτσι
 κλήματα γιὰ νὰ μοῦ δώσης, ποὺ ὅλα ἦταν γιὰ τρύγημα ὠραῖα·
 κι εἶναι λογιῶν τῶ λογιῶν τὰ σταφύλια ποὺ βγάζουν ἐκεῖνα,
 ὅταν τοῦ Διὸς οἱ καιροὶ βοηθοὶ ἀπὸ ψηλὰ τὰ μεστώνουν.»

Εἶπε, καὶ τοῦ ἄλλου λυθῆκαν τὰ γόνατα κι ἡ ἔρμη καρδιά του,
 ποὺ ἀτράνταχτα εἶδε σημάδια νὰ τοῦ φανερῶν ὁ Ὀδυσσεύς.

Κι ἔρριξε γύρω τὰ χέρια στὸν ἀκριβογιό του· καὶ τοῦτος
 τὸν ἀρπαξε, ὁ θεϊκὸς καὶ πολύπαθος, ψυχοσβημένο.

Καὶ τότε, ἀνάσα ἅμα πῆρε καὶ τοῦ ἦρθε στὸν τόπο ἡ καρδιά του,
 πάλι σ' αὐτὸν ἀπαντώντας μετ' λόγια τοῦ μίλησε κι εἶπε· 350

« Δία πατέρα, οἱ θεοὶ στὸ μεγάλο τὸν Ὀλυμπο ἀκόμα
 ζῆτε, ἂν ἀλήθεια οἱ μνηστῆρες πληρῶσαν τὴν κούφια ἐπαρσή τους.
 Τώρα ὅμως μες στὴν καρδιά μου φοβοῦμαι φριχτά, μήπως ὅλοι
 κινήσουν κι ἔρθουν ἐδῶ οἱ Ἰθακήσιοι, καὶ μήνυμα ὁλοῦθε
 στείλουνε στῶν Κεφαλλήνων τὰ κάστρα, νὰ τοὺς ξεσηκώσουν.»

Τότε τοῦ ἀπάντησε κι εἶπε ὁ πολὺ γνωστικὸς Ὀδυσσεύς·
 « Ξένοιασε· διόλου ἄς μὴν ἔχῃ γιὰ τοῦτα σκοτοῦρα ἡ καρδιά σου.
 Μὰ τώρα, ἄς πᾶμε στὸ σπίτι ποὺ βρίσκεται δίπλα στὸν κῆπο,
 τί τὸν Τηλέμαχο, τὸ βοῖδολάτῃ καὶ τὸ χοιροτρόφο
 πρόλαβα κι ἔστειλα ἐκεῖ, νὰ ἐτοιμάσουνε γλήγορα γιόμα.» 360

Αὐτὰ σὰν εἶπαν οἱ δύο, γιὰ τὸ σπίτι κινήσαν τ' ὠραῖο·
 καὶ ἅμα φτάσανε πιά στὸ καλόχτιστο σπίτι, ἐκεῖ βρῆκαν
 μετ' τὸν Τηλέμαχο τὸ βοῖδολάτῃ καὶ τὸ χοιροτρόφο
 κρέας πολὺ ποὺ λιανίζαν, φλογάτο κρασί ποὺ κερνοῦσαν.

Καὶ τὸν τρανόψυχο τότε Λαέρτη στὸ σπίτι του μέσα
 ἡ Σικελή του ἡ δουλεύτρα, σὰν ἔλουσε κι ἄλειψε λάδι,
 ὕστερα μ' ὁμορφὴ χλαίνα τὸν ἔντυσε· κι ἡ Ἀθηναῖα, δίπλα
 στέκοντας στὸν προεστὸ τοῦ λαοῦ, πιδὲ θρεμμένα τὰ μέλη
 τοῦ ὄρθωνε, γιὰ νὰ φανῇ πιδὲ ψηλός, πιδὲ παχὺς παρὰ πρῶτα.
 Βγῆκεν αὐτὸς ἀπ' τῇ γούρνα, καὶ θάμαξεν ὁ ἀκριβογιός του, 370
 σὰν τὸν ἀντίκρυσε κι ἦταν μετ' θεοὺς ἀθανάτους παρόμοιος·
 καὶ μετ' φωνὴ δυνατὴ φτερωμένα τοῦ μίλησε λόγια·

« Βέβαια, πατέρα μου, κάποιος ἀπ' τοὺς ἀθανάτους θεοὺς μας

σ' ἔκαμε καὶ στήν εἰδὴ καὶ στ' ἀνάστημα κάλλιος νὰ δεῖξης.»

Κι ὁ μυαλωμένος Λαέρτης σ' ἐκεῖνον ἀπάντησε κι εἶπε·
 « Αἶ, Δία πατέρα μου ἐσύ, καὶ Ἀθηνᾶ μου καὶ Ἀπόλλωνα, ἅς ἡμουν
 ὅπως τῇ Νήριτο πῆρα, τὸ ἀτράνταχτο κάστρο, στήν ἄκρη
 τῆς στεριᾶς, ὅταν ἀφέντης ἀρχήγευα στοὺς Κεφαλλῆνες,—
 τέτοιος ἅς ἡμουν καὶ χτὲς στὸ δικό μας παλάτι, νὰ ζῶσω 380
 στοὺς ὤμους τ' ἄρματα, δίπλα κι ἐγὼ νὰ σταθῶ, τοὺς μνηστῆρες
 νὰ πολεμήσω ! Πολλῶν θὰ ἔχα λύσει τὰ γόνατα τότε
 μέσα στὸν πύργο, κι ἐσύ θὰ φραϊνόςουν βαθιὰ στήν καρδιά σου.»

Ἔτσι κι αὐτὰ μεταξύ τους ἐκεῖνοι μιλοῦσαν καὶ λέγαν.
 Καὶ τὶς δουλειὲς σὰν τελειῶσαν καὶ γιόμα ἐτοιμάσαν οἱ ἄλλοι,
 μὲ τῇ σειρᾷ τοὺς καθίσαν κι αὐτοὶ στὰ σκαμνιά καὶ στοὺς θρόνους.
 Καὶ τότε ἀπλώσαν τὰ χέρια νὰ φᾶνε· κι ὁ γέρο - Δολίος
 ἤρθε σὲ τούτους σιμά, καὶ μαζί μὲ τὸ γέρο κι οἱ γιοὶ του,
 ἀπ' τῇ δουλειᾷ κουρασμένοι, σὰν πρόβαλε νὰ τοὺς καλέσῃ
 ἡ μάνα, ἡ γριά Σικελή, ποὺ τοὺς ἔθρεψε, κι αὐτὴ τὸ γέρο
 φρόντιζε μ' ἔγνοια πολλή, τὰ γεράματα σὰν τὸν ἀδράξαν. 390
 Κι ἅμα τὸν εἶδαν αὐτοὶ καὶ τὸν ἐνίωσαν τὸν Ὀδυσσεά,
 μὲς στήν αὐλὴ θαμπωμένοι σταθῆκαν· καὶ τότε ὁ Ὀδυσσεάς
 μὲ γλυκὰ λόγια σὲ τούτους γυρνώντας προσμίλησε κι εἶπε·

« Γέρο μου, κάτσε νὰ φᾶς, κι ἐσεῖς οἱ ἄλλοι τὸ χάζεμα ἀφήστε·
 ὦρα πολλὴ τὸ φαγὶ γιὰ ν' ἀρχίσουμε κι ἂν λαχταροῦμε,
 καθόμαστ' ἔτσι στὸ σπίτι, γιὰ σᾶς καρτερώντας νὰ ρθῇτε.»

Εἶπε, κι ὁ γέρο - Δολίος τὰ δυὸ χέρια του ἀπλώνοντας ἤρθε
 κι ἔπιασε, φίλησε εὐτὺς στὸν καρπὸ τοῦ Ὀδυσσεά τὸ χέρι,
 καὶ μὲ φωνὴ δυνατὴ φτερωμένα τοῦ μίλησε λόγια·

« Σὰν ἤρθες, φίλε ἀκριβέ, ποὺ κι ἐμεῖς σὲ ποθοῦσαμε τόσο, 400
 καὶ δὲν τὸ ἐλπίζαμε πιά, μὰ οἱ θεοὶ σ' ἔχουν φέρει μονάχοι,
 γειὰ καὶ χαρὰ σου μεγάλη ! οἱ θεοὶ τ' ἀγαθὰ νὰ σοῦ δώσουν !
 Κι ἀκόμα πές μου καὶ τοῦτο, ὅπως εἶναι σωστὰ νὰ τὸ ξέρω,—
 τάχα νὰ τό ῥαθε κιόλα ἡ πολὺ συνετὴ Πηνελόπη,
 πὼς ἔχεις φτάσει ἀπ' τὰ ξένα, ἢ νὰ στείλουμ' εὐτὺς τὸ μαντάτο ; »

Ὅμως τοῦ ἀπάντησε κι εἶπε ὁ πολὺ γνωστικὸς Ὀδυσσεάς·
 « Τὸ ξέρει, γέρο, κι αὐτὴ· ποιά σου ἀνάγκη γι' αὐτὰ νὰ κοπιάζης ; »

Εἶπε, καὶ στὸ θρονὶ τὸ καλόφτιαστο κάθισε ὁ γέρος·
 τὸ ἴδιο κι οἱ γιοὶ τοῦ Δολίου στὸν περὶδοξο γύρω Ὀδυσσεά,

τὸν προσκυνοῦσαν μὲ λόγια, μὲ χάδια τοῦ σφίγγαν τὰ χέρια,
καὶ ἀράδα κάθισαν πλαῖι στὸν πατέρα, τὸ γέρο - Δολίο. 410

Αὐτοὶ ἔτσι μέσα στὸ σπίτι καθόνταν καὶ τρῶγαν καὶ πίναν·
μὰ ἡ Φήμη βγῆκε γοργὰ μηνυτῆς σ' ὅλη μέσα τῇ χώρᾳ,
τὸ φριχτὸ θάνατο ἐκεῖ καὶ τῇ μοῖρᾳ νὰ πῇ τῶν μνηστήρων.
Κι ὅσοι τ' ἀκούγανε ἀντάμα συνάζονταν ἄλλος ἄλλοῦθε
μὲ βόγγους καὶ στεναγμούς στὸ παλάτι μπροστὰ τοῦ Ὀδυσσέα,
καὶ τοὺς νεκροὺς ἀπὸ κεῖ κουβαλοῦσαν καὶ θάβαν καθέννας·
κι ἀπὸ ἄλλες χώρες ὅποιοι ἦταν, καθένα στὸν τόπο του ναῦτες
στέλνανε γιὰ νὰ τοὺς πᾶνε, σὲ πλοῖα γοργὰ βάζοντάς τους·
καὶ αὐτοὶ τοὺς στὴν ἀγορὰ μὲ βαρεῖα τὴν καρδιά πῆγαν ὅλοι. 420

Καὶ τότε, ἀφοῦ συναχτῆκαν καὶ κάθισαν ὅλοι ἓνα γῦρο,
ἀνάμεσό τους ὁ Εὐπείθης σηκώθηκε νὰ τοὺς μιλήσῃ,
γιατὶ ἀλησμόνητο μέσα κρατοῦσε ἡ ψυχὴ του τὸ πένθος
τοῦ Ἀντίνοου, ποὺ ἔρριξε πρῶτο νεκρὸ ὁ θεϊκὸς Ὀδυσσεάς.
Χύνοντας δάκρυα γι' αὐτόν, λόγον ἔβγαλε κι εἶπε στοὺς ἄλλους·

« Φίλοι μου, στοὺς Ἀχαιοὺς τί κακὸ ποὺ μελέτησε τοῦτος
ὁ ἄντρας, σέρνοντας ἄλλους, πολλοὺς καὶ λαμπροὺς, στὰ καράβια,
κι ἔχασε τὰ βαθουλὰ τὰ καράβια του, κι ἔχασε κόσμο,
κι ἐδῶ ἄλλους ἔσφαζε ποὺ ἦρθε τοὺς πρώτους μας τοὺς Κεφαλῆγνες !
Μὰ ἐλάτε, τοῦτος πρὶν φύγῃ καὶ γλήγορα φτάσῃ ἡ στὴν Πύλο 430
ἢ καὶ στὴν Ἥλιδα τῇ θεϊκῇ ποὺ κρατοῦν οἱ Ἐπειῶτες,
ἐμπρός, πᾶμε ! μὴ μείνουμ' ἐμεῖς ντροπιασμένοι γιὰ πάντα.
"Ονειδος θὰ ἔναι ἔλ' αὐτά, νὰ τ' ἀκούσουν κι ὅσοι ἔρθουν κατόπι,
ἂν ὅσοι τέκνα κι ἀδέρφια μᾶς σκότωσαν δὲν τὸ πλερώσουν.
"Ὅσο γιὰ μέ, στὴν καρδιά μου ἡ ζωὴ καμιά γλύκα δὲ θὰ ἔχῃ,
παρὰ γοργὰ νὰ πεθάνω, μ' αὐτοὺς ποὺ χαθῆκαν νὰ πάω.
Μ' ἂς πᾶμε, μήπως ἐκεῖνοι προφτάσουν καὶ πέρα διαβοῦνε.»

Εἶπε, χύνοντας δάκρυα, καὶ λύπη τοὺς ἔπιασεν ὅλους.
Σιμὰ κι ὁ Μέδοντας ἦρθε μὲ τὸ θεϊκὸ τραγουδάρι
ἀπ' τοῦ Ὀδυσσέα τὸ παλάτι κι οἱ δύο, σὰν τοὺς ἄφησε ὁ ὕπνος. 440
Στάθηκαν καταμεσίς, καὶ κάθε ἄντρα τὸν ἔπιασε θάμπος.
Σὲ κείνους μίλησε τότες ὁ Μέδοντας ποὺ εἶχε τὴ γνώση·

« Ἀκοῦστε τώρα κι ἐμένα, Ἰθακήσιοι μου· γιὰτὶ ὁ Ὀδυσσεάς
τοῦτα δὲν τὰ π'ραξε δίχως τῇ θέλῃσῃ τῶν ἀθανάτων·
τὸν εἶδα ἐγὼ τὸ θεὸ τὸν ἀθάνατο, αὐτὸν ποὺ στεκόταν

δίπλα στὸν Ὀδυσσεά, μὲ τὸ Μέντορα σ' ὅλα παρόμοιος.
Καὶ θεὸς ἀθάνατος πότε μπροστά του φαινόταν καὶ θάρρος
τοῦ ἔδινε, καὶ πότε πάλι τρικύμιζε μὲς στὸ παλάτι
καὶ τοὺς μνηστῆρες σκορποῦσε, καὶ πέφταν αὐτοὶ πλάϊ - πλάϊ.»

Εἶπε, κι ὅλους μὲ τοῦτο χλωμὸς τοὺς κυρίεψε φόβος. 450

Κι ὁ γέρο - ἥρωας, τοῦ Μάστορα ὁ γιὸς ὁ Ἀλιθέρσης, σὲ τούτους
μίλησε, — αὐτὸς καὶ τὰ πρὶν καὶ τὰ ὕστερα τὰ ἔβλεπε μόνος·
κι ἔβγαλε λόγον αὐτὸς γιὰ καλὸ τους, καὶ τέτοια τοὺς εἶπε·

« Ἀκοῦστε τώρα κι ἐμένα, Ἰθακήσιοι μου, σ' ὅ,τι σᾶς λέγω·
ἀπ' τῇ δειλίᾳ τῇ δικῇ σας, καλοὶ μου, ὅλα τοῦτα γινῆκαν,
ποὺ δὲ μ' ἀκούγατε, μήτε τὸ Μέντορα, τὸν προεστὸ σας,
ἀπὸ τίς τρέλλες τοὺς γιούς νὰ ἐμποδίσεντ' ἐσεῖς τοὺς δικούς σας,
ποὺ μέγα κᾶναν κακὸ μὲ φερσίματ' ἀνόητα ἐκείνοι,
κι ἐνὸς τρανοῦ ἀντρεπωμένου ρημάζαν τὰ πλοῦτη, στὸ ταίρι ἀ-
σεβοῦσαν, κι ἔλεγαν : πάει, δὲ γυρνᾷ στὴν πατρίδα του ἐκεῖνος. 460
Καὶ τώρα, ἰδοὺ τί νὰ γίνῃ· νὰ κάμετε αὐτὸ ποὺ σᾶς λέγω·
μὴν πᾶμε ! — μήπως καὶ πᾶμε ζητώντας κακὸ, καὶ τὸ βροῦμε.»

Εἶπε· καὶ μ' ἀλαλητὸ πεταχτῆκαν μεγάλο οἱ μισοὶ τους
καὶ παραπάνω· μὰ ἐκεῖ συναγμένοι ἀπομεῖναν οἱ ἄλλοι,
τὶ στὴν καρδιά τους ὁ λόγος δὲν ἄρεσε, καὶ στὸν Εὐπείθῃ
δῶσαν ἀκρόαση· κι ἀμέσως στ' ἄρματα τρέξαν κατόπι.
Καὶ μὲ χαλκὸ λαμπερὸ τὰ κορμιὰ σὰν περὶζωσαν, τότες
ὅλοι σωρὸς συναχτῆκαν μπροστὰ στὸ πλατύχωρο κάστρο.
Καὶ ἦτανε στ' ἄμυαλα τὰ ἔργα ὁδηγὸς τους καὶ πρῶτος ὁ Εὐπείθης·
κι ἔλεγε νὰ τιμωρήσῃ τὸ φόνου τοῦ γιοῦ του, μὰ πίσω 470
δὲν τοῦ μελλόταν νὰ ρηθῇ, παρὰ αὐτοῦ ν' ἀνταμώσῃ τὸ χάρο.

Καὶ τότε μίλησε κι εἶπε ἡ Ἀθηνᾶ στὸν Κρονίδῃ τὸ Δία·
« Γόνε τοῦ Κρόνου, πατέρα μου ἐσύ, πρωταφέντῃ τοῦ κόσμου,
πές μου το ποὺ σὲ ρωτῶ· μέσα ὁ νοῦς σου τί νὰ ἔχη κρυμμένο ;
πόλεμο μαῦρο καὶ μάχη δεινὴ θέλεις πρῶτα νὰ πιάσουν,
ἢ μήπως ἀναμεσὸ τους ἀγάπες σκοπεύεις νὰ φέρῃς ; »

Καὶ τῆς ἀπάντησε κι εἶπεν ὁ νεφοσυνάχτης ὁ Δίας·
« Τέκνο μου, τί μὲ ρωτᾷς, τί γυρεύεις γιὰ τοῦτο νὰ μάθῃς ;
Τάχα ἐσὺ τέτοια βουλὴ δὲ στοχάστηκες μέσα στὸ νοῦ σου,
πὼς ὁ Ὀδυσσεάς τοὺς μνηστῆρες θὰ ὀρχότανε νὰ τιμωρήσῃ ; 480
Νὰ κάμῃς ὅπως σ' ἀρέσει· κι ἐγὼ θὰ σοῦ πῶ τί ταιριάζει.

Σάν τοὺς τιμώρησε αὐτοὺς τώρα πιά ὁ θεϊκὸς Ὀδυσσεάς,
μ' ὄρκο καὶ πίστη ἄς δεθοῦν, βασιλιάς τους γιὰ πάντα νὰ μένη·
καὶ πάλι ἐμεῖς γιὰ τὸ φόνο παιδιῶν καὶ ἀδερφῶν ἀμνηστία
σ' αὐτοὺς θὰ βάλουμε, ἀγάπη γιὰ νὰ 'χουμε πιά μεταξύ τους
ὅπως καὶ πρῶτα, καὶ πλοῦτος καὶ εἰρήνη νὰ τοὺς περισσεύη.»

Εἶπε, καὶ τῆς Ἀθηνᾶς, ποὺ καὶ πρὶν ἦταν πρόθυμη, ὁ ζῆλος
ἄναψε, καὶ ὤρμησε αὐτὴ ἀπ' τοῦ Ὀλύμπου τὰ ὕψη πετώντας.

Κι ἅμα χορτάσανε πιά τὸ φαγὶ τὸ γλυκόψυχο οἱ ἄλλοι,
ὁ θεϊκὸς Ὀδυσσεάς ὁ πολὺπαθος ἄρχισε καὶ εἶπε· 490

« Ἄς ἔβγη κάποιος νὰ ἰδῇ μήπως ἄξαφνα βγοῦνε κοντά μας. »

Εἶπε, καὶ ὡς πρόσταξε αὐτός, πῆγεν ἕξ ἓνας γιὸς τοῦ Δολίου,
στάθηκε ἀπὰ στὸ κατώφλι, τοὺς εἶδε, καὶ ζυγῶναν ὅλοι·
καὶ ἀμέσως στὸν Ὀδυσσεά φτερωμένα προσμίλησε λόγια·

« Νά τους, ζυγῶσαν αὐτοί· καὶ ἐμεῖς γλήγορα ν' ἄρματῶθοῦμε ! »

Εἶπε, καὶ σηκωθῆκαν καὶ τ' ἄρματα ἀμέσως φορέσαν,
τέσσερες γύρω μὲ τὸν Ὀδυσσεά, καὶ οἱ ἕξι γιοὶ τοῦ Δολίου.

Ἄρματα φόρεσε ἀκόμα ὁ Λαέρτης, καθὼς καὶ ὁ Δολίος,
καὶ ἄς ἦταν μ' ἄσπρα μαλλιά, μὰ χρειάζονταν νὰ πολεμήσουν.

Καὶ μὲ χαλκὸ λαμπερὸ τὰ κορμιὰ σὰν περιζῶσαν, τότε 500
τίς θύρες ἄνοιξαν, βγῆκαν, καὶ ὀμπρὸς ὁδηγοῦσε ὁ Ὀδυσσεάς.

Κι ἦρθε σὲ τούτους σιμὰ ἡ Ἀθηνᾶ ἡ θυγατέρα τοῦ Δία,
κορμὶ καὶ εἰδὴ καὶ λαλιὰ σὰν τὸ Μέντορα μοιάζοντας ὅλη.

Χάρηκεν ἅμα τὴν εἶδε ὁ πολὺπαθος γιὸς τοῦ Λαέρτη,
καὶ τέτοια μίλησ' εὐτὺς στὸν Τηλέμαχο, τὸν καλογίῳ του·

« Κι ἐσύ, Τηλέμαχε, αὐτὸ νὰ προσέξης, ποὺ θὰ 'μπης καὶ ἀτός σου
στὴ μάχη ποὺ πολεμᾶνε καὶ κρίνονται τὰ παλληκάρια·

μὴ μᾶς ντροπιάσης τὸ γένος ἐμᾶς τῶν πατέρων ποὺ ὡς τώρα
γι' ἀντρεία καὶ τόλμη παντοῦ φημιζόμαστε στὴν οἰκουμένη. » 509

Κι ὁ μυαλωμένος τοῦ ἀπάντησε τότε, ὁ Τηλέμαχος, καὶ εἶπε·
« Θὰ ἰδῆς, πατέρα ἀκριβέ μου, ἂν τὸ θέλῃς, πῶς τούτη ἡ καρδιά μου
καθόλου δὲ θὰ ντροπιάσῃ, ποὺ λές, τὸ δικό σου τὸ γένος. »

Εἶπε, καὶ χάρηκε τότε ὁ Λαέρτης, καὶ λόγο τοὺς εἶπε·
« Τί μέρα ἐτούτη γιὰ μένα, καλοὶ μου θεοὶ ! τί χαρά μου,
γιὸς καὶ ἐγγονὸς τῇ συνέρια νὰ πιάνουνε γι' ἀντρεισύνες ! »

Καὶ πλάι σ' αὐτὸν ἡ Ἀθηνᾶ ἡ γαλανόματη στέκοντας εἶπε·
« ὦ Ἀρκεisiaδῃ, ὦ πολὺ μου υπεράκριβε ἀπ' ὅλους τοὺς φίλους,

στὴ γαλανόματῃ εὐκήσου τὴν κόρη, στὸ Δία τὸν πατέρα,
κι ἅμα ἀνεμίσης γοργά, τὸ μακροῖσκιωτο ρίξει κοντάρι.»

Εἶπε, καὶ τοῦ ἔβαλε τόσῃν ὀρμῇν ἡ Ἀθηνᾶ ἡ Παλλὰδα, 520
ποῦ σὰν εὐκήθηκε αὐτὸς στοῦ Διὸς τοῦ μεγάλου τὴν κόρη,
γοργὰ ἀνεμίζοντας τὸ μακροῖσκιωτο ρίχνει κοντάρι,
καὶ τὸν Εὐπείθῃ χτυπᾷ μέσ' ἀπ' τὸ χαλκομάγουλο κράνος.
Καὶ σπάζει αὐτὸ ἀπ' τὸ κοντάρι· ὁ χαλκὸς τὸ περνᾷ πέρα ὡς πέρα·
πέφτοντας βρόντηξε αὐτός, καὶ βροντῆζαν μαζὶ τ' ἄρματα του.
Καὶ πέσανε ὁ Ὀδυσσεύς κι ὁ περίλαμπρος γιὸς στοὺς προμάχους,
καὶ μὲ σπαθιά, μὲ κοντάρια διπλὰ κοφτερὰ τοὺς χτυποῦσαν·
καὶ θὰ τοὺς ἔσφαζαν ὅλους, ἀγύριστοι ἐκεῖ ν' ἀπομείνουν,
ἂν ἡ Ἀθηνᾶ, ἡ ἀκριβὴ τοῦ Διὸς τοῦ τρανοῦ αἰγιδοκράτη,
φωνὴ δὲν ἔσκουζε, ποῦ ὅλο συγκράτησε τότε τ' ἀσκέρι· 530

« Τῇ μάχῃ ἡ φοβερὴ σταματῆστε, Ἰθακῆσιοι, κι ἔτσι
πέρα, μ' ἀμάτωτα χέρια καὶ γλήγορα, χῶρια σταθῆτε ! »

Φώναξε αὐτὸ ἡ Ἀθηνᾶ, καὶ χλωμὸς τοὺς κυρίεψε φόβος·
καὶ τ' ἄρματα ἀπὸ τὰ χέρια ποῦ δέιλιασαν τότε πετοῦσαν,
καὶ καταγῆς πέφταν ὅλα, σὰν ἔκραξε ἐκεῖνο ἡ Παλλὰδα·
καὶ τῇ ζωῇ νὰ γλυτώσουν τραβούσανε κατὰ τὸ κάστρο.
Κι ὁ θεϊκὸς Ὀδυσσεύς ὁ πολυπαθὸς, σκούζοντας ἄγρια,
σὰν αἰτὸς ἀψηλοπέτης μαζώχτηκε γιὰ νὰ χυμῆξῃ.

Μὰ τότε τοῦ Κρόνου ὁ γιὸς φλογοτίναξε τ' ἀστροπελέκι, 540
κι ἔπεσε αὐτὸ καταμπρὸς στὴν τρανόπατρη γαλανομάτα.
Καὶ τοῦ Ὀδυσσεά τότε εἶπεν ἡ γαλανομάτα ἡ Παλλὰδα·

« Θεόβλαστε γιὲ τοῦ Λαέρτη, πολύτεχνε ἐσὺ Ὀδυσσεά,
κρατήσου, καὶ τοῦ πολέμου τοῦ ὀλέθριου πάψε τῇ μάχῃ,
μὴν ὁ Κρονίδης μὲ σένα θυμώσῃ, ὁ μακρόθωρος Δίας.»

Εἶπ' ἡ Ἀθηνᾶ, καὶ τὴν ἄκουσε αὐτὸς μὲ χαρὰ στὴν καρδιά του·
κι ὕστερα μ' ὄρκο καὶ πίστῃ τοὺς ἔβαλε ἀγάπῃ νὰ κάμουν
ἡ κόρη τοῦ αἰγιδοκράτη Διός, ἡ Ἀθηνᾶ ἡ Παλλὰδα,
χορμὶ καὶ εἰδῇ καὶ λαλιά σὰν τὸ Μέντορα μοιάζοντας ὅλη.

ΛΕΞΙΛΟΓΙΟ *

ἀβάνιασμα, τὸ καὶ ἀβανιά, ἡ : συκοφαντία, κακολογία.
 ἀγιώπικας, ὁ : γυπιαετός.
 ἀγκωνή, ἡ : γωνιά.
 ἄγριος : νέος ἄνδρας, ἔφηβος.
 ἀκράνι, τὸ : καρπὸς τῆς κρανιάς.
 ἀλάργα : μακριά.
 ἀληκίατη, ἡ : ρόκα.
 ἄλικος : βαθυκόκκινος.
 ἀμῶνω : ὀρκίζομαι.
 ἀνεμούρα, ἡ : ἰσχυρὸς ἄνεμος, καταιγίδα.
 ἀνιστορῶ : ζητῶ τὰ βρωῶ, ἀντιλαμβάνομαι, ἀναπολῶ στὴ μνήμη μου.
 ἀντένα, ἡ : κεραία τοῦ καταρτιοῦ γιὰ τὸ κρέμασμα τῶν πανιῶν τοῦ πλοίου.
 ἀντζα, ἡ : κνήμη.
 ἀπεικάζω : συμπεραίνω, σκέπτομαι, ἀντιλαμβάνομαι.
 ἀπιθῶνω : ἀκουμπῶ.
 ἀπόκοτος : τολμηρὸς, ἄφοβος, θαρραλέος.
 ἀπότηχο, τὸ : πολὺ πρῶτῃ, τὸ πρῶτῃ τῆς ἐπομένης ἡμέρας.
 ἀρίφνητος : ἀναριθμητος, ἀμέτρητος.
 ἄρμενα, τὰ : ξάρτια τοῦ πλοίου, κατάρτια, πανιά, σχοινιά κλπ.
 ἀσφαλτος : ἀλάθητος, χωρὶς σφάλμα.
 αὐγατίζω : αὐξάνομαι, μεγαλώνω.
 ἀχαμνός : ἄσχημος, ἀνίσχυρος.
 βάγις, ἡ : ὑπερέτρια, παραμάνη, θηλάστρια.
 βασταγερός : δυνατός, ἰσχυρὸς, στερεός.
 βελέντζα, ἡ : βαρὺ μάλ्लινον κλινοςκέπασμα.
 βίγλα, ἡ : σκοπιά, παρατηρητήριο.
 βλάμης, ὁ : ἀδελφικὸς φίλος.
 βούλημα, τὸ : βύθισις· βούλημα τοῦ ἥλιου : δύση τοῦ ἥλιου.
 βουτηστάρι τό, καὶ βουτηχτάρι, τὸ : εἶδος θαλασσινοῦ πουλιοῦ.
 βραγιά, ἡ : πρᾶσιὰ κήπου, φράγμα ἀπὸ χῶμα.
 βυβλένιος : κατασκευασμένος ἀπὸ τὸ φυτὸ βύβλος.
 γαβάθα, ἡ : λεκάνη, μεγάλο πιάτο ἢ ἀγγεῖο ἀπὸ ξύλο ἢ πηλὸ.
 γαριάζω : λερώνομαι.

* Στὸ λεξικό τοῦ αὐτοῦ περιλαμβάνονται κυρίως πραγματολογικοὶ ὅροι καὶ με-
 ρικὲς ἄλλες λέξεις τῆς νεοελληνικῆς ποὺ χρησιμοποιήθηκαν στὴ μετάφραση γιὰ
 τὴν καλύτερη ἀπόδοσιν τοῦ Ὅμηρου κειμένου.

γαῦρος : ὑπερήφανος.

γιορντάνι, τὸ : περιδέραιο, κόσμημα στήθους.

γούμενα, ἡ : χονδρὸ καραβόσχοινο.

διαφεντεύω : προστατεύω, ὑπερασπίζω, βοηθῶ.

δικάνατος : μὲ δυὸ κανάτια, μὲ δυὸ φύλλα.

δοιάκι, τὸ : μοχλὸς τοῦ πηδάλιον· πηδάλιο.

δρολάπι, τὸ : σφοδρὸς ἄνεμος, ἀνεμόβροχο, θύελλα.

εἰδή, ἡ : ἡ ὄψη τοῦ προσώπου, ἡ φυσιογνωμία.

ἐκατοβοδιιά, ἡ : ἐκατόμβη, θυσία ἐκατὸ βοδιῶν, μεγάλη θυσία.

ἐντρανίζω καὶ ἀντρανίζω : ἀτενίζω, καρφώνω τὸ βλέμμα.

ζειά, ἡ : εἶδος δημητριακῶν, χρήσιμο γιὰ τὴν τροφή τῶν ἵππων.

ζητεύω : ζητιανεύω.

ζίνχι, τὸ : σβέγκος, τράχηλος· γράφεται καὶ σίνχι.

ζυγά, τὰ : ὀριζόντια χονδρὰ ξύλα στὸ πάνω μέρος τοῦ πλοίου.

θαλάμι, τὸ : φωλιά χταποδιοῦ.

θηλύνκι, τὸ : κουμπί, μικρὴ πόρπη.

θυά, ἡ : δένδρο μὲ ἀρωματικὸ ξύλο.

καπρί, τὸ : κάπρος.

καρδάρι, τὸ : μικρὸς κάδος, ξύλινο ἀγγεῖο πού ἀρμέγουν τὸ γάλα.

καρίνα, ἡ : ἡ τρόπιδα, τὸ κάτω μέρος τοῦ πλοίου.

κάσαρο, τὸ : ἐπίστεγο στὴν πρύμνη τοῦ πλοίου.

κατέχω : γνωρίζω, μαθαίνω.

κάτια : στὴ φράση «πέφτει δυὸ κάτια» : κυρτώθηκε, διπλώθηκε στὰ δύο.

καυκί, τὸ : πλατύστομο δοχεῖο, κύπελλο, ποτήρι ξύλινο.

καψαλίζω : καίω τὴν ἐπιφάνεια ἐλαφρά.

κερμεζί, καὶ κρεμεζί : χρῶμα κόκκινο.

κιρκινέζι, τὸ : εἶδος γερακιοῦ.

κόκκι, ἡ : ἐγκοπὴ στὸ στέλεχος τοῦ βέλους γιὰ νὰ προσαρμόζεται ἡ χορδὴ τοῦ τόξου.

κονεύω : σταθμεύω, διανυκτερεύω.

κοπή, ἡ : κοπάδι.

κόπιτσα, ἡ, καὶ κόπτσα, ἡ : εἶδος κουμπιοῦ, μικρὴ πόρπη, θηλύνωμα.

κοράκι, τὸ : τὸ ξύλο πού ἐξέχει στὴν πρῶρα τοῦ πλοίου· ἐπίσης τὸ μακρὸ καὶ μονοκόματο ξύλο, στὸ ὁποῖο στηρίζεται καὶ καρφώνεται ὅλο τὸ σκάφος.

κόρδα, ἡ : χορδὴ.

κοτῶ : τολμῶ.

κούτρα, ἡ : μέτωπο.

κρικέλλα, ἡ : μικρὸς κρίκος.

κροντήρι, τὸ : πηλινό δοχεῖο νεροῦ, κανάτι, ξύλινο δοχεῖο κρασιοῦ.

κύπερη, ἡ : εἶδος φυτοῦ φαρμακευτικοῦ.

- λαγγόνι, τό : τὸ μέρος τοῦ σώματος μεταξὺ τῆς ὀσφύος καὶ τῶν πλευρῶν.
 λάζος, ὁ : εἶδος μαχαίριου.
 λαζουρί : χρῶμα γαλάζιο· ἐδῶ κατασκευασμένο ἀπὸ λίθο σάπφειρο.
 λαμνοκόπος, ὁ : κωπηλάτης.
 λάτρα, ἡ : νοικοκυριό, φροντίδα, καθαριότης.
 λεβέτι, τό : ὑποκοριστικὸ τοῦ λέβης· καζάνι.
 λεγένη, ἡ καὶ λεγένι, τό : λεκάνη.
 λητάρι, τό : σχοινί, λουρί (εἰλητάριον).
 λιανίζω : κομματιάζω, κόβω σὲ μικρὰ κομμάτια.
 λιστρώνω : ἰσοπεδώνω, ἰσιώνω, στιλβώνω.
 μαγνάδι, τό : πέπλος, λεπτοῦφαντο κάλυμμα.
 μαδέρι, τό : χονδρὸ σανίδι ποῦ χρησιμοποιεῖται σάν βάθρο ἢ ὑποστήριγμα.
 μαντάλι, τό : ξύλο στὸ πάνω μέρος τοῦ πλοίου.
 μαντάρι, τό : σχοινί, ποῦ χρησιμεύει γιὰ τὸ ἀνεβοκατέβασμα τῆς κεραίας τοῦ καταρτιοῦ.
 μεσοδόκι, τό : ἐγκάρσιο δοκάρι τῆς στέγης· ξύλινο διάζωμα.
 μνήσχω : μένω.
 μπασιά, ἡ : στενὴ δίοδος, εἴσοδος.
 μπόλια, ἡ : μαντίλη κεφαλῆς.
 μῶλυ, τό : μυθικὸ φυτό μὲ μαύρη ρίζα καὶ ἄσπρο ἄνθος· ἀγριόπῃγανο.
 ξαγορεύω : ἀγορεύω, μιλῶ.
 ξαντίμεμα, τό : ἀνταπόδοση, ἀμοιβή.
 ξόμπλι, τό : κέντημα, στολίδι σχεδιασμένο.
 ὀλόβολος : ὀλόκληρος, μονοκόμματος.
 ὀρνός, ὁ : ἀγριοσυνιά.
 ὀρός, ὁ : τυρόγαλο.
 παλαμάρι, τό : χονδρὸ σχοινί, ποῦ χρησιμεύει γιὰ τὸ δέσιμο τῶν πλοίων στὴν ἀκτή.
 πελέκι, τό : μικρὴ ἀξίνη.
 περάτης, ὁ : διαβάτης, ταξιευτής, κοσμογυριστής.
 πετρίτης, ὁ : εἶδος γερακιοῦ.
 πεύκι, τό : μικρὸ χαλί, κάλυμμα κρεβατιοῦ.
 πηλαλῶ : τρέχω.
 πινάκι, τό : ἐπιτραπέζιο σκεῦος, πιάτο.
 πλεμάτι, τό : πλέγμα, δίκτυ.
 ποδότης, ὁ : ὁδηγός.
 πόρεψη, ἡ : ἡ ἐξοικονόμηση τῶν ἀναγκαίων γιὰ τὴ ζωὴ, οἱ τροφές.
 πουντέλι, τό : ξύλινο ἢ μεταλλικὸ ὑποστήριγμα, μικρὸς στύλος ὑποστηρίξεως.
 πρυμάτσα, ἡ : σχοινί μὲ τὸ ὁποῖο δένεται τὸ πλοῖο στὴν ἀκτή.
 ροβολῶ : ἐφορμῶ, κατεβαίνω ἀπὸ ὕψωμα πρὸς τὰ χαμηλά, πρὸς τὴν πεδιάδα.
 ροί, τό : δοχεῖο λαδιοῦ.

- ρουμάνι, τὸ : δάσος,
 σαγανάκι, τὸ : ριπή ἀνέμων.
 σάλι, τὸ : σχεδία, μικρὴ βάρκα.
 σαρώνω : σκουπίζω.
 σγαρλίζω : σκάβω, βωλοκοπῶ.
 σιάδι, τὸ : ἐπίπεδη ἐπιφάνεια, ὁμαλὸ ἔδαφος.
 σκαρι, τὸ : πλοῖο, ὃ σκελετὸς τοῦ πλοίου.
 σκαρμός, ὁ : ξύλινος ἢ μεταλλινὸς πάσσαλος, ὅπου στηρίζεται τὸ κουπὶ μὲ θηλιά.
 σκληθρα, ἡ καὶ κλήθρα, ἡ : εἶδος δένδρου πού φύεται κοντὰ σὲ νερό.
 σκότα, ἡ : σχοινί, πού τεντώνει τὰ πανιὰ τοῦ πλοίου.
 σκουτάρι, τὸ : ἀσπίδα.
 σκουτί, τὸ : ὕψισμα, φόρεμα.
 στάφνη, ἡ : ἀρχ. στάθμη, ὄργανο μὲ τὸ ὁποῖο σημειώνεται στὸ ξύλο ἡ εὐθεΐα γραμμῇ στὴν ὁποία θὰ κοπῇ ἡ θὰ πελεκηθῇ.
 στιά, ἡ : ἐστία.
 στιβάλι, τὸ : εἶδος ὕψηλοῦ ὑποδήματος πού περιβάλλει τὴν κνήμη.
 συνέρια, ἡ : ἄμλλα.
 σύχλιος : χλιαρός.
 συντυχιά, ἡ : συνάθροιση, συνάντηση, συνέλευση.
 σφαντῶ : φαντάζω.
 ταβλάς, ὁ : μεγάλος ξύλινος δίσκος, γιὰ τὴν τοποθέτηση πιάτων, ποτηριῶν κ.ά.
 ταράφι, τὸ : συντροφιά, ομάδα.
 τσίχλα, ἡ : εἶδος ὠδικοῦ πιτηνοῦ.
 τορβάς, ὁ : μικρὸς σάκος.
 τριχιά, ἡ : σχοινὶ ἀπὸ τρίχες ἀλόγου.
 τροπώνω : συνδέω τὸ κουπὶ μὲ τὸν σκαρμό. ἐφοδιάζω τὸ κουπὶ μὲ τροπωτήρα.
 φακιόλι, τὸ : κεφαλόδεσμος, κάλυμμα κεφαλῆς.
 φάσσα, ἡ : λευκὸ περιστέρι.
 φηκάρι, τὸ καὶ θηκάρι, τὸ : θήκη ξίφους, σπαθιοῦ, μαχαιριοῦ.
 φλοκάτη, ἡ : μάλλινη κουβέρτα.
 φουντάρω : βυθίζω, ρίχνω τὴν ἀγκυρά.
 φράξος, ὁ : τὸ φυτὸ μελιά.
 χαγιάτι, τὸ : ἐξώστης, ἐσωτερικὸς ὑπόστεγος διάδρομος τοῦ σπιτιοῦ.
 χειρόφτι, τὸ : χειρόκτιο, γάντι.
 χουγιάζω : φωνάζω, κραυγάζω.
 χράμι, τὸ : κλινοσκεπασμα μάλλινο.

Ἐπιμελητὴς ἐκδόσεως : Β. ΣΦΥΡΟΕΡΑΣ (ἀπ. Δ. Σ. ΟΕΔΒ 6295/21-8-64)

Τὰ ἀντίτυπα τοῦ βιβλίου φέρουν τὸ κάτωθι βιβλιοσῆμον εἰς ἀπόδειξιν τῆς γνησιότητος αὐτῶν.

Ἄντίτυπον στερούμενον τοῦ βιβλιοσήμου τούτου θεωρεῖται κλεψίτυπον. Ὁ διαθέτων, πωλὼν ἢ χρησιμοποιοῦν αὐτὸ διώκεται κατὰ τὰς διατάξεις τοῦ ἄρθρου 7 τοῦ νόμου 1129 τῆς 15/21 Μαρτίου 1946 (Ἐφ. Κυβ. 1946 Α' 108).

ΕΚΔΟΣΙΣ Α', 1964 (Χ)—ΑΝΤΙΤΥΠΗ 62.500—ΣΥΜΒΑΣΙΣ 1243/11-8-64

Ἐκτύψεις—Βιβλιοδεσία « Ἰ. Δ. ΚΟΛΛΑΡΟΥ & Σίαs » Α. Ε.

